2024

Gada pārskati

- **par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā un**
- **par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda (EAF) 2024. finanšu gadā**

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

LV

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1
Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact
Tīmekļa vietne: eca.europa.eu
Sociālie mediji: @EUauditors

Papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā Europa (http://europa.eu).
Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025

NB! Tā kā šajā dokumentā dotie skaitļi ir noapaļoti, tie reizēm var nesakrist ar atsevišķu vienību saskaitīšanas summu.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 287. panta 1. un 4. punktu, saskaņā ar 264. panta 4. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 23. septembra Regulā (ES, Euratom) 2024/2509 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija), un saskaņā ar 42. panta 2. punktu un 43. pantu Padomes 2018. gada 26. novembra Regulā (ES) 2018/1877 par finanšu regulējumu, ko piemēro 11. Eiropas Attīstības fondam, un ar ko atceļ Regulu (ES) 2015/323, to lasot saistībā ar 279. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 23. septembra Regulā (ES, Euratom) 2024/2509 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija), un saskaņā ar 92. panta 4. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. jūlija Regulā (ES) Nr. 806/2014, ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010.

Eiropas Savienības Revīzijas palāta 2025. gada 3. un 10. jūlija sēdēs pieņēma

GADA PĀRSKATUS
par 2024. finanšu gadu

Šie pārskati kopā ar iestāžu atbildēm uz Palātas apsvērumiem ir nosūtīti iestādēm, kuras apstiprina budžeta izpildi, kā arī pārējām iestādēm.

Revīzijas palātas locekļi šo pārskatu pieņemšanas laikā:

Tony Murphy (priekšsēdētājs), *Nikolaos Milionis, Klaus-Heiner Lehne, Iliana Ivanova, Bettina Jakobsen, Jan Gregor*, Mihails Kozlovs, *Ildikó Gáll-Pelcz, Annemie Turtelboom, Ivana Maletić, François-Roger Cazala, Joëlle Elvinger, Helga Berger, Marek Opioła, Jorg Kristijan Petrovič, Stef Blok,* George Marius *Hyzler, Lefteris Christoforou, Laima Liucija Andrikienė, Keit Pentus-Rosimannus, Katarína Kaszasová, João Leão, Alejandro Blanco Fernández, Carlo Alberto Manfredi Selvaggi, Petri Sarvamaa, Hans Lindblad, Lucian Romașcanu*

Saturs

	Lpp.
Pārskats par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā	5
Iestāžu atbildes uz Pārskatu par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā	440
2024. finanšu gada pārskats par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda	531
Eiropas Komisijas atbildes uz 2024. finanšu gada pārskatu par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda	568

Pārskats par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā

Darbu pie gada pārskata par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā vadīja par gada pārskatu atbildīgais loceklis *Jan Gregor*. Par atsevišķām nodaļām atbildīgie referējošie locekļi: *Jan Gregor* (1. un 11. nodaļa), *Lefteris Christoforou* (2. nodaļa), *Jorg Kristijan Petrovič* (3. un 12. nodaļa), *Katarína Kaszasová* (4. nodaļa), Mihails Kozlovs (5. nodaļa), *Stef Blok* (6. nodaļa), *Klaus-Heiner Lehne* (7. nodaļa), *Marek Opioła* (8. nodaļa), *Laima Liucija Andrikienė* (9. nodaļa) un *Ildikó Gáll-Pelcz* (10. nodaļa).

No kreisās: Ildikó Gáll-Pelcz, Mihails Kozlovs, *Katarína Kaszasová, Jan Gregor, Laima Liucija Andrikienė, Stef Blok, Klaus-Heiner Lehne, Jorg Kristijan Petrovič, Lefteris Christoforou* un *Marek Opioła*.

Saturs

		Lpp.
Vispārējs ievads		8
1. nodaļa	Ticamības deklarācija un tās pamatojuma informācija	11
2. nodaļa	Budžeta un finanšu pārvaldība	60
3. nodaļa	Rezultātu sasniegšana ar ES budžetu	110
4. nodaļa	Ieņēmumi	164
5. nodaļa	Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma	194
6. nodaļa	Kohēzija, noturība un vērtības	218
7. nodaļa	Dabas resursi un vide	265
8. nodaļa	Migrācija un robežu pārvaldība Drošība un aizsardzība	288
9. nodaļa	Kaimiņattiecības un pasaule	309
10. nodaļa	Eiropas publiskā pārvalde	332
11. nodaļa	Atveseļošanas un noturības mehānisms	344
12. nodaļa	Mūsu 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude	388
Papildinājums		433
Iestāžu atbildes		440

Ievads

0.1. Eiropas Revīzijas palāta (ERP) ir Eiropas Savienības (ES) iestāde, kas veic ES finanšu ārējo revīziju. Pildot šo uzdevumu, mūsu iestāde darbojas kā neatkarīga ES iedzīvotāju finansiālo interešu aizstāve un sekmē ES finanšu labāku pārvaldību.

0.2. Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD)[1] mūsu gada pārskats par ES budžeta izpildi aptver gan ieņēmumus, gan izdevumus. Gada pārskatā ir iekļauta mūsu *ticamības deklarācija* par to, vai ES pārskati ir ticami un vai ES budžets ir izlietots saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem un noteikumiem. Šai deklarācijai pievieno īpašos izvērtējumus par galvenajām ES budžeta izdevumu jomām. Šogad mūsu gada pārskatā ir iekļauts jauns īpašais izvērtējums par *daudzgadu finanšu shēmas (DFS)* 6. kategoriju "Kaimiņattiecības un pasaule". Par Eiropas attīstības fondiem ir sagatavots atsevišķs gada pārskats.

0.3. ES vispārējo budžetu katru gadu pieņem Eiropas Savienības Padome un Eiropas Parlaments. Eiropas Savienības Padome 2020. gada maijā pieņēma *NextGenerationEU* (*NGEU*) – pagaidu instrumentu, kas tika izveidots, reaģējot uz Covid-19 pandēmijas sociālekonomisko ietekmi, un ko finansē, emitējot obligācijas. *NGEU* nodrošina finansējumu Atveseļošanas un noturības mehānismam (*ANM*)[2], kas veido aptuveni 90 % no *NGEU* finansējuma, kā arī papildu finansējumu jau esošajām 2021.–2027. gada DFS programmām (šis finansējums jāizlieto saskaņā ar nozaru noteikumiem). Par ANM izdevumu likumību un pareizību mēs sniedzam atsevišķu atzinumu.

0.4. *Budžeta izpildes apstiprināšanas procedūra* attiecas gan uz ES vispārējo budžetu, gan uz *NGEU* finansējumu. Izmantojot šo procedūru, Parlaments pēc Padomes ieteikuma pieņem lēmumu par to, vai Eiropas Komisija ir apmierinoši izpildījusi savus budžeta pienākumus. Mūsu gada pārskats kopā ar citiem mūsu darba rezultātiem nodrošina pamatu budžeta izpildes apstiprināšanas procedūrai. Publicēto gada pārskatu mēs nosūtām dalībvalstu parlamentiem un Eiropas Parlamentam un Padomei.

---

[1] LESD, 285.–287. pants.

[2] Regula (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu.

0.5. Gada pārskats ir strukturēts šādi:

— ***1. nodaļā*** ir sniegta ticamības deklarācija un kopsavilkums par rezultātiem, ko esam ieguvuši pārskatu ticamības un pārskatiem pakārtoto ieņēmumu un izdevumu darījumu likumības un pareizības revīzijā. Ir arī aplūkota Komisijas informācija par pareizību un īsumā aprakstīta mūsu revīzijas pieeja. Turpmāk šajā gada pārskatā termins "pareizība" tiek lietots tādā pašā nozīmē kā "likumība un pareizība";

— ***2. nodaļā*** izklāstīta mūsu analīze par ES budžeta un finanšu pārvaldību;

— ***3. nodaļā*** izklāstīti budžeta izpildes snieguma aspekti (t. i., *saimnieciskums*, *lietderība* un *efektivitāte*), galveno uzmanību pievēršot 2024. gadā pieņemtajos īpašajos ziņojumos sniegtās galvenās snieguma informācijas analīzei un kopsavilkumam, atbilstoši DFS 1. kategorijai īstenoto izdevumu programmu sniegumam, kā arī mūsu 2021. gada pārskatā par ES budžeta sniegumu iekļauto ieteikumu pēcpārbaudei;

— ***4. nodaļā*** ir izklāstīti rezultāti, ko guvām pārbaudēs par ES ieņēmumu darījumu pareizību un pārbaudēs par ieņēmumu pārvaldībai piemēroto iekšējās kontroles sistēmu elementiem. Aprakstām arī Komisijas *gada darbības pārskatu* izskatīšanas rezultātus;

— ***5.–10. nodaļā*** atbilstoši 2021.–2027. gada DFS kategorijām aprakstīti rezultāti, kurus ieguvām, pārbaudot darījumu pareizību un izskatot Komisijas gada darbības pārskatus, Komisijas iekšējās kontroles sistēmu elementus un citus pārvaldības pasākumus;

— ***11. nodaļā*** ir izklāstīts mūsu novērtējums par ANM maksājumu nosacījumu ievērošanu. Aprakstām arī Komisijas *gada darbības pārskatu* izskatīšanas rezultātus, kā arī mūsu veiktās pārbaudes attiecībā uz atlasītām pārraudzības un kontroles sistēmām un mūsu revīzijas pieeju attiecībā uz ANM;

— ***12. nodaļā*** izklāstīta mūsu 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude;

— ***Papildinājumā*** ziņojam par jebkādām iespējamām saistībām, kas izriet no Komisijas un Padomes uzdevumu īstenošanas saskaņā ar Vienotā noregulējuma mehānisma regulu.

0.6. Mūsu mērķis ir izklāstīt konstatējumus skaidri un kodolīgi. Mēs ne vienmēr varam izvairīties no tādu specifisku terminu izmantošanas, kurus lieto saistībā ar ES, tās politikas jomām un budžetu, kā arī grāmatvedību un revīziju. Savā tīmekļa vietnē esam publicējuši glosāriju, kurā šie specifiskie termini ir paskaidroti. Kad glosārijā definētie termini katrā nodaļā ir minēti pirmoreiz, tie attēloti *slīprakstā*.

0.7. Šajā pārskatā ir iekļautas Komisijas (un, attiecīgos gadījumos, citu ES iestāžu un struktūru) atbildes uz mūsu konstatējumiem.

1. nodaļa

Ticamības deklarācija un tās pamatojuma informācija

Saturs

	Punkts
ERP Ticamības deklarācija Eiropas Parlamentam un Padomei – neatkarīga revidenta ziņojums	I.–XL.
Ievads	1.1.–1.3.
Pārskatu ticamība	1.4.–1.7.
Pārskatos nebija sniegtas būtiski nepareizas ziņas	1.4.–1.6.
Galvenie revīzijas jautājumi saistībā ar 2024. gada finanšu pārskatiem	1.7.
Darījumu pareizība	1.8.–1.26.
Mūsu atzinums aptver budžeta ieņēmumu un izdevumu darījumus	1.9.–1.11.
Ieņēmumos būtisku kļūdu nav, bet kļūdu līmenis ir būtisks ievērojamā izdevumu daļā	1.12.–1.22.
Attiecināmības kļūdas joprojām veido lielāko daļu no aplēstā kļūdu līmeņa, un to skaits kopš pagājušā gada ir palielinājies	1.23.–1.26.
Komisijas informācija par pareizību	1.27.–1.37.
Komisijas paziņoto kļūdu līmeni nevar tieši salīdzināt ar mūsu aplēsto kļūdu līmeni, un, visticamāk, tas ir novērtēts par zemu	1.27.–1.37.
Par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu, ziņojam *EPPO* un *OLAF*	1.38.–1.45.
Secinājumi	1.46.–1.48.
Pielikumi	
1.1. pielikums. Revīzijas pieeja un metodika	

ERP Ticamības deklarācija Eiropas Parlamentam un Padomei – neatkarīga revidenta ziņojums

Atzinums

I. Mēs revidējām:

a) Eiropas Savienības konsolidētos pārskatus, ko veido konsolidētie finanšu pārskati[1] un budžeta izpildes ziņojumi[2] par 2024. gada 31. decembrī slēgto finanšu gadu, kurus Komisija apstiprinājusi 2025. gada 25. jūnijā;

b) pakārtoto *darījumu* likumību un pareizību, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 287. pantā.

Pārskatu ticamība

Atzinums par pārskatu ticamību

II. Mēs uzskatām, ka Eiropas Savienības (ES) konsolidētie pārskati par 2024. gada 31. decembrī slēgto finanšu gadu visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo ES finanšu stāvokli 2024. gada 31. decembrī, tās darbību *rezultātus*, naudas plūsmas un neto aktīvu izmaiņas minētajā datumā slēgtajā gadā, kā to nosaka Finanšu regula un grāmatvedības noteikumi, kas pamatojas uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem.

Pārskatiem pakārtoto darījumu likumība un pareizība

Ieņēmumi

Atzinums par ieņēmumu likumību un pareizību

III. Mēs uzskatām, ka pārskatiem par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu pakārtotie ieņēmumi visos būtiskajos aspektos ir likumīgi un pareizi.

---

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 23. septembra Regula (ES, Euratom) 2024/2509 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija), OV L 2024/2509, 26.9.2024., 1. lpp., 249. pants.

[2] Turpat, 250. pants.

Izdevumi

IV. Mēs arī šogad sniedzam divus atsevišķus atzinumus par izdevumu likumību un pareizību 2024. gadā. Tas tāpēc, ka *Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM)* ir pagaidu instruments, ko īsteno un finansē būtiski atšķirīgi no tiem budžeta izdevumiem, kuri atbilst daudzgadu finanšu shēmai (DFS).

Negatīvs atzinums par budžeta izdevumu likumību un pareizību

V. Ņemot vērā to jautājumu nopietnību, kas aprakstīti punktā, kurā pamatots negatīvs atzinums par budžeta izdevumu likumību un pareizību, mēs uzskatām, ka budžeta izdevumos, kas pieņemti pārskatos par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu, ir būtisks kļūdu līmenis.

Atzinums ar iebildēm par ANM izdevumu likumību un pareizību

VI. Mēs uzskatām, ka, izņemot to jautājumu ietekmi un iespējamo ietekmi, kas aprakstīti punktā, kurā sniegts pamatojums atzinumam ar iebildēm par ANM izdevumu likumību un pareizību, ANM izdevumi, kas pieņemti pārskatos par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu, visos būtiskajos aspektos ir likumīgi un pareizi.

Atzinumu pamatojums

VII. Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (*IFAC*) starptautiskajiem revīzijas standartiem (*ISA*) un ētikas kodeksiem un *INTOSAI* starptautiskajiem augstāko revīzijas iestāžu standartiem (*ISSAI*). Mūsu pienākumi saskaņā ar šiem standartiem un kodeksiem ir plašāk aprakstīti šā ziņojuma iedaļā, kas attiecas uz revidenta pienākumiem, kurā sniedzam arī papildu informāciju par pamatojumu, uz kura bāzes esam sagatavojuši atzinumu par ieņēmumiem (sk. ***XXXV***. punktu) un ANM izdevumiem (sk. ***XXXVII***. punktu). Mēs esam ievērojuši neatkarības prasības un ētikas pienākumus saskaņā ar Profesionālo grāmatvežu ētikas kodeksu, ko izstrādājusi Starptautiskās Ētikas standartu padome grāmatvežiem. Uzskatām, ka iegūtie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un piemēroti mūsu atzinumu pamatošanai.

Pamats negatīvam atzinumam par budžeta izdevumu likumību un pareizību

VIII. Mūsu aplēstais kopējais kļūdu līmenis budžeta izdevumos, kas pieņemti pārskatos par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu, ir 3,6 %. Ievērojamā šo izdevumu daļā ir būtisks kļūdu līmenis. Tas galvenokārt sakāms par izdevumiem, kuriem piemēro sarežģītus noteikumus un kuri pārsvarā ir atlīdzinājuma izdevumi; tajos aplēstais kļūdu līmenis ir 5,2 %. Atlīdzinājuma izdevumi 2024. gadā bija 115,7 miljardi EUR, un tie veido 68,9 % no mūsu revīzijas datu kopas[3]. Tātad apstiprinātajos gada izdevumos mūsu konstatēto kļūdu ietekme ir gan būtiska, gan plaši izplatīta.

Pamats atzinumam ar iebildēm par ANM izdevumu likumību un pareizību

IX. Mēs konstatējām šādus kvantitatīvus un kvalitatīvus elementus:

- par sešiem no 28 ANM maksājumiem dalībvalstīm (un ar tiem saistītiem priekšfinansējuma dzēšanas darījumiem) formulējām kvantitatīvus konstatējumus. Piecos no šiem maksājumiem bija būtisks kļūdu līmenis. Mēs atzīmējam, ka kvantitatīvo konstatējumu vispārējā finansiālā ietekme palielinās;
- nepilnības Komisijas veiktajā *ex ante* novērtējumā;
- gadījumus, kad atskaites punkti / mērķrādītāji bija definēti pārāk vispārīgi, tādēļ to apmierinošas izpildes vērtējums bija diskrecionārāks;
- pastāvīgas nepilnības dalībvalstu kontroles sistēmās;
- problēmas ar dalībvalstu pārvaldības deklarācijās iekļautās informācijas ticamību.

X. Turklāt mēs konstatējām nopietnas nepilnības tiesnešu iecelšanā saistībā ar reformu, kuras mērķis ir stiprināt tiesu neatkarību un objektivitāti Polijā, reformējot tiesnešiem piemērojamo disciplināro režīmu. Eiropas Savienības Tiesā tiek izskatīta lieta par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, un tā ir tieši saistīta ar šo jautājumu. Tā kā EST galīgais nolēmums šajā jautājumā vēl jāpieņem, mēs šobrīd vēl neizdarām secinājumus par to, vai abi attiecīgie atskaites punkti ir apmierinošu izpildīti. Šo atskaites punktu apmierinoša izpilde bija priekšnoteikums jebkādam ANM maksājumam Polijai.

XI. Pamatojoties uz šiem minētajiem elementiem, mēs uzskatām, ka mūsu konstatēto kļūdu ietekme ir būtiska, bet ne plaši izplatīta pieņemtajos gada ANM izdevumos.

Galvenie revīzijas jautājumi

Mēs novērtējām saistības pensijām un citiem darbinieku pabalstiem

XII. ES bilancē ir iegrāmatotas saistības pensijām un citiem darbinieku pabalstiem, kas 2024. gada beigās bija 93,1 miljards EUR (2023. gadā – 90,8 miljardi EUR).

XIII. Lielākā daļa saistību pensijām un citiem darbinieku pabalstiem attiecas uz Eiropas Savienības ierēdņu un pārējo darbinieku pensiju shēmu un veido 84,8 miljardus EUR (2023. gadā – 82,7 miljardi EUR). Pārskatos reģistrētās šā veida saistības ir pašreizējās vērtības aplēse paredzamajiem nākotnes maksājumiem, kas ES būs jāveic, lai pildītu pensiju maksāšanas pienākumus.

XIV. No pensiju shēmas maksātos pabalstus sedz no ES budžeta. Tā kā ES nav izveidots speciāls pensiju fonds, ko kura segt nākotnes pensiju saistību izmaksas, dalībvalstis kopīgi garantē pabalstu izmaksāšanu, un ierēdņi sedz trešo daļu no shēmas finansēšanas izmaksām. *Eurostat* katru gadu Komisijas grāmatveža uzdevumā aprēķina šīs saistības, izmantojot tādus parametrus kā ES ierēdņu vecuma profils un paredzamais mūža ilgums un pieņēmumus par nākotnes ekonomisko stāvokli. Šos parametrus un pieņēmumus novērtē arī Komisijas aktuāri.

XV. 2024. gadā pensiju saistības saglabājās nemainīgas, un nelielais palielinājums bija saistīts ar pakalpojumu un procentu izmaksu paredzamo pieaugumu. Turklāt diskonta likme palielinājās par 0,3 %.

XVI. Otra lielākā daļa no saistībām, kas paredzētas pensijām un citiem darbinieku pabalstiem, ir aplēstās ES saistības kopīgajai veselības apdrošināšanas shēmai; šīs saistības 2024. gada beigās bija 6,9 miljardi EUR (2023. gadā – 6,3 miljardi EUR). Šīs saistības attiecas uz izmaksām par ES darbinieku veselības aprūpi, kuras ir jāsedz periodā pēc tam, kad darbinieks ir pensionējies (atskaitot darbinieku iemaksas).

XVII. Revīzijas laikā mēs novērtējam aktuāra pieņēmumus par šīm shēmām un no tiem izrietošo novērtējumu. Savu novērtējumu balstām uz neatkarīgu ārējo aktuāro ekspertu darbu. Mēs pārbaudām šo saistību aprēķina pamatā esošos datus, aktuāros parametrus, kā arī pašu aprēķinu. Pārbaudām arī šo saistību izklāstu konsolidētajā bilancē un konsolidēto finanšu pārskatu skaidrojumos.

[3] Mēs sniedzam vairāk informācijas mūsu 2024. gada pārskata ***1.15***. un ***1.18***. punktā.

XVIII. Šajā kontekstā mēs pārbaudījām arī Apvienotās Karalistes nenokārtotās saistības attiecībā uz Eiropas ierēdņu pensiju shēmu un kopīgo veselības apdrošināšanas shēmu 9,9 miljardu EUR apmērā (2023. gadā – 10,2 miljardi EUR). Mēs pārbaudījām aprēķinā izmantoto datu precizitāti un to, vai Apvienotajai Karalistei tika piešķirta tikai attiecīgā daļa no kopējām saistībām.

XIX. Mēs secinām, ka aplēse par pensiju un citu darbinieku pabalstu kopējām saistībām, kā arī šo saistību Apvienotās Karalistes daļa ir patiesi atspoguļotas konsolidētajos gada pārskatos.

Mēs novērtējām būtiskākās pārskatos atspoguļotās gada noslēguma aplēses

XX. 2024. gada beigās bija aplēsts, ka radušies attiecināmie izdevumi, kuri jāatlīdzina atbalsta saņēmējiem, bet par kuriem vēl nav iesniegti pieprasījumi, bija 160,7 miljardi EUR (2023. gadā – 155,2 miljardi EUR). Šīs summas tika reģistrētas kā uzkrātie izdevumi[4].

XXI. Šīs aplēses pieaugums visās programmās galvenokārt skaidrojams ar to, ka iepriekšējais plānošanas periods tuvojas noslēgumam un ka 2021.–2027. DFS līdzekļu apguve ir bijusi lēnāka, nekā paredzēts. Tāpēc iesniegto pieprasījumu vērtība bija mazāka, nekā paredzēts, un lielāku daļu vērtības gada beigās bija jāaplēš. Ar ANM saistītie iegrāmatotie uzkrājumi, kurus nosaka, pamatojoties uz nākotnes maksājumu prognozēm, bija 7,9 miljardi EUR (2023. gadā – 7,4 miljardi EUR).

XXII. Nolūkā novērtēt šīs gada noslēguma aplēses mēs pārbaudījām sistēmu, ko Komisija bija izveidojusi aprēķinu izdarīšanai periodu nodalīšanas brīžos, lai pārliecinātos par šīs sistēmas pareizību un pilnīgumu ģenerāldirektorātos, kuru pārziņā bija radusies lielākā daļa izdevumu. Revidējot izlasi, kurā bijām iekļāvuši rēķinus un priekšfinansējuma maksājumus, mēs pārbaudījām attiecīgos aprēķinus periodu nodalīšanas brīžos, lai novērtētu risku, ka uzkrājumi ir norādīti nepareizi.

XXIII. Mēs secinām, ka konsolidētajos gada pārskatos norādītā aplēse par kopējo summu, ko veido uzkrātie izdevumi un citi dalībvalstīm izmaksāti avansi, ir atspoguļota patiesi.

[4] Tie ietver uzkrātos izdevumus bilances saistību pusē 66,8 miljardu EUR apmērā un bilances aktīvu pusē 93,9 miljardu EUR apmērā, kas samazina priekšfinansējuma apjomu.

Mēs novērtējām, kā pārskatus ietekmē Krievijas agresijas karš pret Ukrainu

XXIV. Tā kā ES sniedz palīdzību Ukrainai aizdevumu un dotāciju veidā, mēs novērtējām, kā Komisija aprēķina ar šo notikumu saistīto ES finanšu riska ekspozīciju un šā aprēķina pamatu, lai nodrošinātu, ka faktiskās un iespējamās sekas ir pienācīgi atspoguļotas ES pārskatos. Gan mēs, gan neatkarīgs ārējais eksperts novērtējām Komisijas aprēķinus, lai pārliecinātos, ka tiek ņemta vērā visa attiecīgā informācija.

XXV. Secinām, ka Krievijas agresijas kara pret Ukrainu atspoguļošana konsolidētajos gada pārskatos ir uzskatāma par patiesu.

Mēs novērtējām *NGEU* ietekmi uz pārskatiem

XXVI. ES ieviesa *NextGenerationEU* (*NGEU*), lai mobilizētu apjomīgus līdzekļus Covid-19 pandēmijas sociālekonomiskās ietekmes mazināšanai. *NGEU* finansēšanai Eiropas Komisija aizņemas līdzekļus kapitāla tirgos. Šos līdzekļus dara pieejamus dalībvalstīm kā neatmaksājamas dotācijas vai aizdevumus līdz piešķīruma apjomam, par kuru iepriekš panākta vienošanās. Šīs darbības ievērojami ietekmē finanšu pārskatus. Ievērojamākā *NGEU* daļa ir Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM), ar kura starpniecību līdz 2024. gada beigām bija izmaksāti 197,5 miljardi EUR dotācijās un 108,7 miljardi EUR aizdevumos.

XXVII. Veicot ierastās revīzijas procedūras, mēs revidējām ES aktīvus, saistības, ieņēmumus un izdevumus, arī saistībā ar *NGEU*. Mēs secinām, ka šie elementi ir patiesi atspoguļoti konsolidētajos gada pārskatos.

Citi jautājumi

Sadaļā "Gada būtiskākās norises finanšu jomā" iekļautā informācija

XXVIII. Komisija atbild par "pārējās informācijas" sniegšanu. Ar pārējo informāciju saprot pārskatu sadaļu "Gada būtiskākās norises finanšu jomā", bet ne konsolidētos pārskatus vai mūsu ziņojumu par tiem. Mūsu atzinums par konsolidētajiem pārskatiem neattiecas uz šo pārējo informāciju, un par to mēs nesniedzam nekāda veida secinājumu par pārliecību. Konsolidēto pārskatu revīzijā mūsu pienākums ir iepazīties ar pārējo informāciju un apsvērt, vai tā būtiskos aspektos nesaskan ar konsolidētajiem pārskatiem vai mūsu revīzijā iegūto informāciju vai jebkādā citā veidā varētu saturēt būtiski nepareizas ziņas.
Ja secinām, ka pārējā informācija satur būtiski nepareizas ziņas, mūsu pienākums ir par to attiecīgi ziņot. Šajā aspektā mums nav nekas ziņojams.

Ieņēmumu no aizņēmumiem *NGEU* finansēšanai uzskaite

XXIX. Mēs atzīmējam, ka summas, kas aizņemtas, lai finansētu *NGEU* neatmaksājamo finansiālo atbalstu, budžetā un konsolidētajos finanšu pārskatos ir norādītas atšķirīgi. Summas, kas aizņemtas, lai finansētu neatmaksājamu finansiālo atbalstu dalībvalstīm *NGEU* kontekstā, tādējādi 2024. gadā nodrošinot 29 % no ES ieņēmumiem, saskaņā ar ANM regulu tiek uzskatītas par ārējiem piešķirtajiem ieņēmumiem, kas papildina apstiprināto budžetu. Finanšu darbības rezultātu pārskatā šīs summas nav iekļautas kā ieņēmumi, tomēr tajā ir iekļauti izdevumi, kas saistīti ar *NGEU* neatmaksājamo finansiālo atbalstu, un tas negatīvi ietekmē gada saimnieciskās darbības rezultātu. Negatīvi saimnieciskās darbības rezultāti palielina neto aktīvu deficītu, kā tas atspoguļots ES bilancē, un tāpēc tie jāfinansē no nākamajiem budžetiem.

Vadības pienākumi

XXX. Saskaņā ar LESD 310.–325. pantu un Finanšu regulu Komisijas pienākums ir sagatavot un iesniegt ES konsolidētos pārskatus, pamatojoties uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem, un nodrošināt tiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Šie pienākumi ietver iekšējās kontroles mehānismu izveidi, ieviešanu un īstenošanu attiecībā uz finanšu pārskatu sagatavošanu un izklāstu tā, lai *krāpšanas* vai kļūdas dēļ tajos nebūtu sniegtas būtiski nepareizas ziņas. Vadības pienākumos ir nodrošināt, lai finanšu pārskatos atspoguļotās darbības, finanšu darījumi un informācija atbilstu to regulējumam (tiesību aktiem, noteikumiem, principiem un standartiem). Komisijai ir galīgā atbildība par ES pārskatiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību (LESD 317. pants).

XXXI. Sagatavojot konsolidētos pārskatus, vadības pienākums ir novērtēt ES spēju turpināt darbību, izklāstīt visus svarīgos jautājumus un izmantot darbības turpināšanas pieņēmumu grāmatvedībā, ja vien vadība neplāno likvidēt uzņēmumu vai pārtraukt darbību, vai tai nav citas reālas alternatīvas uzņēmuma slēgšanai vai darbības pārtraukšanai.

XXXII. Komisija ir atbildīga par ES finanšu pārskatu sagatavošanas procesa pārraudzību.

XXXIII. Saskaņā ar Finanšu regulu (XIII sadaļa) Komisijas grāmatvedis nosūta revīzijai ES konsolidētos pārskatus vispirms līdz pārskata gadam sekojošā gada 31. martam kā provizoriskos pārskatus, tad līdz 31. jūlijam kā galīgos pārskatus. Jau provizoriskajos pārskatos ir jāsniedz skaidrs un patiess priekšstats par ES finanšu stāvokli. Tādējādi nepieciešams, lai visos provizorisko pārskatu posteņos būtu izklāstīti galīgie aprēķini, kas ļautu mums pildīt savus pienākumus saskaņā ar Finanšu regulas XIII sadaļu un noteiktajos termiņos. Atšķirībai starp provizoriskajiem un galīgajiem pārskatiem parasti vajadzētu rasties tikai mūsu apsvērumu rezultātā.

Revidenta pienākumi konsolidēto pārskatu un pakārtoto darījumu revīzijā

XXXIV. Mūsu mērķi ir iegūt pamatotu pārliecību par to, ka ES konsolidētajos pārskatos nav sniegtas būtiski nepareizas ziņas un ka pakārtotie darījumi ir likumīgi un pareizi, un, balstoties uz mūsu veikto revīziju, sniegt Eiropas Parlamentam un Padomei deklarāciju par pārskatu ticamību un pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Pamatota pārliecība ir augsts pārliecības līmenis, bet tā nav garantija, ka revīzijā vienmēr tiks atklāti visi iespējamie būtiski nepareizu ziņu vai būtisku neatbilstību gadījumi. Tie var rasties krāpšanas vai kļūdas dēļ un tos uzskata par būtiskiem tad, ja var pamatoti sagaidīt, ka atsevišķi vai kopā tie varētu ietekmēt saimnieciskus lēmumus, kuri pieņemti, pamatojoties uz šiem konsolidētajiem pārskatiem.

XXXV. Ieņēmumu jomā mūsu veiktās pašu resursu pārbaudes (tie ir pašu resursi, kas pamatojas uz nacionālo kopienākumu, pievienotās vērtības nodokli un nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu) sākas ar to, ka pārbaudām statistiku un datus, uz kā pamata šie resursi ir aprēķināti, un pēc tam mēs novērtējam Komisijas sistēmas, ko izmanto šo datu apstrādei, līdz ir saņemtas dalībvalstu iemaksas un tās ir iegrāmatotas konsolidētajos pārskatos. Tradicionālo pašu resursu revīzijā mēs pārbaudām muitas iestāžu pārskatus un analizējam muitas nodokļu plūsmu, līdz Komisija šīs summas ir saņēmusi un atspoguļojusi pārskatos. Pastāv risks, ka importētāji muitas nodokļus valsts muitas iestādēm vai nu nedeklarē, vai deklarē nepareizi. Tādējādi faktiski iekasētie ievedmuitas nodokļi būs mazāki par summu, kas teorētiski būtu jāiekasē. Šo atšķirību dēvē par “muitas nodokļu iztrūkumu”. Nesamaksātās summas, kas nav iekļautas dalībvalstu tradicionālo pašu resursu uzskaites sistēmās, neietilpst mūsu revīzijas atzinuma par ieņēmumiem tvērumā.

XXXVI. Saistībā ar izdevumiem mēs pārbaudām maksājumu darījumus, kad izdevumi ir radušies un ir iegrāmatoti un pieņemti. Šajā pārbaudē skatām visu veidu maksājumus brīdī, kad tie tiek veikti, izņemot avansus. Mēs pārbaudām avansa maksājumus tad, kad līdzekļu saņēmējs ir sniedzis pierādījumu par to atbilstīgu izmantošanu un iestāde vai struktūra ir pieņēmusi šo pierādījumu, avansa maksājumu dzēšot, kas var nenotikt līdz nākamajam gadam.

XXXVII. Attiecībā uz ANM izdevumiem (atšķirībā no pārējiem budžeta izdevumiem) maksājumu veikšanas nosacījums ir apmierinoša iepriekš noteikto atskaites punktu un mērķrādītāju izpilde. Papildu prasības ir tādas, ka atbilstoši mērķrādītājiem un atskaites punktiem apmierinoši sasniegtos rezultātus nedrīkst atcelt un ka nedrīkst pārkāpt dubulta finansējuma novēršanas principu. Regulā izklāstītie attiecināmības nosacījumi paredz arī atbilstību attiecināmības periodam, atbilstību principam "nenodarīt būtisku kaitējumu" un valsts budžeta kārtējo izdevumu neaizstāšanu. Tāpēc mūsu revīzijā galveno uzmanību pievēršam tam, vai ir izpildīti maksājumu un attiecināmības nosacījumi. Tā kā galasaņēmēju izdevumu atbilstība ES un valsts noteikumiem nav ANM maksājumu nosacījums, mūsu revīzijas atzinums neaptver galasaņēmējiem radušos izdevumu pareizību.
ANM regulā nav paredzēti papildu kritēriji par to, kā interpretēt vārdu "apmierinoši", un tādējādi Komisijai ir piešķirta plaša rīcības brīvība, kad tā novērtē, vai atskaites punktu un mērķrādītāju izpilde ir bijusi apmierinoša vai ne. Lai novērtētu kvalitatīvos sasniegumus, ir jāpieņem vairāki spriedumi, kas ved pie, iespējams, atšķirīgas interpretācijas. Šis risks ir īpaši izteikts tad, ja atskaites punkti un mērķrādītāji ir izstrādāti nekonkrēti.

XXXVIII. Visas revīzijas gaitā mēs liekam lietā profesionālo spriedumu un saglabājam profesionāli skeptisku attieksmi. Mēs veicam arī šādas darbības:

a) apzinām un novērtējam riskus, ka krāpšanas vai kļūdas dēļ ES konsolidētajos pārskatos ir sniegtas būtiski nepareizas ziņas vai ka saistībā ar pakārtotajiem darījumiem ir būtiski pārkāpts ES tiesiskais regulējums. Mēs izstrādājam un īstenojam revīzijas procedūras, lai reaģētu uz šo risku, un iegūstam revīzijas pierādījumus, kas ir pietiekami un piemēroti mūsu atzinuma pamatošanai. Gadījumus, kad būtiski nepareizas ziņas ir sniegtas vai neatbilstības radušās krāpšanas dēļ, ir grūtāk atklāt nekā kļūdas izraisītus gadījumus, jo krāpšana var ietvert slepenu vienošanos, viltošanu, tīšus izlaidumus, datu sagrozīšanu vai iekšējās kontroles apiešanu. Attiecīgi ir lielāks risks, ka šādi gadījumi paliks neatklāti;

b) iepazīstamies ar iekšējo kontroli, kas attiecas uz revīziju, lai izstrādātu atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par iekšējās kontroles efektivitāti;

c) novērtējam izmantoto grāmatvedības metožu piemērotību un vadības veikto grāmatvedības aplēšu pamatotību un ar to saistīto vadības sniegto informāciju;

d) izdarām secinājumus par to, vai vadība ir pienācīgi izmantojusi darbības turpināšanas pieņēmumu grāmatvedībā un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, spriežam, vai attiecībā uz notikumiem vai nosacījumiem pastāv būtiska nenoteiktība, kas var radīt nopietnas šaubas par struktūras spēju turpināt darbību. Ja secinām, ka šāda būtiska nenoteiktība pastāv, mums savā ziņojumā uz to ir jāvērš uzmanība, norādot uz attiecīgo informāciju konsolidētajos pārskatos, vai arī, ja šī informācija ir neadekvāta, mums ir jāgroza savs atzinums. Mūsu secinājumi balstās uz revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz ziņojuma sagatavošanai. Tomēr turpmāku notikumu vai nosacījumu dēļ organizācijai var nākties pārtraukt darbību;

e) novērtējam konsolidēto pārskatu vispārējo izklāstu, uzbūvi un saturu, tostarp visas informācijas sniegšanu, un vērtējam, vai pakārtotie darījumi un notikumi konsolidētajos pārskatos ir izklāstīti patiesi;

f) iegūstam pietiekamus un piemērotus revīzijas pierādījumus par ES konsolidācijas jomā ietilpstošo struktūru finanšu informāciju, lai sniegtu atzinumu par konsolidētajiem pārskatiem un pakārtotajiem darījumiem. Mēs esam atbildīgi par revīzijas vadību, pārraudzību un īstenošanu, un revīzijas atzinuma sagatavošana ir vienīgi mūsu ziņā.

XXXIX. Mēs sazināmies ar Komisiju un citām revidētajām vienībām par, cita starpā, revīzijai plānoto tvērumu un laika grafiku, kā arī par nozīmīgiem revīzijas apsvērumiem, arī par jebkādiem būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem.

XL. No jautājumiem, kas apspriesti ar Komisiju un citām revidētajām vienībām, mēs apzinām tos, kuri konsolidēto pārskatu revīzijā ir vissvarīgākie un kuri tādējādi ir galvenie revīzijas jautājumi kārtējā periodā. Šos jautājumus mēs aprakstām savā ziņojumā, ja vien ar likumu vai noteikumiem nav aizliegta to atklāšana plašākai sabiedrībai vai – ārkārtīgi retos gadījumos – ja secinām, ka informācija mūsu ziņojumā nav jāsniedz, jo ir pamats domāt, ka tās atklāšana varētu radīt negatīvas sekas, kuras būtu lielākas par labumu, ko gūtu sabiedrība.

2025. gada 10. jūlijā

Tony Murphy
priekšsēdētājs

European Court of Auditors

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

Ievads

1.1. Šajā gada pārskata nodaļā ir:

a) sniegts pamatojums *ticamības deklarācijai* un kopsavilkums par mūsu apsvērumiem un secinājumiem attiecībā uz ES pārskatu ticamību, kā arī ieņēmumiem un *daudzgadu finanšu shēmas* (DFS) izdevumiem pakārtoto *darījumu* pareizību;

b) iekļauta informācija par gadījumiem, kurus kā iespējamu krāpšanu esam paziņojuši Eiropas Prokuratūrai (*EPPO*) un Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), un sniegta informācija par mūsu revīzijām attiecībā uz ES darbību *krāpšanas* apkarošanai;

c) īsumā aprakstīta mūsu revīzijas pieeja (sk. ***1.1. pielikumu***).

1.2. 2024. gadā dalībvalstu kopējie vispārējās valdības izdevumi (8833 miljardi EUR) veidoja 49,7 % no šo valstu *nacionālā kopienākuma (NKI)* (17 776 miljardi EUR). ES budžeta izdevumi bija 191,1 miljards EUR, kas atbilst 2,2 % no ES dalībvalstu kopējiem vispārējās valdības izdevumiem un 1,1 % no visu šo valstu NKI (sk. ***1.1. attēlu***). Ja pieskaita ar ES parādu finansētos papildu maksājumus, ko no *piešķirtajiem ieņēmumiem* maksā *Atveseļošanas un noturības mehānisma* (ANM) dotācijām un kas ir 55,9 miljardi EUR (sk. ***2.22***. punktu), 2024. gadā maksājumu kopsumma bija 247,0 miljardi EUR[5].

[5] ES 2024. gada konsolidētie pārskati, budžeta izpildes ziņojumi un skaidrojumi, DFS 6.3. iedaļa "*Maksājumu apropriāciju* izpilde".

1.1. attēls. 2024. gada ES budžeta izdevumi un ES-27 vispārējās valdības izdevumi kā daļa no NKI

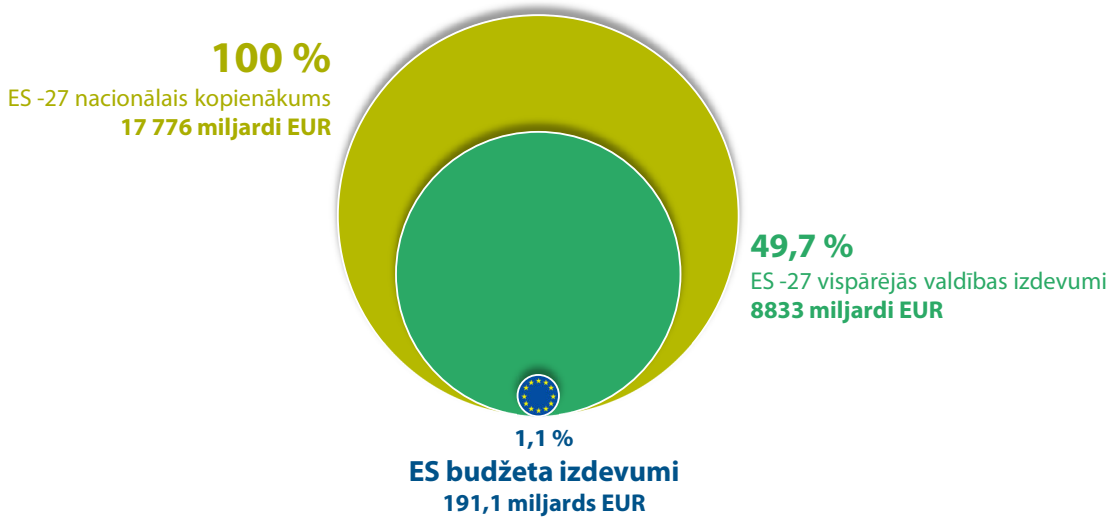

Avots: ERP, pamatojoties uz datiem par ES-27 NKI, kas ņemti no Eiropas Komisijas 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem, A pielikums "Ieņēmumi"; attiecībā uz ES-27 vispārējās valdības izdevumiem – *Eurostat* datubāze, *Government revenue, expenditure and main aggregates*, dati izgūti 2025. gada 28. aprīlī; attiecībā uz ES budžeta izdevumiem – Eiropas Komisija, Eiropas Savienības 2024. gada konsolidētie pārskati.

1.3. ES līdzekļus izmaksā *saņēmējiem*, izmantojot vienreizējus maksājumus / gada maksājumus vai vairākus maksājumus daudzgadu izdevumu shēmās. No ES 2024. gada budžeta izmaksāja 49,0 miljardus EUR kā priekšfinansējumu un 142,1 miljardu EUR kā citus maksājumus. Kā redzams ***1.2. attēlā***, lielākā daļa ES budžeta bija piešķirta kategorijām "Dabas resursi un vide" un "Kohēzija, noturība un vērtības", kam sekoja "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma".

1.2. attēls. 2024. gada ES budžeta izdevumi DFS kategorijās

(mljrd. EUR)

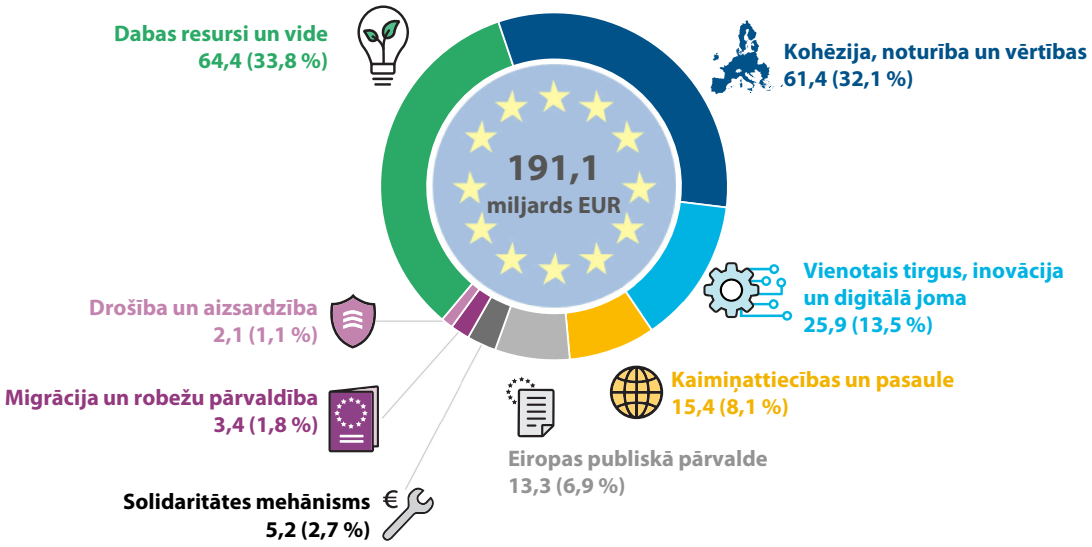

DFS 1. kategorija (5. nod.)	Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma
DFS 2. kategorija (6. nod.)	Kohēzija, noturība un vērtības
DFS 3. kategorija (7. nod.)	Dabas resursi un vide
DFS 4. kategorija (8. nod.)	Migrācija un robežu pārvaldība
DFS 5. kategorija (8. nod.)	Drošība un aizsardzība
DFS 6. kategorija (9. nod.)	Kaimiņattiecības un pasaule
DFS 7. kategorija (10. nod.)	Eiropas publiskā pārvalde
Solidaritātes mehānisms	(ārpus DFS)

Avots: ERP.

Pārskatu ticamība

Pārskatos nebija sniegtas būtiski nepareizas ziņas

1.4. Mūsu konstatējumi attiecas uz ES 2024. finanšu gada *konsolidētajiem pārskatiem*[6] ("pārskati"), kurus kopā ar grāmatveža apliecinājuma vēstuli saņēmām 2025. gada 30. jūnijā, t. i., *Finanšu regulā* paredzētajā termiņā. Pārskati ietver sadaļu "Gada būtiskākās norises finanšu jomā"[7], uz kuru neattiecas mūsu revīzijas atzinums. Tomēr saskaņā ar revīzijas standartiem mēs esam novērtējuši, vai šī sadaļa saskan ar pārskatos sniegto informāciju.

1.5. Komisijas publicētie pārskati liecina, ka 2024. gada 31. decembrī kopējās saistības bija 827,3 miljardi EUR salīdzinājumā ar kopējiem aktīviem 518,5 miljardu EUR vērtībā. Starpību, kas ir 308,8 miljardi EUR, veidoja (negatīvie) neto aktīvi, kuros ietilpst rezerves un tā ES līdz 31. decembrim jau radušos izdevumu daļa, kas jāfinansē no nākotnes budžetiem. Sīkāks aktīvu un saistību sadalījums sniegts ***1.3. attēlā***. 2024. gada (negatīvais) *saimnieciskās darbības rezultāts* bija 97,2 miljardi EUR. *NextGenerationEU* (*NGEU*) izdevumu summas lielā mērā ir negatīvo neto aktīvu un saimnieciskās darbības rezultāta iemesls.

---

[6] Regula (ES, Euratom) 2024/2509, 247. pants.

[7] 2. ieteicamā praktiskā vadlīnija (*RPG 2*) "Finanšu pārskatu apspriešana un analīze", ko sagatavojusi Starptautisko publiskā sektora grāmatvedības standartu padome (*IPSASB*).

1.3. attēls. ES aktīvi un saistības 2024. gada 31. decembrī

(mljrd. EUR)

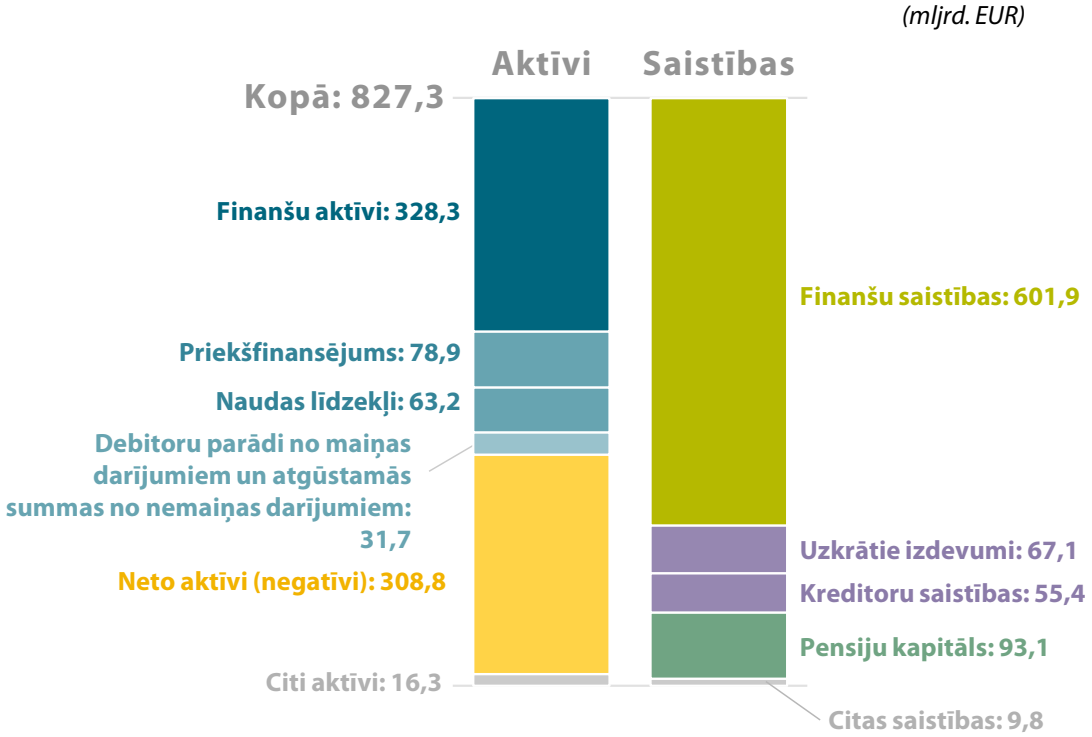

Avots: ERP.

1.6. Revīzijā mēs konstatējām, ka pārskatos nebija sniegtas būtiski nepareizas ziņas. Mūsu darba rezultāti attiecībā uz ES līdzekļu finanšu un budžeta pārvaldību ir izklāstīti ***2. nodaļā***.

Galvenie revīzijas jautājumi saistībā ar 2024. gada finanšu pārskatiem

1.7. Galvenie revīzijas jautājumi ir tie, kuri saskaņā ar mūsu profesionālo spriedumu mūsu veiktajā kārtējā perioda finanšu pārskatu revīzijā bija vissvarīgākie. Šos jautājumus mēs skatījām finanšu pārskatu revīzijas kopējā kontekstā un atzinuma par pārskatiem formulēšanai, bet par tiem mēs nesniedzam atsevišķu atzinumu. Par galvenajiem revīzijas jautājumiem ziņojam ticamības deklarācijā.

Darījumu pareizība

1.8. Mēs pārbaudījām ES ieņēmumus un izdevumus, lai novērtētu, vai ieņēmumi ir iekasēti un izdevumi veikti atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem un noteikumiem[8]. Še turpmāk īsumā aprakstām revīzijas rezultātus, kas sīkāk iztirzāti pārējās gada pārskata nodaļās: attiecībā uz ieņēmumiem – ***4. nodaļā***, bet attiecībā uz izdevumiem – ***5.–10. nodaļā***. Te sniegtajā kopsavilkumā neiekļaujam ANM izdevumu revīzijas darbā gūtos rezultātus, ko aprakstām ***11. nodaļā***.

Mūsu atzinums aptver budžeta ieņēmumu un izdevumu darījumus

1.9. Attiecībā uz ieņēmumiem mēs ieguvām revīzijas atzinumam vajadzīgo pamatoto pārliecību, novērtējot atlasītas galvenās sistēmas, kā arī veicot darījumu pārbaudes. Pārbaudīto 65 darījumu izlasi veidojām tā, lai tajā būtu reprezentēti visi ES budžeta ieņēmumu avoti, kas ietver ieņēmumus no *pašu resursiem* (muitas nodokļi un pašu resursi, kas pamatojas uz pievienotās vērtības nodokli (PVN), NKI un nereciklētiem plastmasas iepakojuma atkritumiem) un ieņēmumus no citiem avotiem. Papildus tam mūsu izlasē bija iekļauti ārējie *piešķirtie ieņēmumi*, ko izmantoja, lai finansētu ANM neatmaksājamo (dotāciju) komponentu, ko veido summas, kuras Komisija aizņēmusies atbilstoši *NGEU* (sk. ***4.2.–4.4***. punktu). Šīs summas ES nākotnē būs jāatmaksā. Mūsu revīzijas datu kopa attiecībā uz ieņēmumiem par 2024. gadu bija 250,6 miljardi EUR (sk. ***4.1. attēlu***).

1.10. Attiecībā uz izdevumiem mēs no mūsu revīzijas kopas izveidojām reprezentatīvu 812 darījumu izlasi, kurā iekļāvām priekšfinansējuma maksājumu *dzēšanu*, kā arī starpposma un galīgos maksājumus, kurus pieņēmusi Komisija (vai cita iestāde vai struktūra, kas pārvalda ES līdzekļus) un kuri no ES budžeta izmaksāti *galasaņēmējiem*. Šo darījumu pārbaudē iegūtā informācija ir izmantota, lai izstrādātu ticamības deklarāciju un aplēstu nepareizu darījumu daļu visā revīzijas datu kopā, izdevumu daļās, kurās uzskatām, ka kļūdu līmenis ir būtisks (sk. ***1.15***. punktu), un katrā DFS kategorijā, par kuru mēs sagatavojam īpašo izvērtējumu (1., 2., 3., 6. un 7. kategorija). Šajā pārskatā atspoguļotie darījumi un iekļautie piemēri neveido pamatu secinājumiem par attiecīgajām dalībvalstīm, saņēmējvalstīm vai reģioniem (sk. ***1.1. pielikuma (22)*** punktu).

---

[8] Ieskaitot 2014.–2020. gada DFS darījumus, kā arī iepriekšējo DFS darījumus.

1.11. Mūsu datu kopa attiecībā uz izdevumiem 2024. gadā bija 167,9 miljardi EUR, ieskaitot *NGEU* papildinājumus esošajām 2021.–2027. gada DFS programmām, kuri jāizlieto saskaņā ar nozaru noteikumiem. Šajā summā ir ieskaitītas arī Apvienotās Karalistes iemaksas budžetā un AK saņemtie maksājumi saskaņā ar Izstāšanās līguma nosacījumiem[9]. ***1.4. attēlā*** ir parādīti ES budžeta izdevumi un mūsu revīzijas datu kopa izdevumiem atbilstīgi: DFS kategorijai (budžeta jomai) un maksājumu veidam, proti, *starpposma* un galīgie maksājumi, priekšfinansējuma *dzēšana* un ikgadējie lēmumi par pārskatu pieņemšanu (sk. ***1.1. pielikuma (19)***. un ***(20)***. punktu

[9] Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas, 136. un 138. pants.

1.4. attēls. Mūsu revīzijas datu kopas (167,9 miljardi EUR) un ES budžeta izdevumu (191,1 miljards EUR) salīdzinājums DFS kategorijās 2024. gadā

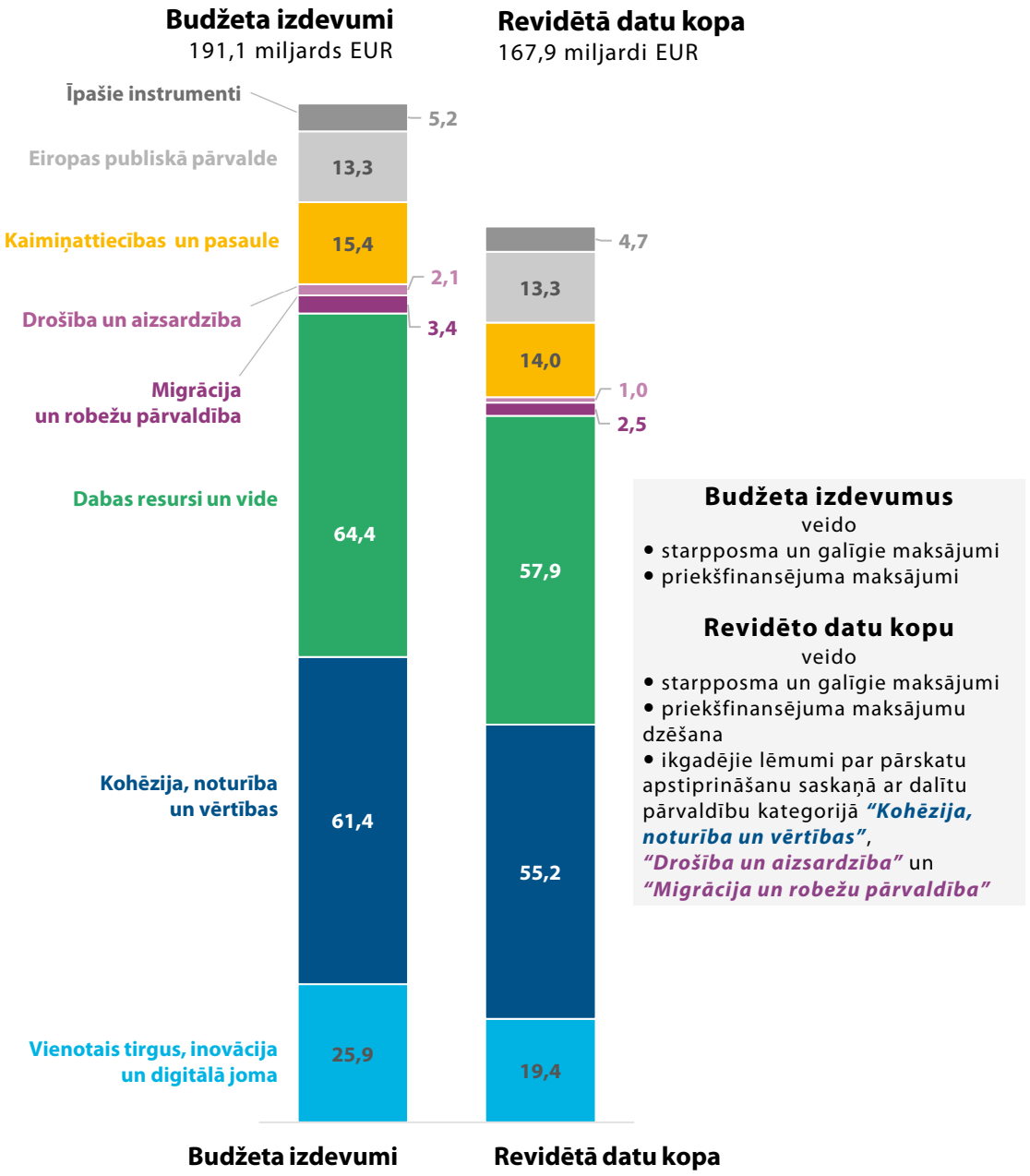

Avots: ERP.

Ieņēmumos būtisku kļūdu nav, bet kļūdu līmenis ir būtisks ievērojamā izdevumu daļā

1.12. Mūsu galvenie konstatējumi par ES ieņēmumu un izdevumu pareizību aprakstīti turpmāk.

a) **Ieņēmumi.** Kopumā revīzijas pierādījumi liecina, ka kļūdu līmenis ieņēmumos nav būtisks. Mūsu pārbaudītās ieņēmumu pārvaldības sistēmas kopumā bija efektīvas. Tomēr daži kontroles sistēmu elementi attiecībā uz PVN atrunu un *tradicionālo pašu resursu (TPR) neatrisināto jautājumu* pārvaldību bija daļēji efektīvi. Turklāt informācijas sniegšana par *NKI atrunām* un datu paziņošana par plastmasas pašu resursu, kā arī daži galveno iekšējo TPR kontroles mehānismu elementi, kurus mēs novērtējām trijās dalībvalstīs, bija daļēji efektīvi (sk. ***4. nodaļu***).

b) **Izdevumi**. Mūsu revīzijas pierādījumi kopumā liecina, ka kļūdu līmenis[10] bija būtisks, proti, 3,6 %. Mums ir 95 % pārliecības, ka *aplēstais kļūdu līmenis* datu kopā ir no 2,6 % (apakšējā kļūdu robeža) līdz 4,6 % (augšējā kļūdu robeža). Kļūdu līmeni galvenokārt veido kļūdas kategorijā "Kohēzija, noturība un vērtības" (šī kategorija veido lielāko daļu šajā īpatsvarā) (1,8 procentpunkti), kam seko kategorijas "Dabas resursi un vide" (0,9 procentpunkti), "Kaimiņattiecības un pasaule" (0,4 procentpunkti) un "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" (0,4 procentpunkti) (sk. ***1.5. attēlu***).

[10] "Kļūdas" definīcija ir dota ***1.1. pielikuma (25)*** punktā.

1.5. attēls. Aplēstais kļūdu līmenis izdevumos un galvenie kļūdu avoti 2024. gadā

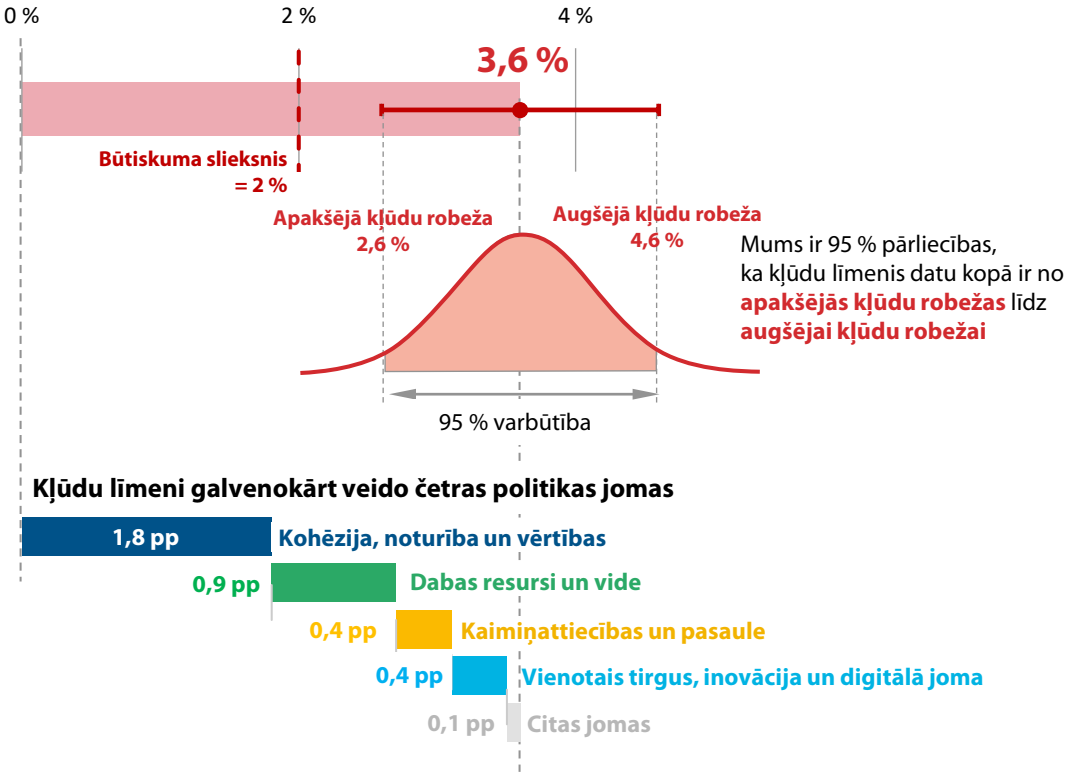

pp: procentpunkti

Avots: ERP.

1.13. Kopš 2021. gada mūsu aplēstā kļūdu līmeņa 95 % *ticamības intervāla*[11] apakšējā robeža ir saglabājusies virs 2,0 % būtiskuma sliekšņa. Tas nozīmē, ka mums ir pamatota pārliecība, ka kļūdu līmenis revīzijas datu kopā katrā no šiem gadiem pārsniedz *būtiskuma slieksni*. Aplēstā kļūdu līmeņa salīdzinājums no 2020. līdz 2024. gadam ir parādīts ***1.6. attēlā***.

[11] 95 % ticamības intervāls ir paskaidrots ***1.1. pielikuma (27)*** punktā.

1.6. attēls. Aplēstie kļūdu līmeņi (2020.–2024. g.)

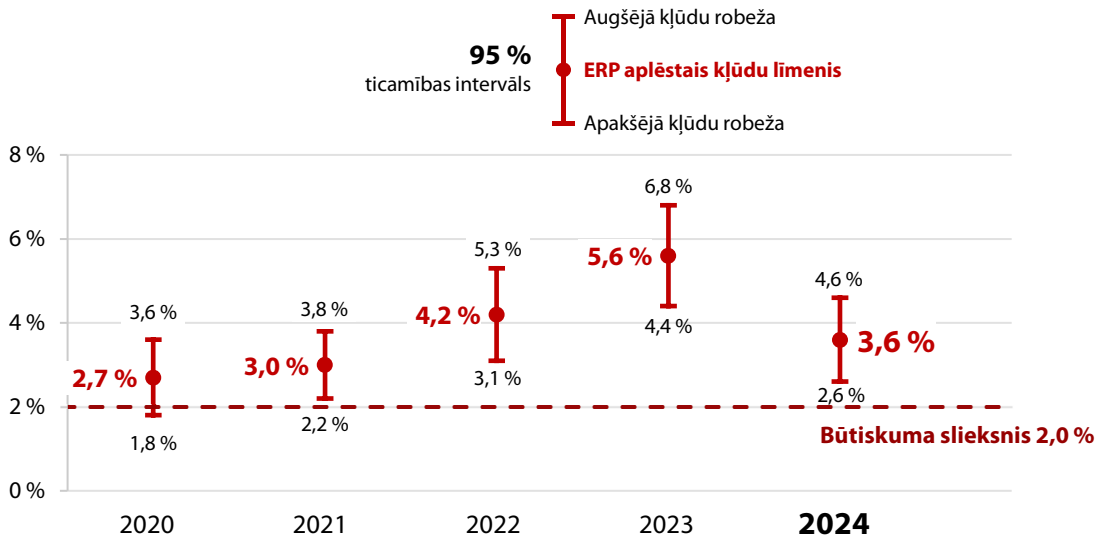

Avots: ERP.

1.14. ***1.7. attēlā*** ir salīdzināti mūsu aplēstie kļūdu līmeņi kategorijās "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma", "Kohēzija, noturība un vērtības" un "Dabas resursi un vide" laikposmā no 2020. gada līdz 2024. gadam un parādīts mūsu aplēstais kļūdu līmenis kategorijai "Kaimiņattiecības un pasaule" 2024. gadā. Sīkāka informācija ir sniegta ***1.19.–1.22.*** punktā un ***5., 6., 7. un 9. nodaļā***.

1.7. attēls. Aplēstais kļūdu līmenis DFS 1., 2., 3. un 6. kategorijai (2020.–2024. gads)

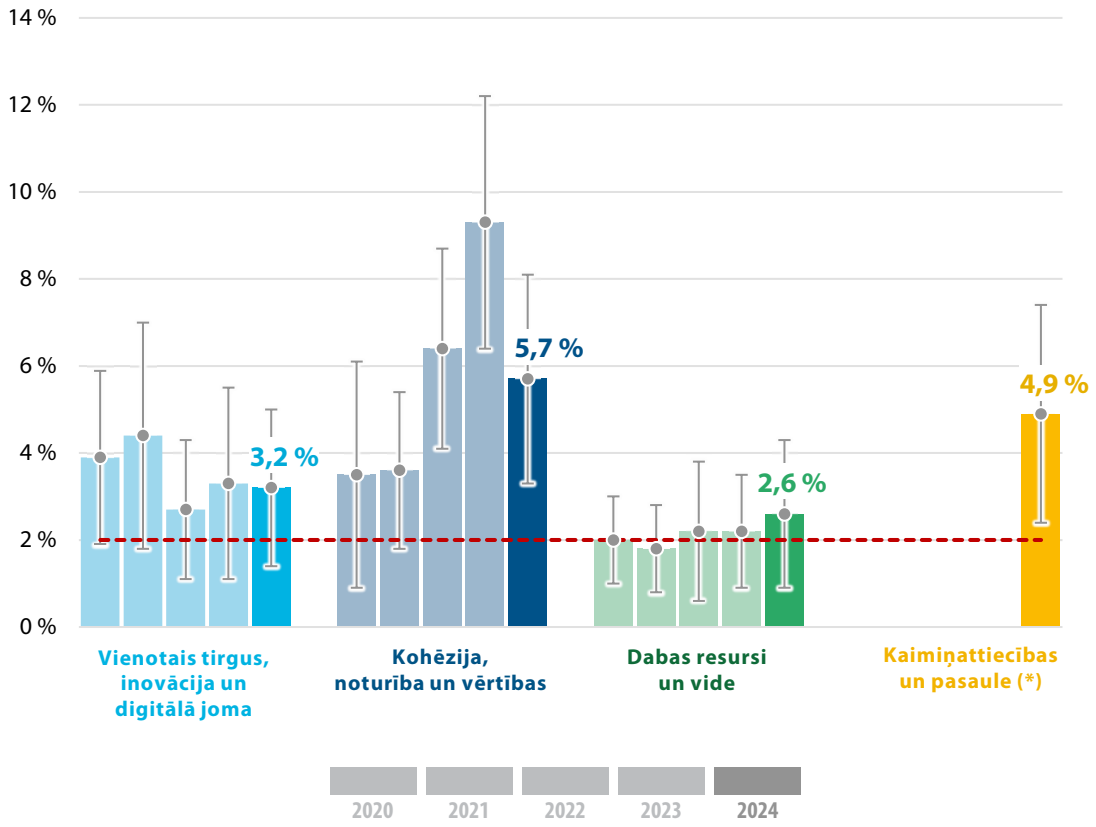

*Mēs nesagatavojām īpašu izvērtējumu par kategoriju "Kaimiņattiecības un pasaule" laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam.

Avots: ERP.

1.15. Mūsu 2024. gada revīzijas rezultāti apstiprina mūsu iepriekšējos gados veikto novērtējumu, proti, ka līdzekļu izmaksāšanas veids ietekmē kļūdu risku. ***1.8. attēlā*** parādīts, ka revidētās jomas, kurās kļūdu līmenis bija būtisks, veido 68,9 % no mūsu revīzijas datu kopas (2023. gadā – 64,4 %). Ņemot vērā rezultātus, ko ieguvām visu DFS kategoriju pārbaudēs, mēs lēšam, ka kļūdu līmenis šajā izdevumu daļā ir 5,2 % (2023. gadā – 7,9 %).

1.8. attēls. Mūsu 2024. gada revīzijas datu kopas īpatsvars, kurā ir būtisks kļūdu līmenis

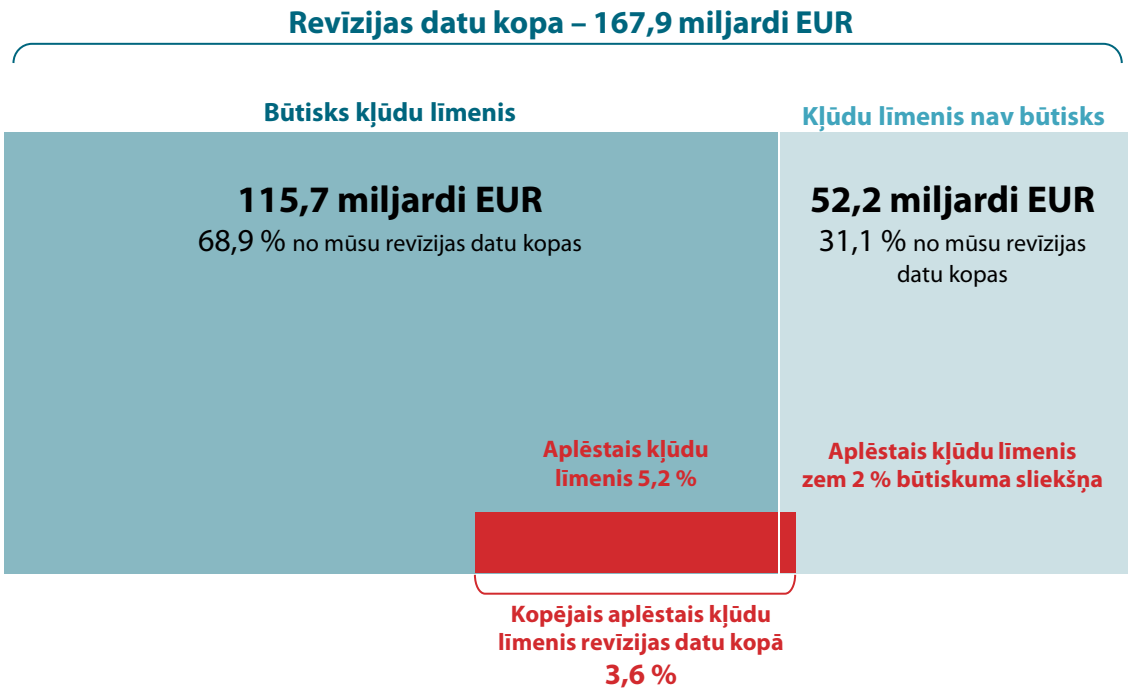

Avots: ERP.

1.16. Revidētās jomas, kurās kļūdu līmenis bija būtisks, galvenokārt ietver **atlīdzinājuma maksājumus**, kad līdzekļu saņēmēji iesniedz pieprasījumus par attiecināmām izmaksām, kuras tiem radušās. Tāpēc saņēmēju pienākums ir sniegt ne tikai pierādījumus par attiecīgās darbības iespēju pretendēt uz atbalstu, bet arī pierādījumus par atlīdzināmo izmaksu rašanos. Prasot atlīdzināt izmaksas, atbalsta saņēmējiem bieži ir jāievēro sarežģīti noteikumi attiecībā uz to, ko var prasīt (attiecināmība), un attiecībā uz izmaksu pienācīgu rašanos (*publiskais iepirkums* vai *valsts atbalsta* noteikumi).

1.17. Mēs secinām, ka 31,1 % no mūsu revīzijas datu kopas kļūdu līmenis nav būtisks, un tas nozīmē, ka aplēstais kļūdu līmenis šajā izdevumu daļā ir zem 2 % būtiskuma sliekšņa (sk. ***1.8. attēlu***). Šī datu kopas daļa ietver izdevumus, kuru pamatā ir **uz maksājumtiesībām balstīti maksājumi,** kad saņēmējiem ir jāievēro zināmi nosacījumi (piemēram, *tiešie maksājumi* lauksaimniekiem, izņemot *ekoshēmas*). Tāpat tā ietver daļu administratīvo izdevumu (ES darbinieku algas un pensijas), budžeta atbalstu trešām valstīm un studentu mobilitātes un citas mobilitātes darbības programmā "*Erasmus+*" (sk. ***1.9. attēlu***). Šajā izdevumu daļā arī iepriekšējos gados kļūdu līmenis nebija būtisks. Tomēr mēs konstatējām kļūdas saistībā ar neattiecināmām izmaksām.

1.18. ***1.9. attēlā*** redzams, ka kategorija "Kohēzija, noturība un vērtības" veido lielāko daļu no mūsu revīzijas datu kopas daļas, kurā kļūdu līmenis ir būtisks, (49,1 miljards EUR), kam seko "Dabas resursi un vide" (28,4 miljardi EUR), "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" (15,3 miljardi EUR) un "Kaimiņattiecības un pasaule" (11,8 miljardi EUR). Mūsu konstatējumi par galvenajām politikas jomām ir apkopoti ***1.19***.–***1.22***. punktā.

1.9. attēls. Mūsu revīzijas datu kopas sadalījums pēc kļūdu līmeņa un DFS kategorijas

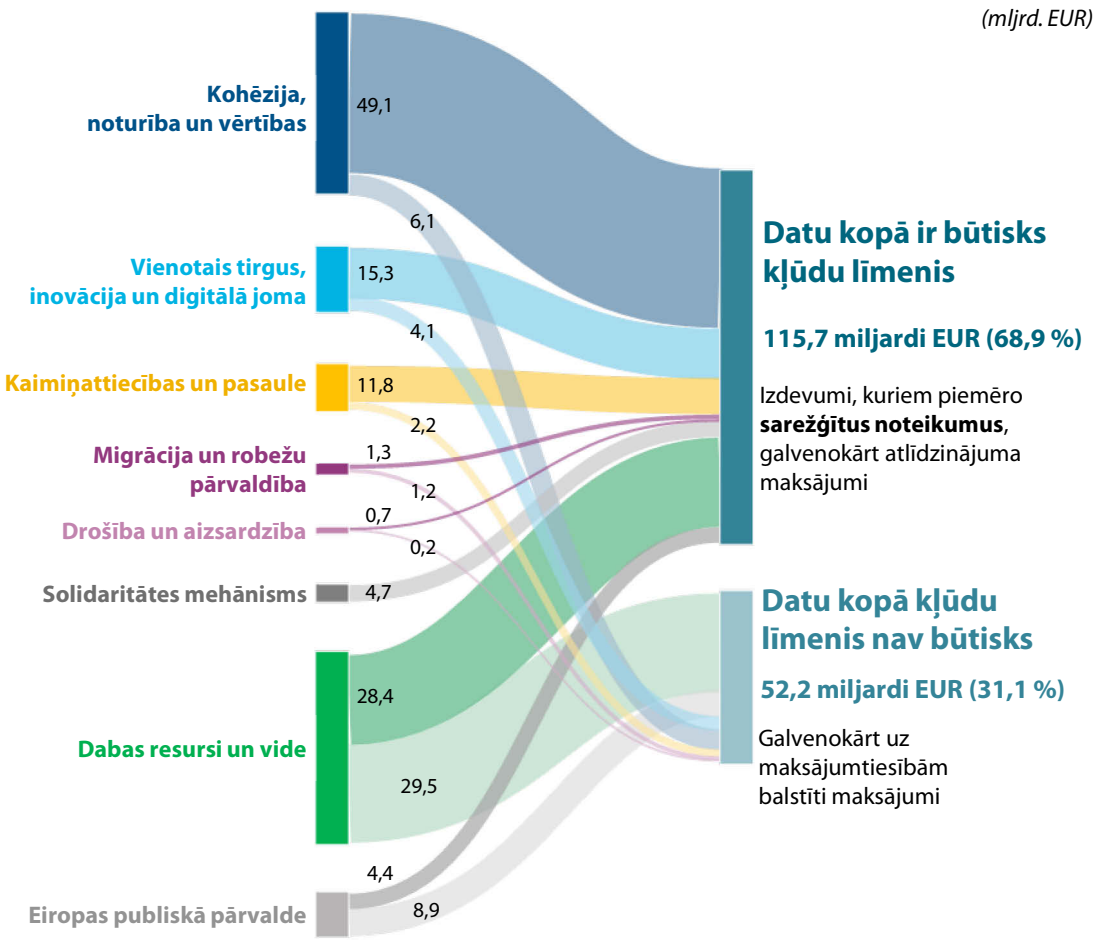

Avots: ERP.

1.19. “Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma” (***5. nodaļa***): tāpat kā iepriekšējos gados, šajā jomā pētniecības un inovācijas izdevumi (galvenokārt “Apvārsnis 2020”), kas veido lielāko daļu maksājumu šajā kategorijā, joprojām ir galvenais kļūdu avots. Kļūdas šajā jomā ietver dažādas neattiecināmu izmaksu kategorijas (īpaši neattiecināmas summas, kas saistītas ar tiešajām personāla izmaksām, citas *tiešās izmaksas* un neattiecināmu apakšlīgumu slēgšanu). Mēs konstatējām arī neattiecināmas netiešās izmaksas *Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta* projektā.

1.20. “Kohēzija, noturība un vērtības” (***6. nodaļa***): šīs jomas izdevumus īsteno, galvenokārt izmantojot *Eiropas Reģionālās attīstības fondu* (ERAF), *Kohēzijas fondu* (KF) un *Eiropas Sociālo fondu Plus* (ESF+), un tie galvenokārt ietver atlīdzinājuma maksājumus. Šogad gan mūsu aplēstais kļūdu līmenis, gan atklāto kļūdu skaits šajā kategorijā joprojām bija ievērojams, tomēr zemāks nekā pagājušajā gadā. Galvenie skaitļos izteikto kļūdu veidi bija neattiecināmas izmaksas un projekti, pārkāpumi publiskā iepirkuma procedūrās un svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums.

1.21. “Dabas resursi un vide” (***7. nodaļa***): mūsu rezultāti liecina, ka kļūdu līmenis bija būtisks šādās izdevumu jomās kopumā: ekoshēmas, lauku attīstība, tirgus pasākumi, kā arī pārējās DFS 3. kategorijas politikas jomas, kuras neietilpst *kopējā lauksaimniecības politikā (KLP)*. Šīs jomas veido aptuveni 54 % no šīs kategorijas izdevumiem, un tajās veiktie maksājumi galvenokārt ir atlīdzinājuma maksājumi. Visbiežāk sastopamās kļūdas šajās jomās bija administratīvās kļūdas, neattiecināmi izdevumi un agrovides/klimata/ekoshēmu saistību neievērošana.

1.22. “Kaimiņattiecības un pasaule” (***9. nodaļa***): šīs jomas izdevumi ir galvenokārt atlīdzinājuma maksājumi un attiecas uz *ārējām darbībām*, ko finansē no ES budžeta. Visos šīs kategorijas izdevumu veidos konstatētais kļūdu līmenis bija būtisks, izņemot *budžeta atbalsta* maksājumus un administratīvos izdevumus, kas atbilst apmēram 15 % šīs kategorijas izdevumu. Lielākā daļa šajā jomā atrasto kļūdu bija neattiecināmas izmaksas, publiskā iepirkuma noteikumu neievērošana, svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums un neattiecināmi projekti vai saņēmēji.

Attiecināmības kļūdas joprojām veido lielāko daļu no aplēstā kļūdu līmeņa, un to skaits kopš pagājušā gada ir palielinājies

1.23. Turpmāk sīkāk aprakstām kļūdu veidus, kas konstatēti revīzijas datu kopas daļā, kurā pastāvīgi ir būtisks kļūdu līmenis. ***1.10. attēlā*** ir salīdzināts aplēstais kļūdu līmenis šai revīzijas datu kopas daļai un izmaiņas attiecībā uz galvenajiem kļūdu veidiem laikposmā no 2020. līdz 2024. gadam, kā arī parādīts katra kļūdu veida īpatsvars 2024. gadam aplēstajā kļūdu līmenī.

1.10. attēls. Aplēstais kļūdu līmenis tai izdevumu daļai, kurā kļūdu līmenis ir būtisks, un katra kļūdu veida īpatsvars

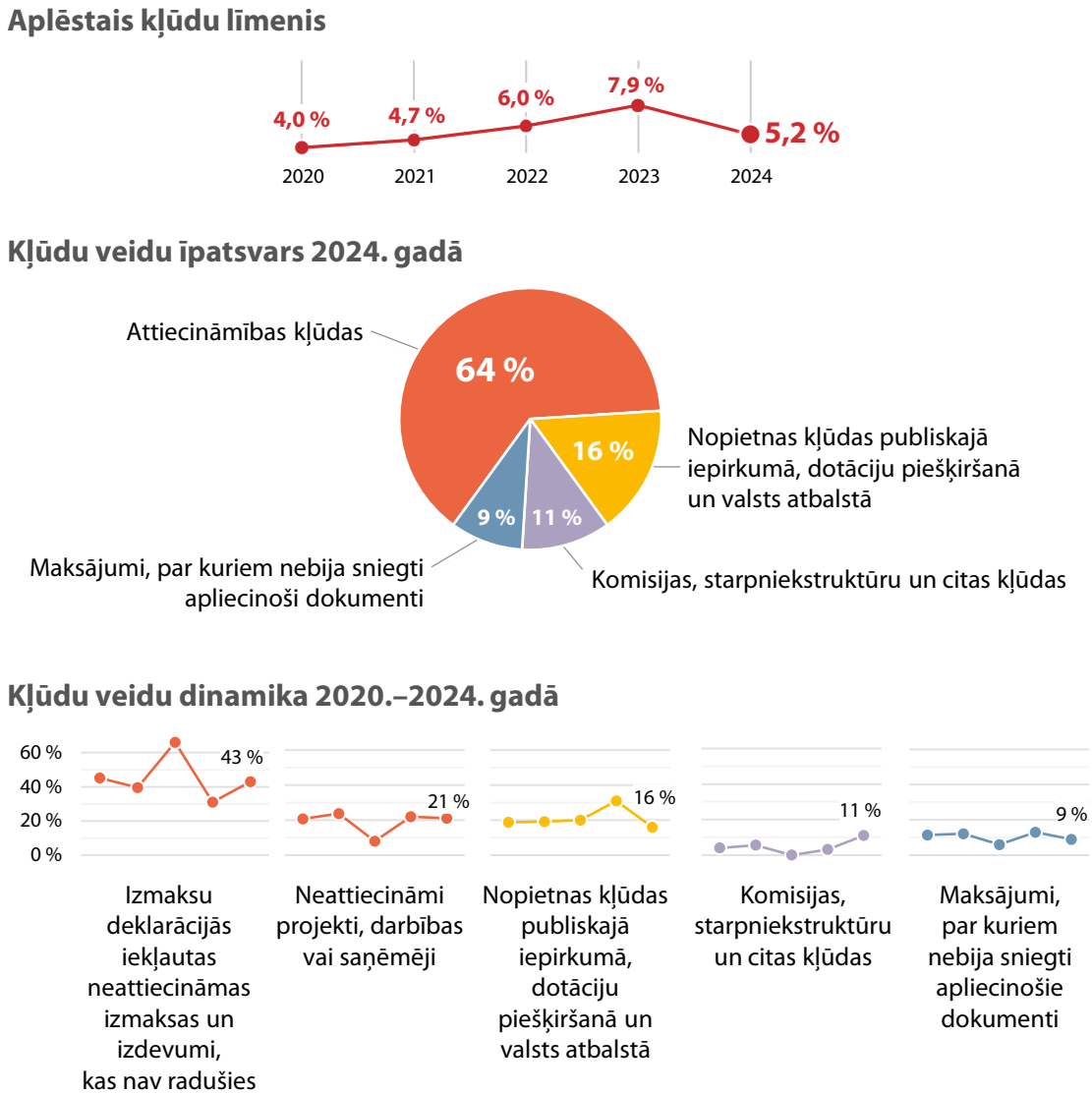

Avots: ERP.

1.24. Arī 2024. gadā, tāpat kā agrāk, mēs konstatējām, ka attiecināmības kļūdas galvenokārt kategorijās "Kohēzija, noturība un vērtības", "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" un "Dabas resursi un vide" veidoja lielāko daļu no mūsu aplēstā kļūdu līmeņa revīzijas datu kopas daļā, kurā kļūdu līmenis ir būtisks, t. i., 64 % (2023. gadā – 53 %). No šīm kļūdām 17 % veidoja neattiecināmi projekti vai saņēmēji, 15 % – izdevumi, kas nav radušies vai nav saistīti ar projektu, 10 % – neattiecināmas tiešās personāla izmaksas vai citas tiešās izmaksas, 6 % – nepareiza lauksaimniecības platības / dzīvnieku deklarēšana vai saistību pārkāpums un 4 % – neattiecināmas darbības (sk. ***1.11. attēlu***).

1.11. attēls. Attiecināmības kļūdu sadalījums 2024. gadā

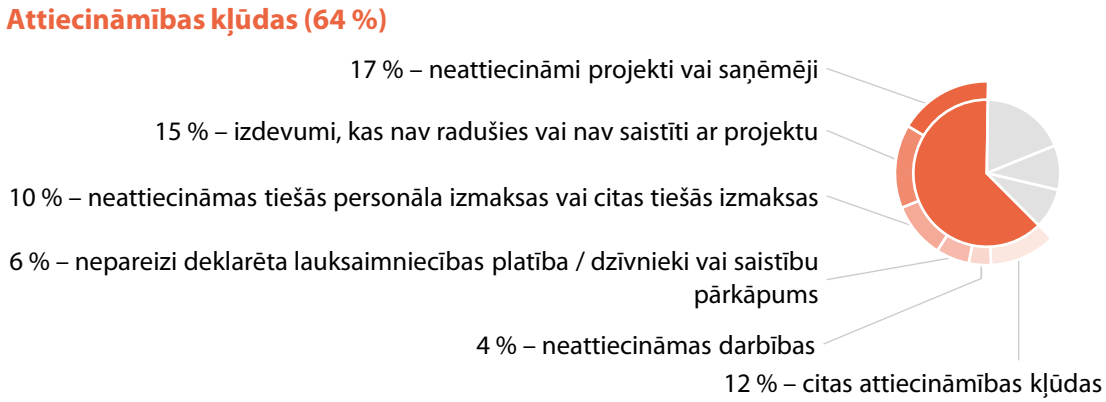

Avots: ERP.

1.25. Kļūdas, kas saistītas ar publiskā iepirkuma noteikumu un dotāciju piešķiršanas pārkāpumiem galvenokārt kategorijās "Kohēzija, noturība un vērtības" un "Kaimiņattiecības un pasaule", veidoja 16 % (2023. gadā – 31 %) no mūsu aplēstā kļūdu līmeņa šajā 2024. gada izdevumu daļā. Samazinājums galvenokārt bija skaidrojams ar to, ka 2024. gadā mēs konstatējām mazāk valsts atbalsta noteikumu neievērošanas gadījumu kategorijā "Kohēzija, noturība un vērtības". Galvenie kļūdu veidi, kurus konstatējām publiskajā iepirkumā, bija nepamatoti būtiski līguma grozījumi bez jaunas iepirkuma procedūras vai uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus (kas veidoja 5 % no kļūdu līmeņa), nelikumīgi vai diskriminējoši atlases vai piešķiršanas kritēriji paziņojumos par līgumu vai iepirkuma procedūras dokumentos (kas veidoja 5 %) un publiskā iepirkuma procedūras dokumentācijas trūkums (kas veidoja 4 %) (sk. ***1.12. attēlu***).

1.12. attēls. Nopietnu kļūdu sadalījums publiskajā iepirkumā, dotāciju piešķiršanā un valsts atbalstā 2024. gadā

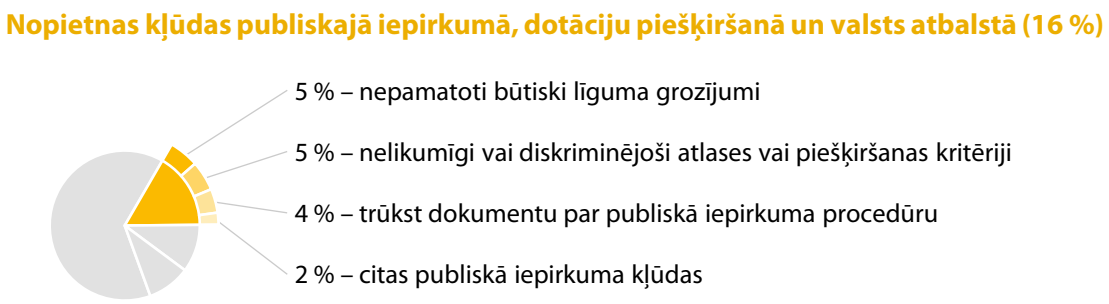

Avots: ERP.

1.26. Turklāt šajā izdevumu daļā kļūdu līmeni ietekmēja divi citi kļūdu veidi. Pirmkārt, Komisijas, starpniekstruktūru un citas kļūdas, kuras galvenokārt pieļāvušas dalībvalstu iestādes, darījumos, kas saistīti ar jaunieviestām ekoshēmām kategorijā "Dabas resursi un vide", veidoja 11 % (2023. gadā – 3 %) no aplēstā kļūdu līmeņa. Otrkārt, maksājumi, par kuriem netika iesniegti būtiski apliecinošie dokumenti, galvenokārt kategorijā "Kohēzija, noturība un vērtības" un "Kaimiņattiecības un pasaule", veidoja 9 % (2023. gadā – 13 %).

Komisijas informācija par pareizību

Komisijas paziņoto kļūdu līmeni nevar tieši salīdzināt ar mūsu aplēsto kļūdu līmeni, un, visticamāk, tas ir novērtēts par zemu

1.27. Komisijai ir galīgā atbildība par ES budžeta izpildi[12] neatkarīgi no pārvaldības veida (*tiešā*, *netiešā* vai *dalītā pārvaldība*).

1.28. Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā* ir sniegta galvenā informācija par iekšējo kontroli un finanšu pārvaldību, kas iekļauta Komisijas ģenerāldirektorātu (ĢD) *gada darbības pārskatos* (GDP). Ģenerāldirektori atbild par attiecīgajos gada darbības pārskatos sniegtās informācijas ticamību, taču gada pārvaldības un snieguma ziņojumu pieņem komisāru kolēģija, kurai ir galīgā atbildība par ziņojuma sagatavošanu un publicēšanu un tajā izklāstīto informāciju.

1.29. Gada pārvaldības un snieguma ziņojumā Komisija norāda savu aplēsi par risku maksājuma laikā[13] 2024. gadā visās DFS kategorijās, izņemot 3. kategorijā "Dabas resursi un vide". ***1.13. attēlā*** ir sniegta Komisijas aplēse par risku maksājuma laikā tajās DFS kategorijās, par kurām mēs sagatavojam īpašos izvērtējumus, un mūsu aplēstais kļūdu līmenis atbilstoši mūsu 95 % ticamības intervāla diapazoniem[14]. Komisijas skaitļi ir zemāki par mūsu ticamības intervāla diapazonu attiecībā uz 2. un 6. kategoriju un ir mūsu ticamības intervāla diapazona apakšējā daļā attiecībā uz 1. kategoriju.

---

[12] LESD, 317. pants.

[13] Finanšu regulas 253. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā ir noteikts, ka gada pārvaldības un snieguma ziņojumā ir jānorāda ES izdevumos pieļauto kļūdu līmeņa aplēse.

[14] 95 % ticamības intervāls ir paskaidrots ***1.1. pielikuma (28)*** punktā.

1.13. attēls. Mūsu 2024. gadam aplēstais kļūdu līmenis un Komisijas aplēstais risks maksājuma laikā DFS 1., 2. un 6. kategorijā

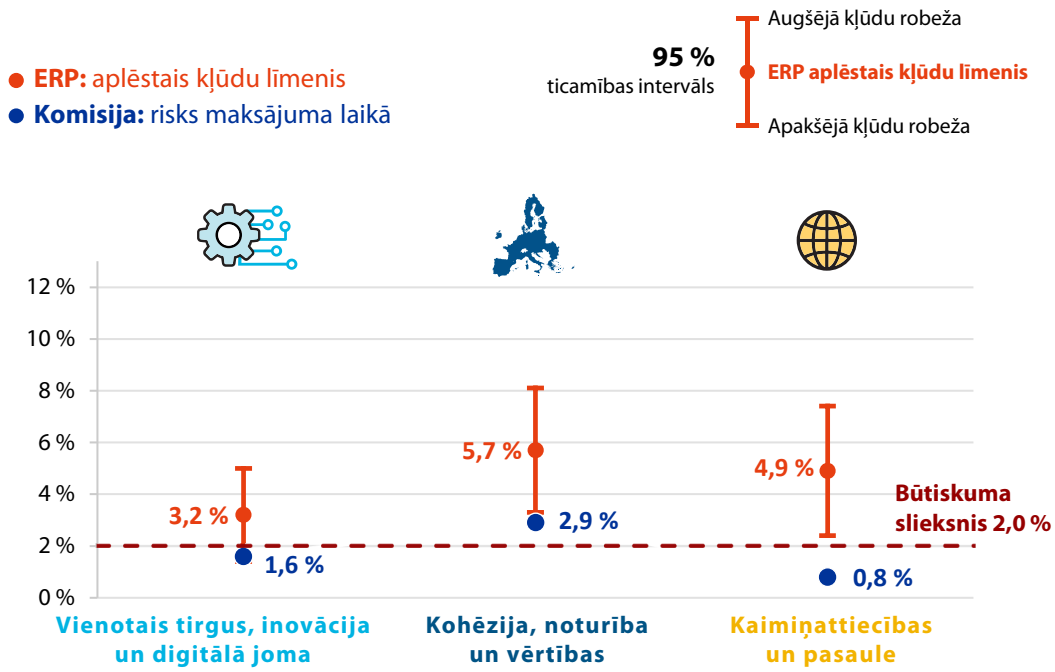

Avots: ERP.

1.30. Ir vairāki iemesli, kāpēc Komisijas aplēses ir mazākas par mūsu aplēstajiem kļūdu līmeņiem, tostarp Komisijas un ERP attiecīgo uzdevumu un pilnvaru atšķirības, kā arī *pārvaldības un kontroles sistēmu* ierobežojumi (sk. ***1.34***. punktu).

1.31. ERP ir ES ārējās revīzijas iestāde un sniedz neatkarīgu revīzijas atzinumu par finanšu darījumu *likumību un pareizību* attiecīgajā gadā. ERP ir jāziņo par visiem pārkāpumu gadījumiem neatkarīgi no tā, vai var piemērot *finanšu korekciju*. Savukārt Komisija pievēršas tiem pārkāpumu gadījumiem, kuros tā saskata juridisku pamatu attiecīgo summu atgūšanai. Komisija nepiemēro finanšu korekciju, ja, piemēram, konstatētais pārkāpums ir saistīts ar nepilnībām tās darbībās.

1.32. Konkrētāk, Komisijas aplēses par "pārkāpumiem" ir balstītas uz *Kopīgo noteikumu regulā* noteikto definīciju: "jebkurš piemērojamo tiesību aktu pārkāpums, kas noticis ekonomikas dalībnieka darbības vai bezdarbības dēļ un kas ietekmē vai varētu ietekmēt Savienības budžetu, prasot no minētā budžeta segt nepamatotus izdevumus".

1.33. Mēs definējam "kļūdu" kā naudas summu, kas izmaksāta no ES budžeta, kaut nebija izpildīti maksājuma nosacījumi. Tāpēc mūsu definīcija iekļauj ne tikai piemērojamo tiesību aktu pārkāpumus, kas notikuši ekonomikas dalībnieku darbības vai bezdarbības dēļ, bet arī valsts un reģionālo pārvaldes iestāžu vai pašas Komisijas pieļautas kļūdas, kas kaitē ES budžetam. Turklāt mūsu ziņoto aplēsto kļūdu līmeni nevajadzētu interpretēt kā līdzvērtīgu finanšu korekciju summai, ko Komisija varētu piemērot saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem.

1.34. Tāpat kā iepriekšējos gados, mēs konstatējām pārvaldības un kontroles sistēmu ierobežojumus, kas ietekmē Komisijas aplēsi par risku maksājuma laikā dažādās politikas jomās. DFS 1., 2. un 6. kategorijā konstatēto ierobežojumu analīze ir izklāstīta turpmākajos punktos.

1.35. 1. kategorijā **"Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma"** (Komisijas kopējie attiecīgie izdevumi: 24 miljardi EUR): Komisijas aplēse par risku maksājuma laikā 1,6 % bija mūsu kļūdu diapazona (ticamības intervāla) apakšējā daļā un zem mūsu aplēstā kļūdu līmeņa 3,2 % (sk. ***5.10***. un ***5.40***. punktu). Šajā kategorijā galvenokārt ietilpst izdevumi, kurus Komisija klasificējusi kā zema riska izdevumus (56 % no šīs kategorijas kopējiem izdevumiem). Komisijas kopējais *atlikušo kļūdu īpatsvars* pamatprogrammai "*Apvārsnis 2020*", pamatprogrammai "*Apvārsnis Eiropa*" un programmai "Digitālā Eiropa", ņemot vērā korektīvos pasākumus, ir aptuveni 1,8 %. Pamatprogrammai "Apvārsnis 2020" tas ir balstīts uz konstatētajiem kļūdu īpatsvariem. Attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa" un programmu "Digitālā Eiropa" Komisija vēl nav ieguvusi kļūdu īpatsvaru, pamatojoties uz pabeigtām *ex post* pārbaudēm, un tāpēc tā aplēsei izmantoja mērķa īpatsvaru, kas nepārsniedz 2 % (sk. ***5.41***. un ***5.42***. punktu).

1.36. 2. kategorijā **"Kohēzija, noturība un vērtības"** (Komisijas kopējie attiecīgie izdevumi: 62 miljardi EUR): Komisijas aplēse 2,9 % bija ievērojami zem mūsu kļūdu diapazona (sk. ***6.6***. attēlu). Šajā kategorijā ietilpst *darbības programmas*, kuras Komisija galvenokārt klasificējusi kā zemāka vai vidēja riska izdevumus (61 % no šīs kategorijas kopējiem izdevumiem) atkarībā no programmu apstiprinātajiem kļūdu īpatsvariem. Attiecībā uz 2024. gadu mēs DFS 2. kategorijā aplēsām kļūdu līmeni 5,7 % apmērā (sk. ***6.10***. punktu).

Komisija aprēķina kļūdu īpatsvaru pārvaldības un kontroles nolūkos. Šis kļūdu īpatsvars ir iegūts, pamatojoties uz *revīzijas iestāžu* paziņotajiem īpatsvariem, kurus Komisija pārbauda, veicot dokumentu pārbaudes un uz risku balstītas atbilstības revīzijas. Tomēr:

— dokumentu pārbaudēm piemīt ierobežojumi, jo tās nav paredzētas, lai atklātu nepareizus izdevumus, ko nav atklājušas dalībvalstis[15]. Ar tām arī nepietiek, lai atklātu sistēmas nepilnības revīzijas iestāžu darbā;

— Komisija joprojām atklāj pārkāpumus, veicot atbilstības revīzijas[16]. Tomēr, tā kā Komisija veic tikai ierobežotu skaitu šādu revīziju un neekstrapolē rezultātus uz to kohēzijas izdevumu kopas daļu, kas nav iekļauta tās revīzijā, pastāv augsts risks, ka daudzas kļūdas var palikt neatklātas un pēc tam netiek ņemtas vērā, nosakot kopējo kļūdu īpatsvaru. Nerevidēto programmu papildinājumi un vienotās likmes, kas kopš 2021. gada iekļautas Komisijas maksimālajā īpatsvarā, šo problēmu risina tikai daļēji[17].

Turklāt mēs regulāri konstatējam kļūdas, kas nav atklāts Komisijas un revīzijas iestāžu revīzijas darba nepilnību dēļ[18]. Rezultātā mēs secinām, ka dalībvalstu pārvaldības un kontroles sistēmas joprojām ne vienmēr efektīvi novērš vai atklāj pārkāpumus saņēmēju deklarētajos izdevumos (sk. ***6.65***. punktu). Tāpēc Komisija risku maksājuma laikā ir novērtējusi par zemu, un faktiskais kļūdu īpatsvars, visticamāk, ir augstāks nekā Komisijas paziņotais īpatsvars.

1.37. 6. kategorijā **“Kaimiņattiecības un pasaule”** (Komisijas kopējie attiecīgie izdevumi: 20 miljardi EUR): Komisijas aplēse maksājuma laikā 0,8 % bija zem mūsu kļūdu diapazona (sk. ***9.28***. attēlu). Komisija uzskata, ka 92 % šīs kategorijas izdevumu ir zema riska izdevumi. Lai aprēķinātu risku maksājuma laikā šajā kategorijā, galvenokārt izmanto atlikušo kļūdu īpatsvara (*RER*) izpētes rezultātu. 2024. gadā Komisija nolēma pārskatīt *RER* izpētes metodiku, kas mainītos no 2025. gada. Tomēr savā revīzijā konstatējām, ka metodikā joprojām vērojami daži trūkumi. 2024. gadam mēs aplēsām, ka kļūdu līmenis DFS 6. izdevumu kategorijā ir 4,9 %, kas liecina, ka Komisija joprojām pārāk zemu novērtē risku maksājuma laikā.

---

[15] Apskats 03/2024, VI, 65. un 66. punkts.

[16] Turpat, 68. punkts.

[17] Turpat, 41. un 42. punkts.

[18] Īpašais ziņojums 26/2021 “Izdevumu pareizība ES kohēzijas politikā: Komisija ik gadu sniedz informāciju par minimālo aplēsto kļūdu līmeni, kas nav galīgs”.

Par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu, ziņojam *EPPO* un *OLAF*

1.38. Krāpšana ir jebkāda tīša darbība vai bezdarbība, kas saistīta ar nepatiesu, nepareizu vai nepilnīgu ziņojumu vai dokumentu izmantošanu vai sniegšanu, prasītās informācijas nesniegšanu un ES līdzekļu nepienācīgu izlietojumu[19]. Krāpšanas sekas ir kaitējums vai iespējams kaitējums ES finanšu interesēm.

1.39. Galvenā atbildība par krāpšanas novēršanu un atklāšanu ir attiecīgās struktūras vadībai un stratēģiskajiem vadītājiem. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 325. pantu ES un tās dalībvalstīm ir jāapkaro krāpšana un jebkādas citas nelikumīgas darbības, kas var ietekmēt ES finanšu intereses.

1.40. Mūsu kā ES ārējās revīzijas iestādes pilnvarās nav izmeklēt gadījumus, kad radušās aizdomas par krāpšanu, kas kaitē ES finanšu interesēm. Tomēr mūsu pienākums ir ziņot par šādiem gadījumiem kompetentajām iestādēm, jo LESD 287. panta 2. punktā ir noteikts, ka mēs ziņojam par "katru pārkāpumu", ko konstatējam visu ES ieņēmumu un izdevumu likumības, pareizības un pareizas finanšu pārvaldības pārbaudēs. Mēs ņemam vērā krāpšanas risku pirms revīziju sākšanas (sk. ***1.1. pielikuma (32)–(34)*** punktu) un regulāri pārskatām savas procedūras.

1.41. Mēs pārsūtām Eiropas Prokuratūrai (*EPPO*) informāciju par gadījumiem, kad rodas aizdomas par tās kompetencē ietilpstošiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros ir iesaistītas līdzdalību ņemošās dalībvalstis, un nosūtām Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) informāciju par gadījumiem, kad rodas aizdomas par krāpšanu, korupciju vai citām nelikumīgām darbībām, kas ietekmē ES finanšu intereses. Aizdomas mums var rasties vai nu mūsu revīzijas darbā (tostarp lietderības revīzijās), vai arī attiecīgo informāciju mums var tieši paziņot trešās personas. Pēc tam *EPPO* un *OLAF* veic turpmākus pasākumus saistībā ar šīm lietām, nolemj, vai sākt kriminālizmeklēšanu (*EPPO* gadījumā) vai administratīvu izmeklēšanu (*OLAF* gadījumā) un vajadzības gadījumā sadarbojas ar dalībvalstu iestādēm. Kopš 2022. gada marta mēs esam nosūtījuši informāciju par aizdomām par krāpšanu gan *EPPO*, gan *OLAF*, ja jautājums ir abu struktūru kompetencē.

---

[19] Direktīva (ES) 2017/1371 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (FIA direktīva), 3. pants.

1.42. 2024. gadā mēs ziņojām *OLAF* par 19 gadījumiem (2023. gadā – 20 gadījumi), kuros bija aizdomas par krāpšanu, no kuriem 15 konstatējām 2023. gada izdevumu revīzijā, 3 – 2022. gada izdevumu revīzijā un 1 – lietderības revīzijā, kuru veicām 2023. gadā un kas aptvēra plānošanas periodu no 2017. līdz 2025. gadam. Ņemot vērā šos paziņotos gadījumus, *OLAF* jau ir sācis sešas izmeklēšanas lietas. Vienlaikus par septiņiem no šiem gadījumiem mēs ziņojām arī *EPPO*, kā rezultātā *EPPO* visos paziņotajos gadījumos ir sākusi izmeklēšanas lietas. Vēl divas lietas saistībā ar Poliju, kuras sākotnēji bijām nosūtījuši tikai *OLAF*, 2025. gada sākumā pārsūtījām *EPPO*, kad *EPPO* tika iecelts Eiropas prokurors no Polijas. Revidējot 2024. gada izdevumus, jau esam apzinājuši septiņus gadījumus, kuros ir aizdomas par krāpšanu.

1.43. Visbiežākie iemesli aizdomām par krāpšanu bija šādi:

- tīša nepatiesu, nepareizu vai nepilnīgu paziņojumu vai dokumentu izmantošana vai uzrādīšana un/vai informācijas neizpaušana, pārkāpjot noteiktu pienākumu, kā rezultātā notiek ES līdzekļu piesavināšanās vai nelikumīga paturēšana;
- mākslīgi radīti nosacījumi, kas jāizpilda ES finansējuma saņemšanai;
- ES līdzekļu nepareiza izmantošana, t. i., mērķiem, kas neatbilst mērķiem, kuriem tie tika sākotnēji piešķirti.

Saskaņā ar *OLAF* sniegto informāciju tas nu jau slēgtās izmeklēšanas lietās ieteica atgūt kopā 545,6 miljonus EUR, pamatojoties uz informāciju, kas iegūta mūsu revīzijas darbā laikposmā no 2010. līdz 2024. gadam, kad šajā pašā laikposmā tika pārsūtītas 254 lietas.

1.44. Papildus ziņošanai *EPPO* un *OLAF* mēs arī šajā gada pārskatā sniedzam informāciju par to, kā Komisija un dalībvalstis ir īstenojušas savu krāpšanas riska politiku. ***6. nodaļā*** mēs norādām, ka esam konstatējuši trūkumus revīzijas iestāžu revīzijas darba plānošanā un sagatavošanā, piemēram, nepilnības izlases veidošanas pieejās un nepilnīgus kontrolsarakstus, kuros nav iekļauti konkrēti jautājumi par dubultu finansēšanu vai krāpšanu (sk. ***6.46***. punktu). Mēs arī ziņojam, ka Komisija ir ieviesusi lielākajā daļā aspektu mūsu 2020. gada pārskata 5.2. ieteikumu par krāpšanas riska uzraudzīšanu revīzijas iestāžu veiktajās darbību revīzijās (sk. ***6.2***. pielikumu).

1.45. Krāpšanas jautājumiem esam pievērsušies arī citās atsevišķās revīzijās. 2024. gadā mēs publicējām īpašo ziņojumu par nepareizu ES izdevumu atgūšanu[20], kurā secinājām, ka Komisijas sistēmas ES līdzekļu saņēmējiem radušos nepareizu izdevumu pārvaldībai un uzraudzībai bija daļēji efektīvas. 2025. gada sākumā mēs publicējām arī īpašo ziņojumu par krāpšanu PVN jomā attiecībā uz importu[21]. Mēs secinājām, ka ES finanšu intereses bija nepietiekami aizsargātas pret krāpšanu PVN jomā attiecībā uz importu, ja izmanto vienkāršotas importa muitas procedūras. Turklāt mēs konstatējām, ka pastāv nopietnas nepilnības dalībvalstu kontroles mehānismos un trūkumi dalībvalstu sadarbībā ES līmenī, kā arī Komisijas uzraudzībā pār dalībvalstu darbībām, ko veic šo procedūru ļaunprātīgas izmantošanas apkarošanai. Mēs arī secinājām, ka spēkā esošie pasākumi nebija pietiekami, lai efektīvi novērstu un atklātu krāpšanu PVN jomā attiecībā uz importu saskaņā ar šīm procedūrām un saglabātu līdzsvaru starp tirdzniecības atvieglošanu un ES finanšu interešu aizsardzību. Pašlaik mēs veicam revīziju par Komisijas un dalībvalstu kontroles sistēmām, kuru mērķis ir novērst krāpšanu saistībā ar ANM, kā arī revīziju par to, kā funkcionē ES struktūras, kas nodarbojas ar krāpšanas apkarošanu, un veidiem, kā tās sadarbojas.

[20] Īpašais ziņojums 07/2024 “Komisijas sistēmas nepareizu ES izdevumu atgūšanai: iespējams atgūt vairāk un ātrāk”.

[21] Īpašais ziņojums 08/2025 “Ar pievienotās vērtības nodokli saistīta krāpšana attiecībā uz importu: vienkāršotu importa muitas procedūru gadījumā ES finanšu intereses nav pietiekami aizsargātas”.

Secinājumi

1.46. Šī nodaļa ir sagatavota kā pamatojums ticamības deklarācijā sniegtajam revīzijas atzinumam. Attiecīgie revīzijas rezultāti ir aprakstīti ***1.47***. un ***1.48***. punktā.

1.47. Mēs secinām, ka pārskatos nebija sniegtas būtiski nepareizas ziņas.

1.48. Attiecībā uz darījumu pareizību mēs secinām, ka ieņēmumu darījumos kļūdu līmenis nebija būtisks. Mūsu izdevumu revīzijas pārbaužu rezultāti, kas iegūti 812 darījumu reprezentatīvā izlasē, liecina, ka aplēstais kļūdu līmenis ir 3,6 %.
Mēs secinām, ka ievērojamā šo izdevumu daļā kļūdu līmenis ir būtisks. Tas galvenokārt sakāms par izdevumiem, kuriem piemēro sarežģītus noteikumus un kuri pārsvarā ir atlīdzinājuma izdevumi; tajos aplēstais kļūdu līmenis ir 5,2 %. Atlīdzinājuma izdevumi 2024. gadā bija 115,7 miljardi EUR, un tie veido 68,9 % no mūsu revīzijas datu kopas (2023. gadā – 64,4 %). Mūsu aplēsto kļūdu līmeni galvenokārt ietekmēja attiecināmības un publiskā iepirkuma kļūdas.

Pielikumi

1.1. pielikums. Revīzijas pieeja un metodika

1) Šajā pielikumā ir izklāstīta mūsu pieeja un metodika, pēc kuras mēs revidējam ES pārskatu ticamību un ieņēmumu un izdevumu (budžeta izdevumi) pārskatiem pakārtoto darījumu pareizību (darījumi tiek veikti atbilstoši daudzgadu finanšu shēmām (DFS)). Revīzijas pieeja, ko piemērojam izdevumiem saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM) un kas ir atšķirīga un pagaidu pieeja, ir izklāstīta ***11. nodaļā***.

2) Mēs izstrādājam tādu revīzijas pieeju, kas nodrošina pamatotu pārliecību paredzētajiem lietotājiem. Mūsu revīzijas metodika atbilst Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (*IFAC*) un Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas (*INTOSAI*) izdotajiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Tādā veidā nodrošinām, ka mūsu revīzijas atzinumi ir balstīti uz pietiekamiem un piemērotiem revīzijas pierādījumiem.

3) Mēs sniedzam revīzijas atzinumu (ticamības deklarāciju) par pārskatu ticamību un pārskatiem pakārtoto darījumu pareizību, ko papildinām ar īpašajiem izvērtējumiem par galvenajām ES darbību jomām. Šajos izvērtējumos izklāstām revīzijas rezultātus sīkāk un izdarām secinājumus par pārskatiem pakārtotajiem darījumiem un sistēmām attiecīgajās jomās.

1. DAĻA. Revīzijas pieeja saistībā ar pārskatu ticamību

4) Mēs pārbaudām ES konsolidētos pārskatus, lai noteiktu, vai tie ir ticami. Konsolidētajos pārskatos ietilpst:

   a) konsolidētie finanšu pārskati un

   b) budžeta izpildes pārskati.

5) Konsolidētajiem pārskatiem visos būtiskajos aspektos pienācīgi jāatspoguļo

   a) Eiropas Savienības finanšu stāvoklis gada beigās,

   b) darbības rezultāti un naudas plūsma, un

   c) slēgtā gada neto aktīvu pārmaiņas.

6) Revīzijas darbā mēs

   a) iepazīstamies ar iekšējās kontroles komponentiem;

   b) novērtējam grāmatvedības kontroles vidi;

   c) pārbaudām, kā darbojas galvenās grāmatvedības procedūras un gada noslēguma process;

   d) analizējam galveno grāmatvedības datu konsekvenci un pamatotību;

   e) analizējam un salīdzinām pārskatus un/vai bilances, kā arī ar tiem saistīto informāciju;

   f) veicam budžeta saistību, maksājumu un konkrētu bilances posteņu padziļinātas pārbaudes, pamatojoties uz reprezentatīvu izlasi un būtiskuma apsvērumiem;

   g) izvērtējam, vai finanšu pārskatu vispārējais izklāsts atbilst piemērojamajiem finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumiem;

   h) ja iespējams, saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem izmantojam citu revidentu darbu, īpaši, revidējot aizņēmumu un aizdevumu darbības, ko pārvalda Komisija, ja ir pieejami ārējās revīzijas ziņojumi.

2. DAĻA. Revīzijas pieeja saistībā ar darījumu pareizību

7) Pārskatiem pakārtotie darījumi ir ES budžeta līdzekļu pārskaitījumi līdz pat galasaņēmēju līmenim, kā arī dalībvalstu ieņēmumu un no citiem avotiem gūtu ieņēmumu pārskaitījumi uz ES budžetu.

8) Mūsu revīzijas pieeja, kuru izmantojam, lai novērtētu, vai pārskatiem pakārtotie izdevumu darījumi atbilst ES normatīvajiem aktiem un noteikumiem, galvenokārt balstās uz tiešām darījumu atbilstības pārbaudēm, kurās caurskatām reprezentatīvu izlasi. Papildus varam arī pārbaudīt atlasītas pārvaldības un kontroles sistēmas.

9) Mēs organizējam mūsu revīzijas darbu un ziņojam par rezultātiem atbilstoši DFS kategorijām, kuras izdalītas likumdevēja noteiktajā budžeta struktūrā.

Pārvaldības un kontroles sistēmu pārbaude

10) Komisija, citas ES iestādes un struktūras, dalībvalstu iestādes, saņēmējas valstis un reģioni ievieš kontroles sistēmas, lai pārvaldītu budžeta riskus un pārraudzītu un nodrošinātu darījumu pareizību. Katru gadu mēs pārbaudām atlasītas pārvaldības un kontroles sistēmas un šā darba rezultātu izklāstam pievienojam ieteikumus veikt uzlabojumus; sk. ***4.–10. nodaļu***.

Darījumu pārbaude

11) Veikuši ikgadējo riska analīzi, kuras pamatā ir līdzekļu izmaksāšanas veids, mūsu iepriekšējo revīziju rezultāti un mūsu sagatavotais pārvaldības un kontroles sistēmu novērtējums, iedalījām pakārtoto darījumu revīzijas datu kopu augsta un zema riska izdevumos, lai veidotu reprezentatīvu izlasi. Šo iedalījumu mēs izmantojam arī ziņošanas posmā, lai, pamatojoties uz saviem revīzijas rezultātiem, noteiktu to revīzijas datu kopas īpatsvaru, kurā kļūdu līmenis ir būtisks. ***1.14. attēlā*** ir parādīts, kā ikgadējās riska analīzes sagatavošanā tiek izmantoti iepriekšējo gadu revīziju rezultāti.

1.14. attēls. Ikgadējais revīzijas process attiecībā uz izdevumiem

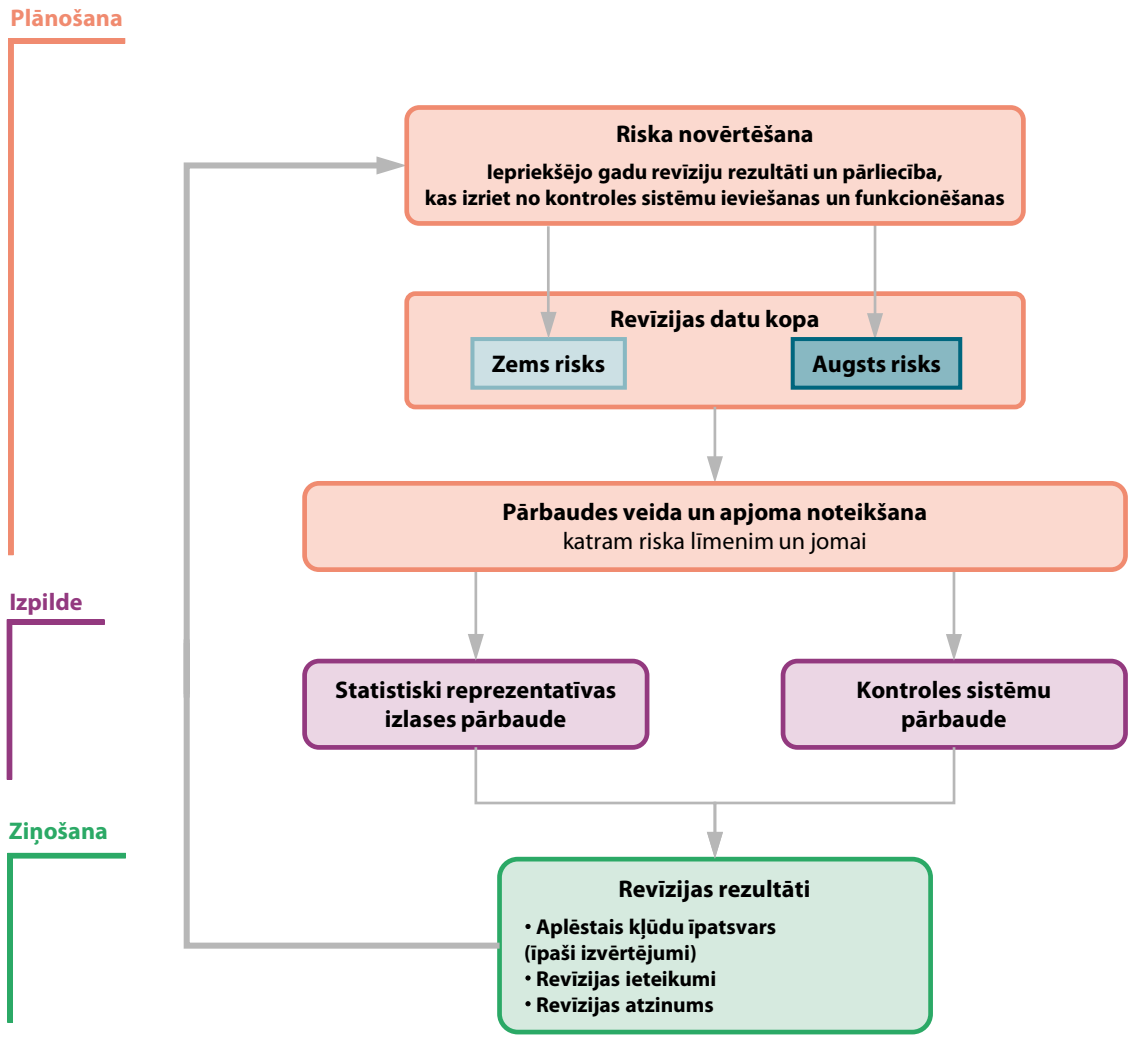

Avots: ERP.

12) Vispirms mēs nosakām mūsu darījumu izlases kopējo lielumu attiecībā uz visiem ES izdevumiem, pamatojoties uz to, kā esam iedalījuši revīzijas datu kopu zema riska izdevumos (galvenokārt uz maksājumtiesībām balstīti izdevumi) un augsta riska izdevumos (galvenokārt atlīdzinājuma izdevumi), kā arī pamatojoties uz mūsu pieņēmumiem par aplēsto kļūdu līmeni un standartnovirzi. Šīs pieejas galvenie iemesli ir revīzijas darba efektivizācija, un tādā veidā mēs varam pievērst galveno uzmanību augsta riska jomām un iegūt pietiekamu pamatu, lai secinātu, vai mūsu darbā konstatētais būtiskais kļūdu līmenis ir plaši izplatīts (sk. ***(37)*** un ***(38)*** punktu).

13) Daļu datu kopas uzskatām par zema riska jomām (kļūdu līmenis, visticamāk, nav būtisks), ja mums ir pietiekami pierādījumi, ka aplēstais kļūdu līmenis ir zem būtiskuma sliekšņa, ņemot vērā iepriekšējos gados veiktas padziļinātas pārbaudes un, ja iespējams, pārliecību, ko iegūstam no kontroles sistēmu ieviešanas un funkcionēšanas. Izdevumus uzskatām par augsta riska izdevumiem (kļūdu līmenis, visticamāk, ir būtisks) tad, ja mūsu iepriekšējo gadu darba rezultāti liecina, ka aplēstais kļūdu līmenis pārsniedz būtiskumu, un/vai līdz šim savāktie pierādījumi neļauj mums secināt pretējo.

14) Lai noteiktu katras DFS kategorijas izlases lielumu, mēs ņemam vērā apstiprināto izdevumu summu, datu kopas iedalījumu augsta vai zema riska izdevumos un to, vai par attiecīgo kategoriju mēs sagatavojam īpašo izvērtējumu. Šim nolūkam izmantojam pārliecības iegūšanas modeli, kurš balstās uz kombinēto objektīvā un kontroles riska novērtējumu un kurā tiek ņemta vērā arī pārliecība, ko sniedz pārvaldības un kontroles sistēmas. Katrai DFS kategorijai, par kuru sagatavojam īpašo izvērtējumu (***5., 6., 7., 9.*** un ***10. nodaļa***), mēs pārbaudām darījumu reprezentatīvu izlasi, lai iegūtu kļūdu līmeņa aplēsi attiecīgajai kategorijai.

15) Mēs izmantojam kombinēto riska novērtējumu arī tam, lai noteiktu ieņēmumu darījumu izlases lielumu.

16) Mēs veidojam izmaksu deklarāciju vai maksājumu izlasi pēc stratificēta *naudas vienības principa*, savukārt tālāk detalizētākā līmenī katrā darījumā atlasām atsevišķas izmaksu vienības. Katrā atlasītajā darījumā mēs pārbaudām, kā ir tikusi aprēķināta izmaksu deklarācijas vai maksājuma summa. Šādā nolūkā pārbaudām budžeta pārskatos iekļautos darījumus, izsekojot darījumam līdz pat galasaņēmējam (tas var būt lauksaimnieks, mācību kursu organizators vai attīstības palīdzības projekts), un pārbaudām atbilstību katrā līmenī.

17) Mēs nosakām, vai izmaksu deklarācija iesniegta vai maksājums ticis veikts budžetā un tiesību aktos paredzētajā nolūkā un ir saskanējis ar piemērojamajiem ES normatīvajiem un administratīvajiem tiesību aktiem. Šie akti ietver finanšu noteikumus (LESD, Finanšu regula), pamata tiesību aktus, ar ko izveidota attiecīgā politika, programma vai darbība, saskaņā ar šiem pamata aktiem izstrādātus noteikumus, kā arī līgumus. Ievērojot subsidiaritātes principu, daudzi noteikumi ir valsts līmeņa noteikumi. Tie ietver ne tikai direktīvas, ar kurām ES tiesību akti tiek transponēti valsts tiesību aktos (piemēram, publiskā iepirkuma direktīvas), bet arī attiecināmības kritērijus, ko piemēro daudzām dalītās pārvaldības shēmām. Novērtējumā pienācīgi ņemam vērā ES un valsts tiesību aktu interpretāciju, kādu to pieņēmušas valsts tiesas vai valsts neatkarīgas un kompetentas struktūras un Eiropas Savienības Tiesa.

18) Ieņēmumu jomas darījumiem (***4. nodaļa***) mūsu veiktās pārbaudes attiecībā uz pašu resursiem, kas pamatojas uz nacionālo kopienākumu, pievienotās vērtības nodokli un nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu, sākas ar to, ka pārbaudām statistiku un datus, uz kuru pamata šie resursi ir aprēķināti. Tradicionālo pašu resursu revīzijā mēs pārbaudām muitas iestāžu pārskatos sniegtos paziņojumus un muitas nodokļu plūsmu, līdz Komisija šīs summas ir saņēmusi un iegrāmatojusi.

19) Mēs pārbaudām izdevumus gan tajā brīdī, kad tie radušies ES līdzekļu galasaņēmējiem attiecīgās darbības veikšanā, gan tad, kad tos vēlāk apstiprina Komisija (“*apstiprinātie izdevumi*”). Tas attiecas uz visu veidu maksājumu kategorijām. Praksē tas nozīmē, ka mūsu darījumu kopa aptver starpposma un galīgos maksājumus. Mēs nepārbaudām priekšfinansējuma maksājumus (avansus) to veikšanas stadijā, bet gan tad, kad:

    a) ES līdzekļu galasaņēmējs (piemēram, lauksaimnieks, pētniecības institūts, uzņēmums, kurš veic publiski iepirktus būvdarbus vai pakalpojumus) ir sniedzis pierādījumus par līdzekļu izlietojumu, t. i., kad finansētajās darbībās ir noticis progress un/vai ir radušās izmaksas;

    b) Komisija (vai cita ES līdzekļus pārvaldoša iestāde vai struktūra) ir apstiprinājusi līdzekļu galīgo izlietojumu (panākto progresu un/vai attiecīgās izmaksas), dzēšot avansa maksājumu.

20) Kopš 2014.–2020. gada DFS tiesību aktiem pieņemtie grozījumi attiecībā uz kohēziju ir ietekmējuši to, kā Komisija definē “apstiprinātos izdevumus” šajā jomā. Kopš 2017. gada mūsu revīzijas datu kopa šai DFS kategorijai ietver izdevumus, kuri iekļauti Komisijas katru gadu pieņemtajos pārskatos. Tas nozīmē, ka mūsu pieeja ir pārbaudīt darījumus, kuriem dalībvalstīm saskaņā ar tiesību aktiem būtu bijis jāpiemēro visi attiecīgie pasākumi, lai labotu kļūdas, ko tās atklājušas. Pārbaudot darījumus kohēzijas jomā, mūsu mērķis papildus uzdevumam sagatavot ticamības deklarāciju ir arī pārskatīt revīzijas iestāžu darbu un izdarīt secinājumus par Komisijas galveno pareizības rādītāju šajā jomā – atlikušo kļūdu īpatsvaru.

21) Mūsu revīzijas izlase ir veidota tā, lai sniegtu aplēsi par kļūdu līmeni visos izdevumos, nevis atsevišķos darījumos (piemēram, konkrētā projektā). Attiecībā uz atlasītajām izmaksu vienībām paziņotais kļūdu īpatsvars nav uztverams kā secinājums par attiecīgajiem darījumiem: šo informāciju ņem vērā, aplēšot kopējo kļūdu līmeni visos ES izdevumos.

22) Mēs katru gadu nepārbaudām darījumus katrā dalībvalstī, saņēmējvalstī un reģionā. Atsevišķu dalībvalstu, saņēmējvalstu un/vai reģionu nosaukšana nenozīmē, ka līdzīgi piemēri nav sastopami arī citur. Šajā ziņojumā iekļautie ilustratīvie piemēri neveido pamatu secinājumiem par attiecīgajām dalībvalstīm, saņēmējvalstīm un/vai reģioniem.

23) Mēs apsveram, vai varam noderīgi izmantot citu revidentu veiktas pareizības pārbaudes. Ja savā revīzijas darbā vēlamies izmantot šādu pārbaužu rezultātus, tad saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem novērtējam citu revidentu neatkarību un kompetenci, kā arī to darba tvērumu un piemērotību.

24) Attiecībā uz to revīzijas datu kopas daļu, kas ietver ES aģentūras un kopuzņēmumus, mēs izmantojam rezultātus, kuri iegūti revīzijas darbā, par ko ziņojam īpašajos gada ziņojumos par šīm aģentūrām[22] un kopuzņēmumiem[23].

Darījumu pārbaužu rezultātu izvērtēšana

25) Mēs definējam "kļūdu" kā naudas summu, kuru nevajadzēja izmaksāt no ES budžeta. Kļūdas rodas, ja nauda netiek izmantota saskaņā ar attiecīgajiem ES tiesību aktiem vai attiecīgajiem valsts noteikumiem.

26) Kļūdu var konstatēt visā darījuma summā vai tikai daļā no tās. Mēs nosakām, vai kļūdas ir skaitļos izsakāmas vai skaitļos neizsakāmas, t. i., vai ir iespējams noteikt, cik liela daļa revidētās summas bijusi kļūdaina.

27) Kļūdu vispārējo ietekmi nosakām, ņemot vērā gan kvalitatīvos, gan kvantitatīvos aspektus. Kvalitatīvajā novērtējumā ir ņemta vērā pārkāpto noteikumu nozīme, faktu nopietnība un faktiskās vai iespējamās sekas. Kvantitatīvais novērtējums ir balstīts uz skaitļos izsakāmām kļūdām, kas konstatētas darījumu izlases pārbaudē un ko mēs ekstrapolējam, lai sniegtu statistisku aplēsi – aplēsto kļūdu līmeni. Pēc tam mēs aprēķinām 95 % ticamības intervālu, lai noteiktu kļūdu līmeni revīzijas datu kopā. Tas ir diapazons, kurā mēs esam par 95 % pārliecināti par kļūdu līmeni revīzijas datu kopā.

28) Kļūdas, kas atklātas un izlabotas pirms un neatkarīgi no mūsu veiktajām pārbaudēm, tiek izslēgtas no kļūdu aprēķina, jo to atklāšana un labošana liecina par pārvaldības un kontroles sistēmu efektīvu darbību.

---

[22] 2023. gada ziņojums par ES aģentūrām.

[23] 2023. gada ziņojums par ES kopuzņēmumiem.

29) Mūsu kritēriji publiskā iepirkuma kļūdu izteikšanai skaitļos atšķiras no tiem, ko izmanto Komisija vai dalībvalstis. Mēs izsakām skaitļos tikai nopietnus iepirkuma noteikumu pārkāpumus. Mēs izsakām skaitļos kā 100 % iepirkuma kļūdas tikai tos pārkāpumus, kuru dēļ konkursā nav izraudzīts labākais piedāvājums un tādējādi visi izdevumi atbilstoši tādam līgumam ir neattiecināmi. Mēs nepiemērojam vienotas likmes dažāda veida iepirkuma noteikumu pārkāpumiem, kā to dara Komisija[24]. Publiskā iepirkuma kļūdas mēs izsakām skaitļos, pamatojoties uz neattiecināmo izdevumu summām pārbaudītajos darījumos. Mēs esam nolēmuši, ka, sākot no 2025. gada, metodi iepirkuma kļūdu izteikšanai skaitļos saskaņosim ar metodi, ko Komisija izmanto kohēzijas jomā.

30) Attiecībā uz tām DFS kategorijām, par kurām mēs izstrādājam īpašos izvērtējumus, kā arī attiecībā uz ieņēmumiem un visu ES budžetu kopumā mēs paziņojam aplēsto kļūdu līmeni, kurā tiek ņemtas vērā tikai skaitļos izsakāmās kļūdas un kuru izsakām procentos. Skaitļos izsakāmu kļūdu piemēri ir neattiecināmas izmaksas un projekti, līgumu vai dotācijas nosacījumu pārkāpumi, publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumu neievērošana un svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums. Mēs aplēšam arī apakšējo kļūdu robežu un augšējo kļūdu robežu.

31) Mūsu pieeja nav paredzēta tam, lai ievāktu datus par kļūdu biežumu visā datu kopā. Tāpēc skaitļi, kas norāda uz kļūdu skaitu kādā no DFS kategorijām, noteiktos kāda ģenerāldirektorāta pārvaldītajos izdevumos vai konkrētā dalībvalstī notikušos izdevumos, neliecina par kļūdu biežumu ES finansētos darījumos vai atsevišķā dalībvalstī.

[24] Lēmums C(2019) 3452, ar ko nosaka pamatnostādnes par tādu finanšu korekciju noteikšanu, kuras publiskajam iepirkumam piemērojamo noteikumu neievērošanas gadījumā veic attiecībā uz izdevumiem, ko finansē ES.

3. DAĻA. Revīzijas procedūras saistībā ar krāpšanu

32) Mēs apzinām un novērtējam risku, ka krāpšanas vai kļūdas dēļ ES konsolidētajos pārskatos ir sniegtas būtiski nepareizas ziņas vai ka saistībā ar pakārtotajiem darījumiem ir būtiski pārkāpts ES tiesiskais regulējums.

33) Mēs izstrādājam un īstenojam revīzijas procedūras, lai reaģētu uz šo risku, un iegūstam revīzijas pierādījumus, kas ir pietiekami un piemēroti mūsu atzinuma pamatošanai. Gadījumus, kad būtiski nepareizas ziņas ir sniegtas vai neatbilstības radušās krāpšanas dēļ, ir grūtāk atklāt nekā kļūdas izraisītus gadījumus, jo krāpšana var ietvert slepenu vienošanos, viltošanu, tīšus izlaidumus, datu sagrozīšanu vai iekšējās kontroles apiešanu. Attiecīgi ir lielāks risks, ka šādi gadījumi paliks neatklāti.

34) Ja ir pamats aizdomām, ka notikusi krāpnieciska darbība, mēs par to ziņojam *EPPO* un *OLAF* atbilstoši to kompetencei.

4. daļa. Ticamības deklarācija. Revīzijas atzinuma izstrāde

35) Mēs balstām atzinumu uz pietiekamiem un piemērotiem revīzijas pierādījumiem, kurus mēs iegūstam, pārbaudot pārvaldības un kontroles sistēmas un veicot darījumu pārbaudes.

36) Paveiktais ļauj sniegt informācijā balstītu atzinumu par to, vai kļūdas datu kopā pārsniedz būtiskuma slieksni vai atrodas zem tā. Sagatavojot atzinumu, izmantojam 2,0 % būtiskuma slieksni. Ņemam vērā arī kļūdu veidu, summu un kontekstu, kā arī citu pieejamo informāciju (sk. ***(27)*** punktu).

37) Ja konstatējam būtisku kļūdu līmeni un nosakām tā ietekmi uz revīzijas atzinumu, mums ir jānosaka, vai kļūdas ir plaši izplatītas[25] visā revīzijas datu kopā. Ja kļūdas ir būtiskas un plaši izplatītas, mēs sniedzam negatīvu atzinumu.

[25] Pārskatītais 705. starptautiskais revīzijas standarts (*ISA*) "Modificēta atzinuma sniegšana neatkarīga revidenta ziņojumā".

38) Kļūdas un/vai revīzijas pierādījumu trūkumu uzskata par plaši izplatītu, ja saskaņā ar revidenta spriedumu šī problēma neaprobežojas ar kādu atsevišķu finanšu pārskatu elementu, kontu vai posteni (proti, problēma vairākkārt sastopama arī citviet pārbaudītajos kontos vai darījumos). Pat ja problēma aprobežojas tikai ar kādu konkrētu finanšu pārskatu elementu, kontu vai posteni, tā joprojām ir visaptveroša, ja ir sastopama vai varētu būt sastopama ievērojamā finanšu pārskatu daļā vai attiecas uz tādas informācijas sniegšanu, kas ir nozīmīga lietotāja izpratnei par finanšu pārskatiem.

5. DAĻA. Saikne starp revīzijas atzinumiem par pārskatu ticamību un darījumu pareizību

39) Starptautiskajos revīzijas standartos[26] ir noteikts, ka attiecībā uz gadījumiem, kad revidenti sniedz revīzijas atzinumus par pārskatu ticamību un tiem pakārtoto darījumu pareizību, modificēts atzinums par darījumu pareizību pats par sevi nenoved pie modificēta atzinuma par pārskatu ticamību.

[26] Sk. 4000. *ISSAI* 16. punktu.

2. nodaļa

Budžeta un finanšu pārvaldība

Saturs

	Punkts
Ievads	**2.1.**
Budžeta un finanšu pārvaldība 2024. gadā	**2.2.–2.28.**
***NGEU* dēļ maksājumi 2024. gadā pārsniedza saistības**	**2.2.–2.11.**
Arī 2024. gadā turpinājās nesen aizsākusies tendence, ka saistību apropriācijas tiek gandrīz pilnībā izlietotas	**2.6.–2.8.**
Veiktie maksājumi bija lielāki, nekā sākotnēji plānots, bet nesasniedza DFS maksimālo apjomu	**2.9.–2.11.**
Dalītās pārvaldības fondu apguve: 2014.–2020. gada DFS līdzekļi gandrīz apgūti, bet 2021.–2027. gada DFS apguves līmenis joprojām ir zems	**2.12.–2.19.**
2014.–2020. gada ESI fondu apguve sasniedza 97 %, un 21 dalībvalstī apguve pārsniedza 95 %	**2.12.–2.15.**
KNR aptverto 2021.–2027. gada dalītās pārvaldības fondu apguves līmenis joprojām ir zems	**2.16.–2.18.**
ELFLA maksājumi saskaņā ar jauno KLP 2024. gadā paātrinājās	**2.19.**
ANM dotāciju izpilde notika mazākā apjomā, nekā iecerēts, savukārt *NGEU* papildinājuma apguve 2024. gadā paātrinājās	**2.20.–2.25.**
Kopējās neizpildītās saistības 2024. gadā sāka samazināties, bet lēnāk, nekā gaidīts	**2.26.–2.28.**
Riski un izaicinājumi	**2.29.–2.69.**
Palielinās saistību atcelšanas risks, un īstenošana ir jāpaātrina	**2.29.–2.31.**
Riski, kas saistīti ar ANM līdzekļu apguves savlaicīgumu	**2.32.–2.33.**
Turpmākajās DFS būs jāņem vērā pieaugošais slogs, ko rada *NGEU* aizņēmumu saistības	**2.34.–2.50.**
Neatmaksāto ES aizņēmumu apjoms 2024. gadā palielinājās par vairāk nekā 30 %	**2.35.–2.42.**
***NGEU* aizņēmumu atmaksa tiek atlikta uz nākamajām DFS**	**2.43.–2.47.**
2024. gadā tika pārskatītas un samazinātas pašreizējās DFS laikā paredzamās izmaksas par *NGEU* aizņēmumiem, bet šīs izmaksas joprojām varētu būt divreiz lielākas, nekā sākotnēji aplēsts	**2.48.–2.50.**

Turpinās no ES budžeta sniegtais atbalsts Ukrainai Krievijas agresijas kara laikā 2.51.–2.56.

ES budžeta riska ekspozīcija turpina pieaugt 2.57.–2.65.

Paredzams, ka ES budžeta riska ekspozīcija turpinās pieaugt 2.60.–2.61.

Kopējā uzkrājumu fonda kumulatīvie finanšu rezultāti pirmo reizi ir pozitīvi 2.62.–2.65.

ES inflācija krītas un ir samazinājusies gandrīz līdz 2 %, kas ierobežo inflācijas papildu negatīvo ietekmi uz pašreizējo DFS 2.66.–2.69.

Secinājumi un ieteikumi 2.70.–2.78.

Secinājumi 2.70.–2.78.

Ieteikums

Ievads

2.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti galvenie jautājumi saistībā ar ES 2024. gada budžeta un finanšu pārvaldību un šā budžeta papildu finansējumu. Mēs ziņojam arī par budžeta un finanšu riskiem un izaicinājumiem, ar kuriem ES varētu saskarties turpmākajos gados. Šīs nodaļas pamatā ir mūsu veiktā ES budžeta izpildes pārbaude un Komisijas un citu ieinteresēto personu publicēto dokumentu caurskatīšana. Ir ņemts vērā arī darbs, kas izklāstīts mūsu īpašajos ziņojumos un atzinumos.

Budžeta un finanšu pārvaldība 2024. gadā

NGEU dēļ maksājumi 2024. gadā pārsniedza saistības

2.2. Šajā iedaļā mēs analizējam ES budžeta izpildi 2024. gadā. Šis bija gan 2021.–2027. gada *daudzgadu finanšu shēmas* (DFS), gan *NextGenerationEU* (*NGEU*) ceturtais īstenošanas gads.

2.3. Kopš 2023. gada mēs savā analīzē esam iekļāvuši visu veidu saistību un maksājumu apropriācijas (gada budžeta apropriācijas, *pārnesumus*, atkārtoti pieejamas summas, *NGEU* piešķirtos ieņēmumus un cita veida piešķirtos ieņēmumus). Aizdevumi ir ārpusbudžeta posteņi, tātad tie neietilpst mūsu revīzijas tvērumā.

2.4. DFS vidusposma pārskatā, ko pieņēma 2024. gada februārī, tika ieviesta pārskatīta tehniskā korekcija[1], kas cita starpā palielināja 2024. gada DFS saistību apropriāciju maksimālo apjomu no 186,0 miljardiem EUR līdz 186,8 miljardiem EUR, vienlaikus saglabājot 2024. gada DFS maksājumu apropriāciju maksimālo apjomu 170,5 miljardu EUR apmērā. Tāpat līdz ar vidusposma pārskatīšanu, pārsniedzot DFS maksimālo apjomu, ir izveidoti divi jauni īpašie instrumenti – *"Ukrainas rezerve"* un *Eiropas Savienības Atveseļošanas instruments (ESAI)*.

2.5. Kopējais ES 2024. gada budžets, kas pieejams saistību un maksājumu apropriācijām, ir parādīts ***2.1. attēlā***. ES gada budžets veido 85,8 % no kopējām pieejamajām saistību apropriācijām un 54,3 % no kopējām pieejamajām maksājumu apropriācijām, savukārt atlikušo daļu atkal veido *NGEU* piešķirtie ieņēmumi, citi piešķirtie ieņēmumi, pārnesumi un atkārtoti pieejamas summas. No 2024. gada saistības, kas atbilst *NGEU* piešķirtajiem ieņēmumiem, tiek izmantotas tikai Komisijas administratīvajiem izdevumiem[2].

---

[1] COM(2024) 110.

[2] Regula (ES) 2021/241, 12. panta 4. punkts.

2.1. attēls. Kopējās 2024. gadā pieejamās apropriācijas, ieskaitot *NGEU* dotācijas

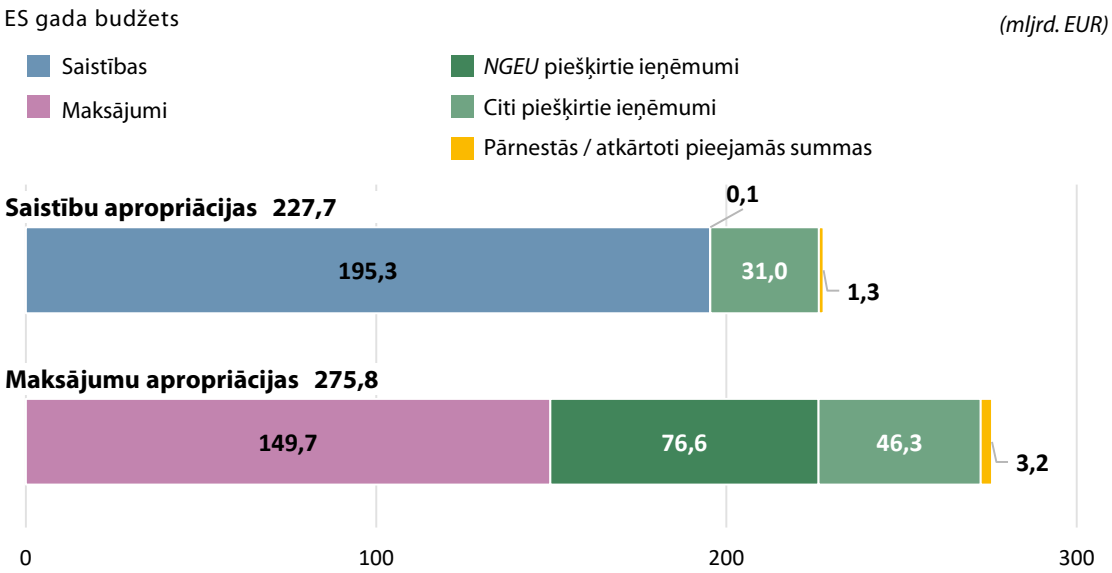

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem un citiem Komisijas datiem.

Arī 2024. gadā turpinājās nesen aizsākusies tendence, ka saistību apropriācijas tiek gandrīz pilnībā izlietotas

2.6. Budžeta lēmējinstitūcija saistību apropriācijām apstiprināja sākotnējo ES 2024. gada budžetu 189,4 miljardu EUR apmērā (sk. ***2.2. attēlu***). 2024. gadā tika pieņemti pieci budžeta grozījumi. Budžeta grozījumu kopējā neto ietekme bija saistību apropriāciju palielinājums par 5,9 miljardiem EUR līdz 195,3 miljardiem EUR, kas ir vairāk nekā DFS maksimālais apjoms – 186,8 miljardi EUR. Tas bija iespējams, izmantojot DFS *īpašos instrumentus*, ar kuriem tiek nodrošināti papildu līdzekļi jauniem vai neparedzētiem notikumiem, pārsniedzot DFS maksimālos apjomus.

2.7. Galīgajā 2024. gada budžetā kopā tika uzņemtas saistības par 193,1 miljardu EUR jeb 98,9 % no pieejamās summas. Neizlietotās saistību apropriācijas 2,2 miljardu EUR apmērā galvenokārt bija *Eiropas Reģionālās attīstības fondam (ERAF)* (0,8 miljardi EUR), *Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentam (NDICI)* (0,5 miljardi EUR) un *Kohēzijas fondam (KF)* (0,2 miljardi EUR). No neizlietotajām apropriācijām 1,0 miljards EUR tika pārnests uz 2025. gadu, un no šīs summas 0,5 miljardi EUR attiecās uz *NDICI* un 0,3 miljardi EUR attiecās uz *Eiropas Solidaritātes rezervi*. Atlikušās neizlietotās apropriācijas 1,2 miljardu EUR apmērā tika anulētas. No tām 1,1 miljards EUR bija apropriācijas, kas apturētas saskaņā ar Padomes Īstenošanas lēmumu 2022/2506.

2.2. attēls. 2024. gada ES budžeta saistību izpilde

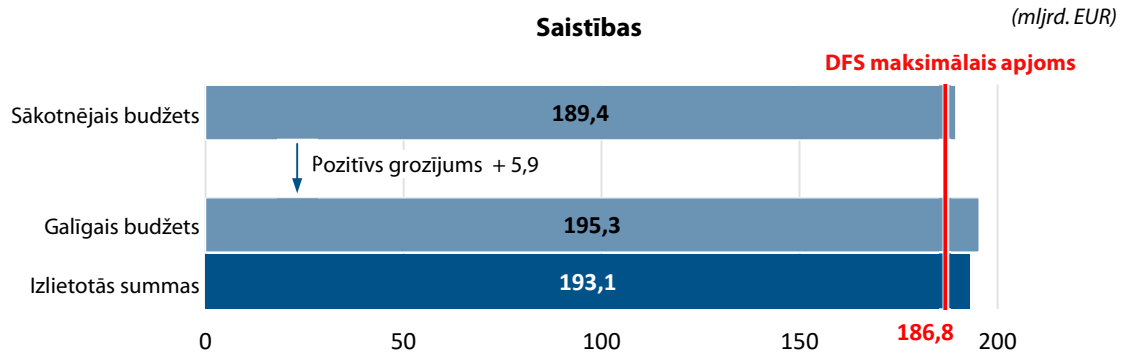

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

2.8. Ieskaitot papildu saistības 19,7 miljardu EUR apmērā no piešķirtajiem ieņēmumiem, kam pieskaitīti 0,9 miljardi EUR pārnesumu un atkārtoti pieejamu summu, kopējās saistības 2024. gadā sasniedza 213,7 miljardus EUR. Saistību budžeta izlietojums bija 93,9 % no visām saistību apropriācijām 227,7 miljardu EUR apmērā.

Veiktie maksājumi bija lielāki, nekā sākotnēji plānots, bet nesasniedza DFS maksimālo apjomu

2.9. Sākotnēji pieņemtais 2024. gada maksājumu apropriāciju budžets bija 142,6 miljardi EUR, kas ir zem DFS maksimālā apjoma (tas ir 170,5 miljardi EUR) (sk. ***2.3. attēlu***). Ar budžeta grozījumiem maksājumu apropriāciju budžets tika palielināts par 7,1 miljardu EUR, un līdz ar to kopējais galīgais budžets sasniedza 149,7 miljardus EUR.

2.10. No galīgā budžeta veiktie kopējie maksājumi bija 146,1 miljards EUR jeb 97,6 % no pieejamās summas. No neizlietotajām apropriācijām 3,6 miljardu EUR apmērā uz 2025. gadu tika pārnesti 3,5 miljardi EUR, no kuriem 1,9 miljardi EUR bija paredzēti izmaksām par *NGEU* aizņēmumiem. Atlikušās neizlietotās apropriācijas 0,1 miljarda EUR apmērā tika anulētas.

2.3. attēls. 2024. gada ES budžeta maksājumu izpilde

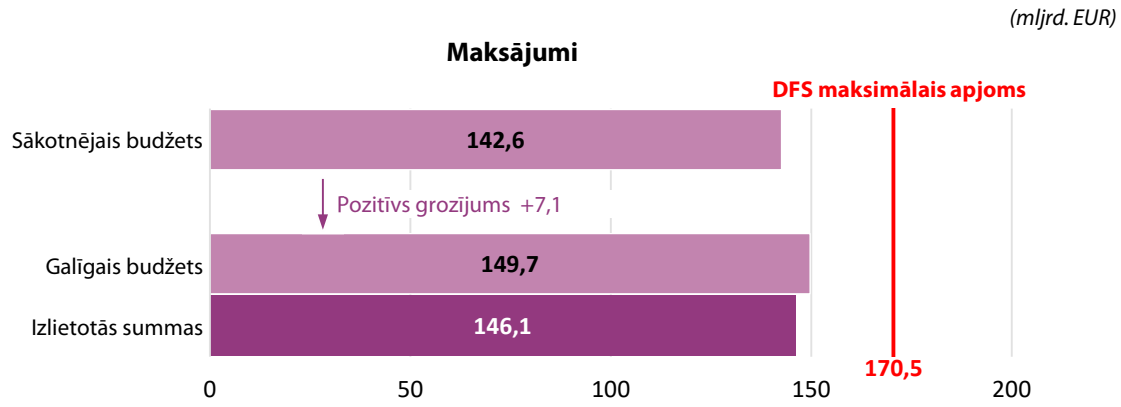

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

2.11. Ieskaitot papildu maksājumus 98,2 miljardu EUR apmērā no piešķirtajiem ieņēmumiem (galvenokārt *NGEU* un *REPowerEU*), kam pieskaitīti 2,7 miljardi EUR pārnesumu un atkārtoti pieejamo summu, kopējie maksājumi 2024. gadā sasniedza 247,0 miljardus EUR. Maksājumu budžeta izlietojums bija 89,6 % no visām maksājumu apropriācijām 275,8 miljardu EUR apmērā.

Dalītās pārvaldības fondu apguve: 2014.–2020. gada DFS līdzekļi gandrīz apgūti, bet 2021.–2027. gada DFS apguves līmenis joprojām ir zems

2014.–2020. gada ESI fondu apguve sasniedza 97 %, un 21 dalībvalstī apguve pārsniedza 95 %

2.12. *Eiropas strukturālos un investīciju fondus* (ESI fondi) kopīgi pārvalda Komisija un dalībvalstis. Dati tiek paziņoti atvērto datu platformā tiešsaistē. 2024. gada beigās 2014.–2020. gada ESI fondu maksājumu kopsumma veidoja 475,2 miljardus EUR jeb 97,0 % no visiem pieejamajiem līdzekļiem (489,9 miljardi EUR). Maksājumi 2024. gadā bija 27,3 miljardi EUR.

2.13. ***2.4. attēlā*** ir atspoguļots kumulatīvais apguves līmenis katram ESI fondam (izņemot *NGEU* līdzekļus) līdz 2024. gada beigām. Apguves līmenis procentos parāda *priekšfinansējumu* un *starpposma maksājumus*, kas no ES budžeta izmaksāti dalībvalstīm par deklarētajiem izdevumiem, salīdzinājumā ar kopējām summām, kas piešķirtas konkrētam periodam. Starpposma maksājumus dalībvalstīm veic pēc tam, kad tās ir iesniegušas maksājuma pieprasījumus Komisijai. Tāpēc mūsu norādītais apguves līmenis ne vienmēr atspoguļo pilnīgu projektu īstenošanas gaitu un kopējo summu, ko *atbalsta saņēmēji* jau ir saņēmuši no dalībvalstīm.

2.4. attēls. 2014.–2020. gada ESI fondu (izņemot *NGEU*) apguve 2024. gada beigās

(mljrd. EUR)

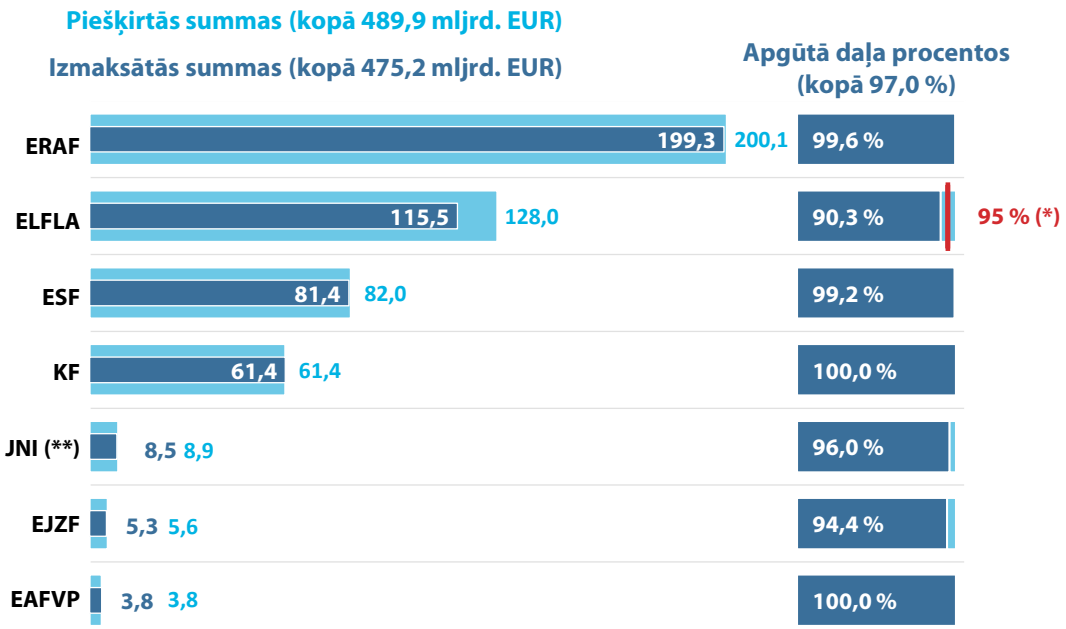

ERAF: Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ELFLA: Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ESF: Eiropas Sociālais fonds
KF: Kohēzijas fonds
JNI: Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva
EJZF: Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds
EAFVP: Eiropas atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām

(*) Sarkanā līnija parāda, kāds būtu apguves līmenis, ja netiktu ieskaitīti ELFLA 2021. un 2022. gada papildu piešķīrumi 28,1 miljarda EUR apmērā no 2021.–2027. gada DFS. ELFLA saņēma šos papildu piešķīrumus divu gadu pārejas perioda dēļ, pēc kura beigām tas pilnībā iekļāvās kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajos plānos 2023.–2027. gadam.
(**) JNI ietver īpašu piešķīrumu no ESF.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas atvērto datu platformu, kas skatīta 2025. gada 6. janvārī, un citiem Komisijas datiem.

2.14. Ņemot vērā ESI fondu maksājumu progresēšanu 2024. gadā, 21 dalībvalsts līdz 2024. gada beigām bija apguvusi vairāk nekā 95 % no tām piešķirtajiem ESI fondiem (sk. ***2.5. attēlu***).

2.5. attēls. 2014.–2020. gada ESI fondu (izņemot *NGEU*) apguves līmenis 2024. gada beigās

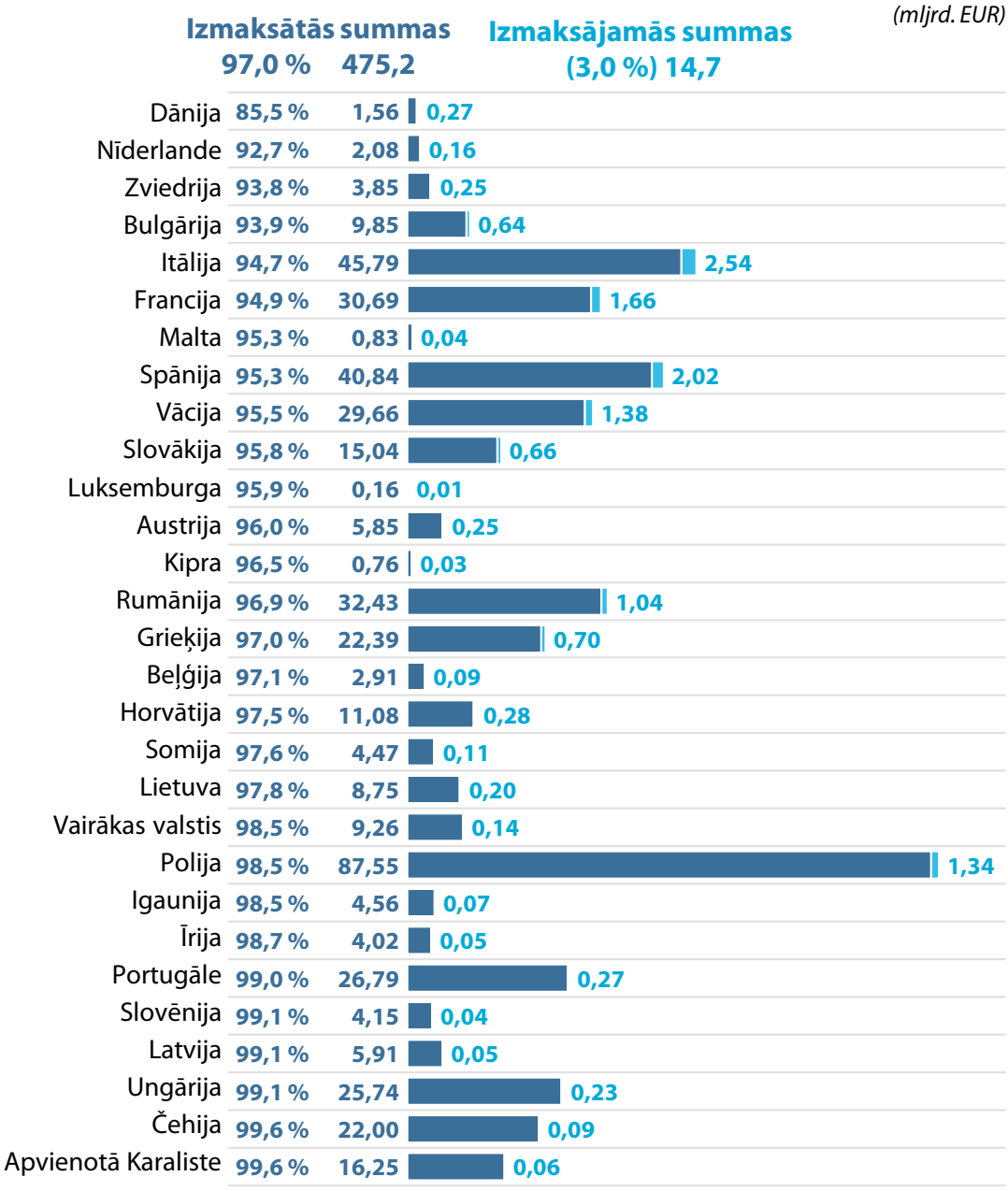

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas atvērto datu platformu, kas skatīta 2025. gada 6. janvārī.

2.15. 2024. gadā visiem ESI fondiem (izņemot *Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA)*) galīgo pieteikumu iesniegšanas termiņš starpposma

maksājumiem tika pagarināts par vienu gadu līdz 2025. gada 31. jūlijam. Galīgais atlikums tiks samaksāts 2026. gada beigās.

KNR aptverto 2021.–2027. gada dalītās pārvaldības fondu apguves līmenis joprojām ir zems

2.16. 2024. gada maksājumi *dalītās pārvaldības* fondiem saskaņā ar *Kopīgo noteikumu regulu* (KNR)[3] bija 14,7 miljardi EUR (2023. gadā – 6,3 miljardi EUR), no kuriem 5,2 miljardi EUR bija priekšfinansējuma maksājumi (2023. gadā – 4,1 miljards EUR) un 9,5 miljardi EUR bija starpposma maksājumi (2023. gadā – 2,2 miljardi EUR). Līdz 2024. gada beigām maksājumu kopsumma sasniedza 27,6 miljardus EUR, kas veidoja tikai 7 % no šiem fondiem paredzētās summas saskaņā ar 2021.–2027. gada DFS (395 miljardi EUR) (sk. ***2.6. attēlu***).

[3] Regula (ES) 2021/1060.

2.6. attēls. KNR aptverto 2021.–2027. gada dalītās pārvaldības fondu apguve 2024. gada beigās

(mljrd. EUR)

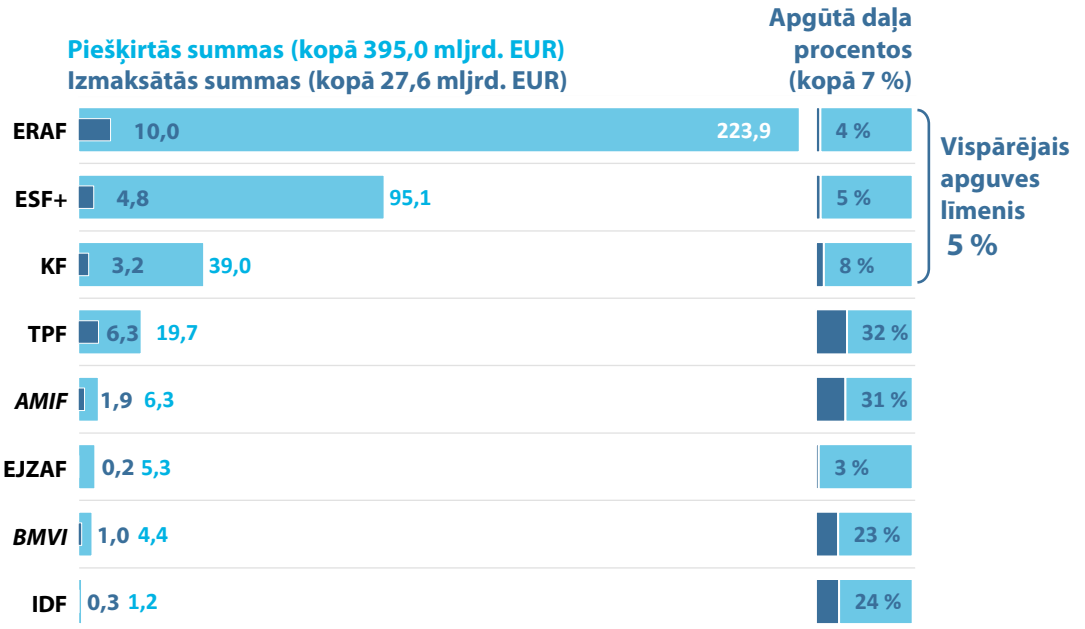

Kohēzijas politikas fondi
ERAF: Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ESF+: Eiropas Sociālais fonds Plus
KF: Kohēzijas fonds

Citi fondi
TPF: Taisnīgas pārkārtošanās fonds
***AMIF*:** Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds
EJZAF: Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds
***BMVI*:** Robežu pārvaldības un vīzu instruments
IDF: Iekšējās drošības fonds

Piezīme. TPF summās ir iekļauti *NGEU* skaitļi.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas atvērto datu platformu, kas skatīta 2025. gada 6. janvārī.

2.17. Kohēzijas politikas fondi (ERAF, KF un ESF+), kas veido vairāk nekā 90 % no dalīti pārvaldītajiem fondiem saskaņā ar 2021.–2027. gada KNR, tika īstenoti lēni. Ja šo fondu īstenošanu (priekšfinansējumu un starpposma maksājumus) salīdzinām ar iepriekšējo *plānošanas periodu* (sk. ***2.7. attēlu***), šo trīs fondu vispārējais apguves līmenis līdz 2024. gada beigām bija tikai 5 % salīdzinājumā ar iepriekšējās DFS 14 % līdzvērtīgā laika nogrieznī (2017. gada beigās). Tā kā šo izdevumu attiecināmības perioda beigas[4], kā arī 2021.–2027. gada DFS galīgā atlikuma maksāšanas termiņš[5] ir noteikts par vienu gadu agrāk nekā iepriekšējā plānošanas periodā, spiediens apgūt ES līdzekļus pieaugs vēl vairāk.

2.7. attēls. Kohēzijas fondu īstenošana ceturtajā gadā: pašreizējās DFS apguves līmenis atbilst mazāk nekā pusei no iepriekšējās DFS līmeņa

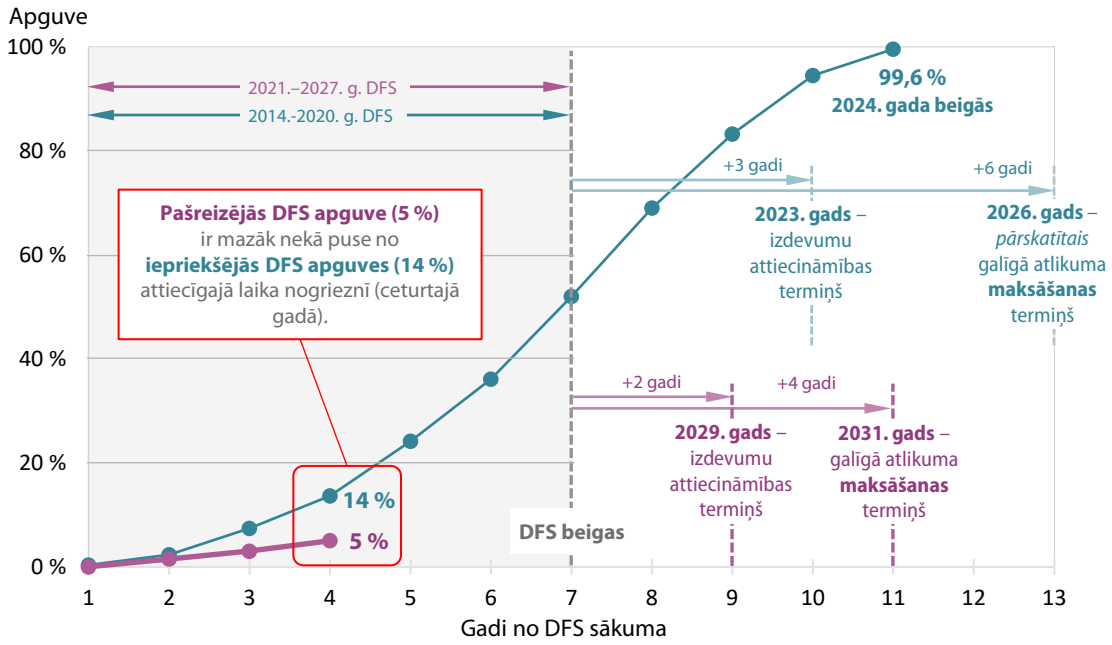

Piezīme. Ieskaitot priekšfinansējumu un starpposma maksājumus.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas atvērto datu platformu, kas skatīta 2025. gada 6. janvārī.

[4] Regula (ES) 2021/1060, 63. panta 2. punkts.

[5] Turpat, 102. panta 5. punkts.

2.18. ***2.8. attēlā*** ir parādīts apguves līmenis katrā dalībvalstī.

2.8. attēls. KNR aptverto 2021.–2027. gada dalītās pārvaldības fondu apguves līmenis dalībvalstīs 2024. gada beigās

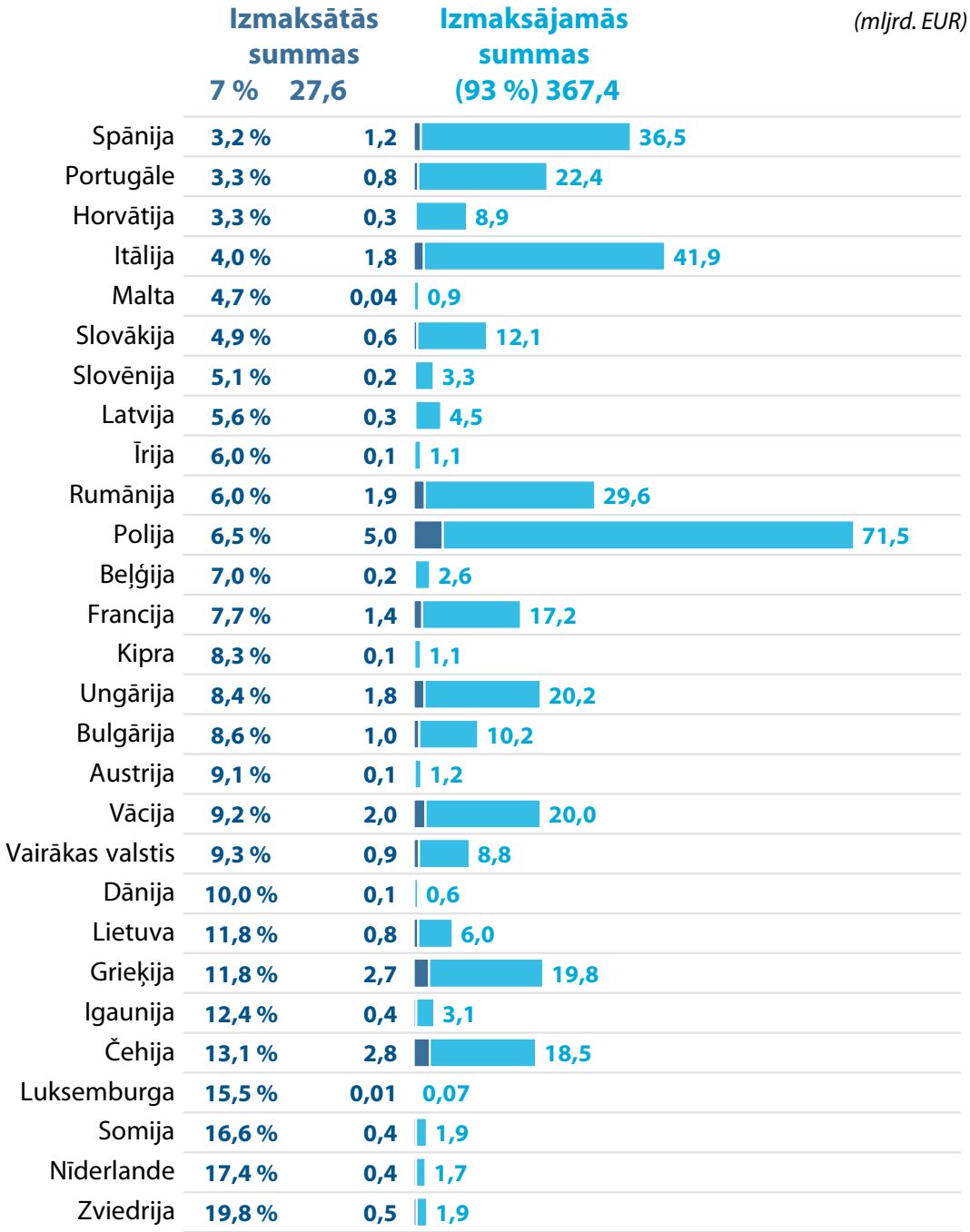

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas atvērto datu platformu, kas skatīta 2025. gada 6. janvārī.

ELFLA maksājumi saskaņā ar jauno KLP 2024. gadā paātrinājās

2.19. Kopš 2023. gada uz ELFLA attiecas jaunie *kopējās lauksaimniecības politikas* (KLP) noteikumi[6]. ELFLA 2023.–2027. gada finansējuma apguve sākās 2023. gadā pēc 2021.–2022. gada pārejas perioda[7]. 2024. gada beigās[8] ELFLA maksājumi sasniedza 6,3 miljardus EUR (2023. gadā – 0,7 miljardi EUR), un apguves līmenis ir 9,5 % salīdzinājumā ar 1 % 2023. gadā.

ANM dotāciju izpilde notika mazākā apjomā, nekā iecerēts, savukārt *NGEU* papildinājuma apguve 2024. gadā paātrinājās

2.20. Eiropas Parlaments un Padome 2023. gada februārī grozīja ANM regulu, lai dalībvalstu ANM plānos varētu iekļaut *REPowerEU* nodaļu nolūkā pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa un risināt problēmas, kas saistītas ar klimata pārmaiņām. Līdz 2024. gada beigām visas dalībvalstis, izņemot Bulgāriju, savos pārskatītajos ANM plānos bija iekļāvušas *REPowerEU* nodaļu.

2.21. Lai finansētu 26 līdz šim apstiprinātās *REPowerEU* nodaļas, Komisija izmantos ieņēmumus no emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) līdz 19,5 miljardu EUR apmērā, kā arī piešķīrumus no *Brexit korekcijas rezerves (BKR)*[9] līdz 2,1 miljarda EUR apmērā. *NGEU* finansējumam pieskaitot ETS un BKR finansējumu, kopējais ANM dotāciju apjoms, ieskaitot *REPowerEU*, varētu sasniegt 359,5 miljardus EUR. Te nav ieskaitīti administratīvie izdevumi, kuru summas ir ļoti mazas. No 359,5 miljardiem EUR vēl ir jāuzņem saistības par 0,6 miljardiem EUR.

---

6 Regula (ES) 2021/2115 un Regula (ES) 2021/2116.

7 Regula (ES) 2020/2220.

8 Komisijas atvērto datu platforma, skatīta 2025. gada 31. martā.

9 Regula (ES) 2021/241, kas grozīta ar Regulu (ES) 2023/435, 21. pants.

2.22. ANM dotāciju maksājumi 2024. gadā kopā bija 55,9 miljardi EUR, no kuriem 7,9 miljardus EUR finansēja no *REPowerEU* un 48,0 miljardus EUR no *NGEU* dotācijām. Gada maksājumi *NGEU* finansētajām ANM dotācijām bija tikai puse no tā, ko Komisija bija prognozējusi 2023. gada jūnijā (96 miljardi EUR)[10]. Tomēr 2024. gada decembrī 15 dalībvalstis bija iesniegušas maksājuma pieprasījumus par kopējo summu 58,5 miljardi EUR[11].

2.23. Ņemot vērā to, ka līdz 2024. gada beigām no uzņemtajām saistībām 358,9 miljardu EUR apmērā tika veikti maksājumi 197,5 miljardu EUR apmērā, līdz 2026. gada beigām izmaksāšanai joprojām ir pieejamas ANM dotācijas kopā par 161,4 miljardiem EUR (sk. ***2.9. attēlu***).

2.9. attēls. No dažādiem avotiem maksāto ANM dotāciju izpilde 2024. gada beigās

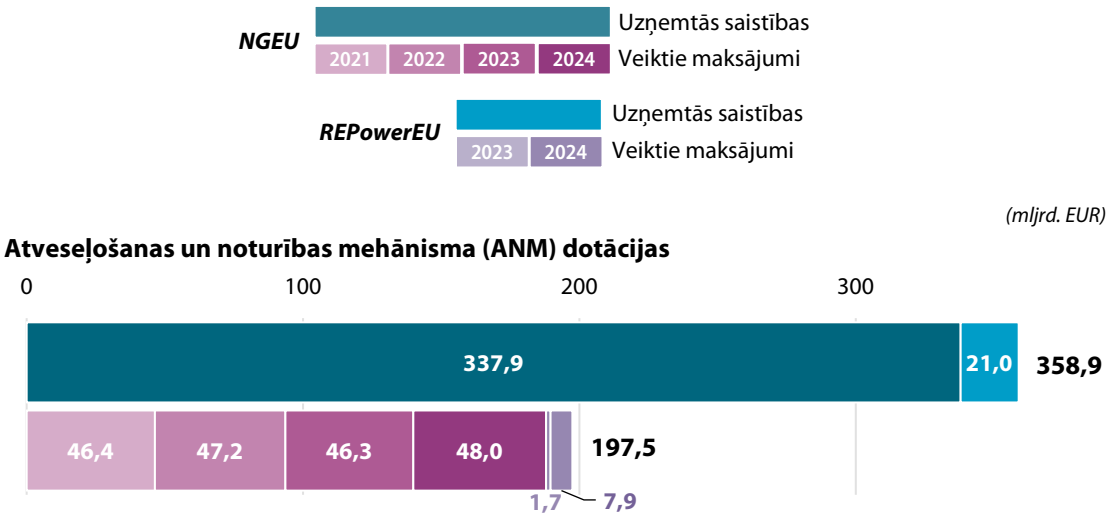

Piezīme. Administratīvie izdevumi nav iekļauti.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem un citiem Komisijas datiem.

2.24. Dalībvalstis līdz šim ir apguvušas ANM dotācijas ļoti dažādā apjomā (sk. ***2.10. attēlu***).

[10] COM(2023) 390, 3. tabula

[11] Komisijas Atveseļošanas un noturības infopanelis, laika grafiks.

2.10. attēls. Izmaksātās ANM dotācijas un maksājamās summas, pamatojoties uz pārskatītajiem piešķīrumiem, sadalījumā pa dalībvalstīm 2024. gada beigās

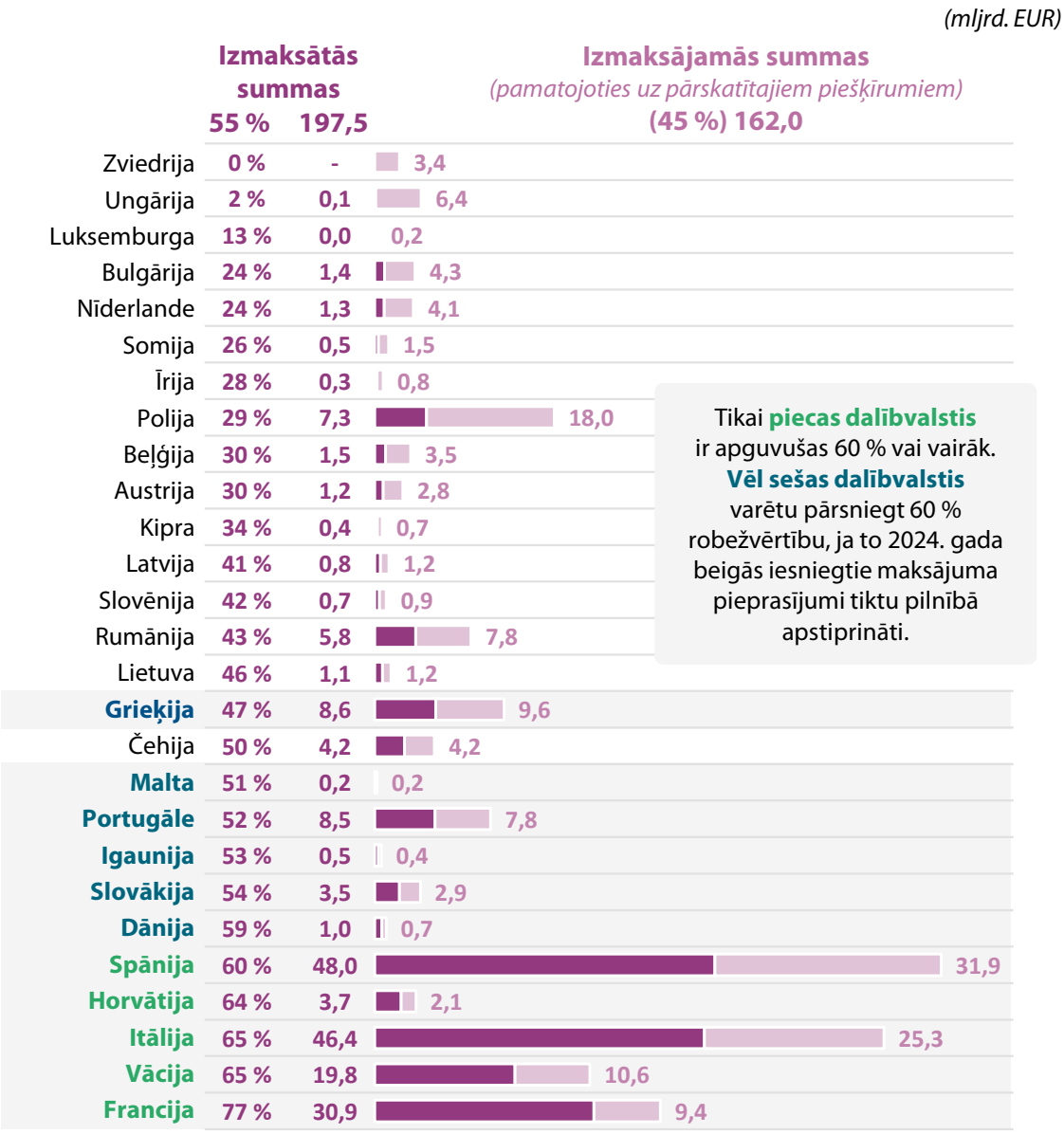

Piezīmes. Administratīvie izdevumi nav iekļauti.
Maksājamās summas pamatā ir pārskatītais piešķīrums, ieskaitot 0,6 miljardus EUR, par kuriem saistības jāuzņemas līdz 2026. gada beigām.
Zviedrija iesniedza savu pirmo maksājuma pieprasījumu (1,6 miljardi EUR) 2024. gada decembrī.
Ungārija ir saņēmusi tikai priekšfinansējumu un vēl nav iesniegusi nevienu maksājuma pieprasījumu.

Avots: ERP, pamatojoties uz ANM infopaneli un citiem Komisijas datiem.

2.25. Kopējās saistības, ko veido *NGEU* papildinājumi DFS programmām, ir 82,9 miljardi EUR[12] (sk. ***2.11. attēlu***). *NGEU* papildinājumu 2024. gada maksājumi esošajām DFS programmām bija 24,6 miljardi EUR, kas ir ievērojams palielinājums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem (2021. gadā – 7,2 miljardi EUR, 2022. gadā – 16,1 miljards EUR, 2023. gadā – 19,0 miljardi EUR), un 2024. gada beigās šī summa kopā sasniedza 66,9 miljardus EUR. Tā rezultātā maksājumus 16 miljardu EUR apmērā var veikt līdz 2026. gada beigām. *Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF)* maksājumu straujais pieaugums galvenokārt bija saistīts ar ārkārtas vienreizējo priekšfinansējumu, kas tika izmaksāts 2024. gada martā (5,9 miljardi EUR)[13] pēc *STEP* regulas pieņemšanas[14], kā aprakstīts mūsu 2023. gada pārskatā[15].

[12] 2023. gada pārskats, 2.26. punkts.

[13] COM(2024) 276, 1. lpp.

[14] Regula (ES) 2024/795, 11. panta 3. punkts.

[15] 2023. gada pārskats, 2.19. punkts.

2.11. attēls. ES programmām paredzēto *NGEU* papildinājumu izpilde 2024. gada beigās

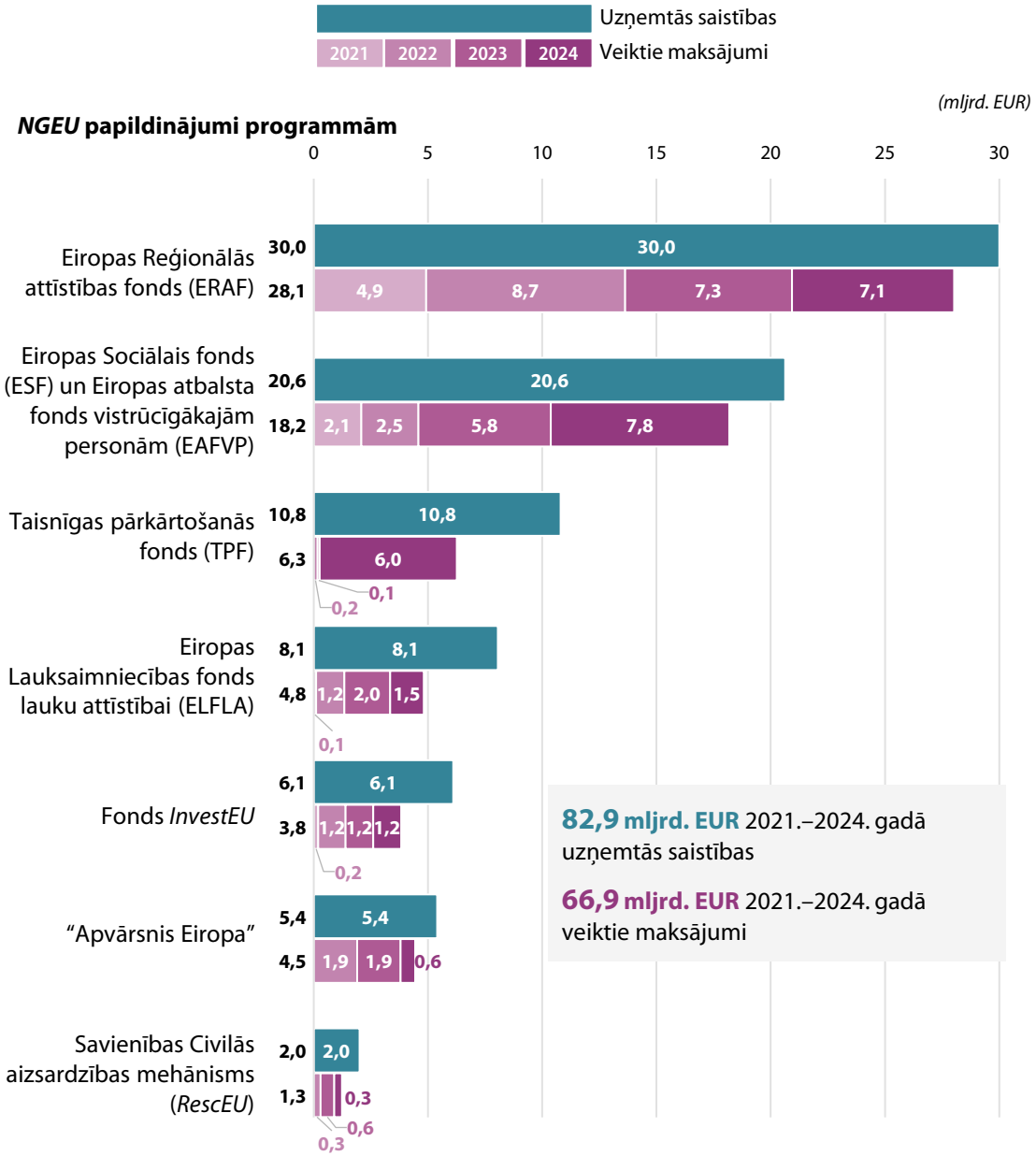

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

Kopējās neizpildītās saistības 2024. gadā sāka samazināties, bet lēnāk, nekā gaidīts

2.26. *Neizpildītās saistības* ir kopējās uzņemtās saistības, kas vēl nav izmaksātas. Līdz 2024. gada beigām kopējās neizpildītās saistības, kas būs jāizmaksā nākamajos gados, ja vien tās netiks atceltas, bija 507,4 miljardi EUR, no kuriem 166,3 miljardi EUR bija *NGEU* dotāciju finansējums. Lai gan neizpildītās saistības bija mazākas nekā rekordlielais 2023. gada rādītājs, kas bija 543 miljardi EUR, kopējā summa joprojām bija par 33,5 miljardiem EUR virs Komisijas 2024. gada jūnija aplēses (473,9 miljardi EUR)[16]. Kopējo neizpildīto saistību sadalījums ir parādīts ***2.12. attēlā***.

2.12. attēls. Kopējās neizpildītās saistības pēc avota un DFS kategorijas 2024. gada beigās

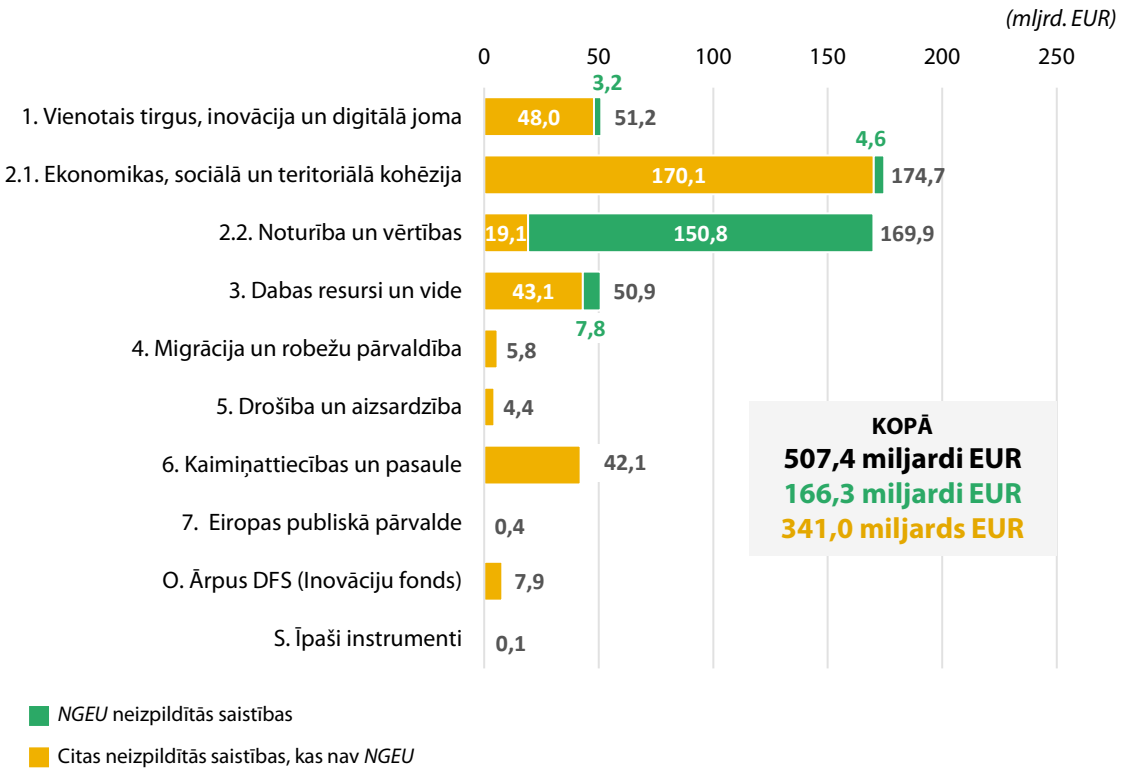

Piezīme. Inovāciju fondu finansē no piešķirtajiem ieņēmumiem un ārpus DFS, bet to uzrāda ES pārskatos.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem un budžeta izpildes ziņojumiem no Komisijas grāmatvedības sistēmas.

[16] COM(2024) 276, 4. tabula.

2.27. ***2.13. attēlā*** ir parādītas kopējās neizpildītās saistības 2024. gada beigās pēc izcelsmes gada.

2.13. attēls. Kopējās neizpildītās saistības pēc izcelsmes gada un finansējuma veida 2024. gada beigās

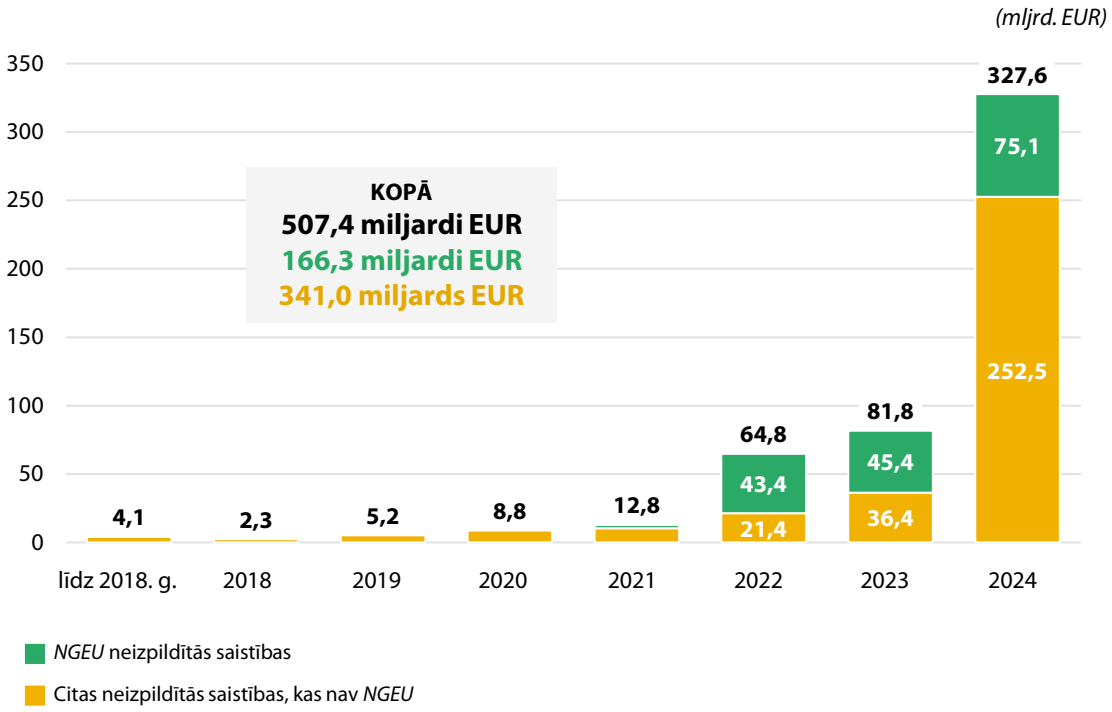

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem un budžeta izpildes ziņojumiem no Komisijas grāmatvedības sistēmas.

2.28. Tiek sagaidīts, ka *NGEU* neizpildītās saistības 2025. un 2026. gadā kritīsies, jo maksājumi būs jāveic līdz 2026. gada beigām, vai arī saistības jāatceļ. Tomēr turpmākajos gados ir paredzams pašreizējās DFS neizpildīto saistību pieaugums. 2024. gadā Komisija mainīja savu prognozi par 2027. gada beigās paredzamajām neizpildītajām saistībām, kas rodas DFS īstenošanā, proti, ja sākotnējā prognoze bija 322,9 miljardi EUR[17], tad pārskatītā prognoze – jau 364,7 miljardi EUR[18] (sk. ***2.14. attēlu***).

[17] COM(2023) 390, 4. tabula.

[18] COM(2024) 276, 4. tabula.

2.14. attēls. Neizpildītās saistības, saistības un maksājumi 2007.–2024. gadā un prognoze 2025.–2027. gadam

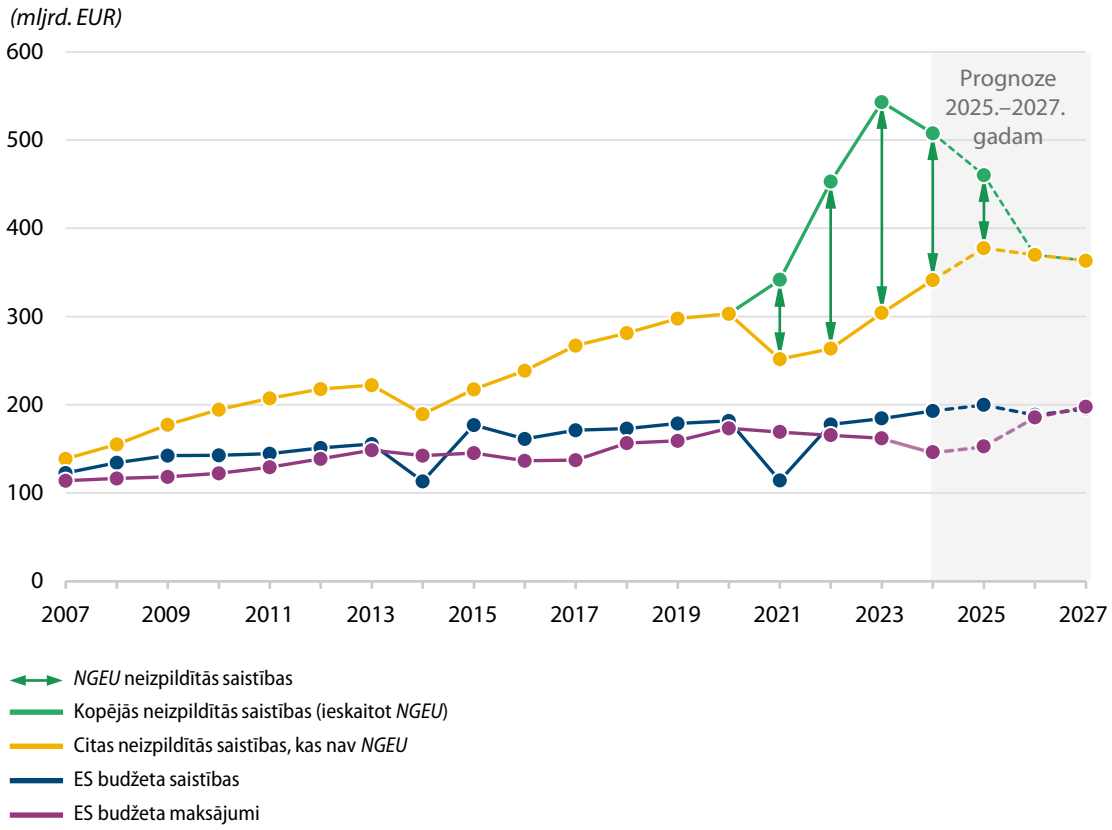

Piezīme. Prognozēs 2025. gadam un turpmāk nav iekļauti citi pārnesumi un piešķirtie ieņēmumi (ir iekļautas tikai *NGEU* un Ukrainas mehānisma apropriācijas).

Avots: ERP, pamatojoties uz datiem, kas iekļauti ES 2007.–2024. gada konsolidētajos pārskatos, un pamatojoties uz COM(2024) 276.

Riski un izaicinājumi

Palielinās saistību atcelšanas risks, un īstenošana ir jāpaātrina

2.29. 2024. gadā Komisijas prognozēja, ka 2025.–2027. gadā atceltās saistības veidos 8,8 miljardus EUR[19] (2023. gada prognoze – 2024.–2027. gadā atceltās saistības veidos 8,1 miljardu EUR[20]). Šo atcelto saistību aplēses pieaugumu galvenokārt noteica kohēzijas programmas (saskaņā ar pašreizējo DFS) un ELFLA. ELFLA saistību atcelšana ir gaidāma tad, kad 2026. gadā tiks slēgtas iepriekšējās DFS programmas, savukārt 2021.–2027. gada DFS kohēzijas programmas saskaras ar ievērojamu saistību atcelšanas risku, sākot no 2027. gada.

2.30. Attiecībā uz KF, ERAF un ESF+ Komisija prognozē kopējās atceltās saistības 2,7 miljardu EUR apmērā. Tas ir ievērojams palielinājums salīdzinājumā ar 2023. gada prognozi 2,2 miljardu EUR apmērā un gandrīz septiņas reizes lielāka summa nekā 2022. gada prognoze 0,4 miljardu EUR apmērā[21]. Prognoze balstās uz pieņēmumu, ka 2026. un 2027. gadā šo fondu īstenošana strauji paātrināsies. Ja tas tā nenotiks, saistību atcelšanas riskam pakļautās summas pieaugs vēl vairāk, pat ņemot vērā paredzamo *STEP* regulas[22] ietekmi. Lai šo risku novērstu, dalībvalstīm īstenošana ir jāveic daudz ātrākā tempā nekā 2014.–2020. gada periodā (sk. ***2.7. attēlu***). Turklāt saskaņā ar pašreizējo DFS attiecināmības periods beidzas vienu gadu agrāk, un arī galīgais atlikums jāmaksā vienu gadu agrāk (sk. ***2.17***. punktu). Tāpēc joprojām ir spēkā mūsu 2023. gada ieteikums[23] Komisijai veikt pasākumus attiecībā uz programmām, kuras ir pakļautas saistību atcelšanas riskam. Tomēr ņemam vērā, ka 2025. gada 1. aprīlī Komisija nāca klajā ar diviem tiesību aktu priekšlikumiem attiecībā uz kohēzijas politikas fondu regulām 2021.–2027. gada plānošanas periodam[24], un tas noteiktos apstākļos varētu mazināt šo līdzekļu atcelšanas risku.

---

[19] COM(2024) 276, 2. tabula.

[20] COM(2023) 390, 2. tabula.

[21] COM(2022) 315, 2. tabula.

[22] COM(2024) 276, 2.3. iedaļa “Saistību atcelšana”.

[23] 2023. gada pārskats, 2.1. ieteikums.

[24] COM(2025) 123 un COM(2025) 164.

2.31. Komisija uzskata[25], ka lielākā daļa atceļamo saistību līdz laikam, kad tiek mobilizētas dalībvalstu iemaksas, var pretendēt uz ESAI instrumentu[26], kas paredzēts, lai finansētu izmaksas par *NGEU* aizņēmumiem gadījumā, ja izmaksas pārsniedz pieejamo budžetu[27].

Riski, kas saistīti ar ANM līdzekļu apguves savlaicīgumu

2.32. 2024. gada beigās ANM dotācijas maksājumi dalībvalstīm kopā bija 197,5 miljardi EUR (55 % no pieejamās kopsummas) (sk. ***2.9. attēlu***). Tomēr šie maksājumi ne vienmēr atspoguļo dalībvalstu sasniegto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu vai nozīmīgumu, un attiecība starp saņemtajiem līdzekļiem un sasniegtajiem atskaites punktiem dažādās dalībvalstīs atšķiras.

2.33. 2024. gada Īpašajā ziņojumā par ANM[28] mēs secinājām, ka pastāv riski saistībā ar savlaicīgu apguvi un pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas perioda otrajā pusē. Turklāt atskaites punktu un mērķrādītāju koncentrācija šajā posmā, īpaši attiecībā uz investīcijām, rada ievērojamu risku pilnīgai apguvei, jo investīcijām parasti ir vajadzīgs ilgāks īstenošanas laiks.

Turpmākajās DFS būs jāņem vērā pieaugošais slogs, ko rada *NGEU* aizņēmumu saistības

2.34. Lai analizētu ES parādu, mēs pārbaudījām aizņēmumus no finanšu tirgiem, ko galvenokārt veido ilgtermiņa obligācijas. Ar šiem aizņēmumiem tiek finansēts *NGEU* un finansiālā palīdzība dalībvalstīm un trešām valstīm. ***2.15. attēlā*** ir sniegts sadalījums tām ES programmām, kuras finansē ar ES aizņēmumiem.

---

[25] COM(2024) 276, 2.3. iedaļa “Saistību atcelšana”.

[26] Regula (ES, Euratom) 2024/765, 1. panta 6. punkts.

[27] 2023. gada pārskats, 2.32. punkts.

[28] Īpašais ziņojums 13/2024.

2.15. attēls. Programmas, kuras finansē ar kārtējiem ES aizņēmumiem (stāvoklis 2024. gada beigās)

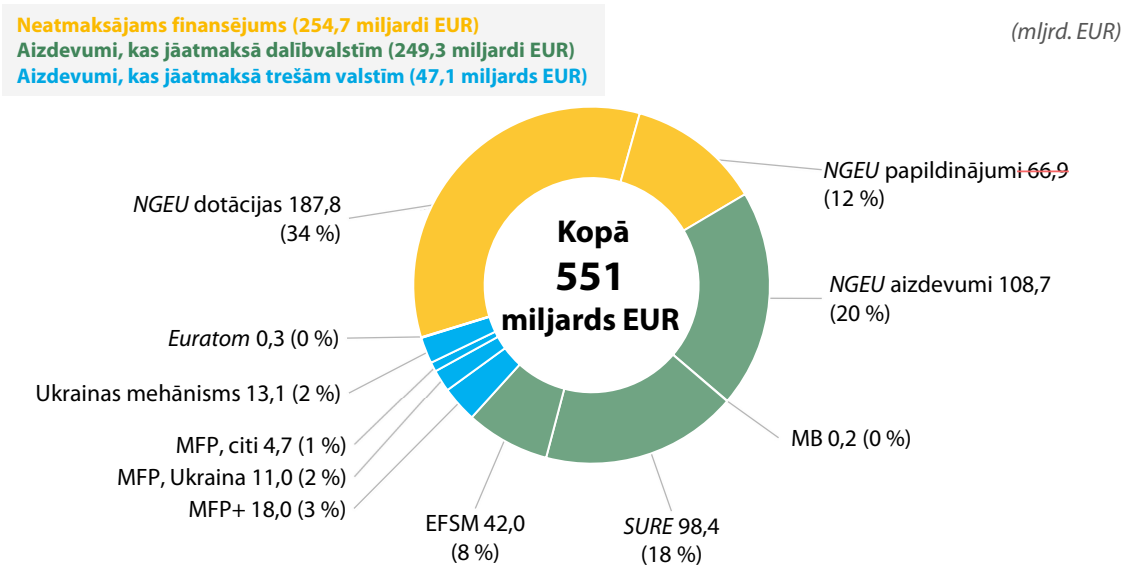

MB:	maksājumu bilance
EFSM:	Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisms
MFP:	makrofinansiālā palīdzība
***NGEU*:**	atveseļošanas instruments *NextGenerationEU*
***SURE*:**	Eiropas Pagaidu atbalsta instruments bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā

Piezīme. Šajās summās nav iekļauta tā ANM dotāciju daļa, ko finansē no BKR vai ETS.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

Neatmaksāto ES aizņēmumu apjoms 2024. gadā palielinājās par vairāk nekā 30 %

2.35. Pēdējos piecos gados Komisija ir ievērojami palielinājusi obligāciju emisijas, jo tā ir paļāvusies uz kapitāla tirgiem, lai finansētu lielākas programmas, piemēram, *SURE* un *NGEU* (sk. ***2.16. attēlu***). Līdz 2027. gadam neatmaksātie ES aizņēmumi varētu pārsniegt 900 miljardus EUR, kas ir gandrīz 10 reizes vairāk nekā 2020. gada līmenis pirms *NGEU*.

2.16. attēls. Nedzēstās ES obligācijas kopš 2010. gada

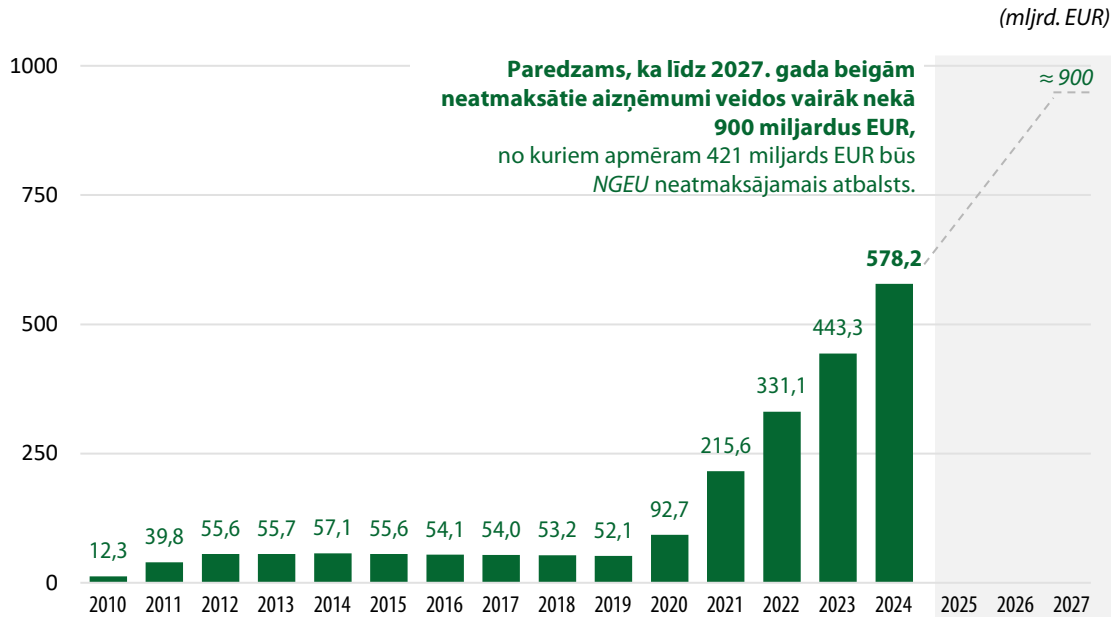

Piezīme. ES obligāciju emisija pēc bruto parāda nominālvērtības. Nav iekļautas ES parādzīmes (23,1 miljards EUR).

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem un Komisijas sniegto informāciju.

2.36. No 2024. gada beigās nedzēstajām ES obligācijām (578,2 miljardi EUR) 254,7 miljardi EUR (44 %) bija izmaksāti kā *NGEU neatmaksājamais atbalsts*, kas dalībvalstīm neuzliek pienākumu to atmaksāt. Šajā summā nav iekļauta tā ANM dotāciju daļa, ko finansē no BKR vai ETS.

2.37. 2022. gada decembrī Komisija pieņēma *diversificētas finansēšanas stratēģiju*[29], kas tagad ir Komisijas standarta pieeja finansiālās palīdzības programmu finansēšanai ar aizņēmumiem[30]. 2024. gada beigās neatmaksāto ES aizņēmumu nominālvērtība bija 601,3 miljardi EUR (2023. gadā – 458,5 miljardi EUR). Neatmaksātie aizņēmumi ietvēra ES parādzīmes ar nominālvērtību 23,1 miljards EUR (2023. gadā – 15,2 miljardi EUR). Parādzīmju atmaksāšanas termiņš ir mazāks par vienu gadu, un tās emitē likviditātes pārvaldībai. ES aizņēmumu (izņemot parādzīmju) atmaksāšanas termiņi sadalījumā pa plānošanas periodiem ir parādīti ***2.17. attēlā***. Pašreizējā atmaksāšanas termiņu struktūra ir sadalīta, aptverot gan pašreizējo DFS, gan turpmākās DFS, lai nodrošinātu atmaksāšanas pienākuma sadalīšanu laikā, nevis vienas DFS ietvaros.

[29] 2023. gada pārskats, 2.36. punkts.

[30] Finanšu regula, 224. pants.

2.17. attēls. ES obligāciju dzēšanas termiņi nākotnē, summas pa gadiem (sagatavots 2024. gada beigās)

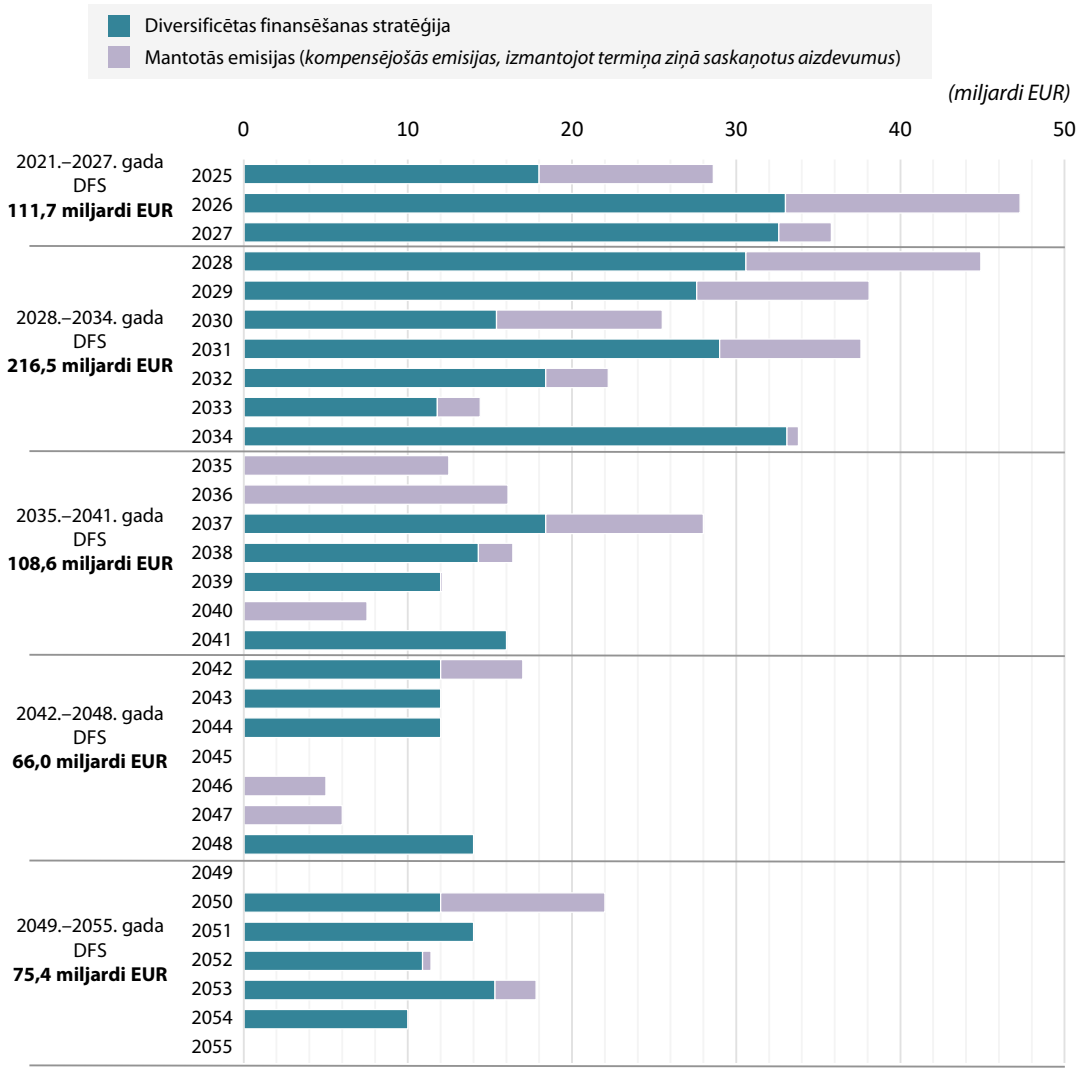

Piezīme. Summas nominālvērtībās. ES parādzīmes nav ieskaitītas.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

2.38. ES aizņēmumu operācijas sedz garantiju mehānisms, kas paredzēts, lai vienmēr nodrošinātu parāda apkalpošanas saistību izpildi. Garantijas nodrošina, izmantojot ES budžeta manevrēšanas telpu, kas ir ikgadējā rezerve jeb starpība starp pašu resursu maksimālo apjomu (t. i., maksimālā summa, ko ES var pieprasīt no dalībvalstīm) un pašu resursiem, kas vajadzīgi, lai finansētu maksājumu apropriāciju faktisko apjomu saskaņā ar DFS. 2021.–2027. gadam pastāvīgi noteiktais pašu resursu maksimālais apjoms ir 1,4 % no ES *nacionālā kopienākuma (NKI)*. Budžeta izdevumu finansēšanai 2024. gada budžetā bija iekļauti pašu resursi 0,79 % apmērā no ES NKI[31], un gada beigās budžeta saistību segšanai izveidojās pieejamā rezerve 0,61 % apmērā.

2.39. Praksē manevrēšanas telpa darbojas kā pēdējās instances garantija ieguldītājiem: ja ES saskartos ar grūtībām sava parāda apkalpošanā (piemēram, aizdevumu saņēmēji kavētu vai nepilnīgi atmaksātu aizdotos līdzekļus), Komisija varētu prasīt papildu iemaksas no dalībvalstīm, lai izpildītu saistības. Pirms šāda pieprasījuma Komisijai ir jāpaziņo, ka tā ir ieviesusi riska mazināšanas un likviditātes pārvaldības pasākumus[32]. Manevrēšanas telpa nav priekšfinansēta rezerve: dalībvalstis veic iemaksas tikai tad, ja ES standarta budžeta resursi un ienākošās naudas plūsmas no aizņēmējiem nav pietiekamas, lai segtu ES aizņēmumu atmaksāšanu. Šis mehānisms[33] ir dalībvalstīm juridiski saistošs.

2.40. Komisija katru gadu ziņo ES likumdevējiem par *iespējamām saistībām*, kas izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības, un šo iespējamo saistību ilgtspēju[34]. Pamatojoties uz 2023. gada beigās pieejamajiem datiem, Komisija lēš, ka pieejamā manevrēšanas telpa, ņemot vērā pastāvīgo pašu resursu maksimālo apjomu un atskaitot tos pašu resursus, kas vajadzīgi maksājumu apropriāciju finansēšanai no ES budžeta (izņemot *NGEU*), 2025. gadā būs 114,7 miljardi EUR, 2026. gadā — 89,1 miljards EUR un 2027. gadā — 86,9 miljardi EUR[35] (sk. ***2.18. attēlu***). Šie skaitļi atbilst attiecīgi 0,6 %, 0,5 % un 0,4 % no ES NKI.

---

[31] ES 2024. gada konsolidētie pārskati, 6.7. skaidrojums.

[32] Turpat.

[33] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053.

[34] COM(2024) 507.

[35] Turpat, pielikumi.

2.41. Papildus manevrēšanas telpai pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros ar Pašu resursu lēmumu līdz 2058. gadam tika ieviests papildu pagaidu un ārkārtas pašu resursu maksimālā apjoma palielinājums 0,6 % apmērā no ES NKI, lai garantētu *NGEU* aizņēmumu atmaksāšanu. Komisija lēš, ka laikposmā līdz 2027. gadam paliks pieejama gandrīz visa manevrēšanas telpa pašu resursu pagaidu maksimālā apjoma ietvaros[36] (sk. ***2.18. attēlu***).

[36] Turpat, pielikumi.

2.18. attēls. Manevrēšanas telpa pašu resursu pastāvīgā un pagaidu maksimālā apjoma ietvaros

Avots: ERP, pamatojoties uz COM(2024) 507.

2.42. Lai nodrošinātu turpmāko DFS ilgtspēju, būs jāņem vērā pieaugošais slogs, ko rada aizņēmumu atmaksas saistības, īpaši pamatsumma un procenti, kā arī attiecīgo garantiju pieejamība.

NGEU aizņēmumu atmaksa tiek atlikta uz nākamajām DFS

2.43. *NGEU* programma tika izveidota, lai nodrošinātu dalībvalstīm finansējumu līdz 712 miljardiem EUR, no kuriem 291 miljards EUR bija paredzēts ANM aizdevumiem un 421 miljards EUR – *NGEU* neatmaksājamam atbalstam. Līdz 2024. gada beigām ES bija izmaksājusi 363,5 miljardus EUR (sk. ***2.19. attēlu***). *NGEU* vajadzībām ES līdz 2026. gada beigām vēl var aizņemties līdz 348,5 miljardiem EUR. Ir stingri noteikts, ka pēc šā datuma aizņēmumus drīkst attiecināt tikai uz refinansēšanu[37].

2.19. attēls. *NGEU* izmaksātie līdzekļi 2024. gada beigās

(mljrd. EUR)

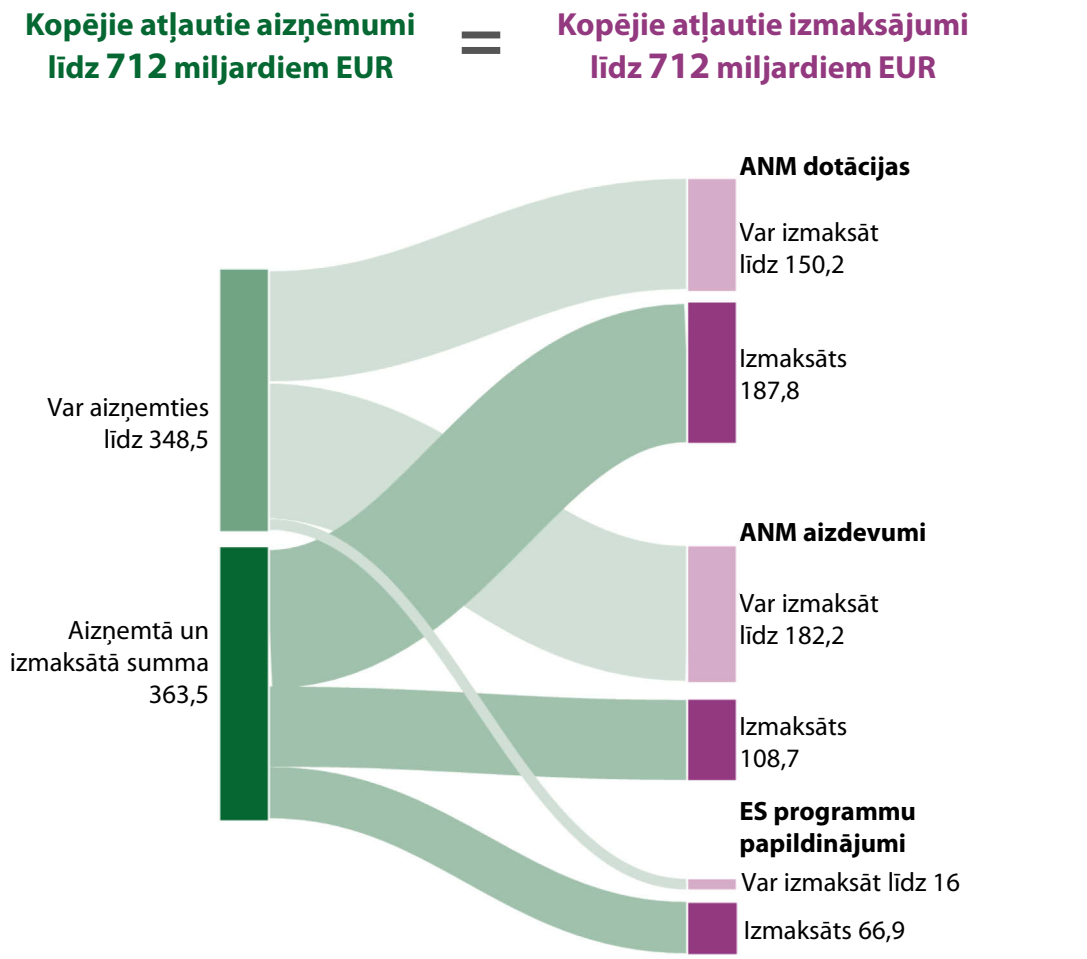

Piezīme. Saistībā ar *NGEU* paziņotie aizņēmumi ir tikai tie līdzekļi, kas 2024. gada beigās bija piešķirti speciāli *NGEU*. Šajā summā nav iekļauta tā ANM dotāciju daļa, ko finansē no BKR vai ETS.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

[37] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053, 18. apsvērums.

2.44. Ja *NGEU* finansēšanas izmaksu segšanai attiecīgajā budžeta pozīcijā ir pieejamas neizlietotās apropriācijas, *NGEU* aizņēmumus var sākt atmaksāt pirms 2027. gada beigām. Ja ne, atmaksāšana jāsāk 2028. gadā un jāpabeidz vēlākais līdz 2058. gadam[38]. Tāpēc lielākā daļa atmaksas tiek atlikta uz nākamajām DFS, jo atmaksas grafikam ir jābūt stabilam un paredzamam, un *NGEU* aizņēmumu atmaksas maksimālais apjoms katru gadu ir ierobežots līdz 7,5 % no *NGEU* neatmaksājamā atbalsta maksimālās summas[39] (t. i., 31,6 miljardi EUR gadā).

2.45. ***2.20. attēlā*** ir parādīta *NGEU* parāda prognoze ar pieņēmumu, ka tiek sasniegts *NGEU* maksimāli atļautais aizņemšanās apjoms un atmaksāšana notiek lineāri. Tomēr praksē aizņemšanās un atmaksāšana diez vai sekos šādai lineārai tendencei.

[38] Turpat, 5. panta 2. punkts.

[39] Turpat.

2.20. attēls. *NGEU* aizņēmumu un atmaksu prognoze 2024. gada beigās

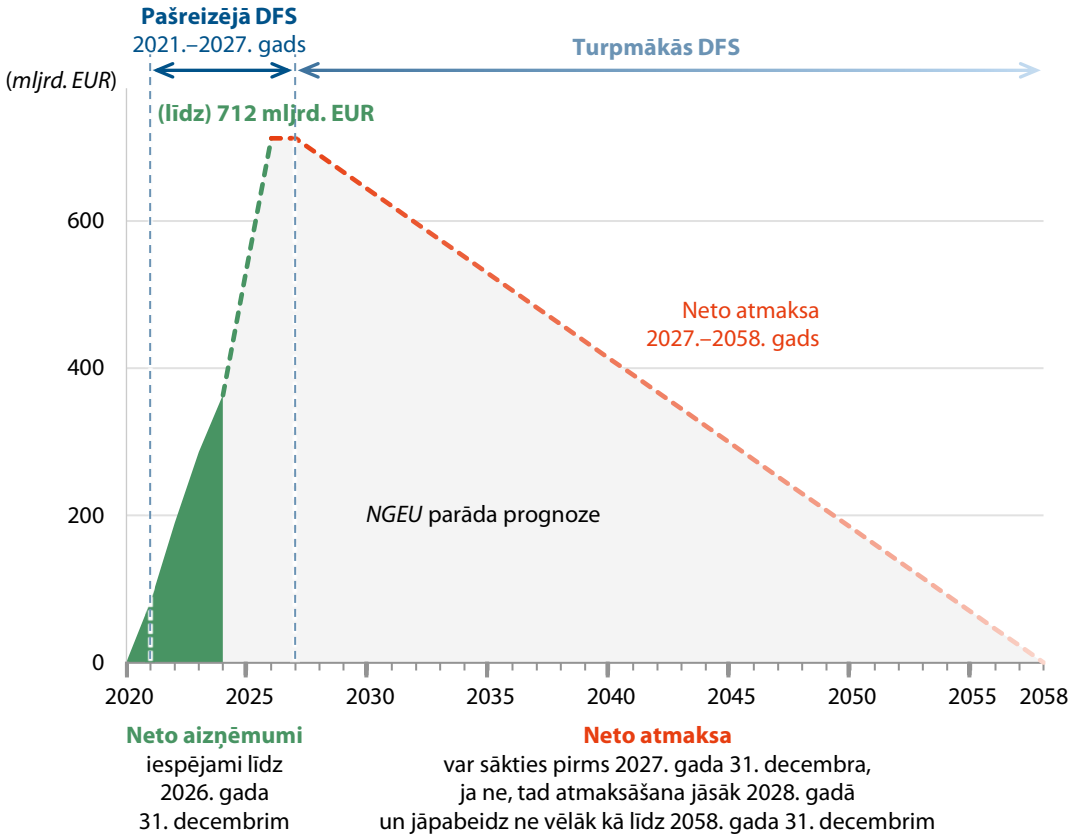

Piezīme. Saistībā ar *NGEU* paziņotie aizņēmumi ir tikai tie līdzekļi, kas piešķirti speciāli *NGEU* (2024. gada beigās).

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem un Padomes Lēmumu (ES, Euratom) 2020/2053.

2.46. Lai panāktu stabilu un paredzamu saistību samazinājumu, kā tas prasīts[40], Komisijai var nākties pagarināt parāda termiņu, emitējot jaunus parāda instrumentus nolūkā atmaksāt vecos parāda instrumentus to termiņa beigās[41]. Tirgus apstākļu izmaiņas varētu palielināt vai samazināt aizņemšanās izmaksas, kuras par *NGEU* parādu, kas paredzēts dotācijām un papildinājumiem[42], būs jāsedz no ES budžeta. ES likumdevējs un Komisija ir vienojušies, ka izdevumiem no ES budžeta, kas saistīti ar *NGEU* atmaksu, nevajadzētu izraisīt programmu izdevumu vai investīciju instrumentu nepamatotu samazinājumu pašreizējās DFS ietvaros[43]. Neskarot turpmāko DFS apjomu, laika grafiks, pēc kura jāatmaksā aizņēmumi, kas paredzēti *NGEU* neatmaksājamam atbalstam, varētu ietekmēt turpmāko DFS kopējās maksājumu apropriācijas. Visas izmaksas, kas ES rodas saistībā ar aizņemšanos *NGEU* aizdevumiem, tostarp izmaksas, kas saistītas ar procentu likmju un citu finanšu risku pārvaldību, sedz dalībvalstis.

2.47. Eiropadome 2024. gada februārī vienojās ieņēmumus no jauniem pašu resursiem, kas ieviesti pēc 2023. gada, izmantot *NGEU* aizņēmumu pirmstermiņa atmaksai[44]. Mēs savā atzinumā par Komisijas priekšlikumu[45] norādījām, ka pieejamā informācija neļauj novērtēt, vai gaidāmie gada ieņēmumi būtu pietiekami arī paredzētajai *NGEU* atmaksas vajadzību segšanai. Kopš Komisijas 2023. gada priekšlikuma sarunas nav virzījušās uz priekšu, lai varētu ieviest šos jaunos pašu resursus. Tomēr jaunu pašu resursu ieviešana nav priekšnosacījums ES spējai atmaksāt *NGEU* aizņēmumus.

---

40 Turpat.

41 COM(2024) 93, Pielikums.

42 Komisijas Īstenošanas lēmums (ES, Euratom) 2023/2825, 11. panta 1. punkts.

43 2020. gada 16. decembra Iestāžu nolīgums, II pielikums.

44 EUCO 2/24.

45 Atzinums 04/2023, 20. punkts.

2024. gadā tika pārskatītas un samazinātas pašreizējās DFS laikā paredzamās izmaksas par *NGEU* aizņēmumiem, bet šīs izmaksas joprojām varētu būt divreiz lielākas, nekā sākotnēji aplēsts

2.48. 2020. gadā tika panākta vienošanās, ka 2021.–2027. gada DFS kopējais piešķīrums *NGEU* finansēšanas izmaksām (*NGEU* aizņēmumu procentu un kupona maksājumu finansēšanai) DFS 2.b kategorijā būs 14,9 miljardi EUR[46]. Šīs 2020. gada aplēses tika balstītas uz paredzamajām aizņēmumu procentu likmēm, kas svārstījās no 0,55 % 2021. gadā līdz 1,15 % 2027. gadā[47]. Taču faktiskās procentu likmes ievērojami pieauga[48], un tas negatīvi ietekmēja ES finansējuma robežizmaksas. Finansējuma izmaksas sasniedza maksimumu 2023. gadā – 3,63 % –, lai gan 2021. gadā tās bija tikai 0,15 %. Šīs izmaksas sāka samazināties 2024. gada pirmajā pusē[49] (sk. ***2.21. attēlu***).

2.21. attēls. Izmaiņas ES finansējuma izmaksās

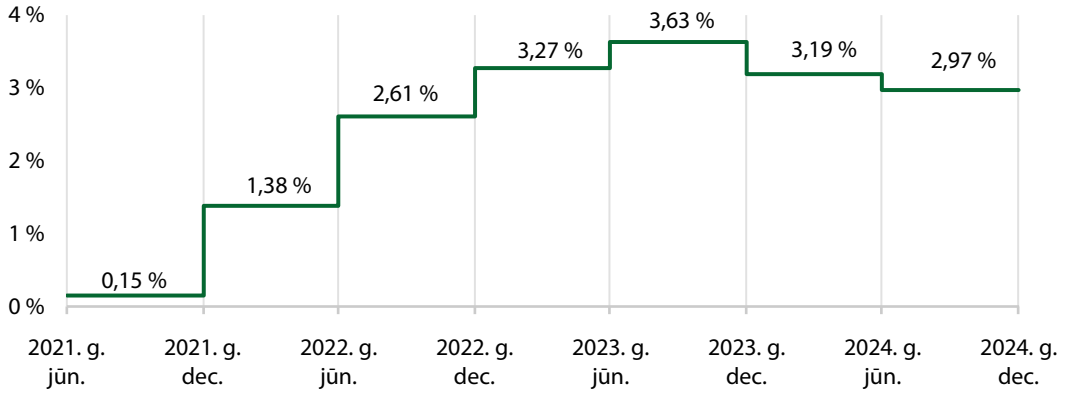

Piezīme. Finansējuma izmaksas norādītajos laikos atspoguļo likmi ziņošanas laikā, bet var svārstīties mainīgu tirgus apstākļu dēļ.

Avots: ERP, pamatojoties uz COM(2025) 70.

[46] *Statement of estimates of the Commission for the financial year 2024* (sadaļa "*Financial Programming 2025.–2027.*", 9. lpp.).

[47] Eiropas Parlamenta Izpētes dienesta brīfings *"Revision of the EU's long-term budget for 2021 to 2027"*, 7. lpp.

[48] *Key ECB interest rates*.

[49] COM(2025) 70.

2.49. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju *NGEU* neatmaksājamā atbalsta procentu likmju izdevumi 2021.–2024. gadā sasniedza 5,4 miljardus EUR (2024. gadā – 3,4 miljardi EUR). Tas bija gandrīz par 50 % vairāk nekā sākotnējā prognoze 3,7 miljardu EUR apmērā[50]. Komisija plāno maksāt procentos aptuveni 5 miljardus EUR 2025. gadā[51], 8 miljardus EUR 2026. gadā[52] un 10,5–11,9 miljardus EUR 2027. gadā[53]. Tādējādi kopējie procentu izdevumi pašreizējās DFS ietvaros varētu svārstīties no 29 līdz 30,4 miljardiem EUR, kas aptuveni divas reizes pārsniedz Komisijas sākotnējo prognozi 14,9 miljardi EUR[54].

2.50. Eiropas Parlamenta 2024. gadā pasūtītā brīfinga dokumentā[55] lēsts, ka kopējie procentu maksājumi par *NGEU* neatmaksājamo atbalstu nākamajā DFS 2028.–2034. gadā varētu būt no 70,9 līdz 73,8 miljardiem EUR.

Turpinās no ES budžeta sniegtais atbalsts Ukrainai Krievijas agresijas kara laikā

2.51. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju kopš Krievijas agresijas kara sākuma ES un tās dalībvalstis līdz 2024. gada beigām bija mobilizējušas vairāk nekā 130 miljardus EUR Ukrainas un tās iedzīvotāju atbalstam (sk. ***2.22. attēlu***).

---

[50] Daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam (saistības) – pašreizējās cenās, 2.6. pozīcija "Finansējums un atmaksa – *NextGenerationEU*".

[51] *Statement of estimates of the Commission for the financial year 2026* (iedaļa "*Policy highlights*", 3.4.3. punkts "*Recovery and resilience cluster*").

[52] Turpat.

[53] *Statement of estimates of the Commission for the financial year 2026* (iedaļa "*Financial programming 2027*", 2.2.2. punkta 2.b apakšpunkts "*Resilience and values*" un 3.5. pielikums).

[54] Daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam (saistības) – pašreizējās cenās, 2.6. pozīcija "Finansējums un atmaksa – *NextGenerationEU*".

[55] *Management of debt liabilities in the EU budget under the post-2027 MFF*.

2.22. attēls. ES atbalsts Ukrainai kopš Krievijas agresijas kara sākuma

(mljrd. EUR)

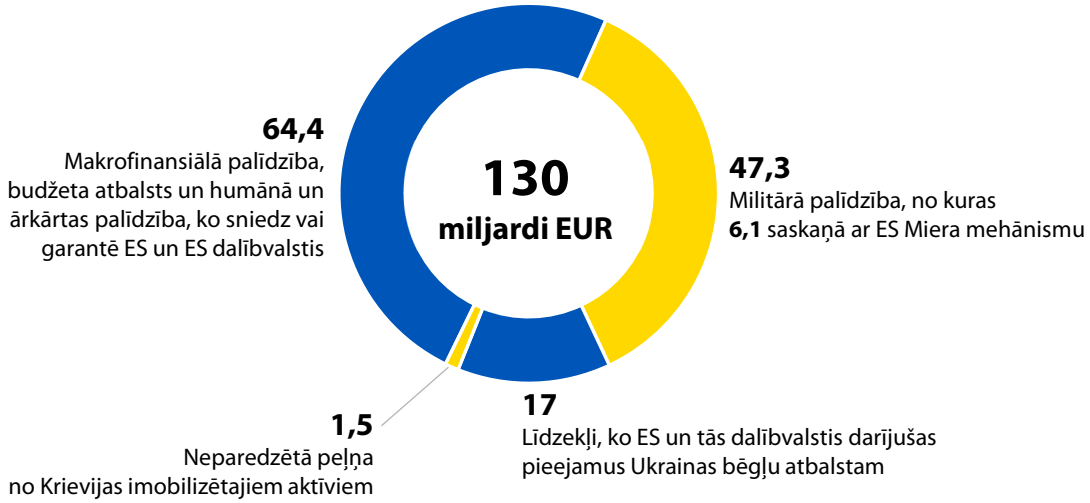

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

2.52. ES likumdevējs 2024. gada februārī izveidoja Ukrainas mehānismu, ar kuru laikposmā no 2024. līdz 2027. gadam paredzēts sniegt atbalstu Ukrainai 50 miljardu EUR apmērā. Līdz 2024. gada beigām Ukrainas mehānismam bija mobilizēti 19,6 miljardi EUR, no kuriem 13,1 miljards EUR bija aizdevumi.

2.53. Saskaņā ar Ukrainas mehānisma III pīlāru ES var subsidēt izmaksas par Ukrainas aizņēmumiem pašreizējās DFS periodā gan par Ukrainas mehānisma aizdevumiem, gan par ārkārtas *makrofinansiālās palīdzības* aizdevumiem, kas piešķirti 2022. gadā. 2024. gadā procentu likmes subsīdija, kas saistīta ar ārkārtas makrofinansiālās palīdzības aizdevumiem, bija 0,2 miljardi EUR. Subsīdijas Ukrainas mehānisma aizdevumiem ietekmēs budžetu tikai no 2025. gada. Tomēr Eiropas Parlamentam sagatavotā brīfinga dokumentā[56] aplēsts, ka, pieņemot, ka nākamās DFS laikā Ukraina nemaksās ES procentus par aizdevumiem, ES budžetam varētu rasties papildu slogs aptuveni 1,65 miljardu EUR apmērā gadā jeb kopā 11,5 miljardi EUR laikposmā no 2028. līdz 2034. gadam.

[56] *Management of debt liabilities in the EU budget under the post-2027 MFF*.

2.54. 2024. gada oktobrī Eiropas Parlaments un Padome izveidoja Ukrainas aizdevumu sadarbības mehānismu (UASM)[57], lai sniegtu ES atbalstu Ukrainai saskaņā ar G7 iniciatīvu "Ātrāka ārkārtas ieņēmumu izmantošana Ukrainai domātiem aizdevumiem". Saskaņā ar šo iniciatīvu ES 2025. gadā vairākās daļās izmaksās ārkārtas makrofinansiālās palīdzības aizdevumu 18,1 miljarda EUR apmērā[58]. Tāpat kā tas ir ar Ukrainas mehānisma aizdevumiem un atkāpjoties no Finanšu regulas[59], šim aizdevumam nav nepieciešams nodrošinājums kopējā uzkrājumu fondā[60].

2.55. Paredzams, ka šā aizdevuma atmaksu segs turpmākas ārkārtas ieņēmumu plūsmas no imobilizētiem Krievijas valsts aktīviem, kas ir daļa no Krievijai noteiktajām ES sankcijām. Tomēr mēs apzināmies, ka jāņem vērā juridiskie sarežģījumi, kas saistīti ar Krievijas aktīvu iesaldēšanu un neparedzētās peļņas izmantošanu[61]. Turklāt sankcijas ir periodiski atkārtoti jāapstiprina, kam ir vajadzīga visu ES dalībvalstu vienprātīga vienošanās. Tas nozīmē, ka tiesiskā regulējuma izmaiņas vai dalībvalstu vienprātības trūkums var samazināt šos ārkārtas ieņēmumus, un tas var atstāt finansiālas sekas uz turpmākiem ES budžetiem. Tā kā šos aizdevumus galu galā garantē ar ES budžetu un manevrēšanas telpu, jebkādi faktori, kas ietekmē neparedzēto peļņu, var nozīmēt, ka vai nu jāsamazina ES budžeta izdevumi, vai arī jāpalielina dalībvalstu finanšu iemaksas, lai saglabātu fiskālo stabilitāti gadījumā, ja Ukraina nepilda maksājumu saistības.

---

[57] Regula (ES) 2024/2773.

[58] *Annex to the G7 Finance Ministers' Statement on Extraordinary Revenue Acceleration (ERA) Loan initiative*.

[59] Finanšu regula, 214. panta 1. punkts.

[60] Regula (ES) 2024/2773, 14. panta 2. punkts.

[61] Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, *Legal options for confiscation of Russian state assets to support the reconstruction of Ukraine*, 2024. gada februāris, 41. lpp.

2.56. 2024. gada beigās apstiprinātie aizdevumi Ukrainai (gan neatmaksātie, gan vēl izmaksājamie) sasniedza 80,1 miljardu EUR, no kā 42,1 miljards EUR bija izmaksāts. Vienlaikus Komisija ES gada pārskatos atspoguļoja atskaitījumu par vērtības samazinājumu attiecībā uz Ukrainai jau izmaksātajiem aizdevumiem. Šis atskaitījums bija 15,8 miljardi EUR (2023. gadā – 8,8 miljardi EUR), un tas atspoguļo paredzamos zaudējumus aizdevumu darbības laikā. Apkopojums par Ukrainai apstiprinātajiem (neatmaksātiem) aizdevumiem 2024. gada beigās ir sniegts ***2.23. attēlā***. Turklāt no *Euratom* tika piešķirti aizdevumi *Energoatom* 0,3 miljardu EUR apmērā, attiecībā uz kuriem pārskatos ir atspoguļots vērtības samazinājuma atskaitījums 0,1 miljarda EUR apmērā. 2024. gada aprīlī Ukraina atmaksāja 0,6 miljardus EUR par iepriekšējiem aizdevumiem saskaņā ar grafikā noteiktajiem atmaksas termiņiem.

2.23. attēls. Ukrainai apstiprināto neatmaksāto vai izmaksājamo aizdevumu grafiks, tostarp uzkrājumi un dalībvalstu garantijas

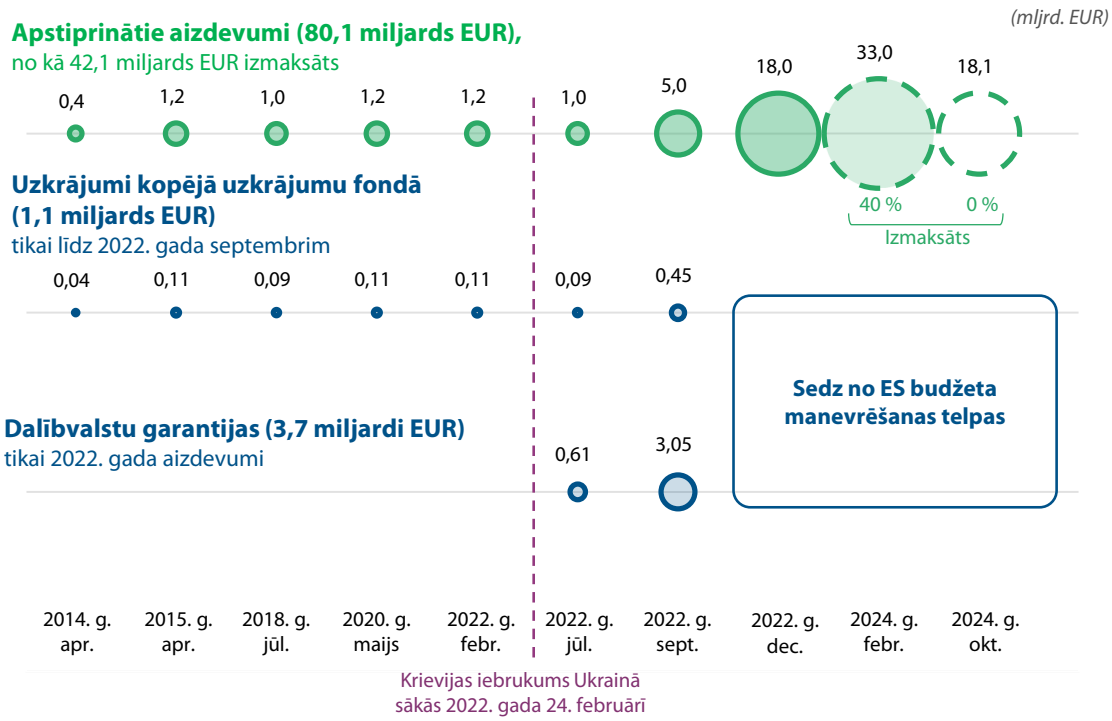

Piezīme: Nav parādīts neatmaksātais *Euratom* aizdevums *Energoatom* 0,3 miljardu EUR apmērā. 2024. gada beigās vēl bija jāiemaksā 0,34 miljardi EUR uzkrājumu kopējā uzkrājumu fondā par 2022. gada aizdevumiem.

Avots: ERP, pamatojoties uz piemērojamajiem tiesību aktiem un ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

ES budžeta riska ekspozīcija turpina pieaugt

2.57. Lai analizētu ES budžeta riska ekspozīciju, mēs ņēmām vērā:

a) ES budžeta garantijas, kas paredzētas tirgos ņemtiem aizņēmumiem, kuri bija finansējuma avots dalībvalstīm vai trešām valstīm izmaksātiem aizdevumiem (garantijas, ko paredz izmantot aizdevumu saistību neizpildes gadījumā);

b) saistības, kas var rasties nākotnē konkrētos apstākļos un ko gada pārskatā uzrāda kā *iespējamās saistības*. Tās veido *budžeta garantijas*, kas jau ir tikušas pagarinātas attiecībā uz izmaksātajām summām[62].

2.58. Tā rezultātā ES budžeta riska ekspozīcija 2024. gada beigās bija 342 miljardi EUR, kas ir par 14,8 % vairāk nekā 298,0 miljardi EUR 2023. gada beigās. ***2.24. attēlā*** ir parādīta pašreizējā ES budžeta riska ekspozīcija un ieviestā aizsardzības sistēma, ar kuru tiek nodrošināta ES spēja pildīt parādsaistības.

[62] ES 2024. gada konsolidētie pārskati, 4.1.1. skaidrojums.

2.24. attēls. ES budžeta kopējā riska ekspozīcija 2024. gada beigās pēc ekspozīcijas veida un riska seguma

(mljrd. EUR)	ES budžeta riska ekspozīcija		Aizsardzības sistēma PIRMS vēršanās pie ES budžeta	Aizsardzības sistēma PĒC vēršanās pie ES budžeta
	2023	2024		
***NGEU* aizdevumi**	79,2	108,7	–	Manevrēšanas telpa pašu resursu pagaidu maksimālā apjoma ietvaros (0,6 % no ES NKI)
***SURE* aizdevumi**	98,4	98,4		Manevrēšanas telpa pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros (1,4 % no ES NKI) + Dalībvalstu garantija (25 %)
EFSM aizdevumi	42,8	42,0		Manevrēšanas telpa pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros (1,4 % no ES NKI)
MB aizdevumi	0,2	0,2		
MFP+ aizdevumi *Ukrainai*	18,0	18,0		
Ukrainas mehānisma aizdevumi	—	13,1		
Ārkārtas MFP aizdevumi *Ukrainai*	6,0	6,0	Kopējais uzkrājumu fonds (9 %) + Dalībvalstu brīvprātīgā garantija (61 %)	—
MFP aizdevumi *Ukrainai*	5,6	5,0	Kopējais uzkrājumu fonds (no 9 % līdz 70 %)	
Ukrainas garantija	—	0,1		
Euratom* aizdevumi *Energoatom	0,3	0,3		
ESIF garantija	21,6	21,0		
Ārējo aizdevumu mandāta garantija	19,9	19,2		
EFIA garantija	0,5	0,5		
***NDICI* EFIA+ garantija**	0,6	1,3		
***InvestEU* garantija**	1,4	3,5		
Citi MFP aizdevumi	3,6	4,7		
Kopā	**298**	**342**		

Piezīmes. Šajā attēlā ir izmantota ***2.57***. punktā aprakstītā pieeja.
Attiecībā uz *InvestEU* garantiju dalībvalstu daļās norādītās uzkrājumu likmes var atšķirties no standarta likmes. Jebkuru summu, ko nesedz uzkrājums, sedz dalībvalstu pretgalvojums.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

2.59. Pamatojoties uz 2023. gada beigu datiem, Komisija 2024. gada oktobrī secināja[63], ka līdz 2027. gada beigām pieejamā manevrēšanas telpa būs pietiekama, lai segtu iespējamos zaudējumus, uz kuriem attiecas manevrēšanas telpas saistības,– gan *NGEU* operācijās, gan citās operācijās, kas nav saistītas ar *NGEU* (***2.18. attēls***).

Paredzams, ka ES budžeta riska ekspozīcija turpinās pieaugt

2.60. ES budžeta riska ekspozīcija turpinās pieaugt, un paredzams, ka tā līdz 2027. gadam sasniegs 567 miljardus EUR (sk. ***2.25. attēlu***).

2.25. attēls. ES budžeta iepriekšējā un prognozētā riska ekspozīcija

(miljrd. EUR pašreizējās cenās)

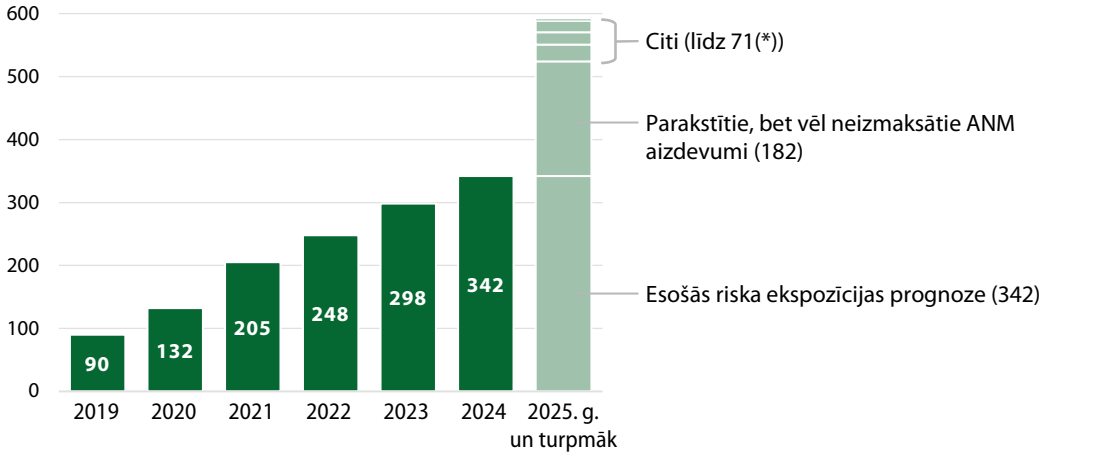

(*) Citi līdz 71:
- budžeta garantijas darbībām, kas parakstītas, bet vēl nav izmaksātas (līdz 27);
- Ukrainas mehānisms (līdz 19,9);
- Ukrainas aizdevumu sadarbības mehānisms (līdz 18,1);
- Rietumbalkānu mehānisms (līdz 4);
- Moldovas mehānisms (līdz 1,5);
- Makrofinansiālā palīdzība Jordānijai (līdz 0,5).

Piezīme. Šajā attēlā ir izmantota ***2.57***. punktā aprakstītā pieeja, bet attiecībā uz 2025. gadu un turpmāk nav ņemta vērā to aizdevumu atmaksa, kuru termiņš ir 2025.–2027. gads.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

[63] COM(2024) 507, Secinājumi.

2.61. Kopējo riska ekspozīciju var iedalīt pēc gada riska ekspozīcijas, kas ir maksimālā summa, kura jāsedz no ES budžeta (vai no "manevrēšanas telpas", ja kādā konkrētā gadā netiek pildītas maksājumu saistības)[64]. Pamatojoties uz 2023. gada beigu skaitļiem, Komisija mums sniedza datus par ES budžeta gada riska ekspozīciju, kas izriet no finansiālās palīdzības dalībvalstīm un trešām valstīm, kā arī no *ārējo aizdevumu mandāta*. Mēs esam aprēķinājuši, ka 2025. gadā kopējā riska ekspozīcijas summa būs 14,5 miljardi EUR. Tomēr šajā summā nav iekļauta gada riska ekspozīcija, ja ņem vērā atlikušās programmas, kuras sedz ar budžeta garantijām (ESIF, *InvestEU*, EFIA un EFIA+). 2022. gadā[65] mēs ieteicām Komisijai publicēt tās aplēsi par gada kopējo riska ekspozīciju.

Kopējā uzkrājumu fonda kumulatīvie finanšu rezultāti pirmo reizi ir pozitīvi

2.62. Kopš 2021. gada *kopējā uzkrājumu fonda* (KUF) aktīvos ir apvienoti visi uzkrājumi ES finanšu saistībām, kas izriet no budžeta garantijām, finansiālajai palīdzībai paredzētiem aizdevumiem un *Euratom* aizdevumu mehānisma[66].

2.63. 2024. gada 31. decembrī KUF aktīvu tirgus vērtība bija 23,2 miljardi EUR (2023. gadā – 18,8 miljardi EUR). KUF resursi ir grupēti atbilstoši dažādiem tajā ietilpstošajiem ieguldījuma instrumentiem[67] (sk. ***2.26. attēlu***).

[64] Īpašais ziņojums 05/2023, 2. attēls.

[65] 2022. gada pārskats, 2.3. ieteikums.

[66] Finanšu regula, 212. pants.

[67] C(2020) 131/03, 3. pants.

2.26. attēls. Kopējais uzkrājumu fonds un tā komponenti 2024. gada beigās

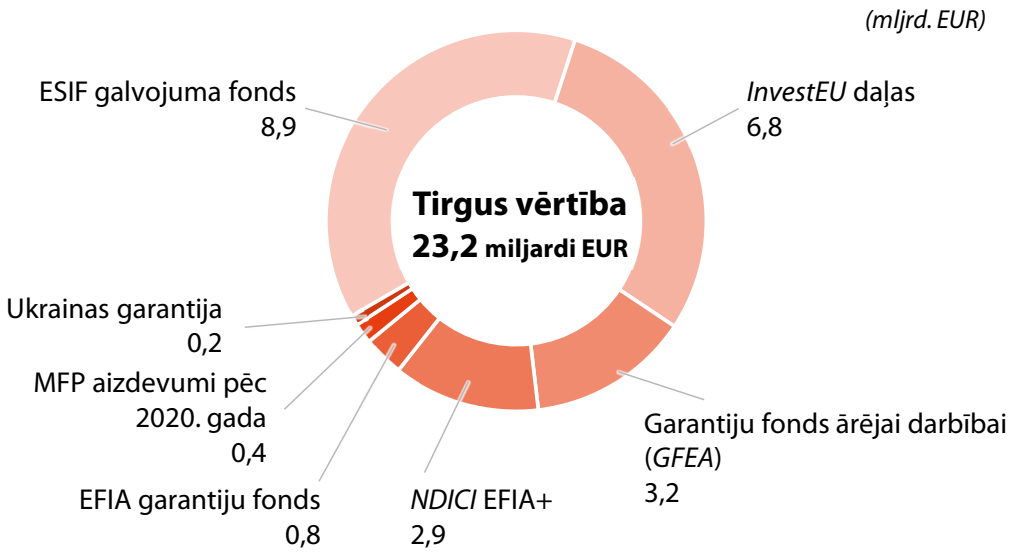

ESIF:	Eiropas Stratēģisko investīciju fonds
***NDICI*:**	Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments
EFIA+:	Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai plus
EFIA:	Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai
MFP:	makrofinansiālā palīdzība

Piezīme. Aktīvi 0,6 miljardu EUR vērtībā, kas norādīti *InvestEU* daļās, ir iedalīti dalībvalstu daļās (Čehija, Somija, Rumānija, Malta, Bulgārija un Grieķija), kuras finansē atsevišķi ar valsts vai reģionālām iemaksām.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidētajiem pārskatiem.

2.64. Komisijas mērķis, pārvaldot KUF, ir vismaz aizsargāt ieguldīto kapitālu (kapitāla saglabāšana)[68]. Pēc pozitīviem rezultātiem 2024. gadā (0,8 miljardi EUR) arī portfeļa kumulatīvie (nerealizētie) finanšu rezultāti kopš KUF izveides 2021. gadā pirmo reizi bija pozitīvi (1,4 % jeb 0,3 miljardi EUR).

2.65. Komisija var izmantot KUF, lai segtu izejošās naudas plūsmas, kas vajadzīgas garantijas pieprasījumiem saistībā ar operācijām gan ES, gan trešās valstīs, un trešo valstu saistību neizpildes gadījumiem, pirms tiek izmantots ES budžets. Lai gan attiecībā uz makrofinansiālo palīdzību un *Euratom* aizdevumiem maksājumu saistību neizpilde nekad nav notikusi, 2023. gada beigās kumulatīvie neto pieprasījumi attiecībā uz operācijām, kurās nav izpildītas saistības, un kapitāla ieguldījumu vērtības samazinājums budžeta garantiju ietvaros sasniedza 1,2 miljardus EUR, no kuriem

[68] COM(2024) 180, 2. daļa.

0,9 miljardi EUR bija saistīti ar ārējo aizdevumu mandātu[69], kura uzkrājumi ietilpst Garantiju fonda ārējai darbībai (*GFEA*) daļā.

ES inflācija krītas un ir samazinājusies gandrīz līdz 2 %, kas ierobežo inflācijas papildu negatīvo ietekmi uz pašreizējo DFS

2.66. DFS regulā ir noteikti maksimālie gada apjomi (saistību un maksājumu apropriācijām) 2018. gada cenās[70]. Korekcija ES gada budžetā atbilstoši pašreizējām cenām tiek veikta ar fiksētu 2 % pieaugumu gadā (deflators). ES budžeta pirktspēja samazinās (vai palielinās) par starpību starp fiksēto deflatoru un vidējo inflācijas līmeni.

2.67. Vidējā inflācija 2022. gadā ievērojami palielinājās līdz 9,2 %, bet 2023. gadā atkal samazinājās līdz 6,4 %[71] un 2024. gadā – līdz 2,6 %[72] (sk. ***2.27. attēlu***). Komisija prognozē, ka šis rādītājs samazināsies vēl vairāk – līdz 2,3 % 2025. gadā un 1,9 % 2026. gadā[73]. Eurozonai Komisija prognozē vidējo inflāciju 2,1 % apmērā 2025. gadā un 1,7 % apmērā 2026. gadā[74]. Tas lielā mērā atbilst pašreizējām Eiropas Centrālās bankas prognozēm eurozonai, proti, 2,0 % 2025. gadā un 1,6 % 2026. gadā[75].

---

69 *2025 Draft general budget of the European Union – Working Document Part XI*, 67. lpp.

70 Regula (ES, Euratom) 2020/2093, I pielikums.

71 *Eurostat – Harmonised index of consumer prices – inflation rate*.

72 Eiropas ekonomikas prognoze, 2025. gada pavasaris.

73 Turpat.

74 Turpat.

75 Eiropas Centrālās bankas makroekonomikas prognozes 2025. gada jūnijā.

2.27. attēls. Gada vidējais inflācijas līmenis Eiropas Savienībā un eurozonā (2012.–2027. gads)

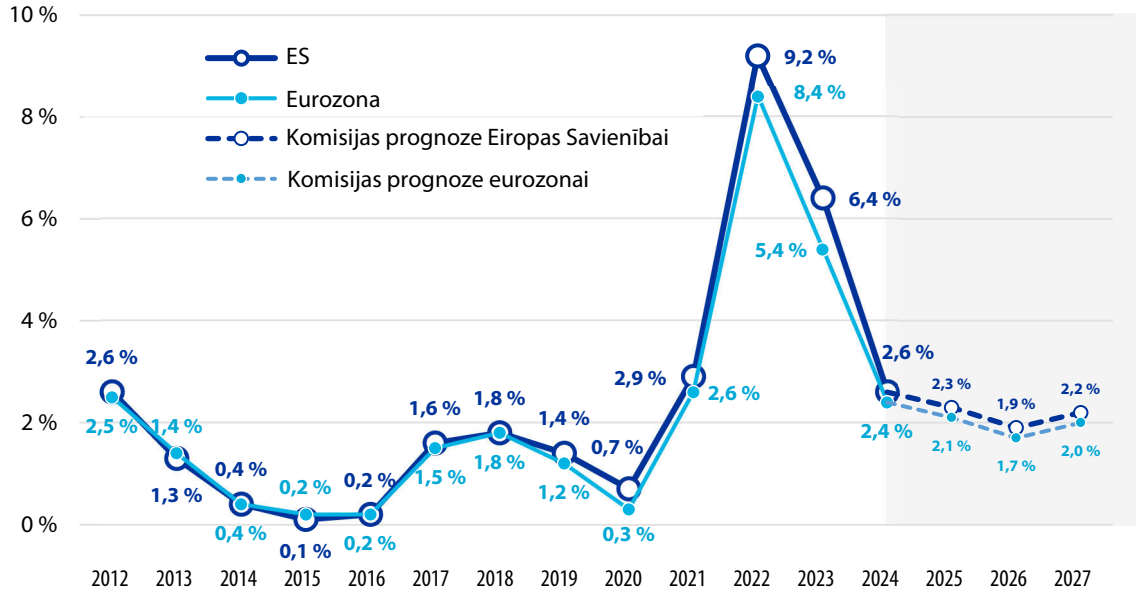

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* un Komisijas Eiropas ekonomikas prognozi – 2025. gada pavasaris, savukārt attiecībā uz 2027. gadu, pamatojoties uz SVF inflācijas līmeni vidējās patēriņa cenās (*IMF Inflation rate, average consumer prices*).

2.68. Inflācijas satricinājumi 2022. un 2023. gadā ir ievērojami pārsnieguši Komisijas izmantoto 2 % gada deflatoru, un tas ir negatīvi ietekmējis ES budžeta pirktspēju. Pamatojoties uz Komisijas[76] un SVF[77] prognozēm par inflāciju, mēs lēšam, ka ES budžets līdz 2027. gada beigām varētu zaudēt aptuveni 13,9 procentpunktu no savas pirktspējas (sk. ***2.28. attēlu***). Mūsu aplēsē ir ņemts vērā nesenais un prognozētais inflācijas līmenis, kas atkal samazinās līdz 2 %.

[76] Eiropas ekonomikas prognoze, 2025. gada pavasaris.

[77] SVF, *Inflation rate, average consumer prices*.

2.28. attēls. ES budžeta pirktspējas izmaiņas (2019.–2027. gads)

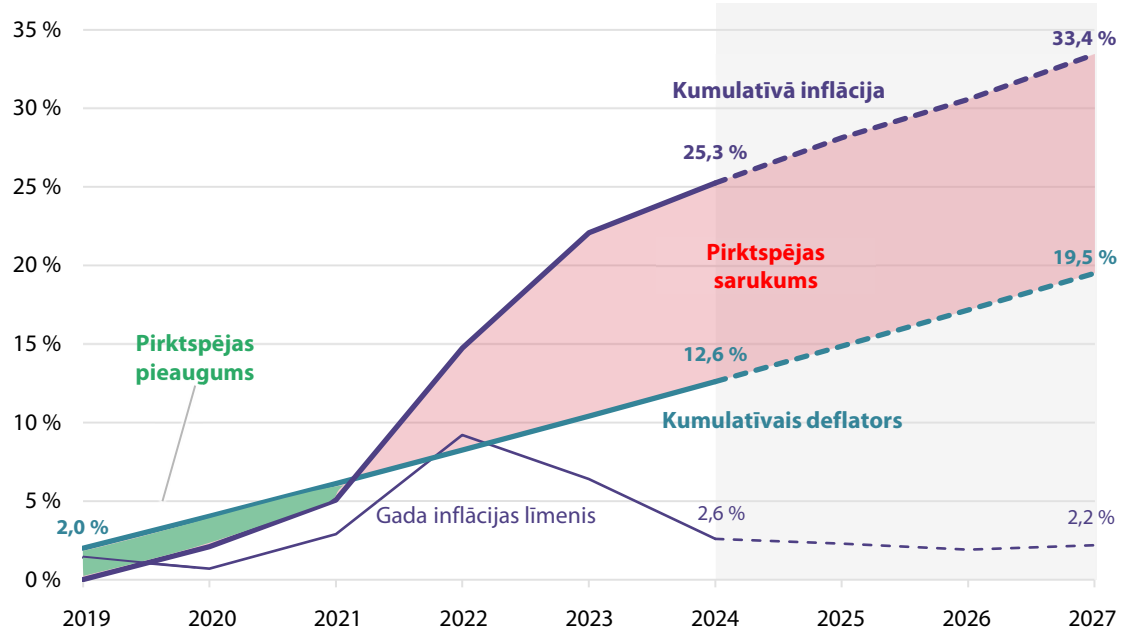

Piezīme. Pamatojoties uz 2018. gada vērtībām.

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* un Komisijas Eiropas ekonomikas prognozi – 2025. gada pavasaris, savukārt attiecībā uz 2027. gadu, pamatojoties uz SVF inflācijas līmeni vidējās patēriņa cenās (*IMF Inflation rate, average consumer prices*).

2.69. Gada fiksētais deflators 2 % apmērā nodrošina viegli saprotamu un paredzamu sistēmu budžeta plānošanai visā DFS periodā. Līdz 2021. gada beigām šis deflators kopumā atbilda cenu līmeņu vēsturiskajai attīstībai[78]. Tomēr fiksētais deflators neļauj ES budžetam pielāgoties negaidītiem ekonomiskajiem apstākļiem, kas īpaši sakāms par strauju inflācijas pieaugumu. Turklāt inflācija visas ES dalībvalstis neietekmē vienādi (sk. ***2.29. attēlu***).

[78] *The impact of inflation on the EU budget*, 2022. gada novembris.

2.29. attēls. Paredzamā kumulatīvā inflācija katrā dalībvalstī 2019.–2027. gadā

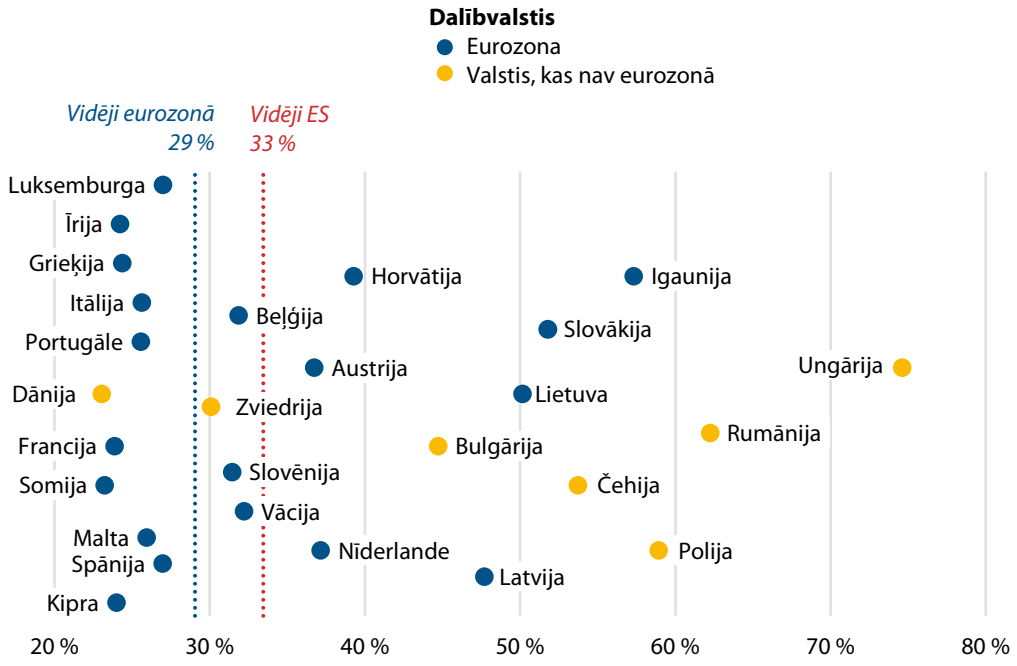

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* un Komisijas Eiropas ekonomikas prognozi – 2025. gada pavasaris, savukārt attiecībā uz 2027. gadu, pamatojoties uz SVF inflācijas līmeni vidējās patēriņa cenās (*IMF Inflation rate, average consumer prices*).

Secinājumi un ieteikumi

Secinājumi

2.70. 2024. gadā tika izlietotas gandrīz visas ES gada budžeta saistību un maksājumu apropriācijas. *NGEU* dēļ kopējie maksājumi 2024. gadā bija lielāki nekā kopējās saistības. 2014.–2020. gada ESI fondu apguve sasniedza 97 %, savukārt kopējie maksājumi dalītās pārvaldības fondiem saskaņā ar KNR bija tikai 7 % no šo fondu summas 2021.–2027. gada DFS. Kohēzijas politikas fondu (ERAF, KF un ESF+; tie kopā veido vairāk nekā 90 % no šiem fondiem) kumulatīvā apguves starpība atbilst īstenošanas kavējumam par vairāk nekā vienu gadu salīdzinājumā ar 2014.–2020. gada DFS. Sk. ***2.2***.–***2.19***. punktu.

2.71. ANM dotāciju gada maksājumi 2024. gadā kopā bija 55,9 miljardi EUR, kas ir puse no summas, ko Komisija bija prognozējusi 2023. gada jūnijā (96 miljardi EUR). Tomēr 2024. gada decembrī 15 dalībvalstis iesniedza maksājuma pieprasījumus par kopējo summu 58,5 miljardi EUR. No ANM dotāciju saistībām 358,9 miljardu EUR apmērā līdz 2024. gada beigām bija samaksāti 197,5 miljardi EUR (55 %), tātad līdz 2026. gada beigām atlicis maksāt 161,4 miljardus EUR (45 %). *NGEU* papildinājumu maksājumi esošajām DFS programmām 2024. gadā sasniedza 24,6 miljardus EUR, kas ir ievērojami vairāk nekā iepriekšējos gados, tātad kopējā summa 2024. gada beigās veidoja 66,9 miljardus EUR (81 %). Sk. ***2.20***.–***2.25***. punktu.

2.72. 2024. gada beigās kopējās neizpildītās saistības, ieskaitot *NGEU* dotāciju finansējumu, bija 507,4 miljardi EUR. Tas ir mazāk nekā rekordaugstais līmenis pagājušajā gadā, kad neizpildītās saistības bija 543 miljardi EUR, bet par 33,5 miljardiem EUR vairāk nekā Komisijas 2024. gada jūnija aplēse. Sk. ***2.26***.–***2.28***. punktu.

2.73. Saistību atcelšanas riski 2024. gadā pieauga, un tiek prognozēts, ka laikposmā no 2025. līdz 2027. gadam var nākties atcelt 8,8 miljardus EUR. Ja dalībvalstis strauji nepaātrinās fondu īstenošanu, riskam pakļautās summas turpinās pieaugt. Sk. ***2.29***.–***2.31***. punktu.

2.74. ANM dotāciju maksājumi dalībvalstīm 2024. gada beigās kopā veidoja 197,5 miljardus EUR (55 %). Tomēr atskaites punktu un mērķrādītāju (īpaši attiecībā uz investīcijām) izpildes koncentrācija ANM īstenošanas perioda vēlākajā posmā rada risku savlaicīgai un pilnīgai apguvei. Sk. ***2.32***. un ***2.33***. punktu.

2.75. Kopējie *NGEU* procentu izdevumi pašreizējās DFS ietvaros varētu svārstīties no 29 līdz 30,4 miljardiem EUR, kas aptuveni divas reizes pārsniedz Komisijas sākotnējo prognozi 14,9 miljardi EUR. Paredzams, ka ES aizņēmumi – gan saistībā ar *NGEU*, gan citi aizņēmumi, kas nav saistīti ar *NGEU* – līdz pašreizējās DFS beigām ievērojami pieaugs, un lielākā daļa atmaksas tiks atlikta uz nākamajām DFS. Lai nodrošinātu turpmāko DFS ilgtspēju, būs jāņem vērā pieaugošais ar aizņēmumiem saistīto saistību slogs, pienācīgu garantiju pieejamība un vajadzība nodrošināt pietiekamus resursus ES programmu īstenošanai. Neskarot turpmāko DFS apjomu, laika grafiks, pēc kura jāatmaksā aizņēmumi, kas paredzēti *NGEU* neatmaksājamam atbalstam, varētu ietekmēt turpmāko DFS kopējās maksājumu apropriācijas. Sk. ***2.34***.–***2.50***. punktu.

2.76. Kopš Krievijas agresijas kara sākuma ES un tās dalībvalstis līdz 2024. gada beigām bija mobilizējušas vairāk nekā 130 miljardus EUR Ukrainas un tās iedzīvotāju atbalstam. No šīs summas ES aizdevumos izmaksāja 42,1 miljardu EUR, un vēl 38 miljardi EUR būs jāizmaksā. Sk. ***2.51***.–***2.56***. punktu.

2.77. ES budžeta riska ekspozīcija, ko rada ES budžeta garantijas un iespējamās saistības, palielinājās no 298 miljardiem EUR 2023. gadā līdz 342 miljardiem EUR 2024. gadā, un paredzams, ka ekspozīcija pieaugs līdz 567 miljardiem EUR 2027. gadā. 2024. gada beigās bija piešķirti papildu ANM aizdevumi 182 miljardu EUR apmērā, kas vēl nebija izmaksāti (sk. ***2.25. attēlu***). Kopējā uzkrājumu fonda (KUF) kumulatīvie finanšu rezultāti 2024. gadā pirmo reizi kopš šā fonda izveides bija pozitīvi. 2024. gada 31. decembrī KUF aktīvu tirgus vērtība bija 23,2 miljardi EUR. Sk. ***2.57***.–***2.65***. punktu.

2.78. Lai gan 2022. un 2023. gada inflācijas satricinājumi ir vājinājuši ES budžeta pirktspēju, situācija ir nedaudz stabilizējusies, un nesenais un prognozētais inflācijas līmenis tuvojies 2 %. Sk. ***2.66***.–***2.69***. punktu.

Ieteikums

2.1. ieteikums. Nodrošināt, ka *NGEU* atmaksas procesā tiek ņemta vērā ES programmu īstenošana

Iesakām Komisijai attiecībā uz *NGEU* neatmaksājam atbalstam paredzētajiem aizņēmumiem izstrādāt un īstenot pienācīgu atmaksas grafiku, ņemot vērā esošo un turpmāko ES programmu īstenošanu.

Ieviešanas mērķtermiņš: līdz 2026. gada beigām.

3. nodaļa

Rezultātu sasniegšana ar ES budžetu

Saturs

	Punkts
Ievads	**3.1.**
1. daļa. Mūsu lietderības revīziju rezultāti – galvenās atziņas	**3.2.–3.40.**
Ievads	3.2.–3.7.
ES reakcija uz atveseļošanos pēc krīzes	3.8.–3.11.
ES ekonomikas konkurētspējas palielināšana visu iedzīvotāju labā	3.12.–3.18.
Noturība pret ES drošības apdraudējumiem un Eiropas vērtību – brīvības, demokrātijas un tiesiskuma – ievērošana	3.19.–3.25.
Klimata pārmaiņas, vide un dabas resursi	3.26.–3.32.
Fiskālā politika un publiskās finanses Eiropas Savienībā	3.33.–3.38.
Galvenās ieinteresētās iestādes	3.39.–3.40.
Eiropas Parlaments	3.39.
Eiropas Savienības Padome	3.40.
2. daļa – Daudzgadu finanšu shēmas 1. kategorijas *programmu* sniegums	**3.41.–3.85.**
Ievads	3.41.–3.42.
Tvērums un pieeja	3.43.
Sistēma ziņošanai par sniegumu bija stabila un sniedza informāciju atbilstīgi norādījumiem	3.44.–3.46.
Snieguma rādītāju izstrāde ir uzlabojusies, bet paziņoto rezultātu izsekojamība joprojām ir nepilnīga	3.47.–3.62.
Snieguma rādītāji pašreizējā DFS periodā ir labāk izstrādāti ar dažiem izņēmumiem	3.47.–3.52.
Paziņoto rezultātu izsekojamība ir nepilnīga	3.53.–3.62.
Virzības novērtēšanai attiecībā uz galveno snieguma rādītāju mērķrādītāju sasniegšanu bija ieviesta skaidra metodika, taču novērtējums bija optimistisks	3.63.–3.77.

Mēs uzskatām, ka progress virzībā uz GSR mērķrādītāju sasniegšanu ir mazāks, nekā novērtēja Komisija 3.63.–3.68.

Pašreizējās programmās lielākoties vērojama pietiekama virzība, lai sasniegtu mērķrādītājus, taču iepriekšējā perioda programmas savus mērķus bija sasniegušas daļēji 3.69.–3.77.

Secinājumi un ieteikumi 3.78.–3.85.

3. daļa. Mūsu pārskatā par ES budžeta sniegumu (stāvoklis 2021. gada beigās) formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude 3.86.–3.89.

Pielikumi

3.1. pielikums. Īpašo ziņojumu apspriešana Eiropas Parlamenta komitejās

3.2. pielikums. Piemēri agrīnai rīcībai, ko Komisija veikusi saistībā ar ERP 2024. gada īpašajos ziņojumos sniegtajiem ieteikumiem

3.3. pielikums. DFS 1. kategorija “Vienotais tirgus, inovācija un digitalizācija” 2021.–2027. gadam (saistības)

3.4. pielikums. Programmu pārvaldības un īstenošanas struktūra

3.5. pielikums. Galveno snieguma rādītāju statuss 2023. gada 31. decembrī, pamatojoties uz ERP novērtējumu

3.6. pielikums. Eiropas Revīzijas palātas pārskatā par ES budžeta sniegumu (stāvoklis 2021. gada beigās) sniegto ieteikumu pēcpārbaude

Ievads

3.1. Šogad mūsu nodaļa par *sniegumu* aptver šādas tēmas:

- 1. daļa – *rezultāti* un galvenās atziņas no mūsu 2024. gada īpašajiem ziņojumiem par sniegumu, kā arī saistītā informācija no Komisijas un budžeta un likumdošanas iestādēm (Eiropas Parlamenta un Padomes);
- 2. daļa – analīze par to, kā Komisija savā 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā norādīja ar sniegumu saistītu informāciju par *daudzgadu finanšu shēmas* (DFS) 1. kategoriju "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma";
- 3. daļa – mūsu 2021. gada pārskatā par ES budžeta sniegumu formulēto ieteikumu ieviešana.

1. daļa. Mūsu lietderības revīziju rezultāti – galvenās atziņas

Ievads

3.2. Mūsu īpašajos ziņojumos izskatām, cik labi ES budžeta izpildē ir piemēroti *pareizas finanšu pārvaldības*[1] principi. Mūsu uzmanība tajos vērsta uz galvenajiem snieguma un *atbilstības* mērķiem. 2024. gadā mēs publicējām 28 īpašos ziņojumus, kuros apskatītas daudzas no problēmām, ar kurām ES saskaras dažādās ES izdevumu un rīcībpolitikas jomās.

3.3. Mūsu revīzijas darbs bija vērsts uz šādām stratēģiskām jomām, kuras saskaņā ar savu 2021.–2025. gada stratēģiju uzskatām par prioritārām:

- ES reakcija uz atveseļošanos pēc krīzes;
- ES ekonomikas konkurētspējas palielināšana visu iedzīvotāju labā;
- noturība pret ES drošības apdraudējumiem un Eiropas vērtību – brīvības, demokrātijas un tiesiskuma – ievērošana;
- klimata pārmaiņas, vide un dabas resursi;
- fiskālā politika un publiskās finanses Eiropas Savienībā.

3.4. ***3.1. attēlā*** atbilstoši stratēģiskajām jomām ir apkopoti visi īpašie ziņojumi, kurus publicējām 2024. gadā.

[1] Finanšu noteikumi, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, 2024. gada septembris, 33. pants.

3.1. attēls. ERP stratēģiskās jomas, kuras aptvertas 2024. gada īpašajos ziņojumos

ES reakcija uz atveseļošanos pēc krīzes	▪ ĪZ 12/2024: ES reakcija uz Covid-19 pandēmiju ▪ ĪZ 13/2024: *Atveseļošanas un noturības mehānisma* līdzekļu *apguve* ▪ ĪZ 25/2024: Veselības aprūpes digitalizācija
Konkurētspēja	▪ ĪZ 04/2024: ES ceļu satiksmes drošības mērķu sasniegšana ▪ ĪZ 08/2024: ES iecere mākslīgā intelekta jomā ▪ ĪZ 10/2024: Profesionālo kvalifikāciju atzīšana Eiropas Savienībā ▪ ĪZ 11/2024: ES rūpniecības politika atjaunīgā ūdeņraža jomā ▪ ĪZ 21/2024: Valsts atbalsts krīzes laikā ▪ ĪZ 23/2024: Pārtikas marķēšana Eiropas Savienībā
Noturība un Eiropas vērtības	▪ ĪZ 02/2024: Eiropas Ārējās darbības dienesta koordinējošā loma ▪ ĪZ 03/2024: Tiesiskums Eiropas Savienībā ▪ ĪZ 05/2024: ES Pārredzamības reģistrs ▪ ĪZ 06/2024: Bēgļu atbalsta mehānisms Turcijā ▪ ĪZ 17/2024: *ES Ārkārtas trasta fonds* Āfrikai ▪ ĪZ 18/2024: ES finansiālais atbalsts veselības aprūpes sistēmām izlasē iekļautajās partnervalstīs ▪ ĪZ 26/2024: Trešo valstu valstspiederīgo integrācija Eiropas Savienībā ▪ ĪZ 28/2024: ES tiesību aktu izpildes panākšana
Klimata pārmaiņas, vide un dabas resursi	▪ ĪZ 01/2024: Vieglo automobiļu radīto oglekļa dioksīda emisiju samazināšana ▪ ĪZ 09/2024: Gāzes piegādes drošība Eiropas Savienībā ▪ ĪZ 14/2024: Zaļā pārkārtošanās ▪ ĪZ 15/2024: Pielāgošanās klimata pārmaiņām Eiropas Savienībā ▪ ĪZ 19/2024: Bioloģiskā lauksaimniecība Eiropas Savienībā ▪ ĪZ 20/2024: Kopējās lauksaimniecības politikas plāni
Fiskālā politika un publiskās finanses	▪ ĪZ 07/2024: Komisijas sistēmas nepareizu ES izdevumu atgūšanai ▪ ĪZ 16/2024: Eiropas Savienības ieņēmumi, kas pamatojas uz nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu ▪ ĪZ 22/2024: Dubulta finansēšana no ES budžeta ▪ ĪZ 24/2024: Eiropas Savienības civildienests ▪ ĪZ 27/2024: Cīņa pret kaitējošiem nodokļu režīmiem un uzņēmumu ienākuma nodokļa apiešanu

Avots: ERP.

3.5. Mūsu revidējamajām vienībām ir tiesības sniegt atbildes uz mūsu apsvērumiem[2]. Šīs atbildes, kurās arī norādīts, vai revidējamās vienības pieņem vai nepieņem mūsu ieteikumus, tiek publicētas kopā ar īpašajiem ziņojumiem. Mūsu 2024. gada īpašajos ziņojumos bija ietverti 230 ieteikumi (2023. gadā – 220) par dažādiem tematiem. Revidējamās vienības pilnībā pieņēma 69 % no mūsu ieteikumiem, savukārt 17 % tika pieņemti daļēji (sk. ***3.2. attēlu***). Gandrīz puse no nepieņemtajiem ieteikumiem bija sniegti trijos[3] īpašajos ziņojumos.

3.2. attēls. 2024. gada īpašo ziņojumu ieteikumu pieņemšana salīdzinājumā ar 2023. gadu

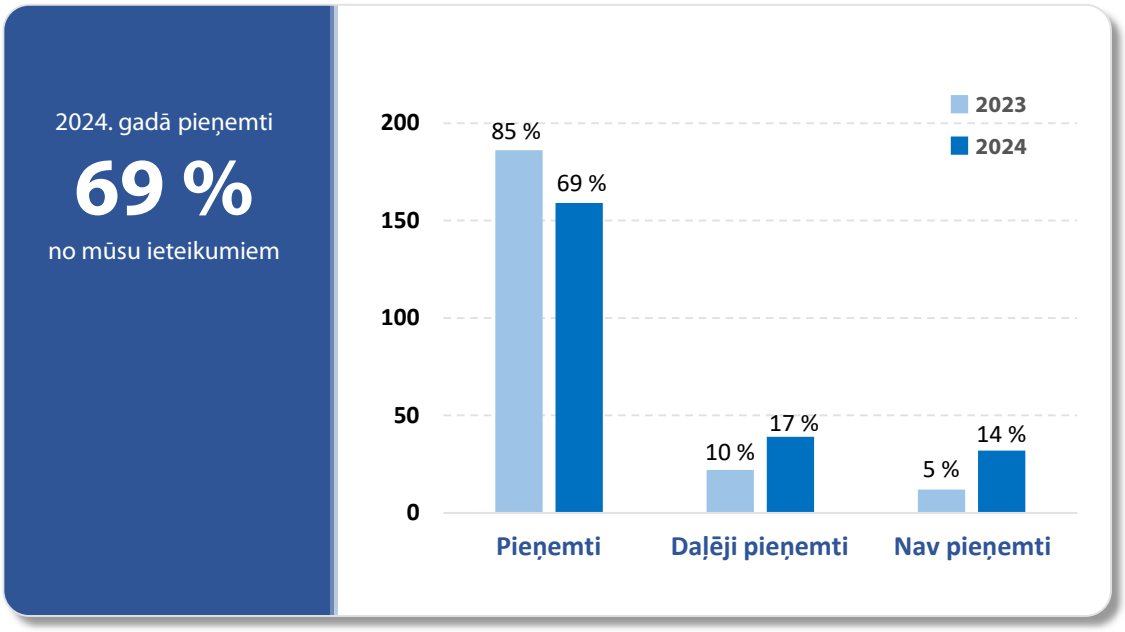

Avots: ERP.

3.6. Lielākā daļa ieteikumu bija adresēti Eiropas Komisijai (sk. ***3.3. attēlu***).

[2] Turpat, 265. pants.

[3] Īpašie ziņojumi 05/2024, 08/2024 un 22/2024.

3.3. attēls. Ieteikumu sadalījums atbilstoši revidējamajām vienībām

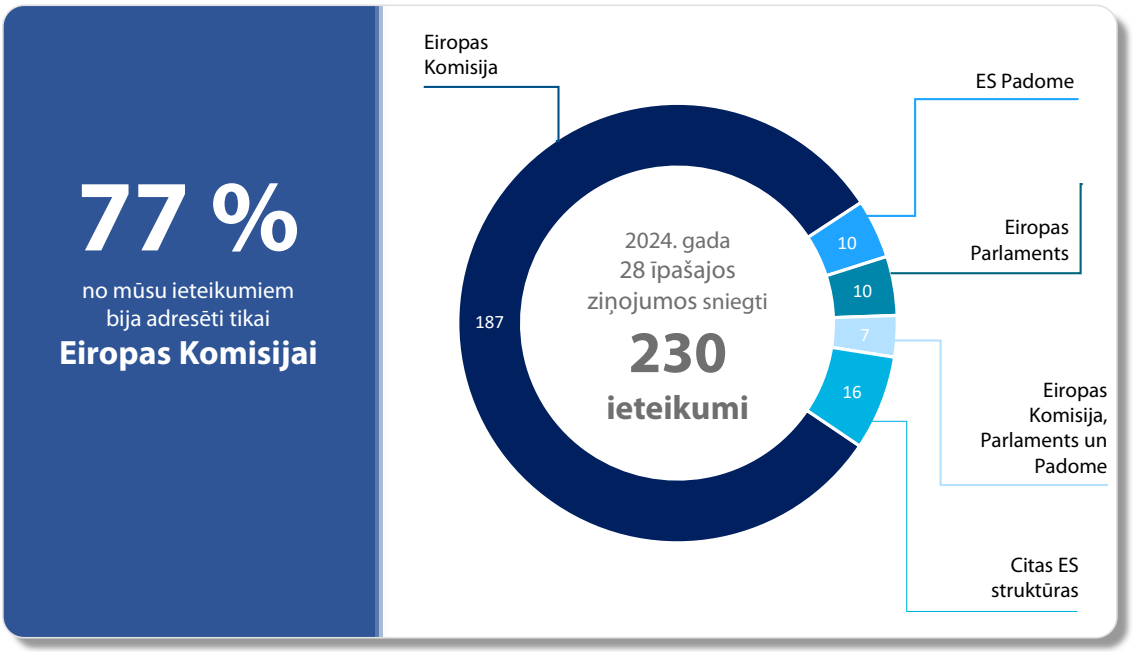

Avots: ERP.

3.7. Tālāk tekstā esam izklāstījuši mūsu īpašo ziņojumu galvenās atziņas atbilstoši stratēģiskajām jomām. To papildinām ar apkopojošu informāciju par Padomes un Eiropas Parlamenta atsaucēm uz mūsu īpašajiem ziņojumiem *budžeta izpildes apstiprināšanas* rezolūcijā. Mēs atsaucamies arī uz īpašo ziņojumu apspriešanu Parlamenta komitejās līdz maija beigām (sk. ***3.1. pielikumu***) un sniedzam piemērus par Komisijas veiktajiem agrīnajiem pasākumiem (sk. ***3.2. pielikumu***). Šī informācija papildina Komisijas nostāju, kas izklāstīta tās atbildēs uz mūsu īpašajiem ziņojumiem, un neskar regulāro pēcpārbaudi, ko veicam pēc trim gadiem.

ES reakcija uz atveseļošanos pēc krīzes

3.8. 2024. gadā mēs publicējām trīs īpašos ziņojumus par šīs stratēģiskās jomas tematiem (sk. ***3.4. attēlu***).

3.4. attēls. 2024. gadā publicētie īpašie ziņojumi stratēģiskajā jomā "ES reakcija uz atveseļošanos pēc krīzes"

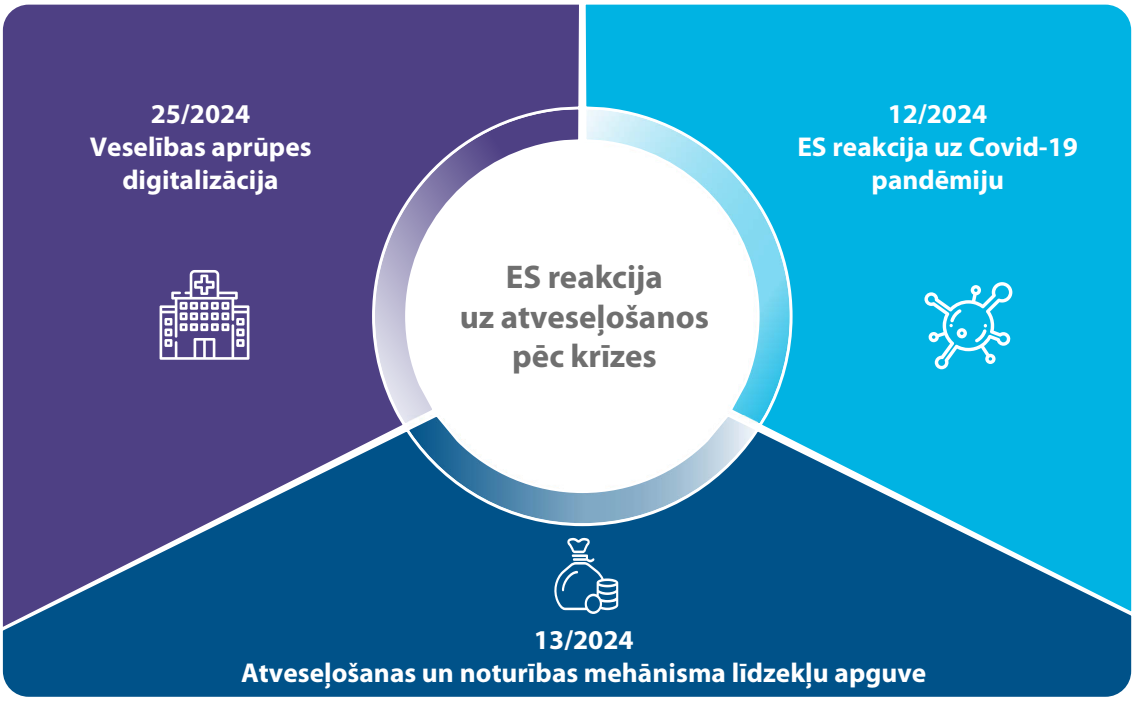

Avots: ERP.

3.9. Abas ES aģentūras medicīnas jomā – Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs un Eiropas Zāļu aģentūra –, kopā ar Eiropas Komisiju veica svarīgus uzdevumus, lai nodrošinātu ES reakciju uz **Covid-19 pandēmiju**. Mēs secinājām[4], ka, lai gan šīs aģentūras nebija pilnībā gatavas ilgstošai veselības krīzei, tās kopumā ar Covid-19 krīzi tika galā labi. Mēs arī konstatējām, ka Komisija un aģentūras ņēma vērā pandēmijas laikā gūtās atziņas praksē.

[4] Īpašais ziņojums 12/2024.

3.10. Covid-19 pandēmija akcentēja **veselības aprūpes digitalizācijas** nozīmi. Mēs konstatējām[5], ka Komisija savu pilnvaru robežās efektīvi atbalstīja dalībvalstis to veselības aprūpes sistēmu digitalizācijā. Pēc pandēmijas tika stiprināts ES politikas satvars, un Komisija sniedza dalībvalstīm norādījumus attiecībā uz ES fondiem, vienlaikus uzraugot progresu. Tomēr dalībvalstis saskārās ar šķēršļiem ES fondu izmantošanā, un ne Komisijai, ne lielākajai daļai dalībvalstu nebija visaptveroša pārskata par to, kā šie fondi tiek izmantoti.

3.11. Attiecībā uz Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) apguvi mēs secinājām[6], ka tā norit ar kavēšanos. Lai gan Komisija un dalībvalstis rīkojās, lai novērstu šo kavēšanos, saglabājās riski saistībā ar pasākumu pabeigšanu un ANM mērķu sasniegšanu.

---

[5] Īpašais ziņojums 25/2024.

[6] Īpašais ziņojums 13/2024.

ES ekonomikas konkurētspējas palielināšana visu iedzīvotāju labā

3.12. 2024. gadā mēs publicējām sešus īpašos ziņojumus par šīs stratēģiskās jomas tematiem (sk. ***3.5. attēlu***).

3.5. attēls. 2024. gadā publicētie īpašie ziņojumi stratēģiskajā jomā "ES ekonomikas konkurētspēja"

Avots: ERP.

3.13. **Ceļu satiksmes drošības** jomā mēs konstatējām[7], ka Komisija savas koordinēšanas funkcijas ietvaros ir izveidojusi ES drošas sistēmas pieeju ar vērienīgiem mērķiem līdz 2030. gadam uz pusi samazināt ceļu satiksmes negadījumos bojāgājušo un smagi ievainoto skaitu un līdz 2050. gadam panākt, ka šie rādītāji ir gandrīz nulle. Tomēr Komisija sastapās ar grūtībām dalībvalstu progresa uzraudzībā. Mēs apzinājām arī trūkumus Komisijas darbībās un līdzfinansēto projektu atlasē. Mēs konstatējām, ka pašreizējā tempā un bez papildu ES un dalībvalstu centieniem ir maz ticams, ka šie vērienīgie mērķi tiks sasniegti.

[7] Īpašais ziņojums 04/2024.

3.14. Lai gan Komisijas darbības aptvēra galvenās dimensijas, kas ir svarīgas ES **mākslīgā intelekta** (MI) ekosistēmas attīstīšanā, mēs konstatējām[8], ka līdz revīzijai šīm darbībām bija ierobežota ietekme un tās nepaātrina investīcijas MI vienādā mērā ar pasaules līderiem. Komisijas un valstu pasākumi netika efektīvi koordinēti, jo Komisijai trūka nepieciešamo pārvaldības rīku un informācijas.

3.15. Mēs konstatējām[9], ka **profesionālo kvalifikāciju** atzīšana Eiropas Savienībā bija būtisks, bet maz un nekonsekventi izmantots mehānisms, ar ko īstenot iedzīvotāju tiesības strādāt kādā profesijā citā dalībvalstī. Joprojām ar trūkumiem tika piemērota ES direktīva par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu, un iedzīvotājiem sniegtā informācija ne vienmēr bija ticama. Dalībvalstu iestādes atzīšanas procedūrā neintegrēja brīdināšanas mehānismu.

3.16. Komisija noteica virzību **atjaunīgā ūdeņraža** tirgus izveidei savā Ūdeņraža stratēģijā un *REPowerEU* plānā, 2021.–2027. gada periodam paredzot finansējumu 18,8 miljardu EUR apmērā. Mēs secinājām[10], ka Komisija bija daļēji sekmīgi radījusi jaunajam tirgum piemērotus apstākļus un attiecīgo vērtību ķēdi. Tiesiskais regulējums lielākoties tika pieņemts, taču joprojām bija vērojamas problēmas, piemēram, saistībā ar turpmākām stratēģiskām izvēlēm par to, kā virzīties uz priekšu, neradot jaunas stratēģiskās atkarības.

3.17. Mēs konstatējām[11], ka pēc ekonomikas traucējumiem, ko izraisīja Covid-19 pandēmija un Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, Komisija ātri reaģēja uz dalībvalstu vajadzībām pēc **valsts atbalsta**, tomēr novērojām trūkumus attiecībā uz atbalsta uzraudzību un noteikumu konsekvenci.

3.18. Mēs konstatējām[12], ka **pārtikas marķēšana** Eiropas Savienībā var palīdzēt patērētājiem pieņemt pārdomātākus lēmumus, pērkot pārtiku, taču ES tiesiskajā regulējumā ir ievērojami trūkumi, kā arī pastāv nepilnības attiecībā uz uzraudzību, ziņošanu, kontroles sistēmām un sankcijām. Šo iemeslu dēļ patērētāji sastapās ar marķējumu, kas var būt mulsinošs vai maldinošs vai ko viņi ne vienmēr saprot.

---

[8] Īpašais ziņojums 08/2024.

[9] Īpašais ziņojums 10/2024.

[10] Īpašais ziņojums 11/2024.

[11] Īpašais ziņojums 21/2024.

[12] Īpašais ziņojums 23/2024.

Noturība pret ES drošības apdraudējumiem un Eiropas vērtību – brīvības, demokrātijas un tiesiskuma – ievērošana

3.19. 2024. gadā mēs publicējām astoņus īpašos ziņojumus par šīs stratēģiskās jomas tematiem (sk. ***3.6. attēlu***).

3.6. attēls. 2024. gadā publicētie īpašie ziņojumi stratēģiskajā jomā "Noturība un Eiropas vērtības"

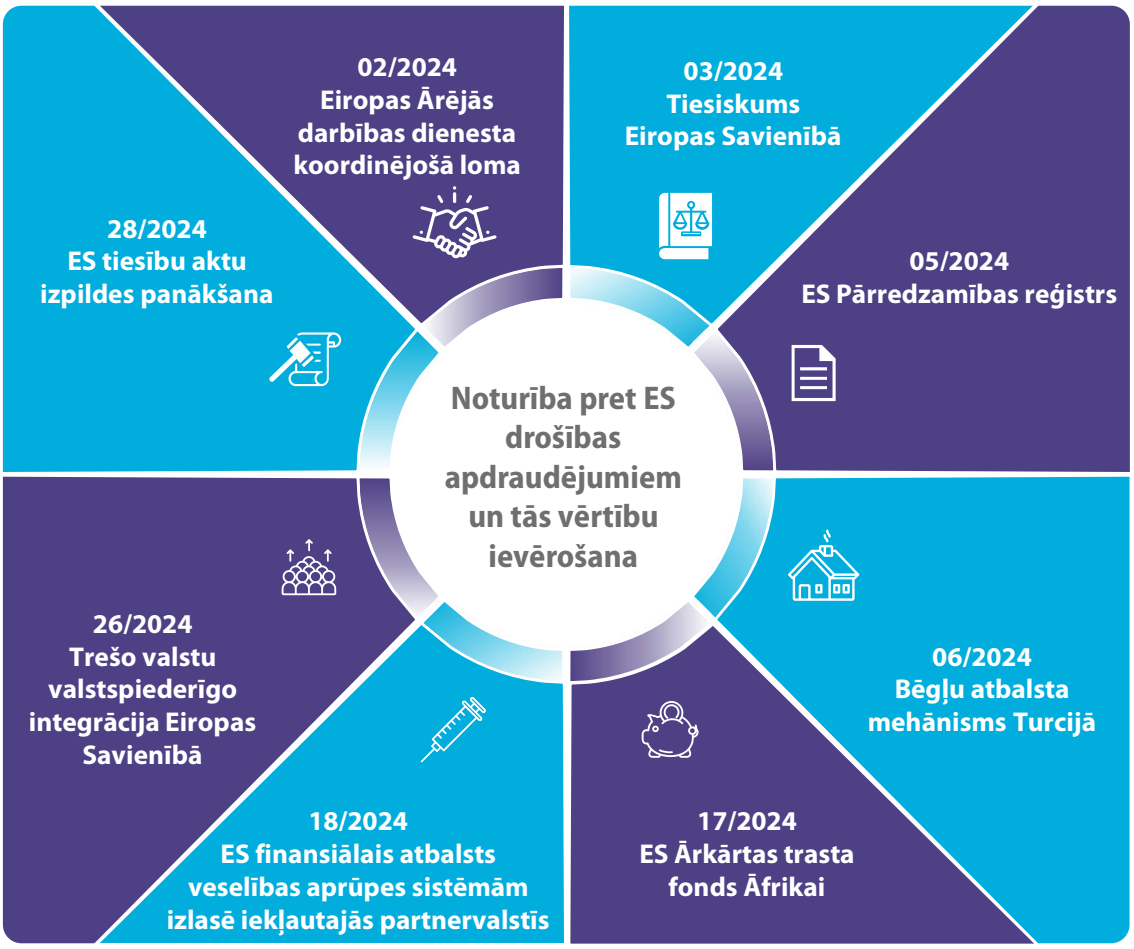

Avots: ERP.

3.20. Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) ir Eiropas Savienības diplomātiskais dienests. Mēs konstatējām[13], ka **EĀDD koordinācija** – gan iekšēji, gan ar Komisiju un Padomi – lielākoties bija efektīva, un tas ļāva dienestam pienācīgi atbalstīt ES Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos viņa uzdevumu veikšanā. Tomēr mēs apzinājām dažas nepilnības saistībā ar informācijas pārvaldību, personāla komplektēšanu un ziņojumu sagatavošanu.

[13] Īpašais ziņojums 02/2024.

3.21. Mēs konstatējām[14], ka kopā ar konkrētiem noteikumiem, kurus paredz ANM un Kopīgo noteikumu regula kohēzijas politikas jomā, 2020. gada *Nosacītības* regula labāk aizsargāja ES finanses pret **tiesiskuma** principu pārkāpumiem un ka līdz šim veiktie pasākumi attiecībā uz vienu no valstīm atbilda Regulai. Tomēr dažus Regulas aspektus bija grūti piemērot, un vairāki riska faktori varētu ievērojami mazināt veikto pasākumu *efektivitāti*.

3.22. Mēs secinājām[15], ka Komisija bija uzlabojusi veidu, kādā tā apzina un labo **ES tiesību aktu pārkāpumus**, tomēr joprojām pagāja pārāk ilgs laiks, pirms pārkāpumu lietas tika slēgtas.

3.23. Mēs secinājām[16], ka 2021. gada Iestāžu nolīgumā par **Pārredzamības reģistru** bija ietverti galvenie elementi, kas saskaņā ar starptautiskajiem principiem nepieciešami attiecībā uz lobēšanas regulējumu, un ka Pārredzamības reģistrs sniedza noderīgu informāciju, kas ļauj iedzīvotājiem sekot līdzi lobēšanas praksei. Tomēr nepilnības un trūkumi minētajā informācijā mazināja trijās parakstītājās iestādēs notiekošo lobēšanas darbību pārredzamību.

---

[14] Īpašais ziņojums 03/2024.

[15] Īpašais ziņojums 28/2024.

[16] Īpašais ziņojums 05/2024.

3.24. Attiecībā uz migrāciju un atbalstu bēgļiem mēs konstatējām turpmāk minēto.

- **Bēgļu atbalsta mehānisms Turcijā** sniedza piemērotu atbalstu sarežģītos apstākļos, un Komisija ir uzlabojusi Mehānisma pārvaldību, ieviešot mūsu iepriekšējos ieteikumus. Tomēr Mehānisms būtu varējis sasniegt lielāku ieguldīto līdzekļu atdevi un pierādāmu *ietekmi*[17].

- ***Eiropas Savienības Ārkārtas trasta fonda Āfrikai*** atbalstītajos projektos ziņots par daudzu rezultātu sasniegšanu. Tomēr Fonda atbalsts joprojām nebija pietiekami koncentrēts uz prioritātēm, par kurām panākta vienošanās[18].

- ***Patvēruma*, migrācijas un integrācijas fonda** atbalstam bija būtiska nozīme trešo valstu valstspiederīgo integrācijā Eiropas Savienībā, bet tā ietekme vēl nebija redzama[19].

3.25. ES nodrošina **finansējumu partnervalstu** veselības aprūpes sistēmām. Mēs secinājām[20], ka Komisija piešķīra finansējumu saskaņā ar savām vispārējām prioritātēm. Tomēr piešķiršanas metodikā bija trūkumi, projektu efektivitāti mazināja koordinācijas un ilgtspējas problēmas, un uzraudzības rādītāji nesniedza pilnīgu priekšstatu par Komisijas darbībām veselības nozarē.

---

17 Īpašais ziņojums 06/2024.

18 Īpašais ziņojums 17/2024.

19 Īpašais ziņojums 26/2024.

20 Īpašais ziņojums 18/2024.

Klimata pārmaiņas, vide un dabas resursi

3.26. 2024. gadā mēs publicējām sešus īpašos ziņojumus par šīs stratēģiskās jomas tematiem (sk. ***3.7. attēlu***).

3.7. attēls. 2024. gadā publicētie īpašie ziņojumi stratēģiskajā jomā "Klimata pārmaiņas, vide un dabas resursi"

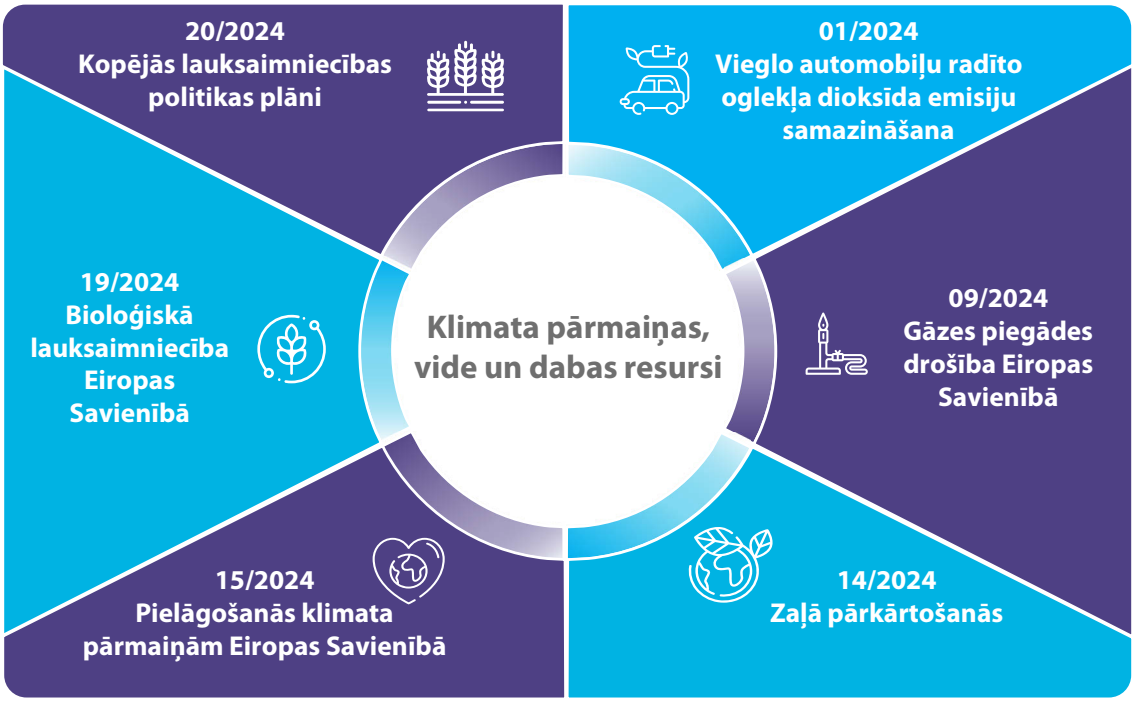

Avots: ERP.

3.27. No 2020. gada, kad sāka piemērot stingrākus emisiju mērķrādītājus, jaunu vieglo pasažieru automobiļu oglekļa dioksīda (CO_2) emisijas sāka ievērojami samazināties. Tas galvenokārt bija saistīts ar elektrotransportlīdzekļu izmantošanas ievērojamu pieaugumu, savukārt kopējās **CO_2 emisijas** no iekšdedzes motora automobiļiem nav mainījušās. Mēs secinājām, ka[21], lai gan Komisija vāca un verificēja datus par automobiļu CO_2 emisijām, kā to paredz Regula, nebija pietiekamas pārliecības par to CO_2 emisiju datu precizitāti, kuras ražotāji deklarējuši jaunu automobiļu atbilstības sertifikātos.

[21] Īpašais ziņojums 01/2024.

3.28. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu 2022. gada februārī izraisīja **gāzes piegādes** un gāzes cenas pieņemamības krīzi Eiropas Savienībā. Tas bija kā tests ES gāzes piegādes drošības satvaram. Mēs konstatējām[22], ka ar satvaru gāzes piegādes drošība tika risināta nevienmērīgi un ka ne vienmēr ir acīmredzama to pasākumu ietekme, kas veikti, reaģējot uz gāzes padarīšanu par ieroci Krievijā.

3.29. Attiecībā uz **pielāgošanos klimata pārmaiņām** mēs konstatējām[23], ka vispārējais ES pielāgošanās politikas satvars bija stabils, bet tā īstenošanā bija nepilnības un trūkumi. Lai gan lielākā daļa mūsu revidēto projektu efektīvi risināja klimatiskos riskus, dažiem projektiem bija neliela ietekme uz pielāgotiesspējas palielināšanu vai tās nebija vispār, bet daži no projektiem var izraisīt maladaptāciju.

3.30. **Bioloģiskās lauksaimniecības** jomā mēs konstatējām[24], ka ES bioloģiskās lauksaimniecības stratēģijā trūka svarīgu elementu, piemēram, skaitļos izsakāmu mērķu un norādījumu progresa mērīšanai. ES līdzekļi palīdzēja palielināt bioloģiski apsaimniekoto platību, taču netika pietiekami ņemti vērā vides un tirgus mērķi.

3.31. Saskaņā ar ANM **zaļās pārkārtošanās** pīlāru dalībvalstis klimatrīcībai plānoja tērēt aptuveni 275 miljardus EUR. Tomēr mūsu veiktā analīze[25] atklāja trūkumus Mehānisma struktūrā un nekonsekvences tajā, kā tika īstenoti zaļās pārkārtošanās pasākumi. Mēs konstatējām, ka klimatrīcības izdevumu apsekošana ietver augstu tuvinājuma pakāpi un daži koeficienti ir noveduši pie iespējamas pārvērtēšanas.

3.32. Jaunās *kopējās lauksaimniecības politikas* (KLP) 2023.–2027. gadam pamatā ir katras dalībvalsts izstrādātie **KLP plāni**, un šīs politikas mērķis ir palielināt vidisko un klimatisko ieceru vērienīgumu. Mēs konstatējām[26], ka jaunie KLP plāni bija zaļāki nekā iepriekšējā KLP, taču tie neatbilda ES mērķiem klimata un vides jomā. Turklāt trūka svarīgu elementu zaļā snieguma novērtēšanai.

---

[22] Īpašais ziņojums 09/2024.

[23] Īpašais ziņojums 15/2024.

[24] Īpašais ziņojums 19/2024.

[25] Īpašais ziņojums 14/2024.

[26] Īpašais ziņojums 20/2024.

Fiskālā politika un publiskās finanses Eiropas Savienībā

3.33. 2024. gadā mēs publicējām piecus īpašos ziņojumus par šīs stratēģiskās jomas tematiem (sk. ***3.8. attēlu***).

3.8. attēls. 2024. gadā publicētie īpašie ziņojumi stratēģiskajā jomā "Fiskālā politika un publiskās finanses"

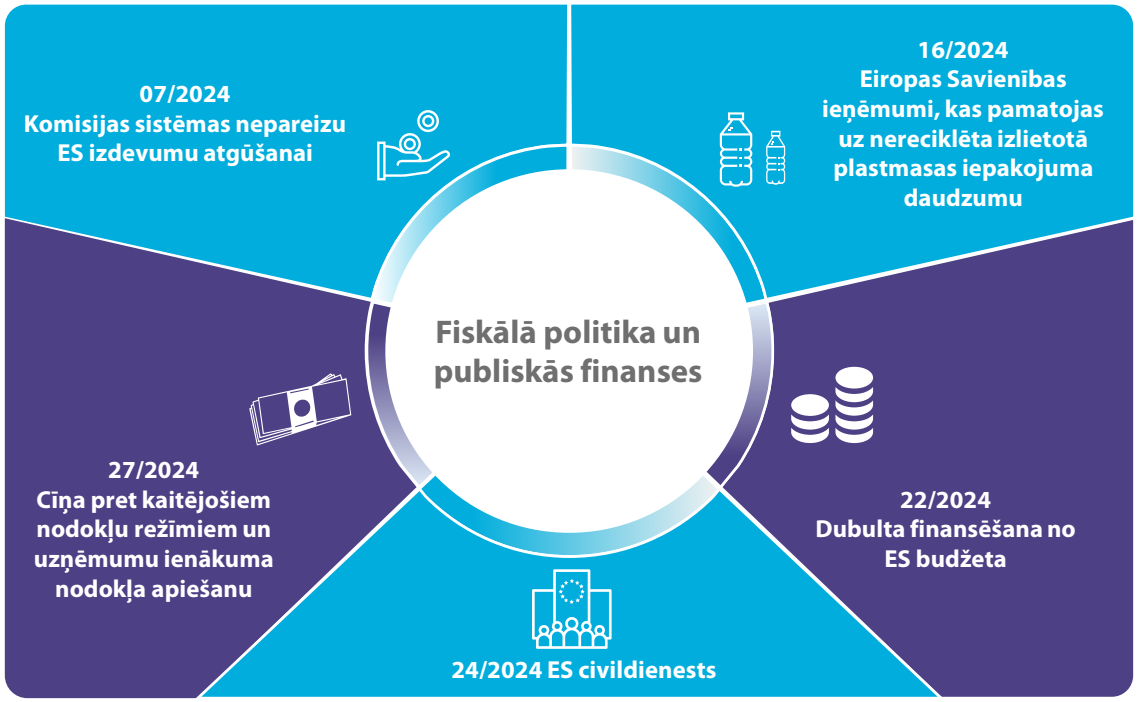

Avots: ERP.

3.34. Attiecībā uz **nepareizu izdevumu atgūšanu** no ES līdzekļu saņēmējiem mēs secinājām[27], ka tiešā un netiešā pārvaldībā Komisija nodrošina, ka nepareizi izdevumi tiek precīzi un ātri reģistrēti, taču to atgūšana prasa pārāk ilgu laiku. *Dalītā pārvaldībā* atgūšanas rādītāji Eiropas *Lauksaimniecības garantiju fonda* (ELGF) *saņēmēju* līmenī parasti ir zemāki nekā tiešajā un netiešajā pārvaldībā. Kopš 2006. gada tie nav uzlabojušies, un atgūšanas un norakstīšanas rādītāji dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Kohēzijas jomā Komisija neuzrauga dalībvalstu atgūšanas sistēmas, jo nepareizi izdevumi tiek atsaukti un neietekmē ES budžetu.

[27] Īpašais ziņojums 07/2024.

3.35. Mēs vērtējām, kā tika ieviesti jaunie ***pašu resursi, kas pamatojas uz dalībvalstīs radītā nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu***. Mēs konstatējām[28], ka dalībvalstis nebija pietiekami sagatavojušās un ka izmantotie dati nebija pietiekami salīdzināmi vai ticami.

3.36. Mēs novērtējām Komisijas un dalībvalstu sistēmas, ar kurām novērš **dubultu finansēšanu** starp ANM, no vienas puses, un kohēzijas politikas fondiem un *Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu*, no otras puses. Mēs konstatējām[29], ka tāda finansējuma izmantošana, kas nav saistīts ar izmaksām, rada lielāku dubultas finansēšanas risku.

3.37. Ņemot vērā arvien sarežģītākos apstākļus, ar kuriem saskaras ES, mēs konstatējām[30], ka ES iestādes aktuālās prioritātes ir risinājušas, pārvietojot **ES civildienesta** personālu uz vietām, kurās tas visvairāk nepieciešams, un dažādojot darbā pieņemšanas kanālus. Iestādes arvien lielākā mērā paļāvās uz darbiniekiem ar terminētiem līgumiem, tomēr tas apdraudēja darbības nepārtrauktību. Iestādēm bija grūti piesaistīt darbiniekus darbam konkrētos profilos, un tās neizmantoja visu elastīgumu, ko **nodarbinātības sistēma** paredz attiecībā uz personāla sniegumu un karjeras iespējām.

3.38. Saistībā ar ES centieniem **apkarot kaitējošus nodokļu režīmus un uzņēmumu ienākuma nodokļa apiešanu** mēs konstatējām[31], ka ierobežotās kompetences ietvaros tiešo nodokļu jomā ES ir pieņēmusi tiesisko regulējumu un izmantoja atbalsta instrumentus kā pirmo aizsardzības līniju pret sistēmisku kaitējošu nodokļu praksi. Tomēr mēs konstatējām trūkumus noteikumu īstenošanā un secinājām, ka ES un valstu līmenī nav kopēja snieguma uzraudzības satvara.

---

[28] Īpašais ziņojums 16/2024.

[29] Īpašais ziņojums 22/2024.

[30] Īpašais ziņojums 24/2024.

[31] Īpašais ziņojums 27/2024.

Galvenās ieinteresētās iestādes

Eiropas Parlaments

3.39. Eiropas Parlamenta rezolūcijā par 2023. gada budžeta izpildes apstiprināšanu, kas bija adresēta Komisijai, *izpildaģentūrām* un *Eiropas attīstības fondiem*, bija minēti 12[32] no mūsu 2024. gadā publicētajiem 28 ziņojumiem. Turpmāk tekstā daži piemēri.

- Parlaments vairākkārt atsaucās uz mūsu ziņojumu[33] par ES Pārredzamības reģistru. Piemēram, tas aicināja Komisiju ieviest nepieciešamos līdzekļus, lai nodrošinātu, ka visi interešu pārstāvji, kas vēršas pie ES iestādēm, tiek reģistrēti Pārredzamības reģistrā. Komisija arī tika aicināta ierosināt grozījumu 2021. gada 20. maija Iestāžu nolīguma II pielikumā, lai pieprasītu interešu pārstāvjiem iekļaut savus finansiālos atbalstītājus ES Pārredzamības reģistrā, pat ja viņi minētajā reģistrā norāda, ka pārstāv tikai savu locekļu intereses.

- Saistībā ar mūsu ziņojumu[34] par Komisijas sistēmām nepareizu ES izdevumu atgūšanai Parlaments aicināja Komisiju par prioritāti noteikt to līdzekļu iekasēšanu, kuru *atgūšanas rīkojumu* izpilde kavējas, un informēt Budžeta kontroles komiteju par panākto progresu.

- Attiecībā uz mūsu ziņojumu[35] par ANM līdzekļu apguvi Parlaments mudināja Komisiju vajadzības gadījumā izlēmīgi un ātri rīkoties, tostarp piemērot *finanšu korekcijas*, un pilnībā izmantot ANM regulas noteikumus, ja dalībvalstu kontroles sistēmās arī turpmāk saglabājas trūkumi.

---

[32] Īpašie ziņojumi 03/2024, 05/2024, 07/2024, 13/2024, 14/2024, 15/2024, 16/2024, 17/2024, 18/2024, 19/2024, 20/2024 un 22/2024.

[33] Īpašais ziņojums 05/2024.

[34] Īpašais ziņojums 07/2024.

[35] Īpašais ziņojums 13/2024.

- Saistībā ar mūsu ziņojumu[36] par dubultu finansēšanu no ES budžeta Parlaments uzskata, ka, lai ievērotu *papildināmības* principus, bet novērstu dubultas finansēšanas risku, tie paši pasākumi, kas jau ir iekļauti citos valstu plānos, kas saņem ES finansējumu (piemēram, kohēzija, lauksaimniecība u. c.), vai nu nebūtu jāiekļauj atveseļošanas un noturības plānos, vai arī būtu sīkāk jāapraksta, pat ja tie nerada nekādas izmaksas. Turklāt Parlaments mudināja Komisiju uzturēt modrību un proaktīvi rīkoties, apzinot iespējamās dubultas finansēšanas situācijas.

Eiropas Savienības Padome

3.40. Līdz 2025. gada maija beigām Padome bija sagatavojusi secinājumus par 17 no mūsu 28 ziņojumiem, kas publicēti 2024. gadā. Kopumā secinājumi pauda atbalstu mūsu ieteikumiem, un tajos bija iekļautas papildu piezīmes, no kurām dažas ir sīkāk izklāstītas tālāk.

- Pēc mūsu ziņojuma[37] par vieglo automobiļu radīto oglekļa dioksīda emisiju samazināšanu Padome aicināja Komisiju kopā ar dalībvalstu tipa apstiprinātājām iestādēm Ieviešanas informācijas apmaiņas forumā izstrādāt un izmantot saskaņotus elektroniskos tipa apstiprinājuma sertifikātus, kuros dati ir strukturēti.

- Attiecībā uz mūsu ziņojumu[38] par ES Ārkārtas trasta fondu Āfrikai Padome aicināja Komisiju izstrādāt ilgtspējīgas pieejas nolūkā panākt lielāku attīstības politikas un migrācijas politikas saskaņotību. Tas ietvertu neatbilstīgas migrācijas pamatcēloņu ilgtspējīgu novēršanu. Būtu jāatbalsta tehniskā un profesionālā izglītība un apmācība, īpašu uzmanību pievēršot sieviešu iespēju palielināšanai, jo sievietes ir pārmaiņu veicinātājas *ilgtspējīgas attīstības* kontekstā.

---

[36] Īpašais ziņojums 22/2024.

[37] Īpašais ziņojums 01/2024.

[38] Īpašais ziņojums 17/2024.

- Saistībā ar mūsu ziņojumiem par ANM[39] un saskaņā ar Regulu (ES) 2021/241 Padome aicināja Komisiju ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm turpināt apzināt konkrētus veidus, kā racionalizēt ziņošanas procesu, izvairīties no dublēšanās un samazināt administratīvo darbu, kas saistīts ar instrumenta īstenošanu, vienlaikus nodrošinot Savienības finanšu interešu pienācīgu aizsardzību.

- Attiecībā uz mūsu ziņojumu[40] par pielāgošanos klimata pārmaiņām Padome aicināja Komisiju sniegt risinājumus un piemērus gan labai, gan izcilai praksei saistībā ar pielāgošanās pasākumu finansēšanu publiskajā un privātajā sektorā.

[39] Īpašie ziņojumi 13/2024, 14/2024 un 22/2024.

[40] Īpašais ziņojums 15/2024.

2. daļa – Daudzgadu finanšu shēmas 1. kategorijas *programmu* sniegums

Ievads

3.41. Mēs pārbaudām Komisijas ziņojumus par sniegumu un katru gadu pievēršamies konkrētai jomai. Šogad mēs apskatījām pieejamo snieguma informāciju par 1. izdevumu kategoriju "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma", kas tika izklāstīta 2023. *gada pārvaldības un snieguma ziņojuma programmu snieguma pārskatos*.

3.42. Izdevumu kategorijā "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" sākotnējais budžeta piešķīrums bija 132 781 miljons EUR. Pamatprogramma "*Apvārsnis Eiropa*" (76 400 miljoni EUR) veido vairāk nekā pusi no šā budžeta. Tās galvenais mērķis ir veicināt sadarbību un stiprināt pētniecības un inovācijas ietekmi ES politikas izstrādē, atbalstīšanā un īstenošanā, vienlaikus risinot globālas problēmas. Mūsu gada pārskata ***5. nodaļā*** ir uzskaitīti konstatējumi par šīs DFS kategorijas izdevumu *pareizību*.

Tvērums un pieeja

3.43. Mēs analizējām Komisijas gada pārvaldības un snieguma ziņojumu, kas ir Komisijas augsta līmeņa ikgadējs snieguma ziņojums par ES budžetu. Pārbaudījām, vai Komisijas sistēma ziņošanai par sniegumu ir pareizi piemērota programmu snieguma pārskatos attiecībā uz DFS 1. izdevumu kategoriju 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā. Mēs ņēmām vērā savu iepriekšējo revīzijas darbu un pārbaudījām, kā rādītāji tika izmantoti, lai ziņotu par sniegumu. Attiecībā uz visām četrām izlasē iekļautajām programmām ("Apvārsnis Eiropa", Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI), ES kosmosa programma un *InvestEU*) mēs pārbaudījām snieguma informācijas, tostarp programmu snieguma pārskatos paziņoto rādītāju, ticamību. Tā kā pamatprogramma "Apvārsnis Eiropa" veido 57 % no DFS 1. izdevumu kategorijas kopējā budžeta (sk. ***3.3. pielikumu*** un ***3.9. attēlu***), detalizēti pārbaudījām par to paziņotos rādītājus. Programmu pārvaldības un īstenošanas struktūra ir aprakstīta ***3.4. pielikumā***. Mēs vērtējām arī rādītāju izpildes vispārējo progresu.

3.9. attēls. 2021.–2027. gada DFS 1. kategorija

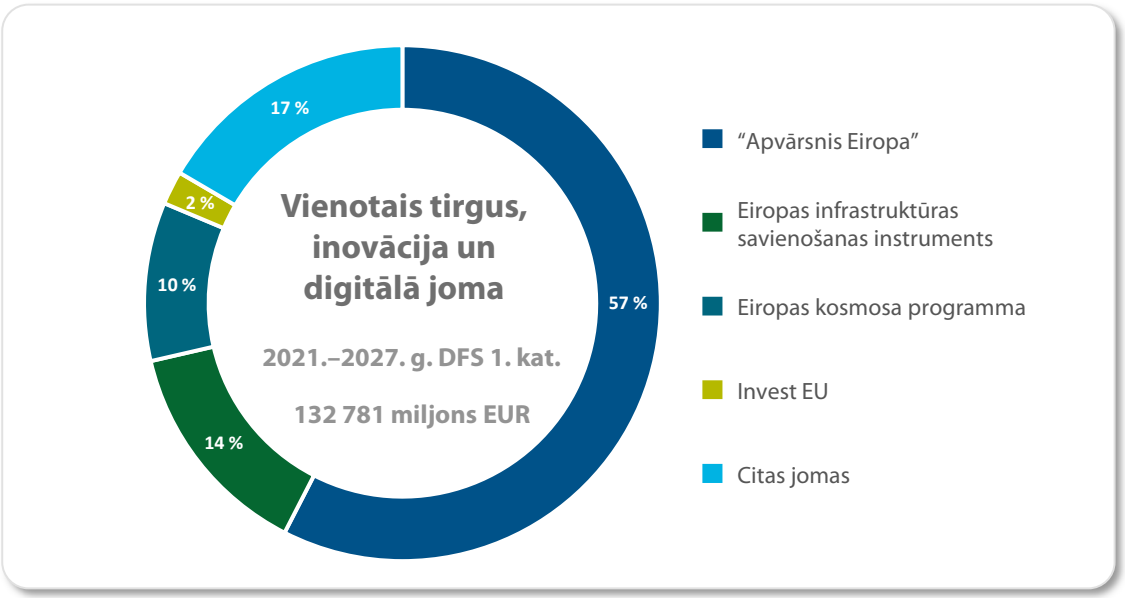

Avots: Eiropas Komisija, *Multiannual Financial Framework 2021-2027 (in commitments) – 2018 prices*.

Sistēma ziņošanai par sniegumu bija stabila un sniedza informāciju atbilstīgi norādījumiem

3.44. Apskatā par 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumu izklāstījām, kā Komisija sagatavo gada pārvaldības un snieguma ziņojumu. Gada pārvaldības un snieguma ziņojumā izmantotā ziņošanas sistēma saglabājās stabila, un to papildināja Komisijas Korporatīvās pārvaldības padomes sniegtie norādījumi. Mūsu pārbaudītie programmu snieguma pārskati atbilda šiem norādījumiem.

3.45. Budžeta rādītāji, kas paziņoti atlasīto programmu snieguma pārskatos, tika iegūti no Komisijas grāmatvedības sistēmas. Šajos paziņotajos skaitļos mēs nekonstatējām būtiskas *kļūdas*, izņemot to, ka kopējais pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" budžets 2021.–2027. gadam bija novērtēts par 367 miljoniem EUR mazāks līdzekļu pārdales dēļ.

3.46. Budžeta ģenerāldirektorāts (BUDG ĢD) pārbauda gada pārvaldības un snieguma ziņojumā iekļauto datu kvalitāti. Mūsu apskatā par 2022. gada pārvaldības un snieguma ziņojumu šīs pārbaudes ir izskaidrotas sīkāk. Mēs konstatējām, ka lielākā daļa kvantitatīvo atsauču uz programmām, ko pārbaudījām 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā, bija balstītas uz attiecīgiem apliecinošiem pierādījumiem.

Snieguma rādītāju izstrāde ir uzlabojusies, bet paziņoto rezultātu izsekojamība joprojām ir nepilnīga

Snieguma rādītāji pašreizējā DFS periodā ir labāk izstrādāti ar dažiem izņēmumiem

3.47. Kopumā mēs uzskatām, ka izlasē iekļautajos programmu snieguma pārskatos gan 2014.–2020. gada, gan 2021.–2027. gada *plānošanas periodā* galvenie snieguma rādītāji (GSR) lielā mērā tika definēti saskaņā ar *SMART* principu, kas nozīmē, ka tie bija "konkrēti", "izmērāmi", "sasniedzami", "atbilstoši" un "ar konkrētu termiņu". Tomēr GSR, ko izmantoja 2014.–2020. gada programmām, pietiekami neņēma vērā koprezultātus (EISI 2014.–2020. gadam) un ietekmi ("*Apvārsnis 2020*" un EISI 2014.–2020. gadam) (sk. ***3.1. tabulu***), un tas nozīmē, ka to lietderība programmu snieguma novērtēšanā bija ierobežota. EISI 2014.–2020. gadam galvenokārt ietvēra *tiešo rezultātu* rādītājus, ar kuriem mēra daudzumu (piemēram, piegādes punktu skaits, izveidoto Wi-Fi tīklāju skaits). Pamatprogramma "Apvārsnis 2020" iekļāva divus ietekmes rādītājus, taču attiecībā uz vienu no tiem pēdējais pārskata gads bija 2016. gads, un pēc tam datu vairāk nebija.

3.1. tabula. *Galveno snieguma rādītāju* veidi

Programma	Ieguldījums	Tiešie rezultāti	Koprezultāts	Ietekme	Kopā
2014.–2020. gads					
"Apvārsnis 2020"	—	■■■■■■■■	■■■■■■■■■■	■■	28
EISI	■■	■■■■■■■■■■■	■	—	17
2021.–2027. gads					
"Apvārsnis Eiropa"	—	■■■■■■■■■■	■■■■■■■■■■	■■■■■■■■■■	27
EISI	■■■■	■■■■■■■■■■■	—	—	16
InvestEU	—	■■■■■■■■■■■	■■■■■■■■■■■	■■■■■■■■■■■	59
ES kosmosa programma	—	■■■■■■	■■■■■■■■■■	■■■■■■■■■■	34
Kopā	**6**	**64**	**71**	**40**	**181**

Avots: ERP, pamatojoties uz 2022. un 2025. gada budžetiem pievienotajām projekta snieguma datu tabulām.

3.48. Attiecībā uz 2021.–2027. gada periodu trim programmām regulās bija iekļauts līdzsvarotāks rādītāju kopums. Galvenie snieguma rādītāji EISI 2021.–2027. gadam, kas noteikti ar programmas tiesību aktiem, aptver *ieguldījuma* un tiešo rezultātu rādītājus, savukārt koprezultāta un ietekmes rādītāji tika izstrādāti vēlāk Komisijas *dienestu darba dokumentā* par uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu. Tie nebija iekļauti 2025. gada budžeta projektam pievienotajās snieguma datu tabulās.

3.49. Komisijas novērtējumos par divām 2014.–2020. gada programmām (EISI vidusposma novērtējums un pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" *ex post* novērtējums) tika ziņots par nepilnībām snieguma uzraudzības sistēmās. Tika norādīts, ka pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" rādītāji ir vāji izstrādāti attiecībā uz iznākuma novērtēšanu[41], jo trūkst bāzes vērtību un mērķrādītāju, un ka informācija par sniegumu, kuras pamatā ir atbalsta saņēmēju pašu sniegtie ziņojumi, varētu būt neprecīza[42]. EISI novērtējumā tika atzīmēts, ka snieguma rādītāji attiecībā uz vispārējiem politikas mērķiem nebija pietiekami izstrādāti, lai varētu novērtēt ietekmi[43].

3.50. Īpašajā ziņojumā 24/2023 "Viedās pilsētas: reāli risinājumi, bet sadrumstalotība apgrūtina to plašāku ieviešanu" mēs secinājām, ka piemērotu rādītāju trūkums ierobežoja programmas ietekmes mērīšanu.

3.51. Komisijas *labāka regulējuma* rīkkopā ieteikts noteikt rādītājus, kuriem uzticas nespeciālisti un kas ir nepārprotami un viegli izskaidrojami. Attiecībā uz 2021.–2027. gada periodu mēs uzskatām, ka divus pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" rādītājus (sk. 3.***1. izcēlumu***) un vienu ES kosmosa programmas rādītāju bija grūti izskaidrot.

---

41 "*ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" ex post novērtējums*" (COM(2024) 49 final), 5. lpp.

42 "*Report from the Commission to the European Parliament and the Council - Ex-post evaluation of Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation*" (SWD(2024) 29 final part 2/2), 34. lpp.

43 "*Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the mid-term evaluation of the Connecting Europe Facility (CEF)*" (SWD(2018) 44 final/2), 93. lpp.

3.1. izcēlums

Piemērs pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” rādītājiem, kurus ir grūti izskaidrot

Viens no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” rādītājiem ir šāds: “Programmas finansēto rezultātu izmantošanas/lietošanas apkopotā aplēstā ietekme uz noteikto Savienības politikas prioritāšu un globālo problēmu risināšanu (arī saistībā ar *ilgtspējīgas attīstības mērķiem*), tostarp ieguldījums politikas un tiesību aktu (piemēram, normu un standartu) izstrādes procesā (daudzdimensionāli: attiecībā uz katru noteikto prioritāti)”. Rādītāju ir grūti izskaidrot, un tas rada risku, ka ziņošana būs mazāk precīza.

3.52. Divi no astoņiem *InvestEU* rādītājiem, kas norādīti programmas snieguma pārskatā, nebija pietiekami konkrēti. Rādītāji “Piesaistītās investīcijas” un “*Palielinošā ietekme*” pietiekami skaidri neparāda, vai tie attiecas uz apstiprinātām, parakstītām vai izmaksātām darbībām. Ieinteresētam lasītājam būtu jāaplūko šo rādītāju definīcijas, kas ietvertas 2025. gada budžeta projekta rādītāju *metadatos*, lai uzzinātu, ka abi rādītāji attiecas uz apstiprinātām darbībām. Bez šādas informācijas lasītājs varētu novērtēt paziņoto sniegumu kā labāku, nekā reālo.

Paziņoto rezultātu izsekojamība ir nepilnīga

3.53. Mēs pārbaudījām programmu snieguma pārskatos norādītās vērtības katram no GSR. Lai gan atzīstam uzlabojumus pašreizējā plānošanas periodā, tomēr joprojām konstatējām trūkumus pamatā esošo datu izsekojamībā, kā apkopots ***3.2. tabulā***.

3.2. tabula. Programmu snieguma pārskatos iekļauto galveno snieguma rādītāju datu izsekojamība

Programma	Izsekojamība				Kopā
	Laba	Daļēja	Vāja	Nav	
	Pierādījumu avots				
	Pilnīgs un saskaņots detalizēts saraksts	Daļējs vai nesaskaņots detalizēts saraksts	Sistēmas ekrānšāviņš	Nav izsekojamības	
2014.–2020. gads					
"Apvārsnis 2020"	0	0	5	0	5
2014.–2020. g. EISI	3	1	0	0	4
2021.–2027. gads					
"Apvārsnis Eiropa"	7	2	0	0	9
2021.–2027. g. EISI	8	0	0	0	8
ES kosmosa programma	5	1	0	0	6
InvestEU	2	6	0	0	8
Kopā	**25**	**10**	**5**	**0**	**40**

Piezīme. Ziņošanai programmu snieguma pārskatos Komisija atlasīja 40 GSR no kopumā 181 GSR, kas izmantoti izlasē iekļautajām programmām.

Avots: ERP.

2014.–2020. gada periods

3.54. Komisija izgūst pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" un 2014.–2020. gada EISI GSR, pamatojoties uz datiem, kas savākti no atbalsta saņēmējiem. Tomēr dati par skaitļiem ir pieejami tikai par attiecīgo ziņošanas datumu, un pēc šā datuma dati mainās, ja sistēmā ir veikti jauni ieraksti.

3.55. Attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" Komisija pamatoja par GSR paziņotos skaitļus programmas snieguma pārskatā, izmantojot sistēmas ekrānšāviņus, kuros redzamas datu kopsummas pārskata datumā, tomēr tā nevarēja sniegt sīkāku informāciju. Komisijas sistēma mums neļāva pārbaudīt šo GSR precizitāti. Tas, ka trūkst sīkākas informācijas par pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" paziņotajiem GSR, ievērojami mazina iesniegto datu ticamību. Komisijas dienesti jau ir konstatējuši šo datu izsekojamības problēmu.

3.56. Attiecībā uz 2014.–2020. gada EISI Komisija mums iesniedza detalizētus sarakstus ar konkrētiem snieguma datiem, kas pamato programmas snieguma pārskatā paziņotos GSR.

2021.–2027. gada periods

“Apvārsnis Eiropa”

3.57. Pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” novērtējumā[44] tika norādīts uz problēmu saistībā ar projekta rezultātu “vairākkārtēju ieskaitīšanu”. Komisija uzlaboja savu pieeju pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” snieguma uzraudzībai, noteiktos datumos eksportējot paziņoto projekta datu kopiju. Komisijas projektu vadītāji pārbauda saņēmēju sagatavotos periodiskos ziņojumu dokumentus salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu, kad GSR pamatā bija atbalsta saņēmēju pastāvīgie ziņojumi un kad tiem šādu pārbaudi nepiemēroja.

3.58. Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāta (RTD ĢD) dati tiek vākti attiecīgajā IT sistēmā, savukārt Kopīgā pētniecības centra (*JRC*) un Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) dati tiek nosūtīti RTD ĢD pa e-pastu. Mēs konstatējām dažas neprecizitātes paziņotajos rādītājos. Attiecībā uz abiem GSR par zinātniski recenzētām publikācijām un prasmju pilnveidē iesaistītiem pētniekiem mēs konstatējām nekonsekvenci RTD ĢD sniegtajos datos, vienību divkāršā uzskaitē *JRC* datu gadījumā un nesaskaņotos detalizētos sarakstos EIT gadījumā. Vidusposma novērtējumā[45] pausts, ka pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” regulas uzraudzības un ziņošanas noteikumu īstenošana ir “daļēji pabeigta”.

2021.–2027. g. EISI

3.59. Attiecībā uz 2021.–2027. gada EISI Komisija mums iesniedza detalizētu sarakstu ar visiem rādītājiem, kas iekļauti programmas snieguma pārskatā, un mēs varējām tos saskaņot ar paziņotajiem skaitļiem.

---

[44] “*Ex post evaluation of Horizon 2020, the EU framework programme for research and innovation*” (SWD(2024) 29 final part 2/2), I pielikums (34. lpp.).

[45] Komisijas dienestu darba dokuments “*Evaluation Interim Evaluation of the Horizon Europe Framework Programme for Research and Innovation (2021.–2024.)*” (SWD(2025) 110 final), 100. lpp.

ES kosmosa programma

3.60. Mēs saņēmām apliecinošus pierādījumus par galvenajiem snieguma rādītājiem, kas iekļauti ES kosmosa programmas snieguma pārskatā. Tika ziņots, ka attiecībā uz visiem GSR virzība ir pietiekama, bet attiecībā uz diviem no tiem (ES lietotāju apmierinātības aptaujas par *Galileo* un EGNOS pakalpojumiem) paziņoto datu pamatā bija attiecīgi 51 un 62 atbildes uz aptaujas jautājumiem. Šīs aptaujas tika veiktas, izmantojot atklātu uzaicinājumu programmas tīmekļa vietnē. Ja par atsauci izmantotu tīmekļa vietnē reģistrētos lietotājus, atsaucības līmenis būtu attiecīgi 9 % par *Galileo* un 2 % par *EGNOS*. Mēs uzskatām, ka atsaucības līmenis aptaujās ir pārāk zems, lai sniegtu ticamu priekšstatu par lietotāju apmierinātību. Turklāt trīs programmas snieguma pārskatā iekļautie GSR saistībā ar lietotāju apmierinātību attiecas uz situāciju iepriekšējos gados: divi (*Galileo* un *EGNOS*) uz 2022. gadu, viens (*Copernicus*) uz 2021. gadu.

3.61. Īpašajā ziņojumā 07/2021 analizējām ES kosmosa programmu un ieteicām Komisijai uzraudzīt mērķu sasniegšanu, pamatojoties uz atbilstīgu snieguma rādītāju kopumu. Šogad mēs pārbaudījām šā ieteikuma ieviešanu (sk. ***12. nodaļas 12.1. pielikumu***) un novērtējām, ka ieteikums ir ieviests dažos aspektos.

InvestEU

3.62. Attiecībā uz *InvestEU* paziņoto GSR avotdati ir iegūti no īstenošanas partneru darbības ziņojumiem, kas neietver datus projektu līmenī, bet gan finanšu produktu līmenī. Komisija nevarēja sniegt informāciju projektu līmenī, jo *InvestEU* īsteno saskaņā ar netiešu pārvaldību un Komisijas piemērotie kontroles mehānismi aprobežojas ar pamatotības un ticamas izpildes pārbaudēm un uzraudzības apmeklējumiem. Vajadzības gadījumā un pēc pieprasījuma īstenošanas partneriem ir jāsniedz detalizēta informācija par iesniegtajiem datiem.

Virzības novērtēšanai attiecībā uz galveno snieguma rādītāju mērķrādītāju sasniegšanu bija ieviesta skaidra metodika, taču novērtējums bija optimistisks

Mēs uzskatām, ka progress virzībā uz GSR mērķrādītāju sasniegšanu ir mazāks, nekā novērtēja Komisija

3.63. Abos DFS periodos Komisija izmanto standarta metodiku, lai programmu snieguma pārskatos novērtētu progresu virzībā uz GSR sasniegšanu ar vērtējumu "sasniegts", "pietiekama virzība", "mērena virzība", "jāpievērš uzmanība" vai "nav datu".

3.64. Novērtēšanas metodiku izmanto arī snieguma datu tabulās, ko Komisija pievieno budžeta projektam. Snieguma datu tabulās ziņo par programmas rādītājiem, tostarp sniedz sīkāku informāciju, piemēram, bāzes vērtības, atskaites punktus, faktisko progresu, mērķrādītājus, rādītāju veidus, avotus un iesniegšanas termiņus. Atskaites punkti nav konsekventi norādīti. Tas sarežģī īstenošanas progresa novērtēšanu.

3.65. Mēs analizējām Komisijas novērtējumu par progresu, kas paziņots mūsu izlasē iekļautajos 2023. gada programmu snieguma pārskatos par abiem periodiem, un piemērojām metodiku, kas līdzīga tai, kura aprakstīta mūsu 2019. gada pārskata par ES budžeta sniegumu pielikumā. 19 % gadījumu (34 no 181) mūsu snieguma novērtējums atšķīrās no Komisijas novērtējuma (***3.3. tabula***). To varētu izskaidrot arī ar to, ka Komisijas novērtējumā ir ņemti vērā nepabeigtie projekti, kas paziņotajos skaitļos vēl nav redzami.

3.3. tabula. Galveno snieguma rādītāju novērtējums – Komisija un Eiropas Revīzijas palāta

Programma	EK	ERP	EK	ERP	EK	ERP	EK	ERP	EK	ERP	Kopā
	Sasniegts		Pietiekama virzība		Mērena virzība		Jāpievērš uzmanība		Nav novērtēts		
2014.–2020. gads											
"Apvārsnis 2020"	2	2	15	14	6	3	0	3	5	6	28
EISI 2014.–2020. gads	1	2	12	4	4	2	0	9	0	0	17
2021.–2027. gads											
"Apvārsnis Eiropa"	0	0	6	5	2	3	0	0	19(*)	19(*)	27
EISI 2021.–2027. gads	0	0	14	10	2	3	0	3	0	0	16
InvestEU	0	0	6	6	0	0	0	0	53	53	59
ES kosmosa programma	0	0	23	24	0	0	0	3	11	7	34
Kopā	**3**	**4**	**76**	**63**	**14**	**11**	**0**	**18**	**88**	**85**	**181**

(*) Vidēja termiņa un ilgtermiņa rādītāji tiek aprēķināti, kad tas nepieciešams, kā norādīts ES budžeta snieguma satvara pielikumā (attiecībā uz 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumu tas būtu pāragri).
Piezīme. Eiropas Komisija (EK).

Avots: ERP.

3.66. ***3.2. izcēlumā*** ir sniegti divi 2014.–2020. gada programmu piemēri, kad mēs uzskatām, ka Komisijas novērtējums par progresu neatbilda programmu snieguma pārskatos paziņotajiem sasniegtajiem rezultātiem.

3.2. izcēlums

Piemērs pārāk augstu novērtētiem rādītājiem programmu snieguma pārskatos (2014.–2020. g.)

"Apvārsnis 2020"

Rādītājs	Bāzes līnija	Progress	Mērķrādītājs	Rezultāti, 31.12.2023.	Komisijas novērtējums
Patentu pieteikumi un patenti, kas piešķirti dažāda veida sabiedrības problēmu risināšanai	0	13 %	3,0 2025. gadā	0,38 salīdzinājumā ar mērķrādītāju 3,0	Mērena virzība

Avots: pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" programmas snieguma pārskats (2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojums).

2014.–2020. g. EISI

Rādītājs	Bāzes līnija	Progress	Mērķrādītājs	Rezultāti, 31.12.2023.	Komisijas novērtējums
EISI Transports – ekspluatācijā esošas līnijas, kas aprīkotas ar Eiropas Dzelzceļa satiksmes vadības sistēmu	0	6 %	5491 2024. gadā	326 km no 5491 km	Mērena virzība

Avots: 2021.–2027. g. EISI programmas snieguma pārskats (2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojums).

Abos gadījumos novērtējums "Mērena virzība" nešķiet reālistisks, jo paziņotie rezultāti ir sasniegti 2023. gada beigās, un tas nozīmē, ka plānoto mērķrādītāju sasniegšanai vēl ir palicis ļoti ierobežots laiks. Mūsu novērtējums par šiem diviem rādītājiem ir "Jāpievērš uzmanība".

Komisija sniedz informāciju par rādītāju virzību snieguma datu tabulās un sagaida, ka abi rādītāji ievērojami uzlabosies.

3.67. Tā kā programmas ir agrīnā stadijā, 2021.–2027. gada periodā Komisijai vēl ir laiks pabeigt programmu īstenošanu. Progresa novērtēšana ir apgrūtināta, jo pat tad, ja ir noteikti starpposma mērķrādītāji, tie netiek iekļauti programmu snieguma pārskatos. Programmu snieguma pārskatos tiek salīdzināti rezultāti 2023. gada beigās ar mērķrādītāju plānošanas perioda beigās. ***3.3. izcēlumā*** sniegti divi šādi piemēri.

3.3. izcēlums

Piemērs pārāk augstu novērtētiem rādītājiem programmu snieguma pārskatos (2021.–2027. g.)

Pamatprogramma "Apvārsnis Eiropa"

Rādītājs	Bāzes līnija	Progress	Mērķrādītājs	Rezultāti, 31.12.2023.	Komisijas novērtējums
Pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" zinātniski recenzētas publikācijas	0	2 %	179 000 2030. gadā	2843 salīdzinājumā ar mērķrādītāju 179 000	Mērena virzība

Avots: pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" programmas snieguma pārskats (2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojums).

2021.–2027. g. EISI

Rādītājs	Bāzes līnija	Progress	Mērķrādītājs	Rezultāti, 31.12.2023.	Komisijas novērtējums
Alternatīvas degvielas piegādes punkti, kas uzbūvēti vai modernizēti ar programmas atbalstu (skaits)	0	1 %	38 000 2029. gadā	497 alternatīvās degvielas piegādes punkti no 38 000	Pietiekama virzība

Avots: 2021.–2027. g. EISI programmas snieguma pārskats (2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojums).

Attiecībā uz pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" rādītāju ir grūti saprast, kāpēc piešķirts novērtējums "Mērena virzība", neatsaucoties uz 2023. gada mērķrādītāju 5100, ko Komisija ir norādījusi 2025. gada budžeta projektam pievienotajās snieguma datu tabulās.

Attiecībā uz EISI rādītāju novērtējums "Pietiekama virzība" šķiet optimistisks salīdzinājumā ar 2029. gada mērķrādītāju un 2025. gada budžeta projektam pievienotajā snieguma datu tabulā norādīto starpposma mērķrādītāju 12 000 2026. gadā.

Komisija sniedz informāciju par rādītāju virzību snieguma datu tabulās un sagaida, ka abi rādītāji ievērojami uzlabosies.

3.68. Visi četri *InvestEU* rādītāji ar Regulā noteiktajiem mērķrādītājiem tika norādīti programmas snieguma pārskatā kopā ar četriem citiem rādītājiem bez noteiktiem mērķrādītājiem, un tas ierobežo iespēju novērtēt progresu virzībā uz programmas mērķu sasniegšanu. Labāka regulējuma rīkkopā ir ieteikts izmantot izskaidrotas mērķvērtības, lai rādītāja vērtību varētu aplūkot kontekstā.

Pašreizējās programmās lielākoties vērojama pietiekama virzība, lai sasniegtu mērķrādītājus, taču iepriekšējā perioda programmas savus mērķus bija sasniegušas daļēji

3.69. GSR sniedz noderīgu informāciju par progresu un mērķu sasniegšanu. Tomēr to, cik lielā mērā finansētās darbības ir risinājušas vajadzības ES līmenī, nevar novērtēt, pamatojoties tikai uz to, vai ir sasniegti rādītājiem noteiktie mērķrādītāji; šādā nolūkā Komisijai ir jāveic novērtējums, tiklīdz programma ir īstenota. Turpmākajos punktos ir izklāstīts panāktais progress virzībā uz rādītāju vērtību sasniegšanu, pamatojoties uz snieguma datu tabulās dotās informācijas novērtējumu, kas dažos gadījumos atšķirās no Komisijas norādītā vērtējuma (sk. ***3.65***. punktu).

2014.–2020. gada periods

3.70. Mēs pārbaudījām arī dažus pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" rādītājus, par kuriem pēdējo reizi ziņots 2022. gada budžeta projekta darba dokumentos. Kopā ar 2025. gada budžeta projektam pievienotajām snieguma datu tabulām pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" bija iekļauti 28 rādītāji (***3.5. pielikums***), no kuriem 16 (57 %) liecināja, ka mērķrādītājs ir sasniegts vai virzība uz tā sasniegšanu bija pietiekama. Mēs uzskatām, ka, ņemot vērā paziņotos rādītājus, programma ir tikai daļēji sasniegusi savus mērķus, jo īpaši tāpēc, ka tā tuvojas noslēgumam. Tikai attiecībā uz diviem no sešiem programmas mērķiem ("zinātnes izcilība" un "Kopīgais pētniecības centrs") rezultāti liecina, ka visi rādītāji ir "sasniegti" vai tiem ir "pietiekama virzība".

3.71. Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" *ex post novērtējumā* ziņots[46], ka ""Apvārsnis 2020" bija svarīgs instruments, lai veidotu sabiedrību un ekonomiku, kas balstās uz zināšanām un inovāciju". Tomēr tajā arī vērsta uzmanība uz to, ka, lai arī pamatprogramma ""Apvārsnis 2020" sasniedza vairākus mērķrādītājus vai galvenos darbības rādītājus, visi rādītāji netika sasniegti".

---

[46] "*Ex post evaluation of Horizon 2020, the EU framework programme for research and innovation*" (SWD(2024) 29 final), 93. un 97. lpp.

3.72. Attiecībā uz EISI 2014.–2020. gada programmu, kas, tāpat kā pamatprogramma "Apvārsnis 2020", tuvojas izskaņai, snieguma datu tabulās bija iekļauti 17 rādītāji (***3.5. pielikums***), no kuriem 11 rādītājiem (65 %) noteiktie mērķrādītāji, visticamāk, netiks sasniegti, un tas liecina, ka kopumā programma nav sasniegusi tās mērķus. Tikai par diviem no sešiem programmas mērķiem ("sabiedriski uzdevumi" un "moderni tīkli") rezultāti liecina, ka visi to rādītāji ir sasniegti vai tiem ir pietiekama virzība.

3.73. Sagaidāms, ka *ex post* novērtējums par 2014.–2020. gadu tiks publicēts 2026. gada sākumā. Vidusposma novērtējumā tika secināts[47], ka EISI regulā trūkst piemērotu, skaidri definētu un pārdomātu GSR.

2021.–2027. gada periods

3.74. Snieguma datu tabulās bija iekļauti 27 pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" rādītāji (***3.5. pielikums***), kas attiecās uz trim konkrētajiem mērķiem. Katrs konkrētais mērķis ietvēra sešus rādītājus, kuri atbilst vidēja termiņa un ilgtermiņa periodiem un par kuriem dati vēl nav pieejami. Tie bija koprezultātu un ietekmes rādītāji, un pamatprogramma joprojām bija īstenošanas sākumposmā. Pieciem (56 %) no deviņiem ziņotajiem rādītājiem ir pietiekama virzība uz to mērķrādītāju sasniegšanu. Vidusposma novērtējumā[48] secināts, ka pamatprogrammā vērojama pietiekama virzība, lai sasniegtu tās mērķus.

3.75. Attiecībā uz EISI 2021.–2027. gada programmu snieguma datu tabulās bija iekļauti 16 rādītāji (***3.5. pielikums***), kas attiecās uz trim konkrētajiem mērķiem, un 10 no tiem (63 %) ir konstatēta pietiekama virzība uz mērķrādītāju sasniegšanu.

---

[47] Komisijas dienestu darba dokuments par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) vidusposma novērtējumu (SWD(2018) 44 final/2), 15. lpp.

[48] Komisijas dienestu darba dokuments "*Evaluation Interim Evaluation of the Horizon Europe Framework Programme for Research and Innovation (2021.–2024.)*" (SWD(2025) 110 final), 97. lpp.

3.76. Programmas *InvestEU* snieguma datu tabulās bija iekļauti 59 rādītāji (***3.5. pielikums***), kas attiecās uz septiņiem konkrētajiem mērķiem. Tomēr, ņemot vērā programmas *InvestEU* uz tirgu orientēto raksturu, piecos no šiem konkrētajiem mērķiem, kuriem kopā bija 37 rādītāji, nebija iekļauti sasniedzamie mērķrādītāji, un tas ierobežoja iespēju novērtēt virzību uz programmas mērķu sasniegšanu. Turklāt Komisija vidusposma novērtējumā ziņoja[49], ka attiecībā uz rādītājiem, kas balstīti uz apstiprinājumu, nevis izmaksām (piemēram, "Piesaistītās investīcijas"), paziņotie skaitļi drīzāk atspoguļo prognozes, nevis faktiskos rezultātus.

3.77. ES kosmosa programmas snieguma datu tabulās bija iekļauti 34 rādītāji (***3.5. pielikums***), kas attiecās uz sešiem konkrētajiem mērķiem, un 24 no tiem (71 %) ir konstatēta pietiekama virzība uz mērķrādītāju sasniegšanu.

Secinājumi un ieteikumi

3.78. Komisijas sistēma ziņošanai par sniegumu bija stabila, un Komisijas informācija par DFS 1. izdevumu kategorijas sniegumu 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā atbilda korporatīvajiem norādījumiem. Mēs konstatējām nelielas neatbilstības paziņotajos datos (***3.44***.–***3.46***. punkts).

3.79. Kopumā snieguma rādītāji, par kuriem tika ziņots par abiem programmu snieguma pārskata periodiem, bija balstīti uz *SMART* principu. 2021.–2027. gada rādītāji tika uzlaboti, lai labāk ņemtu vērā programmu snieguma diapazonu, sākot no ieguldījuma līdz ietekmei. Tomēr EISI joprojām nav iekļauti koprezultāta vai ietekmes rādītāji (***3.47***. punkts). Dažos gadījumos rādītājus bija grūti izskaidrot (***3.51***. un ***3.52***. punkts).

3.80. Snieguma rādītājiem pamatā esošo datu izsekojamībā bija trūkumi, jo īpaši attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis 2020". Tas ievērojami mazina to ticamību (***3.55***. punkts). Lai gan Komisija uzlaboja veidu, kādā šādi dati tika pārbaudīti attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", mēs joprojām konstatējām neatbilstības pamatā esošajos datos (***3.53***., ***3.57***. un ***3.58***. punkts).

3.81. Paziņotie ES kosmosa programmas snieguma rādītāji pilnībā neatspoguļoja programmas lietotāju viedokļus, un mēs jau iepriekš bijām ieteikuši Komisijai izmantot piemērotus snieguma rādītājus (***3.60***. un ***3.61***. punkts).

---

[49] Komisijas dienestu darba dokuments "*InvestEU interim evaluation*" (SWD(2024) 228 final), 37. lpp.

3.82. Par progresu, kas panākts, īstenojot galvenos snieguma rādītājus, Komisija ziņo programmu snieguma pārskatos. Mums bija atšķirīgs uzskats par progresu 19 % no izlasē iekļautajiem rādītājiem. Attiecībā uz lielāko daļu no tiem mēs uzskatījām, ka rezultāti nav tik labi, kā novērtējusi Komisija (***3.63***.–***3.67***. punkts). 50 % *InvestEU* rādītāju, kas norādīti programmas snieguma pārskatā, nebija mērķrādītāja (***3.68***. punkts), un tas ierobežo iespēju novērtēt progresu, kas panākts virzībā uz programmas mērķu sasniegšanu.

3.83. Mēs uzskatām, ka gan attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", gan 2014.–2020. gada EISI mazāk nekā puse snieguma rādītāju liecina, ka rezultāti ir sasniegti vai virzība ir pietiekama (***3.70***.–***3.73***. punkts). Abas šīs programmas tuvojas noslēgumam.

3.84. Attiecībā uz 2021.–2027. gada programmām un rādītājiem, par kuriem ir pieejami dati, virzība uz pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa", EISI un ES kosmosa programmas mērķu sasniegšanu ir vai nu pietiekama, vai ir panākts mērens progress. *InvestEU* gadījumā lielākajai daļai rādītāju nebija noteikti mērķrādītāji, tāpēc tos nevar izmantot progresa novērtēšanai (***3.76***. punkts).

3.85. Pamatojoties uz saviem secinājumiem, mēs sniedzam turpmāk minētos ieteikumus.

3.1. ieteikums. Vēl vairāk uzlabot galvenajiem snieguma rādītājiem pamatā esošo datu izsekojamību

Lai vēl vairāk uzlabotu to GSR ticamību, kurus Komisija norāda programmu snieguma pārskatos, tai būtu jānodrošina skaidra un dokumentēta saikne starp pamatā esošajiem snieguma datiem un summām, kas paziņotas programmu snieguma pārskatos.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada pārvaldības un snieguma ziņojums.

3.2. ieteikums. Labāk uzraudzīt rādītājus

Lai veicinātu labāku ziņošanu par sniegumu visā programmu īstenošanas laikā, Komisijai būtu jānosaka vairāk par vienu atskaites punktu visā plānošanas periodā tiem rādītājiem, kas ir būtiski starpposma progresa novērtēšanai.

Ieviešanas mērķtermiņš: ziņojot par nākamās DFS sniegumu.

3.3. ieteikums. Uzlabot galveno snieguma rādītāju novērtēšanu

Lai uzlabotu novērtējumu par programmu snieguma pārskatos iekļauto GSR mērķrādītāju sasniegšanā panākto progresu, Komisijai būtu jāpamato novērtējumi, kas balstīti uz neapstiprinātiem datiem.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada pārvaldības un snieguma ziņojums.

3. daļa. Mūsu pārskatā par ES budžeta sniegumu (stāvoklis 2021. gada beigās) formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude

3.86. Šajā daļā izklāstīta informācija par mūsu pārskatā par ES budžeta sniegumu 2021. finanšu gadā formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaudi.

3.87. Pārskatā bija iekļauti divi ieteikumi, un katrs ieteikums bija sadalīts vēl trijos apakšieteikumos. Šie ieteikumi un apakšieteikumi tika adresēti Komisijai, un Komisija tos pieņēma.

3.88. Mēs veicām pārbaudi, lai novērtētu, kādā mērā bija novērstas konstatētās nepilnības. Šogad bija jāpabeidz ieviest divus no sešiem apakšieteikumiem. Mēs novērtējām, ka viens apakšieteikums bija ieviests pilnībā, bet otrs ieteikums – lielākajā daļā aspektu. Četru atlikušo apakšieteikumu ieviešanas mērķtermiņi bija saistīti ar DFS sagatavošanu laikposmam pēc 2027. gada, kas revīzijas laikā joprojām turpinājās. Attiecībā uz trim no tiem mēs varējām novērtēt progresu, kas panākts to ieviešanā, un konstatējām, ka tie jau ir ieviesti lielākajā daļā aspektu.

3.89. Komisija uzskata, ka jaunā grāmatvedības sistēma *SUMMA* piedāvā labākus tehniskos risinājumus ar horizontālajām prioritātēm saistīto izdevumu izsekošanai. Attiecībā uz nākamo DFS un pirms šādu izdevumu izsekošanas paplašināšanas Komisija plāno novērtēt jebkura jauna IT risinājuma piemērotību, kā arī izmaksas un ieguvumus. Pašlaik un saskaņā ar attiecīgo programmu juridiskajām prasībām grāmatvedības sistēma automātiski seko līdzi un ziņo tikai par izdevumiem klimata jomā. Attiecībā uz citām horizontālajām prioritātēm, piemēram, biodaudzveidību, digitālo jomu un dzimumu līdztiesību, Komisija paļaujas uz manuāli ievadītiem datiem, un tas ir laikietilpīgs process ar lielu kļūdu risku. ***3.6. pielikumā*** sniegts apkopojums par divu ieteikumu ieviešanas pakāpi.

Pielikumi

3.1. pielikums. Īpašo ziņojumu apspriešana Eiropas Parlamenta komitejās

Ziņojuma numurs	Ziņojuma nosaukums	Komiteja
ĪZ 01/2024	Vieglo automobiļu radīto oglekļa dioksīda emisiju samazināšana	ENVI
ĪZ 02/2024	Eiropas Ārējās darbības dienesta koordinējošā loma	CONT, AFET
ĪZ 03/2024	Tiesiskums Eiropas Savienībā	CONT, BUDG, LIBE DRFMG
ĪZ 04/2024	ES ceļu satiksmes drošības mērķu sasniegšana	TRAN
ĪZ 05/2024	ES Pārredzamības reģistrs	CONT
ĪZ 06/2024	Bēgļu atbalsta mehānisms Turcijā	CONT
ĪZ 07/2024	Komisijas sistēmas nepareizu ES izdevumu atgūšanai	CONT
ĪZ 08/2024	ES iecere mākslīgā intelekta jomā	IMCO, LIBE
ĪZ 09/2024	Gāzes piegādes drošība Eiropas Savienībā	
ĪZ 10/2024	Profesionālo kvalifikāciju atzīšana Eiropas Savienībā	IMCO, CULT
ĪZ 11/2024	ES rūpniecības politika atjaunīgā ūdeņraža jomā	
ĪZ 12/2024	ES reakcija uz Covid-19 pandēmiju	SANT
ĪZ 13/2024	Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļu apguve	CONT, REGI
ĪZ 14/2024	Zaļā pārkārtošanās	CONT, BUDG
ĪZ 15/2024	Pielāgošanās klimata pārmaiņām Eiropas Savienībā	CONT, ENVI
ĪZ 16/2024	Eiropas Savienības ieņēmumi, kas pamatojas uz nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu	BUDG

Ziņojuma numurs	Ziņojuma nosaukums	Komiteja
ĪZ 17/2024	ES Ārkārtas trasta fonds Āfrikai	CONT, DEVE, LIBE
ĪZ 18/2024	ES finansiālais atbalsts veselības aprūpes sistēmām izlasē iekļautajās partnervalstīs	
ĪZ 19/2024	Bioloģiskā lauksaimniecība Eiropas Savienībā	AGRI
ĪZ 20/2024	Kopējās lauksaimniecības politikas plāni	CONT, AGRI, ENVI
ĪZ 21/2024	*Valsts atbalsts* krīzes laikā	
ĪZ 22/2024	Dubulta finansēšana no ES budžeta	CONT, BUDG
ĪZ 23/2024	Pārtikas marķēšana Eiropas Savienībā	ENVI
ĪZ 24/2024	Eiropas Savienības civildienests	CONT, BUDG
ĪZ 25/2024	Veselības aprūpes digitalizācija	SANT
ĪZ 26/2024	Trešo valstu valstspiederīgo integrācija Eiropas Savienībā	
ĪZ 27/2024	Cīņa pret kaitējošiem nodokļu režīmiem un uzņēmumu ienākuma nodokļa apiešanu	FISC
ĪZ 28/2024	ES tiesību aktu izpildes panākšana	PETI

Avots: ERP (informācija, kas bija pieejama līdz 31. maijam).

3.2. pielikums. Piemēri agrīnai rīcībai, ko Komisija veikusi saistībā ar ERP 2024. gada īpašajos ziņojumos sniegtajiem ieteikumiem

ES reakcija uz atveseļošanos pēc krīzes

Saistībā ar ANM līdzekļu apguvi Komisija 2024. gada oktobrī publicētā ziņojuma par ANM īstenošanu V pielikumā bija precizējusi divus aspektus, proti, sīkāk izskaidrojusi *galasaņēmēju* jēdzienu saskaņā ar ANM regulu un detalizēti izklāstījusi tvērumu attiecībā uz publicētajiem datiem par tiem 100 galasaņēmējiem, kuri saņēma vislielāko finansējuma summu ANM pasākumu īstenošanai. Dati par jauniem maksājumiem, izpildītiem *atskaites punktiem* un *mērķrādītājiem*, kā arī galasaņēmējiem tika publicēti Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskatā.

ES ekonomikas konkurētspējas palielināšana visu iedzīvotāju labā

2024. gada septembrī Komisija pieņēma norādījumus par nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgo degvielu patēriņa mērķrādītājiem attiecībā uz rūpniecības un transporta nozari, kā arī četrus norādījumu dokumentus, lai palīdzētu dalībvalstīm pārskatītās direktīvas par atjaunīgo enerģiju un *energoefektivitāti* transponēt valsts tiesību aktos un tās īstenot.

Tīra ūdeņraža partnerības programmas pārskata ziņojums tika publicēts 2024. gada novembrī.

Pēc Komisijas priekšlikumiem Parlaments un Padome 2024. gada decembrī pieņēma Direktīvu par ceļu satiksmes noteikumu pārrobežu izpildes stiprināšanu.

2025. gada martā tika pieņemts paziņojums "Prasmju savienība", kura viens no mērķiem ir prasmju un kvalifikāciju atzīšana visā vienotajā tirgū. Turklāt 2025. gadā ir paredzēts publicēt arī īstenošanas ziņojumu par Profesionālo kvalifikāciju direktīvu.

Noturība pret ES drošības apdraudējumiem un Eiropas vērtību – brīvības, demokrātijas un tiesiskuma – ievērošana

Komisija 2024. gada maijā pabeidza analīzi par tiesiskuma situāciju Polijā un secināja, ka vairs nepastāv nepārprotams nopietna tiesiskuma pārkāpuma risks. 2024. gada decembrī Komisija uzskatīja, ka Ungārija nav pietiekami novērsusi tiesiskuma principa pārkāpumus, un tāpēc saglabā ieviestos pasākumus ES budžeta aizsardzībai.

2024. gada decembrī Komisija pieņēma divus lēmumus par pārredzamības pasākumiem. Pirmais attiecas uz sanāksmēm starp Komisijas locekļiem un interešu pārstāvjiem, bet otrais – sanāksmēm starp Komisijas darbiniekiem vadošos amatos un interešu pārstāvjiem.

Klimata pārmaiņas, vide un dabas resursi

Saistībā ar ANM un tā ieguldījumu zaļajā pārkārtošanā, ņemot vērā mūsu ieteikumus, Komisija 2024. gada jūlijā atjaunināja norādījumus par atveseļošanas un noturības plāniem un 2025. gada februārī nāca klajā ar paziņojumu Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu.

2025. gada martā Komisija publicēja "*nenodarīt būtisku kaitējumu*" tehniskos norādījumus saskaņā ar Sociālā klimata fonda regulu.

2024. gada decembrī saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām Komisija publicēja atbalsta pētījumu par pielāgošanos klimata pārmaiņām un pārrobežu investīciju vajadzībām TEN-T tīkla īstenošanai. 2025. gada februārī Komisija publicēja ziņojumu par Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas īstenošanu.

Komisijas finansētais pētījums "*Rough estimate of the climate change mitigation potential of the CAP Strategic Plans (EU-18) over the 2023-2027 period*" tika publicēts 2024. gada novembrī.

Komisija 2023. gada beigās pieņēma tiesību aktus, ar ko nosaka procedūras vieglo automobiļu un furgonu radīto CO_2 emisiju verifikācijai ekspluatācijā. 2024. gadā Komisija publicēja savu pirmo ziņojumu un dienestu darba dokumentu par mazas noslodzes transportlīdzekļu emisijām reālos apstākļos, kā arī datus, kas savākti reālos apstākļos 2021. un 2022. gadā.

2025. gada februārī Komisija publicēja paziņojumu, kura mērķis ir palielināt lauksaimniecības pārtikas nozares konkurētspēju un pievilcību "Lauksaimniecība un pārtika – kādām tām būt?".

Fiskālā politika un publiskās finanses

2024. gada septembrī tika pieņemta pārstrādātā *Finanšu regula*, saskaņojot to ar 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas noteikumiem, veicot uzlabojumus saistībā ar krīžu pārvarēšanu un vēl vairāk pastiprinot ES finanšu interešu aizsardzību.

2024. gada oktobrī ziņojuma par ANM īstenošanu IV pielikumā Komisija precizēja dubultas finansēšanas jēdzienu ANM kontekstā.

Tāpat 2024. gada oktobrī Eiropas Personāla atlases birojs (*EPSO*) publicēja uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus jauna(-u) darbuzņēmēja(-u) atlasei datorizētu testu organizēšanai. Kopš 2025. gada sākuma ir ieviesta jauna *EPSO* konkursa pieteikumu sistēma – Vienotais kandidātu portāls.

3.3. pielikums. DFS 1. kategorija “Vienotais tirgus, inovācija un digitalizācija” 2021.–2027. gadam (saistības)

miljonos EUR 2018. gada cenās

Programma	Budžets	Papildu līdzekļi*	Kopā
1. Pētniecības un inovācijas ĢD	**83 159**	**8500**	**91 659**
“Apvārsnis Eiropa”	76 400	8500	84 900
Euratom pētniecības un mācību programma	1757		1757
Starptautiskais eksperimentālais kodoltermiskais reaktors (*ITER*)	5000		5000
Citas	2		2
2. Eiropas stratēģiskās investīcijas	**29 366**	**6600**	**35 966**
InvestEU	2800	6600	9400
Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments – transports	11 384		11 384
Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments – enerģētika	5180		5180
Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments – digitalizācija	1832		1832
Programma “Digitālā Eiropa”	6761		6761
Citas	146		146
Decentralizētās aģentūras	1263		1263
3. Vienotais tirgus	**5861**		**5861**
Vienotā tirgus programma (t. sk. *COSME*)	3735		3735
ES krāpšanas apkarošanas programma	161		
Sadarbība nodokļu jomā (*FISCALIS*)	239		
Sadarbība muitas jomā (MUITA)	843		
Citas	72		72
Decentralizētās aģentūras	811		811
4. Kosmoss	**13 443**		**13 443**
ES kosmosa programma	13 202		13 202
Decentralizētās aģentūras	241		241
REZERVE	952		952
DFS 1. kategorijas kopējais budžets	**132 781**		**147 881**

* Neietilpst ES budžeta līdzekļos, izmantojot vai nu *NGEU*, vai DFS regulas 5. pantu.

Avots: Eiropas Komisija, *Multiannual Financial Framework 2021-2027 (in commitments) – 2018 prices*.

3.4. pielikums. Programmu pārvaldības un īstenošanas struktūra

Programma	Īstenošanas veids	Atbildīgais ĢD	Iesaistītie ĢD
"Apvārsnis 2020" "Apvārsnis Eiropa"	Abām programmām: - *tiešā pārvaldība*, ko īsteno ģenerāldirektorāti ar izpildaģentūru un *JRC* starpniecību; - netiešā pārvaldība Eiropas partnerībās un ar EIT, EKA, Eiropas Globālās navigācijas satelītu sistēmas aģentūras u. c. struktūru starpniecību.	RTD	AGRI, CLIMA, CNECT, DEFIS, EAC, EMPL, ENER, ENV, GROW, HOME, MARE, MOVE, SANTE, *JRC*
2014.–2020. g. EISI 2021.–2027. g. EISI	Tiešā pārvaldība, ko īsteno *CINEA* transporta un enerģētikas nozarē un *HADEA* digitālajā nozarē.	MOVE, CNECT, ENER	
InvestEU	Netiešā pārvaldība, ko īsteno *EIB grupa* un citi īstenošanas un konsultatīvie partneri.	ECFIN/GROW	
ES kosmosa programma	Galvenokārt netiešā pārvaldība kopā ar Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūru, Eiropas Kosmosa aģentūru un Eiropas Meteoroloģisko satelītu izmantošanas organizāciju, kā arī citām pilnvarotām struktūrām.	DEFIS	

Avots: Komisijas programmu snieguma pārskati.

3.5. pielikums. Galveno snieguma rādītāju statuss 2023. gada 31. decembrī, pamatojoties uz ERP novērtējumu

"Apvārsnis 2020"

Konkrētais mērķis	Galveno snieguma rādītāju novērtējums					Kopā
	Sasniegts	Pietiekama virzība	Mērena virzība	Jāpievērš uzmanība	Nav mērķrādītāja	
Sabiedrība un ekonomika, kuras pamatā ir zināšanas un inovācija	—	—	1	1	1	3
Zinātnes izcilība	1	4	—	—	—	5
Vadošā loma rūpniecībā	1	3	—	1	2	7
Sabiedrības problēmu risināšana	—	2	1	1	3	7
Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts	—	3	1	—	—	4
Kopīgais pētniecības centrs	—	2	—	—	—	2
Kopā	**2**	**14**	**3**	**3**	**6**	**28**
	7 %	**50 %**	**11 %**	**11 %**	**21 %**	

Avots: Eiropas Revīzijas palāta, pamatojoties uz 2022. un 2025. gada budžeta projekta snieguma datu tabulām.

"Apvārsnis Eiropa"

Konkrētais mērķis	Galveno snieguma rādītāju novērtējums				Kopā
	Pietiekama virzība	Mērena virzība	Nav galamērķa	Nav datu	
Zinātniski	—	3	—	6	9
Tehnoloģiski un ekonomiski	3	—	—	6	9
Sabiedriski	2	—	1	6	9
Kopā	**5**	**3**	**1**	**18**	**27**
	56 %	**33 %**	**11 %**		

Avots: ERP, pamatojoties uz 2025. gada budžeta projekta snieguma datu tabulām.

2014.–2020. g. EISI

Konkrētais mērķis	Galveno snieguma rādītāju novērtējums				Kopā
	Sasniegts	Pietiekama virzība	Mērena virzība	Jāpievērš uzmanība	
Savstarpēja izmantojamība	—	—	—	6	6
Efektīvs transports	—	—	—	3	3
Konkurētspējas palielināšana	—	1	1	—	2
Energoapgāde	—	1	1	—	2
Sabiedriski uzdevumi	1	1	—	—	2
Moderni tīkli	1	1	—	—	2
Kopā	**2**	**4**	**2**	**9**	**17**
	12 %	**24 %**	**12 %**	**53 %**	

Avots: ERP, pamatojoties uz 2025. gada budžeta projekta snieguma datu tabulām.

2021.–2027. g. EISI

Konkrētais mērķis	Galveno snieguma rādītāju novērtējums			Kopā
	Pietiekama virzība	Mērena virzība	Jāpievērš uzmanība	
Transports	4	—	3	7
Enerģētika	3	2	—	5
Digitālā joma	3	1	—	4
Kopā	**10**	**3**	**3**	**16**
	63 %	**19 %**	**19 %**	

Avots: ERP, pamatojoties uz 2025. gada budžeta projekta snieguma datu tabulām.

InvestEU

Konkrētais mērķis	Galveno snieguma rādītāju novērtējums		Kopā
	Pietiekama virzība	Nav galamērķa	
Atbalstīt finansēšanas un investīciju darbības, kas veicina *InvestEU* vispārīgo mērķu sasniegšanu	5	16	21
Atbalstīt finansēšanas un investīciju darbības ilgtspējīgas infrastruktūras jomā	0	15	15
Atbalstīt finansēšanas un investīciju darbības pētniecības, inovācijas un digitalizācijas jomā (..)	0	2	2
Palielināt *MVU* un mazu vidējas kapitalizācijas uzņēmumu piekļuvi finansējumam un tā pieejamību (..)	0	9	9
Palielināt sociālo uzņēmumu piekļuvi mikrofinansējumam un finansējumam un tā pieejamību, atbalstīt finansēšanas un investīciju darbības, kas saistītas ar sociālajiem ieguldījumiem, kompetencēm un prasmēm, un attīstīt un konsolidēt sociālo ieguldījumu tirgus jomās	0	10	10
Konsultāciju centra *InvestEU* ietvaros sniegt publiskiem un privātiem darījumu partneriem konsultāciju atbalstu ieguldījumu projektu apzināšanā, sagatavošanā un izstrādē	0	1	1
Izveidot publiski pieejamu *InvestEU* tīmekļa portālu ES projektu virzītājiem	1	0	1
Kopā	**6**	**53**	**59**
	10 %	**90 %**	

Avots: ERP, pamatojoties uz 2025. gada budžeta projekta snieguma datu tabulām.

ES kosmosa programma

Konkrētais mērķis	Galveno snieguma rādītāju novērtējums					Kopā
	Pietiekama virzība	Mērena virzība	Jāpievērš uzmanība	Nav mērķrādītāja	Nav datu	
Droši pozicionēšanas, navigācijas un laika sinhronizācijas pakalpojumi	15	—	—	—	1	16
Precīzi un uzticami Zemes novērošanas dati	4	—	2	2	—	8
Novērot, uzraudzīt un identificēt kosmiskos objektus un kosmiskās atlūzas	5	—	—	—	—	5
Uzticami, droši un rentabli satelītsakaru pakalpojumi	—	—	—	—	2	2
Drošas un rentablas spējas piekļūt kosmosam	—	—	1	—	—	1
Veicināt spēcīgas ES kosmosa ekonomikas attīstību	—	—	—	1	1	2
Kopā	**24**	**—**	**3**	**3**	**4**	**34**
	71 %	**0 %**	**9 %**	**9 %**	**12 %**	

Avots: ERP, pamatojoties uz 2025. gada budžeta projekta snieguma datu tabulām.

3.6. pielikums. Eiropas Revīzijas palātas pārskatā par ES budžeta sniegumu (stāvoklis 2021. gada beigās) sniegto ieteikumu pēcpārbaude

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
		Ieviešanas līmenis	Piezīmes
Horizontālās politikas prioritātes labāk integrēt snieguma satvarā Ņemot vērā savas pieejas izmaksas un īstenojamību, Komisijai būtu jāuzlabo horizontālās politikas prioritāšu integrācija snieguma satvarā, un tas jādara, **1. ieteikuma a) apakšpunkts** ņemot vērā rezultātus, kas iegūti Komisijas izmēģinājuma projektā par snieguma rādītājiem, ar kuriem apraksta budžeta izdevumu ietekmi uz horizontālajām prioritātēm, un pamatojoties uz secinājumiem, kas radušies pēc attiecīgu pasākumu īstenošanas;			Ieviešanas mērķtermiņš ir DFS sagatavošana laikposmam pēc 2027. gada. Komisija 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojuma I pielikumā iekļāva sadaļu par horizontālajām prioritātēm. Turklāt attiecībā uz ziņošanu par klimatu Komisija 2024. gada novembrī publicēja trešo gada ietekmes ziņojumu par *NextGenerationEU* zaļajām obligācijām. Saistībā ar nākamās DFS sagatavošanu Komisija plāno turpināt darbu pie rādītāju apkopošanas ES budžeta līmenī.

ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
		Ieviešanas līmenis	Piezīmes
1. ieteikuma b) apakšpunkts pilnveidojot dzimumu prioritātes izdevumu izsekošanas metodoloģiju un stiprinot obligātos kritērijus to punktu vērtējuma piešķiršanai, kurus izmanto kā ES dzimumu līdztiesības rādītājus, un turpmākajos tiesību aktu priekšlikumos programmās iekļaujot dzimumu līdztiesību;			Ieviešanas mērķtermiņš ir DFS sagatavošana laikposmam pēc 2027. gada. 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumam pievienotajos programmu snieguma pārskatos ir iekļauta attiecīgā dzimumspecifiskā informācija, kas pieejama par katru programmu. Saistībā ar nākamās DFS sagatavošanu tiek pastiprināta dzimumu līdztiesības uzraudzības metodika.
1. ieteikuma c) apakšpunkts analizējot, vai, un lemjot, kā izsekot izdevumiem, kuri atbalsta digitālo pārkārtošanos un ilgtspējīgas attīstības mērķus.			Ieviešanas mērķtermiņš ir DFS sagatavošana laikposmam pēc 2027. gada. Komisija 2022. un 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumos ir ziņojusi par dažādo ES izdevumu programmu aplēsto budžeta ieguldījumu ES digitālajā programmā. Attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem Komisija programmu snieguma pārskatos neziņoja par izdevumiem, bet gan sniedza piemērus par ieguldījumu katra mērķa sasniegšanā. Gatavojot DFS laikposmam pēc 2027. gada, Komisija plāno turpināt analizēt digitālo izdevumu un IAM izsekošanu nākamajā DFS.

ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
		Ieviešanas līmenis	Piezīmes
Uzlabot ziņošanu par horizontālajām politikas prioritātēm gada pārvaldības un snieguma ziņojumā un *programmu pārskatos* Lai uzlabotu *Integrētajā finanšu un pārskatatbildības ziņojumu* paketē sniegtās informācijas ticamību par horizontālajām politikas prioritātēm gan atsevišķām programmām, gan ES budžetam kopumā, mēs iesakām Komisijai: **2. ieteikuma a) apakšpunkts** cik vien iespējams, gada pārvaldības un snieguma ziņojumā norādīt precīzu finanšu un nefinanšu informāciju par horizontālajām politikas prioritātēm;	✓		Lai iekļautu un uzlabotu ziņošanu par horizontālajām prioritātēm, Komisija ir atjauninājusi norādījumus par budžeta projektu un tās programmu snieguma pārskatu sagatavošanu. Tomēr process, kura mērķis ir nodrošināt pamatā esošo datu ticamību, nav pilnībā automatizēts un lielā mērā balstās uz manuālu ievadi.
2. ieteikuma b) apakšpunkts gan gada pārvaldības un snieguma ziņojumā, gan programmu pārskatos ziņot par to, kā tiek izmantoti izdevumi, kas vienlaikus palīdz īstenot vairākas horizontālās politikas prioritātes, lai labāk uzsvērtu sinerģijas starp šādām politikas jomām un izstrādātu savu turpmāko jauno grāmatvedības sistēmu, kas ļaus izsekot līdzekļiem;	✓		Ieviešanas mērķtermiņš ir 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojums, izņemot attiecībā uz nākamo grāmatvedības sistēmu, kas būtu jāievieš nākamajā DFS. Ziņošana par horizontālajām prioritātēm un to savstarpējām sinerģijām 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā ir uzlabojusies. Tomēr attiecībā uz ziņošanu par nākamo DFS Komisija plāno novērtēt jaunās grāmatvedības sistēmas turpmāku uzlabojumu atbilstību un veikt izmaksu un ieguvumu analīzi papildus jebkādām papildu ziņošanas prasībām ES budžeta saņēmējiem.

ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
		Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2. ieteikuma c) apakšpunkts gada pārvaldības un snieguma ziņojumā ziņot par kopējiem attiecīgajiem budžeta izdevumiem, kas atzīti par tādiem, kuriem ir pozitīva ietekme uz dzimumu līdztiesību.			2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā dzimumu līdztiesības ziņošana ietvēra gan kopējās summas, gan novērtējumu programmām ar dzimumu līdztiesības intervenci.

Avots: ERP.

4. nodaļa

Ieņēmumi

Saturs

	Punkts
Ievads	4.1.–4.8.
Īss apraksts	4.2.–4.3.
Revīzijas tvērums un pieeja	4.4.–4.8.
Darījumu pareizība	4.9.
Iekšējās kontroles sistēmu elementu pārbaude	4.10.–4.35.
Komisija ir slēgusi 2020.–2024. gada *NKI pārbaudes ciklu*, kā plānots	4.11.–4.13.
Komisijas veikto NKI pārbaudes darbu ietekmē dalībvalstu kavējumi	4.14.–4.15.
PVN atrunu un *TPR neatrisināto jautājumu* skaits strauji samazinājās, taču joprojām pastāv ilgi neatrisināti jautājumi	4.16.–4.18.
Mēs turpinām konstatēt nepilnības dalībvalstu TPR pārvaldībā un uzskaitē	4.19.–4.23.
Dalībvalstu plastmasas dati ne pilnībā atbilst ES noteikumiem	4.24.–4.26.
Pastāv risks, ka ES muitas reformas īstenošana varētu aizkavēties	4.27.–4.30.
Komisijas novērtējumā par vienkāršoto PVN pašu resursu sistēmu nebija iekļauta ietekme uz dalībvalstu iemaksām	4.31.–4.35.
Gada darbības pārskati	4.36.–4.37.
Secinājums un ieteikumi	4.38.–4.41.
Secinājums	4.38.–4.39.
Ieteikumi	4.40.–4.41.

Pielikumi

4.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude

4.2. pielikums. Spēkā esošo NKI atrunu, PVN atrunu, plastmasas atrunu un TPR neatrisināto jautājumu skaits katrā dalībvalstī 2024. gada 31. decembrī

4.3. pielikums. Iekasēto un vēl neiekasēto nodokļu TPR pārskatu sagatavošanas process un iekļaušana ES pārskatos un budžetā

4.4. pielikums. Vidējās svērtās likmes iesaldēšanas 2016. gada vērtībās neto ietekme (kas atspoguļo izmaiņas gan uz PVN, gan NKI balstītās iemaksās)

Ievads

4.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi par ieņēmumiem, kas aptver četras dažādas *pašu resursu* kategorijas, citus ieņēmumus un summas, kuras aizņemtas, lai finansētu *NextGenerationEU* (*NGEU*) izdevumus. Ieņēmumu sadalījums 2024. gadā ir atspoguļots ***4.1. attēlā***.

4.1. attēls. Ieņēmumu sadalījums 2024. gadā (*)

(mljrd. EUR)

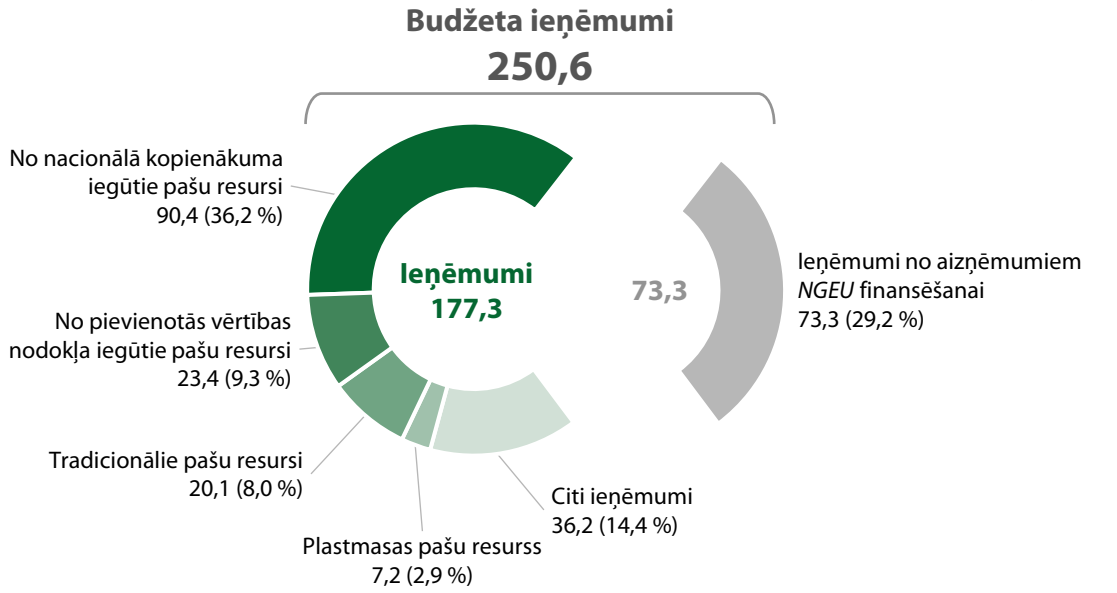

(*) Kopējā summa 250,6 miljardu EUR apmērā ir ES ieņēmumi, kas norādīti 2024. gada budžeta izpildes ziņojumos, kuru pamatā ir mainīti naudas līdzekļu uzskaites noteikumi. Finanšu darbības rezultātu pārskatā uzrādītā summa 175,8 miljardi EUR ir aprēķināta saskaņā ar uzkrājumu grāmatvedības sistēmu. Ieņēmumi no aizņēmumiem *NGEU* finansēšanai tiek iekļauti kā ieņēmumi budžeta izpildes ziņojumos saskaņā ar Regulu (ES) 2020/2094[1], bet nav iekļauti kā ieņēmumi finanšu darbības rezultātu pārskatā saskaņā ar grāmatvedības noteikumiem.

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Savienības 2024. gada konsolidēto pārskatu datiem.

[1] Regula (ES) 2020/2094, ar ko izveido Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu ekonomikas atveseļošanas atbalstam pēc Covid-19 krīzes.

Īss apraksts

4.2. 2024. gadā 56 % ES ieņēmumu veidoja pašu resursi[2]:

a) ***no nacionālā kopienākuma (NKI) iegūtie pašu resursi*** veido 36 % no ES ieņēmumiem, un tie līdzsvaro ES budžetu pēc tam, kad ir aprēķināti ieņēmumi no visiem citiem avotiem. Katras dalībvalsts iemaksas ir proporcionālas to nacionālajam kopienākumam;

b) ***no pievienotās vērtības nodokļa (PVN) iegūtie pašu resursi*** ES ieņēmumos sniedz 9 %. Tas atbilst procentuālajai daļai, ko iekasē no dalībvalstu PVN ieņēmumiem;

c) ***tradicionālie pašu resursi (TPR)*** veido 8 % ES ieņēmumu. Tie ietver dalībvalstu iekasētos ievedmuitas nodokļus. ES budžetā ieskaita 75 % no kopsummas, bet atlikušos 25 % dalībvalstis patur iekasēšanas izmaksu segšanai;

d) ***pašu resursi, kas pamatojas uz nereciklētiem iepakojuma atkritumiem (plastmasas pašu resurss)***, nodrošina 3 % no ES ieņēmumiem. Tos aprēķina, piemērojot vienotu likmi katrā dalībvalstī radīto nereciklēto plastmasas iepakojuma atkritumu svaram.

4.3. Summas, kas aizņemtas, lai finansētu neatmaksājamu finansiālo atbalstu dalībvalstīm *NGEU* kontekstā, veido 29 % no ES ieņēmumiem. Citi nozīmīgi ieņēmumu avoti ir iemaksas un atmaksājumi saistībā ar ES nolīgumiem un *programmām* – tie nodrošina 11 % no ES ieņēmumiem. Tie ietver līdzekļu atgūšanu no dalībvalstīm tādās jomās kā kohēzija, noturība un vērtības, vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma, kā arī trešo valstu iemaksas ES programmās un darbībās.

[2] Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053 par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu.

Revīzijas tvērums un pieeja

4.4. Mūsu mērķis ir sniegt atzinumu par ieņēmumu *darījumiem* un sniegt ieguldījumu *ticamības deklarācijas* sagatavošanā. Piemērojot revīzijas pieeju un metodes, kas izklāstītas ***1.1. pielikumā***, mēs pārbaudījām:

a) *reprezentatīvu izlasi*, kurā ir 65 Komisijas *iekasēšanas rīkojumi* (tostarp 10 iekasēšanas rīkojumi saistībā ar *NGEU* dotācijām);

b) Komisijas sistēmas, ar kurām:

   i) pārbauda, vai dalībvalstu NKI, PVN un plastmasas iepakojuma atkritumu dati veido atbilstošu pamatu pašu resursu iemaksu aprēķinam un iekasēšanai,

   ii) pārbauda, vai dalībvalstīs ir izveidotas efektīvas sistēmas, ar kurām iekasē, paziņo un ES budžetā iemaksā pareizas TPR summas,

   iii) aprēķina summas, kuras izriet no pašu resursu korekcijām;

c) TPR pārvaldības un uzskaites sistēmas trīs dalībvalstīs (Čehijā, Itālijā un Zviedrijā), kuras atlasījām, pamatojoties uz muitas nodokļu summu, ko šīs valstis darīja pieejamu ES budžetam, un uz mūsu sagatavoto riska novērtējumu;

d) mūsu novērtējums par to, cik ticama ir Budžeta ģenerāldirektorāta (BUDG ĢD) un *Eurostat gada darbības pārskatos* iekļautā informācija par pašu resursu *pareizību*.

4.5. Novērtējot Komisijas sistēmas, ko izmanto uz NKI, PVN un plastmasas iepakojuma atkritumiem balstīto iemaksu aprēķināšanai, balstījāmies uz dalībvalstu iesniegto un Komisijas pārbaudīto statistiku un datiem.

4.6. Attiecībā uz TPR dažus muitas nodokļus importētāji nedeklarē vai valsts muitas dienestiem tos deklarē nepareizi, kā rezultātā rodas iekasēto ievedmuitas nodokļu iztrūkums jeb "*muitas iztrūkums*". Šis iztrūkums nav iekļauts dalībvalstu TPR uzskaites sistēmās un neietilpst mūsu revīzijas atzinuma par ieņēmumu pareizību tvērumā. Tomēr, tā kā šis iztrūkums var ietekmēt dalībvalstu iekasētās nodokļu summas, arī šogad mēs novērtējam ES darbības, kas veiktas, lai samazinātu muitas nodokļu iztrūkumu un mazinātu risku, ka TPR nav pilnīgi.

4.7. Komisija 2023. gada maijā nāca klajā ar tiesību akta priekšlikumu par ES muitas reformu[3]. Mēs pārbaudījām, cik tālu Komisija ir pavirzījusies, gatavojoties reformas īstenošanai, proti, salīdzinājām virzību ar Komisijas priekšlikumā izklāstītajiem atskaites punktiem. Mēs vairs neveicam pēcpārbaudi saistībā ar Komisijas 2020. gada septembra Muitas rīcības plānu[4], jo Komisija lielāko daļu neatrisināto darbību sasaistīja ar priekšlikumu par muitas reformu un pārtrauca savu iekšējo ziņošanu par to.

4.8. Mēs pārbaudījām arī Komisijas ziņojumu par PVN pašu resursu sistēmas darbību[5] pēc šīs sistēmas vienkāršošanas 2021. gadā. Mūsu mērķis bija novērtēt, vai ziņojums pilnībā atspoguļo šīs vienkāršošanas ietekmi.

---

[3] COM(2023) 258.

[4] Komisijas paziņojums “Muitas savienības pāreja uz nākamo līmeni: rīcības plāns” (COM(2020) 581), 2020. gada 28. septembris.

[5] COM(2024) 569.

Darījumu pareizība

4.9. Šajā iedaļā ir izklāstīti mūsu apsvērumi par ES pārskatiem pakārtoto ieņēmumu darījumu pareizību. Secinājumus esam balstījuši uz mūsu veikto ieņēmumu darījumu reprezentatīvas izlases pārbaudi un uz mūsu novērtējumu par Komisijas sistēmām, ar kuru palīdzību pārbauda, aprēķina un iekasē ieņēmumus. Pārbaudījuši 65 iekasēšanas rīkojumu izlasi, secinām, ka nevienā no šiem rīkojumiem nebija *skaitļos izsakāmu kļūdu*.

Iekšējās kontroles sistēmu elementu pārbaude

4.10. Mēs pārbaudījām vairākas kontroles sistēmas (sk. ***4.4***. punktu). Mūsu apsvērumi par šīm sistēmām neietekmē mūsu atzinumu par ES ieņēmumu pareizību (sk. ***1. nodaļu***). Tomēr apsvērumos ir norādīts uz nepilnībām pašu resursu iekasēšanā atsevišķās kategorijās. Turklāt mēs konstatējām nepilnības ES rīcībā, ar ko mazina muitas nodokļu iztrūkumu un risku, ka TPR nav pilnīgi.

Komisija ir slēgusi 2020.–2024. gada *NKI pārbaudes ciklu*, kā plānots

4.11. Daudzgadu procesā Komisija pārbaudīja, vai dalībvalstis savus nacionālos kontus apkopo saskaņā ar juridiskajām prasībām[6] un vai NKI dati ir ticami, izsmeļoši un salīdzināmi[7]. Pamatojoties uz sešu dalībvalstu izlasi, mēs konstatējām, ka Komisija ir ievērojusi pārbaudes ciklam noteikto grafiku un procedūras (sk. ***4.2. attēlu***).

[6] Regula (ES) Nr. 549/2013 par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Eiropas Savienībā.

[7] Regula (ES) 2019/516 par to, kā saskaņot nacionālo kopienākumu tirgus cenās.

4.2. attēls. NKI pašu resursu pārbaudes cikls 2020.–2024. gadā

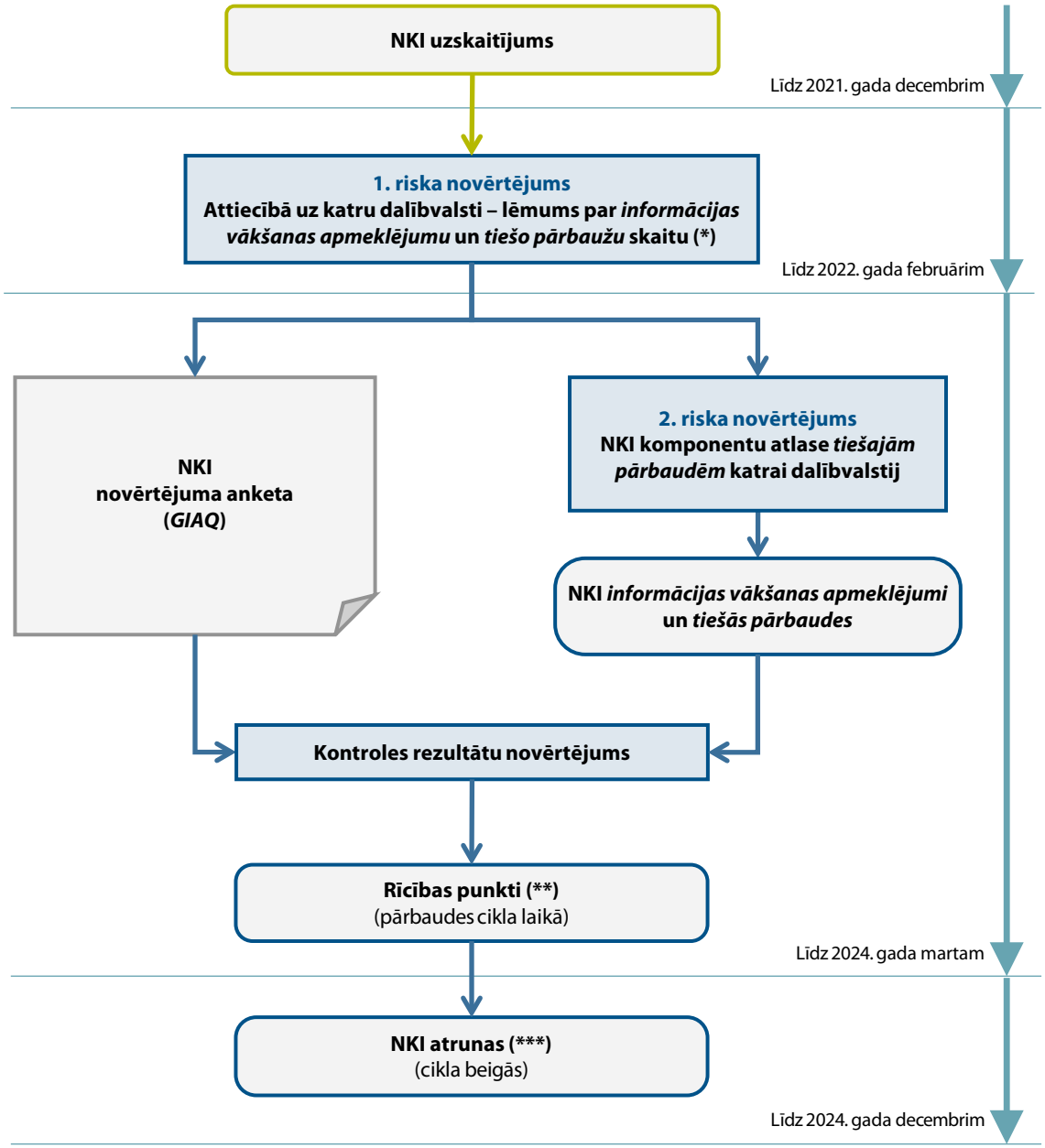

(*) Riska novērtējuma rezultāti:

	Informācijas vākšanas apmeklējumi *minimālais apmeklējumu skaits*	Tiešās pārbaudes *minimālais pārbaužu skaits*
Zems risks	1	1
Vidējs risks	1	2
Augsts risks	2	3

(**) Dalībvalstis un *Eurostat* vienojas par rīcības punktiem, lai ieviestu metodoloģiskas izmaiņas, precizētu vai papildinātu NKI uzskaitījumā ietverto informāciju vai iekļautu *Eurostat* īstenojamos punktus.
(***) Atrunas ir aizsardzības pasākumi nolūkā izvairītos no riska, ka korekcijas NKI rādītājos, ko izmanto pašu resursu vajadzībām (par ko pastāv bažas), saskaņā ar tiesību aktiem noilgs pēc 4 gadiem.

Avots: NKI ekspertu grupas pamatdokumenti 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam.

4.12. Komisija 2024. gada decembrī slēdza 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklu, formulējot 86 *NKI atrunas* (2023. gadā tika formulēta viena atruna). Atrunas tiek formulētas, ja Komisija konstatē trūkumus, kas būtiski apdraud NKI datu ticamību, salīdzināmību un pilnīgumu. Vairākumā gadījumu dalībvalstīm ir jāsniedz informācija, lai līdz 2026. gadam risinātu šīs atrunas. Attiecībā uz 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklu Komisija nolēma izmantot plašo un detalizēto pārbaužu kārtu, kas veikta iepriekšējā 2016.–2019. gada ciklā pēc jaunā valsts grāmatvedības standarta ieviešanas[8]. Tā rezultātā salīdzinājumā ar iepriekšējo 2016.–2009. gada ciklu formulēto atrunu skaits bija ievērojami mazāks (attiecīgi 86 atrunas salīdzinājumā ar 300).

4.13. Saskaņā ar mūsu 2020. gada pārskatā sniegto ieteikumu (sk. ***4.1. pielikumu***) 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam Komisija saīsināja NKI pašu resursu datu pārskatīšanas periodu no 10 gadiem līdz 6 gadiem, formulējot atrunas par datiem par 2018. gadu un turpmākajiem gadiem. Tas samazināja budžeta nenoteiktību Komisijai un dalībvalstīm, jo NKI iemaksas var mainīties, kamēr atrunas paliek atvērtas.

Komisijas veikto NKI pārbaudes darbu ietekmē dalībvalstu kavējumi

4.14. 2024. gada 31. decembrī 23 NKI atrunas no 2016.–2019. gada pārbaudes cikla palika spēkā (papildus bija viena neatrisināta atruna no 2020.–2024. gada cikla, sk. ***4.2. pielikumu***). Mēs konstatējām, ka līdz 2024. gada beigām dalībvalstis bija sniegušas informāciju par 13 no 23 neatrisinātām atrunām 2016.–2019. gada ciklā. Komisija nodarbojās ar šīs informācijas pārbaudi. Attiecībā uz atlikušajām desmit atrunām (astoņas ar termiņu 2021. gadā un divas – 2022. gadā) kopā ar 2020.–2024. gada cikla atrunu, kurai termiņš bija 2024. gads, attiecīgās piecas dalībvalstis[9] noteiktajā termiņā bija sniegušas tikai daļēju informāciju.

4.15. Tas, ka dalībvalstis nesniedz vajadzīgo informāciju laikus, kavē Komisijas turpmāko pārbaudes darbu un tās spēju atcelt atrunas. Tas var arī radīt neizskatīto gadījumu uzkrāšanos gan attiecīgajās dalībvalstīs, gan Komisijā, un tas var radīt risku, ka vēl vairāk aizkavēsies to jauno atrunu risināšana, kuras Komisija bija formulējusi, noslēdzot 2020.–2024. gada NKI ciklu.

---

[8] Eiropas Kontu sistēma (EKS 2010).

[9] Bulgārija, Horvātija, Luksemburga, Malta un Rumānija.

PVN atrunu un *TPR neatrisināto jautājumu* skaits strauji samazinājās, taču joprojām pastāv ilgi neatrisināti jautājumi

4.16. ***4.3. attēlā*** ir parādīts process, ko Komisija izmanto, lai pārbaudītu, kā dalībvalstis aprēķina *PVN bāzi* un TPR. ***4.2. pielikumā*** ir apkopota informācija par 2024. gada beigās spēkā esošām atrunām un neatrisinātajiem jautājumiem, ko Komisija attiecina uz konstatētajām nepilnībām. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu PVN atrunu skaits ir ievērojami samazinājies no 67 līdz 40 atrunām (samazinājums par 40 %), savukārt TPR neatrisināto jautājumu skaits ir samazinājies no 274 uz 204 jautājumiem (samazinājums par 26 %). Šie samazinājuma rādītāji ir ievērojami augstāki nekā 2023. gadā, kad samazinājums bija par 17 % PVN atrunām un 3 % TPR atrunām.

4.3. attēls. Dalībvalstu PVN bāzes un TPR pārbaudes process

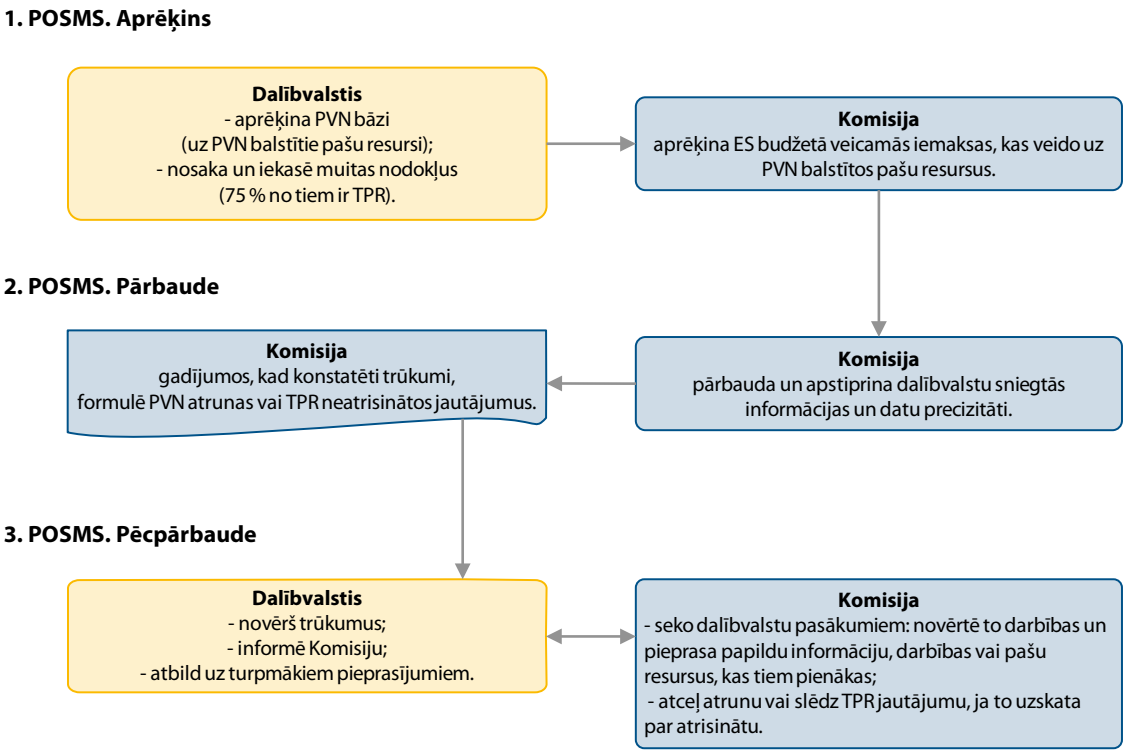

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

4.17. Komisija 2024. gadā atcēla 32 PVN atrunas, kuras formulētas saskaņā ar 2014. gada Pašu resursu lēmumu[10] (2023. gadā – 29). Tajā pašā laikā Komisija formulēja mazāk jaunu atrunu, jo saskaņā ar 2020. gada Pašu resursu lēmumu[11] bija ieviestas vienkāršotas PVN deklarācijas (5 jaunas atrunas 2024. gadā pretstatā 15 jaunām atrunām, kuras tika formulētas 2023. gadā). Gada laikā samazinājās ilgstoši spēkā esošu atrunu skaits (spēkā ilgāk nekā piecus gadus) – no desmit uz sešām atrunām. Tomēr četras no atlikušajām sešām atrunām ir bijušas spēkā deviņus gadus vai ilgāk. Mēs arī konstatējām, ka attiecībā uz trim no sešām atrunām Komisija 2024. gadā nebija panākusi progresu virzībā uz to atcelšanu.

4.18. TPR ilgstoši neatrisināto jautājumu skaits līdz 2024. gada beigām bija samazinājies no 103 līdz 80 (22 %). Tomēr Komisija nepiešķīra prioritāti ilgstoši neatrisinātiem jautājumiem, un to relatīvā daļa saglabājās nemainīga – gandrīz 40 %.

[10] Lēmums (ES, Euratom) 2014/335 par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu.

[11] Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053, ar ko atceļ Lēmumu (ES, Euratom) 2014/335.

Mēs turpinām konstatēt nepilnības dalībvalstu TPR pārvaldībā un uzskaitē

4.19. Mēs pārbaudījām, kā Čehija, Itālija un Zviedrija sagatavo savus TPR pārskatus (tie ietver pārskatu par iekasētajiem nodokļiem un pārskatu par noteiktajiem, bet vēl neiekasētajiem nodokļiem)[12], kā arī to ES budžetā iemaksājamo TPR pārvaldības procedūras (sk. ***4.3. pielikumu***). Mūsu novērtējums par dalībvalstu galvenajām iekšējās TPR kontroles sistēmām ir dots ***4.4. attēlā***.

4.4. attēls. Galveno iekšējās TPR kontroles sistēmu novērtējums atlasītajās dalībvalstīs

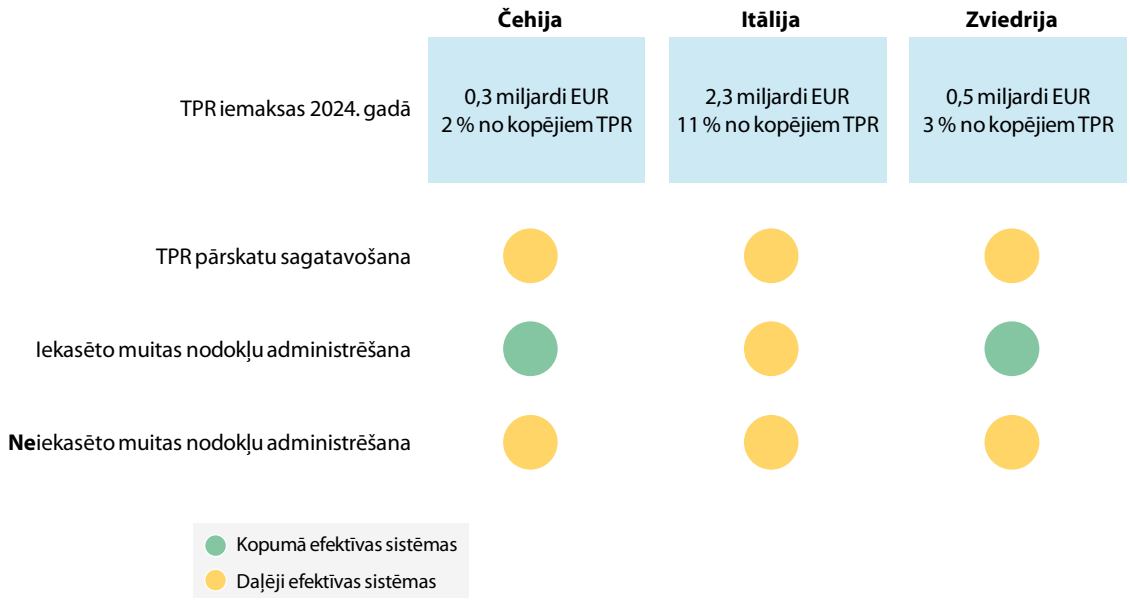

Avots: ERP.

4.20. Mēs konstatējām, ka Čehijas un Zviedrijas TPR pārskatos daži muitas nodokļi ir iegrāmatoti nepareizajās slejās. Itālijā mēs konstatējām neatbilstības starp dažiem skaitļiem paziņojumā par maksājumiem, kas noteikti, bet nav iekasēti, un attiecīgajiem dalījumiem, ko sniegušas Itālijas iestādes.

4.21. Mēs arī konstatējām, ka Itālijas iekasēto muitas nodokļu pārvaldību ietekmēja kavēšanās administratīvo lēmumu pieņemšanā par iekasēto muitas nodokļu korekcijām. Aizkavējās arī korekciju reģistrēšana un atmaksāšana importētājiem.

[12] Lēmums (ES, Euratom) 2018/194, ar ko izveido kontu pārskatu veidlapas pašu resursu prasījumiem, kas grozīts ar Lēmumu (ES) 2022/523.

4.22. Revīzijās šajās trijās dalībvalstīs atklājām vairākus trūkumus noteikto, bet vēl neiekasēto muitas nodokļu pārvaldībā. Mēs konstatējām gadījumus, kad Čehijā kavējās muitas parāda noteikšana, Itālijā bija nepareizi sadalīti daļējie maksājumi starp muitas nodokļiem un valsts ieņēmumiem un netika nekavējoties piedzīts muitas parāds un norakstīti neatgūstamie nodokļi Zviedrijā.

4.23. Komisija turpina atklāt līdzīgas nepilnības muitas nodokļu pārvaldībā un uzskaitē dalībvalstīs un ziņot par tām. 2024. gadā Komisija savas pārbaudes programmas ietvaros apmeklēja 12 dalībvalstis, lai novērtētu to TPR pārskatu ticamību. Komisija novērtēja, ka sistēmas un procedūras, kas saistītas ar TPR kontiem, sešās dalībvalstīs kopumā ir apmierinošas. Piecām valstīm vērtējums bija daļēji apmierinošs, bet vienai valstij – neapmierinošs (sk. ***4.5. attēlu***).

4.5. attēls. Komisijas novērtējums par TPR pārskatu ticamību

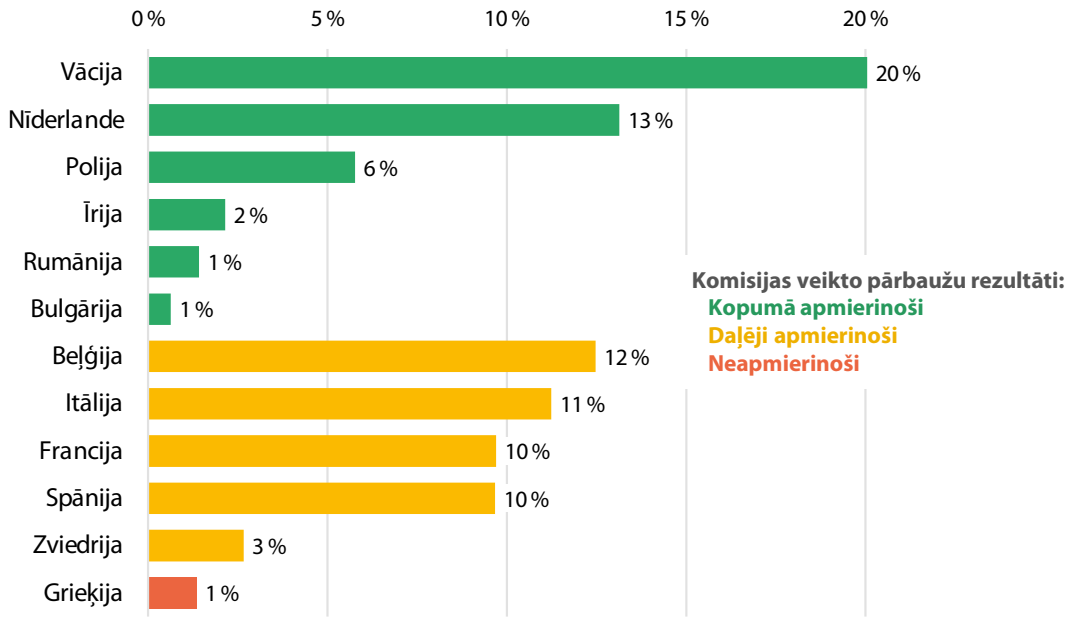

Procenti atspoguļo dalībvalsts daļu no visiem TPR, kas iekasēti par 2024. gadu

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

Dalībvalstu plastmasas dati ne pilnībā atbilst ES noteikumiem

4.24. 2024. gadā dalībvalstis iesniedza Komisijai savus gada pārskatus ar 2022. gada statistikas datiem par to plastmasas iepakojuma atkritumu svaru, kas radīti un reciklēti plastmasas pašu resursa vajadzībām, un pārskatītus datus par 2021. gadu. 2024. gada atzinumā ekspertu grupa jautājumos par izlietotā plastmasas iepakojuma statistiku, kuras sastāvā ir visu dalībvalstu pārstāvji un kuru vada Komisija, norādīja, ka šie dati ir atbilstīgi attiecībā uz ticamību, salīdzināmību un pilnīgumu, vienlaikus atzīstot, ka plastmasas iepakojuma atkritumu aprēķinu turpmāka uzlabošana ir nepārtraukts process.

4.25. Lai aplēstu radīto izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu, dalībvalstīm ir jāizmanto divas dažādas apkopošanas metodes un jāsniedz viena aplēse, līdzsvarojot pieejamos rezultātus[13]. Mēs pārbaudījām, vai dalībvalstis ir izpildījušas šo prasību. Konstatējām, ka 18 dalībvalstis bija iesniegušas datus, pamatojoties uz abām metodēm (2023. gadā – 14), un viena dalībvalsts (pretstatā nevienai dalībvalstij 2023. gadā) bija līdzsvarojusi rezultātus (sk. ***4.6. attēlu***). Izmantojot abas metodes un tās līdzsvarojot, tiek nodrošināts, ka dalībvalstu sagatavotie dati ir salīdzināmi un ticami. Īpašajā ziņojumā 16/2024[14] par plastmasas pašu resursu mēs ieteicām Komisijai kopā ar dalībvalstīm līdz 2026. gadam uzlabot to datu salīdzināmību un ticamību, kurus izmanto dalībvalstu iemaksu aprēķināšanai.

---

[13] Regula (ES) 2023/595, ar ko izveido veidlapu pašu resursa, kas pamatojas uz nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu, pārskatam.

[14] Īpašais ziņojums 16/2024 "Eiropas Savienības ieņēmumi, kas pamatojas uz nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu: grūts sākums, ko kavē nepietiekamā datu salīdzināmība un ticamība".

4.6. attēls. Dalībvalstu izmantotās metodes izlietotā plastmasas iepakojuma daudzuma aplēšanai

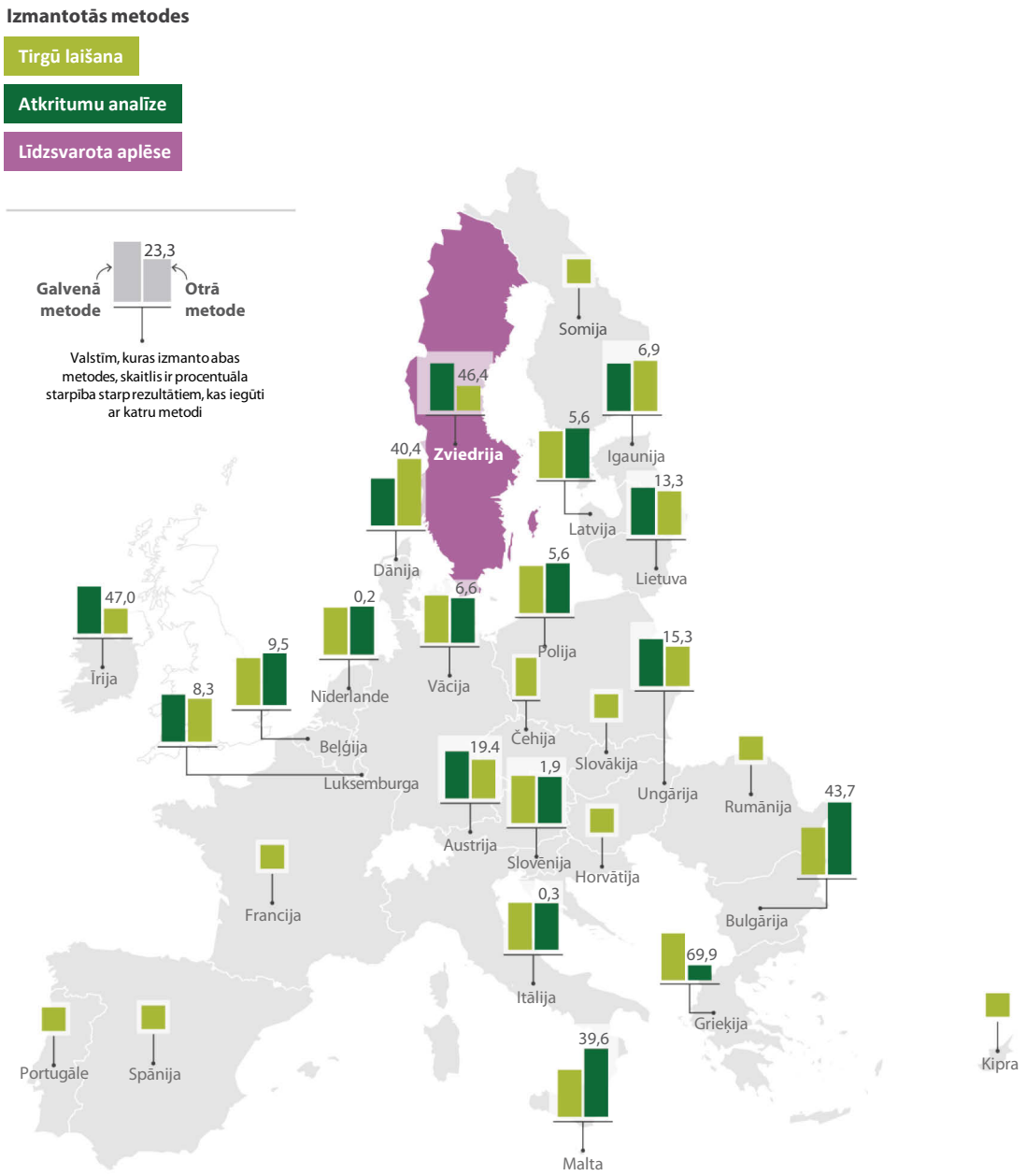

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

4.26. Komisija 2024. gadā turpināja darbu pie pašreizējā 2023.–2026. gada pārbaudes cikla, veicot oficiālus pārbaudes apmeklējumus 12 dalībvalstīs. Līdz 2024. gada beigām Komisija četrām no šīm dalībvalstīm bija formulējusi desmit atrunas, jo īpaši attiecībā uz divām apkopošanas metodēm (sk. ***4.2. pielikumu***). Papildu atrunas attiecībā uz pārējām dalībvalstīm var tikt formulētas 2025. gadā, kad būs pabeigti attiecīgie pārbaudes cikli.

Pastāv risks, ka ES muitas reformas īstenošana varētu aizkavēties

4.27. Komisijas 2023. gada maijā publicētajā priekšlikumā par muitas reformu bija paredzēta pakāpeniska īstenošana 10–15 gadu garumā. Saskaņā ar priekšlikumu 2026. gadā būtu jāizveido jauna struktūra, proti, *ES Muitas dienests* (*EUCA*), kas atbild par riska pārvaldību ES līmenī. *EUCA* vajadzētu pilnībā darboties 2028. gadā. Turklāt *ES muitas datu centrs* – centralizēts sistēmu kopums, kas paredzēts, lai aizstātu dalībvalstīs esošo muitas IT infrastruktūru, – no 2028. gada sāktu savu pirmo ierobežoto darbības posmu nolūkā risināt e-komercijas jautājumus.

4.28. Eiropas Parlaments 2024. gadā pieņēma normatīvo rezolūciju par muitas reformas priekšlikumu[15]. Tajā bija aicināts agrāk īstenot datu centram paredzēto pilnīgo funkcionalitāti. 2025. gada aprīlī turpinājās diskusijas Eiropas Savienības Padomē. 2025. gada sākumā Komisija paziņoja[16], ka ir gatava sadarboties ar abiem likumdevējiem, lai daļas no ierosinātās reformas pārceltu uz 2026. gadu nolūkā risināt problēmas, kas saistītas ar zemas vērtības e-komercijas importa pieaugumu.

4.29. Mēs atzīmējam, ka līdz reformas pieņemšanai un īstenošanai mūsu iepriekš konstatētās nepilnības, piemēram, pienācīgas ES mēroga analīzes trūkums par finanšu riskiem[17] un problēmas, kas saistītas ar pareizu PVN un muitas nodokļu iekasēšanu par internetā tirgotām precēm un pakalpojumiem[18], saglabāsies. Atzīmējam arī to, ka tikmēr, kamēr reforma vēl nav pieņemta, Komisija nespēj pilnībā sagatavoties tās īstenošanai.

---

15 EP-PE_TC1-COD(2023)0156.

16 Komisijas paziņojums “Visaptveroša ES rīkkopa drošai un ilgtspējīgai e-komercijai”.

17 Īpašais ziņojumu 04/2021 “Muitas kontrole: nepietiekama saskaņotība kaitē ES finanšu interesēm”.

18 Īpašais ziņojums 12/2019 “E-komercija: vēl jārisina daudzas problēmas, kas saistītas ar PVN un muitas nodokļa iekasēšanu”.

4.30. 2024. gadā mēs konstatējām, ka, lai gan Komisija bija veikusi dažus sākotnējos sagatavošanās pasākumus, lai īstenotu muitas reformu, tā nebija izstrādājusi plānu progresa uzraudzībai, kurā būtu norādīti detalizēti termiņi un sadalīti pienākumi. Reforma ir sarežģīts plaša mēroga projekts. Tiesību akti joprojām atrodas priekšlikuma posmā, tomēr, ņemot vērā Komisijas sākotnējo īstenošanas grafiku un Parlamenta aicinājumus to paātrināt (sk. ***4.27***. un ***4.28***. punktu), pastāv ievērojams risks, ka muitas reforma netiks īstenota saskaņā ar sākotnēji paredzēto grafiku.

Komisijas novērtējumā par vienkāršoto PVN pašu resursu sistēmu nebija iekļauta ietekme uz dalībvalstu iemaksām

4.31. Komisija 2021. gadā vienkāršoja PVN pašu resursu sistēmu, lai racionalizētu saistītos aprēķinus un samazinātu administratīvo slogu gan Komisijai, gan dalībvalstīm. Šī vienkāršošana ietvēra lielākās daļas korekciju un atbrīvojumu atcelšanu un visā 2021.–2027. gada *daudzgadu finanšu shēmā* piemērotās *vidējās svērtās likmes* (VSL) iesaldēšanu tās 2016. gada vērtībā; tādējādi tika atcelta nepieciešamība dalībvalstīm katru gadu aprēķināt jaunu VSL.

4.32. Saskaņā ar juridisko prasību[19] Komisija 2024. gadā nāca klajā ar ziņojumu, kurā bija iekļauts tās pirmais izmaiņu novērtējums. Tajā bija secināts, ka jaunā sistēma efektīvi vienkāršo aprēķinus un ir pietiekama PVN pašu resursu iekasēšanai. Saskaņā ar Komisijas ziņojumu dalībvalstis atzina vienkāršošanas pozitīvo ietekmi uz to administratīvo slogu.

4.33. Ziņojumā bija arī minētas dažu dalībvalstu bažas par iesaldēto 2016. gada VSL, kas pilnībā neatspoguļo PVN likmes izmaiņas. Tomēr tajā bija secināts, ka atšķirības starp iesaldēto VSL un PVN likmi, kas būtu izmantota saskaņā ar iepriekšējo sistēmu 2021.–2024. gadā, lielākoties bija viena procentpunkta robežās.

4.34. Mēs salīdzinājām dalībvalstu uz PVN balstītās iemaksas, kas veiktas, izmantojot iesaldēto VSL, ar to, kādas būtu to iemaksas saskaņā ar iepriekšējo PVN pašu resursu sistēmu. Izmantojot iesaldēto VSL, PVN pašu resursi attiecīgajā periodā kopumā samazinājās par 1,6 miljardiem EUR (3 % no kopējām veiktajām PVN iemaksām). Piecu dalībvalstu uz PVN balstītās iemaksas attiecīgajā periodā samazinājās par vairāk nekā 5 %, savukārt vienai dalībvalstij tās palielinājās par 4 %.

[19] Regula (EEK, Euratom) Nr. 1553/89, 13.a pants.

4.35. Šis samazinājums neietekmēja kopējo ES budžetu, jo to kompensēja *NKI pašu resursu līdzsvarojošā loma*, kas kompensēja citu ieņēmumu avotu samazinājumu. Mēs aprēķinājām papildu NKI iemaksas, kas dalībvalstīm bija jāveic, lai kompensētu PVN pašu resursu samazinājumu 1,6 miljardu EUR apmērā saistībā ar iesaldētās 2016. gada VSL izmantošanu. Gan PVN, gan NKI aprēķinu apvienotie rezultāti ir sniegti ***4.4. pielikumā***. Salīdzinoši netika skartas tikai tās dalībvalstis, kuru PVN bāze ir ierobežota līdz 50 % no to NKI bāzes, vai dalībvalstis, kuru PVN likme laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam saglabājās stabila. Dažās dalībvalstīs 2016. gada iesaldētās VSL izmantošanas neto ietekme ir ievērojama. Divas dalībvalstis iemaksāja par vairāk nekā 100 miljoniem EUR mazāk, nekā tās būtu maksājušas, ja iesaldētā VSL nebūtu izmantota, savukārt trīs dalībvalstis papildus samaksāja vairāk nekā 100 miljonus EUR. Šī analīze netika iekļauta Komisijas ziņojumā.

Gada darbības pārskati

4.36. Kopumā informācija par pašu resursu pareizību, kas sniegta BUDG ĢD un *Eurostat* publicētajos 2024. gada darbības pārskatos, apstiprina mūsu konstatējumus un secinājumus.

4.37. BUDG ĢD 2024. gada darbības pārskatā ziņoja, ka tas ir pabeidzis kvantitatīvi noteikt TPR zaudējumus, kas radušies no Ķīnas importēto tekstilizstrādājumu un apavu pārāk zemas novērtēšanas rezultātā septiņās dalībvalstīs 2011.–2017. gada periodā[20]. 2024. gada 31. decembrī TPR zaudējumu kumulatīvā summa, kas saistīta ar pārāk zemu novērtējumu visās pārējās dalībvalstīs, ES pārskatos tiek lēsta 0,9 miljardu EUR apmērā, un ar to saistītie nokavējuma procenti tiek lēsti 0,3 miljardu EUR apmērā. BUDG ĢD mērķis ir 2025. gadā pabeigt aprēķinus par pārējām dalībvalstīm.

[20] Austrija, Vācija, Īrija, Luksemburga, Nīderlande, Slovākija un Zviedrija.

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

4.38. Kopumā revīzijas pierādījumi liecina, ka kļūdu līmenis ieņēmumos nav būtisks. Mūsu pārbaudītās ieņēmumu sistēmas kopumā darbojās efektīvi. Tomēr daži PVN atrunu un TPR neatrisināto jautājumu pārvaldības kontroles sistēmu elementi bija daļēji efektīvi (sk. ***4.17***. un ***4.18***. punktu). Turklāt informācijas sniegšana par NKI atrunām un datu paziņošana par plastmasas pašu resursu, kā arī daži galveno iekšējo TPR kontroles mehānismu elementi, kurus mēs novērtējām trijās dalībvalstīs, bija daļēji efektīvi (sk. ***4.15***., ***4.20***.–***4.22***. un ***4.25***. punktu).

4.39. Mēs arī konstatējām, ka pastāvēja riski muitas reformas savlaicīgai īstenošanai un ka Komisijas pirmajā novērtējuma ziņojumā par PVN pašu resursu reformu nebija iekļauta reformas ietekme uz dalībvalstu iemaksām (sk. ***4.30***. un ***4.34***. punktu). Šie jautājumi neietekmē mūsu revīzijas atzinumu par ieņēmumu pareizību, jo tie nav tieši saistīti ar pārskatiem pakārtotajiem darījumiem.

Ieteikumi

4.40. Mūsu veiktās iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pēcpārbaudes rezultāti ir parādīti ***4.1. pielikumā***. Pārbaudījām četrus ieteikumus, kas bija sniegti mūsu 2020., 2021. un 2022. gada pārskatos un kas bija jāievieš 2024. gadā. Mēs konstatējām, ka Komisija bija pilnībā ieviesusi divus ieteikumus un vienu ieteikumu – dažos aspektos. Attiecībā uz galīgo ieteikumu bija pilnībā ieviesta daļa no tā, bet atlikušie elementi vairs nebija aktuāli.

4.41. Pamatojoties uz konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs Komisijai esam sagatavojuši turpmāk minēto ieteikumu.

4.1. ieteikums. Paātrināt sagatavošanas darbus ierosinātās muitas reformas īstenošanai

Pastiprināt darbības, lai nodrošinātu savlaicīgu muitas reformas īstenošanu pēc tās pieņemšanas, izstrādājot plānu, kurā paredzēti detalizēti termiņi un noteikti pienākumi progresa uzraudzībai šādos jautājumos:

a) ES Muitas dienesta izveide un sākotnēja darbība, līdz ES Muitas dienests kļūst pietiekami darbotiesspējīgs, lai pats izpildītu savu budžetu;

b) ES muitas datu centra izveide, īstenošana un uzturēšana.

Ieviešanas mērķtermiņš: līdz 2026. gada beigām.

Pielikumi

4.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2020	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **3.1. ieteikums** Pārskatīt un atjaunināt pieeju, pēc kuras turpmākajos daudzgadu ciklos veiks dalībvalstu NKI datu apstiprinājumpārbaudes, lai tādējādi vēl vairāk racionalizētu procesu un saīsinātu periodu, kurā NKI dati cikla beigās paliek atvērti.			Sk. ***4.13***. punktu.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2021	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **3.2. ieteikums** Pārskatīt PVN atrunu pārvaldības procedūras, lai noteiktu saskaņotākus un stingrākus termiņus valsts iestādēm un padarītu kontroli un atrunu atcelšanu efektīvāku.			Komisija vēl nav atjauninājusi savas iekšējās procedūras šajā jomā. Līdz 2024. gada beigām Komisija joprojām pārskatīja savas iekšējās procedūras, lai ņemtu vērā jaunās vienkāršotās PVN deklarācijas un tiesiskā regulējuma izmaiņas, kas ieviestas ar vienkāršoto PVN sistēmu.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2022	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **4.1. ieteikums** Iesakām Komisijai pārskatīt procedūras, ko tā izmanto PVN direktīvas nepiemērošanas gadījumu pārvaldībai, ja šie gadījumi varētu ietekmēt ES budžetu, konkrēti: a) sistemātiski uzraudzīt laika grafikus, kādos paveicami dažādie posmi gan saistībā ar *pārkāpuma procedūru*, gan saistībā ar citām izpildes panākšanas darbībām, kas paredzētas neatbilstības novēršanai, kā arī veikt savlaicīgus pasākumus, lai izvairītos no pārmērīgiem kavējumiem; b) novērtēt, vai kādā dalībvalstī konstatētai neatbilstībai, kura skar no PVN iegūtos pašu resursus, ir transversāla iedaba un vai tā varētu attiekties arī uz citām dalībvalstīm; c) rīkoties savlaicīgi un, iespējams, formulēt transversālas atrunas, kas nodrošinātu uz PVN balstīto valstu iemaksu ES budžetā pareizību.	✓ ✓ ✓	 	4.1. ieteikuma a) punkts: Komisija (Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāts) ir pabeigusi caurskatīt savu iekšējo sistēmu, ar kuru uzrauga izpildes panākšanas darbību pārvaldību. Lielākā daļa ar PVN direktīvu saistīto pārkāpumu lietu, kas 2022. gada beigās vēl nebija pabeigtas, bija slēgtas. 4.1. ieteikuma b) un c) punkts: Pēc grozītās Regulas Nr. 1553/89 pieņemšanas Komisija 2025. gada martā dalījās ar dalībvalstīm savā pieejā attiecībā uz 3. panta 2. punkta c) apakšpunkta piemērošanu. Saskaņā ar šo pieeju korekcijas aprēķins būtu jāveic tikai par pārkāpumiem, par kuriem ir nosūtīta oficiāla paziņojuma vēstule un dalībvalsts ir atzinusi pārkāpumus, ko apstiprinājusi Eiropas Savienības Tiesa. Tādējādi Komisija varēja formulēt atrunas par PVN direktīvas nepiemērošanu tikai tad, ja bija izpildīts viens no šiem nosacījumiem.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2022	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **4.2. ieteikums:** Iesakām Komisijai bez kavēšanās pabeigt to pieprasījumu atkārtoto novērtēšanu, kuri saņemti no dalībvalstīm līdz 2022. gada maijam (bez tiesību aktos noteikta termiņa) un kuros pausta nepiekrišana Komisijas sākotnējam TPR norakstīšanas gadījumu novērtējumam.	✓		Komisija pabeidza atkārtoti izvērtēt visas 59 spēkā esošās norakstīšanas lietas, kas saistītas ar to dalībvalstu pieprasījumiem, kuras nepiekrita Komisijas sākotnējam norakstīšanas novērtējumam (lietas, kas paziņotas pirms 2022. gada 3. maija).

Avots: ERP.

4.2. pielikums. Spēkā esošo NKI atrunu, PVN atrunu, plastmasas atrunu un TPR neatrisināto jautājumu skaits katrā dalībvalstī 2024. gada 31. decembrī

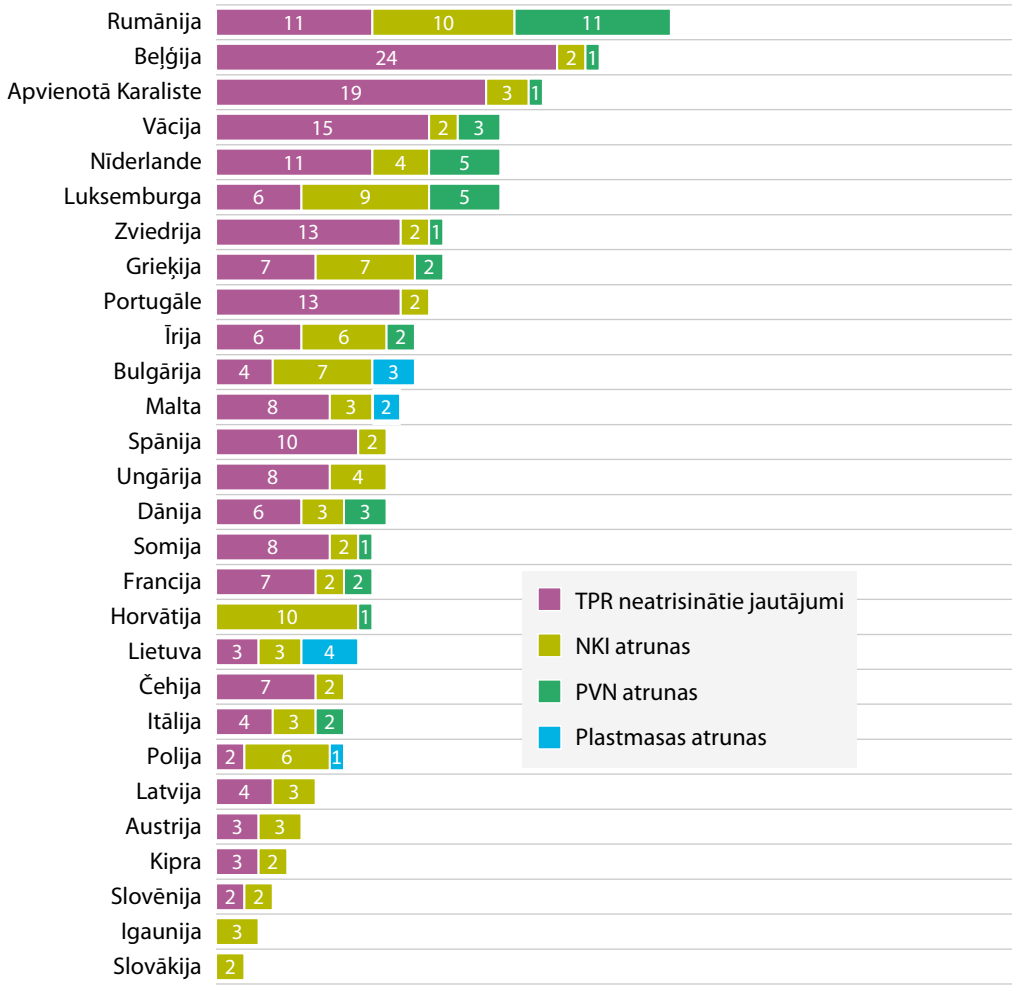

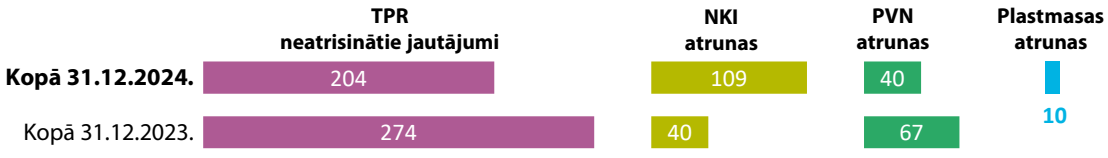

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

4.3. pielikums. Iekasēto un vēl neiekasēto nodokļu TPR pārskatu sagatavošanas process un iekļaušana ES pārskatos un budžetā

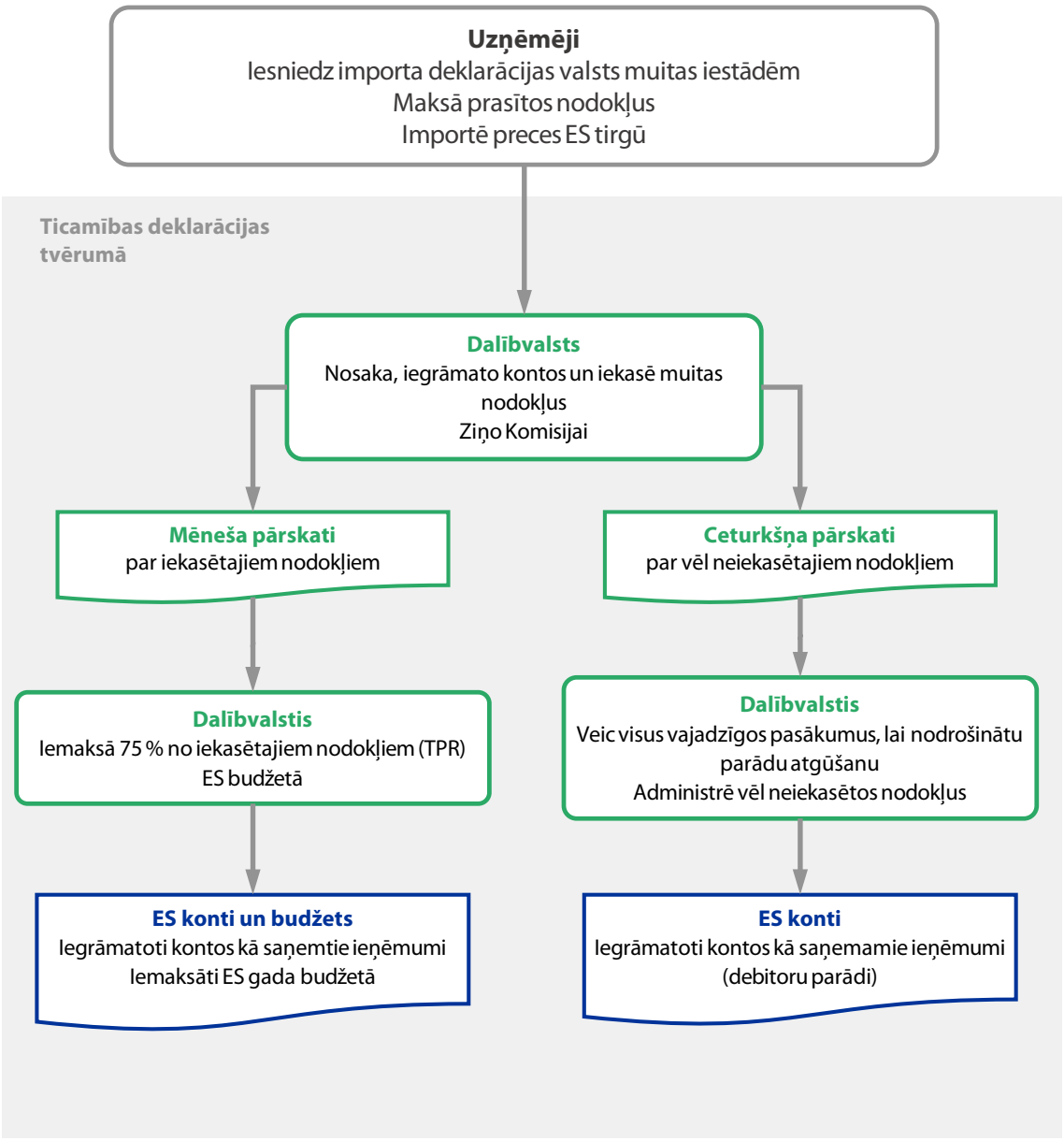

Avots: ERP, pamatojoties uz spēkā esošajiem ES tiesību aktiem un noteikumiem.

4.4. pielikums. Vidējās svērtās likmes iesaldēšanas 2016. gada vērtībās neto ietekme (kas atspoguļo izmaiņas gan uz PVN, gan NKI balstītās iemaksās)

(tūkstoši EUR)

Dalībvalstis	2021	2022	2023	Kopā (2021–2023)
Beļģija	13 673	5066	-20 708	-1969
Bulgārija	755	123	-3550	-2672
Čehija	-13 357	-9611	-9084	-32 051
Dānija	11 466	12 491	14 496	38 452
Vācija	-160 432	-171 094	-136 900	-468 426
Igaunija	895	981	1186	3062
Īrija	-12 716	-2206	-12 126	-27 047
Grieķija	-36 160	-32 781	-34 930	-103 871
Spānija	-2891	-11 790	-61 953	-76 634
Francija	90 276	91 400	157 123	338 799
Horvātija	1859	2153	2733	6745
Itālija	52 989	-34 879	-15 308	2803
Kipra	729	813	996	2538
Latvija	1218	1180	1851	4248
Lietuva	1914	618	736	3268
Luksemburga	1590	1653	2062	5304
Ungārija	-9243	-4853	-5482	-19 579
Malta	441	491	625	1558
Nīderlande	58 296	88 046	109 661	256 003
Austrija	-32 646	20 170	35 049	22 573
Polija	17 739	19 435	-66 926	-29 752
Portugāle	2765	7564	9454	19 784
Rumānija	-22 033	-27 162	-20 864	-70 059
Slovēnija	814	634	2621	4069
Slovākija	-527	-1 299	-6732	-8558
Somija	8081	8477	12 383	28 942
Zviedrija	24 505	34 380	43 585	102 470
Kopā	0,0	0,0	0,0	0,0

Piezīme. Negatīvās summas atspoguļo dalībvalstu iemaksu samazinājumus, un pozitīvās summas – iemaksu pieaugumu.

Avots: ERP.

5. nodaļa

Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma

Saturs

	Punkts
Ievads	5.1.–5.9.
Īss apraksts	5.2.–5.8.
Revīzijas tvērums un pieeja	5.9.
Darījumu pareizība	5.10.–5.33.
Kļūdas pētniecības programmās	5.15.–5.30.
Visvairāk kļūdu ir personāla izmaksās	5.15.–5.16.
Dažiem saņēmējiem vēl ir jāpielāgojas izmaiņām, kas ieviestas ar pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" noteikumiem	5.17.–5.18.
Daži saņēmēji piesaka atlīdzināšanai neattiecināmas izmaksas, kas radušās saistībā ar pētniekiem, kuri norīkoti no citām organizācijām	5.19.–5.20.
Citas personāla izmaksu kļūdas	5.21.
Neattiecināmas citas *tiešās izmaksas*	5.22.–5.24.
Fiksētas summas finansējums vienkāršošanas nolūkā	5.25.–5.30.
Kļūdas infrastruktūras projektos	5.31.–5.33.
Pārbaude par to, kā Komisija pārvalda pētniecības jomā sniegto *finansiālo atbalstu trešām personām*	5.34.–5.39.
Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi	5.40.–5.43.
Secinājumi un ieteikumi	5.44.–5.47.
Secinājumi	5.44.–5.45.
Ieteikumi	5.46.–5.47.
Pielikumi	
5.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude kategorijā "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma"	

Ievads

5.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi saistībā ar *DFS* 1. kategoriju "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma". Šīs kategorijas galvenās darbības un izdevumi 2024. gadā ir apkopoti ***5.1. attēlā***.

5.1. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa

Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma
25,9 miljardi EUR (13,5 % no ES budžeta izdevumiem)

(mljrd. EUR)

2024. gada maksājumu sadalījums pēc fonda

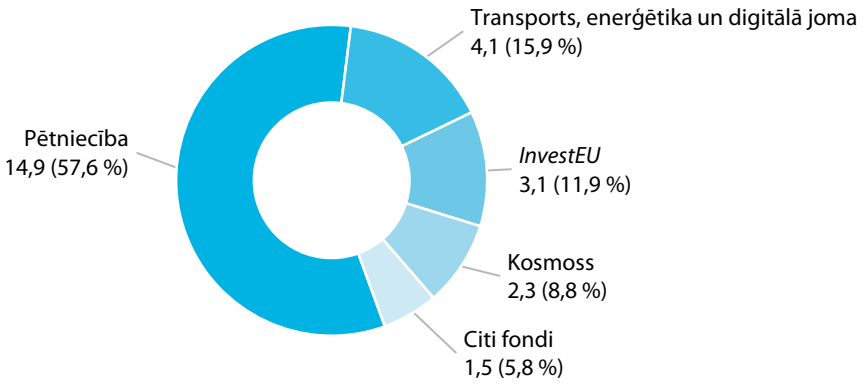

2024. gada revīzijas datu kopa salīdzinājumā ar maksājumiem

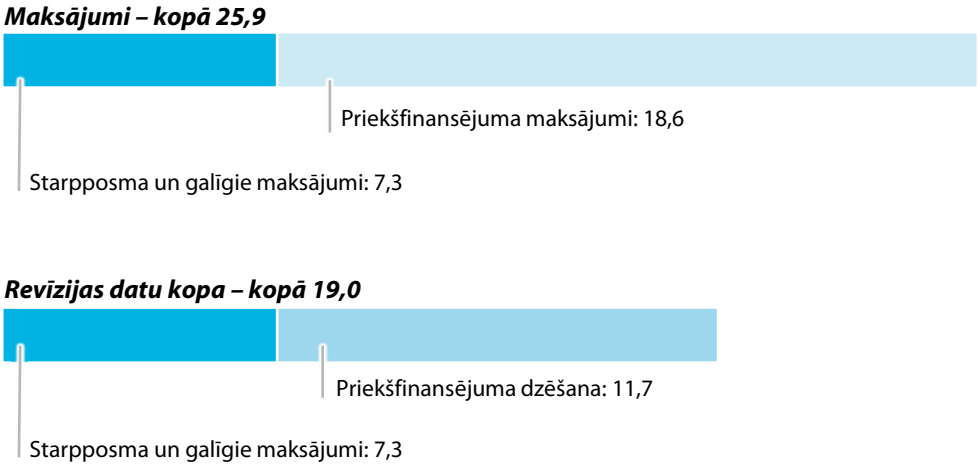

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Savienības 2024. gada *konsolidēto pārskatu* datiem.

Īss apraksts

5.2. *Programmas*, ko finansē no kategorijas "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma", ir daudzveidīgas, un to mērķis ir finansēt projektus, kas cita starpā veicina pētniecību un inovāciju, Eiropas infrastruktūras attīstību transporta, enerģētikas un digitālajā nozarē, sakarus, digitālo pārveidi un vienoto tirgu, kā arī kosmosa politiku.

5.3. Lielāko daļu programmu izdevumu šajā kategorijā tieši pārvalda Komisija, tostarp ar *izpildaģentūru* starpniecību. Pārējās budžeta daļas DFS 1. kategorijā izpilda *kopuzņēmumi* un *decentralizētās aģentūras* (sk. attiecīgās iedaļas īpašajos gada ziņojumos par 2024. finanšu gadu).

5.4. Galvenās pētniecības un inovācijas *programmas* ir pamatprogramma *"Apvārsnis Eiropa"* 2021.–2027. gada periodam un tās priekštece *"Apvārsnis 2020"* 2014.–2020. gada periodam. 2024. gadā "Apvārsnis 2020" veidoja aptuveni divas trešdaļas no mūsu revidētajiem pētniecības *darījumiem*.

5.5. DFS 1. kategorijā tiek finansēti arī infrastruktūras projekti, tostarp atbilstoši *Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam (EISI)*, fondam *InvestEU* un kosmosa programmām – *Galileo* (ES globālā satelītnavigācijas sistēma), *EGNOS* (Eiropas Ģeostacionārās navigācijas pārklājuma dienests) un *Copernicus* (Eiropas Zemes novērošanas programma).

5.6. Lielākā daļa pētniecības izdevumu Apvāršņa programmās un EISI ir *dotācijas* publiskiem vai privātiem *saņēmējiem*, kuri piedalās projektos. Komisija pēc dotācijas nolīguma parakstīšanas piešķir saņēmējiem priekšfinansējumu. Attiecībā uz dotācijām, ar kurām atlīdzina faktiskās izmaksas – un tas ir visvairāk izmantotais pētniecības finansēšanas veids –, saņēmēji paziņo faktiskās izmaksas, kuras tiek attiecīgi atlīdzinātas. Ja piešķir *fiksētas summas* dotācijas, saņēmējiem izmaksā iepriekš noteiktu fiksētu maksājumu par katru pabeigtu darba paketi neatkarīgi no faktiskajām izmaksām, t. i., finansiālo atbalstu izmaksā pēc darba pakešu pabeigšanas.

5.7. Kosmosa programmas parasti pārvalda attiecīgās īstenošanas struktūras (netiešā pārvaldība), tostarp Eiropas Kosmosa aģentūra un ES Kosmosa programmas aģentūra, kuras saņem atlīdzināšanas maksājumus, pamatojoties uz faktiskajiem programmu izdevumiem.

5.8. Finanšu instrumentus (aizdevumus, garantijas un kapitālieguldījumus) programmas *InvestEU* ietvaros galvenokārt īsteno Eiropas Investīciju banka vai Eiropas Investīciju fonds, kuri savukārt izmanto finanšu starpniekus.

Revīzijas tvērums un pieeja

5.9. Piemērojot ***1.1. pielikumā*** aprakstīto revīzijas pieeju un metodes, attiecībā uz šo DFS kategoriju mūsu 2024. gada pārbaudē ietilpa:

a) statistiski reprezentatīva izlase, ko veido 127 darījumi un kas aptver visas izdevumu jomas šajā DFS kategorijā. Izlasē ietilpa 99 darījumi pētniecības un inovācijas jomā (65 pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" darījumi un 34 pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" darījumi) un 28 darījumi citās programmās, tostarp 10 EISI darījumi, 4 finanšu instrumenti un 6 darījumi saistībā ar kosmosa un vienotā tirgus programmām. Revidētie finansējuma saņēmēji atradās 17 dalībvalstīs un četrās trešās valstīs;

b) pārbaude par to, kā Komisija pārvalda pētniecības programmās sniegto *finansiālo atbalstu trešām personām*;

c) informācija par *pareizību*, kas sniegta Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorāta (CNECT ĢD) un *Eiropas Pētniecības padomes izpildaģentūras* (*ERCEA*) *gada darbības pārskatos* un pēc tam iekļauta Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*.

Mēs ņēmām vēra arī rezultātus, ko ieguvām, katru gadu revidējot ES aģentūras (ar šo tēmu ir saistītas 11 ES aģentūras), Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtu (EIT) un tos kopuzņēmumus, kuru budžetus finansē DFS 1. kategorijā. Par šiem rezultātiem ziņojām mūsu īpašajos gada ziņojumos par 2023. finanšu gadu, un šie rezultāti balstījās uz 222 darījumu pārbaudi.

Darījumu pareizība

5.10. No 127 mūsu pārbaudītajiem darījumiem 32 darījumos (25 %) bija *kļūdas*. Pamatojoties uz 28 skaitļos izteiktām kļūdām un papildu kļūdām, kas atklātas ES aģentūru, kopuzņēmumu un EIT īstenotajos darījumos, mēs lēšam, ka kļūdu līmenis ir 3,2 % (sk. ***5.2. attēlu***).

5.2. attēls. Skaitļos izsakāmo kļūdu aplēstā ietekme

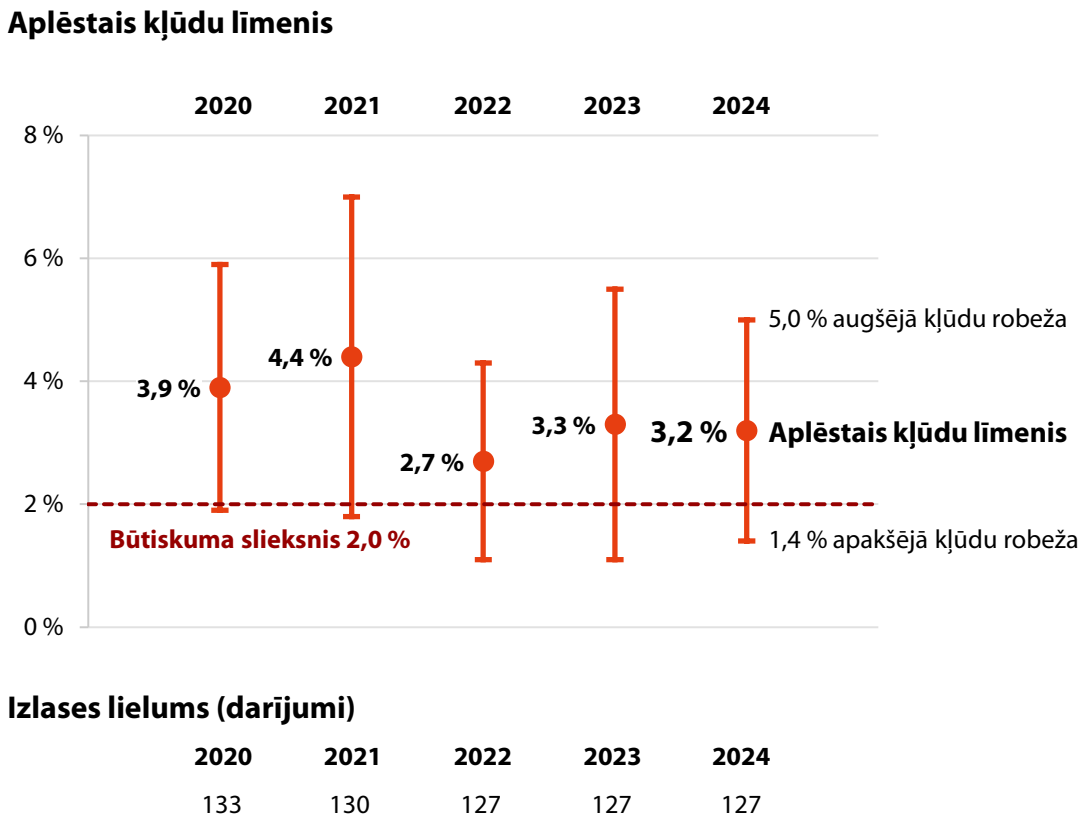

Avots: ERP.

5.11. Mūsu *aplēstā kļūdu līmeņa* sadalījums pēc kļūdas veida 2024. gadā, atsevišķi norādot pētniecības un citus darījumus, ir parādīts ***5.3. attēlā***.

5.3. attēls. Aplēstā kļūdu līmeņa sadalījums pēc kļūdas veida

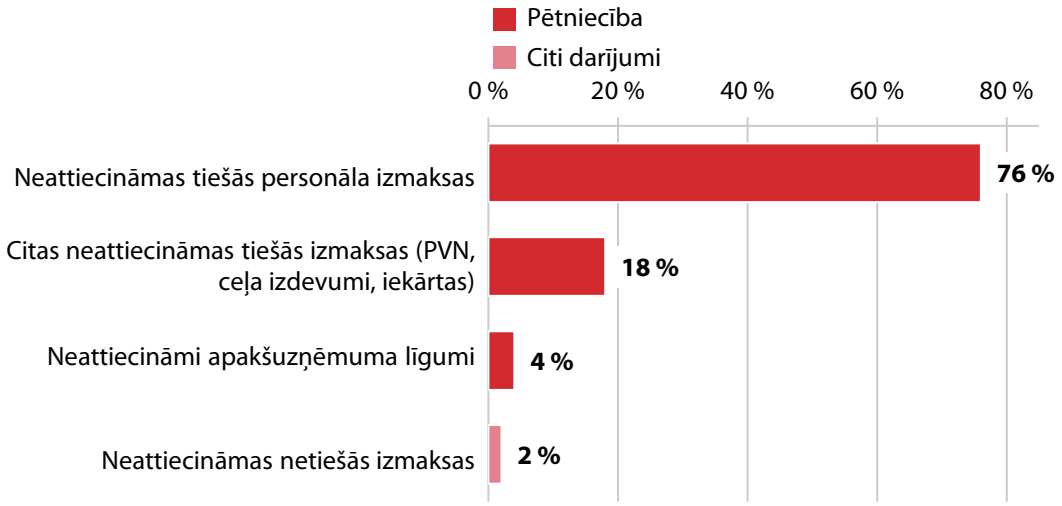

Avots: ERP.

5.12. Pētniecība joprojām ir augsta riska izdevumu joma. Mēs konstatējām *skaitļos izsakāmas kļūdas* 26 no 99 pētniecības darījumiem, ko revidējām mūsu reprezentatīvajā izlasē (26 %). Revīzijā nekonstatējām, ka izdevumu pareizība pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" būtiski atšķirtos no "Apvārsnis Eiropa", lai gan pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" tika ieviesti vienkāršojumi, lai finansējuma saņēmējiem būtu vieglāk atskaitīties par izmaksām.

5.13. Citu programmu un darbību revīzijā mēs konstatējām kļūdas trīs no 28 izlasē iekļautajiem darījumiem. Divas no šīm kļūdām bija izsakāmas skaitļos, un tās abas bija pieļautas EISI projektos.

5.14. Vairākos gadījumos (tie bija iekļauti mūsu izlasē) Komisija bija veikusi korektīvus pasākumus pirms mūsu revīzijām, bet tiem nebija būtiskas ietekmes uz mūsu aplēsto kļūdu līmeni šai nodaļai.

Kļūdas pētniecības programmās

Visvairāk kļūdu ir personāla izmaksās

5.15. Mēs konstatējām kļūdas personāla izmaksās 24 darījumos (t. i., 24 %) no 99 pārbaudītajiem pētniecības darījumiem, un lielākajā daļā pētniecības projektu personāla izmaksas veido lielāko daļu no izmaksām. Te atkal jānorāda, ka nav ievērojamu atšķirību starp pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa".

5.16. Papildus iepriekš minētajām skaitļos izsakāmajām kļūdām mēs ziņojām arī par divām skaitļos neizsakāmām kļūdām, kas radušās, jo pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" projektos nav pareizi ievēroti noteikumi par personāla izmaksu aprēķināšanu.

Dažiem saņēmējiem vēl ir jāpielāgojas izmaiņām, kas ieviestas ar pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" noteikumiem

5.17. Saskaņā ar programmu "Apvārsnis 2020" saņēmējiem ir jāaprēķina personāla gada vai mēneša stundas likmes un jāreizina tās ar ES projektos nostrādāto stundu skaitu. Savukārt programmā "Apvārsnis Eiropa" noteikumi ir vienkāršoti: tagad saņēmējiem ir jāaprēķina dienas likmes un jāreizina tās ar ES projektos nostrādāto dienu skaitu (dienas ekvivalents).

5.18. Tomēr mūsu revīzijas parādīja, ka ne visi saņēmēji ir pielāgojušies jaunajiem noteikumiem. Piecos darījumos no mūsu izlasē iekļautajiem 34 "Apvārsnis Eiropa" darījumiem mēs konstatējām, ka saņēmēji vai nu joprojām izmantoja iepriekšējo aprēķina metodi, vai arī dažos aspektos neievēroja jaunos noteikumus. Trijos no šiem darījumiem šādas prakses rezultātā tika sagatavoti nepareizi izmaksu atlīdzināšanas pieprasījumi.

Daži saņēmēji piesaka atlīdzināšanai neattiecināmas izmaksas, kas radušās saistībā ar pētniekiem, kuri norīkoti no citām organizācijām

5.19. Abās pētniecības programmās saņēmējiem ir ļauts deklarēt personāla izmaksas, kas radušās saistībā ar norīkotiem pētniekiem, kuri ir tieši nodarbināti citā organizācijā, ja vien šī cita organizācija arī nav finansējuma saņēmēja tajā pašā projektā – tādā gadījumā izmaksu atlīdzināšanu drīkst prasīt tikai tas saņēmējs, kurš ir tiešais darba devējs. Turklāt abās programmās attiecināmās izmaksas ir ierobežotas, proti, tām ir jāatbilst faktiskajām izmaksām, kas radušās pētnieka nodarbināšanas organizācijai, un šīs izmaksas apstiprina Komisija.

5.20. Mēs konstatējām kļūdas saistībā ar norīkotu personālu četros mūsu izlasē iekļautos darījumos. Piemērs sniegts ***5.1. izcēlumā***.

5.1. izcēlums

Piemērs par kļūdu izmaksās, kas deklarētas par norīkotiem pētniekiem

Saistībā ar pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" dotāciju publiskā sektora struktūra Beļģijā deklarēja izmaksas par diviem pētniekiem, kuri abi tika norīkoti darbā no citām organizācijām.

Attiecībā uz vienu no šiem pētniekiem finansējuma saņēmējs bija noslēdzis norīkojuma līgumu ar citu organizāciju, kura pētnieku nenodarbināja tieši, bet gan ar vienas personas uzņēmuma starpniecību. Tātad nebija ievērotas personāla izmaksu attiecināmības prasības. Tomēr šīs izmaksas varēja būt attiecināmas kā apakšuzņēmēja izmaksas, ja tās būtu iepriekš paziņotas un apstiprinātas Komisijā.

Otrais pētnieks bija doktorantūras students, kas veica darbu finansējuma saņēmējam, bet bija darba ņēmējs universitātē, kura arī bija finansējuma saņēmējs saskaņā ar to pašu dotācijas nolīgumu. Te atkal nav ievēroti attiecināmības noteikumi.

Citas personāla izmaksu kļūdas

5.21. Citas personāla izmaksu kļūdas bija aplēšu izmantošana faktisko izmaksu vietā, saņēmējam neradušos izmaksu deklarēšana un projekta dienu ieskaitīšana prombūtnes laikā. Piemērs sniegts ***5.2. izcēlumā***. Tāpat mūsu izlasē konstatējām trīs gadījumus, kad vidējo izmaksu aprēķinā nebija pilnībā ievērota ne finansējuma saņēmēja grāmatvedības prakse, ne Komisijas noteikumi.

5.2. izcēlums

Piemērs tam, kā finansējuma saņēmējs ir deklarējis izmaksas par laiku, kas nav nostrādāts revidētajā projektā

Pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" dotāciju saņēma Beļģijas bezpeļņas organizācija, kura deklarēja projektā nodarbinātā personāla izmaksas 12 mēnešu pārskata periodā.

Vienam nodarbinātajam saņēmējs bija deklarējis izmaksas par 215 dienām, kas ir maksimālais iespējamais dienu skaits saskaņā ar programmu "Apvārsnis Eiropa". Nodarbinātais bija reģistrējis 261,5 projekta darba dienas, lai gan saņēmēja uzskaite liecināja, ka viņš ir ņēmis ikgadējo atvaļinājumu, pabijis īstermiņa slimības atvaļinājumā un citu iemeslu dēļ bijis prom kopā 55,5 dienas, tātad strādājis tikai 206 dienas. Līdz ar to saņēmēja deklarētās izmaksas bija pārāk lielas.

Neattiecināmas citas *tiešās izmaksas*

5.22. Svarīgs izmaksu attiecināmības nosacījums ir tas, ka izmaksām ir jābūt saistītām ar attiecīgo darbību un jābūt nepieciešamām tās īstenošanai. Tāpat kā iepriekšējos gados[1], mēs konstatējām, ka šis nosacījums nebija izpildīts četros no darījumiem, kurus revidējām 2024. gadā. Divos gadījumos saņēmējs bija deklarējis izmaksas par konferencēm, kurām nebija tiešas saiknes ar projektu vai kurās bija iekļauti sociālie pasākumi, kas projektam nebija vajadzīgi.

5.23. Mēs konstatējām arī 4 kļūdas ar iekārtām saistīto izmaksu deklarēšanā tajos 12 pētniecības projektos, kuros mēs revidējām šādas izmaksas. Piemērs sniegts ***5.3. izcēlumā***.

[1] 2023. gada pārskats, 5.22. punkts, un 2022. gada pārskats, 5.22. punkts.

5.3. izcēlums

Piemērs par kļūdu izmaksās, kas deklarētas saistībā ar iekārtām

Finansējuma saņēmējiem pētniecības projekta īstenošanai var būt nepieciešams iegādāties specializētas iekārtas. Izmaksu atlīdzināšanas pieprasījumos var iekļaut attiecīgās amortizācijas izmaksas. Ja saņēmējs iekārtas nomā, ir atļauts deklarēt izmaksas, kas atbilst līdzīga aktīva amortizācijas izmaksām.

Vienā pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" projektā privāta struktūra Īrijā kļūdaini deklarēja divu iekārtu nomas izmaksas, nevis līdzīgu iekārtu amortizācijas izmaksas, kuras ir zemākas.

5.24. Konstatējām vēl arī 10 skaitļos izsakāmas kļūdas citās mūsu izlasē aplūkotajās izmaksu kategorijās. Šīs kļūdas bija atskaitāmā *PVN* deklarēšana, neattiecināmas iekšējos rēķinos iekļautas preces un pakalpojumi, izmaksas, kas radušās pēc revidētā pārskata perioda, apliecinošo dokumentu trūkums un nepareiza valūtas maiņas kursa izmantošana.

Fiksētas summas finansējums vienkāršošanas nolūkā

5.25. Pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" Komisija var sniegt finansiālu atbalstu pētniecības projektiem arī fiksētas summas dotācijas veidā, ja šī iespēja ir norādīta darba programmās vai priekšlikumu konkursos. Fiksētas summas finansējums ir *vienkāršotu izmaksu iespēja*, kas paredzēta *Finanšu regulas* 125. pantā un kam iepriekš jāsniedz detalizētas izmaksu aplēses katrā izmaksu kategorijā katram saņēmējam un katrai darba paketei. Pirms dotācijas nolīguma parakstīšanas Komisijas nolīgtie eksperti novērtē izmaksu aplēšu atbilstību ierosinātajām darbībām, lai nodrošinātu, ka aplēses ir pamatotas un nav pārmērīgas. Pēc tam Komisija izmaksā dotācijas summu, ja saskaņā ar ekspertu novērtējumu darba paketes un "pienācīgi īstenotas".

5.26. Savā atzinumā[2] par noteikumiem attiecībā uz dalību Septītās pamatprogrammas darbībās mēs norādījām, ka “vienreizējie maksājumi ir piemēroti skaidri definētiem darba uzdevumiem katrā projektā”, un atzīmējām, ka “grūtības ar šādas shēmas īstenošanu var rasties situācijā, kad darba uzdevumi aizkavējas, ir tikai daļēji izpildīti, vai aizstāti ar citām darbībām”. Vēlākā īpašajā ziņojumā[3] par vienkāršošanas pasākumiem, kas ieviesti programmā “Apvārsnis 2020”, mēs ieteicām Komisijai pastiprināt fiksēto summu testēšanu un uzsākt jaunas izmēģinājuma iniciatīvas, “lai noteiktu piemērotākos projektu veidus, novērtētu iespējamos trūkumus un izstrādātu atbilstošus tiesiskās aizsardzības līdzekļus”.

5.27. Mūsu 2022. gada pārskatā[4] bija iekļauts apraksts par Komisijas procedūrām, ko piemēro fiksētas summas finansējuma piešķiršanai pētniecībā, un īpaši par “vienreizējiem fiksētiem maksājumiem”, kad summa paredzēta visa ES finansējuma segšanai konkrētam projektam.

5.28. 2024. gada jūlijā Komisija novērtēja fiksētas summas finansējuma izmantošanu pamatprogrammās “Apvārsnis 2020” un “Apvārsnis Eiropa”[5]. Galvenie rezultāti liecināja, ka saņēmēji uzskata šāda veida finansējumu par tādu, kas pārvirza uzmanību no izmaksām uz projektu zinātnisko saturu un samazina administratīvo slogu, kas saistīts ar dotāciju pārvaldību un ziņošanas izmaksām. Vienlaikus atzīmējam, ka Komisija vēl nav pabeigusi *ex post* tehniskās pārbaudes par fiksētas summas dotāciju ieviešanu (process 2024. gada beigās bija tikko sācies).

5.29. 2024. gadā mēs revidējām vienu (mūsu pirmo) vienreizēju fiksētas summas darījumu. Sīkāku aprakstu sk. ***5.4. izcēlumā***.

---

[2] Atzinums 1/2006.

[3] Īpašais ziņojums 28/2018, 2. ieteikums.

[4] 2022. gada pārskats, 5.25.–5.32. punkts.

[5] *Assessment of Lump Sum Funding*, Eiropas Komisija, 2024. gada jūlijs.

5.4. izcēlums

Piemērs par fiksētas summas dotācijas maksājuma revīziju

Publiskā sektora saņēmējs Nīderlandē piedalījās biomedicīnas jomas projektā. Komisija visam projektam piešķīra 6 miljonus EUR kā fiksētas summas finansējumu, un no šīs summas 2 miljoni EUR bija piešķirti revidētajam saņēmējam. Projekts bija sadalīts 11 darba paketēs, ko īstenoja septiņi finansējuma saņēmēji. Kopējo dotācijas summu un individuālās summas, kas bija jāizmaksā saņēmējiem par katru darba paketi, noteica, pamatojoties uz saņēmēju izmaksu aplēsēm un ekspertu novērtējumu par šīm aplēsēm.

Mēs revidējām pirmo *starpposma maksājumu*, kas attiecās uz saņēmēja dalību 1.–4. darba paketē, par kurām bija ziņots, ka tās maksājuma veikšanas laikā ir pabeigtas.

Mēs izskatījām gan projekta dokumentus, ko saņēmējs bija iesniedzis Komisijai, gan citu revīzijas laikā sniegto informāciju, lai pārbaudītu, vai saņēmējs ir izpildījis savu darba pakešu daļu. Novērtējām arī, vai budžetā norādītie resursi ir izlietoti, kā plānots.

Konstatējām, ka saņēmējs nebija iegādājies konkrētu iekārtu vienību (aplēstās izmaksas 25 000 EUR), kas bija iekļauta parakstītājā dotācijas nolīgumā. Tā vietā saņēmējs bija izmantojis citu rīku, kas tam jau piederēja, bet neatskaitījās par šo pieejas maiņu projekta ziņojumos. Komisija novērtēja, ka abas attiecīgās darba paketes tās ieskatā bija izpildītas apmierinoši, un pilnā apmērā samaksāja attiecīgās fiksētās summas (kopā 742 000 EUR).

Pamatojoties uz mūsu revīzijā iegūto informāciju, nav skaidrs, vai šīs konkrētās iekārtas vienības iekļaušana budžeta priekšlikumā bija nepieciešama un pamatota.

5.30. Komisija plāno, sākot no 2027. gada, vismaz 50 % no programmas "Apvārsnis Eiropa" budžeta, ko piešķir priekšlikumu konkursiem, realizēt kā vienreizēju fiksētas summas finansējumu. Tomēr līdz šim šāds finansēšanas veids ir izmantots ierobežotā mērā un ir veidojis tikai aptuveni 15 % no visām 2024. gadā parakstītajām dotācijām, kā redzams ***5.4. attēlā***. Tāpēc mēs sagaidām, ka fiksētas summas finansējums turpmākajos gados pakāpeniski būs vairāk pārstāvēts mūsu izlasē.

5.4. attēls. Fiksētas summas dotāciju vērtība un īpatsvars pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" 2022.–2024. gadā

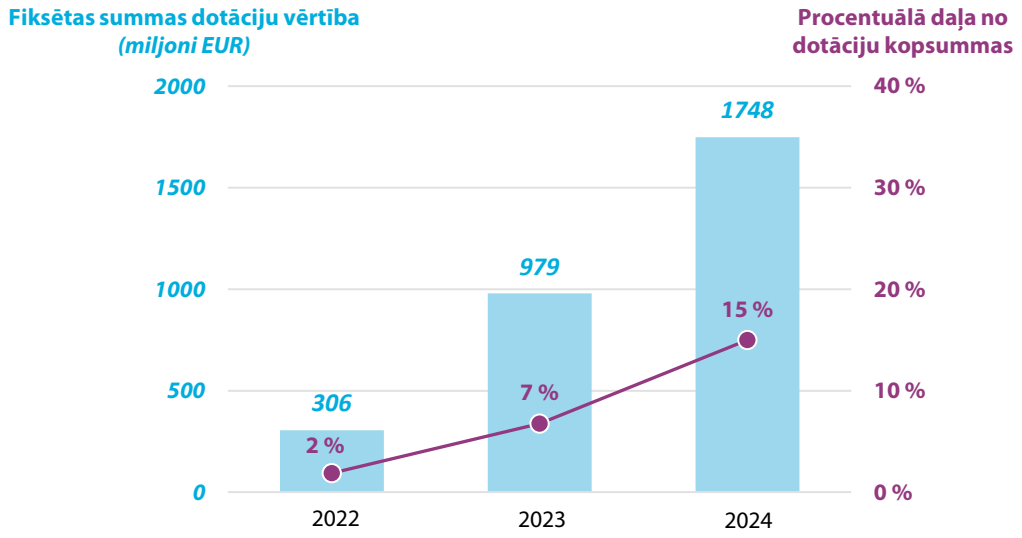

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

Kļūdas infrastruktūras projektos

5.31. EISI programmas infrastruktūras projektos lielāko daļu izmaksu deklarē par darbuzņēmēju veiktajiem būvdarbiem un pētījumiem. Saņēmēji var pieprasīt atlīdzināt arī personāla izmaksas, ja tās ir tieši saistītas ar darbības īstenošanu un neietver *netiešās izmaksas*. Parasti netiešās izmaksas (administrācijas, cilvēkresursu, mācību izdevumi) šajā kontekstā nav attiecināmas.

5.32. Mēs konstatējām vienu gadījumu, kad saņēmējs bija deklarējis netiešās izmaksas, kuras nav attiecināmas (sk. ***5.5. izcēlumu***).

5.5. izcēlums

Piemērs tam, kā saņēmējs EISI projektā deklarējis netiešās izmaksas

Francijā tika izveidota publiskā sektora struktūra speciāli tam, lai pārvaldītu EISI transporta projekta daļu. Izmaksu deklarācijā par revidēto periodu saņēmējs bija iekļāvis izmaksas, kas saistītas ar darbinieku, kurš strādā Cilvēkresursu nodaļā un bija nodarbojies ar tādiem horizontāliem uzdevumiem kā pieņemšana darbā, algu izmaksa un profesionālās mācības, bet šīs izmaksas nevarēja tieši attiecināt uz projektu.

Tātad šīs izmaksas nebija attiecināmas ES finansējuma saņemšanai, un saņēmējam tās nevajadzēja iekļauj savā izmaksu atlīdzināšanas pieprasījumā.

5.33. Vienā citā EISI darījumā mēs konstatējām, ka izmaksas, ko saņēmējs bija deklarējis Komisijai, neatbilda attiecīgajiem maksājumiem, kas bija reģistrēti saņēmēja grāmatvedības sistēmā. Konstatējām arī, ka saņēmējs šajā projektā bija veicis iepirkuma procedūru, kas neatbilda ne dotācijas nolīguma noteikumiem, ne saņēmēja iekšējiem noteikumiem.

Pārbaude par to, kā Komisija pārvalda pētniecības jomā sniegto *finansiālo atbalstu trešām personām*

5.34. Pētniecības programmās finansiālu atbalstu trešām personām sniedz tad, ja nepieciešams atbalstīt relatīvi mazākus projektus un struktūras. Komisija kopā ar izpildaģentūrām noslēdz dotācijas nolīgumus ar vienu vai vairākiem saņēmējiem, kas darbojas kā īstenošanas struktūras un piešķir dotācijas trešām personām.

5.35. Maksimālā summa, ko trešā persona var saņemt kā šāda veida finansējumu, ir 60 000 EUR, ja vien darba programmā vai uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus nav noteikts citādi, kā paredz Finanšu regulas 207. pants. Saņēmējiem, kas nodod atbalsta līdzekļus trešām personām, ir jānodrošina, ka tās ievēro attiecīgos pienākumus, tostarp saistībā ar interešu konfliktu, konfidencialitāti un ētiku, un ka tās atzīst ERP tiesības veikt revīziju.

5.36. Mēs izvēlējāmies šo jautājumu padziļinātai novērtēšanai, ņemot vērā gan īpašos riskus, kas saistīti ar citām struktūrām uzticētu ES finansējuma sadali un kontroli, gan šāda veida finansējuma ievērojamo pieaugumu. Visā plānošanas periodā šāda veida finansiālā atbalsta summa programmas "Apvārsnis 2020" dotācijās bija 2,5 miljardi EUR. 2024. gada beigās šāda veida atbalsta summa programmā "Apvārsnis Eiropa" bija jau vairāk nekā divkāršojusies (5,5 miljardi EUR).

5.37. Mēs izskatījām Komisijas norādījumus par šādu dotāciju pārvaldību un pārbaudījām tos 11 darījumus, kas bija iekļauti mūsu DFS 1. kategorijas izlasē 2023. un 2024. gadam.

5.38. Mūsu revīzijās secinājām turpmāk minēto.

- Deviņos no 11 revidētajiem gadījumiem 60 000 EUR robežvērtība bija pārsniegta (individuālas dotācijas sasniedza gandrīz 330 000 EUR), bet ne darba programmā, ne uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus atkāpe nebija pienācīgi pamatota. Tas neatbilst tiesību aktu prasībām. Komisija norāda, ka daža veida darbībām ir raksturīga vajadzība pēc lielākām dotācijas summām. Mēs uzskatām, ka ar šo skaidrojumu nepietiek, lai attaisnotu atsevišķu trešo personu finansējumu, kas pārsniedz minēto robežvērtību.

- Tikai trijos no 11 gadījumiem finansējuma saņēmēju un trešo personu noslēgtajos nolīgumos bija iekļauti visi pienākumi, kas tiek prasīti ES dotācijas nolīgumos. Divos citos gadījumos daži pienākumi bija iekļauti, bet atlikušajos sešos gadījumos līguma nosacījumos nebija iekļauts neviens no šiem pienākumiem. Vienā no darījumiem trešā persona apšaubīja mūsu revīzijas tiesības, jo ar saņēmēju noslēgtajā nolīgumā nebija iekļauts attiecīgs nosacījums, un piekļuve revīzijai vajadzīgajiem pierādījumiem tika piešķirta tikai pēc izvērstas saziņas.

5.39. Turklāt mēs konstatējām, ka saņēmējiem, kuriem Komisija uztic pārvaldīt trešām personām sniegtu finansiālo atbalstu, nav jāpierāda savu kontroles mehānismu *efektivitāte*, kas nodrošinātu ES izdevumu pareizību. Mēs uzskatām, ka tas rada īpašu risku *pareizai finanšu pārvaldībai* un ES finanšu interešu aizsardzībai.

Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

5.40. Mēs izskatījām informāciju Komisijas 2024. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā attiecībā uz DFS 1. kategorijai aplēsto risku maksājumu laikā. Komisija to lēš kā 1,6 %. Šī procentuālā daļa ir tuvu mūsu aplēstā kļūdu līmeņa diapazona apakšējai robežai (tāpat kā tas bijis daudzus gadus) un ir zem būtiskuma sliekšņa.

5.41. 2024. gadā CNECT ĢD galvenie izdevumi bija saistīti ar programmām "Apvārsnis 2020", "Apvārsnis Eiropa" un "Digitālā Eiropa", savukārt *ERCEA* izdevumi bija saistīti ar "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa". Attiecībā uz "Apvārsnis 2020" Komisija aprēķināja un sniedza vienu kumulatīvu reprezentatīvu atklāto kļūdu īpatsvaru aptuveni 3,6 % apmērā. Kumulatīvais *atlikušo kļūdu* īpatsvars, ierēķinot korektīvos pasākumus, ir aptuveni 1,8 % (atsevišķie kļūdu īpatsvari ir aptuveni 1,8 % CNECT ĢD un 0,9 % *ERCEA*).

5.42. Tā kā programmu "Apvārsnis Eiropa" un "Digitālā Eiropa" *ex post* revīzijas sākās 2024. gada otrajā pusē, šīm programmām vēl nav pieejams atklāto kļūdu īpatsvars. Tāpēc CNECT ĢD un *ERCEA* kā aplēsto kļūdu īpatsvaru ir izmantojuši savu mērķrādītāju, kas šo programmu atlikušo kļūdu īpatsvaram ir noteikts ne vairāk kā 2 %.

5.43. Mēs uzskatām, ka CNECT ĢD un *ERCEA* gada darbības pārskati atspoguļoja šīm struktūrām pieejamo informāciju un, pamatojoties uz to, sniedz patiesu novērtējumu par finanšu pārvaldību saistībā ar DFS 1. kategorijas izdevumu darījumu pareizību.

Secinājumi un ieteikumi

Secinājumi

5.44. Kopumā mūsu iegūtie un šajā nodaļā izklāstītie revīzijas pierādījumi liecina, ka kļūdu līmenis kategorijas "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" izdevumos bija būtisks. Saskaņā ar mūsu veiktajām darījumu pārbaudēm šai DFS kategorijai kopējais aplēstais kļūdu līmenis ir 3,2 %.

5.45. Galvenais faktors, kas izraisa kļūdas DFS 1. kategorijā, ir neattiecināmas vai nepareizi deklarētas personāla izmaksas pētniecības izdevumos. Lai gan laika gaitā tiesību aktos ir ieviesti vienkāršošanas pasākumi un Komisija sniedz norādījumus finansējuma saņēmējiem, stāvoklis vairākus gadus ir saglabājies nemainīgs[6]. Ievērojamam skaitam saņēmēju joprojām ir problemātiski pareizi piemērot noteikumus, tostarp, īstenojot programmu "Apvārsnis Eiropa". Ņemot vērā tikko minēto, mēs atzīmējam, ka Komisijas mērķis ir vēl vairāk izmantot fiksētas summas finansējumu, lai vienkāršotu ziņošanu par projektiem un ES finansiālā atbalsta izmaksāšanu.

Ieteikumi

5.46. Mūsu pēcpārbaudes konstatējumi par 2021., 2022. un 2023. gada pārskatā sniegtajiem ieteikumiem, kuri bija jāievieš līdz 2024. gadam, ir aprakstīti ***5.1. pielikumā***. Komisija ir ieviesusi četrus ieteikumus pilnībā un vienu ieteikumu – lielākajā daļā aspektu, bet viens ieteikums nav ieviests.

5.47. Pamatojoties uz šo pēcpārbaudi un saviem konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs esam Komisijai sagatavojuši turpmāk minētos ieteikumus.

---

[6] 2018. gada pārskats, 5.16. punkts, 2019. gada pārskats, 4.11. punkts, 2020. gada pārskats, 4.13. punkts, 2021. gada pārskats, 4.12. punkts, 2022. gada pārskats, 5.13. punkts, un 2023. gada pārskats, 5.13. punkts.

5.1. ieteikums. Pārskatīt fiksētas summas dotāciju ieviešanu

Iesakām Komisijai izskatīt fiksētas summas dotāciju reprezentatīvu izlasi un analizēt pieredzi, kas līdz šim gūta fiksētas summas dotāciju izmantošanā, kā arī metodes, pēc kurām nosaka ES finansiālo atbalstu, nolūkā sniegt ieguldījumu fiksētas summas finansējuma turpmākā izmantošanā.

Īstenošanas mērķtermiņš: 2026. gada vidus.

5.2. ieteikums. Uzlabot trešām personām sniegtā finansiālā atbalsta pārvaldību

a) Noteikt minimālos kontroles standartus, kas saņēmējiem jāpiemēro, lai nodrošinātu ES izdevumu pareizības efektīvas pārbaudes.

b) Prasīt, lai attiecīgie pienākumi, kas izriet no ES dotācijas nolīguma, tiktu atspoguļoti arī vai nu nolīgumos, ko saņēmēji noslēdz ar trešām personām, vai arī saņēmēja noteikumos, ko tas paziņo trešām personām.

c) Sniegt pietiekamu pamatojumu, ja darba programmās vai uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus tiek atļauts individuālu trešo personu atbalsts, kas pārsniedz 60 000 EUR.

Īstenošanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Pielikumi

5.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude kategorijā “Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma”

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2021	Mēs ieteicām Komisijai līdz 2024. gada vidum (attiecībā uz “Apvārsnis Eiropa”) turpmāk minēto. **1. ieteikums** Stingri jāmudina izmantot personāla izmaksu vedni (*Personnel Costs Wizard*) (sk. 4.25. punktu) (darīts pieejams dalībnieku portālā), īpaši dažām atbalsta saņēmēju kategorijām, kurām ir lielāka iespējamība pieļaut kļūdas, piemēram, *MVU* un jaunpienācējiem (“Apvārsnis 2020” gadījumā).			Attiecībā uz programmu “Apvārsnis Eiropa”: RTD ĢD sagaida, ka vednis būs gatavs 2025. gadā.
2022	Mēs ieteicām Komisijai līdz 2024. gada beigām turpmāk minēto.			

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	1. ieteikuma b) punkts. Izvērtēt fiksētas summas finansējumu Pirms nākamajiem pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" uzaicinājumiem izvērtēt, vai ir lietderīgi izmantot fiksētas summas finansētas dotācijas projektiem ar lielu budžetu, un noteikt šādu dotāciju maksimālo summu.			
	Mēs ieteicām Komisijai līdz 2023. gada beigām turpmāk minēto. **2. ieteikums. Uzlabot ekspertu izvērtējumus par fiksētas summas dotācijām** Attiecībā uz fiksētas summas dotācijām jānodrošina, ka ekspertu izvērtējumi par dotāciju pieteikumiem, jo īpaši tajos iekļautajiem budžeta priekšlikumiem, tiek veikti, pienācīgi ņemot vērā attiecīgos kritērijus, un tiek pienācīgi dokumentēti.			
	Mēs ieteicām Komisijai līdz 2024. gada 1. ceturksnim turpmāk minēto. **3. ieteikums. Formulēt skaidras prasības attiecībā uz pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" dotāciju īstenošanu** Attiecībā uz fiksētas summas dotācijām sīkāk precizēt prasības, kas nosaka pareizu īstenošanu, tostarp			Komisija ir pārskatījusi lielāko daļu norādījumu, precizējot prasības attiecībā uz fiksētas summas dotāciju pienācīgu izmantošanu. Pārskatīšanu ir plānots turpināt, un vēl daži pārskatīti norādījumi bija sagatavoti un izziņoti līdz 2025. gada jūnijam.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	katras darba paketes elementus, kas ierosinās maksājumu, kā arī sniegt sīki izstrādātus norādījumus tiem, kas iesaistīti projektu īstenošanas novērtēšanā.			
	Mēs ieteicām Komisijai līdz 2024. gada vidum turpmāk minēto. **4. ieteikums. Definēt fiksētas summas dotāciju *ex post* kontroles mehānismu tvērumu** Attiecībā uz fiksētas summas dotācijām jānosaka savu *ex post* kontroles mehānismu tvērums, kurā jāiekļauj pārbaudes augsta riska jomās, piemēram, iepirkuma noteikumos, interešu konflikta neesībā un dotācijas nolīgumā norādīto resursu izmantošanā.			
2023	Mēs ieteicām Komisijai līdz 2024. gada beigām turpmāk minēto. **3. ieteikums. Izstrādāt pamatnostādnes par iepirkuma *ex ante* kontroles mehānismiem** Turpināt izstrādāt pamatnostādnes, kurās aprakstīts EISI projektu iepirkuma *ex ante* kontroles mehānismu ietvaros veicamo pārbaužu apmērs attiecībā uz			

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	piemēroto atlases un piešķiršanas kritēriju atbilstību tiem, kas publicēti paziņojumā par līgumu.			

Avots: ERP.

6. nodaļa

Kohēzija, noturība un vērtības

Saturs

	Punkts
Ievads	6.1.–6.9.
Īss apraksts	6.2.–6.5.
Politikas mērķi un izdevumu instrumenti	6.2.
Fondu pārvaldība	6.3.–6.5.
Revīzijas tvērums un pieeja	6.6.–6.9.
Darījumu pareizība	6.10.–6.38.
Darījumu pārbaudes rezultāti	6.10.–6.15.
Dalītā pārvaldība	6.16.–6.31.
Neattiecināmas izmaksas un projekti	6.16.–6.22.
Konstatētie iekšējā tirgus noteikumu pārkāpumi saistībā ar publisko iepirkumu un valsts atbalstu	6.23.–6.27.
Nav svarīgu apliecinošo dokumentu	6.28.–6.29.
Finanšu instrumenti	6.30.–6.31.
Darījumi, ko tieši vai netieši pārvalda Komisija	6.32.–6.34.
Pareiza finanšu pārvaldība	6.35.
Citi izdevumi	6.36.–6.38.
Pārvaldība	6.39.–6.62.
Mūsu novērtējums par revīzijas iestāžu darbu	6.39.–6.51.
Atlikušo kļūdu īpatsvars pārsniedz būtiskuma slieksni 44 % no to apliecinājuma pakešu vērtības, kuras mēs revidējām 2024. gadā	6.39.–6.43.
Nepilnības revīzijas iestāžu darbā mazina to, cik lielā mērā Komisija var paļauties uz to secinājumiem	6.44.–6.51.
Komisijas ticamības nodrošināšanas darbs un atlikušo kļūdu īpatsvara paziņošana gada darbības pārskatos	6.52.–6.62.
Komisija uzskata, ka nepareizo izdevumu līmenis apstiprinātajos pārskatos kohēzijas jomā ir būtisks	6.54.–6.58.
2007.–2013. gada un 2014.–2020. gada plānošanas periodu slēgšana	6.59.–6.62.
Secinājums un ieteikumi	6.63.–6.68.

Secinājums 6.63.–6.66.

Ieteikumi 6.67.–6.68.

Pielikumi

6.1 pielikums. Mūsu dalītas pārvaldības darījumu izlases un saistīto konstatējumu sadalījums 2024. gada ticamības deklarācijā

6.2 pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude saistībā ar kategoriju “Kohēzija, noturība un vērtības”

Ievads

6.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi saistībā ar *daudzgadu finanšu shēmas (DFS)* 2. kategoriju "Kohēzija, noturība un vērtības". Šīs kategorijas galvenās darbības un izdevumi 2024. gadā ir apkopoti ***6.1. attēlā***, kurā aplūkojams arī revīzijas datu kopas lielums.

6.1. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa

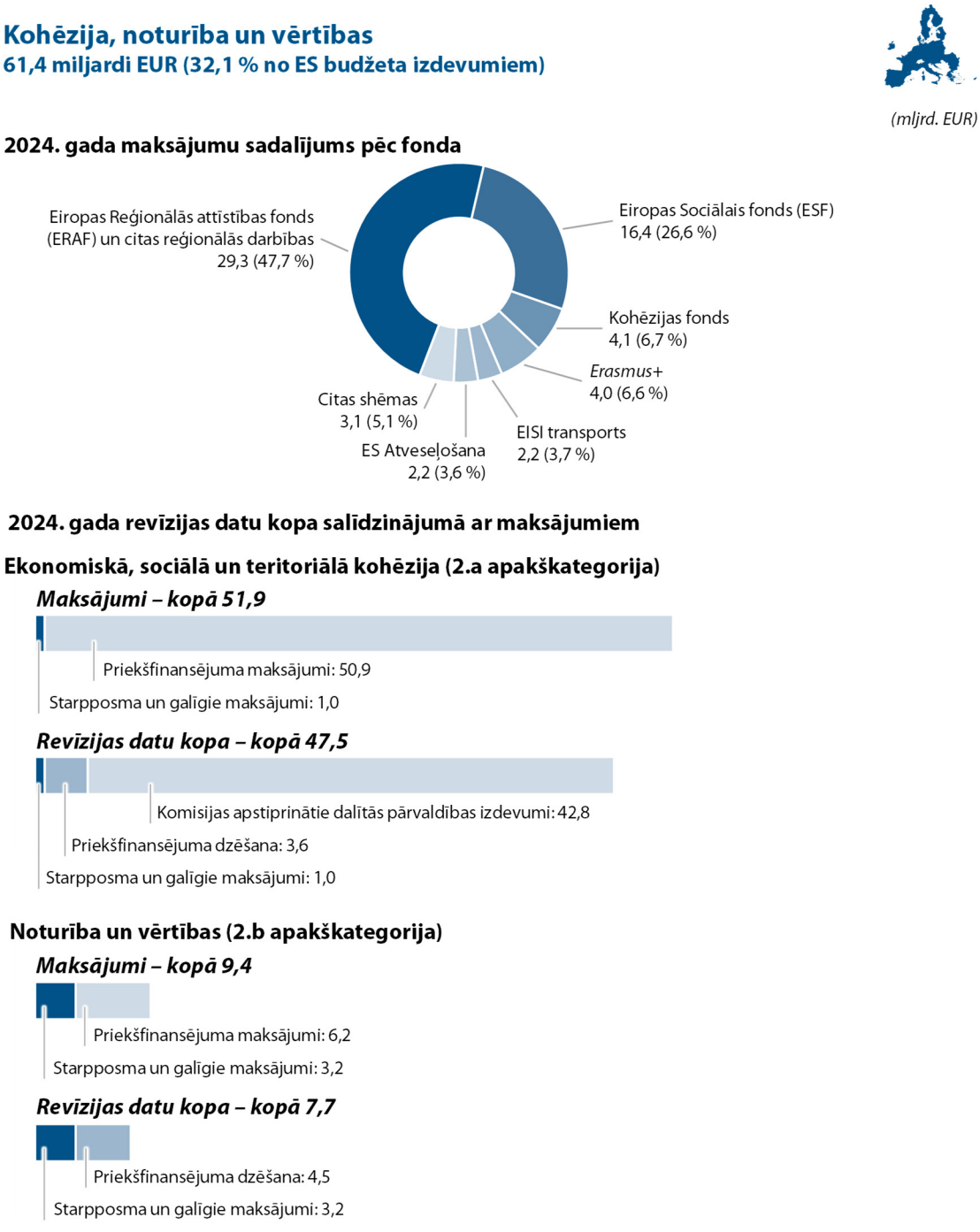

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Savienības 2024. gada *konsolidēto pārskatu* datiem.

Īss apraksts

Politikas mērķi un izdevumu instrumenti

6.2. Izdevumi šajā kategorijā ir vērsti uz attīstības atšķirību mazināšanu starp dažādām dalībvalstīm un ES reģioniem (2.a apakškategorija) un darbībām ES vērtību atbalstam un aizsardzībai, padarot ES noturīgāku pret pašreizējiem un nākotnes izaicinājumiem (2.b apakškategorija). ***6.2. attēlā*** ir parādīti DFS 2. izdevumu kategorijas "Kohēzija, noturība un vērtības" (2.a apakškategorija[1] un 2.b apakškategorija) un saistīto fondu un instrumentu politikas mērķi.

[1] Līgums par Eiropas Savienības darbību, 162. un 174.–178. pants.

6.2. attēls. Politikas mērķi un maksājumi

(mljrd. EUR (*))

2.a apakškategorija – ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija
mērķis ir samazināt attīstības atšķirības starp ES dalībvalstīm/reģioniem.

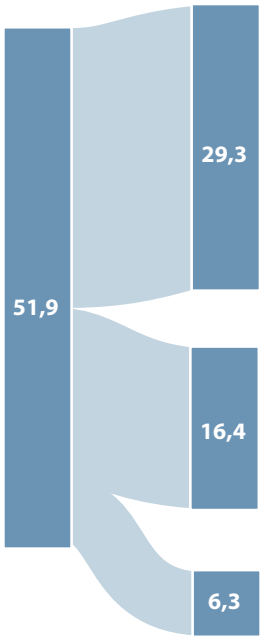

Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF)
mazina reģionālo nelīdzsvarotību, atbalstot inovāciju un pētniecību, digitālo programmu, MVU, mazoglekļa ekonomiku un visu veidu teritoriju ilgtspējīgu un integrētu attīstību un vietējās iniciatīvas.

Eiropas Sociālais fonds (ESF) un ESF+
tiecas panākt augstu nodarbinātības līmeni, taisnīgu sociālo aizsardzību un prasmīgu un noturīgu darbaspēku, kā arī iekļaujošu/saliedētu sabiedrību kā galveno faktoru nabadzības izskaušanā; ESF+ 2021.–2027. gada periodā ietver Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu (JNI), Eiropas atbalsta fondu vistrūcīgākajām personām (EAFVP), ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu un īsteno Eiropas sociālo tiesību pīlāra programmu.

Kohēzijas fonds (KF)
veicina ilgtspējīgu attīstību, finansējot vides un transporta projektus dalībvalstīs, kurās nacionālais kopienākums (NKI) uz vienu iedzīvotāju ir mazāks nekā 90 % no ES vidējā rādītāja. Kohēzijas fonds palīdz finansēt Eiropas transporta tīklu projektus, izmantojot **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (EISI)**.

2.b apakškategorija – noturība un vērtības
mērķis ir padarīt ES noturīgāku, veicinot ES vērtības.

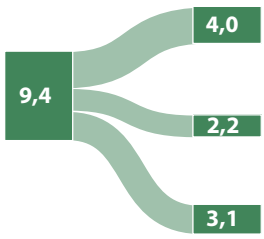

Erasmus+
atbalsta izglītību, apmācību, jaunatni un sportu, veicinot jauniešu mobilitāti un aktīvu līdzdalību.

ES atveseļošana / *NextGenerationEU* (**)
atbalsta ES dalībvalstis, lai tās atgūtos no Covid-19 pandēmijas.

Citas shēmas, piemēram, programma "Radošā Eiropa", programma "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" (*CERV*) un īpaši instrumenti, kas veicina ekonomikas atveseļošanu ES pēc Covid-19 ("ES – veselībai", Ārkārtas atbalsta instruments (*ESI*) u. c.).

(*) DFS 2. kategorijas izdevumi 2024. gadā.
(**) 2,2 miljardi EUR galvenokārt ietver aizdevumu procentus.

Avots: ERP.

Fondu pārvaldība

6.3. Kohēzijas politikas fondus (*ERAF/KF* un *ESF*) īsteno *dalītā pārvaldībā*. ***6.3. attēlā*** ir aprakstīti pārvaldības, kontroles un ticamības nodrošināšanas procesi un ar tiem saistītie uzdevumi un pienākumi.

6.3. attēls. Kohēzijas pārvaldības, kontroles un ticamības nodrošināšanas procesi 2014.–2020. gada plānošanas periodam

Dalītā pārvaldība

REGIO ĢD
EMPL ĢD

Eiropas Komisija

Komisija uzņemas galīgo atbildību par ES budžeta izpildi

- Apstiprina darbības programmas (DP) un visus lielos projektus
- Īsteno darbības programmas kopā ar dalībvalstīm
- Līdzfinansē darbību attiecināmās izmaksas saskaņā ar darbības programmu
- Veic katras apliecinājumu paketes dokumentāru pārbaudi un veic pārbaudes par pilnīgumu un precizitāti, lai tā varētu apstiprināt pārskatus un atbrīvot iepriekš kā garantiju ieturētos 10 % (*). Tā veic arī atlasītas atbilstības revīzijas dalībvalstīs
- Veic minētās pārbaudes, lai validētu atlikušo kļūdu īpatsvaru, par ko ziņojušas revīzijas iestādes, un pēc tam tos publicē savos nākamā gada darbības pārskatos (GDP), norāda arī vidējo svērto rādītāju kā galveno snieguma rādītāju

Dalībvalstis

Valsts/reģionālās iestādes

- Iesniedz daudzgadu darbības programmas par visu DFS
- Līdzfinansē darbību attiecināmās izmaksas saskaņā ar darbības programmu

Vadošās iestādes

- Pārvalda darbības programmas, nodrošinot kohēzijas izdevumu pareizību
- Atlasa darbības
- Pārbauda visus izdevumus, pamatojoties uz saņēmēju maksājumu pieprasījumiem
- Pārbauda izdevumu attiecināmību pirms to apliecināšanas Komisijai

Sertifikācijas iestādes

- Sagatavo un iesniedz maksājuma pieprasījumus
- Sagatavo un apliecina pārskatus

Revīzijas iestādes

- Verificē gada pārskatos iekļautos izdevumus
- Sagatavo gada kontroles ziņojumu, kurā ir dots atlikušo kļūdu īpatsvars darbības programmām un revīzijas atzinums par deklarēto izdevumu pareizību un pārvaldības un kontroles sistēmu darbības efektivitāti.

Atbalsta saņēmēji

- Apņemas sasniegt tiešo rezultātu un koprezultāta rādītājus, kas iekļauti dotāciju nolīgumos
- Īsteno darbības
- Saņem atlīdzināšanas maksājumus ar vadošo iestāžu starpniecību (ES un valsts/reģionālais ieguldījums)

(*) Regulas (ES) Nr. 1303/2013 130. pants ierobežo *starpposma maksājumu* atlīdzināšanu līdz 90 %.

Avots: ERP.

6.4. Kontroles un ticamības nodrošināšanas process balstās uz apvienoto darbu *pareizības* jomā visos līmeņos, kā parādīts ***6.3. attēlā***. Vadošās iestādes ir "pirmā aizsardzības līnija", un dalībvalstīs tās ir iestādes, kas ir atbildīgas par maksājumu pareizību. Dalībvalstis apliecina katras *darbības programmas (DP)* gada pārskatus un ziņo Komisijai, kurai ir galīgā atbildība par ES budžeta izpildi. Revīzijas iestādes sniedz pārliecību, ziņojot Komisijai par *atlikušo kļūdu īpatsvaru* izdevumos, par kuriem tās ir atbildīgas. Galvenais mērķis ir nodrošināt, ka *pārkāpumu* līmenis darbības programmas (DP) gada pārskatos saglabājas zem 2 % no deklarētās summas (*likumības un pareizības būtiskuma slieksnis*).

6.5. DFS 2. kategorija "Kohēzija, noturība un vērtības" aptver ES finansējumu arī ar to *programmu* vai darbību starpniecību, kuras vai nu tieši pārvalda Komisijas *ģenerāldirektorāti (ĢD)* (tostarp izmantojot ES izpildaģentūras)[2], vai kuras pārvalda netieši ar partnerorganizāciju vai citu iestāžu atbalstu, piemēram, *Erasmus+* valstu aģentūru atbalstu, 2.b apakškategorijā (sk. ***6.2. attēlu***).

Revīzijas tvērums un pieeja

6.6. Mūsu darba mērķis bija dot ieguldījumu vispārējās *ticamības deklarācijas* sagatavošanā, kā aprakstīts ***1.1. pielikumā***, un sniegt novērtējumu par DFS 2. kategorijas (kopumā) un kohēzijas politikas fondu (2.a apakškategorija) izdevumu pareizību. To darot, mēs novērtējām revīzijas iestāžu un Komisijas revīzijas struktūras darba uzticamību.

6.7. Piemērojot ***1.1. pielikumā*** aprakstīto revīzijas pieeju un metodes, attiecībā uz šo DFS kategoriju 2024. gadā mēs pārbaudījām ***6.4. attēlā*** norādītos elementus.

---

[2] COMM ĢD, DIGIT ĢD, EMPL ĢD, REGIO ĢD, Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra (*EACEA*), *Eiropas Veselības un digitālā izpildaģentūra (HaDEA)* un *Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (CINEA)* saistībā ar mūsu 2024. gada datu kopas izdevumiem.

6.4. attēls. Revidētie elementi

Statistiski reprezentatīva **223 darījumu izlase**, kas aptver visu izdevumu diapazonu DFS 2. kategorijā. Mūsu mērķis bija aplēst kļūdu līmeni šai kategorijai un veikt ticamības deklarācijas sagatavošanas darbu.

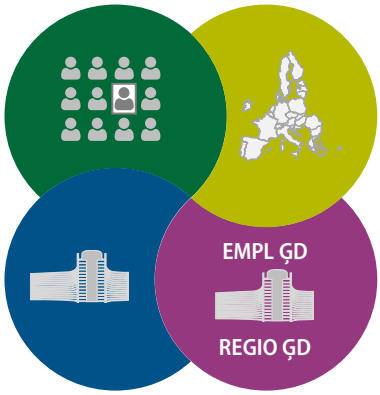

Revīzijas iestāžu darbs, kas veikts, lai apstiprinātu informāciju, kura ietverta 30 apliecinājumu paketēs par 2014.–2020. gadu, kuras attiecas uz 189 darījumiem, ko tās iepriekš bija pārbaudījušas.

Komisijas darbs, kurš veikts, lai pārskatītu un apstiprinātu atlikušo kļūdu īpatsvaru, kas paziņots 2014.–2020. gada apliecinājumu paketēs, kā arī Komisijas revīzijas darbs attiecībā uz šo pakešu pareizības aspektiem.

EMPL ĢD un REGIO ĢD gada darbības pārskatos uzrādītā informācija par pareizību, kura pēc tam iekļauta Komisijas gada pārvaldības un snieguma ziņojumā.

Avots: ERP.

6.8. Kopējā datu kopa 55,2 miljardu EUR apmērā (sk. ***6.1. attēlu***) ietver dalītās pārvaldības izdevumus (45,6 miljardi EUR) no dažādiem *plānošanas periodiem*:

a) **2014.–2020. gads**: 45,1 miljards EUR apstiprinātajos pārskatos, kas iesniegti par 409 darbības programmām un 344 *apliecinājumu paketēm* par 2022./2023. grāmatvedības gadu;

b) **2007.–2013. gads** un **1999.–2006. gads**: 0,3 miljardi EUR 14 darbības programmās (7 katrā periodā), kuras Komisija slēdza vai daļēji slēdza 2024. gadā;

c) **2021.–2027. gads**: 0,2 miljardi EUR apstiprinātajos pārskatos, kas iesniegti par 11 programmām 2022./2023. grāmatvedības gadā.

6.9. **223** *darījumi* tika atlasīti šādi (sīkāku informāciju par mūsu izlasē iekļauto darījumu sadalījumu sk. ***6.5. attēlā***):

a) izmantojot divpakāpju izlases veidošanas metodi:

— 2014.–2020. gads: **189** darījumi, kas atlasīti no revīzijas iestāžu izlases 409 darbības programmās par 42,7 miljardiem EUR. Mēs vispirms atlasījām 30 paketes (2023. gadā – 29) no 2014.–2020. gada perioda izdevumiem, kas 2024. gadā bija apliecināti 344 apliecinājumu paketēs, kuras revīzijas iestādes bija pārbaudījušas un Komisija apstiprinājusi. Mēs neatlasījām nevienu darījumu no periodiem pirms 2014.–2020. gada;

— 2021.-2027. gada periods: atlasīti **4** darījumi 10 programmās 0,2 miljardu EUR apmērā. No 2021.–2027. gada perioda mēs veidojām izlasi tieši no programmu izdevumiem, kas apliecināti gada pārskatos un ko apstiprinājusi Komisija. Mēs atlasījām vienu programmu un pēc tam četrus darījumus no šīs programmas. Mēs izmantojām tiešās pārbaudes, lai pārbaudītu darījumus neatkarīgi no tā, vai *revīzijas iestāde* tos bija revidējusi;

b) izmantojot vienas pakāpes pieeju:

— finanšu instrumenti: atlasīti **8** darījumi, pamatojoties uz dalībvalstu paziņotajām izmaksām, izmantojot finanšu instrumentus 125 darbības programmās 2,4 miljardu EUR apmērā (salīdzinājumā ar 124 darbības programmām un 3,0 miljardiem EUR 2023. gadā);

— Komisijas *tiešā* un *netiešā pārvaldība*: **22** darījumi no programmas izdevumiem 9,7 miljardu EUR apmērā.

6.5. attēls. Izlases sadalījums

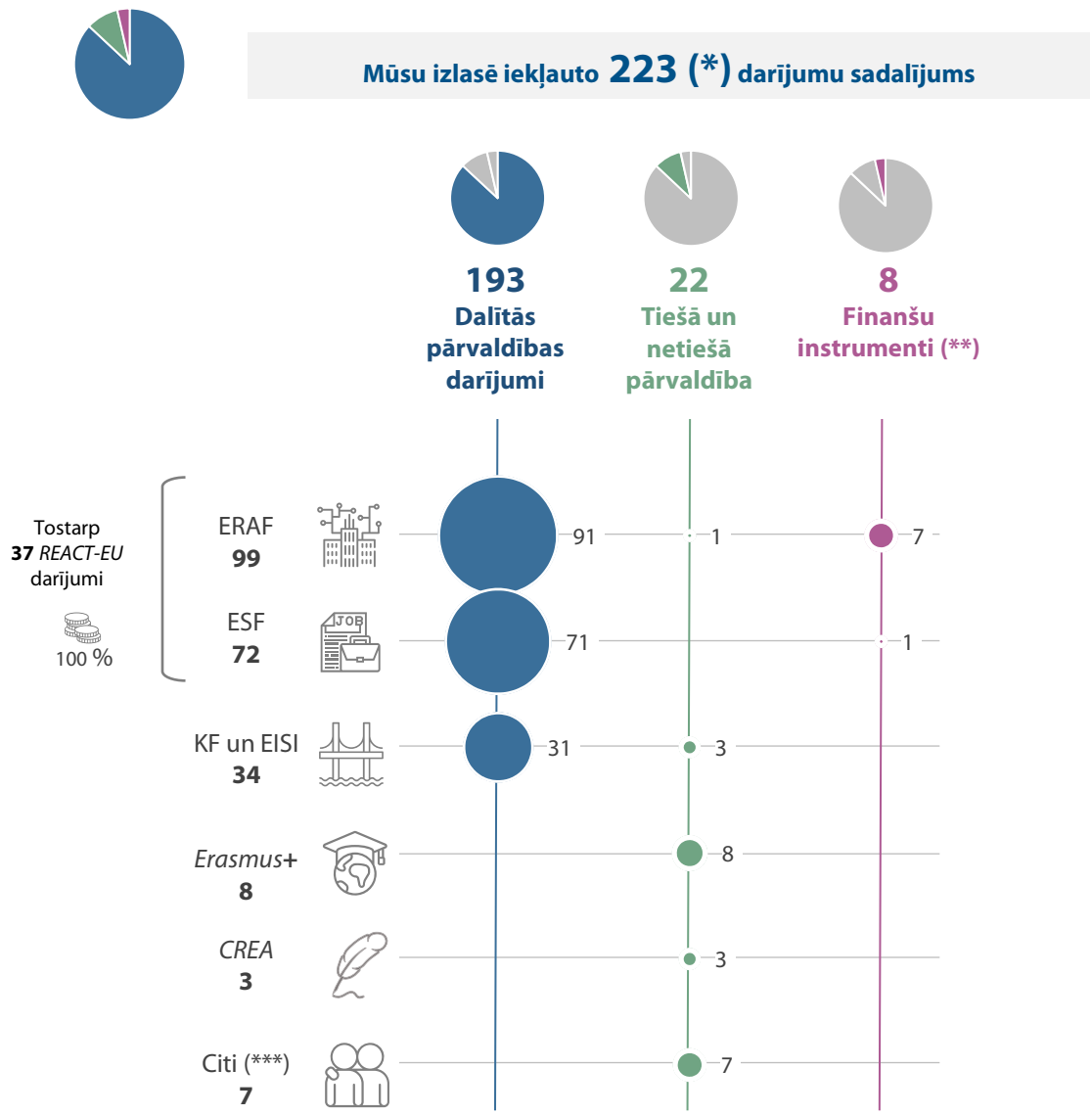

(*) Papildus **223** DFS 2. kategorijas darījumiem mēs revidējām arī **2** darījumus Eiropas Savienības Solidaritātes fonda (ESSF) ietvaros (sk. ***6.36***.–***6.38***. punktu).
(**) **8 finanšu instrumentu** kontekstā revidējām 53 aizdevumus, 20 garantijas, 10 kapitālieguldījumus un 2 pārvaldības maksas.
(***) **Citi darījumi**: divi darījumi saistībā ar Komisijas pakalpojumu un būvdarbu līgumiem; divi iemaksu nolīgumi ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (ESAO) un Eiropas Investīciju banku (EIB); viens *programmas "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" (CERV)* darījums; viens *"ES – veselībai"* (vakcīnu ražošana) darījums un viens saistībā ar *NextGenerationEU (NGEU)* finansēšanas izmaksām (*Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM)* procentu likmes).

Avots: ERP.

Darījumu pareizība

Darījumu pārbaudes rezultāti

6.10. Attiecībā uz 2024. gadu mūsu aplēstais kļūdu īpatsvars DFS 2. kategorijā atkal pārsniedz 2 % būtiskuma slieksni, proti, tas ir 5,7 % (sk. ***6.6. attēlu***). Tā pamatā ir 223 darījumu revīzija, kurā mēs konstatējām un izteicām skaitļos 44 *kļūdas* (2023. gadā – 49 kļūdas 238 darījumu izlasē), kuras revīzijas iestādes nebija atklājušas vai – ja bija atklājušas – nebija pietiekami izlabojušas. Mūsu aplēsē ir ņemti vērā arī revīzijas iestāžu konstatējumi. Revīzijas iestādes ziņoja par 47 kļūdām (2023. gadā – 52) tajos pašos darījumos. Sagatavojot savu aplēsi, mēs ņēmām vērā *programmu iestāžu* piemērotās korekcijas (to kopējā vērtība bija 248,5 miljoni EUR).

6.6. attēls. Skaitļos izsakāmo kļūdu aplēstā ietekme

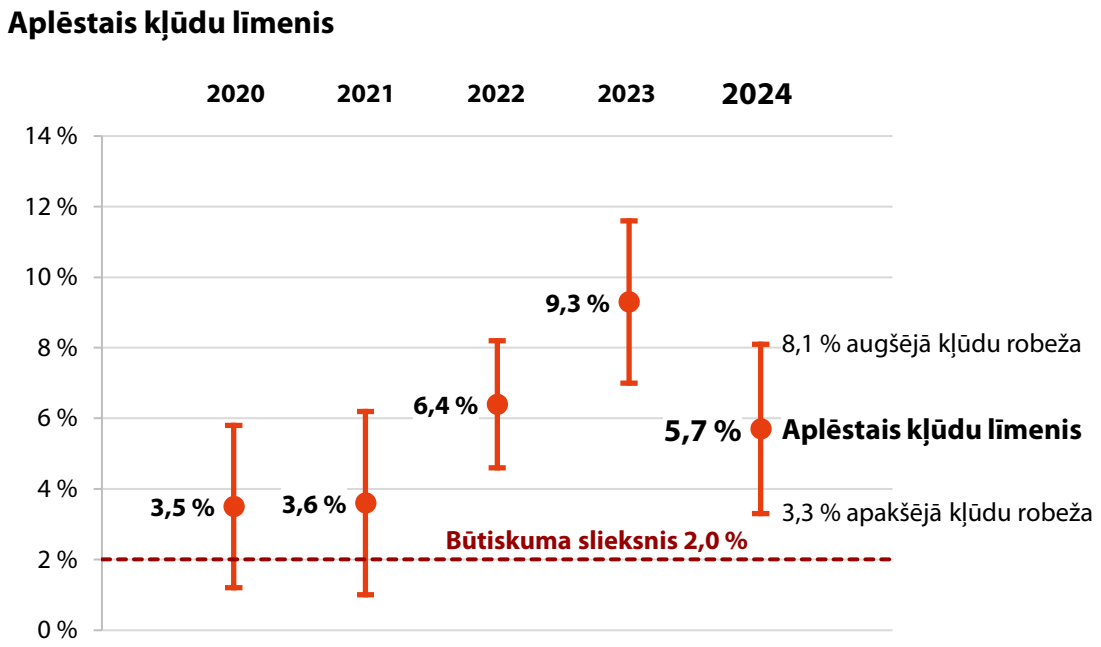

Izlases lielums (darījumi)

2020	2021	2022	2023	2024
213	243	260	238	**223**

Avots: ERP.

6.11. Kopš 2020. gada sākuma ES ir veikusi vairākas darbības, lai risinātu problēmas kohēzijas politikas fondu īstenošanā, piemēram, Covid-19 pandēmijas radīto ietekmi. Šīs darbības ietvēra procedūru vienkāršošanu 2014.–2020. gada izdevumiem un iespēju saņemt 100 % ES finansējumu. Mūsu izlasē bija iekļauti projekti, kas izmantoja *REACT-EU* iniciatīvu, kura nodrošināja papildu finansējumu ar iespēju piemērot 100 % ES finansējuma likmi. Tomēr tas, ka tiek atcelta prasība par valsts vai privāto līdzfinansējumu programmām, ir pretrunā vienam no ES finanšu pamatprincipiem: obligāts valsts vai privātais līdzfinansējums garantē dalībvalstu (vai saņēmēju) saistības un atbildību, kā arī ieguldīto līdzekļu atdevi ES atbalstītajās investīcijās[3].

6.12. ***6.7. attēlā*** ir salīdzināts šā gada *aplēstais kļūdu līmenis* procentpunktos ar pagājušā gada skaitļiem. Tajā arī parādīts aplēstā kļūdu līmeņa kopējais devums (sk. sektoru diagrammu) saistībā ar 12 darījumiem ar *REACT-EU* finansējumu.

6.7. attēls. Katras kļūdu kategorijas īpatsvars aplēstajā kļūdu līmenī, salīdzinājums

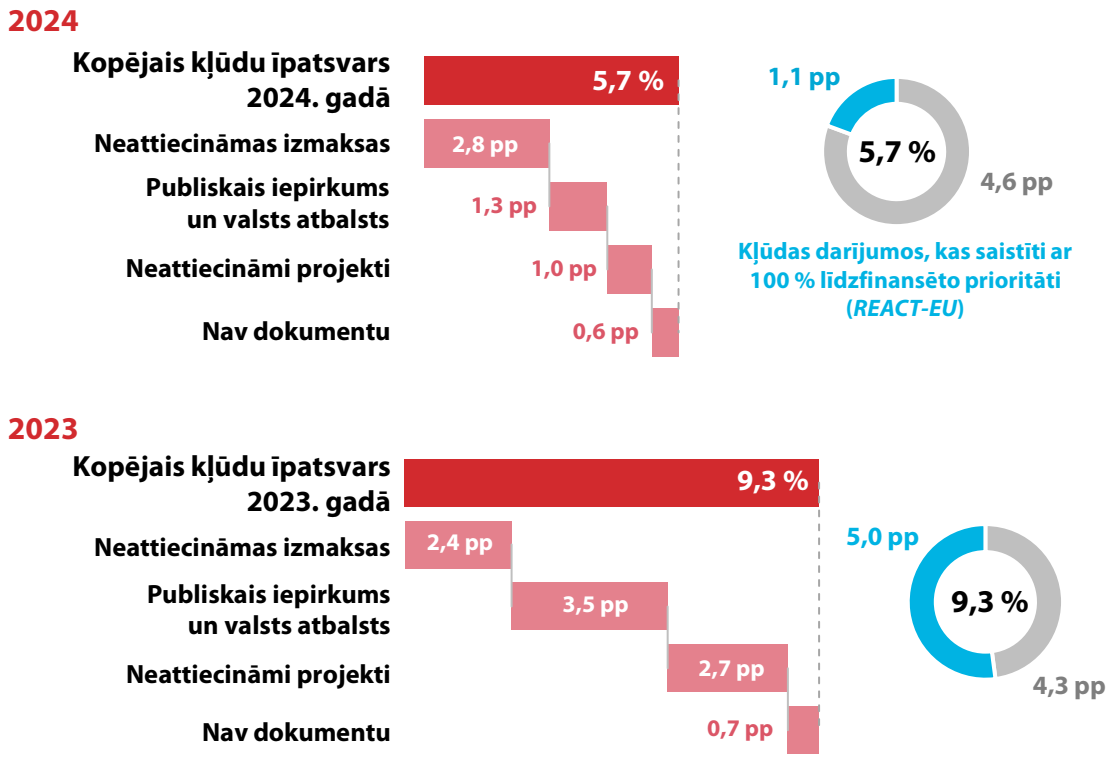

pp: procentpunkti

Avots: ERP.

[3] Apskats 03/2024 "Ticamības nodrošināšanas sistēma un galvenie faktori, kas veicināja kļūdu rašanos 2014.–2020. gada kohēzijas finansējuma jomā", 162. punkts.

6.13. Revīzijas iestāžu ziņotās 47 *skaitļos izsakāmās kļūdas* bija saistītas ar neattiecināmām izmaksām (32), pārkāpumiem *publiskā iepirkuma procedūrās* (9), apliecinošo dokumentu trūkumu (7), grāmatvedības un aprēķina kļūdām (2) un problēmām *vienkāršotu izmaksu iespēju (VII)* izmantošanā (1)[4]. Dalībvalstis bija piemērojušas *finanšu korekcijas* nolūkā labot konstatētās atsevišķās kļūdas, lai samazinātu atlikušo kļūdu īpatsvarus līdz 2 % būtiskuma slieksnim vai zem tā. Mūsu kļūdu īpatsvarā ir ņemtas vērā šīs korekcijas.

6.14. ***6.8. attēlā*** ir parādīts, kāda ir to 44 skaitļos izsakāmo kļūdu attiecība kopējā kļūdu īpatsvarā, kuras konstatējām papildus tām, ko revīzijas iestādes bija atklājušas vai nebija pietiekami izlabojušas tajos pašos darījumos. Vairāk informācijas par dažādām kļūdu kategorijām sniedzam ***6.16***.–***6.34***. punktā.

6.8. attēls. Mūsu konstatēto kļūdu attiecība kopējā kļūdu īpatsvarā

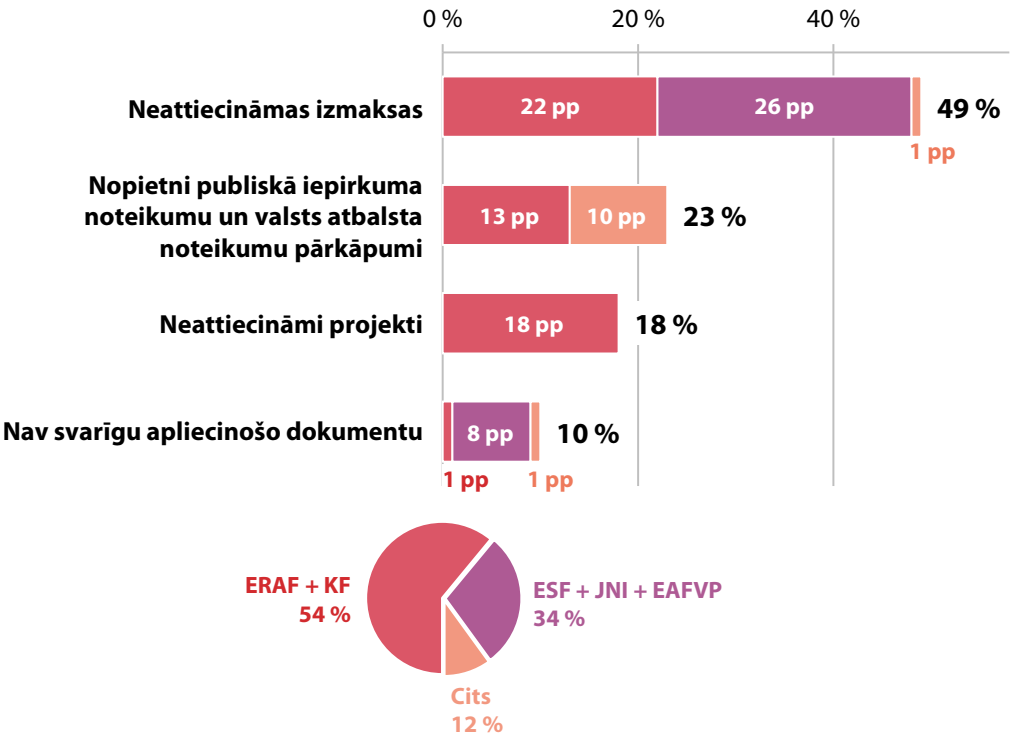

pp: procentpunkti

Avots: ERP.

[4] Vienā darījumā var būt vairāk nekā viena veida kļūdas.

6.15. ***6.1. pielikumā*** sadalījumā ir atspoguļoti mūsu izlasē iekļautie darījumi un ar darījumiem saistītie konstatējumi, ko mēs apzinājām 27 dalībvalstīs un Apvienotajā Karalistē[5] attiecībā uz DFS 2.a apakškategoriju.

Dalītā pārvaldība

Neattiecināmas izmaksas un projekti

6.16. Kad dalībvalstu iestādes savos pārskatos deklarē izdevumus Komisijai, tās apliecina, ka izdevumi ir radušies saskaņā ar piemērojamiem ES un valsts tiesību aktiem un ka atbalsts ir piešķirts saņēmējiem vai darbībām, kas atbilst darbības programmas attiecināmības prasībām. Apliecinājumu paketē ir iekļauts skaidrs paziņojums pārvaldības deklarācijā, ka šie izdevumi ir pilnībā likumīgi un pareizi.

Neattiecināmas izmaksas

6.17. Neattiecināmas izmaksas ir visbiežāk sastopamā kļūda, ko konstatē revīzijas iestādes. Saskaņā ar to ziņojumiem, izmantojot kopīgu tipoloģiju, par ko panākta vienošanās ar Komisiju, 32 (68 %) no visām 2022./2023. grāmatvedības gadā konstatētajām kļūdām bija šāda veida kļūdas.

6.18. Mūsu izlasē konstatējām vēl 24 neattiecināmu izmaksu gadījumus, ko revīzijas iestādes nebija atklājušas, lai gan tās bija pārbaudījušas tos pašus darījumus. Kopā šie 24 gadījumi veidoja 63 % no mūsu konstatēto skaitļos izsakāmo kļūdu skaita dalītajā pārvaldībā un aptuveni 2,7 procentpunktus (jeb 47 %) no aplēstā kļūdu līmeņa.

6.19. Galvenie neattiecināmības iemesli bija neatbilstība finansēšanas nolīguma attiecināmības noteikumiem un izmaksu aprēķina kļūdas. Neattiecināmu izdevumu piemērs ir sniegts ***6.1. izcēlumā***.

[5] Apvienotās Karalistes programmas 2014.–2020. gada periodam joprojām ir daļa no DFS 2. kategorijas izdevumiem.

6.1. izcēlums

Nepiepildītas cerības: projekts nesniedza pakalpojumus studentiem ar invaliditāti

ESF projekts Polijā, ko īstenoja privāta augstākās izglītības iestāde, bija vērsts uz to, lai uzlabotu izglītības resursu pieejamību studentiem ar invaliditāti. Šajā nolūkā *saņēmējs* bija apņēmies sniegt pakalpojumus, tostarp tiešsaistes izglītības platformu un bibliotēkas sistēmu.

Mūsu revīzija parādīja, ka tiešsaistes bibliotēkas pakalpojumi vai nu nedarbojas, vai neatbilst paredzētajam mērķim. Turklāt saņēmējs nepadarīja darbotiesspējīgu tiešsaistes izglītības platformu. Līdz ar to studentiem ar invaliditāti tika liegtas šo darbību paredzētās priekšrocības. Tā kā saņēmējs pārkāpa *dotācijas nolīgumu*, jo nesniedza gaidītos pakalpojumus, attiecīgās projekta izmaksas nav attiecināmas. Projekts ir arī neefektīvs ES resursu izlietojums.

6.20. Divpadsmit mūsu izlasē iekļautie darījumi attiecās uz Covid-19 vakcīnu un zāļu iegādi. ***6.2. izcēlumā*** sniegta sīkāka informācija par vakcīnu darījumu izlasi un mūsu darba rezultātiem saistībā ar attiecīgajiem izdevumiem.

6.2. izcēlums

Izlasē iekļautie darījumi saistībā ar Covid-19 vakcīnām un zālēm

No mūsu izlasē iekļautajiem 223 darījumiem 12 attiecās uz Covid-19 vakcīnām, attiecībā uz kurām kohēzijas politikas noteikumi izņēmuma kārtā tika grozīti. Visiem šiem divpadsmit darījumiem ir atpakaļejošs raksturs, jo saistītie izdevumi tika atlasīti ES finansējumam 2022. un 2023. gadā – pēc tam, kad dalībvalstis tos sākotnēji finansēja un īstenoja izdevumus no sava valsts budžeta.

Šie darījumi veido 5,4 % no izlases un sadalās šādi:

— Spānija: pieci darījumi (kopējie publiskie izdevumi 2,8 miljoni EUR) tika finansēti 100 % apmērā no ERAF *REACT-EU (Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām)* līdzekļiem saskaņā ar valsts darbības programmu;

— Itālija: divi darījumi tika līdzfinansēti (attiecīgi 75 % un 79 %) no ERAF reģionālajām darbības programmām un viens projekts (kurš lieluma dēļ mūsu izlasē iekļauts četru darījumu veidā) tika finansēts 100 % apmērā no ERAF *REACT-EU* līdzekļiem saskaņā ar valsts darbības programmu. Kopējie deklarētie publiskie izdevumi par šiem darījumiem ir 1169,9 miljoni EUR;

— Portugāle: viens darījums (214,2 miljoni EUR kopējo publisko izdevumu) 100 % apmērā tika finansēts no ERAF *REACT-EU* līdzekļiem saskaņā ar valsts darbības programmu.

Neattiecināmas izmaksas

Mēs revidējām izdevumus par Covid-19 vakcīnām, kas līdzfinansētas no reģionālajām darbības programmām (kopējie publiskie izdevumi 144,9 miljoni EUR) un ko Itālija pasūtīja saskaņā ar pirkuma priekšlīgumu starp Komisiju un ražotāju, kurš noslēgts dalībvalstu vārdā. Par dažām devām Komisija daļu no vakcīnu izmaksām bija samaksājusi avansā, tādējādi samazinot vienības cenu par devu, kas jāmaksā dalībvalstīm.

Mēs konstatējām, ka saņēmējs nebija atskaitījis summu, kas atbilst šim avansa maksājumam, aprēķinot vienības cenu par devu, kad tas deklarēja izdevumus ES finansējumam. Rezultātā saņēmējs deklarēja dažas izmaksas, kas tam faktiski nebija radušās un kas turklāt jau bija segtas no ES budžeta.

Mēs konstatējām arī neattiecināmus izdevumus Portugālē saistībā ar darījumu Covid-19 kontekstā, tostarp gadījumus, kad vakcīnas tika pārdotas ES valstīm un trešām valstīm un nepamatoti deklarētas 100 % ERAF *REACT-EU* finansējuma saņemšanai.

Turklāt revīzijā atklājām nepilnības Spānijas un Portugāles uzraudzības un kontroles sistēmās. Konkrēti, IT sistēmas, kas aptver dažādas procesa daļas, nebija savstarpēji savienotas. Tas noveda pie nepilnīgas vakcīnu izsekojamības pēc tam, kad ražotāji tās bija piegādājuši.

6.21. Strādājot pie darījumiem, kas saistīti ar vakcīnām, mēs revidējām arī iepirkuma procedūras, ko Komisija veica dalībvalstu vārdā, lai noslēgtu pirkuma līgumus. Mēs konstatējām vairākas problēmas, piemēram, nepietiekamu dokumentāciju par sarunām ar piegādātājiem par līgumu noteikumiem, tostarp par devu cenu un skaitu. Saskaņā ar mūsu metodiku[6] mēs šos pārkāpumus neizteicām skaitļos. Mēs atzīmējam, ka Eiropas Savienības Vispārējā tiesa 2025. gada 14. maija spriedumā[7] par publisku piekļuvi noteiktiem dokumentiem saistībā ar Covid-19 vakcīnu iepirkumu atgādināja par pārredzamības prasību, kas uzliek iestādēm pienākumu sagatavot un saglabāt dokumentus, kuri saistīti ar to darbību, nepatvaļīgā un paredzamā veidā, un nosprieda, ka Komisija nav izpildījusi labas pārvaldības pienākumus.

Neattiecināmi projekti

6.22. Mēs konstatējām trīs pilnībā neattiecināmus projektus – divus Ungārijā un vienu Čehijā – un vienu daļēji neattiecināmu projektu Portugālē, kam tika piešķirts atbalsts 2014.–2020. gada periodā, lai gan tie neatbilda attiecīgo priekšlikumu konkursu kritērijiem. Šie projekti veidoja 8 % no visām mūsu atklātajām skaitļos izsakāmajām kļūdām dalītajā pārvaldībā un aptuveni 0,9 procentpunktus (jeb 16 %) no aplēstā kļūdu līmeņa. Neattiecināma projekta piemērs ir sniegts ***6.3. izcēlumā***.

6.3. izcēlums

Kritēriju maiņa, lai neattiecināmu projektu atzītu par attiecināmu

Mēs revidējām ERAF projektu Ungārijā, un tā mērķis bija attīstīt ātrgaitas tīkla infrastruktūru. Uzaicinājumā projektu atlasei tika noteikts obligāts mērķrādītājs (atlases kritērijs) nodrošināt tīklu minimālam skaitam jaunu beigupunktu.

Vadošā iestāde parakstīja dotācijas nolīgumu ar saņēmēju, pamatojoties uz apņemšanos sasniegt obligāto mērķrādītāju. Mēs konstatējām, ka saņēmējs bija lūdzis vadošo iestādi mainīt šo kritēriju trīs gadus pēc projekta beigu datuma, jo īstenotais projekts mērķrādītāju nebija sasniedzis. Vadošā iestāde attiecīgi samazināja obligāto jauno beigupunktu skaitu. To darot, tā diskriminēja kandidātus, kuri, iespējams, būtu iesnieguši izdevīgāku piedāvājumu, ja, sagatavojot un iesniedzot projektu pieteikumus, būtu bijis zināms zemākais mērķrādītājs.

---

[6] ERP, *Quantification of public procurement errors*.

[7] Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2025. gada 14. maija Spriedums lietā *Stevi un The New York Times pret Eiropas Komisiju*, T-36/23, ECLI:EU:T:2025:483, īpaši 59. un 85. punkts.

Obligātā nosacījuma grozīšana pēc projekta īstenošanas ir *Kopīgo noteikumu regulas (KNR)*, *valsts atbalsta* noteikumu, valsts tiesību aktu un konkursa pārkāpums.

Šo iemeslu dēļ mēs uzskatām, ka projekts ir neattiecināms.

Konstatētie iekšējā tirgus noteikumu pārkāpumi saistībā ar publisko iepirkumu un valsts atbalstu

15 ES vai valsts publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas gadījumi

6.23. Publiskā iepirkuma noteikumi ir ļoti svarīgi, lai nodrošinātu, ka publiskie līdzekļi tiek tērēti saimnieciski un lietderīgi, vienlaikus ievērojot pārredzamības, proporcionalitātes, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminēšanas principu. Turklāt publiskais iepirkums ir būtiska ES vienotā tirgus efektīvas darbības daļa. Īpašajā ziņojumā 28/2023 mēs norādījām, ka pēdējo desmit gadu laikā konkurence publiskā iepirkuma jomā ir samazinājusies[8]. Mēs revidējam darījumu atbilstību KNR prasībām[9] un ES un valsts publiskā iepirkuma noteikumiem.

6.24. Mūsu izlases ietvaros revidētajās 15 procedūrās mēs konstatējām ES vai valsts publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas gadījumus Čehijā, Vācijā, Grieķijā, Francijā, Polijā, Portugālē, Rumānijā un Apvienotajā Karalistē, kā arī Komisijas līmenī attiecībā uz Covid-19 vakcīnu un zāļu publisko iepirkumu (sk. ***6.21***. punktu).
Mēs izteicām skaitļos trīs gadījumus saistībā ar nopietniem ES vai valsts iepirkuma noteikumu pārkāpumiem, tostarp darbības programmu īstenošanas noteikumos paredzēto konkurences noteikumu pārkāpumiem. Viens šāds gadījums ir ilustrēts ***6.4. izcēlumā***. Šie gadījumi veidoja 8 % no mūsu konstatēto skaitļos izsakāmo kļūdu skaita dalītajā pārvaldībā un aptuveni 0,8 procentpunktus (jeb 14 %) no aplēstā kļūdu līmeņa.

---

[8] Īpašais ziņojums 28/2023 "Publiskais iepirkums Eiropas Savienībā: desmit gados laikposmā līdz 2021. gadam būvdarbu, preču un pakalpojumu līgumu piešķiršanā bijis mazāk konkurences".

[9] KNR, 6. pants.

6.4. izcēlums

Atbalsta saņēmējs neveica apspriešanos ar tirgus dalībniekiem

Atbalsta saņēmējs Francijā saņēma ERAF finansējumu biogāzes iekārtas būvniecībai. Īstenošanas noteikumos un finansēšanas nolīgumā bija noteikts, ka saņēmējam ir jāveic konkursa procedūra (*"mise en concurrence"*), lai iegūtu vairākus cenu piedāvājumus un arī izvairītos no jebkāda interešu konflikta procedūrā.

Mēs konstatējām, ka atbalsta saņēmējs nebija veicis apspriešanos ar tirgus dalībniekiem un piešķīra būvniecības līgumu citam uzņēmumam, kas pilnībā pieder tai pašai grupai. Atbalsta saņēmēja pamatojums galvenokārt bija balstīts uz apgalvojumu, ka ļoti nedaudziem būvuzņēmējiem ir pietiekamas spējas būvēt biogāzes iekārtu, jo projekts bija salīdzinoši liels, tāpēc bija grūti noteikt, kādas maksas pieprasītu citi piegādātāji.

Tomēr mēs konstatējām trīs līdzīgus projektus, kurus finansēja tā pati vadošā iestāde un kuros atbalsta saņēmēji bija ieguvuši cenu piedāvājumus no vairākiem piegādātājiem. Lai gan šī informācija bija pieejama, gan vadošā iestāde, gan revīzijas iestāde nepareizi pieņēma atbalsta saņēmēja paskaidrojumus un uzskatīja, ka projekts un attiecīgie izdevumi ir attiecināmi.

Tā kā saņēmējs bija nopietni pārkāpis pienākumu rīkot apspriešanos ar tirgus dalībniekiem un izvairīties no interešu konflikta, mēs uzskatām, ka visas izmaksas, par kurām saistītais būvuzņēmējs bija izrakstījis rēķinus, nav attiecināmas.

6.25. Mēs neizteicām skaitļos 12 no ***6.23***. punktā minētajiem 15 gadījumiem, kad nebija ievēroti ES vai valsts publiskā iepirkuma noteikumi, jo saskaņā ar mūsu metodiku tiem nebija tiešas ietekmes uz veikto maksājumu.

Četros projektos pārkāpti valsts atbalsta noteikumi

6.26. Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. panta mērķis ir nodrošināt, ka atbalsts, ko piešķir dalībvalsts vai ko piešķir no valsts līdzekļiem, nekropļo konkurenci un tirdzniecību Eiropas Savienībā. Ja vien valsts atbalsts nav mazāks par *de minimis* robežvērtību[10], dalībvalstīm par atbalstu jāziņo Komisijai. Pēc tam Komisijai ir jāizlemj, vai šis atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu, un jāsniedz nepārprotams apstiprinājums. Dalībvalstis var piešķirt valsts atbalstu arī tad, ja uz to attiecas *Vispārējā grupu atbrīvojuma regula (VGAR)* vai citas atbrīvojuma shēmas.

[10] Regula (ES) Nr. 1407/2013.

6.27. Šogad mēs konstatējām četrus projektus, kuros bija pārkāpti ES valsts atbalsta noteikumi – divus Vācijā, vienu Polijā un vienu Nīderlandē. Mēs izteicām skaitļos divus gadījumus (Vācijā un Polijā), kuros, mūsuprāt, būtu bijis jāsaņem mazāks publiskais finansējums, nekā tika saņemts (sk. ***6.5. izcēlumu***). Šie projekti veidoja 5 % no visām mūsu konstatētajām skaitļos izsakāmajām kļūdām dalītajā pārvaldībā un 0,5 % kļūdu īpatsvara. Pārējiem diviem gadījumiem nebija tiešas ietekmes uz veikto maksājumu, tāpēc mēs tos nekvalificējām kā izsakāmus skaitļos.

6.5. izcēlums

Reģionālās attīstības projekts pārsniedz atļauto valsts atbalsta intensitāti

Vācijā mēs revidējām ERAF projektu, kas sniedza finansiālu atbalstu uzņēmumam jaunas viesnīcas būvniecībai. Atbalsts tika piešķirts saskaņā ar valsts atbalsta shēmu reģionāliem investīciju projektiem, ko īsteno *mazie un vidējie uzņēmumi (MVU)*.

Saskaņā ar piemērojamajiem valsts atbalsta noteikumiem atbalsta summa nepārsniedz 20 % no attiecināmajām projekta izmaksām, ja saņēmējs tiek klasificēts kā mazs uzņēmums, un ierobežojums ir zemāks vidējiem uzņēmumiem (15 %).

Šajā gadījumā vadošā iestāde uzskatīja, ka dotācijas nolīguma parakstīšanas laikā 2020. gadā atbalsta saņēmējs bija mazs uzņēmums, un tas saņēma šai klasifikācijai atbilstošu atbalstu. Tomēr atbalsta saņēmējs sāka finansētās darbības 2019. gadā – pēc tam, kad tika apstiprināts, ka ir saņemts pieteikums, ko tas 2018. gadā iesniedza, pateicoties Vācijā pastāvošajai "pasākuma agrīnas uzsākšanas" iespējai (*"vorzeitiger Massnahmenbeginn"*). Laikā, kad atbalsta saņēmējs sāka finansētās darbības, tas bija vidējs uzņēmums. Tā kā atbalstītā darbība sākās brīdī, kad atbalsta saņēmējs bija vidējs uzņēmums, bet atbalsts tika piešķirts ar nosacījumiem, ka tas klasificēts kā mazs uzņēmums, saņēmējs saņēma valsts atbalstu, kas pārsniedza noteikumos atļauto intensitāti, un mēs par to ziņojam kā par skaitļos izsakāmu kļūdu.

Nav svarīgu apliecinošo dokumentu

6.28. Atbalsta saņēmējiem un programmu iestādēm ir jāuztur sistēmas un procedūras pienācīgas *revīzijas takas* nodrošināšanai, lai pierādītu izdevumu attiecināmību. Tas ietver pietiekamu un atbilstošu dokumentāru uzskaiti par pierādījumiem, kas pamato revīzijas secinājumus[11]. Turklāt KNR ir noteikts, ka dokumentācija jāglabā vismaz divus vai trīs gadus pēc pārskatu apstiprināšanas[12]. Atbilstošas dokumentācijas iegūšana un glabāšana ir ļoti svarīga kontroles sistēmu efektīvai darbībai.

6.29. Mēs konstatējām, ka astoņos mūsu pārbaudītajos darījumos nebija pieejama apliecinoša informācija vai dokumentācija. Mēs bijām spiesti izteikt skaitļos sešas no šīm kļūdām, jo ne programmu iestādes, ne atbalsta saņēmēji nevarēja iesniegt būtiskus dokumentus, kas apliecinātu atbilstību attiecināmības nosacījumiem. Šāda gadījuma piemērs ir sniegts ***6.6. izcēlumā***. Kļūdas bija apmēram 16 % no darījumiem, kuros mēs konstatējām skaitļos izsakāmas kļūdas dalītajā pārvaldībā, un tas atbilst 0,5 procentpunktiem (jeb 9 %) no aplēstā kļūdu līmeņa.

6.6. izcēlums

Konsultāciju pakalpojumu sniegšana nav pierādīta

Nīderlandē mēs revidējām ESF darbību, kuras mērķis bija sniegt aktīvus atbalsta un konsultāciju pakalpojumus uzņēmumiem saistībā ar darba drošību.

Mēs konstatējām, ka trūka pierādījumu, kas pamatotu dažu konsultāciju pakalpojumu faktisko sniegšanu deklarētajā periodā. Turklāt mēs konstatējām, ka dažām iekasētajām ceļa izmaksām nebija pamatota attaisnojuma. Rēķini tika pieņemti, nepārbaudot deklarētos attālumus.

Finanšu instrumenti

6.30. Finanšu instrumenti – galvenokārt aizdevumi, garantijas un pašu kapitāls – ir atmaksājama atbalsta veids. No finanšu instrumentiem veiktās izmaksas samazinājās no 3,0 miljardiem EUR 2021./2022. grāmatvedības gadā līdz 2,4 miljardiem EUR revidētajā 2022./2023. gada grāmatvedības gadā.

---

[11] *Starptautiskie revīzijas standarti (ISA)*: Nr. 500 “Revīzijas pierādījumi” un Nr. 230 “Revīzijas dokumentēšana”.

[12] KNR, 140. panta 1. punkts.

6.31. No 8 darījumiem, kas aptvēra revidētos 83 *galasaņēmējus* un 2 pārvaldības maksas, mēs konstatējām 6 galasaņēmējus, kuri saņēma atbalstu, neraugoties uz to, ka tie investēja neattiecināmā ekonomikas nozarē vai neatbilda attiecināmības kritērijiem (4 Vācijā, 1 Grieķijā un 1 Ungārijā). Vācijas gadījumā mēs arī konstatējām, ka fonda pārvaldnieks prasīja atlīdzināt noteiktas maksas, lai gan tas bija iekasējis tādas pašas maksas no galasaņēmējiem. Šo problēmu rezultātā radās trīs skaitļos izteiktas kļūdas, kas skāra trīs no astoņiem mūsu revidētajiem darījumiem (piemēru sk. ***6.7. izcēlumā***). Darbības programmu *slēgšanas* laikā šos izdevumus finanšu instrumentiem nedrīkst iekļaut kā attiecināmus. Skaitļos izteiktais gadījumu īpatsvars ir ņemts vērā ***6.6. attēlā***.

6.7. izcēlums

Aizdevums piešķirts neattiecināmām investīcijām nekustamajā īpašumā

Finanšu instruments Grieķijā nodrošināja aizdevumus un procentu likmju subsīdijas MVU, lai veicinātu uzņēmējdarbību. Saskaņā ar valsts noteikumiem instruments nevar finansēt darbības ar nekustamo īpašumu, izņemot *ienesīgas investīcijas*, vai nodrošināt netiešu finansējumu "galapatērētājam"[13] to privātai lietošanai.

Mēs konstatējām, ka viens galasaņēmējs bija izmantojis ES finansēto aizdevumu, lai iegādātos īpašumu ar peldbaseinu. Īpašumu jau apdzīvoja galasaņēmēja galvenais akcionārs, un pēc tam īpašums viņam tika iznomāts par nomas maksu, kas ir zemāka par tirgus nomas maksu. Turklāt pārdevējs bija *finanšu starpnieks*, kas piešķīra aizdevumu. Finanšu starpnieks (komercbanka) bija informēts par šiem faktiem, tomēr joprojām apstiprināja aizdevumu, neraugoties uz to, ka tas nebija tiesīgs saņemt ES atbalstu.

Šā īpašuma iznomāšanu galasaņēmēja galvenajam akcionāram nevar uzskatīt par produktīvu investīciju. Turklāt ar aizdevumu akcionāram tika sniegts nepamatots netiešs finansiāls atbalsts.

[13] Likums 2251/1994, 1.a pants.

Darījumi, ko tieši vai netieši pārvalda Komisija

6.32. Šajā ziņojuma iedaļā ir atspoguļoti mūsu konstatējumi par izdevumiem, kurus tieši vai netieši pārvalda Komisija, t. i., uz kuriem neattiecas dalītā pārvaldība. Mēs konstatējām četras kļūdas, kad Komisija tieši atbalstīja projektus (tiešo atbalstu īstenoja Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (*CINEA*), Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra (*EACEA*) un EIB), un mēs šīs kļūdas izteicām skaitļos (sk. ***6.8. izcēlumu***).

6.8. izcēlums

Deklarētās personāla izmaksas neatbilst dotācijas nolīgumam

Šogad mēs revidējām projektu Dānijā, kuru līdzfinansēja no *programmas "Radošā Eiropa"* 2021.–2027. gadam un kurā Komisijas *izpildaģentūra* (*EACEA*) bija piešķīrusi dotāciju uzņēmumam, lai atbalstītu radošās nozares attīstības un tirgus izpētes jomā.

Mēs konstatējām, ka saņēmējs bija aprēķinājis un deklarējis personāla izmaksas, pārkāpjot dotācijas nolīgumu. Konkrētāk, tas nebija izmantojis obligāto dienas likmes aprēķināšanas metodi un nekonvertēja darba stundas, kas reģistrētas darba laika uzskaites sistēmā, dienas ekvivalentos. Mūsu pārrēķini parādīja, ka četros no pieciem revidētajiem gadījumiem deklarētās personāla izmaksas bija pārspīlētas.

6.33. Mēs arī konstatējām neattiecināmas izmaksas, tostarp pārspīlētas personāla izmaksas, programmā "*Erasmus+*" finansētā darbībā Grieķijā un Portugālē.

6.34. Skaitļos izteiktie gadījumi tiešā un netiešā pārvaldībā kopā veido aptuveni 0,7 procentpunktus no mūsu aplēstā kļūdu līmeņa. Skaitļos izteikto gadījumu īpatsvars ir ņemts vērā ***6.6. attēlā***.

Pareiza finanšu pārvaldība

6.35. ES budžets ir jāizpilda likumīgi un pareizi saskaņā ar *pareizu finanšu pārvaldību*, kas ietver *saimnieciskuma*, *lietderības* un *efektivitātes* principus. KNR[14] paredz, ka dalībvalstīm, īstenojot kohēzijas politikas fondus, ir jāievēro šie principi. Mūsu darbā tika atklāti seši gadījumi, kad šie principi nebija ievēroti – viens Čehijā, trīs Itālijā (sk. ***6.9. izcēlumu***) un divi Polijā.

[14] KNR, 125. pants.

6.9. izcēlums

Cenas nelielā svēruma dēļ ir maz ticams, ka tiks sasniegta izmaksu lietderība

Itālijā mēs revidējām divus ERAF projektus: viena projekta mērķis bija restaurēt un atjaunot kultūras mantojuma ēku, bet otra – būvēt pretplūdu aizsardzības objektu. Līgumslēdzējas iestādes organizēja atklātas publiskā iepirkuma procedūras, lai nodrošinātu vajadzīgos būvdarbus.

Attiecīgajos uzaicinājumos piešķiršanas kritērijs bija "*saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums*", kura pamatā ir labākā cenas un kvalitātes attiecība. Saskaņā ar valsts publiskā iepirkuma tiesību aktiem konkursa specifikācijās bija norādīts relatīvais svērums, kas jāpiemēro katram kritērijam (kvalitātes kritērijam un cenai), lai salīdzinātu dažādus piedāvājumus un noteiktu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu.

Izmantojot metodi, būtu jāizvēlas augstas kvalitātes būvdarbi, vienlaikus ņemot vērā arī pretendentu piedāvāto cenu. Tomēr mēs konstatējām, ka līgumslēdzējas iestādes šajos divos gadījumos cenas kritērijam piemēroja tikai 10 % svērumu. Publiskā iepirkuma rokasgrāmatā kā piemērs ir minēts, ka *"cenas svērums, kas ir mazāks par 30 %, parasti ir pārāk zems, lai būtiski ietekmētu rezultātu"*[15].

Pareizas finanšu pārvaldības saimnieciskuma princips prasa līgumslēdzējām iestādēm piešķirt prioritāti ne tikai pienācīgai kvalitātei, kvantitātei un savlaicīgumam, bet arī labākajai cenai. Lai gan līgumslēdzējas iestādes rīkojās saskaņā ar valsts noteikumiem un tāpēc darījums bija pareizs, mēs uzskatām, ka tik zems cenas svērums rada risku, ka netika sasniegta izmaksu lietderība.

Citi izdevumi

6.36. 2024. gada budžeta izdevumu revīzijā mēs pārbaudījām divus dotāciju maksājumus, kas veikti no Eiropas Savienības Solidaritātes fonda (ESSF) pēc zemestrīcēm Horvātijā. ESSF piedāvā finansiālu palīdzību dalībvalstīm un valstīm, kas iesaistītas pievienošanās sarunās, pēc smagām dabas katastrofām un (kopš 2020. gada) liela mēroga ārkārtas situācijās veselības jomā.

[15] *Vade-mecum on public procurement in the Commission*.

6.37. Saskaņā ar ESSF regulu Fonda mērķis ir papildināt attiecīgo valstu centienus un segt daļu no to izdevumiem būtiskiem ārkārtas un atjaunošanas darbiem. Finansējumu var izmantot, lai finansētu tādus pasākumus kā infrastruktūras atjaunošana darba kārtībā, pagaidu izmitināšanas nodrošināšana un katastrofu teritoriju tīrīšana.

6.38. Saskaņā ar ESSF regulu[16] Komisijai līdz nākamā gada 1. jūlijam ir jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojums par Fonda darbību. Mēs atzīmējam, ka Komisija kopš 2019. gada nav iesniegusi Eiropas Parlamentam un Padomei ESSF *gada darbības pārskatus*.

[16] Padomes Regula (EK) Nr. 2012/2002, 12. pants.

Pārvaldība

Mūsu novērtējums par revīzijas iestāžu darbu

Atlikušo kļūdu īpatsvars pārsniedz būtiskuma slieksni 44 % no to apliecinājuma pakešu vērtības, kuras mēs revidējām 2024. gadā

6.39. Šogad mēs vērtējām darbu, ko paveikušas 22 no 119 revīzijas iestādēm 15 dalībvalstīs un Apvienotajā Karalistē. Mūsu izlasē bija 30 to atbildībā esošās apliecinājumu paketes. Gandrīz visos gadījumos, izņemot vienu, revīzijas iestādes bija ziņojušas Komisijai, ka atlikušo kļūdu īpatsvars ir 2 % vai mazāks.

6.40. Komisija REGIO ĢD un EMPL ĢD *gada darbības pārskatos (GDP)* ņēma vērā savu revīzijas darbu un mūsu revīziju sākotnējos rezultātus par 2024. finanšu gadu un koriģēja atlikušo kļūdu īpatsvaru virs 2 % 5 no mūsu izlasē iekļautajām 30 apliecinājumu paketēm.

6.41. Ņemot vērā Komisijas atklātās kļūdas un mūsu pašu veiktās revīzijas konstatējumus, mūsu darbs pie šā gada izlases liecina, ka atlikušo kļūdu īpatsvars pārsniedza 2 % 16 no 30 revidētajām apliecinājumu paketēm.

6.42. Mūsu revidētās apliecinājumu paketes veidoja ievērojamu daļu no *sertifikācijas iestāžu* Komisijai apliecinātajiem izdevumiem (2024. gadā: 45 %). Kopš 2017. gada mūsu gada izlases tvērums ir svārstījies no 34 % līdz 62 % gada pārskatos apliecināto izdevumu (sk. zilās joslas ***6.9. attēlā***).

6.43. Kopš 2017. gada mēs esam klasificējuši kļūdas kā skaitļos izsakāmas 69 no 110 apliecinājumu paketēm, kuras esam revidējuši vismaz vienu reizi. Tās ir kļūdas, kas netika atklātas revīzijas iestāžu veiktajās to pašu darījumu pārbaudēs. Mēs konstatējām, ka to apliecinājumu pakešu īpatsvars, kurās atlikušo kļūdu īpatsvars pārsniedz 2 %, nav samazinājies zem 39 % no mūsu izlasēs iekļautajiem izdevumiem (sk. sarkanās joslas ***6.9. attēlā***). Tas norāda, ka revīzijas iestāžu darbā saglabājas trūkumi, kas nav pietiekami novērsti ar Komisijas ticamības nodrošināšanas darbu.

6.9. attēls. Revidētās apliecinājumu paketes, kurās atlikušo kļūdu īpatsvars pārsniedz 2 % (2017.–2024. gads)

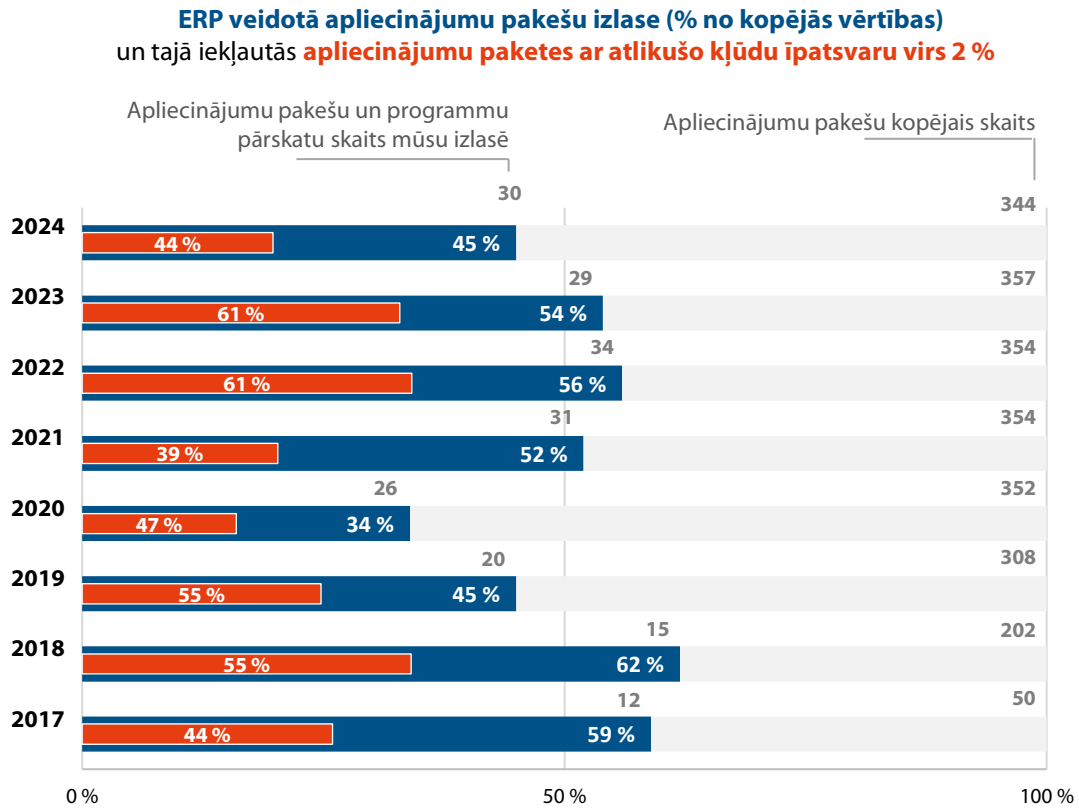

Avots: ERP.

Nepilnības revīzijas iestāžu darbā mazina to, cik lielā mērā Komisija var paļauties uz to secinājumiem

6.44. Mēs konstatējām dažāda veida nepilnības 20 no 22 revidēto revīzijas iestāžu darbā. Šīs nepilnības skāra 137 no 189 mūsu pārbaudītajiem darījumiem. Kļūdas, kuras konstatējām šajos darījumos, revīzijas iestādes varēja un tām vajadzēja atklāt, veicot pārbaudes. Tas samazina apmēru, kādā Komisija var paļauties uz revīzijas iestāžu darba rezultātiem.

6.45. Dažos no 137 darījumiem bija vairākas nepilnības. Mēs konstatējām trūkumus šādās jomās:

— iestāžu revīzijas darba plānošana un sagatavošana, piemēram, nepilnības izlases veidošanas pieejās un nepilnīgi kontrolsaraksti (kontrolsaraksti, kuros nav iekļauti konkrēti jautājumi par valsts atbalstu, dubultu finansēšanu, maksājumu termiņiem, *krāpšanu* u. c., lai gan revīzijas iestādēm šie jautājumi ir jāpārbauda);

— veiktā revīzijas darba kvalitāte;

— šā darba dokumentēšana.

6.46. Mums bija atkārtoti jāveic attiecīgās revīzijas procedūras 138 no 189 darījumiem (73 %). Attiecībā uz 89 darījumiem (47 %) mums bija jāvēršas pie vadošajām iestādēm, starpniekstruktūrām vai atbalsta saņēmējiem uz vietas, lai saņemtu nepieciešamos apliecinošos dokumentus un citus pierādījumus, jo revīzijas iestādes tos vai nu nebija savākušas, vai nebija saglabājušas, pretēji tam, ko prasa revīzijas standarti (sk. ***6.28***. punktu).

6.47. ***6.10. attēlā*** ir norādīti trūkumi, kurus konstatējām un par kuriem ziņojām revīzijas iestāžu līmenī katrā apliecinājumu paketē.

6.10. attēls. Revīzijas iestāžu līmenī konstatēto trūkumu veidi

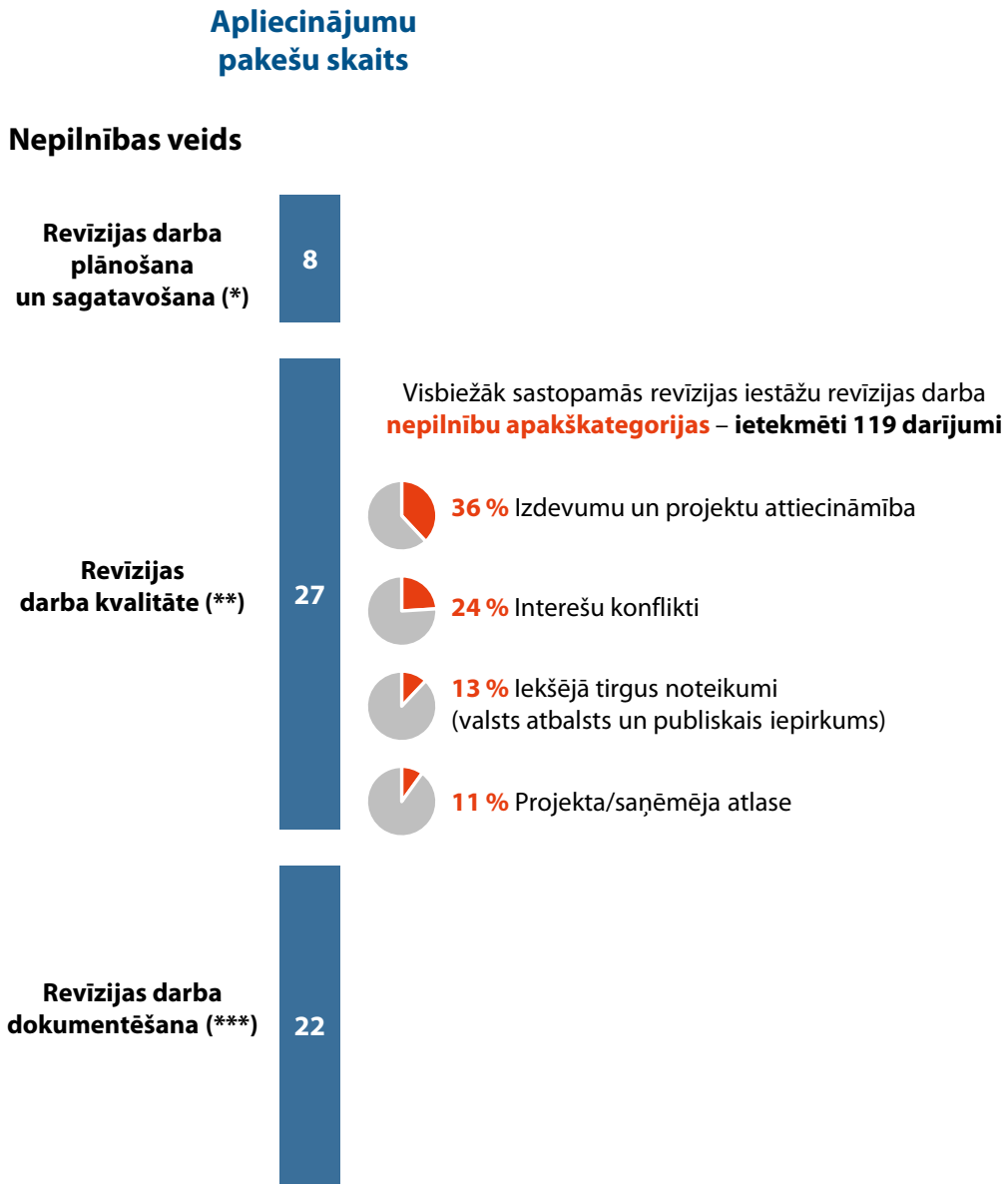

(*) Čehija, Vācija, Itālija, Lietuva, Nīderlande un Zviedrija.
(**) Čehija, Vācija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Ungārija, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.
(***) Čehija, Vācija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Lietuva, Ungārija, Polija, Portugāle, Rumānija un Zviedrija.

Avots: ERP.

6.48. ***6.10. izcēlumā*** sniegts piemērs par nopietnu trūkumu revīzijas iestādes darbā un ziņošanā.

6.10. izcēlums

Revīzijas iestādes darba un ziņošanas nepilnības

Revīzijā Nīderlandē mēs konstatējām nepilnības revīzijas iestādes darba plānošanā, sagatavošanā un kvalitātē saistībā ar ESF darbības programmu.

Mēs konstatējām, ka revīzijas iestāde nebija nedz pienācīgi novērtējusi valsts atbalsta noteikumu piemērošanu, nedz konstatējusi izdevumus, kas vairāku iemeslu dēļ bija neattiecināmi (sk. ***6.6. izcēlumu***).

Revidējot noteiktas darbības, revīzijas iestāde nevarēja no pilna projekta izmaksu saraksta identificēt Komisijai deklarētos izdevumus. Līdz ar to tai no šā saraksta bija jāizraugās izdevumu apakšizlase. Pēc tam revīzijas iestāde dažas no konstatētajām kļūdām kompensēja ar izdevumiem, ko saņēmējs deklarējis, pārsniedzot dotācijas nolīgumu. Tas neatbilda KNR vai Komisijas norādījumiem par kļūdu apstrādi[17], un tā rezultātā revīzijas iestāde *atlikušo kopējo kļūdu īpatsvaru (RTER)* novērtēja par zemu.

6.49. Mēs konstatējām gadījumu, kad darbības programmai tika piemērota vienotas likmes korekcija, attiecībā uz kuru revīzijas iestāde atkal nepārbaudīja, vai izmaksas bija likumīgas un pareizas (sk. ***6.11. izcēlumu***).

[17] Norādījumi dalībvalstīm par gada kontroles ziņojumu un revīzijas atzinumu, kas jāsagatavo revīzijas iestādēm, un par kļūdu apstrādi, 2.2.3. iedaļa "Kompensēšana ar izdevumu "buferi" projekta līmenī".

6.11. izcēlums

Atkārtots pārbaužu trūkums palielina neatbilstības risku

Ungārijā mēs revidējām ERAF projektu darbības programmas "Ekonomikas attīstība un inovācija" ietvaros. Pamatojoties uz Komisijas veiktās revīzijas rezultātiem, valsts iestādes bija piemērojušas vienotas likmes korekciju visām 2. *prioritārā virziena* projekta izmaksām, kas radušās pirms 2022. gada februāra.

Otro gadu pēc kārtas[18] mēs konstatējām, ka revīzijas iestāde nepārbaudīja konkrētus personāla izmaksu aspektus (personāla kvalifikāciju un algu palielinājumus), uz kuriem attiecas vienotās likmes korekcija.

Mēs arī konstatējām, ka finanšu instrumentā saskaņā ar tās pašas darbības programmas citu prioritāro virzienu revīzijas iestāde nebija revidējusi galasaņēmēju un investīciju attiecināmību, ja tika piemērota vienotas likmes korekcija 10 % apmērā.

KNR[19] ir noteikts, ka revīzijas iestādēm ir jāpārbauda, vai izmaksas ir likumīgas un pareizas, un dalībvalstīm jāatgūst nepamatots finansējums no saņēmējiem neatkarīgi no tā, vai tam piemēro vienotas likmes korekciju. Pārbaužu trūkums un līdzekļu neatgūšana mazina atturošo ietekmi, kas attur saņēmējus no piemērojamo tiesību aktu pārkāpšanas.

6.50. Tomēr mēs konstatējām labas prakses elementus ERAF darbības programmā Horvātijā (sk. ***6.12. izcēlumu***).

[18] 2023. gada pārskats, 6.9. izcēlums.

[19] KNR, 122. panta 2. punkts.

6.12. izcēlums

Labas prakses modelis – uzlabojumi revīzijas iestādes darbā

Kopš 2019. gada mēs esam sešas reizes revidējuši 2014.–2020. gada darbības programmu "Konkurētspēja un kohēzija" Horvātijā, tostarp KF un ERAF projektus un finanšu instrumentus. Iepriekšējās revīzijās mēs atkārtoti konstatējām sistēmas nepilnības revīzijas iestādes darbā un dokumentēšanā.

Šogad mēs nekonstatējām šādas nepilnības. Gluži pretēji, mūsu darbs apstiprināja, ka revīzijas iestāde bija veikusi koriģējošus pasākumus un uzlabojusi savu darbu un dokumentāciju, pamatojoties uz mūsu iepriekšējiem konstatējumiem.
To apliecināja:

- efektīvāki kontrolsaraksti un kvalitatīvāks revīzijas darbs;
- sīki izstrādāti kontrolsaraksti un darba dokumenti, kas mums ļāva gandrīz pilnībā izsekot revīzijas takai;
- revīzijas lietas un dokumenti, kas sakārtoti un kodēti, lai tie būtu viegli pieejami.

Šie uzlabojumi ir labas prakses piemērs.

6.51. Atbildot uz ERP Apskatu 03/2024 par kohēzijas izdevumu likumību un pareizību 2014.–2020. gada periodā, Komisija un revīzijas iestādes 2024. gada decembrī kopīgi vienojās par rīcības plānu, kurā ietverta virkne iespējamu iniciatīvu, kuru nolūks ir uzlabot revīzijas iestāžu spēju atklāt pārkāpumus[20]. Turklāt Komisija, pamatojoties uz mūsu secinājumiem, ka pārkāpumu konstatēšanā *atbilstības revīzijas* ir efektīvākas nekā dokumentu pārbaudes, pārskatīja savu pieeju, lai paplašinātu uz vietas veikto revīziju tvērumu. Šo darbību efektivitāti varēs novērtēt nākotnē.

[20] REGIO ĢD 2024. gada darbības pārskats, 43. lpp.

Komisijas ticamības nodrošināšanas darbs un atlikušo kļūdu īpatsvara paziņošana gada darbības pārskatos

6.52. Gada darbības pārskati ir Komisijas ģenerāldirektorātu galvenais ziņošanas instruments par to, vai tiem ir pamatota pārliecība, ka kontroles procedūras nodrošina izdevumu pareizību. Komisija 2024. gadā secināja, ka dalībvalstu (vadošo iestāžu / starpniekstruktūru, revīzijas iestāžu) *pārvaldības un kontroles sistēmas* nedarbojās labi 23 no 313 darbības programmām, ko vadīja REGIO ĢD (14,7 % no novērtētajiem izdevumiem), un 11 no 211 darbības programmām, ko vadīja EMPL ĢD (4,5 % no novērtētajiem izdevumiem).

6.53. Ņemot vērā Komisijas revīzijas rezultātus un mūsu konstatējumus (44 neatklātas kļūdas – ***6.14***. punkts; nepilnības revīzijas iestāžu darbā – ***6.44***. punkts), mēs piekrītam Komisijas secinājumam, ka 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigās pārvaldības un kontroles sistēmas nedarbojās efektīvi visās dalībvalstīs. Tas ietekmē arī Komisijas kļūdu īpatsvaru ticamību, jo šie īpatsvari tiek balstīti uz valsts sistēmām (sk. arī ***6.44***.–***6.49***. punktu un ***6.10***. un ***6.11. izcēlumu***).

Komisija uzskata, ka nepareizo izdevumu līmenis apstiprinātajos pārskatos kohēzijas jomā ir būtisks

6.54. Komisija kohēzijas jomā aprēķina vidējo svērto atlikušo kļūdu īpatsvaru, izmantojot atsevišķus atlikušo kļūdu īpatsvarus, kurus paziņojušas dalībvalstis, sava pareizības darba rezultātus un citu pieejamo informāciju, piemēram mūsu revīzijas darba rezultātus. Komisija paziņo šo īpatsvaru kā *galveno snieguma rādītāju (GSR)* attiecībā uz 2014.–2020. gada programmu likumību un pareizību.

6.55. Par 2022./2023. grāmatvedības gadu REGIO ĢD ziņoja, ka kopējais atlikušo kļūdu īpatsvars dalītā pārvaldībā 2014.–2020. gada programmām ir augstāks, proti, 2,5 % (2,1 % 2021./2022. grāmatvedības gadā). Maksimālais kļūdu īpatsvars bija 3,6 %[21]. EMPL ĢD arī ziņoja par augstāku īpatsvaru nekā iepriekšējā gadā, proti, 2,2 % (1,6 % 2021./2022. gadā), bet maksimālais īpatsvars bija 3,0 %[22]. Maksimālo īpatsvaru izmanto, lai novērstu kļūdu risku ārpus atlasītajiem darījumiem darbības programmās, uz kurām kļūdu īpatsvari ir balstīti. Maksimālie īpatsvari var ietvert arī papildinājumus un vienotu likmi nerevidētām darbības programmām[23]. Lai gan Komisija palielināja savos 2024. gada darbības pārskatos paziņotos galvenos snieguma rādītājus kohēzijas jomā, tie joprojām bija zem mūsu aplēstā kļūdu diapazona (sk. ***6.6. attēlu***).

6.56. Attiecībā uz 2021.–2027. gada programmām Komisija savos gada darbības pārskatos ziņoja, ka 2024. gada februārī no REGIO ĢD un EMPL ĢD tika saņemtas 11 apliecinājumu paketes. Ņemot vērā ierobežoto skaitu programmu, kas 2024. gadā iesniedza apliecinājumu paketes, paketes nebija pietiekami reprezentatīvas, un līdz ar to risks maksājuma laikā tika lēsts 2 % apmērā (vienota likme). Šā iemesla dēļ REGIO ĢD un EMPL ĢD neaprēķināja savus attiecīgos GSR (sk. ***6.55***. punktu), atšķirībā no 2014.–2020. gada perioda.

6.57. Komisijas paziņotie rādītāji 2024. *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā (AMPR)*[24] ir šādi:

- visā DFS 2. kategorijā: kopējais risks maksājuma laikā ir 2,9 %, pamatojoties uz riskam pakļautajām summām, kuras aprēķinājuši dažādie ģenerāldirektorāti. Mēs atzīmējam, ka šis rādītājs pārsniedz 1,6 %, ko Komisija aprēķinājusi visam ES budžetam;

- visiem kohēzijas politikas fondiem (kopā): kopējais risks maksājuma laikā ir no 2,3 % līdz 3,2 %, arī pamatojoties uz ģenerāldirektorātu aplēsēm par riskam pakļautajām summām un to GSR.

---

[21] Aplēstais kopējais risks maksājuma laikā REGIO ĢD 2024. gada samaksātajiem izdevumiem (ieskaitot visus plānošanas periodus un pārvaldības veidus) ir robežās no 2,30 % līdz 3,29 %.

[22] Aplēstais kopējais risks maksājuma laikā EMPL ĢD 2024. gada samaksātajiem izdevumiem (ieskaitot visus plānošanas periodus un pārvaldības veidus) ir robežās no 2,16 % līdz 2,82 %.

[23] REGIO ĢD un EMPL ĢD 2024. gada darbības pārskati, 7.D pielikums.

[24] 2024. g. AMPR, II sējums, 2. pielikums, 103.–106. lpp., un III sējums, 5. pielikums, 20.–22. lpp.

6.58. Kopumā REGIO ĢD[25] savā GDP secināja, ka attiecībā uz ERAF/KF apstiprinātajos pārskatos saglabājas būtisks nepareizu izdevumu līmenis, neraugoties uz dalībvalstu līmenī jau piemēroto kontroles mehānismu un korekciju rezultātiem. EMPL ĢD[26] secināja, ka tas pats attiecas uz ESF/*JNI* un *EAFVP*. Kā norādīts mūsu apskatā par kohēzijas ticamības nodrošināšanas sistēmu, uzskatām, ka Komisija nepietiekami novērtē paziņoto kļūdu līmeni, lai gan tā piekrīt mūsu vispārējam secinājumam, ka kohēzijas izdevumus būtiski ietekmē kļūdas. ***1. nodaļas 1.36***. punktā aprakstīta atšķirība starp mūsu kļūdu īpatsvaru un Komisijas aprēķināto īpatsvaru.

2007.–2013. gada un 2014.–2020. gada plānošanas periodu slēgšana

6.59. Termiņš, līdz kuram dalībvalstīm bija jāiesniedz 2007.–2013. gada slēgšanas dokumenti, bija 2017. gada 31. marts, lai gan tas vairākkārt ir novēlots. Līdz 2024. gada beigām situācija bija šāda:

- REGIO ĢD bija slēdzis 282 no 322 darbības programmām, kas ir tikai par trim vairāk nekā 2023. gadā. Atlikušās 2007.–2013. gada plānošanas perioda 40 darbības programmas ir provizoriski slēgtas.

- EMPL ĢD bija slēdzis 101 no 118 darbības programmām un provizoriski slēdzis 15 darbības programmas. Tikai divas Rumānijas ESF programmas joprojām ir atvērtas. Komisija savā gada darbības pārskatā norāda, ka 2025. gadā tā provizoriski slēgs šīs divas programmas.

6.60. REGIO ĢD 40 provizoriski slēgtajām programmām un EMPL ĢD 15 provizoriski slēgtajām programmām Komisija piekrita veikt daļēju slēgšanas maksājumu, kas attiektos tikai uz neapstrīdētajām summām. Tā ieturēja jebkādus izdevumus, kas saistīti ar iespējamiem pārkāpumiem vai notiekošām izmeklēšanām valsts vai ES līmenī. Lielāko daļu šo provizoriski slēgto programmu joprojām ietekmē valsts līmenī notiekošās procedūras, kas noved pie ilga slēgšanas procesa un apgrūtina pilnīgas slēgšanas datuma prognozēšanu. Ņemot vērā lēno progresu, pastāv lielāks risks pārklāties ar 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmu slēgšanu, un tas var izraisīt turpmāku kavēšanos.

---

[25] REGIO ĢD 2024. gada darbības pārskats, 9. lpp.

[26] EMPL ĢD 2024. gada darbības pārskats, 8. lpp.

6.61. Attiecībā uz 2014.–2020. gada plānošanas periodu ar *STEP* regulu termiņš, kurā dalībvalstīm jāiesniedz galīgās apliecinājumu paketes, tika pagarināts līdz 2026. gada 15. februārim. Tomēr Komisija ziņoja, ka desmit 2014.–2020. gada darbības programmas ir slēgtas (divas 2023. gadā un astoņas 2024. gadā).

6.62. REGIO ĢD savā gada darbības pārskatā ziņoja, ka "līdz 2025. gada 1. martam iesniegtas galīgās apliecinājumu paketes par 58 no 313 programmāms , kas vēl nav slēgtas". Tāpat EMPL ĢD ziņoja, ka "galīgās apliecinājumu paketes bija iesniegtas par 43 no 211 programmām, kas vēl nebija slēgtas". Abi ģenerāldirektorāti sāks ziņot par šo programmu slēgšanas stāvokli tikai 2025. gada darbības pārskatos.

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

6.63. Mēs lēšam, ka kopējais kļūdu līmenis DFS kategorijā "Kohēzija, noturība un vērtības" 2024. finanšu gadā ir 5,7 %.

6.64. Mūsu revīzija parādīja, ka gan dalībvalstu programmu iestādēm, gan Komisijai vēl aizvien ir jāuzlabo veids, kādā piemēro ticamības nodrošināšanas sistēmu kohēzijas izdevumiem, ņemot vērā to, ka 2021.–2027. gada dalītās pārvaldības ticamības nodrošināšanas arhitektūra joprojām ir līdzīga.

6.65. Mūsu darbs liecina, ka vadošo iestāžu kontroles mehānismi ne vienmēr efektīvi novērš vai atklāj pārkāpumus saņēmēju deklarētajos izdevumos. Turklāt nepilnības, kuras konstatējām vairāku mūsu izlasē iekļauto revīzijas iestāžu darbā (sk. ***6.44***.–***6.49***. punktu), pašlaik ierobežo paļāvību uz to darbu. Pārrēķinātais kļūdu īpatsvars pārsniedza 2 % būtiskuma slieksni 16 no 30 apliecinājumu paketēm attiecībā uz 2014.–2020. gada periodu. Komisija koriģēja atlikušo kļūdu īpatsvarus piecām no šīm paketēm tā, ka skaitlis ir virs 2 %.

6.66. Kopš 2017. gada apliecinājumu paketes mūsu ikgadējās izlasēs pastāvīgi veido vairāk nekā vienu trešdaļu no Komisijas apstiprinātajiem izdevumiem. To izdevumu īpatsvars, uz kuriem attiecas apliecinājumu paketes ar atlikušo kļūdu īpatsvaru virs 2 %, 2024. gadā joprojām ir nozīmīgs – 44 % (sk. ***6.9. attēlu***).

Ieteikumi

6.67. Divu mūsu 2021. gada pārskatā iekļauto ieteikumu pēcpārbaudes konstatējumi ir aprakstīti ***6.2. pielikumā***. Komisija vienu ieteikumu bija ieviesusi pilnībā un vienu – dažos aspektos. Pārbaudījām arī trīs ieteikumus, kas bija sniegti mūsu 2022. un 2023. gada pārskatos un ko bija paredzēts ieviest līdz 2024. gada beigām. No tiem viens bija ieviests pilnībā. Novērtējām arī 2017., 2018., 2019. un 2020. gada pārskatos iekļautos ieteikumus, kuri vēl nebija pilnībā ieviesti, bet joprojām ir aktuāli.

6.68. Pamatojoties uz konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs Komisijai esam sagatavojuši turpmāk minētos ieteikumus.

6.1. ieteikums. Nodrošināt, ka revīzijas iestādes uzlabo savu darbību

Iesakām Komisijai nodrošināt, ka revīzijas iestādes stiprina savas kontroles un pārkāpumu atklāšanas spējas, dokumentāro pārbaužu un revīziju laikā pārbaudot, vai tās:

a) pienācīgi plāno izlases veidošanu un izveido reprezentatīvu, pietiekamu un atbilstīgu revīzijas izlasi no Komisijai deklarētajiem izdevumiem, kā prasīts KNR;

b) apstiprina, ka atbilstība attiecināmības kritērijiem ir pierādīta ar pietiekamiem, atbilstīgiem un ticamiem pierādījumiem;

c) glabā pienācīgu dokumentāciju, lai pamatotu revīzijas izsekojamību, tostarp skaidri indeksētu revīzijas lietu ar atsauci uz i) pierādījumu dokumentiem, ii) sīki izstrādātiem kontrolsarakstiem un iii) darba dokumentiem, tostarp pārbaudīto posteņu aprakstu, pamatā esošajiem aprēķiniem un formulām.

Ieviešanas mērķtermiņš: sākot ar 2026. gadu.

6.2. ieteikums. Atkārtot pārbaudes pēc vienotās likmes piemērošanas

Iesakām Komisijai gadījumos, kad (darbības) programmās ir konstatētas sistemātiskas nepilnības un attiecīgi piemērota vienota likme, nodrošināt, ka dalībvalstu iestādes neizmanto vienotas likmes korekcijas mehānismu, lai izvairītos no pienākuma pārbaudīt izdevumu attiecināmību pirms izdevumu deklarēšanas Komisijai un vajadzības gadījumā individuāli atgūt līdzekļus.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.

Pielikumi

6.1 pielikums. Mūsu dalītas pārvaldības darījumu izlases un saistīto konstatējumu sadalījums 2024. gada ticamības deklarācijā

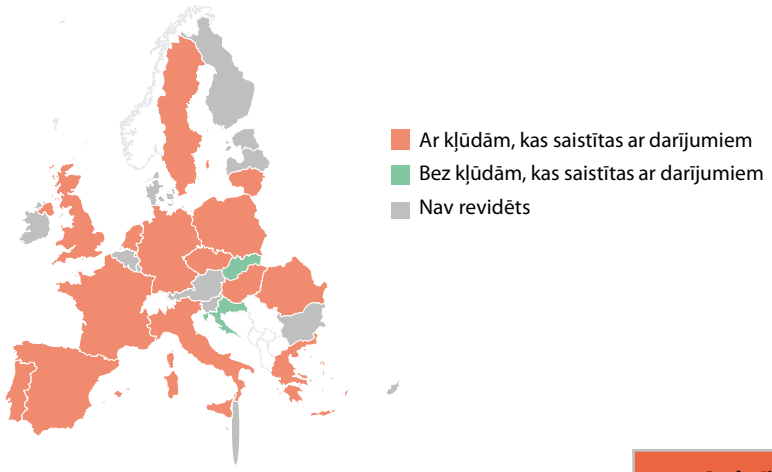

Dalībvalsts (*)	ES ieguldījums *(miljoni EUR)*	Revidētie darījumi	Ar darījumiem saistīti konstatējumi	
			Skaitļos izsakāmas kļūdas	Skaitļos neizsakāmas kļūdas
Polija	9002	41	6	1
Itālija	5775	27	3	3
Rumānija	3670	13	—	3
Spānija	3532	17	7	3
Čehija	2596	18	2	6
Vācija	2583	12	4	3
Portugāle	2369	10	4	4
Ungārija	2595	9	4	2
Grieķija	2152	16	2	1
Francija	2076	7	1	2
Horvātija	1775	5	—	—
Apvienotā Karaliste	1559	7	—	1
Slovākija	1507	6	—	—
Lietuva	949	4	—	1
Bulgārija	854	—		
Latvija	463	—		
Igaunija	401	—		
Slovēnija	390	—		
Zviedrija	330	5	2	—
Beļģija	288	—		
Somija	184	—		
Malta	171	—		
Nīderlande	135	4	3	3
Kipra	107	—		
Austrija	40	—		
Dānija	35	—		
Luksemburga	19	—		
Īrija	10	—		
KOPĀ	**45 567**	**201**	**38**	**33**

(*) Mūsu izlase nav paredzēta tam, lai izdarītu secinājumus par atsevišķām dalībvalstīm.

Avots: ERP.

6.2 pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude saistībā ar kategoriju “Kohēzija, noturība un vērtības”

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākajā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests.

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2017	Mēs sniedzām Komisijai turpmāk uzskaitītos ieteikumus. **1. ieteikums** Jānodrošina, lai finanšu starpnieku līmenī *EIF* pārvaldīto finanšu instrumentu revīzijas kārtība būtu pienācīga. Ja EIB/EIF izmanto procedūras, kas iepriekš saskaņotas ar ārējiem revidentiem, Komisijai, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt ticamību, jānosaka šādu līgumu obligātie nosacījumi, īpaši prasība par pietiekamu revīzijas darbu dalībvalsts līmenī. (Ieviešanas termiņš: nekavējoties.)			*Omnibus regula* ieviesa jaunu prasību revīzijas iestādēm veikt sistēmu revīzijas un darbību revīzijas attiecībā uz finanšu instrumentiem finanšu starpnieku līmenī, tostarp finanšu instrumentiem, kurus pārvalda *EIB grupa*, bet ne *MVU iniciatīvas* programmām, kas izveidotas pirms 2018. gada 2. augusta. Komisija ir veikusi papildu pasākumus, finanšu instrumentu revīzijas metodikā iekļaujot ieteikumu revīzijas iestādēm revidēt finanšu starpniekus attiecībā uz EIB grupas īstenotajiem instrumentiem neatkarīgi no tā, kad tie izveidoti. Tomēr metodika nevar paplašināt revīzijas iestāžu regulatīvās pilnvaras. Komisija sniedza pierādījumus tam, ka dažās dalībvalstīs revīzijas iestādes jau veic pārbaudes finanšu starpnieku līmenī. Taču mūsu 2020. gada un 2022. gada (MVUI Spānijā) revīzijās atklājām, ka šīs pārbaudes vēl netiek veiktas konsekventi (revidētajā dalībvalstī ne ārējais revidents, ne revīzijas iestādes neveica revīzijas finanšu starpnieku līmenī). Netika iesniegti jauni elementi, kas apliecinātu, ka 2024. gadā tas tika labots.

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	3. ieteikums Jānovērš nepilnības, kuras mēs konstatējām tās veiktajā pārbaudē par revīzijas iestāžu darbu Komisijas pareizības revīziju kontekstā. (Ieviešanas termiņš: nekavējoties.)			Sk. 2018. gada pārskata 6.58.–6.64. punktu, 2019. gada pārskata 5.48.–5.62. punktu, 2020. gada pārskata 5.43. un 5.44. punktu, 2021. gada pārskata 5.40.–5.43. punktu, 2022. gada pārskata 6.47. punktu, 2023. gada pārskata 6.50.–6.53. punktu un šā gada pārskata ***6.44***.–***6.49***. punktu. Lai gan Komisija palielināja atbilstības revīziju darbu, mēs joprojām saskaramies ar nepilnībām revīzijas iestāžu darbā.
	4. ieteikums Jārisina jautājums par REGIO ĢD un EMPL ĢD gada darbības pārskatos sniegtās informācijas sarežģītību saistībā ar 2014.–2020. gada kontroles un ticamības nodrošināšanas sistēmu: (..) iii) norādot kopējo atlikušo kļūdu īpatsvaru DFS 1.b apakškategorijā par katru grāmatvedības gadu. (Ieviešanas termiņš: 2019. gada jūnijs.)			

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	5. ieteikums Jānodrošina, lai tiesiskajā regulējumā periodam pēc 2020. gada revīzijas kārtība tiktu mainīta saskaņā ar tās priekšlikumu par finanšu instrumentiem tādējādi, ka tikai faktiskais līdzekļu izlietojums galasaņēmēju līmenī tiek izmantots atlikušo kļūdu īpatsvaru aprēķinā. (Ieviešanas termiņš: pirms sāk īstenot tiesisko regulējumu laikposmam pēc 2020. gada.)	✓		Kopīgo noteikumu regulā, ko piemēro 2021.–2027. gada periodam (Regula (ES) 2021/1060), ir noteikts, ka pirmajā maksājuma pieteikumā iekļauj vienreizēju avansa maksājumu finanšu instrumentiem. Savās atbildēs par turpmākiem pasākumiem attiecībā uz 2020. gada pārskatu Komisija norādīja, ka tā plāno pieņemt deleģēto aktu, ar ko revīzijas iestādēm pieprasa izslēgt šo avansu no revīzijas datu kopas. Komisija tagad ir atkārtoti izvērtējusi šo nostāju un norādījusi, ka šis sākotnējais avanss paliek daļa no attiecīgā grāmatvedības gada revidētās datu kopas.
	6. ieteikums Jāveic pietiekamas pareizības pārbaudes, lai izdarītu secinājumus par revīzijas iestāžu darba efektivitāti un gūtu pamatotu pārliecību par izdevumu pareizību, vēlākais, tā gada darbības pārskatos, kurus publicē nākamajā gadā pēc pārskatu pieņemšanas gada. (Ieviešanas termiņš: nekavējoties.)	✓		Sk. 2021. gada pārskata 5.64. punktu.

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2018	Mēs sniedzām Komisijai turpmāk uzskaitītos ieteikumus. **6.1. ieteikums. Revīzijas kārtība MVU iniciatīvas programmām** Nodrošināt, lai revīzijas iestāde vai EIB grupas izraudzīts revidents finanšu starpnieku līmenī veiktu regulāras pārbaudes, kuru pamatā ir galasaņēmējiem izmaksāto līdzekļu reprezentatīva izlase; nepietiekamu pārbaužu gadījumā tiktu izstrādāti un īstenoti pienācīgi kontroles pasākumi, kas novērstu būtiski nepareizu izdevumu iespējamību slēgšanas laikā. (Ieviešanas mērķtermiņš: nekavējoties.)	✓		Mūsu iepriekšējās revīzijās apstiprinājās, ka EIF jau ir veicis vai veic uzlabojumus savās uzraudzības un kontroles sistēmās un ir brīvprātīgi paplašinājis pamatotas pārliecības ziņojumu izmantošanu, attiecinot tos arī uz MVUI programmām. Lai gan mēs atzīstam, ka dažas revīzijas iestādes jau ir veikušas pārbaudes finanšu starpnieku līmenī, šo pasākumu pilnīga efektivitāte vēl nav pierādīta. Mēs kā piemēru minam rezultātus, kas gūti saistībā ar 2022. gada *ticamības deklarāciju* veiktajā revīzijā par MVUI Spānijā.
2019	**5.2. ieteikums. Pasākumi ar mērķi uzlabot revīzijas iestāžu paziņoto atlikušo kļūdu īpatsvaru ticamību** Jāanalizē neatklāto kļūdu galvenie avoti un kopā ar revīzijas iestādēm jāizstrādā vajadzīgie pasākumi, lai uzlabotu paziņoto atlikušo kļūdu īpatsvaru ticamību. (Termiņš: 2021. gada jūnijs.)	✓		Lai gan Komisija bija veikusi pasākumus, kuri izklāstīti REGIO ĢD gada darbības pārskatos (2019. gadā – 25. lpp., 2020. gadā – 41.–43. lpp. un 2021. gadā – 32. un 33. lpp.) un EMPL ĢD gada darbības pārskatos (2019. gadā – 37. lpp., 2020. gadā – 43. un 44. lpp., 2021. gadā – 49. lpp.), mūsu revīzijas darbs kopš 2020. gada šajā ziņā neuzrādīja būtiskus uzlabojumus (piemērus sk. 2020. gada pārskata 5.38. punktā, 2021. gada pārskata 5.40. un 5.41. punktā, 2022. gada pārskata 6.48., 6.49. un 6.50. punktā, 2023. gada pārskata 6.50.–6.53. punktā un šā gada pārskata ***6.44***.–***6.49***. punktā. Komisija bija veikusi neatklāto kļūdu galveno avotu analīzi.

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2020	Mēs sniedzam Komisijai turpmāk uzskaitītos ieteikumus. **5.2. ieteikums. Revīzijas iestāžu veiktajās darbību revīzijās uzraudzīt krāpšanas risku** Jāmudina revīzijas iestādes savās kontrollapās skaidri iekļaut konkrētus jautājumus par krāpšanas riskiem un dokumentēt pasākumus, kas veikti, lai novērstu visus šādus revīzijas gaitā atklātos riskus. Revīzijas iestādēm jāsadarbojas ar valstu krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienestiem (*AFCOS*), un jāņem vērā gadījumi, kad ir aizdomas par krāpšanu vai ir konstatēta krāpšana, par ko ziņots Komisijai, izmantojot Pārkāpumu pārvaldības sistēmu (*IMS*). Mēs atsaucamies arī uz ieteikumiem, kurus sniedzām Īpašajā ziņojumā 06/2019. (Termiņš: 2022. gada jūnijs.)			
2021	**5.2. ieteikums. Valstu shēmu ieguldījums ESF mērķu sasniegšanā** Nodrošināt, lai tad, kad darbības programmas ir balstītas uz esošajām valsts shēmām, īstenotā darbība efektīvi veicinātu programmas mērķu sasniegšanu, jo īpaši ņemot vērā situāciju, kas šogad konstatēta attiecībā uz *dalībniekiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (NEET)* Spānijas ESF/JNI darbības programmās. (Ieviešanas mērķtermiņš: 2022. gada novembris.)			Komisija bija rīkojusies saistībā ar ieteikumā minēto Spānijas lietu. Tomēr tā nebija risinājusi jautājumu par to, kā darbības, ko finansē no darbības programmām, kuru pamatā ir esošās valsts shēmas, efektīvi veicina programmas mērķu sasniegšanu.

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	5.6. ieteikums. Tiesiskums Gada darbības pārskatos sniegt informāciju par notiekošajām tiesiskuma procedūrām pret dalībvalstīm un par to, vai tas var ietekmēt pārliecību, kuru Komisija par izdevumu pareizību var iegūt no attiecīgo valstu ticamības nodrošināšanas un kontroles sistēmām. (Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gada aprīlis (nākamais gada darbības pārskats).)	⊗		
2022	**6.3. ieteikums. Tematiskās revīzijas par interešu konfliktiem** Plānot un īstenot mērķtiecīgas tematiskās revīzijas par interešu konfliktiem attiecībā uz 2021.–2027. gada programmām, pamatojoties uz savu riska novērtējumu un ņemot vērā konstatētos trūkumus. (Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada decembris.)	✓		
	6.5. ieteikums. Pašdeklarāciju ticamība Nodrošināt, ka revīzijas iestādes ir ieviesušas piemērotas metodes, lai pārbaudītu pašdeklarāciju derīgumu un ticamību, un apmainīties ar labu praksi, jo īpaši ņemot vērā šogad konstatēto situāciju. (Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gada decembris.)	✓		Mēs ņemam vērā to, ka Komisija šajā sakarā ir īstenojusi vairākas darbības, un to, ka Komisija plāno turpināt paraugprakses apmaiņu.

Gads	ERP ieteikums	Vai Komisija pieņēmusi	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2023	**6.2. ieteikums. Saskaņota rīcība saistībā ar publiskā iepirkuma kļūdām tiešā un dalītā pārvaldībā** Saskaņot rīcību saistībā ar publiskā iepirkuma pārkāpumiem projektos, ko finansē gan tiešā, gan dalītā pārvaldībā, piemēram, projektos, ko finansē gan no *EISI*, gan ERAF. Pārkāpumiem, kas radušies, pārkāpjot vienas un tās pašas tiesību normas, būtu jānosaka viens un tas pats novērtējums un korekcijas likme. (Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada decembris.)	⊗	☒	

Avots: ERP.

7. nodaļa

Dabas resursi un vide

Saturs

	Punkts
Ievads	7.1.–7.16.
Īss apraksts	7.2.–7.14.
Politikas mērķi un jomas	7.2.–7.4.
Izdevumu instrumenti un satvars	7.5.–7.14.
Revīzijas tvērums un pieeja	7.15.–7.16.
Darījumu pareizība	7.17.–7.28.
Darījumu pārbaudes rezultāti	7.17.–7.28.
Tiešie maksājumi	7.21.–7.22.
Lauku attīstība, tirgus pasākumi un citas politikas jomas	7.23.–7.28.
Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi	7.29.–7.42.
AGRI ĢD un CLIMA ĢD ziņojumi par izdevumu pareizību	7.29.–7.36.
Komisijas gada pārvaldības un snieguma ziņojums	7.37.
Jauno snieguma ziņošanas sistēmu pārbaude	7.38.–7.42.
Secinājums un ieteikumi	7.43.–7.48.
Secinājums	7.43.–7.44.
Ieteikumi	7.45.–7.48.
Pielikumi	
7.1. pielikums. – Informācija par ES darbību dalībvalstīs un Apvienotajā Karalistē	
7.2. pielikums. – Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude	

Ievads

7.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi saistībā ar *daudzgadu finanšu shēmas* (DFS) 3. kategoriju "Dabas resursi un vide". Šīs kategorijas galvenās darbības un izdevumi 2024. gadā ir apkopoti ***7.1. attēlā***.

7.1. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa

Dabas resursi un vide
64,4 miljardi EUR (33,7 % no ES budžeta izdevumiem)

2024. gada maksājumu sadalījums pēc fonda

(miljardi EUR)

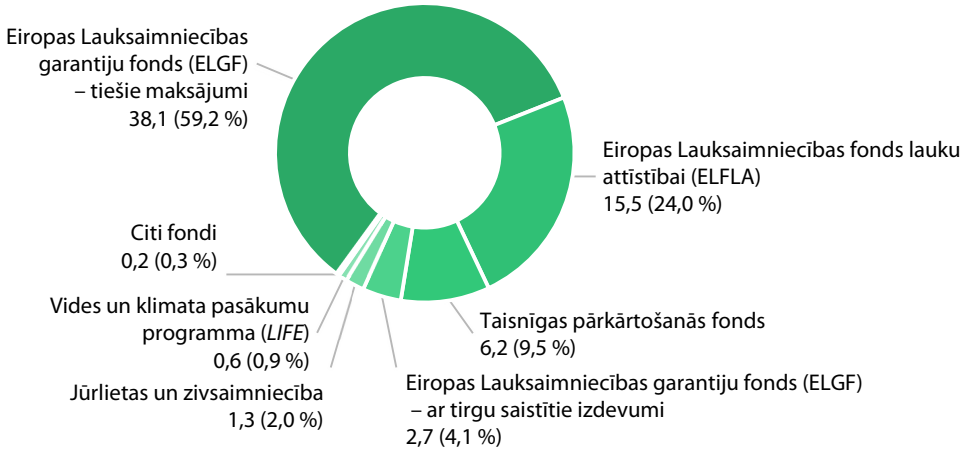

2024. gada revīzijas datu kopa salīdzinājumā ar maksājumiem

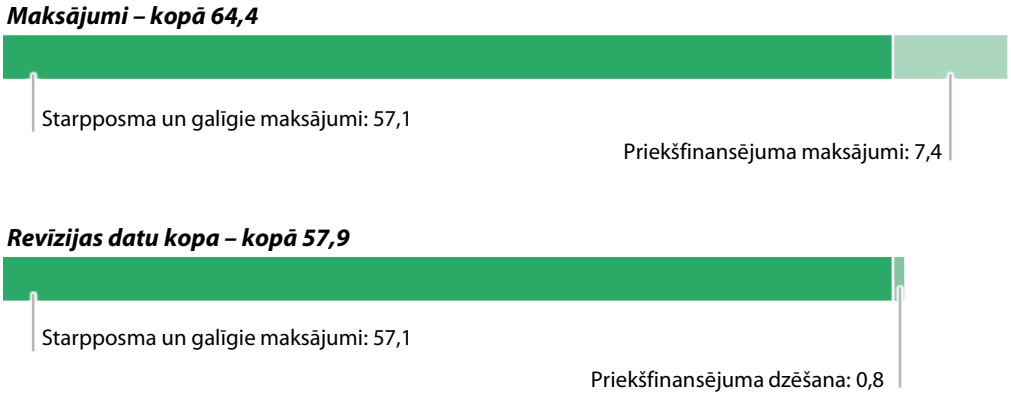

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Savienības 2024. gada *konsolidēto pārskatu* datiem.

Īss apraksts

Politikas mērķi un jomas

7.2. 2024. gadā *kopējā lauksaimniecības politika (KLP)* veidoja lielāko daļu (87,3 %) no ES izdevumiem kategorijā "Dabas resursi un vide". Lai gan galīgo atbildību par KLP uzņemas Eiropas Komisija, galvenokārt Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts (AGRI ĢD), KLP pārvaldība tiek dalīta ar *maksājumu aģentūrām* dalībvalstīs, kuras atbild par Komisijai deklarēto izdevumu *likumības un pareizības* nodrošināšanu. 2023.–2027. gada periodā KLP ir trīs vispārīgi mērķi[1]:

- attīstīt gudru, konkurētspējīgu, izturētspējīgu un daudzveidīgu lauksaimniecības nozari, kas garantē ilgtermiņa pārtikas nodrošinājumu;
- atbalstīt un stiprināt vides aizsardzību, tostarp bioloģisko daudzveidību, un rīcību klimata jomā;
- stiprināt sociālekonomisko vidi lauku apvidos.

7.3. DFS 3. kategorija ietver arī *Taisnīgas pārkārtošanās fondu (TPF)*, ko izveidoja 2021.–2027. gada periodam, lai atbalstītu reģionus un iedzīvotājus, kurus skar pārkārtošanās uz klimatneitralitāti[2]. TPF daļa ir 9,5 % maksājumu šajā DFS kategorijā. Gandrīz visi TPF maksājumi 2024. gadā bija nedzēsts priekšfinansējums, ko mēs neiekļaujam revīzijas datu kopā.

7.4. Šajā DFS izdevumu kategorijā ietilpst arī ES jūrlietu un zivsaimniecības politikas izdevumi, ko finansē no *Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF)*, par kuru atbild Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāts (MARE ĢD), un no vides un klimata pasākumu programmas "*LIFE*", par kuru atbild Vides ģenerāldirektorāts (ENV ĢD), Klimata politikas ģenerāldirektorāts (CLIMA ĢD) un Enerģētikas ģenerāldirektorāts (ENER ĢD).

---

[1] Regula (ES) 2021/2115, ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni), 5. pants.

[2] Regula (ES) 2021/1056, ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu, 2. pants.

Izdevumu instrumenti un satvars

7.5. 2023.–2027. gada periodam dalībvalstis ir sagatavojušas *KLP stratēģiskos plānus*, kuri aptver izdevumus no *Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF)* un *Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA)*. No 56,0 miljardiem EUR, kas ir kopējie KLP maksājumi 2024. gadā, 43,6 miljardi EUR tika izmaksāti saskaņā ar *KLP stratēģiskajiem plāniem*, savukārt 12,5 miljardi EUR tika izmaksāti saskaņā ar 2014.–2022. gada KLP satvaru. Sk. ***7.2. attēlu***.

7.2. attēls. KLP izdevumu veids katrā periodā

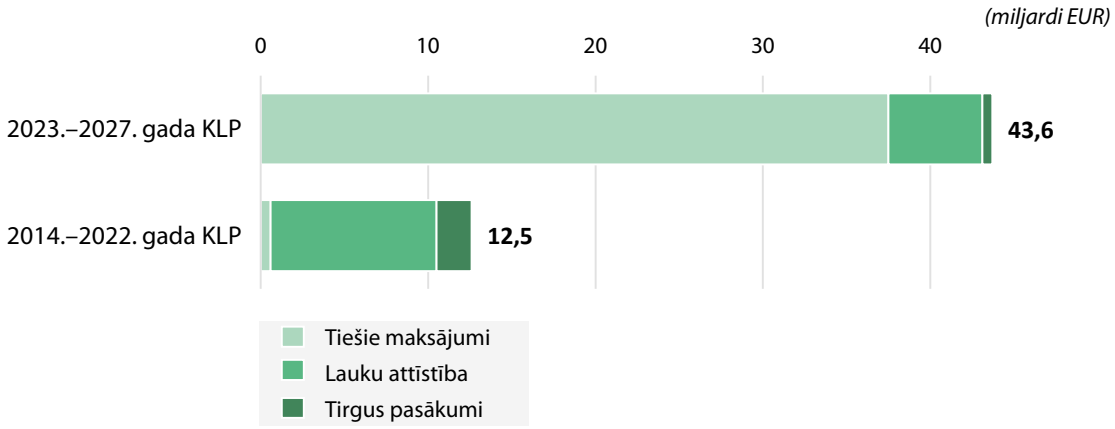

Avots: ERP.

7.6. 2024. gadā galvenie KLP izdevumu instrumenti (“intervences pasākumi”) bija:

- *tiešie maksājumi* lauksaimniekiem, ko pilnībā finansē no ES budžeta (ELGF);
- dalībvalstu un reģionālie *lauku attīstības intervences pasākumi*, ko līdzfinansē no ES budžeta (ELFLA) un dalībvalstu budžetiem;
- lauksaimniecības *tirgus pasākumi*, ko pilnībā finansē no ES budžeta (ELGF), izņemot dažus pasākumus, piemēram, lauksaimniecības pārtikas veicināšanas pasākumus, kurus līdzfinansē dalībvalstis.

7.7. Tiešie maksājumi veidoja 59,2 % no *DFS* 3. kategorijas izdevumiem (2024. gadā: 38,1 miljards EUR). Gandrīz visi tiešie maksājumi 2024. gadā tika veikti saskaņā ar KLP 2023.–2027. gada stratēģiskajiem plāniem (36,9 miljardi EUR). Galvenie tiešo maksājumu intervences pasākumi bija šādi:

- "*ilgtspēju sekmējošs ienākumu pamatatbalsts*" (19,0 miljardi EUR) un "*ilgtspēju sekmējošs pārdalošais ienākumu papildatbalsts*" (4,0 miljardi EUR), kas nodrošina ienākumu atbalstu, pamatojoties uz lauksaimnieka deklarēto lauksaimniecības zemi;

- "*ekoshēmas*" (8,6 miljardi EUR), kas ir jauns intervences veids, kurš ieviests saskaņā ar 2023.–2027. gada KLP, lai atbalstītu lauksaimniecības praksi, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu un dzīvnieku labturību. Ekoshēmas ietvaros *atbalsta saņēmējam* ir jāpilda prasības, kuras pārsniedz attiecīgās tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības un *standartus labam zemes lauksaimnieciskajam un vidiskajam stāvoklim (LLVS standarti)*. Piemērs sniegts ***7.1. izcēlumā***;

- "*saistītais ienākumu atbalsts*" (4,4 miljardi EUR) īpašiem lauksaimniecības produktu veidiem, piemēram, liellopu un teļa gaļai, pienam vai proteīnaugiem.

7.1. izcēlums

Ekstensīvu zālāju audzēšanas ekoshēmas piemērs

Somijā lauksaimnieks saņēma maksājumus saskaņā ar ekstensīvu zālāju audzēšanas ekoshēmu. Šīs shēmas mērķis ir uzlabot biodaudzveidību. Pievienotajā fotogrāfijā redzama vecs dabiskais zālājs, kas pārtapis par daudzām sugām piemērotu vidi, kurā sastopami dažādi augi, lauku putni un kukaiņi. Revīzijas laikā mēs pārliecinājāmies, ka atbalsta saņēmējs ir ievērojis attiecināmības nosacījumus.

Avots: ERP.

7.8. Tiešie maksājumi lauksaimniekiem balstās uz maksājumtiesībām, t. i., to saņemšana ir atkarīga no konkrētu nosacījumu izpildes. Šādiem maksājumiem *kļūdu* risks ir mazāks nekā maksājumiem, kuru pamatā ir atlīdzināšana, ja vien izvirzītie nosacījumi nav sarežģīti (sk. ***1.18***. punktu). Mēs uzskatām, ka, izņemot dažas ekoshēmas, tiešo maksājumu saņemšanas nosacījumi nav sarežģīti.

7.9. Tiešos maksājumus pārvalda dalībvalstis, izmantojot *integrēto administrācijas un kontroles sistēmu (IAKS)*, kas savieno dažādas datubāzes, kurās ir dati par saimniecībām, atbalsta pieteikumiem, dzīvnieku reģistriem un lauksaimniecības platībām. IAKS ietilpst *zemes gabalu identifikācijas sistēma (ZGIS), ģeotelpisko pieteikumu sistēma (ĢPS)* un *platību uzraudzības sistēma (PUS)*. IAKS palīdz lauksaimniekiem aizpildīt platībatkarīgā atbalsta pieteikumus un sniegt pierādījumus par darbībām, un tas savukārt atvieglo maksājumu aģentūru veiktās pārbaudes. Tādā veidā dažas kļūdas atbalsta pieteikumos ir iespējams labot pirms maksājuma veikšanas, un samazinās kļūdu risks.

7.10. Lauku attīstības joma veidoja 24,0 % no DFS 3. kategorijas izdevumiem (15,5 miljardi EUR) un ietvēra:

- maksājumus lauksaimniekiem, pamatojoties uz vides un klimata kritērijiem (6,9 miljardi EUR), ko attiecina uz lauksaimniecības platību vai dzīvnieku skaitu saimniecībā (“ar platību vai dzīvniekiem saistīti maksājumi”), un šos maksājumus arī aptver dalībvalstu IAKS;

- investīciju projektu atbalstu (8,6 miljardi EUR) ar mērķi atbalstīt sociālo un ekonomisko attīstību lauku apvidos (“ar platību nesaistīti maksājumi”).

7.11. 2024. gadā lielākā daļa ES lauku attīstības izdevumu dalībvalstīs joprojām bija atbilstoši *saistībām*, kas uzņemtas saskaņā ar valsts un reģionālajām *lauku attīstības programmām*, kuras aptver 2014.–2022. gada periodu (9,9 miljardi EUR). Atbilstoši Apvienotās Karalistes izstāšanās līgumam šīs bijušās dalībvalsts lauku attīstības programmas ilga līdz 2023. gada beigām un tika slēgtas 2024. gadā.

7.12. Lauksaimniecības tirgus pasākumi, kas veidoja 4,1 % no DFS 3. kategorijas izdevumiem (2,7 miljardi EUR), aptver vairākas shēmas, piemēram, atbalstu ražotāju organizācijām augļu un dārzeņu nozarē vai vīna dārzu pārstrukturēšanai, un katrai no tām ir savi attiecināmības nosacījumi. Tirgus pasākumi vīna nozarē ir paredzēti tam, lai palielinātu ražotāju konkurētspēju un palīdzētu viņiem pielāgoties tirgus prasībām.

7.13. Arī atlikušie 3,2 % DFS 3. kategorijas izdevumu (galvenokārt Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF) un programma “*LIFE*”) tiek īstenoti, piemērojot dažādus atlases kritērijus, attiecināmības prasības un izmaksāšanas metodes.

7.14. Attiecināmības nosacījumi, ko piemēro ekoshēmām, lielākajai daļai lauku attīstības izdevumu, tirgus pasākumiem un DFS 3. kategorijas politikas jomām ārpus KLP, ir sarežģītāki nekā tiešajiem maksājumiem (izņemot ekoshēmas), un kļūdu risks ir augstāks (sk. ***1.18. punktu***).

Revīzijas tvērums un pieeja

7.15. Mūsu revīzijas darba mērķis bija dot ieguldījumu vispārējās *ticamības deklarācijas* sagatavošanā, kā aprakstīts ***1.1. pielikumā***, un sniegt novērtējumu par šīs DFS kategorijas izdevumu pareizību. Attiecībā uz šo DFS kategoriju 2024. gadā mēs pārbaudījām turpmāk minēto:

a) statistiski reprezentatīvu izlasi, ko veido 228 *darījumi* un kas aptver visus izdevumus šajā DFS kategorijā, tostarp:

- 65 tiešos maksājumus, kas aptver galvenās shēmas,
- 35 ekoshēmu darījumus,
- 41 ar platību vai dzīvniekiem saistītus lauku attīstības darījumus,
- 63 ar platību nesaistītu lauku attīstības darījumu (investīciju projekti),
- 14 darījumus, kas saistīti ar tirgus pasākumiem, un
- 10 darījumus politikas jomās ārpus KLP: sešus EJZF darījumus, trīs programmas "*LIFE*" darījumus un vienu ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīguma darījumu;

b) informāciju par pareizību, kas sniegta AGRI ĢD un CLIMA ĢD *gada darbības pārskatos* un pēc tam iekļauta Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*.

7.16. Mūsu revidētie 228 darījumi aptvēra 19 dalībvalstis[3] un Apvienoto Karalisti. No 218 KLP darījumiem 128 darījumi bija saistīti ar 2023.–2027. gada KLP, un tie galvenokārt bija tiešie maksājumi, savukārt 90 darījumi bija saistīti ar 2014.–2022. gada KLP, un tie galvenokārt bija lauku attīstības un tirgus pasākumi.

[3] Bulgārija, Čehija, Dānija, Vācija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Lietuva, Ungārija, Nīderlande, Austrija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Somija un Zviedrija.

Darījumu pareizība

Darījumu pārbaudes rezultāti

7.17. No 228 pārbaudītajiem darījumiem 39 darījumos (17 %) bija kļūdas. Pamatojoties uz 22 kļūdām, ko esam izteikuši skaitļos, mūsu aplēstais kļūdu līmenis ir 2,6 % (sk. ***7.3. attēlu***).

7.3. attēls. Darījumu pārbaudes rezultāti

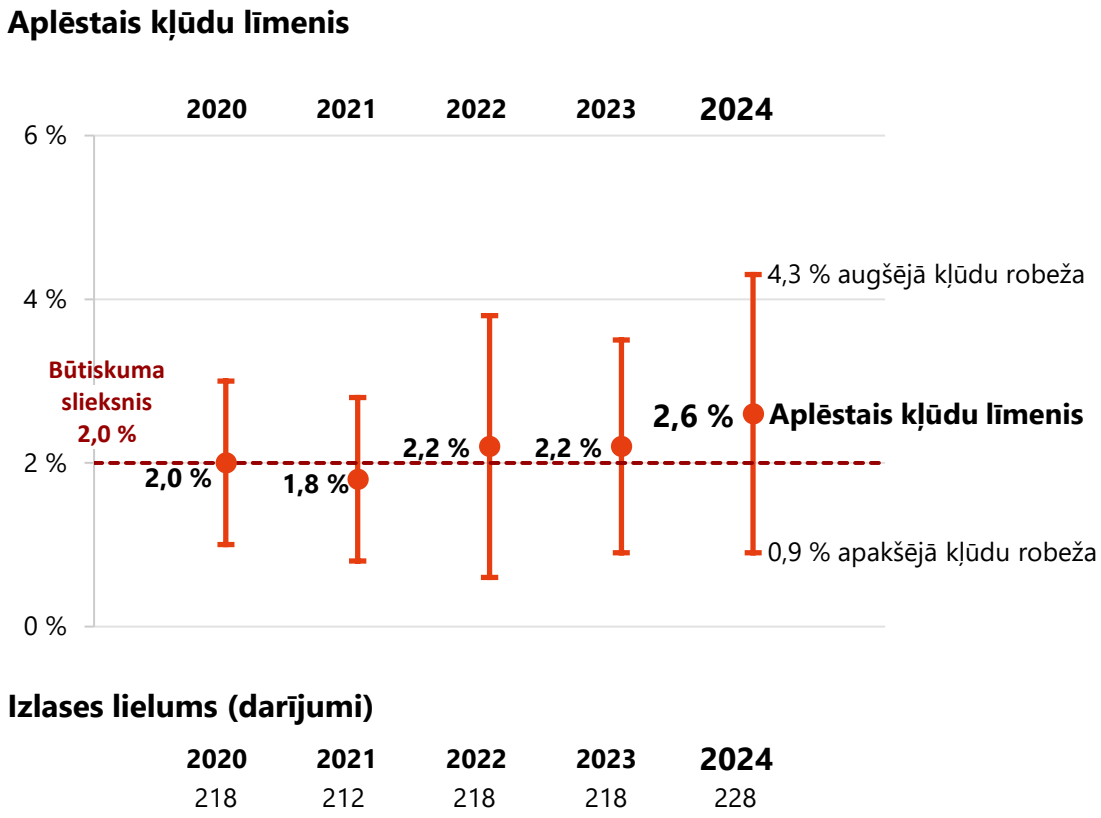

Avots: ERP.

7.18. Lielāko daļu no mūsu konstatētajām skaitļos izsakāmajām kļūdām veidoja ekoshēmu darījumi (8) un lauku attīstības darījumi (8). Mēs konstatējām trīs skaitļos izsakāmas kļūdas tiešajos maksājumos (atskaitot ekoshēmas), divas tirgus pasākumos un vienu ar KLP nesaistītos izdevumos. Konstatējām arī 19 atbilstības problēmas, kas neietekmēja kļūdu īpatsvaru. Apkopojums par DFS 3. kategorijas izdevumiem un mūsu darījumu pārbaužu rezultātiem sadalījumā pa dalībvalstīm ir sniegts ***7.1. pielikumā***.

7.19. Aplēstā kļūdu līmeņa sadalījums atbilstoši kļūdu kategorijām 2024. gadā ir parādīts ***7.4. attēlā***.

7.4. attēls. Lielu daļu no aplēstā kļūdu līmeņa veido administratīvas kļūdas

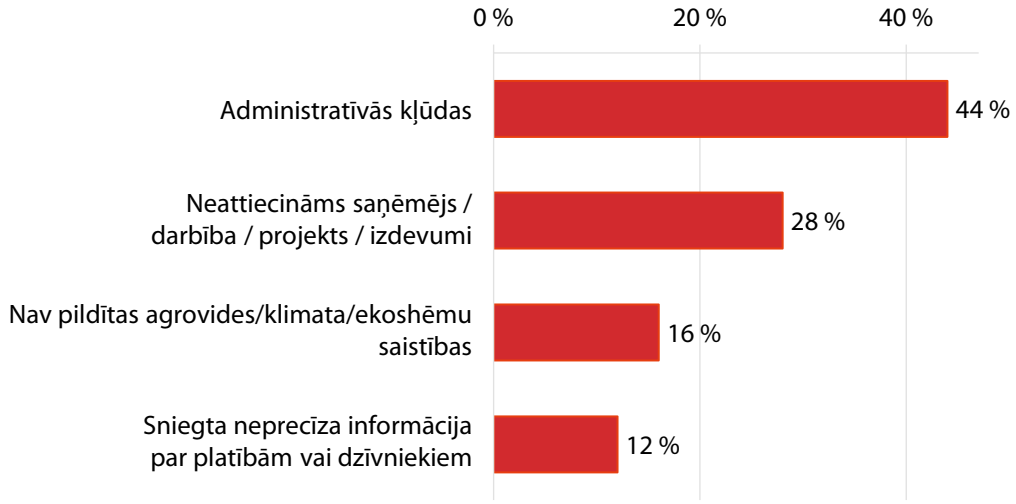

Avots: ERP.

7.20. Dalībvalstu iestādes bija veikušas korektīvus pasākumus, kas tieši ietekmēja 51 no mūsu izlasē iekļautajiem darījumiem. Šie pasākumi ietekmēja mūsu aprēķinu, proti, tie samazināja šai kategorijai aplēsto kļūdu līmeni par 0,4 procentpunktiem. 13 gadījumos, kad bija konstatētas *skaitļos izsakāmas kļūdas*, dalībvalstu iestādēm bija pietiekami daudz informācijas, lai novērstu vai atklātu un izlabotu kļūdas pirms izdevumu apstiprināšanas. Ja dalībvalstu iestādes būtu pienācīgi izmantojušas visu to rīcībā esošo informāciju, šai nodaļai aplēstais kļūdu līmenis būtu bijis par 2,2 procentpunktiem zemāks.

Tiešie maksājumi

7.21. Pārbaudītajos 65 tiešo maksājumu darījumos (atskaitot ekoshēmas) mēs konstatējām trīs skaitļos izsakāmas kļūdas: divas deklarācijas, kurās bija norādītas pārāk lielas platības vai pārāk daudz dzīvnieku (saistībā ar ilgtspēju sekmējošu ienākumu pamatatbalstu) un vienu nepamatotu atbalsta maksājumu (saistībā ar attāliem reģioniem piemēroto *POSEI* shēmu[4]).

[4] Attālu un salu reģionu īpašo attīstības problēmu pārvarēšanas programma (*POSEI*). Regula (ES) Nr. 228/2013, ar ko ievieš īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem.

7.22. 35 ekoshēmu darījumos mēs konstatējām 8 skaitļos izsakāmas kļūdas. Piecas no tām bija galīgā saņēmēja līmenī: divas pārāk lielas platības deklarācijas, divi gadījumi, kad nebija ievērotas ekoshēmu saistības vai nebija pareizi piemēroti noteikumi, un viens neattiecināms saņēmējs. Trīs kļūdas bija vadošās iestādes līmenī, un tās visas bija saistītas ar nepilnīgu tiesisko regulējumu vai noteikumu nepareizu piemērošanu, kas liecina par ekoshēmu vispārējo sarežģītību pirmajā īstenošanas gadā. ***7.2. izcēlumā*** ir sniegts šādas kļūdas piemērs, kurā aprakstīts, kā ekoshēmas prasības nepārsniedza tās prasības, kas jau bija noteiktas valsts tiesību aktos.

7.2. izcēlums

Piemērs par valsts tiesību aktu nepilnībām attiecībā uz ekoshēmu

Vācijā kādam līdzekļu saņēmējam tika veikts maksājums saskaņā ar ekoshēmu, kuras ietvaros sniedza atbalstu dabu aizsargājošai lauksaimniecības praksei *Natura 2000* teritorijās. Saskaņā ar KLP stratēģisko plānu regulu[5] dalībvalstis, īstenojot šādas ekoshēmas, cita starpā veic maksājumus tikai par tādām saistībām, kuras pārsniedz attiecīgās obligātās valsts tiesību aktu prasības. Lauksaimnieks pieteicās uz kompensācijas maksājumiem saskaņā ar ekoshēmu, jo uz viņa zemes nebija veiktas tādas darbības kā jaunas drenāžas rakšana vai jau esošas drenāžas labošana, aizbēršana, uzbērumu veidošana vai ekskavācijas darbi. Taču dažās lauksaimnieka platībās lielākā daļa šo darbību jau bija aizliegtas ar valsts tiesību aktiem, ko piemēro aizsargājamām dabas teritorijām, tāpēc viņam nebija tiesību saņemt papildu maksājumus.

[5] Regula (ES) Nr. 2021/2115, 31. panta 5. punkta b) apakšpunkts.

Lauku attīstība, tirgus pasākumi un citas politikas jomas

Ar platību vai dzīvniekiem saistītie lauku attīstības izdevumi

7.23. Mēs pārbaudījām 41 lauku attīstības maksājumu, kura pamatā bija lauksaimnieku deklarētā platība vai dzīvnieku skaits, tostarp maksājumus par konkrētu *agrovides un klimata saistību* izpildi, kompensācijas maksājumus bioloģiskajai lauksaimniecībai, maksājumus lauksaimniekiem apgabalos, kuros ir dabas ierobežojumi, un kompensācijas maksājumus lauksaimniecībai *Natura 2000* aizsargājamajās teritorijās. No šā 41 maksājuma 21 bija saistīts ar 2023.–2027. gada KLP, savukārt 20 – ar 2014.–2022. gada KLP.

7.24. No 41 pārbaudītā ar platību vai dzīvniekiem saistītā lauku attīstības darījuma divos darījumos bija skaitļos izsakāmas kļūdas: viena kļūda bija pārāk lielas attiecināmās platības deklarēšana, bet otra – dzīvnieku labturības neievērošana cūku fermā.

Investīciju projekti

7.25. Mēs pārbaudījām 63 lauku attīstības maksājumus investīciju projektiem, tostarp investīcijas materiālajos aktīvos, atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai gados jauniem lauksaimniekiem un riska pārvaldību (apdrošināšanu). No šiem 63 maksājumiem septiņi bija saistīti ar 2023.–2027. gada KLP, bet 56 – ar 2014.–2022. gada KLP.

7.26. Mēs izteicām skaitļos kļūdas sešos maksājumos, kas bija radušās tāpēc, ka atbalsta saņēmēji bija deklarējuši izdevumus vai darbības, kuras neatbilda attiecināmības nosacījumiem. Vienā gadījumā kļūda radās tāpēc, ka lauksaimnieks neizpildīja nosacījumus atbalsta saņemšanai par neienesīgām investīcijām (sk. ***7.3. izcēlumu***).

7.3. izcēlums

Piemērs par to, kā lauksaimnieks nav izpildījis investīciju atbalsta nosacījumus

Īrijā kāds atbalsta saņēmējs pieteicās uz atbalstu neienesīgām investīcijām, kas saistītas ar agrovides klimata pasākumu. Lai saņemtu atbalstu, saņēmējs apņēmās izveidot veģetācijas zonu blakus strautam, lai novērstu piesārņojumu. Bija paredzēts nožogot zemes gabalu, lai tajā nevarētu iekļūt dzīvnieki. Apmeklējuma laikā uz vietas mēs novērojām, ka teritorija nebija pilnībā nožogota un elektriskais žogs, lai gan bija uzstādīts, nedarbojās, jo bija pārklāts ar veģetāciju un vietām gulēja uz zemes.

Avots: ERP.

Tirgus pasākumi

7.27. 14 pārbaudītajos tirgus pasākumu darījumos mēs izteicām skaitļos divas kļūdas.

Jūrlietu, zivsaimniecības, vides un klimata politika

7.28. Jūrlietu, zivsaimniecības un vides un klimata politikas jomās mēs revidējām 10 darījumus un konstatējām vienu skaitļos izsakāmu kļūdu *dalītās pārvaldības* darījumā EJZAF ietvaros.

Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

AGRI ĢD un CLIMA ĢD ziņojumi par izdevumu pareizību

7.29. 2024. gadā AGRI ĢD ziņojumi par izdevumu pareizību tika sagatavoti atbilstoši divējādai kārtībai: izdevumiem, ko īsteno saskaņā ar KLP stratēģiskajiem plāniem, piemēroja jauno uz sniegumu balstīto pārliecības iegūšanas modeli, bet tika izmantots arī 2014.–2022. gada KLP atbilstības satvars. Šo satvaru joprojām piemēro izdevumiem, uz kuriem neattiecas KLP stratēģiskie plāni, tostarp atlikušajiem maksājumiem, ko dalībvalstis gada laikā veica saskaņā ar savām 2014.–2022. gada lauku attīstības programmām. Attiecībā uz izdevumiem saskaņā ar KLP stratēģiskajiem plāniem ne Komisijai, ne dalībvalstīm nav jāsniedz aplēses par kļūdu risku maksājuma laikā.

7.30. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz AGRI ĢD "*apliecinājumu pakete*", kurā ir iekļauti gada pārskati par izdevumiem un jaunais *gada snieguma ziņojums* par katru maksājumu aģentūru, kā arī tās direktora pārvaldības deklarācija. Pārvaldības deklarācijā tiek norādīts, ka sniegtā informācija ir pilnīga un precīza un ka pārvaldības sistēmas darbojas pareizi, tostarp tās sistēmas, kas nodrošina deklarēto izdevumu likumību un pareizību. Paketē ir iekļauti arī neatkarīgu *sertifikācijas struktūru* ziņojumi un atzinumi par maksājumu aģentūru finanšu pārskatiem, pārvaldības sistēmām, gada snieguma ziņojumu un KLP stratēģiskajos plānos neiekļauto izdevumu likumību un pareizību.

7.31. Attiecībā uz izdevumiem, kurus īsteno saskaņā ar KLP stratēģiskajiem plāniem un uz kuriem attiecas jaunais uz sniegumu balstītais pārliecības iegūšanas modelis (42,9 miljardi EUR), AGRI ĢD novērtēja intervences pasākumiem paredzēto izdevumu risku, pamatojoties uz sertifikācijas struktūru ziņojumiem un paša ģenerāldirektorāta revīzijas darbu. Komisija novērtēja 2024. gada izdevumus šādi: 82 % KLP stratēģisko plānu izdevumu novērtēja kā zema riska izdevumus, 11 % – kā vidēja riska izdevumus un atlikušos 7 % – kā augsta riska izdevumus. Zema riska izdevumi ir izdevumi intervences pasākumos, kurus neskar potenciāli nopietnas nepilnības to pārvaldības sistēmās. Lielākā daļa zema riska izdevumu ir tiešie maksājumi un cits atbalsts, kam piemēro IAKS (33,8 miljardi EUR).

7.32. Par ekoshēmām AGRI ĢD ir uzskats, ka, lai gan tās ir ļoti svarīgs politikas instruments, dažām no tām ir raksturīga lielāka sarežģītība un to pareiza īstenošana bijusi pakļauta izaicinājumiem. Kopumā Komisija novērtēja, ka 26 % ekoshēmu izdevumu piemēro tādas pārvaldības sistēmas, kas nedarbojas vai darbojas tikai daļēji (tātad ir augsta vai vidēja riska), pretstatā tiešo maksājumu intervences pasākumiem (izņemot ekoshēmas), kur šis rādītājs ir 10 %.

7.33. KLP stratēģiskajos plānos neietilpstošiem izdevumiem, uz kuriem attiecas 2014.–2022. gada KLP atbilstības satvars (12,5 miljardi EUR), AGRI ĢD turpināja izmantot maksājumu aģentūru paziņotos kļūdu īpatsvarus. AGRI ĢD veic korekcijas, pamatojoties uz sertifikācijas struktūru revīziju rezultātiem un pamatojoties uz savām revīzijām, kurās pārbaudītas maksājumu aģentūru sistēmas un izdevumi. Tādā veidā ģenerāldirektorāts var aprēķināt skaitli, kas atbilst "riskam maksājuma laikā" saistībā ar tiešajiem maksājumiem, lauku attīstību un tirgus pasākumiem.

7.34. Attiecībā uz 2024. gadu AGRI ĢD aprēķināja, ka "aplēstā riskam pakļautā summa maksājuma laikā" ir aptuveni 2,8 % no 12,5 miljardiem EUR izdevumu, kas nav iekļauti KLP stratēģiskajos plānos, tostarp aptuveni 5,9 % tiešajiem maksājumiem, 2,8 % lauku attīstībai un 2,0 % no 2,1 miljarda EUR tirgus pasākumiem. Tiešo maksājumu skaitlis nav salīdzināms ar iepriekšējiem gadiem, jo tas lielā mērā attiecas uz atbalstu attāliem reģioniem saskaņā ar *POSEI* shēmu, kas veidoja tikai aptuveni 1,2 % no tiešajiem maksājumiem (0,5 miljardi EUR).

7.35. Attiecībā uz 2024. gadu AGRI ĢD apvienoja uz sniegumu balstīto un uz atbilstību balstīto maksājumu rezultātus un novērtēja 77 % KLP izdevumu kā zema riska izdevumus, 10 % – kā vidēja riska izdevumus un 13 % – kā augsta riska izdevumus. Salīdzinājumam – AGRI ĢD 2024. gada darbības pārskatā sniedza KLP zema riska izdevumu aplēsi par 2023. gadu kā 69 %, un kopējā "aplēstā riskam pakļautā summa maksājuma laikā" bija 1,9 %.

7.36. Mēs veicām arī ierobežotu CLIMA ĢD gada darbības pārskatā ietvertās pareizības informācijas pārbaudi. Konstatējām, ka CLIMA ĢD metodika, pēc kuras aprēķina risku maksājuma un *slēgšanas* laikā, atbilst Komisijas pamatnostādnēm.

Komisijas gada pārvaldības un snieguma ziņojums

7.37. Komisija savā gada pārvaldības un snieguma ziņojumā kategorijai "Dabas resursi" vairs nesniedz aplēsi par risku maksājuma laikā, jo AGRI ĢD, MARE ĢD, ENV ĢD un CLIMA ĢD atbilstības satvari aptver tikai 23 % no šīs kategorijas izdevumiem.

Jauno snieguma ziņošanas sistēmu pārbaude

7.38. 2024. gada revīzijas ietvaros mēs vācām un analizējām informāciju par gada snieguma ziņojumu ieviešanu:

- attiecībā uz mūsu izlasē iekļautajām 19 valstīm rīkojām aptauju, kurā vācām informāciju par šo valstu ziņošanas kārtību, IT sistēmām un datu apstrādes mehānismiem;
- attiecībā uz deviņām maksājumu aģentūrām, saistībā ar kurām mūsu izlasē bija iekļauti darījumi saskaņā ar KLP stratēģiskajiem plāniem, mēs pārbaudījām, kā revidētajiem maksājumiem atbilstošie rezultāti bija reģistrēti maksājumu aģentūru gada snieguma ziņojumu sistēmās;
- attiecībā uz 76 valsts un reģionālajām maksājumu aģentūrām un koordinējošajām struktūrām mēs analizējām sertifikācijas struktūru novērtējumus par snieguma ziņošanas komponenta pienācīgu funkcionēšanu pārvaldības sistēmās un par šo 76 struktūru gada snieguma ziņojumu precizitāti un pilnīgumu.

7.39. Pamatojoties uz mūsu aptauju, konstatējām, ka 2024. gadā maksājumu aģentūru snieguma ziņošanas sistēmas joprojām tika pilnveidotas. Lai gan 18 maksājumu aģentūras bija automatizējušas snieguma rādītāju sagatavošanu, divas aģentūras ziņoja, ka tās dažus galvenos rezultātu rādītājus, ko iekļaut savos 2024. gada snieguma ziņojumos, sagatavoja manuāli vai tikai daļēji automatizēti. Tā kā sistēmas joprojām tika pilnveidotas, gada snieguma ziņojumu sagatavošanai izmantotās atjauninātās IT sistēmas vēl nebija pilnībā testētas, lai pārbaudītu to atbilstību starptautiskajiem informācijas drošības standartiem (ISO 27001).

7.40. Savas revīzijas laikā attiecībā uz tām deviņām maksājumu aģentūrām, kurām bija KLP stratēģisko plānu darījumi, mēs spējām savietot veiktos maksājumus ar IT sistēmās reģistrētajiem rezultātiem, ko iekļauj gada snieguma ziņojumos.

7.41. Dalībvalstis iesniedza pirmos pilnos gada snieguma ziņojumus par 2024. finanšu gadu (kopā ar sertifikācijas struktūru ziņojumiem) līdz 2025. gada 3. martam. Konstatējām, ka sertifikācijas struktūras 93 % no maksājumu aģentūru snieguma ziņošanas sistēmām novērtēja ar atzīmi “darbojas” vai “darbojas labi”. Pārējās sistēmas tika novērtētas ar atzīmi “darbojas daļēji”, kas liecina par nelielām nepilnībām. Attiecībā uz tiešo rezultātu un koprezultātu rādītāju precizitāti sertifikācijas struktūras novērtēja, ka 92 % no maksājumu aģentūru ziņošanas par rādītājiem “darbojas” vai “darbojas labi”.

7.42. Mūsu pārbaudes rezultāti liecina, ka gada snieguma ziņojumi lielākoties ir ieviesti, kā plānots. Mēs neesam konstatējuši problēmas ar paziņotajiem datiem. Attiecībā uz snieguma ziņošanas sistēmu izstrādi un ieviešanu maksājumu aģentūru un koordinējošo struktūru akreditācijas kritēriji aptver IT sistēmu pienācīgu ieviešanu, tostarp to darbības tvērumā izstrādātu snieguma ziņošanas sistēmu ieviešanu. Dalībvalstīm ir jānodrošina informācijas drošības pārvaldības sistēmu pienācīga sertifikācija un pareiza darbība.

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

7.43. Mūsu iegūtie un šajā nodaļā izklāstītie apkopotie revīzijas pierādījumi liecina, ka kļūdu līmenis kategorijas "Dabas resursi un vide" izdevumos kopumā bija būtisks (sk. ***7.17***. punktu). Saskaņā ar mūsu veiktajām darījumu pārbaudēm šajā DFS kategorijā kopējais aplēstais kļūdu līmenis ir 2,6 %.

7.44. Mūsu rezultāti liecina, ka kļūdu līmenis nebija būtisks tiešajos maksājumos (izņemot ekoshēmas), kas veido 46 % no izdevumiem šajā DFS kategorijā, taču kļūdu līmenis joprojām bija būtisks citās izdevumu jomās kopumā (ekoshēmas, lauku attīstība, tirgus pasākumi, jūrlietas, zivsaimniecība, vide un klimatrīcība), kas veido 54 % no izdevumiem.

Ieteikumi

7.45. Mūsu 2021. gada pārskatā sniegto divu ieteikumu pēcpārbaude tika veikta jau 2023. gadā[6]. Komisija abus ieteikumus bija ieviesusi pilnībā.

7.46. Izskatījām arī mūsu 2022. un 2023. gada pārskatos iekļautos ieteikumus, kuru ieviešanai bija nepieciešama tūlītēja rīcība vai kuri bija jāievieš 2024. gadā. Viens 2022. gada pārskatā sniegtais ieteikums bija jāievieš 2024. gadā (sk. 7.2. pielikumu).

7.47. Uzskatām, ka 2022. gada pārskata 7. ieteikuma 1. punkts par lauksaimniecības zemes datu kvalitātes uzraudzību ir ieviests. Tas atspoguļo mūsu novērtējumu, ka Komisija izvērtē *zemes gabalu identifikācijas sistēmas (ZGIS)* kvalitātes novērtējuma ziņojumus, ko dalībvalstis iesniedz katru gadu, un pārbauda ziņojumu pilnīgumu un ierosinātos korektīvos pasākumus.

7.48. Pamatojoties uz konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs Komisijai esam sagatavojuši turpmāk minēto ieteikumu.

---

[6] 2023. gada pārskats, 7.2. pielikums.

7.1. ieteikums. Atbalstīt dalībvalstis ekoshēmu izstrādē

Ņemot vērā ekoshēmu nozīmi vides un klimata mērķu sasniegšanā, iesakām Komisijai sniegt papildu atbalstu dalībvalstīm, lai tās spētu izstrādāt mazāk sarežģītas shēmas, vienlaikus nemazinot to vērienu. Tas būtu panākams, daloties ar 2023.–2027. gada perioda sākotnējo shēmu īstenošanā gūto pieredzi un speciālajām zināšanām.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gads.

Pielikumi

7.1. pielikums. – Informācija par ES darbību dalībvalstīs un Apvienotajā Karalistē

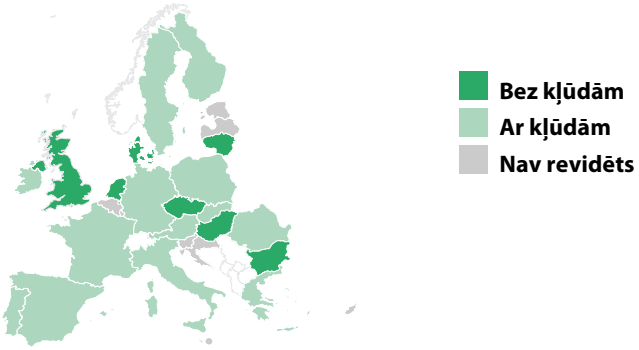

Dalībvalsts/valsts(*)	ES ieguldījums (*miljoni EUR*)	Revidētie darījumi	Skaitļos izsakāmas kļūdas	Skaitļos neizsakāmas kļūdas
KLP izdevumi	**56300**	**218**	**21**	**16**
Francija	9737	30	2	2
Spānija	7332	30	2	4
Vācija	6303	14	1	2
Itālija	6143	23	1	1
Polija	4819	19	1	1
Rumānija	3197	12	3	
Grieķija	2694	7	1	3
Ungārija	1978	8		
Portugāle	1543	9	2	1
Īrija	1520	5	1	
Austrija	1271	9	4	1
Bulgārija	1213	8		
Dānija	999	5		
Čehija	983	4		
Nīderlande	976	4		
Zviedrija	911	8	1	1
Lietuva	878	5		
Somija	779	5	1	
Slovākija	647	9	1	
Apvienotā Karaliste	254	4		
Nerevidētās dalībvalstis	2122	—	—	—
Citas politikas jomas	**8100**	**10**	**1**	**3**
KOPĀ	**64400**	**228**	**22**	**19**

(*) Mūsu izlase nav paredzēta tam, lai izdarītu secinājumus par atsevišķām dalībvalstīm.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

7.2. pielikums. – Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2022	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **7.1. ieteikums** Uzraudzīt lauksaimniecības platības datu kvalitāti Ņemot vērā to, ka jaunās KLP 2023.–2027. gadam snieguma rādītāju pamatā būs lauksaimniecības platība, turpināt uzraudzīt, cik precīzi dalībvalstis zemes gabalu identifikācijas sistēmā novērtē attiecināmo platību. Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.			

Avots: ERP.

8. nodaļa

Migrācija un robežu pārvaldība
Drošība un aizsardzība

Saturs

	Punkts
Ievads	8.1.–8.9.
Īss apraksts	8.2.–8.6.
Migrācija un robežu pārvaldība	8.2.–8.3.
Drošība un aizsardzība	8.4.
Dalītas pārvaldības programmu īstenošana	8.5.–8.6.
Revīzijas tvērums un pieeja	8.7.–8.9.
Darījumu pareizība	8.10.–8.13.
Iekšējās kontroles sistēmu elementu pārbaude	8.14.–8.16.
Revīzijas iestāžu darba pārbaude saistībā ar to gada kontroles ziņojumiem un izdevumu revīziju	8.14.–8.16.
Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi	8.17.–8.19.
Secinājums un ieteikumi	8.20.–8.22.
Secinājums	8.20.
Ieteikumi	8.21.–8.22.
Pielikumi	
8.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude kategorijās “Migrācija un robežu pārvaldība” un “Drošība un aizsardzība”	

Ievads

8.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi saistībā ar *daudzgadu finanšu shēmas (DFS)* 4. kategoriju "Migrācija un robežu pārvaldība" un 5. kategoriju "Drošība un aizsardzība". Šo kategoriju galvenās darbības un izdevumi 2024. gadā ir apkopoti ***8.1. attēlā*** un ***8.2. attēlā***.

8.1. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa. Migrācija un robežu pārvaldība

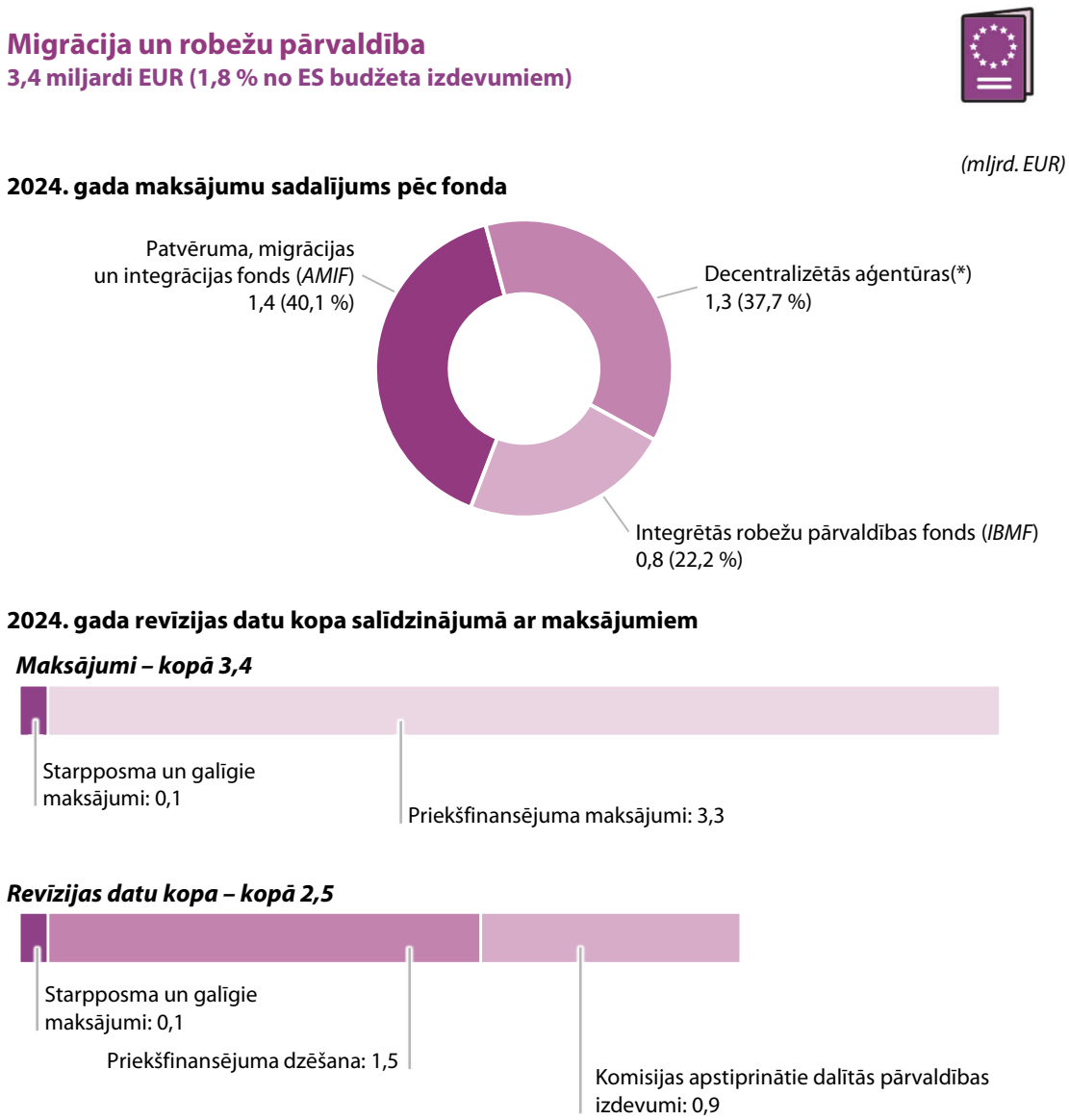

(*) Maksājumus decentralizētajām aģentūrām mēs aplūkojam savā gada ziņojumā par ES aģentūrām.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada *konsolidēto pārskatu* datiem.

8.2. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa. Drošība un aizsardzība

Drošība un aizsardzība
2,1 miljards EUR (1,1 % no ES budžeta izdevumiem)

(mljrd. EUR)

2024. gada maksājumu sadalījums pēc fonda / izdevumu jomas

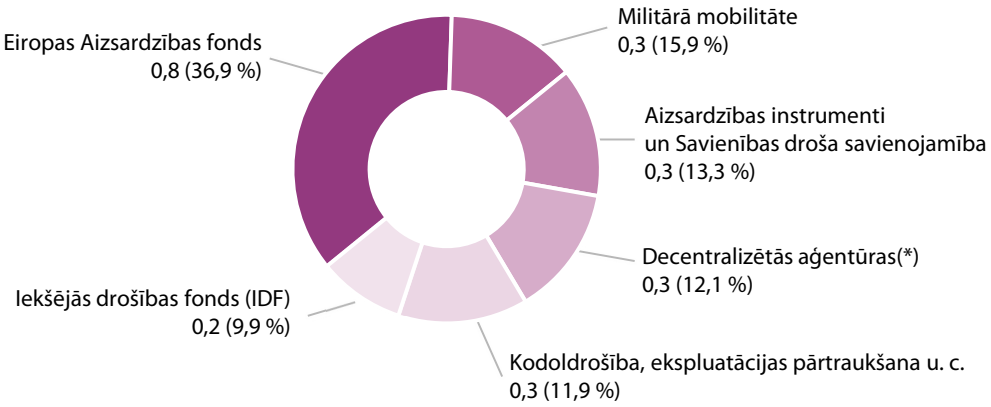

2024. gada revīzijas datu kopa salīdzinājumā ar maksājumiem

Maksājumi – kopā 2,1

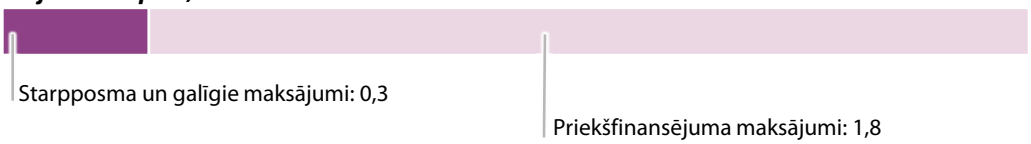

Revīzijas datu kopa – kopā 1,0

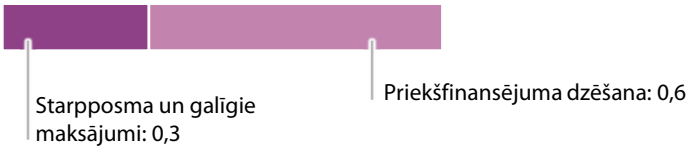

(*) Maksājumus decentralizētajām aģentūrām mēs aplūkojam savā gada ziņojumā par ES aģentūrām.

Avots: ERP, pamatojoties uz ES 2024. gada konsolidēto pārskatu datiem.

Īss apraksts

Migrācija un robežu pārvaldība

8.2. 2021.–2027. gada DFS 4. kategorija aptver migrācijas un robežu pārvaldības politikas jomas. Sīkāks sadalījums ir dots ***8.1. attēlā***. Ievērojama daļa izdevumu šajā kategorijā 2024. gadā joprojām attiecās uz 2014.–2020. gada DFS neizpildīto projektu un programmu pabeigšanu, proti, tika pakāpeniski slēgts *Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds (AMIF)*[1] un *Iekšējās drošības fonda* Robežu pārvaldības un vīzu instruments (IDF-Robežas un vīzas)[2]. Šie fondi tagad ir slēgšanas stadijā, un 2021.–2027. gada DFS tos aizstāj jaunais *AMIF*[3] un *Integrētās robežu pārvaldības fonda Finansiālā atbalsta instruments robežu pārvaldībai un vīzu politikai (BMVI)*[4].

8.3. Vēl viena nozīmīga izdevumu joma DFS 4. kategorijā ir finansējums *decentralizētajām aģentūrām*. Tās ir Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*), Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (*EUAA*) un Eiropas Savienības Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (*eu-LISA*).

---

[1] Regula (ES) Nr. 516/2014, ar ko izveido Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu.

[2] Regula (ES) Nr. 515/2014, ar ko kā daļu no Iekšējās drošības fonda izveido finansiāla atbalsta instrumentu ārējām robežām un vīzām.

[3] Regula (ES) 2021/1147, ar ko izveido Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu.

[4] Regula (ES) 2021/1148, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai, kurš ir daļa no Integrētās robežu pārvaldības fonda.

Drošība un aizsardzība

8.4. 2021.–2027. gada DFS 5. kategorijā ir drošība un aizsardzība. Sīkāks sadalījums ir dots ***8.2. attēlā***. "Drošības" komponents ietver finansējumu no Iekšējās drošības fonda (IDF) 2021.–2027. gadam[5] un to projektu un shēmu pabeigšanu, kurus finansē no Iekšējās drošības fonda Policijas instrumenta ("IDF – policija") 2014.–2020. gadam[6], kas veidoja ievērojamu daļu no šīs jomas izdevumiem 2024. gadā. Šis komponents ietver arī finansējumu kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanai Bulgārijā, Lietuvā un Slovākijā un finansējumu ES decentralizētajām aģentūrām drošības jomā (tās ir Eiropas Savienības Narkotiku aģentūra (*EUDA*), līdz 2024. gada 1. jūlijam Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs (*EMCDDA*), Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols) un Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra (*CEPOL*)). "Aizsardzības" komponents ietver Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmu (*EDIDP*)[7] un Eiropas Aizsardzības fondu[8]. Ar tiem tiek atbalstīti sadarbīgi aizsardzības projekti visos pētniecības un izstrādes posmos, un tos pārvalda Komisijas Aizsardzības rūpniecības un kosmosa ģenerāldirektorāts (DEFIS ĢD). Komponents atbalsta arī militāro mobilitāti ar īpašu budžetu no *Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta*[9], kas ir saistīts ar *Eiropas transporta tīkla* posmu pielāgošanu divējādam civilam un militāram lietojumam. No Eiropas Aizsardzības fonda tiek finansēti arī konkrēti projekti, kas saistīti ar militāro mobilitāti.

Dalītas pārvaldības programmu īstenošana

8.5. Lielāko daļu *AMIF* un IDF finansējuma 2014.–2020. gadam un lielāko daļu *AMIF, BMVI* un IDF finansējuma 2021.–2027. gadam dalīti pārvalda dalībvalstis (vai četras Šengenas asociētās valstis – Islande, Lihtenšteina, Norvēģija un Šveice) un Komisijas Migrācijas un iekšlietu ģenerāldirektorāts (HOME ĢD). Visu Lihtenšteinas 2021.–2027. gada finansējumu tieši pārvalda Komisija. Saskaņā ar šo kārtību dalībvalstis īsteno daudzgadu *programmas*, kuras apstiprinājusi Komisija.

---

[5] Regula (ES) 2021/1149 par Iekšējās drošības fonda izveidi.

[6] Regula (ES) Nr. 513/2014, ar ko kā daļu no Iekšējās drošības fonda izveido finansiālā atbalsta instrumentu policijas sadarbībai, noziedzības novēršanai un apkarošanai un krīžu pārvarēšanai.

[7] Regula (ES) 2018/1092, ar ko izveido Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmu.

[8] Regula (ES) 2021/697, ar ko izveido Eiropas Aizsardzības fondu.

[9] Regula (ES) 2021/1153, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu.

8.6. Informācija par to, kā tiek īstenotas *AMIF* un IDF dalītās pārvaldības programmas 2021.–2027. gadam, ir sniegta ***2.16. punktā***. Kopā ņemot, dalībvalstis kopš 2020. gada ir pastiprinājušas 2014.–2020. gada programmu īstenošanu, jo 2014.–2020. gada finansējums bija jāizlieto līdz 2024. gada jūnijam[10] un galīgie pārskati bija jāiesniedz līdz 2024. gada 31. decembrim. Tomēr vēl bija jānoskaidro apjomīgs finansējums (12 % jeb 528 miljoni EUR no *AMIF* un 16 % jeb 505 miljoni EUR no IDF) un jāsagaida attiecīgo galīgo pārskatu apstiprināšana Komisijā. Tie izdevumi, kurus kopš 2014.–2020. gada *plānošanas perioda* sākuma dalībvalstis ir deklarējušas Komisijai, lai saņemtu atlīdzinājumu, ir atspoguļoti ***8.3. attēlā***.

[10] Regula (ES) 2022/585, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 514/2014, (ES) Nr. 516/2014 un (ES) 2021/1147.

8.3. attēls. *AMIF* un IDF 2014.–2020. gada dalītās pārvaldības programmu virzība

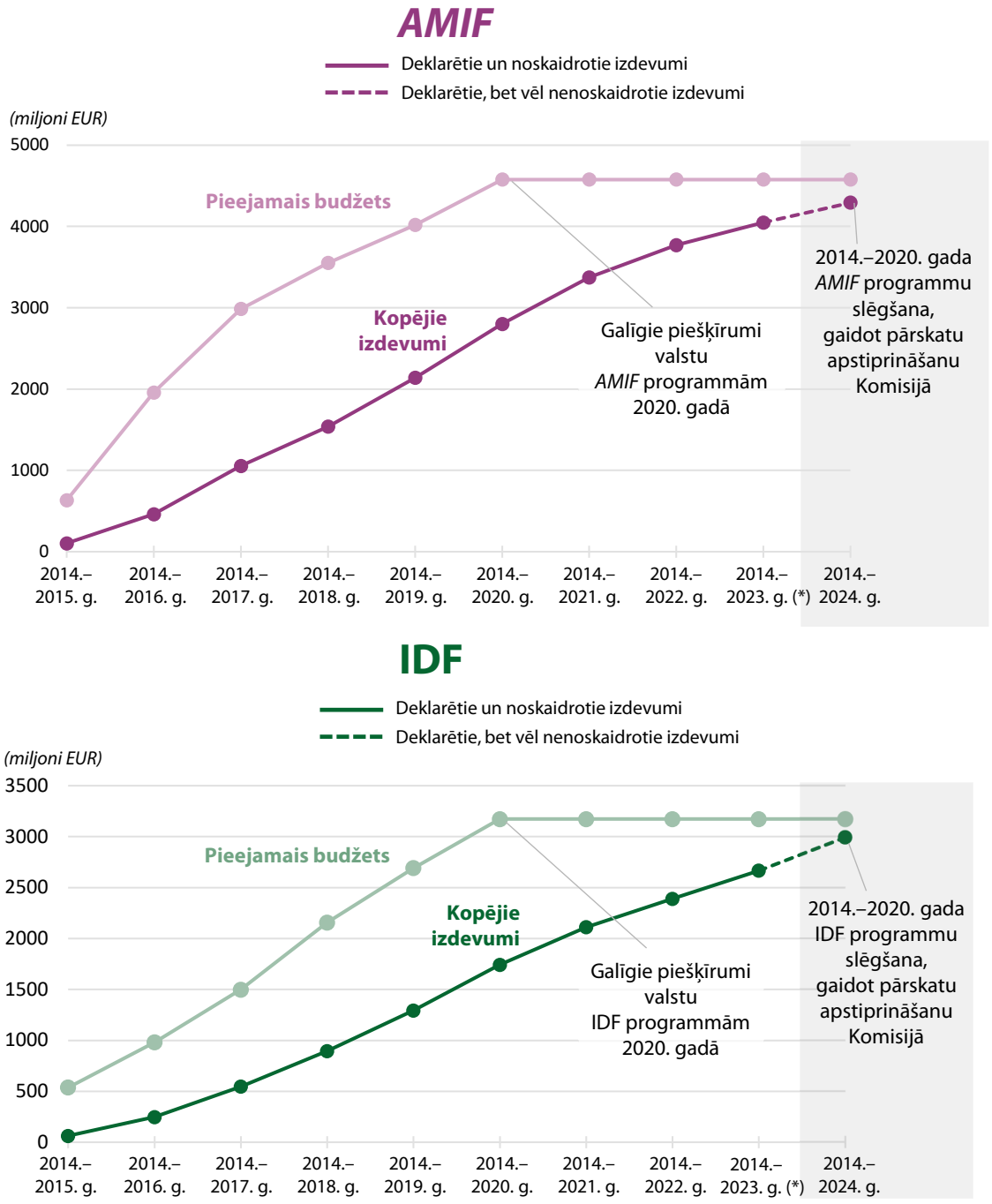

(*) Lai saņemtu Komisijas apstiprinājumu, dalībvalstis parasti deklarē *AMIF*/IDF izdevumus nākamajā gadā pēc to rašanās. Tātad Komisijas 2024. gada pārskatos ir ietverti izdevumi, kas dalībvalstīm radušies 2023. gadā.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem (programmas, kā arī noskaidrošanas lēmumi līdz 2024. gada beigām).

Revīzijas tvērums un pieeja

8.7. Revidējot 2024. gada izdevumus DFS 4. un 5. kategorijā, mēs piemērojām ***1.1. pielikumā*** izklāstīto revīzijas pieeju un metodes un ņēmām vērā arī aģentūru *atbilstības revīziju* rezultātus. Pārbaudījām 23 *darījumu* izlasi, un šīs pārbaudes rezultāti bija ieguldījums mūsu vispārējās *ticamības deklarācijas* sagatavošanā. Tomēr šī nav reprezentatīva šo DFS kategoriju izdevumu izlase, tāpēc mēs nevaram *aplēst kļūdu īpatsvaru* šajās kategorijās. Izlasē ietilpa:

a) 12 *dalītās pārvaldības* darījumi (pārvaldība kopā ar dalībvalstīm) Francijā, Itālijā, Lietuvā, Portugālē un Zviedrijā DFS 4. kategorijā un Polijā DFS 5. kategorijā;

b) septiņi Komisijas *tieši pārvaldīti* darījumi (četri DFS 4. kategorijā un trīs DFS 5. kategorijā);

c) četri *netieši pārvaldīti* darījumi (divi DFS 4. kategorijā un divi DFS 5. kategorijā).

8.8. Mēs pārbaudījām arī atlasītas kontroles sistēmas, proti, izskatījām:

a) valsts *revīzijas iestāžu* 2023. *gada kontroles ziņojumus* attiecībā uz *AMIF* Vācijā, Somijā un Zviedrijā un attiecībā uz *BMVI* Horvātijā, Lietuvā un Somijā (2021.–2027. gada DFS ietvaros);

b) šo revīzijas iestāžu darbu, ko tās veikušas saistībā ar attiecīgo dalībvalstu 2023. gada *AMIF* vai *BMVI* gada pārskatiem un ko tās izmanto Komisijai sniedzamo revīzijas atzinumu sagatavošanai. Mēs vērtējām, vai revīzijas iestādes bija[11]:

   i) ieviesušas pienācīgas procedūras, kas ļāva sagatavot ticamus revīzijas atzinumus un gada kontroles ziņojumus;

   ii) izmantojušas pienācīgu izlases veidošanas metodiku;

   iii) atlasījušas pietiekamu darījumu skaitu, lai varētu izdarīt secinājumus par visu datu kopu;

   iv) pareizi aprēķinājušas kļūdu īpatsvaru.

8.9. Mēs pārbaudījām HOME ĢD *gada darbības pārskatā* (GDP) sniegto informāciju par pareizību, ko pēc tam iekļauj Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*.

[11] Kā prasīts Regulā (ES) 2021/1060.

Darījumu pareizība

8.10. No mūsu pārbaudītajiem 23 darījumiem astoņos darījumos bija *kļūdas*. Mēs esam izteikuši skaitļos trīs no šīm kļūdām, kam bija finansiāla ietekme uz summām, kuras pieprasa segt no ES budžeta. Šīs kļūdas bija izdevumi, kas neietilpst īstenošanas periodā, svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums un cita veida neattiecināmi izdevumi. Piemērs kļūdām, kuras esam izteikuši skaitļos, sniegts ***8.1. izcēlumā***.

8.1. izcēlums

Izdevumi ārpus īstenošanas perioda

Mēs Portugālē revidējām dalītās pārvaldības projektu, kas bija *AMIF* pārmitināšanas projekts. Projektu īstenoja no 2021. gada jūlija līdz 2023. gada septembrim. Projekta ietvaros Portugālē izmitinātiem bēgļiem tika sniegts tiešs juridiskais un sociālais atbalsts, kā arī piedāvātas ievirzes profesionālajās mācībās un saistībā ar nodarbinātību. Projekta mērķis bija risināt pārvietoto cilvēku grupu vajadzības un gādāt par ilgtermiņa integrāciju un autonomijas iegūšanu portugāļu sabiedrībā, īpašu uzmanību pievēršot portugāļu valodas apguves programmām.

Mēs ievērojām, ka izmaksu deklarācijā bija iekļauts elektroenerģijas rēķins par elektrības piegādi ārpus īstenošanas perioda.

Tā rezultātā mēs uzskatījām, ka 3,7 % no attiecīgajām projekta izmaksām ir neattiecināmi izdevumi.

8.11. Mēs konstatējām arī septiņus gadījumus, kad nebija ievēroti tiesību akti un finanšu noteikumi, taču tiem nebija finansiālas ietekmes uz ES budžetu. Piemēram, novērojām trūkumus *dotāciju* piešķiršanas procedūrās un projektu uzraudzībā, ES finansējuma izmantošanu mērķim, kas daļēji nav paredzētais mērķis, un publiskā iepirkuma procedūru nepilnības. Mūsu konstatēto kļūdu piemēri ir doti ***8.2. izcēlumā***.

8.2. izcēlums

Trūkumi dotāciju piešķiršanas procedūrās

Dalītajā pārvaldībā mēs revidējām četrus atklātus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus saistībā ar "IDF – robežas" Francijā un saistībā ar *AMIF* Portugālē. Francijā izsludinātajā uzaicinājumā tika prasīts iesniegt priekšlikumus drošības uzlabošanai pie ES ārējām robežām. Portugālē izsludinātajā uzaicinājumā tika prasīti pakalpojumi, kas atvieglos trešo valstu valstspiederīgo integrāciju.

Francijas gadījumā mēs konstatējām, ka dotāciju pieteikumu iesniedzēji nebija pienācīgi informēti par izvērtēšanas procesu. Nebija publicēta svarīga informācija par vērtēšanas metodiku, piemēram, piemērojamie sliekšņi vai dažādi svērumi, ko piemēro atsevišķiem kritērijiem.

Portugālē mēs konstatējām, ka punktu piešķiršanas metodika neļāva pietiekami novērtēt projektus pēc nopelniem, jo varēja piešķirt tikai 1, 3 vai 5 punktus. Tā rezultātā 19 projektu pieteikumi ieguva vienādu novērtējumu un tika sarindoti vienādi. Tā kā finansējums nebija pietiekams visu projektu finansēšanai, projektus nodalīja pieteikumu saņemšanas secībā, nevis atbilstoši pamatotiem kritērijiem, kas ļautu projektus nodalīt pēc priekšlikumu kvalitātes.

ES finansējums izmantots mērķim, kas daļēji nav paredzētais mērķis

Mēs revidējām dalītajā pārvaldībā īstenotu "IDF – robežas" projektu Francijā. Projekts tika īstenots no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada decembrim un ietvēra priekšizpēti un izstrādes pētījumu, kura rezultātā varētu integrēt specifiskas novērošanas iekārtas noteikta tipa gaisa kuģī, kuru paredzēts izmantot vienīgi ES ārējo robežu (Šengenas zonas) drošības uzlabošanai. Tā kā gadījās kavējumi, iekārtu uzstādīšanu vēlāk finansēja no cita saistīta projekta *BMVI* ietvaros (2021.–2027. gads). Tomēr abus projektus uzskatīja par vienu investīciju, un rīkoja vienu konkursa procedūru, kurā izraudzījās darbuzņēmēju gan izstrādes pētījumam, gan iekārtu uzstādīšanai.

Konstatējām, ka gaisa kuģi ar šīm iekārtām reizēm izmantoja ārpus Šengenas zonas, bet tas neatbilst IDF instrumentam piemērojamo tiesību aktu un līgumu prasībām, saskaņā ar kurām šādiem projektiem ir jāveicina iekšējā drošība pie ES robežām. Francijas iestādes sniedza informāciju, ka izmantošana ārpus Šengenas zonas veidoja gandrīz trešo daļu no lidojumu laika.

Tomēr, tā kā Francijas iestādes nesniedza apliecinošus pierādījumus faktiskā izmantojuma pamatošanai, mēs atzinām šo kļūdu projektā kā skaitļos neizsakāmu kļūdu.

8.12. Savā izlasē konstatējām arī divus darījumus, kuros, lai gan nebija pieļautas pareizības kļūdas, tomēr nebija ievēroti *pareizas finanšu pārvaldības* principi, proti, nebija pietiekami aizsargāts ES finansēts aprīkojums, un publiskā sektora struktūrām tika atlīdzināts *pievienotās vērtības nodoklis*, pārsniedzot radušās izmaksas, lai gan tas ir pretrunā Komisijas norādījumiem. Šo konstatējumu piemērs ir aprakstīts ***8.3. izcēlumā***.

8.3. izcēlums

ES finansēta aprīkojuma nepietiekama aizsardzība

Mēs revidējām tiešās pārvaldības *AMIF* projektu Grieķijā, kura ietvaros tika aprīkotas izmitināšanas vietas Grieķijas migrantu karstajos punktos. Maksimālie attiecināmie izdevumi ir 276 miljoni EUR, projekts vēl turpinās, un to īsteno atbildīgā Grieķijas iestāde. Revidētais darījums bija trešais *starpposma maksājums* 52,9 miljonu EUR apmērā. 2024. gada oktobrī mēs apmeklējām izmitināšanas vietas Samas un Kosas salās.

Konstatējām, ka pirmajos divos darbības gados pamata aprīkojumam (mēbelēm u. c.) ir nodarīts ievērojams kaitējums. Turklāt ugunsdzēšanas aparāti bija pārnesti no sākotnēji ieplānotajām vietām (tās bija ieplānotas viscaur objektā), bet tas apgrūtinātu aprātu izmantošanu vajadzības gadījumā. Sk. pievienoto fotoattēlu.

Avots: ERP projekta pārbaudes uz vietas.

8.13. Dažas starptautiskās organizācijas ierobežoja mūsu piekļuvi dokumentiem. Tika piedāvāta pagaidu elektroniska aplūkošana tikai skatīšanas režīmā, bet dokumenti mums netika nosūtīti. Šīs organizācijas uzskatīja, ka ar Komisiju noslēgtie līgumi pieļāva šādu rīcību, bet tika kavēta mūsu revīzijas plānošana, izpilde un kvalitātes kontrole. Mūsu tiesības saņemt visus dokumentus un informāciju, kas vajadzīga mūsu uzdevumu veikšanai, ir noteiktas Līguma par Eiropas Savienības darbību 287. pantā.
Jau agrāk esam formulējuši attiecīgus apsvērumus savos gada pārskatos[12], kā arī Atzinumā 10/2018[13]. Tas, ka ir iespējams dažādi interpretēt mūsu tiesības piekļūt dokumentiem un tā rezultātā nelikumīgi tiek kavēta mūsu spēja veikt revīziju, liecina, ka līgumiskās saistības tiek formulētas nepietiekami precīzi. Pēc revīzijas praktiskā darba beigām, bet pirms revīzijas slēgšanas gandrīz visas starptautiskās organizācijas (izņemot vienu) galu galā atļāva lejupielādēt prasītos dokumentus. Tas gan notika pēc brīvprātības principa un izmēģinājuma kārtā. Līdz ar to mēs uzskatām, ka šī problēma nav pilnībā atrisināta.

[12] 2023. gada pārskats, 9.17. punkts, un 2018., 2020. un 2023. gada pārskati par Eiropas Attīstības fondiem.

[13] Atzinums 10/2018 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu, 18. punkts.

Iekšējās kontroles sistēmu elementu pārbaude

Revīzijas iestāžu darba pārbaude saistībā ar to gada kontroles ziņojumiem un izdevumu revīziju

8.14. Dalībvalstis 2024. gadā iesniedza savus pirmos nacionālos gada pārskatus par 2021.–2027. gada *AMIF* un *BMVI* programmām.

8.15. Mūsu pārbaudītās piecas revīzijas iestādes bija izstrādājušas un ieviesušas pietiekami kvalitatīvas un izvērstas procedūras ziņošanai par savu darbu gada kontroles ziņojumā. Taču konstatējām, ka Somijas revīzijas iestāde nebija revidējusi darbības saistībā ar *AMIF* gada pārskatos deklarētajiem izdevumiem (*fiksētajām summām*). Lai gan Komisija bija par to informēta, tā apstiprināja revīzijas iestādes atzinumu un samaksāja galīgo atlikumu bez apstrīdēšanas. Konstatējām arī, ka Zviedrijas revīzijas iestāde revidētajā finanšu periodā nebija veikusi sistēmu revīzijas darbu. Tā rezultātā, lai gan abas revīzijas iestādes sniedza revīzijas atzinumus bez iebildēm, šo atzinumu komponentus nepamatoja pietiekams revīzijas darbs, bet tas rada risku, ka sniegtais pārliecības līmenis varētu būt ierobežots.

8.16. Mēs atlasījām 14 revīzijas lietas tajās pašās piecās revīzijas iestādēs. Šīs lietas izmantojām, lai pārbaudītu to pamatā esošo revīzijas darbu un noskaidrotu, vai tas aptvēra konkrētas galvenās prasības[14]. Kopumā konstatējām, ka revīzijas iestādēm bija izvērstas revīzijas programmas un kontrolsaraksti savu secinājumu pamatošanai. Tomēr novērojām dažus trūkumus, kuru piemēri doti ***8.4. izcēlumā***.

[14] 12. galvenā prasība – atbilstoša sistēmas revīzija, 13. galvenā prasība – atbilstošas darbību revīzijas un 15. galvenā prasība – atbilstošas procedūras derīga revīzijas atzinuma nodrošināšanai un gada kontroles ziņojuma sagatavošanai, saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 XI pielikumu.

8.4. izcēlums

Trūkumi revīzijas iestāžu darbā

Dalībvalsts un fonds	Trūkumi	Potenciālā ietekme
Zviedrija, *AMIF*	Neatbilstoša veikto pārbaužu dokumentācija, kas neļauj pārliecināties par paziņoto izdevumu atbilstību galvenajām attiecināmības prasībām.	Risks, ka nav atklāti neattiecināmi izdevumi
Somija, *BMVI*	Lai gan iepirkuma procedūrā tika atklāta kļūda, netika piemērota finanšu korekcija.	Risks, ka pārskati varētu nebūt precīzi
	Revīzijas taka nebija pilnīga, un izmantotie kontrolsaraksti nebija atjaunināti.	Risks, ka revīzijas iestādes atzinums nav ticams
Lietuva, *BMVI*	Revīzijas standarti, ko izmantoja finanšu pārskatu revīzijā, nebija atbilstoši.	

Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

8.17. Mēs pārbaudījām HOME ĢD 2024. gada darbības pārskatu. Mūsu analīzē galvenā uzmanība tika pievērsta tam, vai HOME ĢD savā gada darbības pārskatā bija atspoguļojis pareizības informāciju saskaņā ar Komisijas norādījumiem un vai tas bija konsekventi piemērojis nākotnes korekciju aplēšanas metodiku.

8.18. Konstatējām, ka HOME ĢD aplēses par vispārējo risku maksājuma un slēgšanas laikā bija veiktas un paziņotas gada pārvaldības un snieguma ziņojumā saskaņā ar iekšējo metodiku. HOME ĢD lēsa, ka no kopējiem 2024. gada izdevumiem (3507,5 miljoni EUR) kopējā summa, kas pakļauta riskam maksājuma laikā, bija 44,6 miljoni EUR (1,3 %) un ka vispārējais risks slēgšanas laikā būs 41,0 miljons EUR, ņemot vērā aplēstās nākotnes korekcijas 3,6 miljonu EUR apmērā.

8.19. HOME ĢD ģenerāldirektors paziņoja, ka ir guvis pamatotu pārliecību par to, ka gada darbības pārskatā aprakstītajām darbībām piešķirtie līdzekļi ir izlietoti paredzētajam mērķim un saskaņā ar pareizas pārvaldības principiem, taču ar dažām *atrunām*. Tā kā mūsu pārbaudīto darījumu skaits veido tikai uz nelielu daļu no HOME ĢD pārvaldītiem darījumiem, mēs nevaram apstiprināt šo apgalvojumu, pamatojoties uz sava revīzijas darba rezultātiem.

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

8.20. Mūsu veiktajā darījumu un sistēmu pārbaudē konstatējām dažas jomas, kurās ir iespējami uzlabojumi. Kaut arī nerevidējām pietiekami daudz darījumu, lai aplēstu kļūdu līmeni šajās DFS kategorijās (sk. ***8.7***. punktu), mūsu revīzijas rezultāti liecina, ka šī ir augsta riska joma, jo bieži atklājām kļūdas. Darījumu pārbaužu rezultātus izmantojam savā ticamības deklarācijā.

Ieteikumi

8.21. Mūsu konstatējumi par to, kā ir ieviesti divi ieteikumi, kurus sniedzām savā 2021. gada pārskatā, ir aprakstīti ***8.1. pielikumā***. Komisija visus ieteikumus ir ieviesusi pilnībā.

8.22. Pamatojoties uz konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs Komisijai esam sagatavojuši turpmāk minētos ieteikumus.

8.1. ieteikums. Veikt papildu pasākumus, lai nodrošinātu pilnīgu piekļuvi dokumentiem

Iesakām Komisijai veikt papildu pasākumus, lai nodrošinātu, ka starptautiskās organizācijas sniedz ERP pilnīgu, neierobežotu un savlaicīgu piekļuvi dokumentiem, kas vajadzīgi LESD noteikto uzdevumu pildīšanai. Īpaši jānodrošina, ka ar starptautiskām organizācijām noslēgtajos līgumos ir skaidri un pilnībā respektētas ERP tiesības pēc pieprasījuma saņemt visus dokumentus un informāciju, kas vajadzīga mūsu revīzijas funkciju veikšanai.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

8.2. ieteikums. Sniegt dalībvalstīm papildu norādījumus par noteikumiem, kas jāpiemēro uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus

Dalītās pārvaldības jomā sniegt papildu norādījumus dalībvalstu *vadošajām iestādēm* par pienākumu konkursos ievērot vienlīdzīgas attieksmes un pārredzamības principus, lai novērstu trūkumus dotāciju piešķiršanas procedūrās.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.

8.3. ieteikums. Sekot līdzi, kā tiek novērsti trūkumi revīzijas iestāžu darbā

Sekot līdzi, kā tiek novērsti trūkumi revīzijas iestāžu darbā un, ja tiek konstatēts, ka kāds revīzijas atzinums bez iebildēm būtu jāapšauba, īstenot atbilstošus kontroles pasākumus, lai tādējādi mazinātu nepareizu izdevumu neatklāšanas risku.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Pielikumi

8.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude kategorijās “Migrācija un robežu pārvaldība” un “Drošība un aizsardzība”

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2021	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **1. ieteikums** Sniegt papildu norādījumus Savienības rīcības un ārkārtas palīdzības saņēmējiem un dalībvalstu iestādēm, kas atbildīgas par			Ieteikums ir pilnībā ieviests. Lai izpildītu ieteikuma a) apakšpunktu par pienācīgas revīzijas takas noteikumiem, attiecībā uz Savienības darbībām un ārkārtas palīdzību Komisija ir sniegusi norādījumus dažādās sanāksmēs, kas rīkotas finansējuma saņēmējiem (ievadsanāksmēs, *ad hoc* tehniskajās sanāksmēs, uzraudzības sanāksmēs).

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	HOME ĢD finansējuma īstenošanu, par to, kā pildīt: a) noteikumus par to, kā vākt atbilstošus apliecinošos dokumentus, ko var uzrādīt pārbaužu vai revīziju gadījumā; b) pienākumu ievērot valsts noteikumus par publisko iepirkumu, pērkot preces vai pakalpojumus.			Komisija 2024. gada jūnijā rīkoja tīmekļsemināru dalībvalstu iestādēm, kuras atbild par HOME ĢD finansējuma īstenošanu. Komisija ieviesa ieteikuma b) apakšpunktu līdz 2024. gada beigām.
2021	**2. ieteikums** Jāveic mērķtiecīgākas *ex ante* pārbaudes par izdevumu attiecināmību, jo īpaši ārkārtas palīdzības gadījumā, īpašu uzmanību pievēršot iespējamiem riskiem, kas saistīti ar: a) izdevumu veidu (piemēram, iepirkums) un	✓		Ieteikums ir pilnībā ieviests. Komisija ģenerāldirektorāta līmenī ir izstrādājusi stratēģiju, kurā apvienoti dažādi jau esošie kontroles elementi, un ir veikusi mērķtiecīgākas *ex ante* pārbaudes. Tā kā ERP saistībā ar Savienības darbībām formulēja līdzīgu ieteikumu 2022. gada pārskatā, Komisija nolēma abu ieteikumu ieviešanu apvienot, lai nodrošinātu saskaņotu pieeju visām HOME ĢD pārvaldītām darbībām.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	b) saņēmēja veidu (piemēram, atbalsta saņēmēji, kuriem ir maza pieredze ar ES finansējumu vai tās nav vispār). To darot, Komisijai būtu jāņem vērā, ka revīzijas apliecinājumu izmantošanai saņēmēju maksājumu pieprasījumu atbalstam ir ierobežojumi.			
2022	Iesakām Komisijai veikt mērķtiecīgākas *ex ante* pārbaudes par izdevumu attiecināmību Savienības darbībām, īpašu uzmanību pievēršot potenciālajiem riskiem, kas saistīti, piemēram, ar izdevumu veidu (piemēram, personāla izmaksas, aprīkojums, iepirkums) vai atbalsta saņēmēja veidu. Sagatavojot riska novērtējumu, Komisijai būtu jāņem vērā ierobežojumi, kas saistīti ar revīzijas apliecinājumiem, ko izmanto saņēmēju maksājumu pieprasījumu atbalstam.			Ieteikums ir pilnībā ieviests. Sk. piezīmes par iepriekšējā ieteikuma ieviešanu.

Avots: ERP.

9. nodaļa

Kaimiņattiecības un pasaule

Saturs

	Punkts
Ievads	**9.1.–9.10.**
Īss apraksts	9.2.–9.8.
Revīzijas tvērums un pieeja	9.9.–9.10.
Darījumu pareizība	**9.11.–9.23.**
Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi	**9.24.–9.28.**
ECHO ĢD gada darbības pārskats	9.24.–9.26.
INTPA ĢD gada darbības pārskats	9.27.
Gada pārvaldības un snieguma ziņojums	9.28.
Citi elementi	**9.29.**
Secinājums un ieteikumi	**9.30.–9.33.**
Secinājums	9.30.
Ieteikumi	9.31.–9.33.
Pielikumi	
9.1. pielikums. NEAR ĢD un INTPA ĢD maksājumi pa valstīm	
9.2. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude saistībā ar kategoriju “Kaimiņattiecības un pasaule”	

Ievads

9.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi saistībā ar *daudzgadu finanšu shēmas (DFS)* 6. kategoriju "Kaimiņattiecības un pasaule". Šīs kategorijas galvenās darbības un izdevumi 2024. gadā ir apkopoti ***9.1. attēlā***.

9.1. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa

Kaimiņattiecības un pasaule
15,4 miljardi EUR (8,0 % no ES budžeta izdevumiem)

2024. gada maksājumu sadalījums pēc fonda *(miljardi EUR)*

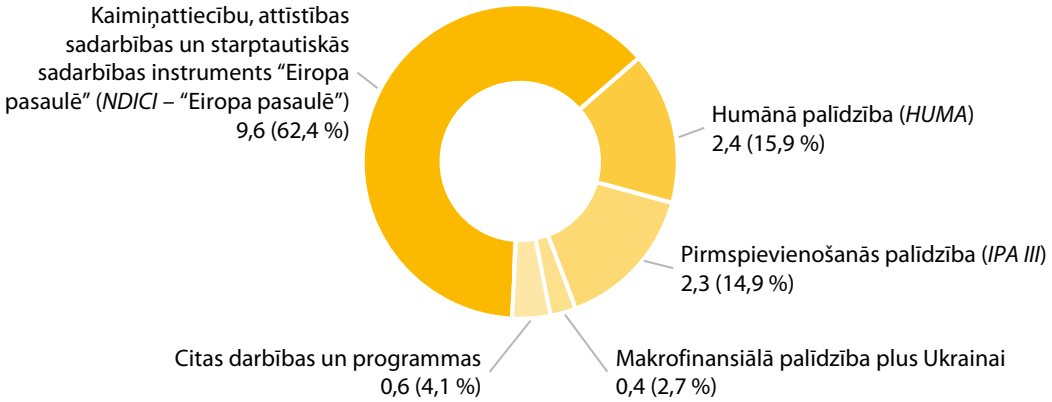

2024. gada revīzijas datu kopa salīdzinājumā ar maksājumiem

Maksājumi – kopā 15,4

Revīzijas datu kopa – kopā 14,0

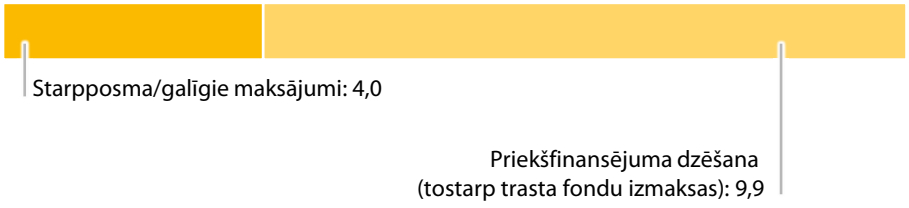

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Savienības 2024. gada *konsolidēto pārskatu* datiem.

Īss apraksts

9.2. Šī izdevumu joma ietver vairākus finansēšanas instrumentus, no kuriem kā galvenie jāmin *Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments "Eiropa pasaulē" (NDICI –"Eiropa pasaulē")*[1], humānās palīdzības budžets un Pirmspievienošanās palīdzības instruments[2].

9.3. Instrumenta *NDICI* – "Eiropa pasaulē" vispārējais mērķis ir atbalstīt un veicināt ES vērtības, principus un pamatintereses pasaulē un palīdzēt veicināt multilaterālismu un spēcīgākas partnerības ar trešām valstīm. 2021.–2027. gada DFS ietvaros instruments *NDICI* – "Eiropa pasaulē" apvieno 11 iepriekšējos instrumentus, tostarp Eiropas kaimiņattiecību instrumentu un Eiropas Attīstības fondus (fondi neietilpst ES budžetā).

9.4. ES arī sniedz uz vajadzībām balstītu humāno palīdzību cilvēkiem, kurus skārušas cilvēku izraisītas katastrofas un dabas apdraudējumi, īpašu uzmanību pievēršot visneaizsargātākajām personām.

9.5. Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta vispārējais mērķis ir atbalstīt *saņēmējvalstis* pieņemt un īstenot ES vērtībām atbilstošas reformas nolūkā pievienoties ES, tādējādi veicinot to stabilitāti, drošību un labklājību.

9.6. Šie *ārējās darbības* instrumenti tiek īstenoti sarežģītā ģeopolitiskā un organizatoriskā vidē. To pasākumi tiek īstenoti dažādos reģionos ar atšķirīgu tiesisko regulējumu un iestāžu sistēmu, un tam nepieciešama spēja pielāgoties dažādiem regulatīvajiem un darbības apstākļiem.

9.7. Galvenie ģenerāldirektorāti (ĢD) un dienesti ES ārējās darbības īstenošanā 2024. gadā ir Kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ģenerāldirektorāts (NEAR ĢD), Starptautisko partnerību ģenerāldirektorāts (INTPA ĢD), Eiropas Civilās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ģenerāldirektorāts (ECHO ĢD) un Ārpolitikas instrumentu dienests (*FPI*). Kopš 2025. gada 1. februāra NEAR ĢD ir sadalīts divos atsevišķos ģenerāldirektorātos, izveidojot Paplašināšanās un austrumu kaimiņreģiona ģenerāldirektorātu (ENEST ĢD) un Tuvo Austrumu, Ziemeļāfrikas un Persijas līča ģenerāldirektorātu (MENA ĢD).

---

[1] Regula (ES) 2021/947, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu "Eiropa pasaulē".

[2] Regula (ES) 2021/1529, ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA III*).

9.8. 2024. gadā *maksājumi* kategorijai “Kaimiņattiecības un pasaule” bija 15,4 miljardi EUR (*priekšfinansējums* un *starpposma* un galīgie maksājumi), un maksājumus veica, izmantojot vairākus instrumentus (sk. ***9.1. attēlu***) un izmaksāšanas veidus, kas var būt būvdarbu/piegāžu/pakalpojumu līgumi, *dotācijas*, īpaši aizdevumi, aizdevumu garantijas un finansiālā palīdzība, *budžeta atbalsts* un citi mērķtiecīgi budžeta atbalsta veidi trešās valstīs (sk. ***9.1. pielikumu***). Kopējie maksājumi šajā kategorijā palielinājās no 15,2 miljardiem EUR 2023. gadā līdz 15,4 miljardiem EUR 2024. gadā.

Revīzijas tvērums un pieeja

9.9. Piemērojot revīzijas pieeju un metodes, kas izklāstītas ***1.1. pielikumā***, mēs pārbaudījām 139 *darījumus*, kas veikti 2024. gadā un kuros ietilpa:

a) statistiski reprezentatīva izlase, ko veido 137 *darījumi* un kas aptver visus izdevumus šajā DFS kategorijā. Mēs atlasījām 57 darījumus no NEAR ĢD, 47 darījumus no INTPA ĢD, 18 darījumus no ECHO ĢD un 7 darījumus no FPI, kā arī 8 darījumus no citiem ģenerāldirektorātiem (Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts (AGRI ĢD), Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorātu (EAC ĢD), Vides ģenerāldirektorāts (ENV ĢD), Strukturālo reformu atbalsta ģenerāldirektorāts (REFORM ĢD), Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts (REGIO ĢD) un Tirdzniecības un ekonomiskās drošības ģenerāldirektorāts (TRADE ĢD), kā arī Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra (*EACEA*)). Mūsu mērķis bija aplēst kļūdu līmeni šai DFS kategorijai un veikt ticamības deklarācijas sagatavošanas darbu;

b) divi darījumi, kas saistīti ar Ukrainas mehānismu. Atšķirībā no Makrofinansiālās palīdzības plus Ukrainai (sk. ***9.1. attēlu***) šā mehānisma finansējumam nepiemēro DFS gada maksimālo apjomu. Mūsu revīzijas darba *rezultāti* attiecībā uz šiem darījumiem *neietekmē aplēsto kļūdu līmeni* DFS 6. kategorijā “Kaimiņattiecības un pasaule”, taču ietekmē kopējo aplēsto kļūdu līmeni.

9.10. Mēs pārbaudījām arī:

a) ECHO ĢD un INTPA ĢD *gada darbības pārskatos* norādīto *pareizības* informāciju, riskam pakļauto summu, nākotnes korekciju un atgūto līdzekļu aprēķinam izmantotās metodikas konsekvenci un šo summu izklāstu Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*;

b) mūsu iepriekšējo ieteikumu ieviešanu.

Darījumu pareizība

9.11. Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem mēs sniedzam īpašu izvērtējumu par 2024. gada pakārtoto darījumu pareizību DFS 6. izdevumu kategorijā "Kaimiņattiecības un pasaule". No 137 mūsu pārbaudītajiem darījumiem 56 darījumos (40,9 %) bija kļūdas. Pamatojoties uz 42 kļūdām, ko esam izteikuši skaitļos, mūsu aplēstais kļūdu līmenis ir 4,9 % (sk. ***9.2. attēlu***).

9.2. attēls. Darījumu pārbaudes rezultāti

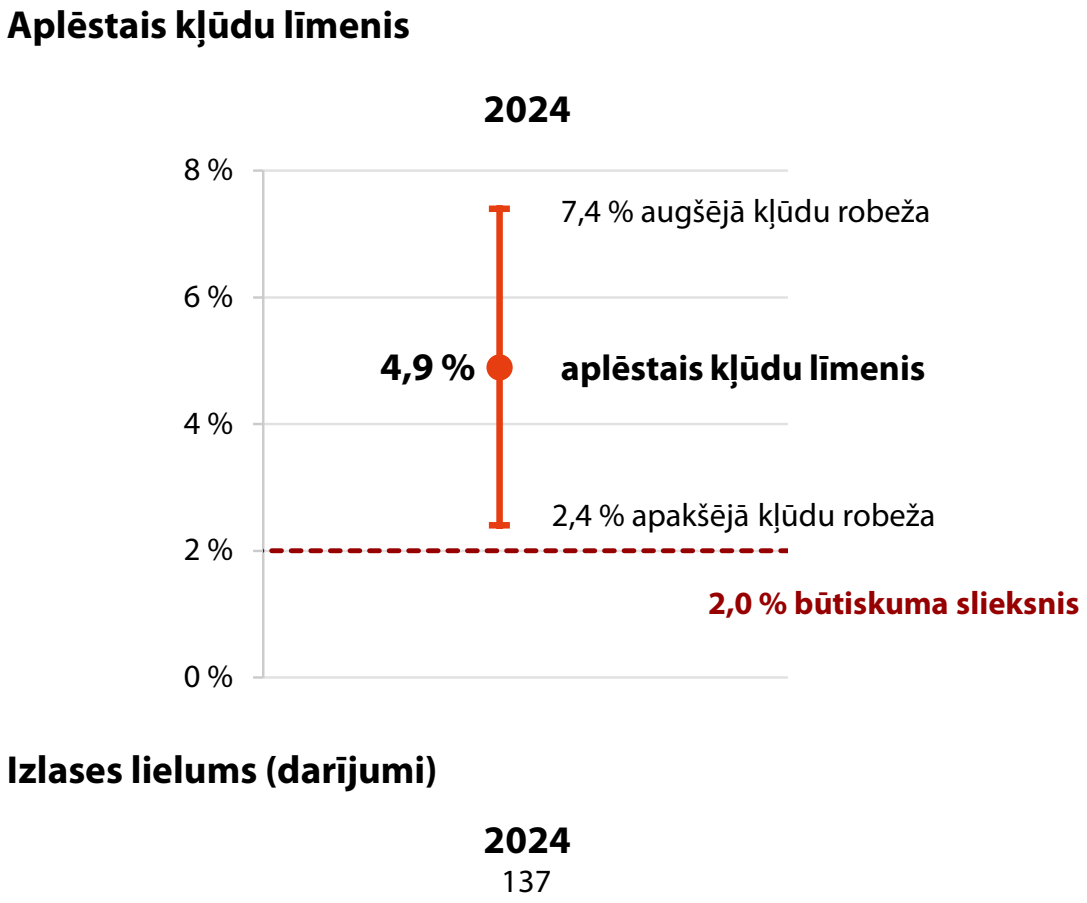

Avots: ERP.

9.12. Aplēstā kļūdu līmeņa sadalījums atbilstoši kļūdas veidam 2024. gadā ir parādīts ***9.3. attēlā***.

9.3. attēls. Aplēstā kļūdu līmeņa sadalījums atbilstoši kļūdas veidam

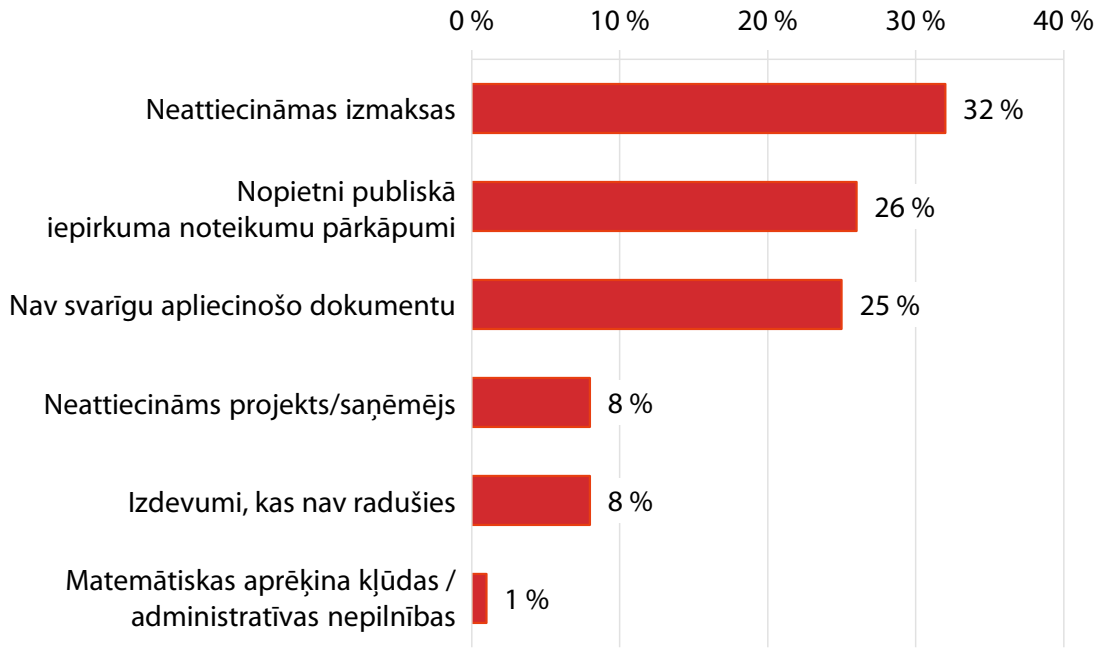

Avots: ERP.

9.13. Mēs apzinājām dažādus kļūdu veidus, kas ietekmē vairākus darījumus un kas atkārtojas vairākus revīzijas gadus (sk. piemērus ***9.1. izcēlumā***, ***9.2. izcēlumā*** un ***9.3. izcēlumā***). Galvenie veidi bija šādi:

- no ES iekasēto *netiešo izmaksu* "kaskāde" (t. i., par apakšuzņēmēju netiešajām izmaksām tiek ziņots kā par daļu no saņēmēja tiešajām izmaksām papildus netiešajām izmaksām, ko saņēmējs jau iekasē). Par īstenošanas kaskādes struktūru mēs sniedzām ieteikumu īpašajā ziņojumā par veselības aprūpes sistēmām partnervalstīs[3];
- neattiecināmu algu izmaksu, piemēram, *uzkrājumu* un netiešo izmaksu, iekļaušana;
- nepareiza valūtas maiņas kursa izmantošana;
- *publiskā iepirkuma* noteikumu pārkāpumi; un
- pieprasīto avansa maksājumu kā radušos izmaksu dzēšana.

[3] Īpašais ziņojums 18/2024 "ES finansiālais atbalsts veselības aprūpes sistēmām izlasē iekļautajās partnervalstīs: atbilst plašiem stratēģiskiem mērķiem, taču intervences pasākumus ietekmē koordinācijas un ilgtspējas problēmas", 4. ieteikums.

9.14. Tāpat kā iepriekšējos gados, liela daļa mūsu konstatēto kļūdu attiecās uz līgumiem, ko īsteno organizācijas, *kurām veikts pīlāru novērtējums* (starptautiskas organizācijas, starptautiskas finanšu iestādes un valsts aģentūras), saskaņā ar *netiešo pārvaldību*. Attiecībā uz šādiem līgumiem Komisija pieņēma izdevumus, pamatojoties uz finanšu pārskatu un pārvaldības deklarāciju. Pārvaldības deklarācija ir organizācijas ar pīlāru novērtējumu pašdeklarācija, kas apliecina, ka iesniegtā finanšu informācija ir pienācīgi izklāstīta, pilnīga un precīza un ka tā atbilst līgumā noteiktajiem pienākumiem. No 42 kļūdām, ko esam izteikuši skaitļos (sk. ***9.11***. punktu), 26 attiecās uz šādiem līgumiem, veidojot 3,1 procentpunktu no aplēstā kļūdu līmeņa.

9.15. Arī šogad prasītos dokumentus no dažām starptautiskām organizācijām un starptautiskām finanšu iestādēm saņēmām ar nokavēšanos, un līdz ar to kavējās arī mūsu darba veikšana (sk. 2020. gada 1. ieteikumu ***9.2. pielikumā***). Tās sniedza tikai ierobežotu piekļuvi dokumentiem pagaidu elektroniskai aplūkošanai skatīšanas režīmā, nenosūtot tos mums. Tas kavēja mūsu revīzijas plānošanu, izpildi un kvalitātes kontroli. Tā tas bija saistībā ar 19 no mūsu revidētajiem darījumiem. Šīs grūtības saglabājās, neraugoties uz Komisijas centieniem tās atrisināt, pastāvīgi sazinoties ar attiecīgajām starptautiskajām organizācijām (sk. arī ***8. nodaļas 8.13***. punktu šajā pārskatā un ***26***. punktu mūsu gada pārskatā par EAF).

9.16. Dažu skaitļos izteiktu kļūdu piemēri ir minēti ***9.1. izcēlumā***.

9.1. izcēlums

Neattiecināmi izdevumi: netiešās izmaksas, kas deklarētas kā tiešās izmaksas – izmaksu “kaskāde”

INTPA ĢD

Mēs revidējām rēķinu 3,1 miljona EUR vērtībā saskaņā ar deleģēšanas nolīgumu, kas parakstīts ar dalībvalsts attīstības aģentūru un īstenots netiešā pārvaldībā. Līguma kopējie izdevumi bija 8,4 miljoni EUR, bet iezīmētā ES iemaksa bija 7,5 miljoni EUR.

Revidētā rēķina pamatā bija finanšu pārskats par visu īstenošanas periodu no 2019. gada jūlija līdz 2021. gada jūnijam.

Aģentūra bija pieprasījusi Eiropas Savienībai segt 0,49 miljonus EUR kā atmaksu par netiešajām izmaksām, kas aprēķinātas pēc līgumā noteiktās maksimālās likmes 6,95 % no tiešajām izmaksām. Tomēr revīzijā konstatējām netiešo izmaksu "kaskādi", proti, attīstības aģentūra slēdza apakšlīgumu par nolīguma īstenošanu ar citām organizācijām un iekļāva šo organizāciju netiešās izmaksas savās paziņotajās tiešajās izmaksās.

Aģentūra savā finanšu pārskatā Komisijai bija konsolidējusi organizāciju finanšu pārskatus un ziņoja par visiem to izdevumiem kā par tiešajām izmaksām. Tomēr šo organizāciju pārskatos bija iekļautas netiešās izmaksas 0,44 miljonu EUR apmērā. Pieskaitot šo summu 0,49 miljoniem EUR, kopējās netiešās izmaksas ir 0,93 miljoni EUR (14,2 % no tiešajām izmaksām), un tas ievērojami pārsniedz līgumiski noteikto ierobežojumu 6,95 % apmērā. Mēs uzskatījām, ka pārmērīgās izmaksas nav attiecināmas.

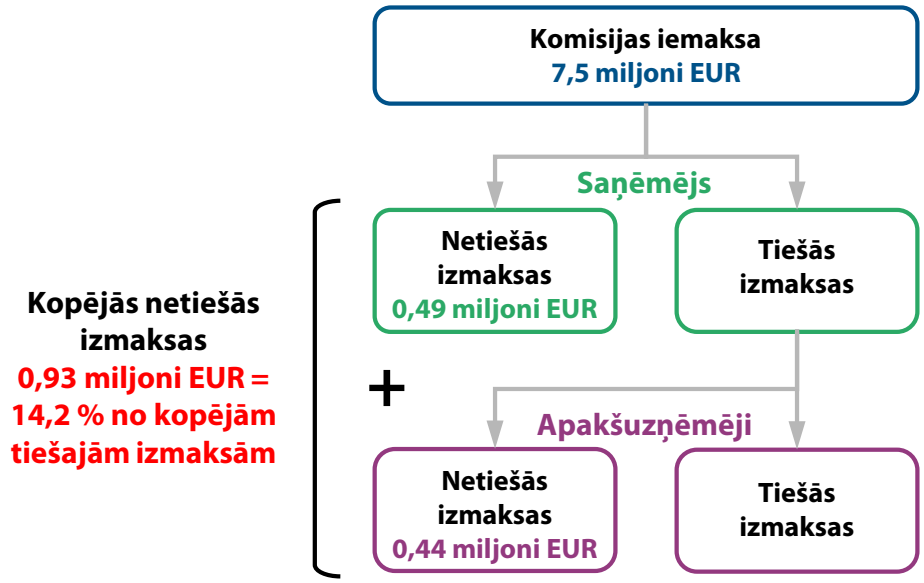

Avots: ERP.

Neattiecināmi izdevumi: algu izmaksās iekļauti uzkrājumi

ECHO ĢD

Mēs revidējām rēķinu 1,2 miljonu EUR vērtībā saistībā ar *iemaksu nolīgumu*, kas parakstīts ar starptautisku organizāciju un īstenots netiešā pārvaldībā. Līguma aplēstās izmaksas bija 7,6 miljoni EUR, ko daļēji finansēja ES (50,2 %).

Revidējot šajā rēķinā deklarētos izdevumus, mēs pārbaudījām ikmēneša iemaksu "nodalīšanas fondā" darbiniekam, kas strādā ES finansētajā projektā. Šī iemaksa, ko aprēķina kā fiksētu procentuālo daļu no darbinieka pamatalgas, ir paredzēta, lai

segtu iespējamās turpmākās izmaksas vai kompensācijas, kas organizācijai var rasties darbinieka aiziešanas gadījumā.

Ņemot vērā iemaksas raksturu, mēs konstatējām, ka tas ir uzkrājums, proti, summa, kas ir rezervēta iespējamo nākotnes izdevumu segšanai, tāpēc par to nepārprotami nebija tiesību saņemt ES finansējumu. Mēs secinājām, ka šī kļūda radās tāpēc, ka nebija skaidrības par to, kā iemaksu nolīgumā un saistītajās pamatnostādnēs tika definēts termins "uzkrājums".

Svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums: revīzijas izsekojamības trūkums vienības izmaksu aprēķināšanai

INTPA ĢD

Mēs revidējām rēķinu 1,4 miljonu EUR vērtībā saskaņā ar dotācijas nolīgumu, kas parakstīts ar starptautisku organizāciju un īstenots netiešā pārvaldībā. Līguma aplēstās izmaksas bija 5,3 miljoni EUR, ko daļēji finansēja ES (91,4 %).

Rēķins attiecās uz izmaksu dzēšanu, pamatojoties uz starptautiskas organizācijas iesniegtu finanšu pārskatu par laikposmu līdz 2024. gada 10. jūnijam.

Mēs detalizēti revidējām 10 izmaksu vienības. Trijos gadījumos mēs nevarējām iegūt pietiekamus pierādījumus, lai pārbaudītu, vai vienības izmaksu aprēķini ir precīzi un atbilst attiecināmības nosacījumiem. Tāpēc mēs uzskatījām, ka šīs izmaksas nav attiecināmas.

9.17. Attiecībā uz 10 *skaitļos izsakāmu kļūdu* gadījumiem Komisijai bija pietiekami daudz informācijas, lai novērstu vai atklātu un izlabotu kļūdas pirms izdevumu pieņemšanas. Ja Komisija būtu pienācīgi izmantojusi visu tās rīcībā esošo informāciju, aplēstais kļūdu līmenis būtu bijis par 1,4 procentpunktiem zemāks.

9.18. Mēs konstatējām arī 34 gadījumus, kad nebija ievēroti tiesību akti un finanšu noteikumi, taču tiem nebija tiešas finansiālas ietekmes uz ES budžetu. Piemēri kļūdām, kuras neesam izteikuši skaitļos, sniegti ***9.2. izcēlumā***.

9.2. izcēlums

Neskaidra tehnisko specifikāciju izmantošana publiskajā iepirkumā

NEAR ĢD

Mēs revidējām rēķinu 6,3 miljonu EUR vērtībā saskaņā ar piegādes līgumu ar mērķi iegādāties IT aktīvus saņēmējas valsts pārvaldes iestādēm. Līgumu īstenoja netiešā pārvaldībā, un to pilnībā finansēja ES par kopējo summu 9,6 miljoni EUR.

Komisija līgumslēgšanas tiesības bija piešķīrusi, izmantojot iepirkuma procedūru. Revīzijas laikā mēs konstatējām, ka konkursa dokumentācijā iekļautajās tehniskajās specifikācijās nebija pietiekami precīzi norādītas piegādājamo preču obligātās tehniskās prasības.

Sarežģīta valūtas kursa noteikumu struktūra

NEAR ĢD un INTPA ĢD

Mēs revidējām izdevumus, kas deklarēti divos dažādos rēķinos, saskaņā ar tiešās pārvaldības dotāciju nolīgumiem ar nevalstiskajām organizācijām (NVO).

Dažu posteņu izmaksas šajos rēķinos bija norādītas vietējā valūtā. Saņēmēji nevarēja mums sniegt informāciju, kas nepieciešama, lai pārbaudītu, vai valūtas kurss, kas izmantots summu konvertēšanai EUR – pārskata valūtā –, atbilst dotācijas nolīgumā paredzētajiem noteikumiem.

Mēs secinājām, ka šo grūtību iemesls bija dotāciju nolīguma noteikumu par valūtas konvertēšanu sarežģītā struktūra.

Piemērotas grāmatvedības sistēmas trūkums

INTPA ĢD

Mēs revidējām rēķinu 0,65 miljonu EUR vērtībā saistībā ar dotācijas nolīgumu, kas parakstīts ar NVO konsorciju un īstenots *tiešā pārvaldībā*. Līguma galīgās izmaksas bija 0,8 miljoni EUR, ko daļēji finansēja ES (80 %).

Dotācijas nolīgumā bija noteikts, ka saņēmējiem līguma finanšu pārvaldībai ir jāizmanto “piemērota grāmatvedības un divkāršā ieraksta sistēma”. Tomēr revīzijas laikā mēs konstatējām, ka viena no NVO, kuras īsteno līgumu, neizmantoja piemērotu grāmatvedības sistēmu. Tā rezultātā nebija skaidras revīzijas takas, tāpēc mums bija grūti izsekot, apzināt un pārbaudīt izdevumus, kas šai NVO radušies saistībā ar dotācijas nolīguma īstenošanu.

9.19. Mēs konstatējām arī cita veida trūkumu, t. i., vienu sistemātiskas nepilnības gadījumu, kas saistīts ar netiešajām izmaksām, kuras iekļautas algu sarakstos. Sīkāka informācija par šo gadījumu sniegta ***9.3. izcēlumā***.

9.3. izcēlums

Sistemātiska nepilnība

INTPA ĢD

Mēs revidējām izdevumus, kas deklarēti trīs dažādos rēķinos, saskaņā ar iemaksu nolīgumiem ar starptautisku organizāciju.

Revidējot ar personālu saistītos izdevumus, mēs konstatējām, ka šī organizācija savos algu sarakstos sistemātiski iekļāva izmaksas, kas pēc būtības ir netiešas, piemēram, algu pārvaldības, drošības, IT un mācību izmaksas. Pēc tam revidētajos rēķinos tā šīs izmaksas deklarēja kā tiešās izmaksas.

Turklāt revīzijas laikā mēs nesaņēmām apliecinošus dokumentus, kas apstiprinātu, ka izmaksas ir faktiski radušās, identificējamas un pareizi aprēķinātas. Tāpēc mēs tās uzskatījām par neattiecināmām tiešajām izmaksām.

Tā kā šī problēma tika konstatēta trijos šīs starptautiskās organizācijas rēķinos par 2024. gada izdevumiem un jau novērota iepriekšējos gados, mēs uzskatām, ka tā ir sistemātiska šīs starptautiskās organizācijas nepilnība.

9.20. Gadu gaitā esam atraduši arvien mazāk kļūdu divās izdevumu jomās to īpašo maksājumu nosacījumu dēļ. Šīs jomas ir: i) budžeta atbalsts un ii) projekti, kuriem piemēro *nosacīto pieeju*. 2024. gadā mēs revidējām trīs budžeta atbalsta darījumus un 10 “nosacītās pieejas” darījumus.

9.21. Budžeta atbalsts ir iemaksa valsts vispārējā budžetā vai valsts konkrētas politikas vai mērķa budžetā. 2024. gadā budžeta atbalsta maksājumi, ko finansēja no ES vispārējā budžeta, sasniedza 1,2 miljardus EUR. Mēs pārbaudījām, vai Komisija bija ievērojusi nosacījumus, kas reglamentē budžeta atbalsta maksājumus partnervalstīm, un vai tā bija pārliecinājusies, ka šīs valstis ir ievērojušas attiecināmības nosacījumus (piemēram, apmierinošs uzlabojums publiskā sektora finanšu pārvaldībā). Mūsu pareizības revīzija nevar aptvert visu, kas notiek pēc tam, kad Komisija atbalstu izmaksā *saņēmējvalstij*, jo pēc tam šie līdzekļi tiek apvienoti ar valsts budžeta resursiem.

9.22. Ja Komisijas iemaksas vairāku līdzekļu devēju projektos tiek apvienotas ar pārējo līdzekļu devēju ieguldījumu un ja tās nav paredzētas konkrētiem identificējamiem izdevumu posteņiem, tad saskaņā ar nosacīto pieeju Komisija pieņem, ka izdevumi atbilst ES attiecināmības noteikumiem, ja vien kopsummā iekļauta pietiekama attiecināmo izdevumu summa, kas sedz ES iemaksu. Attiecīgajā gadījumā šo pieeju mēs ņēmām vērā savās padziļinātajās pārbaudēs.

9.23. Pārbaudot darījumu pareizību, konstatējām arī efektīvas Komisijas kontroles piemērus. Viens šāds piemērs ir aprakstīts ***9.4. izcēlumā***.

9.4. izcēlums

Efektīva kontrole attiecībā uz starptautiskām organizācijām izmaksātā priekšfinansējuma dzēšanu

NEAR ĢD

Mēs revidējām rēķinu saistībā ar iemaksu nolīgumu, kas parakstīts ar starptautisku organizāciju un īstenots Balkānu reģionā netiešā pārvaldībā.

Rēķins attiecās uz to izmaksu dzēšanu, kas radušās līdz 2023. gada 31. decembrim. Komisija pieprasīja, lai starptautiskā organizācija, iesniedzot finanšu pārskatu, nošķirtu jau radušos izdevumus, vēl nesamaksātās saistības un avansus, kas izmaksāti citām organizācijām, kuras tās vārdā īsteno ES finansēta projekta darbības.

Šis nošķīrums ļāva Komisijai dzēst un atzīt par attiecināmiem tikai tos izdevumus, kas faktiski ir radušies, un tādējādi izvairīties no neattiecināmu izmaksu dzēšanas.

Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

ECHO ĢD gada darbības pārskats

9.24. Mēs pārbaudījām ECHO ĢD 2024. finanšu gada darbības pārskatu. Galveno uzmanību pievērsām tam, vai ECHO ĢD savā GDP bija atspoguļojis pareizības informāciju saskaņā ar Komisijas norādījumiem un vai tas bija konsekventi piemērojis turpmāko korekciju un atgūstamo summu aprēķināšanas metodiku.

9.25. No kopējiem apstiprinātajiem izdevumiem 2024. gadā (3605 miljoni EUR) ECHO ĢD aplēsa, ka kopējā riskam pakļautā summa maksājumu laikā ir 15,56 miljoni EUR (0,43 %). Tas aplēsa, ka turpmākajos gados veikto pārbaužu rezultātā veikto korekciju vērtība ir 3,5 miljoni EUR (0,1 % no kopējiem attiecīgajiem izdevumiem).

9.26. ECHO ĢD ģenerāldirektors paziņoja, ka ģenerāldirektorāta finanšu risks nepārsniedz *būtiskuma slieksni*, proti, 2 % no kopējiem apstiprinātajiem izdevumiem. Tā kā mūsu pārbaudīto darījumu skaits veido tikai nelielu daļu no ECHO ĢD pārvaldītiem darījumiem (sk. ***9.9.*** punkta ***a)*** apakšpunktu), mēs nevaram apstiprināt šo apgalvojumu, pamatojoties uz sava revīzijas darba rezultātiem.

INTPA ĢD gada darbības pārskats

9.27. Mūsu veiktais darbs saistībā ar INTPA ĢD 2024. gada darbības pārskatu ir sīkāk aprakstīts mūsu gada pārskatā par 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fondu (EAF).

Gada pārvaldības un snieguma ziņojums

9.28. Mēs izskatījām informāciju Komisijas 2024. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā attiecībā uz aplēsto risku maksājumu laikā izdevumu kategorijā "Kaimiņattiecības un pasaule" ietilpstošajās politikas jomās. Komisija aprēķināja, ka šajā DFS kategorijā risks maksājuma laikā ir 0,8 %. Šī procentuālā daļa ir zem mūsu aplēstā kļūdu diapazona un zem būtiskuma sliekšņa.

Citi elementi

9.29. Mēs revidējām divus darījumus saistībā ar dotācijām, kuras piešķirtas Ukrainas mehānisma ietvaros un attiecas uz izdevumiem, kuriem nepiemēro DFS gada maksimālos apjomus (sk. ***9.9***. punktu). Revīzijā par šiem darījumiem mēs nekonstatējām neatbilstības. Tā kā šie maksājumi neietilpst DFS 6. izdevumu kategorijā, attiecīgie revīzijas rezultāti neietekmē aplēsto kļūdu līmeni šajā kategorijā, bet ietekmē mūsu kopējo aplēsto kļūdu līmeni.

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

9.30. Kopumā mūsu iegūtie un šajā nodaļā izklāstītie revīzijas pierādījumi liecina, ka kļūdu līmenis kategorijas "Kaimiņattiecības un pasaule" izdevumos bija būtisks. Saskaņā ar mūsu veiktajām darījumu pārbaudēm šai DFS kategorijai kopējais aplēstais kļūdu līmenis ir 4,9 %.

Ieteikumi

9.31. Mūsu konstatējumi par to, kā ir ieviesti iepriekšējo gadu pārskatos sniegtie ieteikumi, ir aprakstīti ***9.2. pielikumā***. Mēs joprojām uzskatām, ka mūsu 2020. gada pārskata 1. ieteikums par pilnīgu un savlaicīgu piekļuvi dokumentiem ir ieviests tikai dažos aspektos. Turklāt savā 2023. gada pārskatā mēs norādījām, ka Komisija ir pilnībā ieviesusi visus trīs mūsu 2021. gada pārskatā sniegtos ieteikumus.

9.32. Mēs izskatījām arī trīs mūsu 2022. gada pārskatā iekļautos ieteikumus, kuru ieviešanai bija nepieciešama tūlītēja rīcība vai kuri bija jāievieš 2023. un 2024. gadā. Komisija visus šos ieteikumus bija ieviesusi pilnībā.

9.33. Pamatojoties uz saviem konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs sniedzam Komisijai turpmāk minētos ieteikumus.

9.1. ieteikums. Nodrošināt, ka saņēmēji ievēro līgumiski noteiktos netiešo izmaksu ierobežojumus

Komisijai jāizveido procedūras nolūkā nodrošināt, ka pirms priekšfinansējuma dzēšanas vai maksājumu veikšanas tiek veiktas pārbaudes, ar kurām pārliecināties, ka saņēmēji kā tiešās izmaksas nav deklarējuši netiešās izmaksas, kas radušās organizācijām, kuras to vārdā īsteno ES finansētu projektu darbības. Ar šīm pārbaudēm jānodrošina, ka kopējā summa, kas pieprasīta kā atmaksa par netiešajām izmaksām, nepārsniedz līgumiski noteikto vienoto likmi. *Finanšu regula* paredz, ka attiecībā uz dotāciju nolīgumiem šī likme nedrīkst pārsniegt 7 %.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

9.2. ieteikums. Nodrošināt, ka līguma nosacījumos un pamatnostādnēs ir iekļauta skaidra un konsekventa jēdziena “uzkrājums” definīcija

Lai novērstu neskaidrības, nodrošinātu konsekventu interpretāciju un samazinātu kļūdu risku, Komisijai savos līguma nosacījumos un pamatnostādnēs saņēmējiem skaidri jādefinē un jāstandartizē termins “uzkrājums”.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

9.3. ieteikums. Vienkāršot un standartizēt valūtas konvertēšanas noteikumus dotāciju nolīgumos

Lai nodrošinātu konsekvenci un mazinātu administratīvo slogu un kļūdu risku, Komisijai jāvienkāršo un jāstandartizē dotāciju nolīgumos iekļautie valūtas konvertēšanas noteikumi.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Pielikumi

9.1. pielikums. NEAR ĢD un INTPA ĢD maksājumi pa valstīm

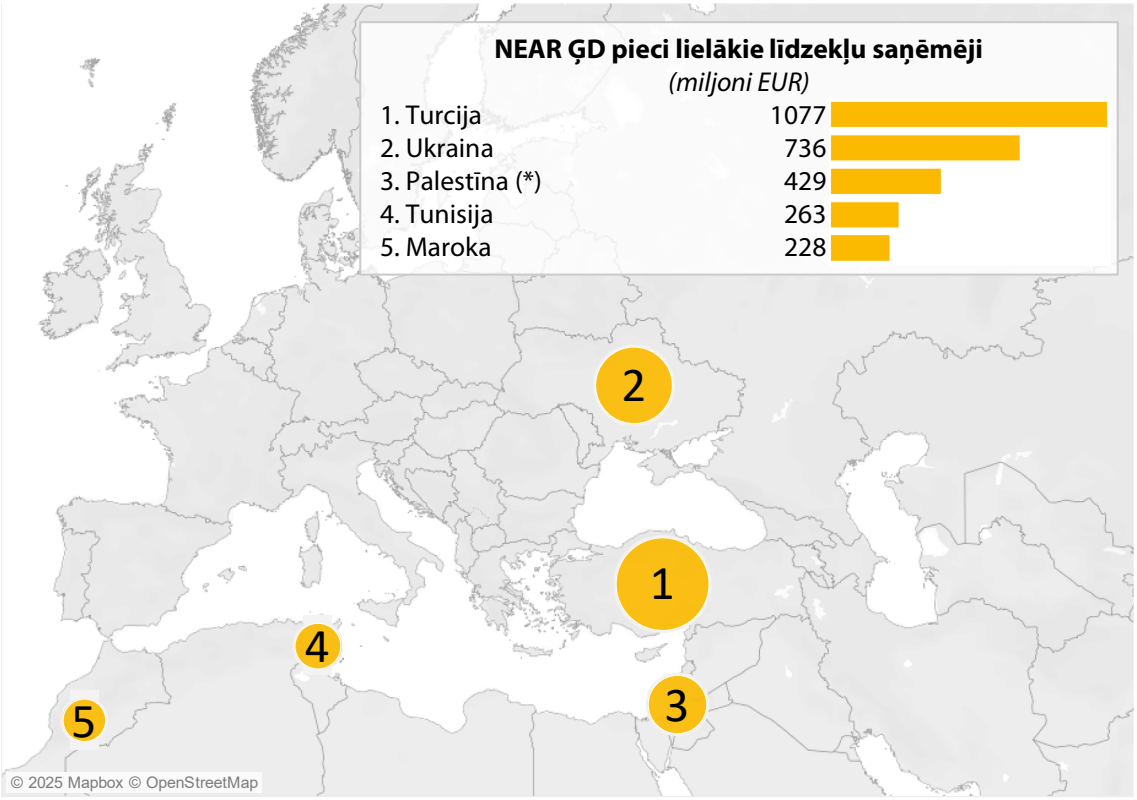

Avots: Kartes fonā: © Mapbox un © *OpenStreetMap*, licencēts saskaņā ar *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0* licenci (CC BY-SA).

NEAR ĢD: pieci lielāko summu saņēmēji iepriekšējos gados (*miljoni EUR*)							
2020		**2021**		**2022**		**2023**	
Maroka	411	Turcija	127	Ukraina	714	Turcija	992
Turcija	314	Moldova	109	Tunisija	268	Ukraina	399
Tunisija	248	Maroka	106	Ēģipte	124	Serbija	338
Palestīna (*)	174	Ēģipte	88	Palestīna (*)	120	Palestīna (*)	223
Gruzija	119	Jordānija	70	Maroka	102	Maroka	195
* Šis apzīmējums nav uzskatāms par Palestīnas valsts atzīšanu un neskar katras dalībvalsts individuālo nostāju šajā jautājumā.							

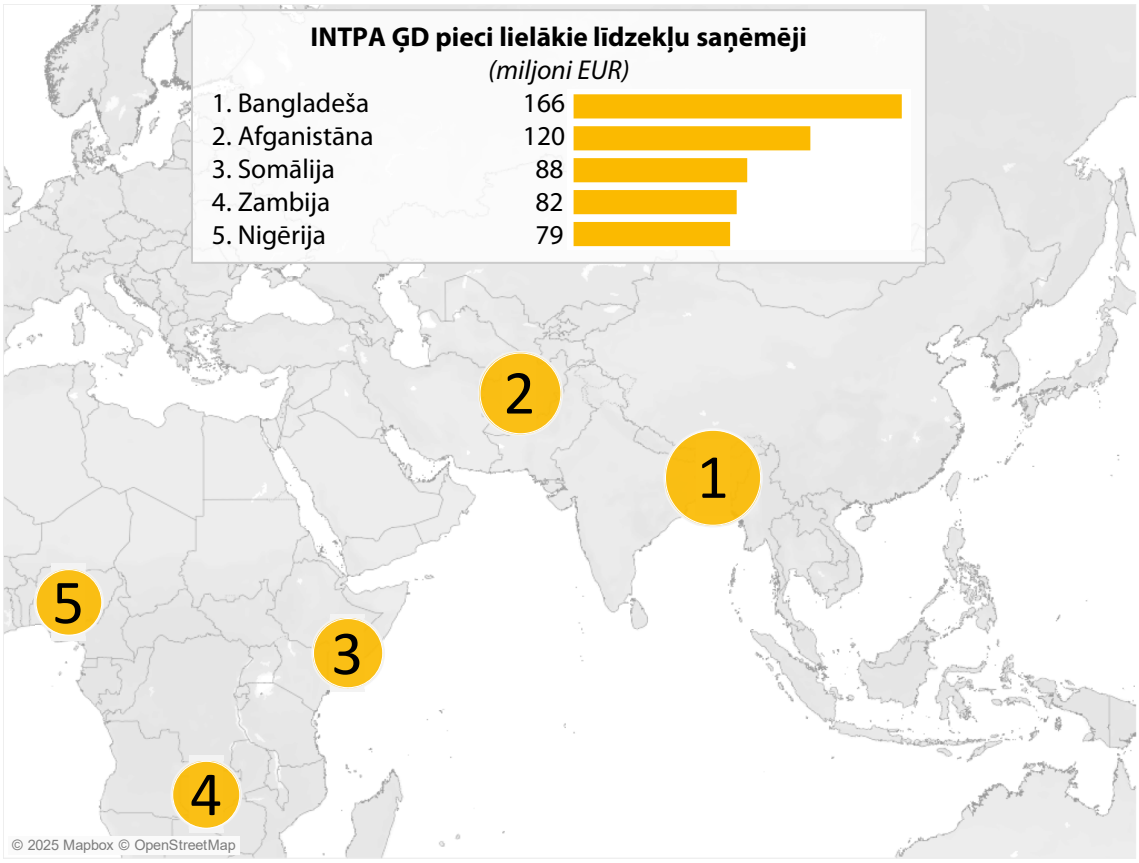

Avots: Kartes fonā: © Mapbox un © *OpenStreetMap*, licencēts saskaņā ar *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0* licenci (CC BY-SA).

INTPA ĢD: pieci lielāko summu saņēmēji iepriekšējos gados (*miljoni EUR*)							
2020		**2021**		**2022**		**2023**	
Bangladeša	153	Bangladeša	140	Afganistāna	200	Afganistāna	135
Afganistāna	138	Irāka	103	Kongo (Kinšasa)	79	Bangladeša	120
Mjanma/Birma	74	Pakistāna	89	Pakistāna	76	Irāka	81
Irāka	59	Nepāla	85	Etiopija	76	Pakistāna	79
Kambodža	50	Afganistāna	77	Jemena	69	Kongo (Kinšasa)	76

9.2. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude saistībā ar kategoriju “Kaimiņattiecības un pasaule”

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis:	Piezīmes
2020	Mēs ieteicām Komisijai **1. ieteikums** Veikt pasākumus, lai starptautiskās organizācijas nodrošinātu ERP pilnīgu, neierobežotu un savlaicīgu piekļuvi dokumentiem, kas nepieciešami mūsu uzdevumu veikšanai saskaņā ar LESD, un nevis tikai lasīšanas režīmā. Termiņš: līdz 2021. gada beigām.			Komisija pastiprināja saziņu ar starptautiskām organizācijām attiecībā uz mūsu piekļuvi dokumentiem. Dažas starptautiskas organizācijas turpina sniegt piekļuvi apliecinošajiem dokumentiem tikai lasīšanas režīmā vai nenodrošina piekļuvi visiem pieprasītajiem apliecinošajiem dokumentiem (sk. ***9.15***. punktu).

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis:	Piezīmes
2021	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **1. ieteikums** Veikt atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka visas saistības vai avansa maksājumi, ko saņēmēji savos finanšu pārskatos deklarējuši kā faktiski radušās izmaksas, tiek atskaitīti pirms maksājumu veikšanas vai dzēšanas. Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gada beigas.	✓		
2021	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **2. ieteikums** Stiprināt kontroli, izstrādājot finansēšanas nolīgumus budžeta atbalsta darbībām, lai finansēšanas nolīgumos noteiktu skaidrus nosacījumus par līdzekļu pārskaitīšanu saņēmējvalsts centrālajai bankai un piemērojamo valūtas kursu; nosacījumiem jāatbilst budžeta atbalsta pamatnostādnēm. Ieviešanas mērķtermiņš: līdz 2023. gada beigām.	✓		

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis:	Piezīmes
2021	Mēs ieteicām NEAR ĢD **3. ieteikums** 2022. gada darbības pārskatā un turpmākajos gada darbības pārskatos norādīt no *RER* izpētes datu kopas izslēgto līgumu veidu un vērtību. Ieviešanas mērķtermiņš: 2022. gada darbības pārskats.			
2022	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **1. ieteikums** Iesakām Komisijai pastiprināt kontroles mehānismus, ar kuriem novērst neatļautas izmaiņas priekšlikumos līgumu slēgšanas posmā, kad Komisija piešķir dotācijas, pamatojoties uz uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus. Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada jūnijs.			

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis:	Piezīmes
2022	Mēs ieteicām Komisijai turpmāk minēto. **2. ieteikums** Iesakām Komisijai sagatavot riska novērtējumus, kā noteikts procedūru rokasgrāmatā, lai nodrošinātu, ka priekšfinansējuma maksājumus 60 000 EUR līdz 300 000 EUR apmērā bez bankas garantijas veic tikai tad, ja risks ir novērtēts kā zems. Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada beigas.	✓		
2022	Mēs ieteicām NEAR ĢD **4. ieteikums** Iesakām Komisijai pastiprināt kontroles mehānismus, kas nodrošinātu, ka no NEAR ĢD koriģētspējas aprēķina tiek izslēgti iekasēšanas rīkojumi, kuri attiecas uz neizlietoto priekšfinansējumu. Ieviešanas mērķtermiņš: sākot ar 2023. gada darbības pārskatu.	✓		

Avots: ERP.

10. nodaļa

Eiropas publiskā pārvalde

Saturs

	Punkts
Ievads	**10.1.–10.4.**
Īss apraksts	**10.3.**
Revīzijas tvērums un pieeja	**10.4.**
Darījumu pareizība	**10.5.–10.19.**
Apsvērumi par pārbaudītajiem darījumiem	**10.6.–10.19.**
Eiropas Parlaments	**10.7.–10.13.**
Eiropas Komisija	**10.14.–10.18.**
Eiropas Ārējās darbības dienests	**10.19.**
Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi	**10.20.**
Secinājums un ieteikumi	**10.21.–10.24.**
Secinājums	**10.21.**
Ieteikumi	**10.22.–10.24.**
Pielikumi	
10.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude kategorijā “Eiropas publiskā pārvalde”	

Ievads

10.1. Šajā nodaļā ir izklāstīti mūsu konstatējumi saistībā ar *DFS* 7. kategoriju "Eiropas publiskā pārvalde". ES iestāžu un struktūru 2024. gada izdevumi šajā kategorijā apkopoti ***10.1 attēlā***.

10.1. attēls. Maksājumi un revīzijas datu kopa

Eiropas publiskā pārvalde
13,3 miljardi EUR (6,9 % no ES budžeta izdevumiem)

(miljardi EUR)

2024. gada maksājumu sadalījums pēc iestādes

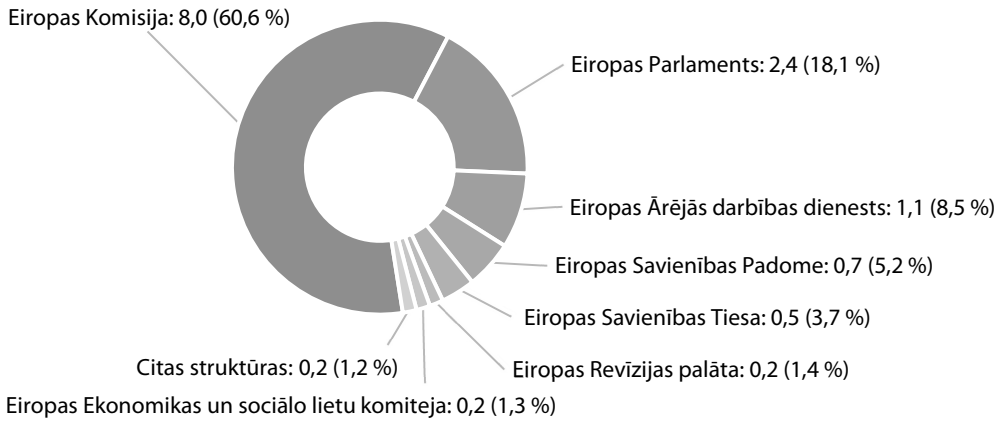

2024. gada revīzijas datu kopa salīdzinājumā ar maksājumiem

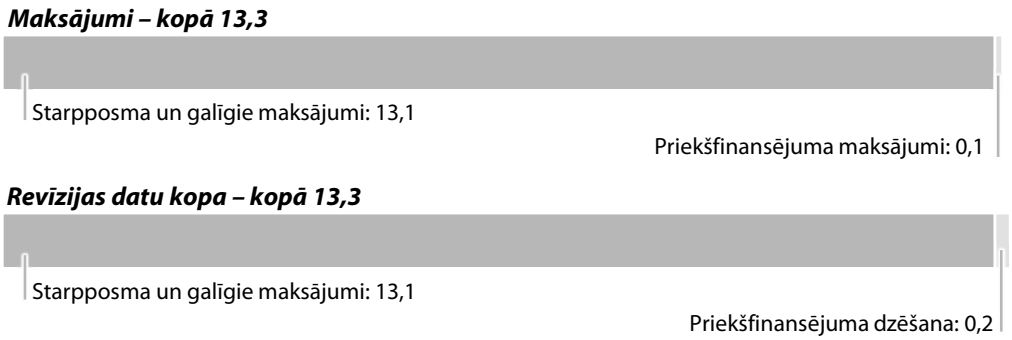

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Savienības 2024. gada *konsolidēto pārskatu* datiem.

10.2. Mēs sagatavojam atsevišķus ziņojumus par ES aģentūrām, *kopuzņēmumiem* un Eiropas skolām. Mūsu īpašie gada ziņojumi par šīm struktūrām ir publicēti mūsu tīmekļa vietnē.

Īss apraksts

10.3. Administratīvie izdevumi ietver izdevumus par cilvēkresursiem, tostarp pensijām, un 2024. gadā tie veidoja aptuveni 69 % no kopējiem šīs kategorijas izdevumiem, un izdevumus par ēkām, iekārtām, energoresursiem, sakariem un informācijas tehnoloģiju. Mūsu darbs daudzu gadu garumā liecina, ka kopumā šajā izdevumu kategorijā risks ir zems.

Revīzijas tvērums un pieeja

10.4. Piemērojot ***1.1. pielikumā*** aprakstīto revīzijas pieeju un metodes, attiecībā uz šo DFS kategoriju 2024. gadā mēs pārbaudījām turpmāk minēto:

a) *statistiski reprezentatīvu* 70 *darījumu izlasi*, kas aptver visu izdevumu diapazonu šajā kategorijā un kurā darījumi atlasīti no katras ES iestādes un struktūras. Mūsu mērķis bija aplēst *kļūdu* līmeni, tādējādi veicot daļu no darba, kas vajadzīgs *ticamības deklarācijas* sagatavošanai;

b) visu ES iestāžu un struktūru – tostarp Komisijas ģenerāldirektorātu un biroju, kuri galvenokārt atbild par administratīvajiem izdevumiem[1], – *gada darbības pārskatos* sniegto informāciju par *pareizību*, kas atspoguļota Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*.

[1] Cilvēkresursu un drošības ĢD, Atalgojuma un individuālo tiesību birojs, infrastruktūras un loģistikas biroji Briselē un Luksemburgā un Digitālo pakalpojumu ĢD.

Darījumu pareizība

10.5. No 70 pārbaudītajiem darījumiem 16 darījumos (23 %) mēs atradām kļūdas. Pamatojoties uz trim kļūdām, kuras varējām izteikt skaitļos, mūsu aplēstais kļūdu līmenis ir zem *būtiskuma sliekšņa*. Pārējās kļūdas nebija iespējams izteikt skaitļos.

Apsvērumi par pārbaudītajiem darījumiem

10.6. Mūsu apsvērumi attiecas uz Eiropas Parlamentu, Eiropas Komisiju un *Eiropas Ārējās darbības dienestu*. Mēs neatradām nozīmīgas problēmas attiecībā uz Eiropas Savienības Padomi, Eiropas Savienības Tiesu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, Eiropas Reģionu komiteju, Eiropas Ombudu un Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāju. Mūsu ārējais revidents par nozīmīgām problēmām neziņoja.

Eiropas Parlaments

10.7. Mūsu izlasē iekļautie 15 darījumi ietvēra vienu maksājumu politiskai grupai un vienu – politiskai partijai. Kā iepriekš ziņojām – pēdējo reizi savā 2023. gada pārskatā –, Eiropas Parlamenta Prezidija pieņemtie iekšējie noteikumi[2] par politisko grupu *apropriāciju* pārvaldību nebija pilnībā saskaņoti ar *Finanšu regulu*, jo tie ļauj izmantot *sarunu iepirkuma procedūras* attiecībā uz augstas vērtības līgumiem, nevis atklātas vai slēgtas procedūras, tādējādi ierobežojot konkurenci.

10.8. Pārbaudītā politiskā grupa bija piešķīrusi trīs šādus augstas vērtības līgumus. Divos no šiem gadījumiem tā arī nebija pilnībā ievērojusi Eiropas Parlamenta noteikumus[3], jo nebija centusies saņemt pietiekami daudz piedāvājumu. Vienā gadījumā politiskā grupa pagarināja pamatlīgumu par 18 mēnešiem ar augstākām vienības cenām. Mūsu novērtējumā šis grozījums ierobežoja konkurenci.

10.9. Mēs konstatējām papildu kļūdas politiskās grupas deklarētajos izdevumos. Tika deklarēts *atgūstamais PVN* par dažiem attiecināmajiem pirkumiem, taču tas netika atgūts, kā rezultātā ES budžetam radās zaudējumi. Grupa arī izmantoja tādu vienotu likmi personāla ceļa izdevumu atlīdzināšanai, kas pārvērtēja faktiskās izmaksas. Par šīm pašām problēmām ziņojām savā 2022. gada pārskatā.

---

[2] Noteikumi par budžeta 400. posteni, kuros jaunākie grozījumi izdarīti 2024. gada 15. jūlijā.

[3] Turpat.

10.10. Finanšu regulā[4] ir paredzēts, ka līdzekļus no ES budžeta var piešķirt Eiropas politiskajām partijām, ņemot vērā to ieguldījumu Eiropas politiskās apziņas veidošanā un Savienības pilsoņu politiskās gribas izteikšanā. Mēs uzskatām, ka juridisko pamatu attiecināmo izmaksu noteikšanai ir iespējams interpretēt. Mēs revidējām vienu šādu darījumu, kurā Parlaments jau bija atguvis neattiecināmus izdevumus, ko sākotnēji pieprasīja politiskā partija.

10.11. Mēs konstatējām skaitļos neizsakāmas kļūdas darījumā attiecībā uz Eiropas politisko partiju. Tās attiecās uz neskaidriem līgumu atlases un piešķiršanas kritērijiem, nepilnībām piedāvājumu novērtēšanā un vienā gadījumā oficiāla līguma neesamību.

10.12. *Iemaksu nolīgumos* starp Eiropas Parlamentu un politiskajām partijām ir noteikts, ka pusēm ir jānovērš interešu konflikti. Pārbaudītajai politiskajai partijai trūka skaidru procedūru, kas ļautu to darīt. Līdzīgu konstatējumu ziņojām savā 2023. gada pārskatā. Parlaments nav sagatavojis skaidras pamatnostādnes par šīs prasības interpretēšanu.

10.13. Starp 13 citiem pārbaudītajiem darījumiem mēs konstatējām nepilnības divās Eiropas Parlamenta vadītās iepirkuma procedūrās. Vienā procedūrā bija IT līgums konkrēti uz sešiem gadiem, kas nebija pietiekami pamatots, kaut arī Finanšu regulā šādi līgumi parasti ir ierobežoti līdz četriem gadiem, izņemot pienācīgi pamatotos gadījumos.

Eiropas Komisija

10.14. No 25 pārbaudītajiem maksājumiem mēs konstatējām astoņas skaitļos neizsakāmas kļūdas, no kurām četras bija saistītas ar algu vai pensiju maksājumiem. Trijos no šiem gadījumiem pensiju lietās nebija nesen izsniegtas pensionāra partnera dzīvības apliecības, kas bija nepieciešama, lai apstiprinātu pastāvīgas tiesības uz pabalstiem. Komisija izstrādā jaunu sistēmu, lai uzlabotu tiesību pārbaudes.

---

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 18. jūlija Regula (ES, Euratom) 2018/1046 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012, 221. pants.

10.15. Viens darījums attiecas uz maksājumu par ārēja pakalpojumu sniedzēja nodrošinātiem IT pakalpojumiem, kad iepirkuma dokumentos nebija skaidri un konsekventi noteiktas izglītības un sertifikācijas prasības nolūkā noteikt dienas likmi.

10.16. Kāds darījums, ko apmaksāja cita iestāde, ietvēra Komisijas pārvaldītu pamatlīgumu par aprīkojuma iegādi un profesionālo pakalpojumu iegādi. Īpašais sešu gadu līguma termiņš nebija pietiekami pamatots, līdzīgi kā gadījumā, kuru ***10.13***. punktā aprakstījām attiecībā uz Eiropas Parlamentu.

10.17. Viens darījums, ko arī apmaksāja cita iestāde, attiecās uz algu, ko pārvaldīja Komisija. Ģimenes pabalsti tika nepareizi izmaksāti darbiniekam, kurš nebija paziņojis par nesenām izmaiņām savā personiskajā stāvoklī. Kļūdu izraisīja nepilnības pamatā esošajā IT sistēmas algoritmā, kuru Komisija kopš tā laika ir uzlabojusi.

10.18. Viens darījums attiecas uz Komisijas 85 miljonu EUR maksājumu par pastāvīgām lietojuma tiesībām (“*usufruct*”) ēkām, ko tā bija pārdevusi Briselē. Tas bija pirmais no trim gada maksājumiem saskaņā ar 2024. gada aprīlī parakstīto līgumu, kas attiecas uz 23 ēku pārdošanu par 900 miljoniem EUR un tiesībām no tām izmantot 17 ēkas uz laiku līdz 2029. gadam. Pārdošana un lietojuma tiesības tika piešķirtas pēc Komisijas izsludinātā uzaicinājuma iesniegt pieteikumus, kura rezultātā tika saņemts tikai viens piedāvājums no Beļģijas valstij piederoša uzņēmuma, kas bija iesniedzis orientējošu piedāvājumu, pirms Komisija izsludināja uzaicinājumu iesniegt pieteikumus. Uzaicinājumā tika prasīts, lai pretendenti iesniegtu bankas garantiju 80 miljonu EUR apmērā, kas ir derīga 6 mēnešus, lai nodrošinātu saistības attiecībā uz līgumu, tostarp vienošanos par lietojuma tiesībām. Vienīgais pretendents iesniedza garantiju savā vārdā, un tā bija spēkā tikai divus mēnešus. Komisija to pieņēma un noslēdza līgumu divu mēnešu derīguma termiņa laikā. Mēs konstatējām, ka garantija neatbilst sākotnējām prasībām, kas izklāstītas uzaicinājumā iesniegt pieteikumus. Mēs arī atzīmējam, ka Komisijas vērtēšanas komisijai trūka pietiekamas neatkarības, jo visi locekļi bija pakļauti *atbildīgajam kredītrīkotājam*.

Eiropas Ārējās darbības dienests

10.19. 15 pārbaudītajos maksājumos mēs konstatējām divas *skaitļos izsakāmas kļūdas*. Viena kļūda attiecās uz būtiskiem līguma grozījumiem bez derīgas iepirkuma procedūras un bez *ex post* publicitātes pasākumiem. Otrā kļūda attiecās uz nepareiza valūtas kursa izmantošanu, reģistrējot nomas maksājumu.

Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

10.20. Gada darbības pārskatos, ko mēs caurskatījām, būtisks kļūdu līmenis netika konstatēts; tas saskan ar mūsu veiktās revīzijas konstatējumiem (sk. ***10.5***. punktu).

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

10.21. Kopumā mūsu iegūtie un šajā nodaļā izklāstītie revīzijas pierādījumi liecina, ka kļūdu līmenis kategorijas "Eiropas publiskā pārvalde" izdevumos nebija būtisks.

Ieteikumi

10.22. Mūsu konstatējumi par to, kā ir ieviesti ieteikumi, kurus Eiropas Parlamentam un Eiropas Ārējās darbības dienestam sniedzām savā 2021. gada pārskatā, ir aprakstīti ***10.1. pielikumā***.

10.23. Savā 2022. gada pārskatā ieteicām[5] Eiropas Parlamenta administrācijai pastiprināt norādījumus par to, kā politiskās grupas izpilda budžeta apropriācijas, un rosināt Parlamenta Prezidiju rīkoties, lai pieprasītu politiskajām grupām efektīvi piemērot iekšējos noteikumus un ievērot iepirkuma procedūras. Mūsu konstatējumi par 2023.[6] un 2024. gadu (sk. ***10.8***. punktu) liecina, ka šis ieteikums joprojām ir ļoti svarīgs.

10.24. Pamatojoties uz savu revīzijas darbu, mēs sniedzam turpmāk izklāstītos ieteikumus.

10.1. ieteikums. Uzlabot kontroles mehānismus pirms IT pakalpojumu līgumu slēgšanas Komisijā

Lai nodrošinātu, ka Komisija par IT pakalpojumiem, kurus sniedz ārēji pakalpojumu sniedzēji, maksā pareizas likmes, tai iepirkuma dokumentos būtu skaidrāk jādefinē kvalifikācijas prasības, lai pastiprinātu atbilstības pārbaudes (sk. ***10.15***. punktu).

Ieviešanas mērķtermiņš: konkursa procedūrām, kas sāktas pēc 2026. gada 1. jūnija.

---

[5] Sk. 2022. gada pārskata 10.19. punktu.

[6] Sk. 2023. gada pārskata 10.9. un 10.10. punktu.

10.2. ieteikums. Stiprināt novērtēšanas komisiju neatkarību attiecībā uz darījumiem, kas ietver īpašuma pārdošanu

Lai stiprinātu novērtēšanas komisiju neatkarību attiecībā uz darījumiem, kas ietver īpašuma pārdošanu, Komisijai būtu jānodrošina, ka to locekļi nav hierarhiski pakļauti atbildīgajam kredītrīkotājam (sk. ***10.18***. punktu).

Ieviešanas mērķtermiņš: vērtēšanas komisijām, kas ieceltas pēc 2026. gada 1. jūnija.

Pielikumi

10.1. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude kategorijā “Eiropas publiskā pārvalde”

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākajā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2021	Mūsu ieteikums bija: **1. ieteikums** Eiropas Parlamenta administrācijai pārskatīt pamatnostādnes par to, kā politiskās grupas piemēro noteikumus par *publisko iepirkumu*, un ierosināt šo noteikumu pārskatīšana Parlamenta Prezidijam, lai tos labāk saskaņotu ar Finanšu regulu. Tam labāk jāuzrauga šo noteikumu piemērošana. Termiņš: līdz 2023. gada beigām.			Parlamenta administrācija nepārskatīja pamatnostādnes par to, kā politiskās grupas piemēro noteikumus par publisko iepirkumu, un neierosināja attiecīgo noteikumu pārskatīšanu Parlamenta Prezidijam nolūkā tos labāk saskaņot ar Finanšu regulu. Tādējādi Parlamenta noteikumi joprojām neparedz atklātas vai *slēgtas iepirkuma procedūras* attiecībā uz augstas vērtības līgumiem. Lai gan Parlamenta administrācija rīkoja mācības un sniedza palīdzību politiskajām grupām saistībā ar publiskā iepirkuma noteikumu piemērošanu, mūsu ieteikuma galvenie elementi nav ņemti vērā. Mūsu 2022., 2023. un 2024. gada pārskatos bija iekļauti līdzīgi konstatējumi attiecībā uz politisko grupu publisko iepirkumu kā 2021. gada pārskatā.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2021	Mūsu ieteikums bija: **2. ieteikums** EĀDD veikt atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka ES delegācijas piemēro iepirkuma noteikumus, piemēram, pilnveidot mācības, uzlabot pamatnostādnes un veidnes. Termiņš: līdz 2023. gada beigām.	✓		EĀDD uzlaboja mācības, pamatnostādnes un veidnes iepirkuma noteikumu piemērošanai ES delegācijās. Ir vajadzīga turpmāka rīcība attiecībā uz iepirkuma procedūru klasifikāciju grāmatvedības sistēmā.
2021	Mūsu ieteikums bija: **3. ieteikums** EĀDD pilnveidot mācības un norādījumus par ES delegāciju darbā pieņemšanas procedūrām vietējiem darbiniekiem, lai panāktu labāku atbilsmi pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes principiem. Tam arī stingrāk jāuzrauga, lai ES delegācijas dokumentētu attiecīgos darbā pieņemšanas procesa posmus. Termiņš: līdz 2023. gada beigām.	✓		EĀDD veica ievērojamus korektīvus pasākumus, tostarp izdeva uzlabotus norādījumus par ES delegāciju darbā pieņemšanas procedūrām vietējiem darbiniekiem, uzlaboja veidnes paziņojumiem par vakancēm un izmantoja standarta kontrolsarakstus. Ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi veidnē un pilnīga norādījumu īstenošana.

Avots: ERP.

11. nodaļa

Atveseļošanas un noturības mehānisms

Saturs

	Punkts
Ievads	**11.1.–11.10.**
Atveseļošanas un noturības mehānisma īss apraksts	**11.1.–11.6.**
Politikas mērķi	11.2.
Pārvaldības un kontroles sistēma	11.3.–11.4.
Īstenošanas stāvoklis	11.5.–11.6.
Revīzijas tvērums un pieeja	**11.7.–11.10.**
Mūsu novērtējums par atbilstību maksājumu un attiecināmības nosacījumiem	**11.11.–11.26.**
Daži atskaites punkti / mērķrādītāji nav izpildīti apmierinoši	**11.13.–11.17.**
Dubulta finansēšana	**11.18.–11.21.**
Atcelšana	**11.22.–11.23.**
Daži pasākumi sākti pirms attiecināmības perioda	**11.24.–11.26.**
Mūsu pārbaude par atlasītām uzraudzības un kontroles sistēmām	**11.27.–11.43.**
Lielāko daļu Komisijas vēl neieviesto revīzijas ieteikumu, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, dalībvalstis neievieš nekavējoties	**11.27.–11.32.**
Dalībvalstu sistēmas nav pietiekami efektīvas	**11.33.–11.40.**
Vajadzīgi *kontroles atskaites punkti*	11.33.–11.35.
Nepilnības dažās dalībvalstu sistēmās, ar kurām nodrošina atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem	11.36.–11.39.
Nepilnības maksājuma pieprasījumos	11.40.
Komisijai pieejamā informācija par atklāto krāpšanu ir ierobežota	**11.41.–11.43.**
ANM līdzekļu izsekojamība	**11.44.–11.49.**
ANM līdzekļu izsekojamība dalībvalstīs nav sistemātiska	**11.45.–11.49.**

Ar atskaites punktu un mērķrādītāju izstrādi saistītie problēmjautājumi 11.50.–11.52.

Gada darbības pārskati un gada pārvaldības un snieguma ziņojums 11.53.–11.57.

Secinājumi un ieteikumi 11.58.–11.61.

Secinājumi 11.58.–11.60.

Ieteikumi 11.61.

Pielikumi

11.1. pielikums. Revīzijas pieeja un metodika

11.2. pielikums. Revīzijas rezultāti

11.3. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude

Ievads

Atveseļošanas un noturības mehānisma īss apraksts

11.1. *Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM)* izveidoja ar Regulu (ES) 2021/241 ("Regula"), kas stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Tā tika grozīta 2023. gada februārī, ļaujot dalībvalstīm nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos (NANP) pievienot "*REPowerEU* nodaļu"[1], un 2024. gada februārī, ļaujot dalībvalstīm savos NANP kā aplēstās izmaksas iekļaut naudas iemaksas summu *Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas (STEP)* izveidei[2]. ANM izmanto, lai atbalstītu reformas un investīcijas dalībvalstīs kopš Covid-19 pandēmijas sākuma 2020. gada februārī (*REPowerEU* gadījumā – no 2022. gada 1. februāra), un tas darbosies līdz 2026. gada 31. decembrim.

Politikas mērķi

11.2. ANM galvenais mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās sekas un reizē stiprināt dalībvalstu tautsaimniecību noturību un labāku sagatavotību izaicinājumiem nākotnē, cita starpā paātrinot to progresu ceļā uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. Plāns *REPowerEU* bija ES reakcija uz globālajiem enerģijas tirgus traucējumiem, kurus bija izraisījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, un tajā tika iekļauts papildu mērķis – izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā, pārveidojot ES energosistēmu.

[1] Regula (ES) 2023/435.

[2] Regula (ES) 2024/795.

Pārvaldības un kontroles sistēma

11.3. Komisija īsteno ANM *tiešā pārvaldībā*, un tas nozīmē, ka Komisija ir tieši atbildīga par tā īstenošanu. Maksājumi no ANM ir atkarīgi no tā, vai dalībvalstis apmierinoši izpilda *atskaites punktus* un *mērķrādītājus*, kas noteikti pielikumos *Padomes īstenošanas lēmumiem* (PĪL), ar kuriem apstiprina dalībvalstu NANP[3]. Papildu prasības ir tādas, ka atbilstoši mērķrādītājiem un atskaites punktiem apmierinoši sasniegtos rezultātus nedrīkst atcelt un ka nedrīkst pārkāpt dubultas finansēšanas novēršanas principu. Regulā izklāstītie attiecināmības nosacījumi paredz atbilstību attiecināmības periodam, atbilstību principam "nenodarīt būtisku kaitējumu" un valsts budžeta kārtējo izdevumu neaizstāšanu (izņemot pienācīgi pamatotus gadījumus)[4]. Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka līdzekļu izmantošana atbilst piemērojamiem Savienības un valsts tiesību aktiem, it īpaši attiecībā uz *krāpšanas*, korupcijas un interešu konfliktu novēršanu, atklāšanu un labošanu. Dalībvalstis var pieprasīt līdzekļu izmaksu līdz divām reizēm gadā, ja tās sniedz pienācīgus pierādījumus par attiecīgo atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Tām arī saviem maksājuma pieprasījumiem jāpievieno kopsavilkums par veiktajām revīzijām un pārvaldības deklarācija par sniegto informāciju.

11.4. Regulā noteikts, ka Komisija pārbauda atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi – tas ir nosacījums ANM līdzekļu izmaksai. Tas nozīmē, ka izdevumu atbilstība ES un valstu noteikumiem nav nosacījums, lai dalībvalstis saņemtu maksājumus no ANM. Kā ziņots iepriekšējos gados, tā ir būtiska atšķirība[5] salīdzinājumā ar mūsu revīzijas darbu citās ES budžeta jomās, kurās vērtējam atbilstību visiem attiecīgajiem ES un valstu noteikumiem līdz pat galasaņēmēja līmenim (piemēram, radušos izmaksu attiecināmību un *valsts atbalsta* un *publiskā iepirkuma* noteikumu ievērošanu)[6].

---

[3] Regula (ES) 2021/241, 24. panta 2. punkts.

[4] Turpat, 5. un 9. pants, 17. panta 2. punkts un 24. panta 3. punkts.

[5] 2023. gada pārskats, XXXVIII punkts.

[6] Turpat, 11.13. punkts.

Īstenošanas stāvoklis

11.5. Līdz 2024. gada beigām Komisija bija veikusi 65 *dotāciju* maksājumus (2021. gadā vienu, 2022. gadā 13, 2023. gadā 23 un 2024. gadā 28) kopsummā par 178,5 miljardiem EUR. Tas nozīmē, ka brīdī, kad līdz ANM īstenošanas perioda beigām (2026. gada augustam) bija palikuši mazāk nekā divi gadi, tā bija izmaksājusi tikai 50 % no kopējās pieejamās summas (sk. ***11.1. attēlu***). Nav darīta pieejama informācija par kopējām summām, ko dalībvalstis izmaksājušas *galasaņēmējiem*[7].

[7] Īpašais ziņojums 13/2024 "Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļu *apguve*: virzība notiek ar kavēšanos un saglabājas riski saistībā ar pasākumu pabeigšanu un līdz ar to – ANM mērķu sasniegšanu", 53. un 54. punkts.

11.1. attēls. ANM dotāciju maksājumi dalībvalstīm – izmaksāšanas gaita līdz 2024. gada 31. decembrim

(miljoni EUR)

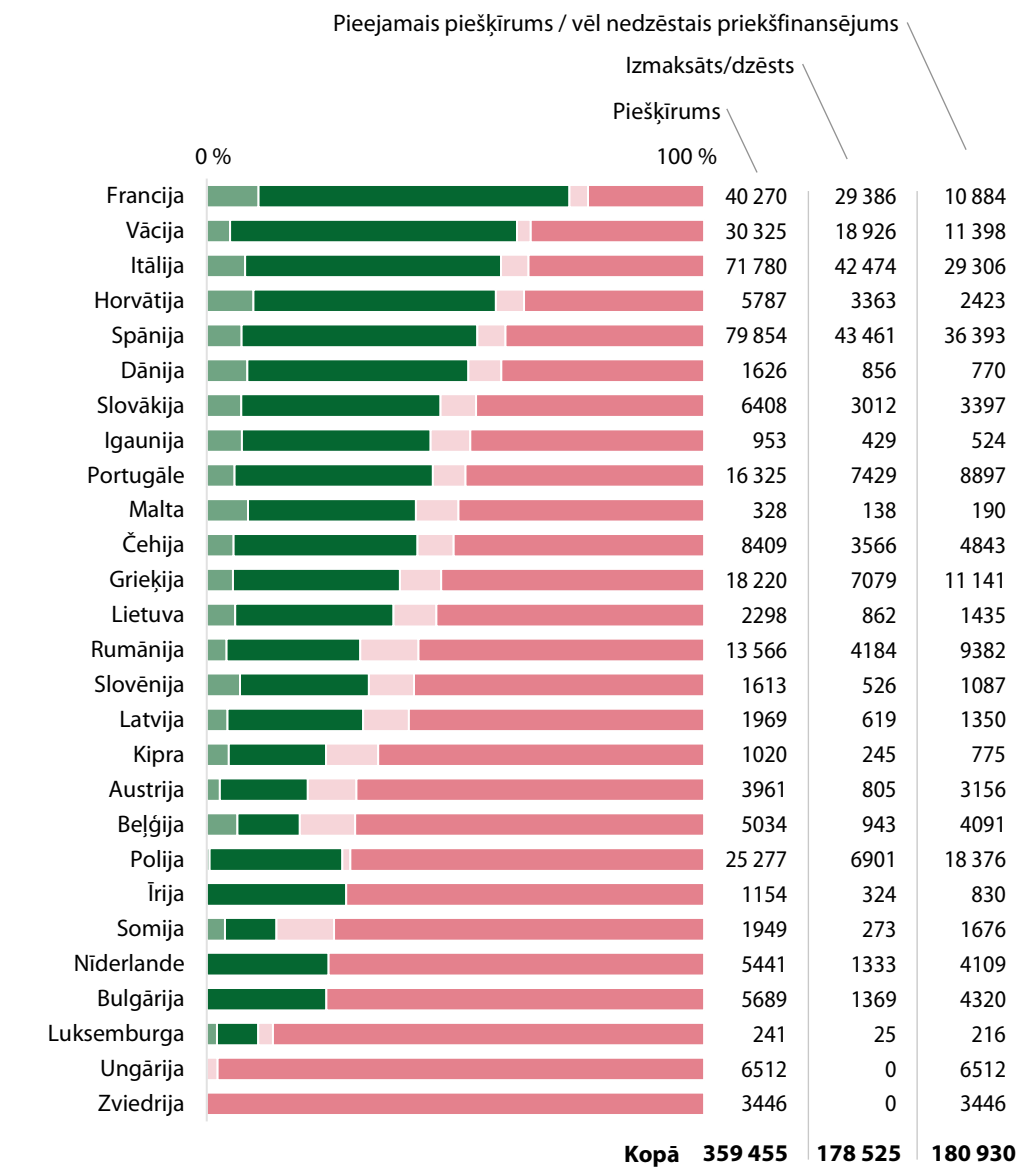

	2021	2022	2023	2024	Kopā
Priekšfinansējums	36 372	271	1691	2412	**40 746**
Izmaksātā summa	10 000	46 897	46 325	53 484	**156 706**
Dzēstā summa	1494	6803	7152	6370	**21 819**

Avots: ERP.

11.6. 2024. gadā Komisija sākotnējos novērtējumos konstatēja, ka seši atskaites punkti un mērķrādītāji piecos dotāciju maksājuma pieprasījumos nav apmierinoši izpildīti. Līdz ar to Komisija tos daļēji apturēja (sk. ***11.1. tabulu***). Dalībvalstīm ir jārīkojas sešu mēnešu laikā no apturēšanas dienas.

11.1. tabula. Komisijas apturētie dotāciju maksājuma pieprasījumi 2024. gadā

Dalībvalsts	Atskaites punkti vai mērķrādītāji (nav apmierinoši izpildīti / kopā)	Daļējs maksājums (*miljoni EUR*)	Apturētā summa (*miljoni EUR*)	Apturēšanas datums	Statuss (2025. gada vidū)
Beļģija	1/20	631,6	31,0	16.9.2024.	Izbeigts, pamatojoties uz pārskatīto NANP
Čehija	2/63	1482,5	260,3	18.12.2024.	Turpinās
Spānija	1/61	9882,6	158,1	19.7.2024.	Turpinās
Itālija	1/23	3130,2	110,1	26.7.2024.	Izbeigts, pamatojoties uz pārskatīto NANP
Kipra	1/38	115,0	43,1	14.11.2024.	Turpinās

Avots: ERP.

Revīzijas tvērums un pieeja

11.7. ANM izdevumi 2024. gadā sasniedza 59,9 miljardus EUR, un mūsu revīzija aptvēra visus 28 dotāciju maksājumus kopumā 53,5 miljardu EUR apmērā, kā arī priekšfinansējuma *dzēšanu* 6,4 miljardu EUR apmērā (sk. ***11.2. attēlu***). Mūsu revīzija neaptver ne galasaņēmējiem radušos izdevumu pareizību, ne ANM aizdevumu komponentu (sk. ***11.1. pielikumu***).

11.2. attēls. Kopējie un revidētie atskaites punkti un mērķrādītāji, kas ir 2024. gada ANM izdevumu pamatā

(miljoni EUR)

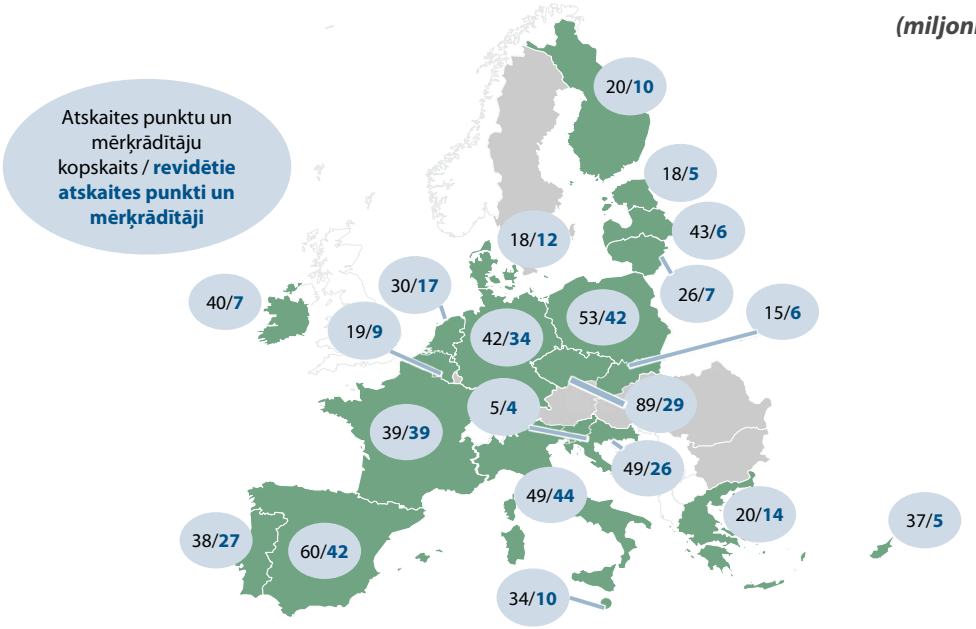

		Revīzijas datu kopa		Revīzijas izlase		Revidēto atskaites punktu / mērķrādītāju procentuālā daļa no to kopskaita
Dalībvalsts	Izdevumi	**Atskaites punkti kopā**	**Mērķrādītāji kopā**	**Revidētie atskaites punkti**	**Revidētie mērķrādītāji**	
Beļģija	943	18	1	**8**	**1**	47 %
Čehija (*)	2499	55	34	**9**	**20**	33 %
Dānija	510	6	12	**5**	**7**	67 %
Vācija	14 581	16	26	**8**	**26**	81 %
Igaunija	143	15	3	**3**	**2**	28 %
Īrija	324	35	5	**4**	**3**	18 %
Grieķija	1155	16	4	**10**	**4**	70 %
Spānija	11 277	41	19	**23**	**19**	70 %
Francija	8663	15	24	**15**	**24**	100 %
Horvātija (*)	949	30	19	**14**	**12**	53 %
Itālija (*)	5675	26	23	**21**	**23**	90 %
Kipra	147	32	5	**3**	**2**	14 %
Latvija	388	40	3	**3**	**3**	14 %
Lietuva (*)	239	24	2	**5**	**2**	27 %
Malta	78	29	5	**5**	**5**	29 %
Nīderlande	1333	25	5	**12**	**5**	57 %
Polija (*)	6901	52	1	**41**	**1**	79 %
Portugāle (*)	2688	24	14	**13**	**14**	71 %
Slovēnija	164	5	0	**4**	**0**	80 %
Slovākija	924	15	0	**6**	**0**	40 %
Somija	273	20	0	**10**	**0**	50 %
Kopā	**59 854**	**539**	**205**	**222**	**173**	53 %

(*) 2024. gadā tika veikts vairāk nekā viens maksājums.
Informāciju par atskaites punktu un mērķrādītāju atlasi skatīt ***11.1. pielikuma*** 9.–11. punktā.

Avots: ERP.

11.8. Saskaņā ar ***11.1. pielikumā*** izklāstīto revīzijas pieeju atzinumam par 2024. gada ANM izdevumu pareizību mēs pārbaudījām:

a) 2024. gadā veikto 28 dotāciju maksājumu pieprasījumos iekļautos 222 atskaites punktus un 173 mērķrādītājus (kopā 395) nolūkā novērtēt, vai tie atbilst maksājumu un attiecināmības nosacījumiem. Šis novērtējums ietvēra:

   i) dokumentāro pārbaudi attiecībā uz Komisijas sākotnējiem novērtējumiem, tostarp par 12 atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas saistīti ar dalībvalstu revīzijas un kontroles sistēmām;

   ii) apmeklējumus uz vietas attiecībā uz 26 atskaites punktiem un mērķrādītājiem piecās dalībvalstīs (Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā un Itālijā);

b) četras Komisijas *ex post revīzijas* (Čehijā, Dānijā, Igaunijā un Polijā) nolūkā novērtēt, vai tās tika veiktas efektīvi, lai sniegtu pārliecības līmeni;

c) to, kā dalībvalstis ievieš ieteikumus, kas izriet no Komisijas *ex post* revīzijām par atskaites punktiem un mērķrādītājiem; un

d) Komisijas Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāta (ECFIN ĢD) *gada darbības pārskatā* sniegto informāciju par ANM 2024. gada izdevumu pareizību un to, kā šī informācija izklāstīta *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*.

11.9. Ņemot vērā, ka pārredzamība ir svarīga ES finanšu interešu aizsardzībai[8], tajās dalībvalstīs, kurās veicām apmeklējumus uz vietas, mēs pārbaudījām arī ANM dotāciju līdzekļu izsekojamību no valsts budžeta līdz galasaņēmējiem un tālāk (piemēram, līdz darbuzņēmējiem vai apakšuzņēmējiem).

11.10. Turklāt saistībā ar 2024. gadā veiktajiem ANM maksājumiem mēs izskatījām 38 publiskos iepirkumus piecās dalībvalstīs (Čehijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā un Francijā) un 37 valsts atbalsta lietas sešās dalībvalstīs (Čehijā, Dānijā, Vācijā, Spānijā, Francijā un Itālijā). Šā darba mērķis bija secināt, vai attiecīgie procesi tikuši veikti saskaņā ar ES un valstu noteikumiem.

---

[8] Finanšu regula, 11. apsvērums un 36. panta 3. punkts.

Mūsu novērtējums par atbilstību maksājumu un attiecināmības nosacījumiem

11.11. Mēs identificējām konstatējumus ar finansiālu ietekmi 12 no 395 pārbaudītajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem (sk. ***11.2. pielikumu***). Tie attiecās uz sešiem no 28 ANM maksājumiem (un saistīto priekšfinansējuma dzēšanu) sešās dalībvalstīs. Mēs secinām, ka 12 konstatējumu minimālā finansiālā ietekme ir virs mūsu *būtiskuma sliekšņa*. Turpmāk paskaidroto iemeslu dēļ mēs nesecinām, ka ir apmierinoši izpildīti divi "revīzijas un kontroles" atskaites punkti, kas saistīti ar tiesu sistēmas reformu Polijā (sk. ***11.16***. punktu). Šie atskaites punkti bija jāizpilda, pirms Komisija var veikt jebkādus maksājumus attiecīgajai dalībvalstij.

11.12. Ņemot vērā ANM izdevumu modeļa īpatnības un to, ka Komisijas maksājumu apturēšanas metodika[9] balstās uz daudziem vērtējumiem, kas, iespējams, noved pie atšķirīgas interpretācijas, mēs nenosakām *kļūdu* īpatsvaru, kas būtu salīdzināms ar citām ES izdevumu jomām (sk. ***11.1. pielikumu***). Ar maksājumu un attiecināmības nosacījumu pārkāpumiem saistīto konstatējumu veidi ir parādīti ***11.3. attēlā***.

[9] COM(2023) 99 final, Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Atveseļošanas un noturības mehānisms: pirmie divi gadi. Unikāls instruments ES zaļās un digitālās pārveides pamatā", II pielikums.

11.3. attēls. Ar maksājumu un attiecināmības nosacījumiem saistīto konstatējumu veidi

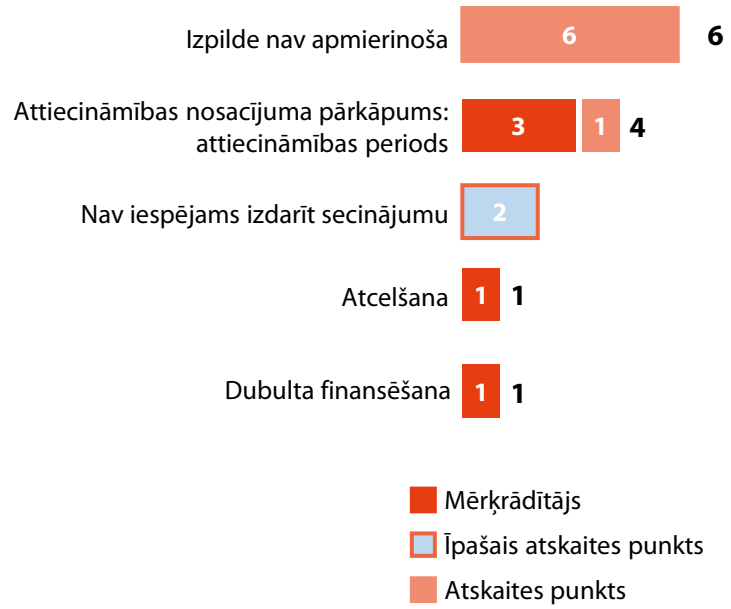

Avots: ERP.

Daži atskaites punkti / mērķrādītāji nav izpildīti apmierinoši

11.13. Regulā nav noteikti kritēriji par to, kā interpretēt vārdu "apmierinošs" saistībā ar atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi. Novērtējot izpildi, Komisija pieņem minimālas novirzes būtībā, formā, laika grafikā un summās[10]. Mēs secinām, ka attiecībā uz kvalitatīvajiem kritērijiem šis novērtējums balstās uz daudziem vērtējumiem un līdz ar to ir iespējamas vairākas interpretācijas par to, vai atskaites punkti vai mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti.

11.14. Savās pārbaudēs mēs konstatējām, ka seši atskaites punkti un mērķrādītāji sešos maksājumos nebija apmierinoši izpildīti. Mēs konstatējām, ka nav izpildīti visi *atskaites punktā* vai *mērķrādītājā* prasītie elementi un ka šie trūkstošie elementi veido novirzi, kas ir lielāka par pieļaujamu minimālu novirzi (sk. piemēru ***11.1. izcēlumā***). Tomēr Komisija attiecīgos maksājumus bija veikusi. Vienā no sešiem gadījumiem Komisija sākotnējā novērtējumā paļāvās uz dalībvalsts iesniegtajiem datiem un pārbaudēm, neveicot turpmāku pārbaudi ticamības novērtēšanai. Šajā gadījumā mēs pieprasījām no dalībvalsts papildu informāciju, kas bija vajadzīga, lai secinātu, vai attiecīgais atskaites punkts ir izpildīts.

[10] Turpat, I pielikums.

11.15. Papildus tam mēs konstatējām vēl 12 gadījumus, kad Komisijas novērtējumā bija nepilnības, taču tās neskāra attiecīgā atskaites punkta / mērķrādītāja apmierinošu izpildi. Šajos gadījumos Komisija neveica pietiekamas pārbaudes, lai novērtētu sniegto datu un pārbaužu ticamību, un mēs lūdzām dalībvalstis sniegt papildu informāciju, kas mums bija vajadzīga secinājuma izdarīšanai.

11.1. izcēlums

Atskaites punkts nav apmierinoši izpildīts

Spānijas 408. atskaites punkts – "Vecuma pensijas aprēķināšanas perioda koriģēšana"

Atskaites punkta apraksts (Padomes īstenošanas lēmums): "Stājas spēkā tiesību akti par aprēķina perioda koriģēšanu, pagarinot aprēķina periodu vecuma pensijas aprēķināšanai."

Sniegtais izpildes pamatojums bija tas, ka 2023. gada 1. aprīlī stājās spēkā karaļa 2023. gada 16. marta Dekrētlikums 2/2023 par steidzamiem pasākumiem pensionāru tiesību paplašināšanai, dzimumu nelīdztiesības samazināšanai un jauna valsts pensiju sistēmas ilgtspējas satvara izveidei.

Divas prasības, kas noteiktas Padomes īstenošanas lēmumā par Spāniju, attiecās uz jauno noteikumu par iemaksu periodu, ko izmanto, lai aprēķinātu atsauces periodu (209. panta 1. punkts), un to periodu iekļaušanu, kuros iemaksas nav jāveic (322. pants), līdz tiek samazināta dzimumu nelīdztiesība (41. pārejas noteikums). Daži svarīgi noteikumi, ar kuriem tiek izpildītas šīs divas galvenās prasības, stāsies spēkā tikai 2026. gada 1. janvārī. Padomes īstenošanas lēmums neparedz nekādus izņēmumus attiecībā uz stāšanos spēkā. Turklāt šāda atlikšana ir pretrunā tam, ka ar karaļa dekrētu ieviestie pasākumi Spānijas iestāžu ieskatā ir gan ārkārtēji, gan steidzami.

Komisija 2024. gada 12. martā sniedza pozitīvu sākotnējo novērtējumu par atskaites punkta apmierinošu izpildi un 2024. gada 26. jūlijā veica attiecīgo maksājumu. Novērtējumā tā norādīja, ka laiks starp minētā tiesību akta pieņemšanu un tā noteikumu faktisko piemērošanu ir minimāla novirze, jo tā ir gan ierobežota, gan samērīga.

Pēc mūsu domām, lai atskaites punkts būtu apmierinoši izpildīts, tiesību akta attiecīgajiem noteikumiem bija jābūt piemērojamiem (t. i., tiesību aktam bija jābūt spēkā, nevis tikai pieņemtam vai publicētam). Mēs arī uzskatām, ka laiks no maksājuma līdz piemērošanas datumam ir vairāk nekā minimāla novirze laika grafikā. Tā kā attiecīgie tiesību akta elementi nebija stājušies spēkā gada laikā pēc maksājuma veikšanas, mūsu vērtējumā atskaites punkts nebija apmierinoši izpildīts.

Mēs konstatējām atskaites punktus / mērķrādītājus, kas nebija apmierinoši izpildīti, arī saistībā ar veiktajiem maksājumiem Grieķijai, Francijai, Horvātijai un Polijai.

11.16. Pirmais maksājums Polijai iekļāva divus atskaites punktus, kuru mērķis bija stiprināt tiesu neatkarību un objektivitāti, reformējot tiesnešu disciplināro režīmu, lai uzlabotu tiesību aizsardzību tiesā. Mēs konstatējām nopietnas nepilnības tiesnešu iecelšanā. Tomēr, tā kā Eiropas Savienības Tiesā (EST) tiek izskatīta lieta C-517/24 par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas ir tieši saistīta ar šo jautājumu, šajā posmā mēs nolēmām, ka nevaram izdarīt secinājumus par šo divu atskaites punktu apmierinošu izpildi. Šo atskaites punktu apmierinoša izpilde bija priekšnoteikums jebkādam ANM maksājumam Polijai (sk. ***11.2. izcēlumu***).

11.2. izcēlums

Nopietnas nepilnības tiesnešu iecelšanā

<u>Polijas atskaites punkts F1G – "Tiesu neatkarības un objektivitātes stiprināšanas reformas stāšanās spēkā"</u>

Saskaņā ar atskaites punktu Polijai bija jāreformē konkrēti tiesnešiem piemērojamā disciplinārā režīma elementi.

Lai izpildītu šo atskaites punktu, Polijas iestādes grozīja Likumu par Augstāko tiesu un dažus citus tiesību aktus ("Likums"). Likums stājās spēkā 2022. gada 15. jūlijā, un papildus tam Polijas iestādes pieņēma arī dažādus citus pasākumus.

Viena no piecām atskaites punkta prasībām ir tāda, ka reforma "*visās lietās, kas attiecas uz tiesnešiem, tostarp disciplinārlietās un tiesnešu imunitātes atcelšanas lietās, nosaka Augstākās tiesas palātas, kas nav esošā Disciplinārlietu palāta un kas atbilst no Līguma par Eiropas Savienību 19. panta 1. punkta izrietošajām prasībām, jurisdikcijas tvērumu. Tas nodrošina, ka iepriekš minētās lietas izskata neatkarīga un objektīva tiesa, kas izveidota ar likumu, (..)*". Lai izpildītu šā punkta prasību, Polija izveidoja Profesionālās atbildības palātu (PAP), kas aizstāj likvidēto Disciplinārlietu palātu visās disciplinārlietu un tiesnešu imunitātes atcelšanas lietās.

Kā pamatu mūsu novērtējumiem gan Komisija, gan mēs esam izmantojuši EST lietu C-791/19, kas attiecas uz likvidētās Disciplinārlietu palātas neatkarību un objektivitāti. Atbilstoši minētajai lietai mūsu novērtējums par to, vai struktūra ir uzskatāma par neatkarīgu un objektīvu tiesu, ir balstīts uz trim elementiem:
1) objektīvie apstākļi, kādos šī struktūra ir izveidota; 2) tās raksturiezīmes; 3) veids, kādā tās locekļi iecelti amatā. Mēs konstatējām, ka PAP raksturiezīmes un objektīvie

apstākļi, kādos tā izveidota, atbilst standartiem, ko sagaida no neatkarīgas un objektīvas tiesas, un tātad tā atbilst diviem no trim elementiem.

Taču mēs konstatējām, ka veids, kādā PAP locekļi iecelti amatā, varētu apdraudēt PAP neatkarību un objektivitāti. Konkrētāk, palātas sastāvā bija četri tiesneši, kuri neatbilda neatkarīguma un objektivitātes kritērijiem, kā norādīts agrākā EST spriedumā lietā C-718/21. Turklāt mēs identificējām vēl divus tiesnešus, kuri sākotnēji iecelti amatā PAP pēc ieteikuma, ko sniegusi Polijas Valsts tiesu padome, kuru lielākoties veido likumdošanas varas izraudzīti locekļi. Mēs arī konstatējām, ka praksē šie seši tiesneši netika izslēgti no PAP apspriedēm, jo 69 % no visām palātai iesniegtajām lietām iztiesāja tiesnešu kolēģijas, kurās bija vismaz viens no šiem tiesnešiem.

Likums ietver arī pārbaudes mehānismu, kura mērķis ir pārbaudīt, vai tiesnesis atbilst neatkarīguma un objektivitātes kritērijiem. Taču mēs konstatējām, ka iepriekš minētie seši tiesneši varēja piedalīties tiesnešu kolēģijās, kas veic šīs pārbaudes, un ka vismaz viens no viņiem to faktiski bija izdarījis 21 % pieprasīto pārbaužu.

Polijas atskaites punkts F2G – “Reformas stāšanās spēkā nolūkā labot to tiesnešu situāciju, kurus skar Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas lēmumi disciplinārlietās un tiesnešu imunitātes lietās”

Pasākuma mērķis ir labot to tiesnešu situāciju, kurus skar Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas lēmumi disciplinārlietās un tiesnešu imunitātes lietās. Atskaites punkts paredz, ka Polijai ir jānodrošina, ka šādiem tiesnešiem ir piekļuve pārskatīšanas procedūrām un ka lietas, par kurām jau ir lēmusi Disciplinārlietu palāta, izskata tiesa, kas atbilst Līguma par Eiropas Savienību 19. panta 1. punkta prasībām.

Taču mēs konstatējām, ka lielākajā daļā tiesnešu kolēģiju, kas izskata lietas par tiesnešiem, kurus skar Disciplinārlietu palātas galīgie lēmumi disciplinārlietās, bija vismaz viens “nelikumīgi” iecelts tiesnesis (sk. iepriekš).

Mēs uzskatām, ka secinājums par PAP neatkarību un objektivitāti ir būtisks, lai varētu novērtēt šo atskaites punktu apmierinošu izpildi. Jāņem vērā, ka uz šo jautājumu pašlaik attiecas lūgums sniegt prejudiciālu EST nolēmumu (lieta C-517/24). Tā kā EST galīgais nolēmums šajā jautājumā vēl jāpieņem, mēs pagaidām neizdarām secinājumus par PAP neatkarību un objektivitāti un tādējādi par to, vai šie atskaites punkti ir apmierinošu izpildīti.

Šo divu atskaites punktu apmierinoša izpilde bija priekšnoteikums diviem ANM maksājumiem Polijai 2024. gadā 6,9 miljardu EUR apmērā.

11.17. Mēs konstatējām arī četrus gadījumus, kuros bija pārāk vispārīgi definēti atskaites punkti vai mērķrādītāji un kurus arī Komisija bija identificējusi un

dokumentējusi savā sākotnējā novērtējumā. Mēs uzsveram – ja atskaites punkti un mērķrādītāji ir definēti pārāk vispārīgi, arī kritēriji to izpildes novērtēšanai būs neprecīzi.

Dubulta finansēšana

11.18. Dubultas finansēšanas nepieļaušana ir svarīgs ES izdevumu attiecināmības princips[11], kas ir būtisks ES finanšu interešu aizsardzībai[12]. Dubultas finansēšanas neesība ir arī priekšnoteikums ES budžeta *pareizai finanšu pārvaldībai*[13].

11.19. Lai gan ANM maksājumi neatlīdzina radušās attiecināmās izmaksas, bet gan atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, Regulā ir izmantota tradicionālā ar izmaksām pamatotā dubultas finansēšanas definīcija[14,15]. ANM ietvaros dubulta finansēšana var notikt, ja vienas un tās pašas atskaites punkta vai mērķrādītāja pamatā esošās izmaksas tiek finansētas divreiz un/vai ja tie paši tiešie rezultāti/koprezultāti tiek deklarēti un tādējādi finansēti divreiz. Vienu un to pašu nodevumu nevar no ES budžeta finansēt divreiz, pat ja viens no attiecīgajiem finansēšanas instrumentiem nav balstīts uz izmaksām.

11.20. Īpašajā ziņojumā 22/2024 mēs secinājām, ka Komisijas un dalībvalstu izveidotās un ieviestās sistēmas nav pietiekamas, lai pienācīgi mazinātu palielināto dubultas finansēšanas risku no ANM, kohēzijas politikas fondiem un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta.

11.21. Mēs konstatējām vienu dubultas finansēšanas gadījumu Horvātijā (sk. piemēru ***11.3. izcēlumā***).

---

[11] Finanšu regula, 191. panta 3. punkts.

[12] Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 2988/95, 1. pants.

[13] Finanšu regula, 130. apsvērums un 36. un 63. pants.

[14] Regula, 9. pants.

[15] Īpašais ziņojums 22/2024 "Dubulta finansēšana no ES budžeta: kontroles sistēmām trūkst svarīgu elementu, kas mazinātu ar izmaksām nesaistītā ANM finansēšanas modeļa paaugstināto risku", 101. punkts.

11.3. izcēlums

Mērķrādītājs finansēts no ANM un citiem ES fondiem

Horvātijas 217. mērķrādītājs – "Jaunas mācību programmas, kas ieviestas saistībā ar tiesu iestāžu darbinieku apmācības programmu"

Mērķrādītāja apraksts (Padomes īstenošanas lēmums): *"Kā daļa no Tiesu akadēmijas tiesu iestāžu ierēdņu un tiesu iestāžu amatpersonu tiesiskās apmācības programmas tiek pabeigtas sešas jaunas mācību programmas: (..)."*

Mēs konstatējām, ka trīs no šīm sešām mācību programmām līdzfinansēja arī Eiropas Sociālais fonds, no kura jau bija atmaksāti 4,03 miljoni EUR no kopējiem attiecināmajiem projekta izdevumiem 4,74 miljonu EUR apmērā. Turklāt ceturto mācību programmu finansēja Komisijas Strukturālo reformu atbalsta ģenerāldirektorāts.

Lai gan mērķrādītājs tika deklarēts kā nulles izmaksu pasākums, Horvātija saņēma ANM līdzekļus par tā apmierinošu izpildi. Tādējādi šā mērķrādītāja *tiešie rezultāti* tika no ES budžeta finansēti divreiz.

Atcelšana

11.22. Regula nosaka, ka pasākumus un darbības, kas attiecas uz iepriekš izpildītajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, nedrīkst atcelt. Maksājuma pieprasījumiem pievienotajās pārvaldības deklarācijās dalībvalstīm ir šī neatcelšana jāapstiprina.

11.23. Mēs konstatējām vienu gadījumu, kad tika atcelti pasākumi saistībā ar Grieķijas mērķrādītāju, kas attiecas uz 50 garīgās veselības aprūpes iestāžu izveidi un pilnīgu darbību. Mērķrādītājs bija iekļauts Grieķijas trešajā maksājuma pieprasījumā. 2023. gada pārskatā mēs konstatējām, ka tas nav apmierinoši izpildīts, jo piecas no 50 aprūpes iestādēm nedarbojās, proti, tām nebija Grieķijas Veselības ministrijas pamatnostādnēs prasīto minimālo personāla spēju. Apmeklējumā uz vietas mēs konstatējām, ka brīdī, kad tika veikts ceturtais maksājums Grieķijai, vairs nedarbojās vēl piecas aprūpes iestādes. Tādējādi daļa no mērķrādītāja, kuru mēs 2023. gada pārskatā novērtējām kā izpildītu, 2024. gadā tika atcelta (***11.3. attēls***).

Daži pasākumi sākti pirms attiecināmības perioda

11.24. Regulā ir noteikts, ka ANM var finansēt tikai pasākumus, kas sākti ne agrāk kā 2020. gada 1. februārī[16], bet nav sniegti papildu kritēriji, pēc kuriem noteikt, kas ir uzskatāms par pasākuma "sākumu". 2024. gada oktobrī Komisija izdeva norādījumus[17], kuros precizēja savu interpretāciju, ka pasākuma "uzsākšana" ir brīdis, kad sākas konkrētā pasākuma īstenošana uz vietas un rodas izmaksas.

11.25. Kā norādīts arī iepriekš[18], mēs uzskatām, ka par pasākuma sākumu būtu jāuzskata diena, kad rodas pirmās (juridiskās) *saistības* (piemēram, līguma, pirkuma pasūtījuma vai finansēšanas lēmuma veidā), jo tas ir ar pasākumu saistītās pirmās darbības sākums. Šāds līgums vai finansēšanas lēmums nosaka pienākumu, un atbilstoši tam sākas saimnieciska un produktīva darbība darbuzņēmēju un apakšuzņēmēju līmenī, un rezultātā tiek veikti turpmāki maksājumi.

11.26. Mēs konstatējām, ka pirms 2020. gada februāra tika sākti projekti, kas saistīti ar vienu atskaites punktu un trim mērķrādītājiem, kuri attiecas uz diviem maksājumiem. Tāpēc šie projekti nebija jāfinansē no ANM (sk. ***11.4. izcēlumu***).

---

[16] Regula, 17. panta 2. punkts.

[17] COM(2024) 474 final, Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, II pielikums.

[18] 2023. gada pārskats, 11.22. punkts.

11.4. izcēlums

Attiecināmības perioda neievērošanas piemērs

Francijas atskaites punkts 7-22 – "Investīcijas Iekšlietu ministrijas digitālā aprīkojuma stiprināšanai"

Atskaites punkta apraksts (Padomes īstenošanas lēmums):

"Sešu darbību pabeigšana, lai pastiprinātu Iekšlietu ministrijas digitālo aprīkojumu: • valsts starpministriju tīkls, • valsts teritoriālās administrācijas IT bāze, • policijas prefektūras video aizsardzības plāns, • tīklu drošība, • datu centra noturība, • iedzīvotāju brīdināšanas un informācijas sistēma."

Apmeklējumā uz vietas Francijā mēs novērtējām pierādījumus, ko valsts iestādes sniedza par iedzīvotāju brīdināšanas un informācijas sistēmas izveidi, kas ietvēra 98 sirēnu uzstādīšanu vai remontu. Komisija šos pierādījumus ņēma vērā.
Mēs konstatējām, ka 13 no mūsu izlasē iekļautajām 30 sirēnām pirkuma pasūtījums bija datēts pirms 2020. gada 1. februāra.

Attiecināmības perioda neievērošanu mēs konstatējām arī saistībā ar vienu maksājumu Čehijai.

Mūsu pārbaude par atlasītām uzraudzības un kontroles sistēmām

Lielāko daļu Komisijas vēl neieviesto revīzijas ieteikumu, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, dalībvalstis neievieš nekavējoties

11.27. Saskaņā ar *Finanšu regulu*[19] un finansēšanas nolīgumiem, kas parakstīti ar dalībvalstīm, Komisija veic *ex post* revīzijas, lai atklātu un labotu operāciju kļūdas pēc šo operāciju apstiprināšanas. Šajās revīzijās tiek pārbaudīta maksājumu pareizība.

11.28. Iepriekšējā gada pārskatā mēs uzsvērām, ka joprojām pastāv nepilnības dalībvalstu uzraudzības un kontroles sistēmās un ka Komisijas *ex post* revīzijās ir konstatētas daudzas šādas nepilnības[20]. Tāpēc šogad mūsu novērtējumā galvenā uzmanība tika pievērsta Komisijas ieteikumu ieviešanai.

11.29. Kopš 2021. gada ir sagatavoti 20 Komisijas galīgie revīzijas ziņojumi, kuri attiecas uz atskaites punktiem un mērķrādītājiem un kuros sniegts 591 ieteikums 15 dalībvalstīm. Komisija ir secinājusi, ka līdz 2025. gada 30. aprīlim 417 (71 %) ieteikumi bija ieviesti un atlikušie 174 (29 %) nebija ieviesti. Komisija klasificē savus konstatējumus kā kritiskus, ļoti svarīgus, svarīgus vai vēlamus. Kritiski vai ļoti svarīgi konstatējumi var būt pamats *atrunai* Komisijas gada darbības pārskatā, ja dalībvalstis tos vēl nav pieņēmušas, noraidījušas vai ieviesušas. Šie kritiskie vai ļoti svarīgie konstatējumi var arī tikt uzskatīti par nopietnu finansēšanas nolīgumā paredzēto pienākumu pārkāpumu, kā rezultātā var tikt piemērota vienotas likmes korekcija[21].

11.30. Lielākajai daļai (64 %) no 136 ieteikumiem, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem un joprojām nebija ieviesti, revīzijas ziņojumā noteiktais ieviešanas termiņš bija beidzies (sk. ***11.4. attēlu***).

---

[19] Finanšu regula, 74. panta 6. punkts.

[20] 2023. gada pārskats, 11.33.–11.42. punkts.

[21] Finansēšanas nolīgums, I pielikums.

11.4. attēls. Kavēšanās atvērtu ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem saistītu ieteikumu ieviešanā

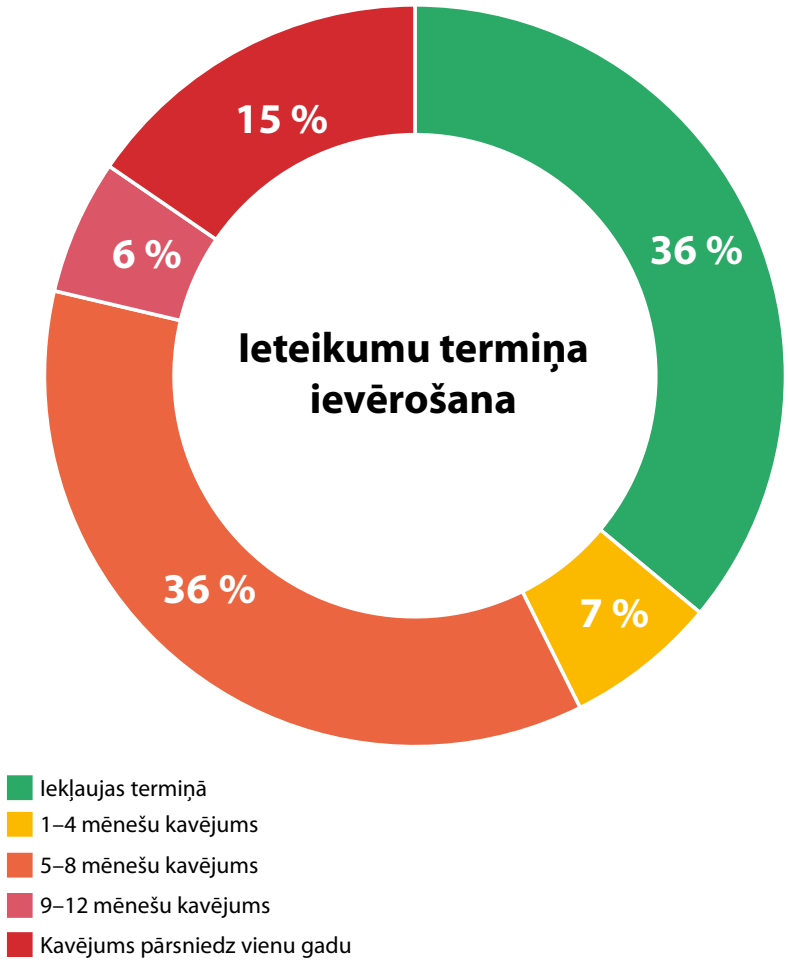

Avots: ERP.

11.31. ***11.2. tabulā*** ir redzams to ieteikumu skaits, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem par dalībvalstu sistēmām (deviņas dalībvalstis ar neieviestiem ieteikumiem), kā arī sniegta sīkāka informācija par to ieviešanu.

11.2. tabula. Lielākās daļas neieviesto ieteikumu, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, termiņš ir pagājis

	Kritiski			Ļoti svarīgi		
	Neieviests		Pabeigts	Neieviests		Pabeigts
	Neieviests (termiņš nav beidzies)	Neieviests (termiņš beidzies)		Neieviests (termiņš nav beidzies)	Neieviests (termiņš beidzies)	
Nepilnības dalībvalstu kontroles sistēmās un ES finanšu interešu aizsardzībā						
Nepilnības pārbaudēs par interešu konfliktu, dubultu finansēšanu, krāpšanu un korupciju	-	6	16	27	19	31
Nepiemērotas vai nepietiekamas pārbaudes par ES un valstu noteikumu (tostarp publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā) vai principa "nenodarīt būtisku kaitējumu" ievērošanu	-	-	1	8	11	9
Aizdomas par krāpšanas gadījumu	-	3	-	-	2	4
Arachne kā riska noteikšanas rīka neizmantošana vai ierobežota izmantošana	-	-	-	1	2	3
Nepilnības maksājuma pieprasījumos						
Neattiecināmi deklarētie projekti vai izmaksu vienības	-	-	2	-	4	-
Nepilnības valstu revīzijas iestāžu veiktajās revīzijās (nepareizs novērtējums, metodikas nepilnības u. c.)	-	-	-	6	10	7
Nepietiekama vai vāja *revīzijas taka* vai datu pārvaldības process	-	3	37	3	7	60
Citas nepilnības (tostarp repozitorija sistēmā)						
Nepietiekami savākti dati pretrunā Regulas 22. panta 2. punkta d) apakšpunktam	-	2	9	4	-	6
Administratīvās spējas / apmācības vai skaidras organizatoriskās struktūras trūkums	-	-	2	-	11	20
Publiskošanas noteikumu neievērošana	-	4	2	-	3	39
Kopā (Ieteikumu skaits / dalībvalstu skaits)	**—**	**18/4**	**69/10**	**49/3**	**69/7**	**179/12**

Avots: ERP.

11.32. Mēs pārbaudījām, kā ieviesti 10 ieteikumi, kurus Komisija uzskatīja par pilnībā ieviestiem. Mēs konstatējām, ka viens no ieteikumiem, kas bija novērtēts kā svarīgs, bija ieviests tikai daļēji, jo attiecībā uz dažiem elementiem nesaņēmām ieviešanas pierādījumus.

Dalībvalstu sistēmas nav pietiekami efektīvas

Vajadzīgi *kontroles atskaites punkti*

11.33. Ja Komisija revīzijās atklāj nepilnības dalībvalsts kontroles sistēmā, tā, pārskatot attiecīgās valsts nacionālos atveseļošanas un noturības plānus, var pievienot *kontroles atskaites punktus*. Kontroles atskaites punktu pievienošana bloķē visus turpmākos ANM maksājumus, līdz dalībvalsts tos apmierinoši izpilda. Mēs uzskatām, ka kontroles atskaites punktu pastāvēšana ir pozitīvs solis, kas palīdz uzlabot dalībvalstu kontroles sistēmas[22]. Tomēr tā ir arī norāde uz to, ka dalībvalstu sistēmas nav pilnībā efektīvas. To dalībvalstu kontroles sistēmu nepilnības, kuru otrais maksājums vai tālāki maksājumi bija atkarīgi no kontroles atskaites punktu sasniegšanas, apdraud ES finanšu interešu aizsardzību, kamēr tie ir izpildīti, un var ietekmēt izdevumu pareizību.

11.34. Mēs secinājām, ka 12 atskaites punkti, kas saistīti ar dalībvalstu kontroles sistēmām (Beļģijai, Dānijai, Īrijai, Nīderlandei, Polijai un Somijai) un ar 2024. gada ANM dotāciju maksājumiem, ir apmierinoši izpildīti. Tomēr Komisija pieprasīja papildu saistības no Beļģijas, Īrijas un Somijas. Lai gan, mūsuprāt, šīs papildu saistības neliek apšaubīt minēto dalībvalstu kontroles atskaites punktu apmierinošu izpildi, tās tomēr liecina, ka valstu sistēmās bija vajadzīgi nelieli papildu uzlabojumi.

11.35. NANP pārskatīšanas laikā attiecīgo dalībvalstu otrajam vai trešajam maksājuma pieprasījumam tika pievienoti trīs kontroles atskaites punkti (divām dalībvalstīm tie attiecās uz repozitorija sistēmām ANM īstenošanas uzraudzībai, kā arī sistēmām ES finanšu interešu aizsardzībai). Pārējie deviņi kontroles atskaites punkti attiecās uz pirmajiem maksājuma pieprasījumiem.

---

[22] Apskats 02/2025 “Uz sniegumu vērsta pieeja, pārskatatbildība un pārredzamība – no ANM nepilnībām gūtā pieredze”, 63. punkts.

Nepilnības dažās dalībvalstu sistēmās, ar kurām nodrošina atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem

11.36. Lai tiktu aizsargātas ES finanšu intereses, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka ANM projekti atbilst visiem piemērojamajiem ES un valstu noteikumiem. Īpašajā ziņojumā 09/2025 mēs novērtējām, vai ANM izdevumu sistēmas nodrošina atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem. Mēs konstatējām, ka darbs, kas bijis dažu mūsu pārbaudīto dalībvalstu pārvaldības deklarāciju pamatā, nesniedz pietiekamu pārliecību, jo pastāv nepilnības pārbaužu aptvērumā, kvalitātē, laika grafikā un dokumentācijā.

11.37. Lai gan atbilstība publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem kopumā neietekmē to ANM līdzekļu izmaksas pareizību, kurus Komisija izmaksā dalībvalstīm, šie noteikumi ir svarīgi efektīva iekšējā tirgus nodrošināšanai. Šo noteikumu neievērošana ir pastāvīga problēma kohēzijas un citu jomu ES budžeta izdevumos. 2024. gada ANM revīzijas darbā mēs konstatējām šādas nepilnības 22 individuālās publiskā iepirkuma procedūrās (tās neliek apšaubīt attiecīgo procedūru vai lietu pareizību):

a) tādu pārbaužu trūkums, kuru mērķis būtu novērst/atklāt interešu konfliktus (18 gadījumi četrās dalībvalstīs);

b) nepilnības steidzamības procedūras izmantošanas pamatojumā (divi gadījumi vienā dalībvalstī);

c) nepilnības iepirkuma vērtības un projekta ilguma aplēsē, kuru dēļ radās ievērojamas atšķirības starp iepirkuma procedūras dokumentiem un faktiski parakstītajiem līgumiem (divi gadījumi vienā dalībvalstī).

11.38. Jānorāda, ka četru dalībvalstu (Beļģijas, Francijas, Slovēnijas un Somijas) revīziju kopsavilkumā (no 28) tika konstatētas nepilnības publiskā iepirkuma procedūru pārbaudēs un ziņots par tām, savukārt divu revīzijas struktūru (Igaunijas un Grieķijas) revīziju kopsavilkumā tika ziņots par deviņiem publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpumiem. To dēļ valsts revīzijas struktūras sagatavoja ieteikumus.

11.39. Pārbaudot valsts atbalsta lietas, mēs konstatējām, ka dalībvalstis izmanto elektroniskus valsts atbalsta reģistrus kā galveno instrumentu, lai nodrošinātu atbilstību ES valsts atbalsta noteikumiem. Viena dalībvalsts[23] izmantoja galasaņēmēju pašdeklarācijas, lai pārliecinātos, ka tie nav grūtībās nonākuši uzņēmumi vai ka tiem ir maza vai vidēja uzņēmuma statuss, kā arī lai pārbaudītu iepriekš saņemto *de minimis* atbalstu.

Nepilnības maksājuma pieprasījumos

11.40. Mēs konstatējām arī nepilnības piecu dalībvalstu (Čehijas, Spānijas, Francijas, Horvātijas un Slovākijas) pārvaldības deklarācijās. Šo deklarāciju mērķis ir sniegt pārliecību, ka kopā ar maksājuma pieprasījumiem iesniegtā informācija ir pilnīga, precīza un ticama[24]. Dalībvalstīm savās pārvaldības deklarācijās, ko tās sniedz Komisijai, būtu jāiekļauj *atrunas*, kas vajadzības gadījumā norāda uz trūkstošiem pierādījumiem. Mēs konstatējām, ka, iesniedzot maksājuma pieprasījumu, minētās piecas dalībvalstis zināja, ka tām nav pietiekamu pierādījumu par dažu atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Tomēr neviena no dalībvalstīm savā pārvaldības deklarācijā neiekļāva atrunu, kurā uzsvērtu, ka atskaites punkts / mērķrādītājs maksājuma pieprasījuma iesniegšanas brīdī ir izpildīts tikai daļēji.

---

[23] Īpašais ziņojums 09/2025 “Sistēmas, ar kurām nodrošina ANM izdevumu atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem”, 4. tabula.

[24] Regula, 22. panta 2. punkta c) apakšpunkts.

Komisijai pieejamā informācija par atklāto krāpšanu ir ierobežota

11.41. Attiecībā uz ES finanšu interešu aizsardzību vienā no saviem iepriekšējiem apskatiem[25] mēs uzsvērām, ka Komisijai no dalībvalstīm ir jāsaņem pietiekama pārliecība par valstu sistēmu *efektivitāti* krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanā, atklāšanā un izlabošanā. Atšķirībā no kohēzijas politikas fondiem šajā jomā Komisija vairāk paļaujas uz dalībvalstu sistēmām[26]. Dalībvalstīm par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu, ir jāziņo nevis integrētā IT sistēmā, bet gan pārvaldības deklarācijā, ko pievieno katram maksājuma pieprasījumam. Pašlaik mēs veicam revīziju, lai novērtētu, vai Komisijas un dalībvalstu izveidotās ANM sistēmas efektīvi aizsargā ES finanšu intereses pret krāpšanu.

11.42. Būtisks krāpšanas riska rādītājs ir iespējamās krāpšanas apmērs. Vienīgie publicētie ES līmeņa dati par to gadījumu apmēru, kuros ir aizdomas par krāpšanu saistībā ar ANM, ir sniegti Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) 2024. gada pārskatā. 2024. gada beigās *EPPO* izskatīšanā bija 311 aktīvas lietas saistībā ar *NextGenerationEU*. Visas šīs lietas, izņemot četras, attiecās uz ANM – tie ir aptuveni 17 % no visām nepabeigtajām izmeklēšanām par krāpšanu, kas saistīta ar izdevumiem. Aplēstais kaitējums ES finanšu interesēm ir 2,8 miljardi EUR, kas atbilst 30 % (2023. gadā – 25 %) no kopējā aplēstā kaitējuma, kuru nodara visa ar ES izdevumiem saistītā krāpšana[27]. Tas ir nesamērīgi salīdzinājumā ar nelielo skaitu gadījumu (pieci), par kuriem dalībvalstis ziņojušas pārvaldības deklarācijās, kas pievienotas maksājuma pieprasījumiem 2024. gadā.

11.43. Valstu revīzijas struktūras apliecina Komisijai to, vai dalībvalstu kontroles sistēmas efektīvi novērš, atklāj un izlabo nopietnus pārkāpumus (tajā skaitā krāpšanu). Mēs pārbaudījām 28 revīziju kopsavilkumus, un 12 no tiem attiecībā uz deviņām dalībvalstīm (Beļģiju, Čehiju, Īriju, Grieķiju, Franciju, Itāliju, Latviju, Poliju un Somiju) bija uzsvērti trūkumi valstu *pārvaldības un kontroles sistēmās*, kurām jānodrošina ES finanšu interešu aizsardzība.

---

[25] Apskats 01/2023 “ES finansējums ar kohēzijas politikas un Atveseļošanas un noturības mehānisma starpniecību: salīdzinoša analīze”, 107. punkts.

[26] Regula, 22. panta 1. punkts.

[27] *EPPO* 2024. gada pārskats.

ANM līdzekļu izsekojamība

11.44. Finansējuma izsekojamība, ko var definēt[28] kā spēju izsekot naudas plūsmai no tā avota līdz galamērķim, ir svarīga ES finanšu interešu aizsardzībai. Tā ļauj identificēt fiziskās personas, kas galu galā gūst tiešu vai netiešu labumu no ES finansējuma. Pašlaik mēs veicam ANM līdzekļu pārredzamības un izsekojamības revīziju. Šīs revīzijas mērķis ir novērtēt, vai Komisija un dalībvalstis nodrošina skaidru izsekojamību, savlaicīgu uzraudzību un precīzu izmaksu novērtējumu un pārredzami publicē informāciju, kas saistīta ar ANM finansējumu un tā izlietojumu.

ANM līdzekļu izsekojamība dalībvalstīs nav sistemātiska

11.45. Regula neuzliek dalībvalstīm pienākumu vākt un publicēt informāciju par izdevumiem, kas galasaņēmējiem radušies, kad tie izpilda atskaites punktus vai mērķrādītājus, ne arī sniegt šādu informāciju savos ANM maksājuma pieprasījumos. Tomēr tām ir pienākums vākt datus revīzijas un kontroles vajadzībām un sniegt salīdzināmu informāciju par līdzekļu izmantošanu, arī informāciju par galasaņēmējiem, darbuzņēmējiem vai apakšuzņēmējiem un faktisko(-ajiem) īpašnieku(-iem)[29]. Tomēr dalībvalstīm ir jāpublicē šī informācija tikai par tiem 100 galasaņēmējiem, kas saņem vislielāko finansējumu[30,31].

11.46. Mēs novērtējām piecu dalībvalstu (Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas un Itālijas) valsts sistēmas, lai noskaidrotu, vai tās spēj izsekot ANM līdzekļiem no valsts budžeta līdz galasaņēmējiem un tālāk (piemēram, līdz darbuzņēmējiem vai apakšuzņēmējiem) un sniegt datus par galasaņēmēju izdevumiem (sk. ***11.5. attēlu***). Mēs analizējām arī to, kā šīs dalībvalstis interpretē terminu "galasaņēmēji", tostarp metodi, ko tās izmanto, lai izveidotu 100 lielāko galasaņēmēju sarakstu saskaņā ar Regulas 25.a pantu.

---

[28] Starptautiskā Standartizācijas organizācija (*ISO*), "*Quality management systems — Fundamentals and vocabulary*", ISO 9000:2015.

[29] Regula, 22. panta 2. punkta d) apakšpunkta i)–iv) punkts.

[30] Apskats 02/2025, 90. punkts.

[31] Regula (ES) 2023/435, 1. panta 10. punkts.

11.5. attēls. ANM finansējuma plūsma

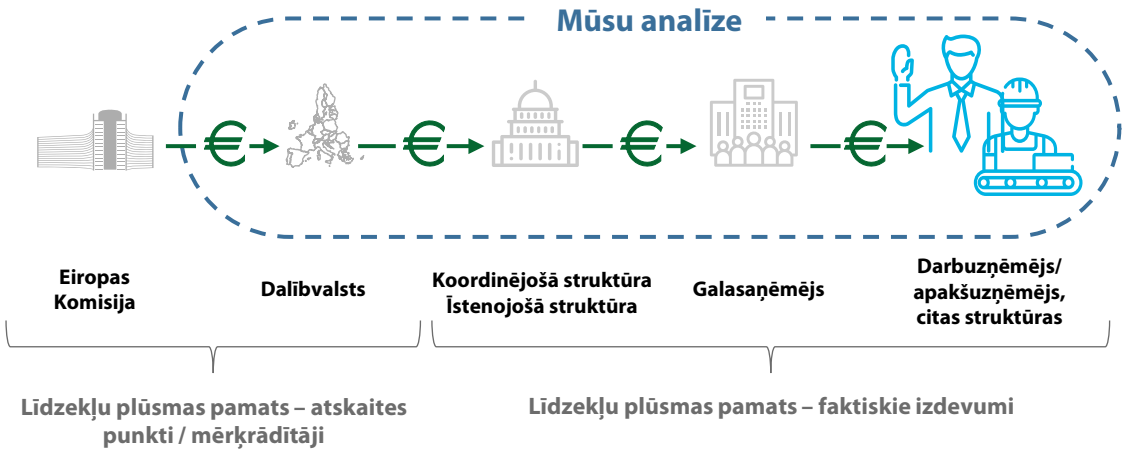

Avots: ERP.

11.47. Divās no piecām dalībvalstīm (Itālijā un Grieķijā) bija ieviestas sistēmas, kas centrālajām iestādēm ļauj izsekot ANM līdzekļu plūsmai līdz galasaņēmēju izdevumiem (sk. ***11.5. izcēlumu***).

11.5. izcēlums

Itālijas sistēma ANM līdzekļu izsekošanai līdz galasaņēmējam

Itālijā visi ANM līdzekļi (dotācijas un aizdevumi) tiek iemaksāti īpašā norēķinu kontā, kas atvērts Valsts kasē un paredzēts, lai pārvaldītu līdzekļu plūsmu starp Itāliju un ES. Pēc tam ANM līdzekļi tiek pārvietoti uz diviem atsevišķiem norēķinu kontiem; viens no tiem ir paredzēts dotācijām un otrs – aizdevumiem. Valsts līdzekļi, kas vajadzīgi ANM pasākumu īstenošanai, tiek priekšfinansēti no valsts budžeta, pamatojoties uz katrai īstenojošajai iestādei piešķirto ANM finansējumu.

Centrālais dienests (Itālijas ANM koordinējošā struktūra) nodrošina, ka līdzekļi tiek darīti pieejami katram ANM pasākumam līdz radušos izdevumu kopsummai, pamatojoties uz attiecīgo īstenojošo iestāžu (piemēram, ministriju) iesniegtajiem pieprasījumiem. Īstenojošās iestādes veic attiecīgos maksājumus struktūrām, kas atbild par konkrētu projektu īstenošanu, vai līdzekļu galasaņēmējiem (gadījumos, kad īstenojošā iestāde ir arī īstenojošā struktūra).

Lai pārraudzītu šīs finansējuma plūsmas un nodrošinātu to izsekojamību, Itālija izmanto IT sistēmu *ReGIS*. Tajā ir pieejama informācija par ANM projektiem, tostarp: a) ANM līdzekļu galasaņēmēja(-u) nosaukums(-i); b) summa, kas piešķirta galasaņēmējam(-iem), lai īstenotu ANM projektu(-us); c) pasākums, kura īstenošanu atbalsta attiecīgais projekts; un d) izdevumi, ko deklarējuši galasaņēmēji vai kas tiem radušies.

Informācija par katrai īstenojošajai struktūrai vai galasaņēmējam piešķirtajām summām un to deklarētajiem izdevumiem ir pieejama valsts tīmekļa vietnē.

11.48. Mūsu savāktie dati liecina, ka līdz 2024. gada beigām galasaņēmējiem Itālijā un Grieķijā radās izdevumi attiecīgi 49 % un 39 % apmērā no kopējām summām, kas valstu budžetos plānotas ANM reformām un investīcijām. Tas Itālijas gadījumā ir 76 % un Grieķijas gadījumā 82 % no kopējās summas, kas saņemta no Komisijas. Mēs konstatējām, ka divās dalībvalstīs (Spānijā un Francijā) ieviestās sistēmas nenodrošina sistemātisku datu vākšanu par izdevumiem, kas radušies ANM līdzekļu galasaņēmējiem. Par citu dalībvalsti (Vāciju) šāda informācija par pieciem ANM pasākumiem mums tika sniegta pēc pieprasījuma (sk. ***11.3. tabulu***).

11.3. tabula. Dotāciju maksājumi un faktiskie izdevumi

Dalībvalsts	A. Plānoto ANM dotāciju kopsumma (*miljardi EUR*)	B. Komisijas izmaksāto ANM dotāciju kopsumma (*miljardi EUR*)	C. Kopējā summa, ko galasaņēmēji deklarējuši kā izdevumus (*miljardi EUR*)	Iztērētā summa no PĪL iedalītās (C/A)	Iztērētā summa no Komisijas izmaksātās (C/B)
Vācija	30,3	19,8	nav datu	—	—
Grieķija	18,2	8,6	7,0	39 %	82 %
Spānija	79,9	48,0	nav datu	—	—
Francija	40,3	30,9	nav datu	—	—
Itālija	71,8	46,4	35,2	49 %	76 %

Avots: ERP, pamatojoties uz dalībvalstu datiem.

11.49. Mēs pārbaudījām metodiku, ko dalībvalstis izmanto, lai publicētu 100 lielāko galasaņēmēju sarakstu, un konstatējām, ka būtiski atšķiras tas, kāda informācija tiek publicēta. Saskaņā ar Komisijas norādījumiem[32] divas dalībvalstis (Vācija un Itālija) ir ziņojušas par faktiski izmaksātajām summām. Turpretī divas dalībvalstis (Grieķija un Spānija) ir ziņojušas par piešķirtajām summām (t. i., budžetā paredzētajām), bet viena dalībvalstis (Francija) ziņojusi par izmaksātajām summām, tomēr dažos gadījumos tikai līdz starpniekstruktūru līmenim un dažos gadījumos apvienojumā ar valsts finansējumu. Turklāt Spānija paziņo tikai datus par pasākumiem ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kuri iesniegti Komisijai maksājuma saņemšanai, un šādi netiek pilnībā atspoguļota notiekošo pasākumu īstenošana. Visas minētās pieejas ir pretrunā Komisijas norādījumiem[33].

[32] COM(2024) 474 final, V pielikums Komisijas ziņojumam Eiropas Parlamentam un Padomei par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu.

[33] Turpat.

Ar atskaites punktu un mērķrādītāju izstrādi saistītie problēmjautājumi

11.50. Šajā nodaļas daļā ir izklāstītas problēmas, kas nav tieši saistītas ar mūsu *ticamības deklarāciju*, tomēr izgaismo nepilnības pasākumu, atskaites punktu un mērķrādītāju izstrādē. Pareizas finanšu pārvaldības aspekti saistībā ar ANM visaptverošāk apskatīti mūsu īpašajos ziņojumos[34] un apskatā[35].

11.51. Ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem jāvērtē dalībvalstu progress to ANP ietverto investīciju un reformu īstenošanā – un tādējādi ANM mērķu sasniegšanā. Lai nodrošinātu, ka šie atskaites punkti un mērķrādītāji ir jēgpilni un atbilst pareizas finanšu pārvaldības principiem, ir svarīgi, ka ar tiem ir aptverti visi galvenie pamatā esošās reformas vai investīcijas elementi, it īpaši tās pabeigšana[36].

11.52. Mēs konstatējām piecus reformu vai investīciju gadījumus, kad atskaites punkti vai mērķrādītāji neaptvēra visus elementus vai arī atskaites punkts vai mērķrādītājs nebija attiecināts uz to pabeigšanu, vai arī atskaites punkts nebija saistīts ar pasākumu (līdzīgi gadījumi tika konstatēti arī iepriekšējos gados[37]). Mēs atzīmējam, ka daži no šiem gadījumiem bija risināti ar pārskatītiem PĪL.

---

[34] Īpašais ziņojums 21/2022 “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas”.
Īpašais ziņojums 26/2023 “Atveseļošanas un noturības mehānisma snieguma uzraudzības sistēma: novērtē īstenošanas progresu, tomēr ar to nepietiek, lai aptvertu sniegumu”.
Īpašais ziņojums 13/2024 “Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļu apguve: virzība notiek ar kavēšanos un saglabājas riski saistībā ar pasākumu pabeigšanu un līdz ar to – ANM mērķu sasniegšanu”.
Īpašais ziņojums 10/2025 “Darba tirgus reformas nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos – daži koprezultāti, tomēr ar tiem nepietiek strukturālu problēmu risināšanai”.
Īpašais ziņojums 14/2024 “Zaļā pārkārtošanās – Atveseļošanas un noturības mehānisma ieguldījums tajā ir neskaidrs”.

[35] Apskats 02/2025.

[36] Īpašais ziņojums 26/2023, 30.–32. punkts.

[37] 2022. gada pārskats, 11.36. punkts, un 2023. gada pārskats, 11.44.–11.46. punkts.

Gada darbības pārskati un gada pārvaldības un snieguma ziņojums

11.53. Gada darbības pārskati ir galvenais instruments, ko Komisijas ģenerāldirektorāti izmanto, lai ziņotu par to, vai tiem ir pamatota pārliecība, ka kontroles procedūras garantē izdevumu pareizību. Attiecībā uz 2024. gadu ECFIN ĢD ģenerāldirektors sniedz pamatotu pārliecību par šādiem trim elementiem:

a) ANM 2024. gada maksājumu likumība un pareizība;

b) vai publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā dalībvalstis regulāri un efektīvi pārbauda, ka ANM finansējums ir izmantots saskaņā ar visiem piemērojamiem noteikumiem, un vai reformu un investīciju projektu īstenošanas pasākumi ir atbilduši visiem piemērojamiem noteikumiem, it īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanu, atklāšanu un labošanu[38]; un

c) samērīgu samazinājumu piemērošana krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu gadījumos, ko dalībvalsts nav labojusi, vai gadījumos, kad ir nopietni pārkāpts finansēšanas nolīgumā noteikts pienākums.

11.54. Tāpat kā iepriekšējos gados, Komisija 2024. gada darbības pārskatā neaplēš skaitļos izsakāmu risku maksājuma laikā, un to pamato ar to, ka nav iespējams noteikt jēgpilnu kļūdu īpatsvaru. Tā vietā Komisija piešķir riska līmeni (zems, vidējs vai augsts) katra ANM maksājuma likumībai un pareizībai, pamatojoties uz savu *sākotnējo novērtējumu* rezultātiem, savu *ex post* revīziju rezultātiem un ERP revīziju rezultātiem, kad tā tiem piekrīt. Par augsta riska ANM maksājumiem, kas pārsniedz *de minimis robežvērtību*, būtu jāformulē atruna. Komisija visus 2024. gada maksājumus novērtēja kā zema riska maksājumus. Tomēr tas neatbilst ar mūsu konstatējumiem.

[38] Regula, 22. panta 2. punkts.

11.55. Attiecībā uz pārliecību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā Īpašajā ziņojumā 09/2025 mēs ieteicām Komisijai *cita starpā* klasificēt maksājumus dalībvalstīm kā augsta riska maksājumus, ja revīzijās ir konstatēti kritiski vai ļoti svarīgi konstatējumi vairāk nekā vienai īstenošanas struktūrai un nav pierādījumu, ka dalībvalsts ir veikusi ieteiktos korektīvos pasākumus. Tomēr Komisija šo ieteikumu pieņēma tikai daļēji un tādējādi maksājumus šajā situācijā klasificēja kā vidēja riska maksājumus[39]. Tas tika izdarīts 17 no 27 ANM dotāciju maksājumiem[40]. Mēs uzskatām, ka šī pieeja, visticamāk, par zemu novērtēs riska līmeni, jo nav pārliecības, ka dalībvalstis faktiski veiks korektīvus pasākumus. Turklāt mūsu revīzijā atklājās, ka dalībvalstis ar kavēšanos īsteno Komisijas ieteikumus (sk. ***11.2. tabulu***). Kamēr nav pabeigti nepieciešamie korektīvie pasākumi, dalībvalstu pārvaldības un kontroles sistēmas var nebūt pietiekami efektīvas pārkāpumu atklāšanā.

11.56. Īpašajā ziņojumā 09/2025 mēs atzinām uzlabojumus Komisijas veiktajās pārbaudēs attiecībā uz dalībvalstu sistēmām, kas saistītas ar publisko iepirkumu un valsts atbalstu. Konkrēti, Komisija visās revīzijās ieviesa pastiprinātas pārbaudes attiecībā uz publisko iepirkumu un valsts atbalstu. Komisija 2024. gada darbības pārskatā apstiprina, ka šīs pārbaudes aptvēra visu dalībvalstu sistēmas. Mēs ieteicām Komisijai norādīt to īstenošanas struktūru īpatsvaru katrā revīzijās aptvertajā dalībvalstī, kuru pārziņā ir investīcijas, kam ir svarīgs iepirkuma un valsts atbalsta aspekts. Tomēr Komisija šo ieteikumu nepieņēma, tāpēc šī informācija gada darbības pārskatā nav izpausta.

11.57. Attiecībā uz nopietniem pārkāpumiem, kurus dalībvalsts nav novērsusi[41], ECFIN ĢD ģenerāldirektors savu pārliecību kvalificēja ar atrunu, ņemot vērā augsto risku, kas konstatēts vienā dalībvalstī (Čehijā) saistībā ar diviem interešu konflikta gadījumiem, attiecībā uz kuriem dalībvalsts atteicās veikt korektīvus pasākumus. Šī atruna attiecas uz diviem ANM maksājumiem. Komisija arī novērtēja 20 maksājumus kā vidēja riska maksājumus un piecus maksājumus kā zema riska maksājumus nopietnu pārkāpumu gadījumā. Tā kā riska novērtēšanas kritēriji ir līdzīgi tiem, ko dalībvalstis izmanto publiskā iepirkuma un valsts atbalsta pārbaudēs, mēs uzskatām, ka arī šajā novērtējumā riska līmenis ir novērtēts par zemu (sk. ***11.55***. punktu). Pašlaik mēs revidējam Komisijas un dalībvalstu kontroles sistēmas pret krāpšanu ANM (sk. ***11.41***. punktu).

---

[39] ECFIN ĢD 2024. gada darbības pārskata pielikumi, 60.–62. lpp.

[40] ECFIN ĢD 2024. gada darbības pārskata pielikumi, 207. un 208. lpp.

[41] ANM regula, 22. panta 5. punkts.

Secinājumi un ieteikumi

Secinājumi

11.58. Noteikumi, kas reglamentē ANM izdevumus, būtiski atšķiras no noteikumiem, kas attiecas uz ES vispārējā budžeta izdevumiem. ANM ietvaros galasaņēmējam radušies izdevumi nav priekšnosacījums, uz kā pamata Komisija veic maksājumus dalībvalstīm. Tas ietekmē mūsu pareizības revīzijas tvērumu un sniedzamās pārliecības pakāpi. Kopumā revīzijas pierādījumi, kas iegūti mūsu darbā un izklāstīti šajā nodaļā, liecina, ka:

a) 12 no mūsu pārbaudītajiem 395 atskaites punktiem un mērķrādītājiem neatbilda maksājumu un attiecināmības nosacījumiem. Tie ir saistīti ar sešiem maksājumiem sešām dalībvalstīm (sk. ***11.11***.–***11.26***. punktu). 12 konstatējumu minimālā finansiālā ietekme ir virs mūsu *būtiskuma sliekšņa*;

b) mēs nesecinām, ka ir apmierinoši izpildīti divi Polijas "revīzijas un kontroles" atskaites punkti, kas saistīti ar tiesu sistēmas reformu (sk. ***11.16***. punktu);

c) mēs konstatējām nepilnības Komisijas *ex ante* novērtējumā. 13 gadījumos Komisija paļāvās uz dalībvalstu sniegto informāciju un veiktajām pārbaudēm, neveicot visu Padomes īstenošanas lēmuma prasību pietiekamu pārbaudi (sk. ***11.14***. un ***11.15***. punktu);

d) četros gadījumos atskaites punkti / mērķrādītāji bija definēti pārāk vispārīgi, tādēļ tika diskrecionārāk vērtēta to apmierinoša izpilde (sk. ***11.17***. punktu);

e) lielākajai daļai (64 %) vēl neizpildīto Komisijas *ex post* revīzijas ieteikumu, kas attiecas uz kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, noteiktie termiņi jau ir pagājuši. Tas liecina, ka joprojām pastāv nepilnības dalībvalstu kontroles sistēmās, kā rezultātā var tikt piemērots vienotas likmes samazinājums (sk. ***11.29***.–***11.31***. punktu);

f) informācija, ko dalībvalstis iekļāva savās pārvaldības deklarācijās, ne vienmēr bija ticama (sk. ***11.40***. punktu).

11.59. Ne visās dalībvalstīs ANM līdzekļi ir sistemātiski izsekojami, un tas apdraud ES finanšu interešu aizsardzību (sk. ***11.44***.–***11.49***. punktu). Turklāt piecos gadījumos reformu un investīciju attiecīgie atskaites punkti / mērķrādītāji nebija noteikti atbilstoši principiem, kas saistīti ar pasākumu, atskaites punktu un mērķrādītāju izstrādi, un tas ierobežoja koprezultātus, kurus var sasniegt ar ANM (sk. ***11.50***.–***11.52***. punktu).

11.60. ECFIN ĢD ģenerāldirektora sniegtā deklarācija neatbilst mūsu konstatējumiem un secinājumiem (sk. ***11.53***.–***11.55***. punktu).

Ieteikumi

11.61. Konstatējumi par to, kā ir ieviesti mūsu 2022. un 2023. gada pārskatā sniegtie ieteikumi, ir izklāstīti ***11.3. pielikumā***. Pamatojoties uz mūsu iepriekšējo ieteikumu pārbaudi un mūsu konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs sniedzam Komisijai turpmāk uzskaitītos ieteikumus.

11.1. ieteikums. Paplašināt sākotnējo novērtējumu laikā veikto pārbaužu tvērumu

Novērtējot atskaites punktus un mērķrādītājus, kurus pamato galvenokārt uzraudzības vai īstenošanas ziņojumi, Komisijai nevis jāpaļaujas uz dalībvalstu sniegtajiem datiem un veiktajām pārbaudēm, bet gan jāveic pietiekama padziļināta pārbaude, lai nodrošinātu tās informācijas ticamību, kas pamato, ka dalībvalstis ievēro Padomes īstenošanas lēmumu prasības.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.

11.2. ieteikums. Novērst dalībvalstu kavēšanos Komisijas revīzijas ieteikumu ieviešanā

Analizēt iemeslus, kāpēc dalībvalstis kavējas ieviest ieteikumus, kas saistīti ar kritiskiem vai ļoti svarīgiem konstatējumiem, un apsvērt vienotas likmes samazinājumu piemērošanu.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.

Pielikumi

11.1. pielikums. Revīzijas pieeja un metodika

Vispārēja informācija

1) Šajā pielikumā aprakstīta mūsu revīzijas pieeja un metodika ticamības deklarācijai par ANM izdevumu pareizību.

2) Ticamības deklarācijā par ES budžetu mēs sniedzam atsevišķu atzinumu par ANM izdevumu pareizību. Tas ir tāpēc, ka uzskatām ANM īstenošanas modeli par atšķirīgu, turklāt ANM ir pagaidu instruments. Ar šo atzinumu mēs vēlamies sniegt pamatotu pārliecību par maksājumiem un, pamatojoties uz šo atzinumu, sniegt detalizētu informāciju ticamības deklarācijā.

3) Lielāko daļu pārliecības mēs iegūstam no padziļinātām pārbaudēm un pārraudzības un kontroles sistēmu novērtējuma. Mūsu pārliecību papildina gada darbības pārskati un gada pārvaldības un snieguma ziņojums, kā arī Iekšējās revīzijas dienesta ziņojumi (sk. ***11.6. attēlu***).

11.6. attēls. Revīzijas atzinums

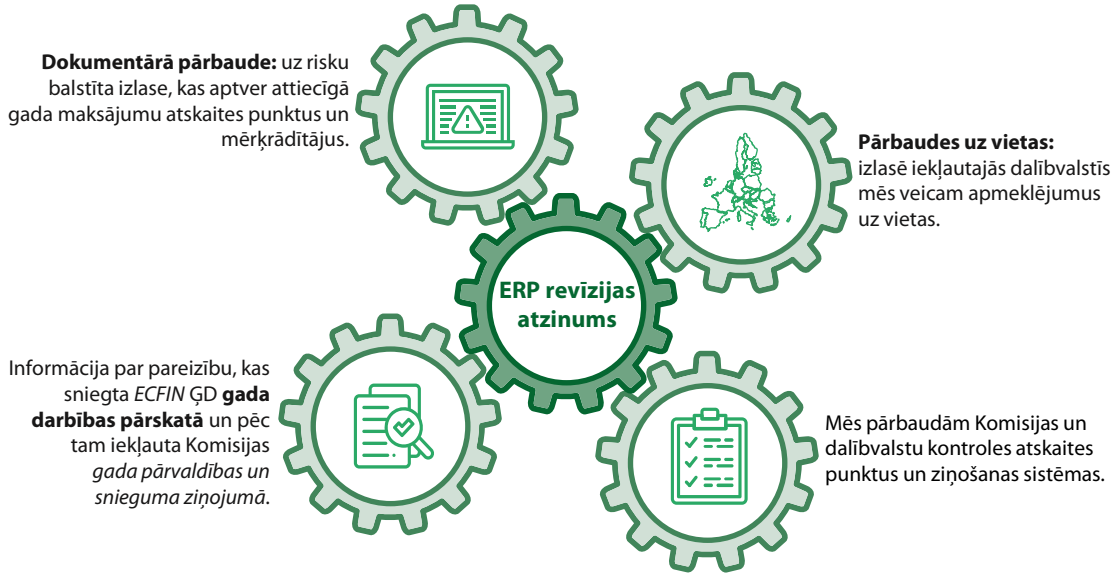

Avots: ERP.

4) Mūsu darbs atbilst starptautiskajiem revīzijas standartiem un nodrošina, ka mūsu revīzijas atzinumi ir pamatoti ar pietiekamiem un atbilstīgiem revīzijas pierādījumiem.

5) Attiecībā uz mūsu revīzijas procedūrām saistībā ar krāpšanu mēs ievērojam pieeju, kas izklāstīta ***1.1. pielikuma*** 3. daļā.

Darījumu pareizība

Kā mēs definējam pakārtotos darījumus un kā tos pārbaudām

6) Pakārtotie darījumi, kas tiek ņemti vērā ANM ticamības deklarācijas izstrādē, ir dotāciju maksājumi dalībvalstīm un/vai iepriekšējā priekšfinansējuma dzēšana. Pretstatā lielākajai daļai izdevumu saskaņā ar *daudzgadu finanšu shēmu* ANM maksājuma pieprasījumi nav pamatoti ar faktiskajām izmaksām, bet gan ar pamatojumu, ka atskaites punktu un mērķrādītāju izpilde ir apmierinoša. Tā kā ANM aizdevumi ES pārskatos nav atzīti par izdevumiem, tie neietilpst mūsu revīzijā.

7) Mūsu padziļinātās pārbaudes galvenokārt ietver novērtējumu par to, vai ANM maksājumi tika veikti saskaņā ar Regulā izklāstītajiem maksājuma nosacījumiem[42]. Kur vien iespējams, mēs aplūkojam iepriekš izpildītu pasākumu neatcelšanu un dubultas finansēšanas neesību. Mēs vērtējam arī citu attiecināmības nosacījumu izpildi, piemēram, valsts budžeta kārtējo izdevumu neaizstāšanu, atbilstību attiecināmības periodam un atbilstību principam "nenodarīt būtisku kaitējumu"[43].

8) Mūsu revīzijā par dalībvalstīm veikto ANM dotāciju maksājumu pareizību galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, vai ir apmierinoši izpildīti iepriekš noteiktie atskaites punkti un mērķrādītāji un vai ir ievēroti Regulā paredzētie attiecināmības nosacījumi. Tā ir būtiska atšķirība salīdzinājumā ar mūsu revīzijas darbu citās ES budžeta jomās, kurās vērtējam atbilstību visiem attiecīgajiem ES un valstu noteikumiem līdz pat galasaņēmēja līmenim (piemēram, radušos izmaksu attiecināmību un valsts atbalsta un publiskā iepirkuma noteikumu ievērošanu). ***11.7. attēlā*** salīdzināts, ko revidējam kohēzijas izdevumu jomā un ko – ANM izdevumu jomā, un parādītas atšķirības mūsu darbā abās jomās.

---

[42] Regula, 24. panta 3. punkts.

[43] Turpat, 5. un 9. pants un 17. panta 2. punkts.

11.7. attēls. Mūsu revīzijas darbs saistībā ar kohēzijas un ANM izdevumu pareizību

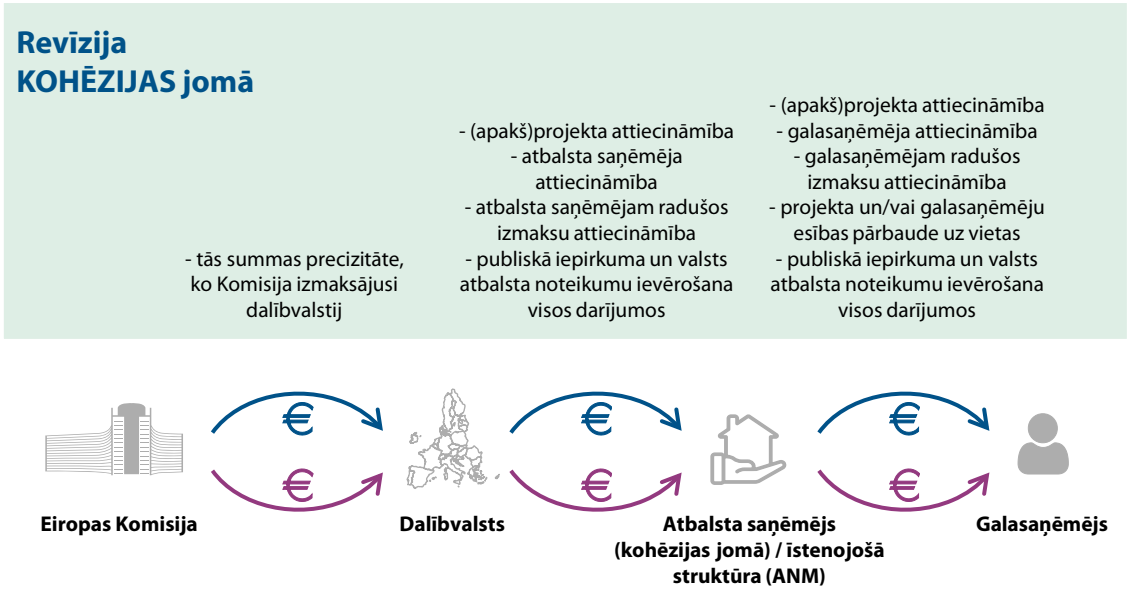

Avots: ERP.

9) Secinājuma izdarīšanai mēs vispirms izmantojām uz riska novērtējumu balstītu izlasi, lai pārbaudītu, vai Komisija savos sākotnējos novērtējumos bija savākusi pietiekamus un atbilstošus pierādījumus, kas ļāva tai pamatoti novērtēt apmierinošu izpildi. Ja uzskatām, ka Komisijas dokumentos pieejamie pierādījumi nav pietiekami, lai nonāktu pie secinājuma, mēs lūdzam dalībvalsti tieši sniegt papildu pierādījumus. Mēs arī uz vietas apmeklējam izlasē iekļautās dalībvalstīs.

10) Pirmkārt, mēs atlasām kontroles atskaites punktus un atskaites punktus, kas saistīti ar *vispārējo nosacītības režīmu* Savienības budžeta aizsardzībai[44]. Pēc tam, veidojot atlikušo izlasi, mēs piemērojam vairākus riska kritērijus.

11) Lai novērtētu, vai atsevišķi atskaites punkti un mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti, mēs izmantojam Komisijas satvaru[45]. Saskaņā ar šo satvaru, ja atskaites punkta raksturs (un attiecīgā gadījumā mērķrādītāja raksturs) neļauj veikt novērtēšanu uz kvantitatīvu elementu pamata, mēs pieņemsim minimālas novirzes būtībā, formā un laika grafikā. Attiecībā uz atskaites punktiem vai mērķrādītājiem, kurus var novērtēt, pamatojoties uz kvantitatīviem elementiem, mēs pieņemsim novirzes, kas nepārsniedz 5 %.

12) Mēs varam atklāt krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu, dubultas finansēšanas vai finansēšanas nolīguma pārkāpumu gadījumus (piemēram, nav pieejama informācija par galasaņēmējiem un finansējumu no citiem ES fondiem). Šajos gadījumos mēs vērtējam (ja iespējams) to, kā šie "nopietni pārkāpumi" ietekmē ANM izdevumu likumību un pareizību.

Kā mēs izvērtējam *darījumu* pārbaužu rezultātus

13) Mēs nosakām katra konstatējuma veidu.

14) Kvantitatīvie konstatējumi ir saistīti ar šādiem gadījumiem: nav ievēroti Regulā izklāstītie maksājuma un attiecināmības nosacījumi, t. i., nav apmierinoši izpildīti atskaites punkti un mērķrādītāji; ir notikusi iepriekš izpildītu atskaites punktu un mērķrādītāju atcelšana; neatbilstība attiecināmības periodam, principam "nenodarīt būtisku kaitējumu" un principam par dubultas finansēšanas neesību.

---

[44] Regula (ES, Euratom) 2020/2092.

[45] COM(2023) 99 final.

Saskaņā ar revīzijas standartiem revidentam jāapsver esošo kritēriju izmantošana[46]. Ņemot vērā šos apsvērumus, mēs par pamatu šo konstatējumu finansiālās ietekmes kvantificēšanai izmantojam Komisijas maksājumu apturēšanas metodiku[47]. Metodika ietver trīspakāpju pieeju, ar ko iegūst apturamo summu:

i) plānā iekļauta atskaites punkta vai mērķrādītāja vienības vērtības noteikšana;

ii) vienības vērtību koriģēšana, piemērojot koeficientu;

iii) koriģēto vienības vērtību pielāgošana.

Mēs neveicam sistemātisku finansiālās ietekmes aprēķinu, ja atskaites punkts vai mērķrādītājs ir apmierinoši izpildīts sešu mēnešu[48] laikā pēc maksājuma un revidētā gada laikā.

15) Konstatējumus, kas saistīti ar aizdomām par krāpšanu, korupciju un interešu konfliktiem, kvantificē tikai tad, ja ir pietiekami pierādījumi, ka tie ietekmē atskaites punkta vai mērķrādītāja izpildi (t. i., krāpnieciska lieta, kas liek apšaubīt šo izmaksu vienību esību, vai iepirkuma procedūras pilnīga neesība).

16) Konstatējumi bez finansiālas ietekmes ir kvalitatīvi konstatējumi.

Pārraudzības un kontroles sistēmu pārbaude

17) Pārraudzības un kontroles sistēmu pārbaudē var noteikt:

i) nepilnības Komisijas un dalībvalstu kontroles un revīzijas darbībā, ar kuru nodrošina ANM izdevumu pareizību un ES finanšu interešu aizsardzību;

ii) nepilnības galasaņēmēju, darbuzņēmēju, apakšuzņēmēju un faktisko īpašnieku saraksta pieejamībā;

iii) nepilnības informācijas pieejamībā par pasākumu un kopējo iesaistīto publisko finansējumu;

iv) uzskaites nepilnības.

---

[46] *ISSAI 4000*.

[47] COM(2023) 99 final, II pielikums.

[48] Regula, 24. panta 8. punkts.

18) Šādas nepilnības var ietekmēt ANM izdevumu pareizību dalībvalsts līmenī un rosināt līdzekļu atgūšanu (t. i., plāna kopējās summas samazinājumu) pēc tam, kad Komisija ir veikusi maksājumu dalībvalstij. Finansēšanas nolīgumos ir paredzētas vienotas likmes korekcijas par nopietniem pārkāpumiem, ņemot vērā šādu pārkāpumu biežumu un apmēru. Savā novērtējumā sistēmas nepilnības un finansēšanas nolīgumu pārkāpumus mēs uzskatām par kvalitatīviem konstatējumiem.

19) Mēs vērtējam arī Komisijas *ex post* revīzijas. Šajās revīzijās var konstatēt, ka atskaites punkti un mērķrādītāji nav apmierinoši izpildīti. Ja iespējams, sava atzinuma formulēšanai mēs izmantojam konstatējumus, kas maksājuma gadā nav koriģēti.

Mūsu revīzijas atzinuma formulēšana

20) Būtiskums ir pamatjēdziens, jo tas nosaka novirzes līmeni, kas, mūsuprāt, ietekmēs mūsu ieinteresēto personu lēmumus.

21) Būtiskumu mēs definējam gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi.

22) Pēc analoģijas ar citām revīzijām savā atzinumā mēs izmantojam 2 % līmeni kā būtiskuma slieksni, turklāt ņemam vērā kļūdu raksturu, summu un kontekstu, kā arī citu pieejamo informāciju.

23) Kvantitatīvie konstatējumi ir svarīgs elements mūsu secinājuma izdarīšanai. Lai novērtētu ANM izdevumu pareizību, mēs, pamatojoties uz kvantitatīvajiem konstatējumiem, izdarīsim secinājumu par to, kā aplēstā kļūdu summa ir salīdzināma ar būtiskuma slieksni. Lai aprēķinātu kvantitatīvo konstatējumu (tostarp to, kas sākotnēji noteikti ar Komisijas *ex post* kontroles mehānismiem) vispārējo ietekmi, mēs par pamatu izmantojam Komisijas metodiku maksājumu apturēšanai.

24) Mēs arī izvērtējam kvalitatīvo konstatējumu ietekmi un sistēmas nepilnības. Papildus profesionālajam vērtējumam mēs ņemam vērā šo konstatējumu skaitu un attiecīgo maksājumu būtiskumu.

25) Mūsu revīzijas atzinumā nav norādīta kļūdu summa/īpatsvars. ANM izdevumu modeļa dēļ nav iespējams noteikt kļūdu īpatsvaru, kas būtu salīdzināms ar citās DFS nodaļās paziņoto. Tas ir tāpēc, ka nav saiknes starp ANM maksājumiem un galasaņēmēju izmaksām. Turklāt atskaites punktu un mērķrādītāju raksturs un uz risku balstīta atlase neļauj ekstrapolēt mūsu rezultātus. Tāpēc mūsu pārbaužu rezultāti sniedz tikai aplēsi par minimālo kļūdu summu.

11.2. pielikums. Revīzijas rezultāti

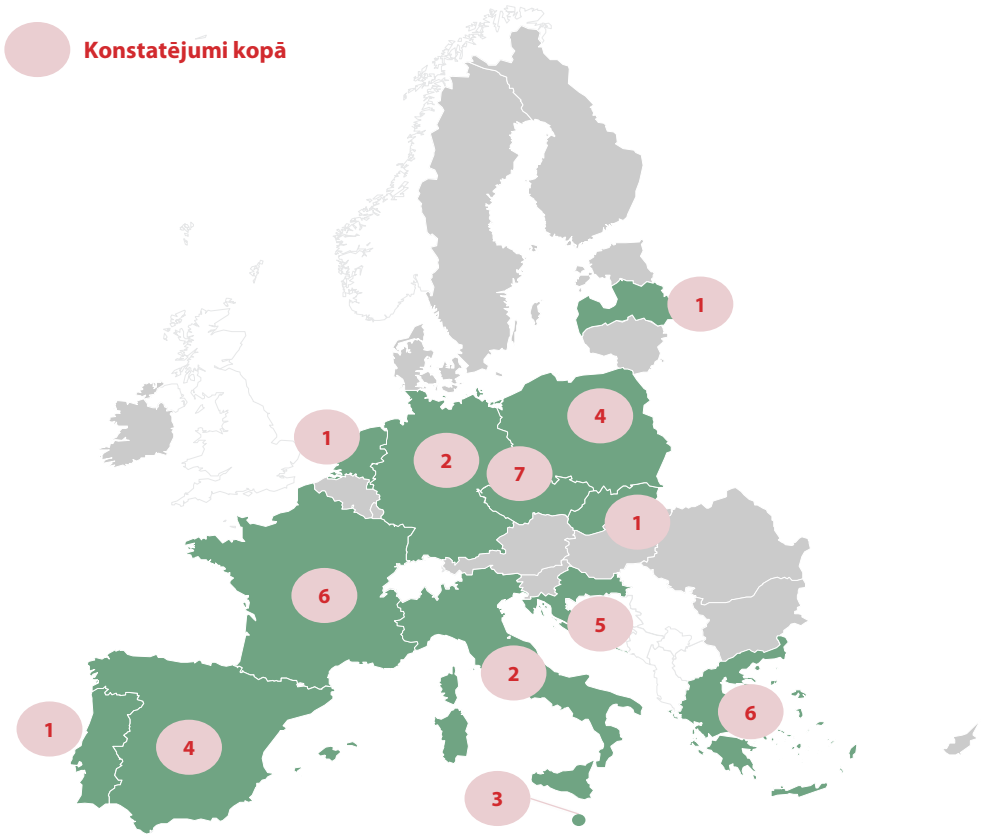

Dalībvalsts	Kvantitatīvie konstatējumi	Kvalitatīvie konstatējumi	Sistēmas nepilnības	Konstatējumi kopā
Čehija (*)	3	3	1	**7**
Vācija	0	2	0	**2**
Grieķija	2	4	0	**6**
Spānija	1	1	2	**4**
Francija	2	3	1	**6**
Horvātija	2	2	1	**5**
Itālija (*)	0	2	0	**2**
Latvija	0	1	0	**1**
Malta	0	3	0	**3**
Nīderlande	0	1	0	**1**
Polija	2	2	0	**4**
Portugāle	0	1	0	**1**
Slovākija	0	0	1	**1**
Kopā	**12**	**25**	**6**	**43**

(*) 2024. gadā konstatējumi attiecās uz vairāk nekā vienu maksājumu.

Avots: ERP.

11.3. pielikums. Iepriekšējo ieteikumu ieviešanas pārbaude

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākajā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai zaudējis aktualitāti.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par gūto progresu ieteikuma ieviešanā	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2022	**1. ieteikuma a) apakšpunkts** Sākotnējos novērtējumos un *ex post* revīzijās jāaptver atbilstība attiecināmības periodam un principam par valsts budžeta kārtējo izdevumu neaizstāšanu.			Komisijas sākotnējie novērtējumi un *ex post* revīzijas ietvēra dažas pārbaudes par atbilstību attiecināmības periodam, taču neietvēra pārbaudes par valsts budžeta kārtējo izdevumu neaizstāšanu. Tomēr Komisijas izmantotais kritērijs pasākuma sākuma noteikšanai ir fizisko darbu sākšana, nevis pirmo juridisko saistību parakstīšana.
	1. ieteikuma b) apakšpunkts Jāpārskata *ex post* revīzijas procedūras tā, lai tajās būtu paredzētas pārbaudes, kurās pārliecināties, ka revidētie mērķrādītāji, kas iepriekš novērtēti kā izpildīti, pēc maksājuma nav atcelti.			Komisija atjaunināja *ex post* revīzijas stratēģiju, lai iekļautu atcelšanas pārbaudes. Mūsu pārbaudītajos revīzijas kontrolsarakstos šīs pārbaudes nebija iekļautas, tomēr dažos ziņojumos par šo jautājumu tika sniegtas piezīmes.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par gūto progresu ieteikuma ieviešanā	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	2. ieteikums Pamatojoties uz ANM īstenošanas laikā gūto pieredzi, jāpārliecinās, ka pārskatītajos plānos ir skaidri definēti visi atskaites punkti un mērķrādītāji un ka tie aptver visus pasākuma galvenos elementus.	✓	✓	2024. gada revīzijā mēs konstatējām sešus maksājumus, kas bija saistīti ar deviņām Padomes īstenošanas lēmumu nepilnībām. Tās visas tika labotas ar Padomes īstenošanas lēmuma grozījumu.
2023	**1. ieteikums** Piemērot stingrākus kritērijus, pēc kuriem novērtēt atbilstību attiecināmības periodam.	✗	✗	Nav pieņemts vai nav ieviests.
	2. ieteikums Noteikt konkrētus kritērijus, pēc kuriem novērtēt valsts budžeta kārtējo izdevumu aizstāšanu.	✓	✓	Kritēriji, ko Komisija izmanto, lai novērtētu valsts budžeta kārtējo izdevumu aizstāšanu, ir sniegti 2024. gada ANM pārskata III pielikumā.
	3. ieteikums Novērst atlikušās nepilnības dalībvalstu kontroles sistēmās.	✓	◐	Lielākā daļa Komisijas *ex post* revīzijas ieteikumu, kas nav ieviesti, ir saistīti ar dalībvalstu kontroles sistēmās konstatētajām nepilnībām. Šīs nepilnības apdraud ES finanšu interešu aizsardzību un var ietekmēt izdevumu pareizību. 64 % kritisko vai ļoti svarīgo ieteikumu, kas joprojām nav ieviesti, Komisijas galīgajā revīzijas ziņojumā noteiktais termiņš ir beidzies.
	4. ieteikums Sniegt pārliecību par dalībvalstu kontroles sistēmu efektīvu darbību.	✗	✗	Nav pieņemts vai nav ieviests.

Avots: ERP.

12. nodaļa

Mūsu 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude

Saturs

	Punkts
Ievads	**12.1.–12.3.**
Īss apraksts	**12.1.**
Tvērums un pieeja	**12.2.–12.3.**
Apsvērumi	**12.4.–12.20.**
Mūsu revidējamās vienības ir pieņēmušas gandrīz visus mūsu 2021. gada īpašajos ziņojumos formulētos ieteikumus	**12.4.**
Ir palielinājies pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu īpatsvars	**12.5.–12.6.**
77 % no Eiropas Komisijai adresētajiem ieteikumiem ir ieviesti pilnībā vai lielākajā daļā aspektu	**12.7.–12.12.**
75 % ieteikumu, kas adresēti citām revidētajām vienībām, ir ieviesti pilnībā vai lielākajā daļā aspektu	**12.13.–12.16.**
Ir palielinājies savlaicīgi ieviesto ieteikumu īpatsvars	**12.17.–12.18.**
Ieteikumiem, kas saistīti ar politikas vai *programmu* īstenošanas posmu, ir visaugstākais pieņemšanas, ieviešanas un savlaicīguma līmenis	**12.19.–12.20.**
Secinājums	**12.21.**
Pielikumi	
12.1 pielikums. 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu pēcpārbaude – Eiropas Komisija	
12.2 pielikums. 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude – citas revidējamās vienības	

Ievads

Īss apraksts

12.1. Katru gadu mēs pārbaudām, kādā mērā mūsu revidējamās vienības ir rīkojušās, reaģējot uz mūsu ieteikumiem trīs gadus pēc to sniegšanas. Mūsu ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude ir svarīgs pasākums revīzijas ciklā. Pēcpārbaude mums nodrošina atgriezenisko saiti par to, vai revidējamās vienības ir ieviesušas mūsu ieteiktās darbības un vai mūsu izvirzītie jautājumi ir risināti. Pēcpārbaude ir svarīga arī tam, lai sagatavotu un plānotu mūsu turpmāko revīzijas darbu un sekotu līdzi riskiem.

Tvērums un pieeja

12.2. Šogad mēs analizējām ieteikumus, kas sniegti visos 27 īpašajos ziņojumos, kurus publicējām 2021. gadā. Mēs veicām pēcpārbaudi kopā 245 ieteikumiem. No tiem 194 ieteikumi bija adresēti Eiropas Komisijai. Atlikušais 51 ieteikums bija adresēts Eiropas Centrālajai bankai (ECB), *Eiropas Ārējās darbības dienestam* (EĀDD), *Eiropas Banku iestādei* (EBI), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (*Frontex*), *Eiropas Savienības Aģentūrai tiesībaizsardzības sadarbībai* (Eiropols) un Vienotajai noregulējuma valdei (VNV). Tāpat kā iepriekš, dalībvalstīm adresētie ieteikumi neietilpa ieviešanas pārbaudes tvērumā.

12.3. Pēcpārbaudes laikā veicām dokumentāras pārbaudes un iztaujājām revidējamo vienību darbiniekus. Lai nodrošinātu objektīvu un līdzsvarotu pārbaudi, savus konstatējumus nosūtījām revidētajām vienībām un to atbildes ņēmām vērā galīgajā analīzē. Lai izvairītos no atkārtošanās, ieteikumi ir uzskaitīti pie revidējamās vienības, kurai tie galvenokārt tika adresēti. Mūsu darba *rezultāti* parāda situāciju 2025. gada aprīļa beigās.

Apsvērumi

Mūsu revidējamās vienības ir pieņēmušas gandrīz visus mūsu 2021. gada īpašajos ziņojumos formulētos ieteikumus

12.4. No 245 ieteikumiem, kuru pēcpārbaudi veicām, mūsu revidējamās vienības pilnībā vai daļēji pieņēma 239 ieteikumus (98 %), bet 6 ieteikumus (2 %) nepieņēma. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mūsu revidēto vienību pilnībā pieņemto ieteikumu īpatsvars palielinājās no 80 % līdz 88 % (sk. ***12.1. attēlu***).

12.1. attēls. 2021. un 2020. gada īpašajos ziņojumos sniegto ieteikumu pieņemšana revidētajās vienībās

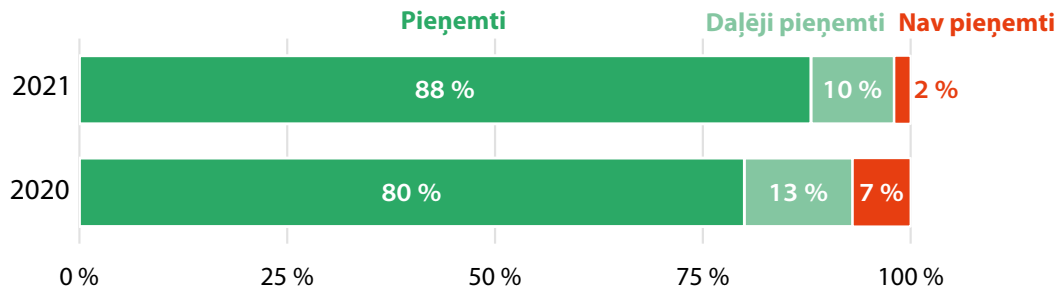

Avots: ERP.

Ir palielinājies pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu īpatsvars

12.5. Mūsu pēcpārbaudes laikā vienpadsmit no 245 pārbaudītajiem ieteikumiem vēl nebija jābūt ieviestiem. No pārējiem 234 ieteikumiem mūsu revidētās vienības ir pilnībā ieviesušas 134 ieteikumus (57 %). Lielākajā daļā aspektu tās ir ieviesušas vēl 44 (19 %) ieteikumus (sk. ***12.2. attēlu***).

12.6. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu kopējais īpatsvars palielinājās no 68 % līdz 76 %. Neieviesto ieteikumu īpatsvars ir samazinājies no 11 % līdz 6 %. Aptuveni vienā trešdaļā gadījumu mūsu sniegto ieteikumu neieviešanas iemesls bija tas, ka revidējamās vienības nebija tos pieņēmušas. Ieteikumu ieviešanas pakāpe sīkāk atspoguļota ***12.1. pielikumā*** un ***12.2. pielikumā***.

12.2. attēls. 2021. un 2020. gada īpašajos ziņojumos sniegto ieteikumu ieviešana revidētajās vienībās

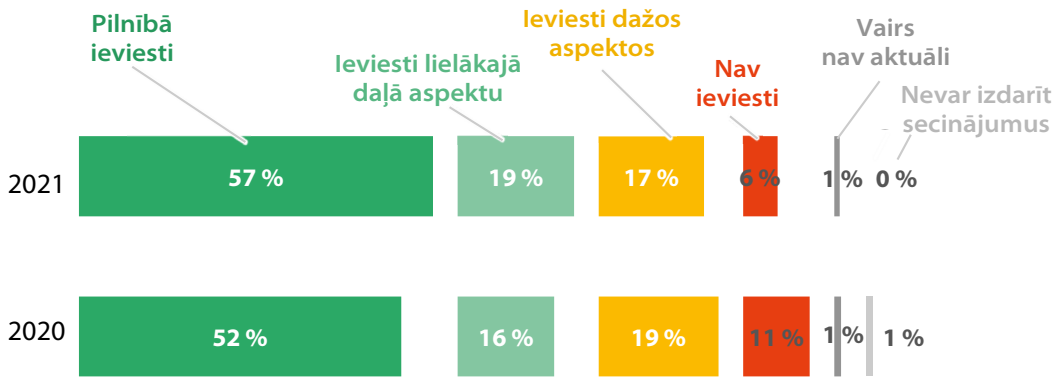

Avots: ERP.

77 % no Eiropas Komisijai adresētajiem ieteikumiem ir ieviesti pilnībā vai lielākajā daļā aspektu

12.7. Kopējais Komisijai adresēto ieteikumu skaits bija 194 ieteikumi. Līdz mūsu pēcpārbaudei 11 ieteikumiem vēl nebija jābūt ieviestiem. No pārējiem 183 ieteikumiem Komisija ir pilnībā ieviesusi 100 ieteikumus (55 %) un lielākajā daļā aspektu ieviesusi vēl 40 ieteikumus (22 %). Turklāt Komisija dažos aspektos ir ieviesusi 34 ieteikumus (18 %), bet 8 ieteikumus (4 %) nav ieviesusi vispār (sk. ***12.3. attēlu***). Vienā gadījumā (1 %) nebija nepieciešams novērtēt ieviešanas pakāpi, jo mēs uzskatījām, ka ieteikums vairs nav aktuāls.

12.8. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu kopējais īpatsvars palielinājās no 68 % līdz 77 %. Neieviesto ieteikumu īpatsvars ir samazinājies no 11 % līdz 4 %.

12.3. attēls. Mūsu 2020. un 2021. gada īpašajos ziņojumos Komisijai adresēto ieteikumu ieviešana

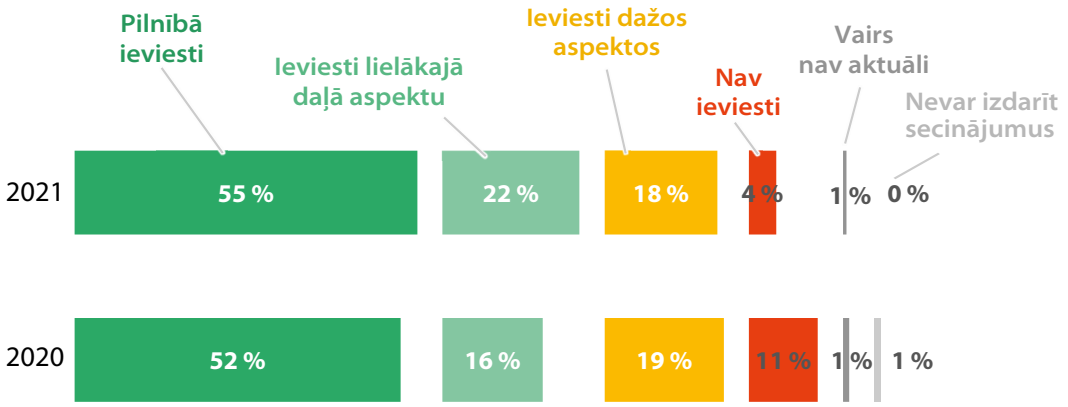

Avots: ERP.

12.9. Komisijai adresēto ieteikumu ieviešanas pakāpe sīkāk atspoguļota ***12.1. pielikumā***. Tajā sniegts arī īss apraksts par uzlabojumiem un atlikušajām nepilnībām, kas skar, piemēram, tos ieteikumus, kuri ieviesti dažos aspektos.

12.10. Dažkārt Komisijas novērtējumi attiecībā uz to, vai un kādā mērā ieteikumi ir ieviesti, atšķiras no mūsu vērtējuma. Ja Komisija uzskata, ka ieteikums ir pilnībā ieviests, tā parasti pārtrauc turpmākus pasākumus, pat ja mēs ieviešanas pakāpi esam novērtējuši atšķirīgi.

12.11. Veicot pēcpārbaudi 2022. un 2023. gadā, mēs novērtējām, ka nebija ieviests 71 ieteikums no mūsu 2019. gada īpašajiem ziņojumiem un 89 ieteikumi no 2020. gada īpašajiem ziņojumiem[1]. Šogad 126 no šiem 160 ieteikumiem joprojām nebija ieviesti, un Komisija turpmākus pasākumus vairs neveica (sk. ***12.4. attēlu***). Komisija nebija pieņēmusi 21 no šiem īpašajos ziņojumos formulētajiem 126 ieteikumiem. Tā uzskatīja, ka pārējie 105 ieteikumi bija pilnībā ieviesti laikā, kad divos pēdējos gados veicām pēcpārbaudi, lai gan mūsu vērtējums atšķīrās.

[1] 2022. gada pārskats par ES budžeta izpildi, 3.89.–3.95. punkts, 2023. gada pārskats par ES budžeta izpildi, 3.73.–3.76. punkts.

12.4. attēls. Pēcpārbaude attiecībā uz 2019. un 2020. gada īpašajos ziņojumos sniegtajiem ieteikumiem, kurus divu iepriekšējo gadu pēcpārbaudes laikā Komisija nebija pilnībā ieviesusi

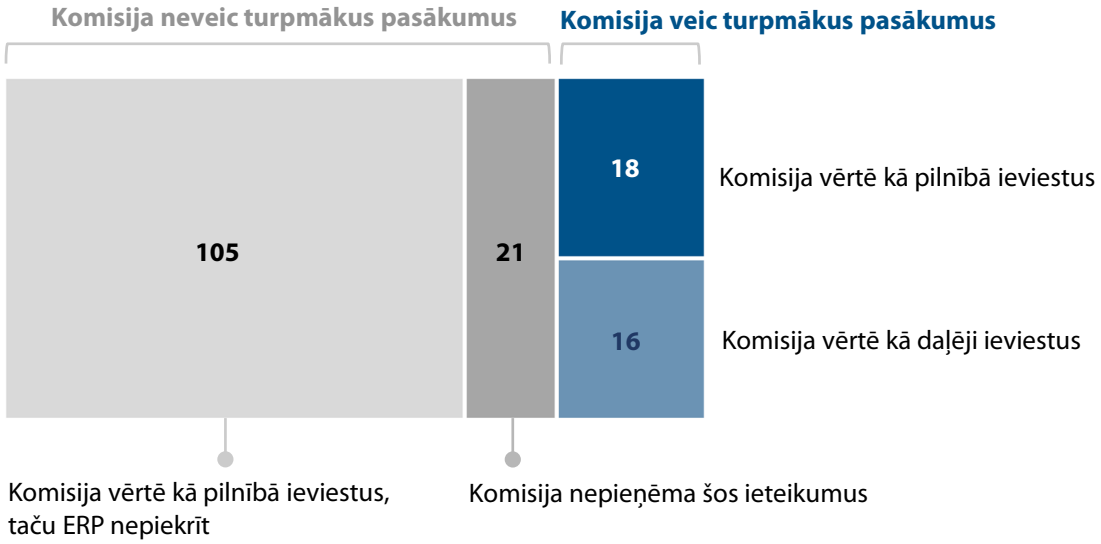

Avots: ERP.

12.12. Komisija turpināja īstenot turpmākus pasākumus attiecībā uz pārējiem 34 no 160 ieteikumiem, kas nebija pilnībā ieviesti. Komisija uzskata, ka kopš tā laika no šiem 34 ieteikumiem tā ir pabeigusi 18 ieteikumu ieviešanu. Mēs turpinām uzraudzīt šādus gadījumus, neieviestajiem 2019. un 2020. gada īpašo ziņojumu ieteikumiem piemērojot pēcpārbaudes pieeju, kas izmantota mūsu pēdējās divās pēcpārbaudēs, un analizējam Komisijas datus, taču neesam izvērtējuši tos padziļināti.

75 % ieteikumu, kas adresēti citām revidētajām vienībām, ir ieviesti pilnībā vai lielākajā daļā aspektu

12.13. Īpašajos ziņojumos 01/2021, 08/2021, 09/2021, 13/2021 un 19/2021 bija iekļauts kopumā 51 ieteikums, kas adresēti revidējamajām vienībām, kuras nav Eiropas Komisija. Tie bija adresēti Eiropas Centrālajai bankai (ECB), Eiropas Ārējās darbības dienestam (EĀDD), Eiropas Banku iestādei (EBI), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (*Frontex*), Eiropas Savienības Aģentūrai tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols) un Vienotajai noregulējuma valdei (VNV).

12.14. Šīs revidētās vienības 34 ieteikumus (67 %) ir ieviesušas pilnībā, vēl 4 ieteikumus (8 %) – lielākajā daļā aspektu un 7 (13 %) – dažos aspektos (sk. ***12.5. attēlu***).

12.15. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu kopējais īpatsvars samazinājās no 78 % līdz 75 %, savukārt neieviesto vai tikai dažos aspektos ieviesto ieteikumu īpatsvars saglabājās salīdzinoši stabils.

12.5. attēls. Citām revidētajām vienībām (ne Komisijai) adresēto 2021. un 2020. gada īpašajos ziņojumos sniegto ieteikumu ieviešana

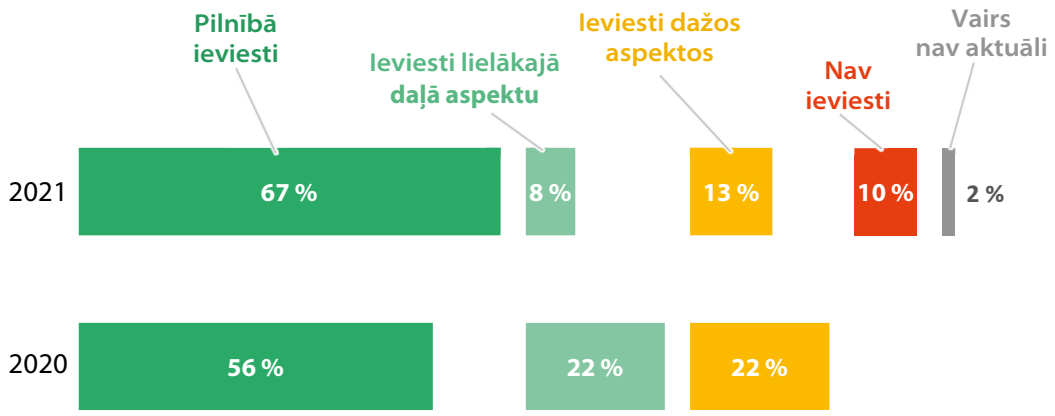

Avots: ERP.

12.16. ***12.2. pielikumā*** ir sniegts plašāks apkopojums par revidētajām vienībām adresēto ieteikumu ieviešanas pakāpi. Tajā sniegts arī īss apraksts par panāktajiem uzlabojumiem un atlikušajām nepilnībām saistībā ar ieteikumiem, kas ieviesti dažos aspektos.

Ir palielinājies savlaicīgi ieviesto ieteikumu īpatsvars

12.17. Ieteikumu ieviešanas termiņi tiek apspriesti un saskaņoti ar revidējamo vienību un norādīti mūsu īpašajos ziņojumos, lai nodrošinātu, ka tie ir skaidri visām iesaistītajām pusēm.

12.18. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu savlaicīgi ieviesto ieteikumu īpatsvars ir palielinājies no 52 % līdz 56 %, bet to ieteikumu īpatsvars, kuri netika ieviesti, samazinājies no 11 % līdz 6 % (sk. ***12.6. attēlu***). Revidēto vienību veikto pasākumu savlaicīgums vēl nav atgriezies līmenī pirms Covid-19 pandēmijas (60 % vai vairāk).

12.6. attēls. To darbību savlaicīgums, kuras revidējamās vienības veikušas, lai ieviestu mūsu 2021. un 2020. gada īpašajos ziņojumos sniegtos ieteikumus

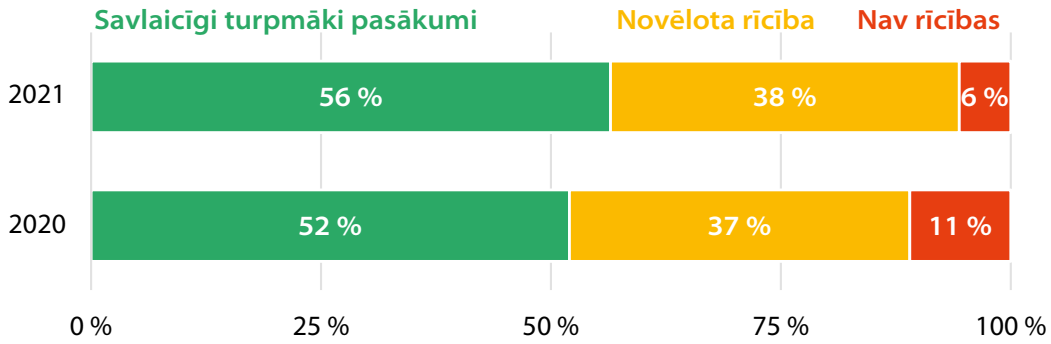

Avots: ERP.

Ieteikumiem, kas saistīti ar politikas vai *programmu* īstenošanas posmu, ir visaugstākais pieņemšanas, ieviešanas un savlaicīguma līmenis

12.19. Esam klasificējuši savus 2021. gada īpašajos ziņojumos formulētos ieteikumus atkarībā no tā politikas cikla posma, uz kuru tie vērsti: izstrādes posms, īstenošanas posms un pārskatīšanas posms (uzraudzība un izvērtēšana). Šī klasifikācija mums ļāva analizēt, vai pastāv atšķirības starp trim politikas posmiem attiecībā uz pieņemšanas līmeni, mūsu ieteikumu rezultātā veikto korektīvo pasākumu ieviešanas līmeni un savlaicīgumu.

12.20. Attiecībā uz politikas posmiem 28 % ieteikumu bija saistīti ar izstrādes posmu, 56 % – ar īstenošanas posmu un 17 % – ar pārskatīšanas posmu. Ar politikas cikla īstenošanas posmu saistīto ieteikumu īpatsvars bija lielāks (94 %) salīdzinājumā ar pārskatīšanas posmu (84 %) vai izstrādes posmu (81 %). Pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu kopējais īpatsvars visaugstākais bija īstenošanas posmā (78 %). Revidēto vienību veikto pasākumu savlaicīgums viszemākais bija pārskatīšanas posmā un augstākais – īstenošanas posmā. Izvērstāki mūsu analīzes rezultāti ir sniegti ***12.7. attēlā***.

12.7. attēls. Pieņemšanas, ieviešanas un savlaicīguma līmenis pa politikas cikla posmiem

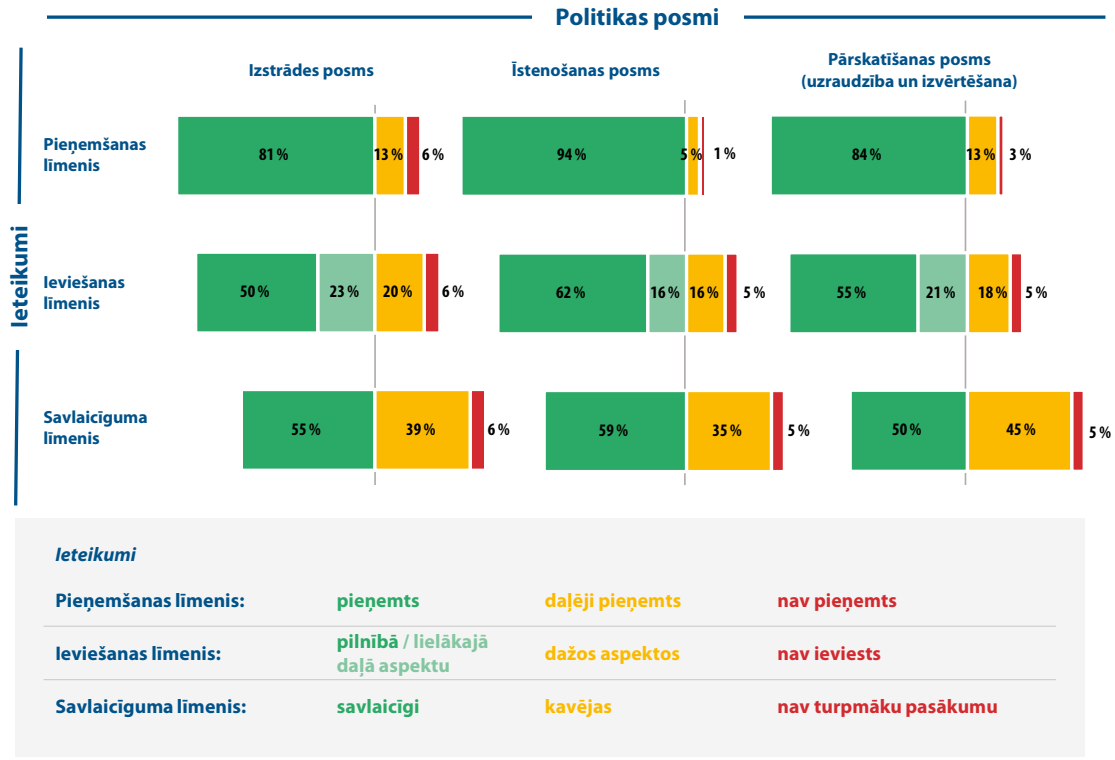

Avots: ERP.

Secinājums

12.21. Mūsu analīze liecina, ka to 2021. gada īpašo ziņojumu ieteikumu īpatsvars, kurus revidējamās vienības bija pilnībā vai daļēji pieņēmušas, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās no 93 % līdz 98 %. Pilnībā vai lielākajā daļā aspektu ieviesto ieteikumu īpatsvars palielinājās no 68 % pagājušajā gadā līdz 76 % šogad, un laikus ieviesto ieteikumu īpatsvars palielinājās no 52 % līdz 56 %. Savlaicīgums vēl nav atgriezies līmenī pirms Covid-19 pandēmijas (60 % vai vairāk). Analīze, ko veicām, lai pārbaudītu, vai starp trim politikas cikla posmiem (izstrādes posms, īstenošanas posms un pārskatīšanas posms) pastāv atšķirības, parādīja, ka visaugstākais pieņemšanas, īstenošanas un savlaicīguma līmenis bija vērojams attiecībā uz ieteikumiem, kas saistīti ar politikas vai programmas īstenošanas posmu.

Pielikumi

12.1 pielikums. 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu pēcpārbaude – Eiropas Komisija

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Savlaicīguma līmenis: ieviests savlaicīgi; ieviests novēloti; termiņš vēl nav beidzies; nav turpmāku pasākumu; savlaicīgums nav novērtēts.

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 01/2021 "Noregulējuma plānošana saskaņā ar vienoto noregulējuma mehānismu"	4	121			Komisija ne pieņēma, ne arī ieviesa ieteikumu.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 02/2021 "ES humānā palīdzība izglītībai: palīdz grūtībās nonākušiem bērniem, bet tai jābūt ilgākai un jāsasniedz vairāk meiteņu"	1	68	✓			
	2. a)	68	✓			
	2. b)	68	✓			
	2. c)	68	✓			
	3. a)	69	✓			
	3. b)	69	✓			
	4. a)	70	✓		Komisijas eksperti analizē katra projekta priekšlikuma izmaksas un efektivitāti. Tie arī pievieno īsu komentāru par šā novērtējuma rezultātiem infopanelī jeb tabulā, kurā norādīti visi priekšlikumi, kas saņemti saistībā ar konkrētu uzaicinājumu. Sīkāka informācija par ekspertu veikto izmaksu analīzi nav dokumentēta infopanelī vai operatīvajā rīkā humānās palīdzības projektu pārraudzībai (*FichOp*). Salīdzinājums ir veikts ar vidējām izmaksām par izglītību ārkārtas situācijās (*EiE*) uz vienu *saņēmēju*, kas noteiktas valsts izglītības kopas humānās palīdzības reaģēšanas plānā, nevis ar Komisijas finansētu līdzīgu projektu izmaksām. Ja projektu pagarina, eksperti salīdzina izmaksas ar projekta iepriekšējiem posmiem.	
	4. b)	70	✓		Skatīt komentārus par 4. ieteikuma a) punktu.	
	4. c)	70	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	5	71	✓			
ĪZ 03/2021 "Nodokļu informācijas apmaiņa Eiropas Savienībā: stabils pamats, bet nepilnības īstenošanā"	1. a)	108	✓		Lai gan Komisija pilnībā ieviesa mūsu ieteikumu, likumdevēji tās tiesību akta priekšlikumu būtiski grozīja.	
	1. b)	108	✓		Skatīt komentārus par 1. ieteikuma a) punktu.	
	2. a)	110	✓			
	2. b)	110	✓			
	2. c)	110	✓	✗	Vēl ir jāizstrādā rakstiski norādījumi par ieteikumā minētajiem konkrētajiem elementiem (Direktīvas par administratīvo sadarbību (*DAC*) tiesību aktu īstenošana, riska analīzes veikšana un saņemtās nodokļu informācijas izmantošana). Atziņas, kas gūtas pēc dalībvalstu apmeklējumiem saistībā ar *DAC*, kā arī ieguldījums Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas darbā ir labs pamats šo norādījumu izstrādei.	
	5	120	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 04/2021 "Muitas kontrole: nepietiekama saskaņotība kaitē ES finanšu interesēm"	1. a)	63	✓			
	1. b)	63	✓			
	1. c)	63	✓			
	1. d)	63	✓		Komisija 2021. gadā atjaunināja norādījumus par finanšu riska kritērijiem (FRK), pievienojot vairākus precizējumus par sistēmas piemērošanu vienkāršotām deklarācijām. 2023. gadā tā novērtēja, cik lielā mērā dalībvalstu riska profili aptver dažādus deklarāciju veidus. Komisija neveica pasākumus ar mērķi nodrošināt, ka tiek pienācīgi novērstas pašreizējās nepilnības FRK regulējuma īstenošanā dalībvalstīs.	
	1. e)	63	✓		Informāciju par interesējošiem *uzņēmējiem* var iegūt jaunajā Muitas riska pārvaldības sistēmā (*CRMS2*) atsevišķiem riska signāliem. Komisija nav izstrādājusi ES mēroga riska datubāzes, ko dalībvalstis varētu izmantot, piemēram, kopīgus interesējošo uzņēmēju sarakstus.	
	1. f)	63	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	2. a)	64	✓		Komisijas priekšlikums par muitas reformu (COM(2023) 258 final) paredz izveidot centralizētu funkciju ES līmenī ar mērķi labāk virzīt vispārējos muitas kontroles centienus (ES Muitas dienests). Ierosinātās regulas 238. un 265. pantā ir noteikts, ka ES Muitas dienests būs pilnībā darbotiesspējīgs, sākot no 2028. gada, un ES Muitas datu centrs – no 2037. gada 31. decembra (daži *noteikumi* būs spēkā jau 2028. gadā). Lai gan vairāku Komisijas priekšlikuma noteikumu mērķis ir ieviest mūsu ieteikumu, mēs atzīmējam, ka ierosinātā regula vēl nav pieņemta un tās faktiskā īstenošana būs atkarīga no pieņemšanas datuma un galīgajā redakcijā pieņemtajiem noteikumiem.	
	2. b)	64	✓		Skatīt komentārus par 2. ieteikuma a) punktu.	
	2. c)	64	✓		Skatīt komentārus par 2. ieteikuma a) punktu.	
ĪZ 05/2021 "Elektrotransportlīdzekļu uzlādes infrastruktūra: vairāk uzlādes staciju, bet infrastruktūras nevienmērīga ieviešana apgrūtina ceļošanu pa Eiropas Savienību"	1	72	✓			
	2	74	✓			
	3	77	✓			
	4. a)	77	✓			
	4. b)	77	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	4. c)	77	✓		Tā kā pētījumi nebija attiecināmi saskaņā ar *Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta* (EISI) 2021. un 2023. gada Alternatīvo degvielu infrastruktūras instrumenta uzaicinājumiem, Komisijai nebūtu bijis vērts noteikt objektīvus uzlādes staciju skaita, veida un atrašanās vietas kritērijus, kas būtu pieņemami šādiem pētījumiem.	↻
	5. a)	80	✓			✓
	5. b)	80	✓			✓
	5. c)	80	✓	✗	Komisijai atbalstītās infrastruktūras izmantošanas un *snieguma ex post* analīze, pamatojoties uz izlasi/risku, vēl jāveic, kad tiks sasniegts infrastruktūras izbūves advancētāks posms.	↻
ĪZ 06/2021 “Kohēzijas politikas *finanšu instrumenti* 2007.–2013. gada perioda *slēgšanas* laikā: pārbaudes darbam kopumā ir labi rezultāti, tomēr palikušas dažas *kļūdas*”	1	88	✓			✓
	2	88	✓			✓

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 07/2021 "Eiropas Savienības kosmosa programmas *Galileo* un *Copernicus*: pakalpojumu sniegšana ir uzsākta, taču to izmantošanai vajadzīgi turpmāki stimuli"	1. a)	93	✓		*Dienestu darba dokumenta* par lietotāju piesaistes statusu publicēšana 2024. gada 15. jūlijā ir svarīgs pirmais solis virzībā uz visaptverošu stratēģiju. Šāda stratēģija vēl nav pieņemta.	
	1. b)	93	✓		Sadarbībā ar dalībvalstīm ir veikti pirmie pasākumi ar mērķi uzlabot lietotāju piesaisti, izmantojot valstu sadarbības programmas, darbības kosmosa lejupējai nozarei un jauno Zemes novērošanas zināšanu centru. Tomēr Komisija nav sniegusi papildu informāciju par to, kur ES kosmosa pakalpojumi varētu uzlabot valsts pārvaldes *efektivitāti* un *lietderību*, lai tādējādi novērstu tirgus fragmentāciju.	
	2. a)	96	✓		Komisija kopā ar citām struktūrām izstrādāja un publicēja konceptuālu satvaru, ar kuru novērtēt ES kosmosa programmas ieguvumus. Satvarā ierosināts monetizēt dažus rādītājus (kas nav sociālekonomiski rādītāji), kuru pamatā nav pārdomātu metožu vai datu avotu un kuri tādējādi nav ticami. Turklāt Komisija nav sniegusi datus, kas ļautu precīzāk novērtēt sociālekonomiskos ieguvumus un kas ir būtiski šādam satvaram.	
	2. b)	96	✓		Regulā (ES) 2021/696 ir noteikti ES kosmosa programmas galvenie un konkrētie mērķi. Saikne starp galvenajiem un konkrētajiem mērķiem ne vienmēr ir skaidra, un rādītāji ne vienmēr ir saistīti ar konkrētajiem mērķiem. Komisija nav norādījusi atskaites punktus vai mērķrādītājus katram rādītājam. To aprēķināšanas metode un datu avoti ne vienmēr ir skaidri.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	3. a)	101	✓			
	3. b)	101	✓		Valstu sadarbības programmas, ko īsteno ar *Copernicus* pakalpojumiem, ES Kosmosa programmas aģentūras darbības kosmosa lejupējai nozarei un Zemes novērošanas zināšanu centrs ir svarīgi soļi virzībā uz strukturētu izmantošanas veicināšanu un papildina dalībvalstu rīcību. Tomēr ievērojama daļa ieteikuma vēl ir jāievieš, lai nodrošinātu *Copernicus* un dalībvalstu iniciatīvu papildināmību.	
	3. c)	101	✓		Līdz ar *Copernicus* datu telpas ekosistēmas (*CDSE*) infrastruktūru tiek īstenota integrētāka pieeja, kas nodrošina piekļuvi *Copernicus* datiem. *CDSE* mērķis ir aktīvi integrēt citas datu infrastruktūras un palielināt datu pakalpojumu skaitu un kvalitāti. Tomēr Komisija nav sniegusi informāciju par to, cik lielā mērā tā ir mazinājusi *Copernicus* datu un produktu sadrumstalotību.	
	4. a)	104	✓			
	4. b)	104	✓		Šķēršļu apzināšana un infopaneļa izveide, kā arī informācijas sniegšana par dalībvalstu dažādajām kosmosa stratēģijām un par ekonomiskajiem pamatdatiem saistībā ar kosmosu ir svarīgi soļi, kā likvidēt šķēršļus plašākai izmantošanai. Infopanelis vēl ir pilnībā jāievieš. Pēc tam Komisijai un dalībvalstīm būs jārīkojas un jānovērš esošie šķēršļi (piemēram, ar atbilstošu tiesisko regulējumu) un tādējādi vairāk jāatbalsta kosmosa pakalpojumu izmantošana.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	4. c)	104				
ĪZ 08/2021 "*Frontex* atbalsts *ārējo robežu* pārvaldībai līdz šim nav bijis pietiekami efektīvs"	1. c)	90				
	2. b)	92				
	3. c)	94			Veicot Eiropas Robežu un krasta apsardzes regulas izvērtēšanu, Komisija neanalizēja iespējamos ieguvumus, ko sniegtu *Frontex* neaizsargātības novērtējuma tvēruma paplašināšana reģionālā un ES līmenī.	
ĪZ 09/2021 "Dezinformācija, kas skar Eiropas Savienību, tiek apkarota, bet nav iegrožota"	1. a)	111				
	1. b)	111				
	1. c)	111				
	1. d)	111			Komisijas paziņojumā COM(2023) 630 ir sniegta informācija par dažādiem finansējuma avotiem, ar kuriem atbalsta Eiropas Demokrātijas rīcības plāna īstenošanu dezinformācijas apkarošanai. Publicētā informācija neietver kopsavilkumu par izdevumiem, kas radušies, īstenojot šīs darbības.	
	4. a)	117				
	4. b)	117				
	4. c)	117				

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	5. a)	119	✓		Lai gan Komisija uzlaboja savas koordinācijas darbības, kas saistītas ar medijpratību, un sagatavoja dokumentu, kurā apzinātas esošās iniciatīvas, vēl nav izstrādāta visaptveroša medijpratības stratēģija.	
	5. b)	119	✓		Komisija 2023. gada decembrī parakstīja līgumu par pētījumu ar mērķi caurskatīt esošos pētījumus par medijpratības pasākumu *ietekmi*. Juridisku iemeslu dēļ līgums tika izbeigts 2024. gada vidū. Komisija vēl nav pieņēmusi visaptverošu medijpratības stratēģiju.	
	5. c)	119	✓		Komisija ir ievērojami uzlabojusi koordināciju, lai veicinātu sinerģiju dezinformācijas apkarošanā. Tomēr vēl nav ieviesta visaptveroša medijpratības stratēģija.	
	6. a)	120	✓			
	6. b)	120	✓			
	6. c)	120	✓			
ĪZ 10/2021 “Dzimumu līdztiesības aspekta *integrēšana* ES budžetā: laiks vārdus pārvērst darbos”	1. a)	103	✓			
	1. b)	103	✓			
	1. c)	103	✓			
	1. d)	103	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	2. a)	104				
	2. b)	104			Komisija atjauninājа savas *labāka regulējuma* pamatnostādnes. Labāka regulējuma pamatnostādņu atjauninājums palīdz *ietekmes novērtējumos* un citos izvērtējumos labāk apzināt, atlasīt un kvalitatīvi un kvantitatīvi novērtēt būtisku ietekmi uz dzimumu līdztiesību saskaņā ar pieejamajiem datiem, vienlaikus ievērojot labāka regulējuma principu par proporcionālu analīzi. Komisija vēl nav veikusi ES finansēšanas programmu un instrumentu vajadzību un ietekmes dzimumaspekta analīzi vai ziņojusi par šādas analīzes rezultātiem ietekmes novērtējumos, citos izvērtējumos vai gada snieguma ziņojumos.	
	3. a)	105				
	3. b)	105				
	3. c)	105			Ieteikums tika daļēji ieviests, izmantojot 2021. gada pārskatīto labāka regulējuma rīkkopu (rīks Nr. 43 “Uzraudzības kārtība un rādītāji”) un saistībā ar jauno *Finanšu regulu*, ko piemēro kopš 2024. gada 30. septembra. Komisija nevarēs ieviest ieteikuma galvenās daļas, kamēr tā nebūs sākusi gatavot turpmāko tiesību aktu priekšlikumu saturu.	
	4. a)	107				

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	4. b)	107			Jaunā Finanšu regula, ko piemēro no 2024. gada 30. septembra, varētu veicināt dzimumu līdztiesības jautājuma ņemšanu vērā, kad tiks gatavota nākamā *daudzgadu finanšu shēma* (DFS). Komisija vēl nav iekļāvusi ar dzimumu saistītus mērķus un snieguma rādītājus turpmākos tiesību aktu priekšlikumos, jo priekšlikumi par DFS laikposmam pēc 2027. gada vēl nav pieņemti.	
	5. a)	108			Komisija ir izveidojusi pamatotu sistēmu dzimumu līdztiesības atbalstam piešķirtā un izlietotā finansējuma izsekošanai, ko var izmantot visām ES finansēšanas programmām, tostarp *Atveseļošanas un noturības mehānismam*. Sistēmas izsekošanas metodikā nav ņemta vērā iespējamā negatīvā ietekme, un Komisija dzimumu līdztiesības aspektu ļoti bieži novērtē ar 0* punktiem (aptuveni 20 % no ES budžeta). Šis vērtējums nozīmē, ka programmas ieguldījums dzimumu līdztiesībā ir neskaidrs.	
	5. b)	108				
	5. c)	108			Komisija nav sākusi analizēt, vai ir pamatoti konkrētu procentuālo daļu no ES budžeta izlietot dzimumu līdztiesības atbalstam. Tā uzskata, ka šīs analīzes grafiks ir atkarīgs no nākamās DFS sagatavošanas.	
	6	109				

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 11/2021 "Ārkārtas atbalsts ES piena ražotājiem 2014.–2016. gadā. Iespējas uzlabot efektivitāti nākotnē"	1. a)	83	✓			
	1. b)	83	✓			
	2. a)	87	✗		Komisija ne pieņēma, ne arī ieviesa ieteikumu.	
	2. b)	87	✓			
	3	89	✓			
ĪZ 12/2021 "Princips "piesārņotājs maksā" ES vides politikas jomās un darbībās nav piemērots konsekventi"	1. a)	72	✓			
	1. b)	72	✓			
	2. a)	73	✓		Direktīvas par atbildību vides jomā (DAVJ) novērtējums, kura mērķis ir novērtēt DAVJ kritēriju efektivitāti, lietderību, atbilstību, saskaņotību un ES pievienoto vērtību, ir ticis apstiprināts pēc *starpdienestu apspriešanās*. DAVJ novērtējums vēl nav publicēts.	
	2. b)	73	✓		Skatīt komentārus par 2. ieteikuma a) punktu.	
	3. a)	74	✓		Komisija ir uzsākusi dažas informēšanas darbības, kas paredzētas tās darbiniekiem, un dažas, kas tieši adresētas *vadošajām iestādēm*. Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm ir jāveic uzskatāmākas darbības, lai nodrošinātu, ka ES līdzekļus piesārņojuma likvidēšanai var izmantot tikai tad, ja attiecīgās iestādes ir veikušas visus vajadzīgos pasākumus ar mērķi iekasēt maksu no piesārņotāja par piesārņojumu, kuru tie ir izraisījuši.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	3. b)	74			Komisija ir veikusi dažas ierobežotas darbības ar mērķi veicināt finansiālā nodrošinājuma instrumentu izmantošanu DAVJ saistībām (mācību materiāli, darbsemināri, analīze par pašreizējo stāvokli saistībā ar finansiālā nodrošinājuma instrumentu izmantošanas līmeni). Komisijai jāveic padziļinātākas darbības, lai pilnībā izsvērtu, vai ar tiesību aktu izmaiņām nevarētu pieprasīt no uzņēmējiem finansiālo nodrošinājumu vides risku segšanai.	
ĪZ 13/2021 “ES centieni apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju banku sektorā ir sadrumstaloti, un to īstenošana ir nepietiekama”	1. a)	115			Komisija 2022. gadā publicēja ziņojumu par novērtējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuri skar iekšējo tirgu un attiecas uz pārrobežu darbībām (COM(2022) 554 final). Šis publicētais kopvērtējums atspoguļoja ģeogrāfisko dimensiju un ierobežotā mērā noteica prioritāros riskus (vienai nozarei). Pēc ES nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas satvara pārskatīšanas (pārskatīšanas ziņojums publicēts 2024. gada jūnijā) Komisijas pilnvaras attiecībā uz Savienības riska novērtējumiem tika grozītas, lai iekļautu īpašu atsauci uz “jomām un nozarēm”, bet līdz šim šīs pilnvaras nav piemērotas praksē. Kopumā ģeogrāfiskās dimensijas iekļaušana un risku prioritizēšana joprojām ir ļoti ierobežota.	
	1. b)	115			Komisija ir sagatavojusi trešo valstu sarakstu, izmantojot jaunu metodiku, kam būtu jāpalīdz labāk integrēt dažādus informācijas avotus. Tā rezultātā vairākas valstis ir iekļautas autonomajā ES sarakstā, tomēr resursu ierobežojumu dēļ tas joprojām ir izņēmuma gadījums.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	1. c)	115	✓			
	2	117	✓			
	3. a)	120	✓			
	3. b)	120	✓			
	3. c)	120	✓			
ĪZ 14/2021 "*Interreg* sadarbība: Eiropas Savienības pārrobežu reģionu potenciāls vēl nav pilnībā atraisīts"	1. b)	97	✓			
	3. a)	99	✓			
	3. b)	99	✓			
ĪZ 15/2021 "Aviopasažieru tiesības Covid-19 pandēmijas laikā: svarīgas tiesības nav aizsargātas, lai gan Komisija centās rīkoties"	1. a)	76	✓			
	1. b)	76	✓			
	1. c)	76	✓			
	1. d)	76	✓			
	1. e)	76	✓		Komisija ir veikusi dažus pasākumus, taču nav ierosinājusi tiesību aktus, lai mazinātu risku, ka iestājas pārvadātāja likviditātes krīze vai maksātnespēja, piemēram, var pārskatīt noteikumus par aviokompāniju finansiālajām spējām.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	2. a)	78	✓			
	2. b)	78	✓			
	3. a)	79	✓			
	3. b)	79	✓			
	3. c)	79	✓		Komisija novērtēja ES patērētāju tiesību aizsardzības tiesību aktu īstenošanas efektivitāti saskaņā ar Regulu par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā, tostarp kompetento iestāžu pilnvaru izmantošanu. Komisija nav sagatavojusi priekšlikumus, kuru mērķis būtu novērst nepilnības, kas konstatētas, īstenojot Regulu par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā.	
	4	80	✓			
ĪZ 16/2021 "Kopējā lauksaimniecības politika un klimats. Puse no ES izdevumiem klimata jomā, tomēr lauku saimniecību radīto emisiju apjoms nemazinās"	1. a)	93	✓			
	1. b)	93	✓			
	1. c)	93	✓		Komisija ir informējusi dalībvalstis par pasākumiem, kas būtu visefektīvākie, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas no lauksaimniecības dzīvniekiem un mēslošanas līdzekļiem. *Kopējās lauksaimniecības politikas* galīgajos plānos iekļauto darbību aplēstā ietekme uz lauksaimniecības dzīvnieku un mēslošanas līdzekļu radīto SEG emisiju samazināšanu ir pārāk neliela, lai to uzskatītu par efektīvu.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	2. a)	94	✓			
	2. b)	94	✓			
	3. a)	95	✗		Komisija ne pieņēma, ne arī ieviesa ieteikumu.	
	3. b)	95	✓			
ĪZ 17/2021 "ES sadarbība ar trešām valstīm atpakaļuzņemšanas jomā: attiecīgajiem pasākumiem ir ierobežoti rezultāti"	1. (pirmais ievilkums)	124	✓			
	1. (otrais ievilkums)	124	✓			
	2. (pirmais ievilkums)	125	✓			
	2. (otrais ievilkums)	125	✓			
	3	127	✓			
	4. (pirmais ievilkums)	135	✓			
	4. (otrais ievilkums)	135	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 18/2021 "Komisijas uzraudzība attiecībā uz dalībvalstīm, kuras beidz īstenot makroekonomikas korekciju programmu: atbilstošs instruments, kas jāracionalizē"	1. a)	94	✓			
	1. b)	94	✓			
	1. c)	94	✓			
	2. a)	96	✓	✗	Nav pierādījumu, ka pēcprogrammas uzraudzība tiks apturēta, pirms būs sasniegts 75 % slieksnis. Komisija atbildēja, ka Eurogrupa nav sniegusi pietiekamu atbalstu, lai attiecīgi grozītu tiesību aktus.	
	2. b)	96	✓		Lai gan uzraudzības darbības ir bijušas mazāk intensīvas, pēcprogrammas uzraudzības biežums un ilgums nav mainījies. Rezultātā slogs Komisijai un dalībvalstīm kopumā paliek nemainīgs.	
	2. c)	96	✓	✗	Attiecībā uz ieteikumu padarīt uzraudzības darbības mazāk apgrūtinošas un efektīvākas, Komisija nav ierosinājusi grozīt tiesību aktus vai mainīt savus norādījumus. Līdz šim nav pierādījumu par to, ka pastiprinātas uzraudzības ziņojumi tiktu sagatavoti retāk.	
	3. a)	99	✓		Reformas, kas pēc programmas beigām palika nepabeigtas, tiek uzraudzītas, izmantojot dažādus ekonomikas uzraudzības darba virzienus, tostarp Eiropas pusgadu un pēcprogrammas uzraudzību. Vēl ir jāpabeidz ECFIN ĢD iekšējā rokasgrāmatas par eurozonas ekonomikas korekciju programmām pārskatīšana un jāatjaunina datu nodrošināšanas nolīgumi starp pēcprogrammas uzraudzības valstīm un Komisiju.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	3. b)	99				
ĪZ 20/2021 "Ilgtspējīga ūdens izmantošana lauksaimniecībā: KLP līdzekļi drīzāk veicina lielāku, nevis efektīvāku ūdens patēriņu"	1.	92				
	2. a)	95				
	2. b)	95				
	2. c)	95				
	3. a)	98				
	3. b)	98			Komisija plāno 2024. gada novembrī sākto novērtējumu par lauku attīstības finansējuma un tirgus atbalsta ietekmi uz ūdens izmantošanu iekļaut kopējās lauksaimniecības politikas starpposma izvērtējumā. Starpposma izvērtēšana ir jāveic līdz 2026. gada decembrim, un tāpēc tas saskan ar mūsu īpašajā ziņojumā noteikto šā ieteikuma ieviešanas mērķtermiņu.	
ĪZ 21/2021 "Eiropas Savienības finansējums biodaudzveidībai un klimata pārmaiņām ES mežos: pozitīvi, taču ierobežoti rezultāti"	1. a)	74				
	1. b)	74				
	2. a)	74				
	2. b)	74				
	3. a)	74				

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	3. b)	74	✓			
ĪZ 22/2021 “Ilgtspējīgs finansējums: vajadzīga saskaņotāka ES rīcība, lai finansējumu novirzītu ilgtspējīgiem ieguldījumiem”	1. a)	85	✓			!
	1. b)	85	✓			
	1. c)	85	✓			
	2	86	✓			
	3. a)	87	✓			
	3. b)	87	✓			
	4. a)	88	✓			
	4. b)	88	✓			
	5. a)	90	✓		Komisijas dienestu darba dokumenta “Klimata integrēšanas arhitektūra 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmā” (SWD(2022) 225 final) 6. iedaļā ir noteikta principa “*nenodarīt (būtisku) kaitējumu*” īstenošanas kārtība ES budžetā. Tajā minēts, ka princips “nenodarīt (būtisku) kaitējumu” attiecas tikai uz 25 no 36 ES budžeta programmām un ka tādām programmām kā programma “Digitālā Eiropa” (lai finansētu projektus tādās jomās kā superdatošana vai mākslīgais intelekts) tas nav jāpiemēro.	
	5. b)	90	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	5. c)	90				
	5. d)	90			Par ES izdevumiem, kas saistīti ar 100 % klimata koeficienta piemērošanu, pamatojoties uz ES taksonomijas kritērijiem, Komisija ziņo tikai dažos 2023. gada *programmu snieguma pārskatos*. Tāpēc nav iespējams precīzi konsolidēt ES izdevumu kopsummu, kas saistīta ar 100 % klimata koeficienta piemērošanu.	
	6. a)	91			Pašlaik tiek izstrādāti kopīgi snieguma rādītāji, kam būtu jāļauj labāk uzraudzīt ES ilgtspējīgus ieguldījumus.	
	6. b)	91				
ĪZ 23/2021 “Augsta līmeņa korupcijas mazināšana Ukrainā: vairākas ES iniciatīvas, taču joprojām nepietiekami rezultāti”	1. a)	91				
	1. b)	91			Ukraina ir noteikusi sankcijas ievērojamām personām, kuras tiek turētas aizdomās par valsts drošības apdraudēšanu un iesaistīšanos koruptīvās darbībās. Sankcijas ietver ceļošanas aizliegumu un aktīvu iesaldēšanu, un tas faktiski ierobežo šo personu darbības gan iekšzemē, gan starptautiskā mērogā. ES pievienošanās procesa ietvaros Ukraina īsteno stingrus mehānismus augsta līmeņa korupcijas apkarošanai, tādējādi samazinot ES nepieciešamību noteikt atsevišķus ierobežojumus personām. Izņemot Ukrainas valsts sankcijas, ko piemēro Ukrainā, nav mehānisma, kas liegtu atsevišķiem ukraiņiem, kurus tur aizdomās par liela mēroga korupciju, iebraukt Eiropas Savienībā un izmantot savus aktīvus.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	1. c)	91	✓			
	2. a)	92	✓			
	2. b)	92	✓			
	3. a)	93	✓			
	3. b)	93	✓			
	3. c)	93	✓			
	4. a)	95	✓			
	4. b)	95	✓			
	5. a)	98	✓			
	5. b)	98	✓			
	6	99	✓			
	7. a)	102	✓			
	7. b)	102	✓		Šā ieteikuma ieviešana pašlaik nav iespējama Krievijas agresijas kara pret Ukrainu dēļ. Tomēr Komisija ir sniegusi atbalstu Ukrainas iestādēm, lai tās varētu veikt vairākas svarīgas reformas, kas ir pamats parāda moratoriju jautājuma risināšanai nākotnē.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 24/2021 "Uz sniegumu balstīta finansēšana kohēzijas politikā – vērtīgas ieceres, bet 2014.–2020. gada periodā šķēršļi saglabājās"	1. a)	128	✓		Komisija veica pasākumus, lai nodrošinātu, ka veicinošo nosacījumu izpilde ir pastāvīgs jautājums uzraudzības komitejas sanāksmju darba kārtībā. Komisija paļaujas uz katras dalībvalsts un attiecīgo administratīvo iestāžu sniegto informāciju par veicinošo nosacījumu izpildi, jo tā pati neveic uzraudzību un analīzi.	
	1. b)	128	✓		Lai gan Komisija pieņēma ieteikumu, tā savos *gada darbības pārskatos* nemaz nav ziņojusi par izpildes panākšanas darbībām, kas saistītas ar veicinošo nosacījumu izpildi dalībvalstīs. Tas bija saistīts ar vispārējo zemo neizpildes līmeni un ievērojamo progresu, kas panākts pēdējo divu gadu laikā.	
	2. a)	128	✓		Komisija veica pasākumus, lai nodrošinātu, ka tā savlaicīgi informē dalībvalstis par pieeju, kas jāpiemēro vidusposma pārskatam. Informācija, ko Komisija sniedza dalībvalstīm, nav pietiekami konkrēta, lai nodrošinātu, ka visu programmu vidusposma pārskatīšanā tiek piemērota skaidra un vienota pieeja. Mēs neatradām pietiekamus pierādījumus, kas parādītu, kā dalībvalstīm būtu jāpiešķir elastības summa atlikušajam laikposmam.	
	2. b)	128	✓		2025. gada vidusposma pārskatīšanas process vēl nav pabeigts. Tāpēc mēs nevaram novērtēt, vai Komisija attiecībā uz kohēzijas politikas fonda investīcijām minētajās dalībvalstīs ir ņēmusi vērā attiecīgos 2024. gada novērtējuma konstatējumus par to, kā dalībvalstis izmanto ANM. Šā ieteikuma ieviešanas termiņš vēl nav beidzies.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	3. a)	128	✓			
	3. b)	128	✓		Komisija izvērtē dalībvalstu pamatotos pieprasījumus grozīt izpildāmos nosacījumus vai sasniedzamo *iznākumu*/rezultātus, bet tā nav noteikusi konkrētus kritērijus šiem novērtējumiem.	
	4. a)	128	✓			
	4. b)	128	✓		Komisija valstu iestādēm darīja pieejamus norādījumus par to, kā nodrošināt pārliecību par to, ka tiek piemēroti noteikumi, kas reglamentē iekšējo tirgu (*publiskais iepirkums* un *valsts atbalsts*) shēmās, kurās izmanto "ar izmaksām nesaistītu finansējumu". Pievienotajā skaidrojumā nav norādītas minimālās kontroles prasības, kas vadošajām iestādēm vai īstenošanas struktūrām jāievēro, lai tās varētu sniegt pārliecību par atbilstību iekšējā tirgus noteikumiem, nepārbaudot atsevišķas darbības. *Revīzijas iestādēm* nav piešķirts konkrēts uzdevums, un nav precizētas sekas nepilnību gadījumā.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 25/2021 "*ESF* atbalsts ilgstoša bezdarba apkarošanai. Pasākumiem jābūt mērķtiecīgākiem, pielāgotiem un uzraudzītiem"	1	79	✓			
	2	79	✓			
	3	79	✓	✗	Pašlaik tiek veikts pētījums, kurā novērtē ilgstošiem bezdarbniekiem paredzēto "nodarbinātības pieejamības nodrošināšanas" pasākumu efektivitāti *ex post izvērtējuma* vajadzībām par 2014.–2020. gada periodu. Atbildes pasākumi, kuru pamatā būtu *ex post* izvērtējuma secinājumi par 2014.–2020. gada periodu, nav veikti.	
ĪZ 26/2021 "Izdevumu *pareizība* ES kohēzijas politikā: Komisija ik gadu sniedz informāciju par minimālo *aplēsto kļūdu līmeni*, kas nav galīgs"	1	77	✗	✗	Komisija ne pieņēma, ne arī ieviesa ieteikumu.	
	2. a)	83	✓		Komisija veica pasākumus, lai uzlabotu to, kā tās *atbilstības revīzijas* plāns atspoguļo riska novērtējumu, kā arī lai dokumentētu un skaidrotu izmaiņu iemeslus situācijās, kad tiek ņemti vērā citi faktori. Joprojām pastāv nepilnības attiecībā uz riska novērtējuma pilnīgumu un vēsturisko datu apkopošanu.	
	2. b)	83	✓			
	2. c)	83	✓			
	2. d)	83	✗	✗	Komisija ne pieņēma, ne arī ieviesa ieteikumu.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	3. a)	86			Savā 2021. gada pārskatā (5.62. punkts) un 2022. gada pārskatā (6.70. punkts) mēs konstatējām, ka Komisija ir uzlabojusi savu maksimālā riska novērtēšanas metodiku, iekļaujot papildinājumu nerevidētām *darbības programmām*. Joprojām pastāv trūkumi metodikā.	
	3. b)	86			Komisija ir uzlabojusi EMPL ĢD un REGIO ĢD gada darbības pārskatu sagatavošanu un precizē, kā tiek iegūta pārliecība par katru programmu. Īpaši mēs atzīstam uzlabojumus abu ģenerāldirektorātu 2024. gada darbības pārskatu projektos, kurus neoficiāli saņēmām pirms publicēšanas, bet kuri vēl nav apstiprināti.	
	4	88			Korporatīvās pārvaldības padome sniedza centrālajiem dienestiem norādījumus par *gada pārvaldības un snieguma ziņojuma* sagatavošanu. Uzskatām, ka attiecīgie norādījumi būtu jāsagatavo gada pārvaldības un snieguma ziņojuma īpašniekam, t. i., komisāru kolēģijai, nevis Korporatīvās pārvaldības padomei. Turklāt vairākos ziņojumos esam norādījuši uz problēmām saistībā ar datu kvalitāti gada pārvaldības un snieguma ziņojumā kā uz problēmu, kas atkārtojas.	

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
ĪZ 27/2021 "ES atbalsts tūrismam – ir vajadzīgs jauns stratēģiskais virziens un labāka finansēšanas pieeja"	1	74	✓			
	2	76	✓			

Avots: ERP.

12.2 pielikums. 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude – citas revidējamās vienības

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Savlaicīguma līmenis: ieviests savlaicīgi; ieviests novēloti; termiņš vēl nav beidzies; nav turpmāku pasākumu; savlaicīgums nav novērtēts.

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
Vienotā noregulējuma valde (VNV)						
ĪZ 01/2021 "Noregulējuma plānošana saskaņā ar vienoto noregulējuma mehānismu"	1. a)	112				
	1. b)	112				
	1. c)	112			Saskaņā ar 2022. gada noregulējuma plānošanas rokasgrāmatu iekšējām noregulējuma grupām ir jāziņo par būtiskām novirzēm no VNV politikas – iepriekš šādas prasības nebija. Termins "būtisks" noregulējuma plānošanas rokasgrāmatā nav skaidrots, tādēļ iekšējās noregulējuma grupas to var interpretēt pēc saviem ieskatiem.	
	2. a)	115				

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	2. b)	115	✓		2020. gada noregulējuma plānošanas cikla pabeigšana aizkavējās par astoņiem mēnešiem. 2021. un 2022. gada noregulējuma plānošanas cikli aizkavējās par trīs mēnešiem, kas ir piecu mēnešu uzlabojums salīdzinājumā ar 2020. gada noregulējuma plānošanas ciklu. Nav datu par 2023. gada noregulējuma plānošanas ciklu. VNV nepabeidza ikgadējos noregulējuma plānošanas ciklus noteiktajā termiņā (sk. Īpašā ziņojuma 01/2021 9., 77. un 115. punktu).	
	3. a)	119	✓			
	3. b)	119	✓	✗	VNV ir izstrādājusi kvantitatīvus kritērijus attiecībā uz saviem darbiniekiem. Par šiem kritērijiem nav panākta vienošanās ar valstu noregulējuma iestādēm. VNV nav izstrādājusi kvalitatīvus kritērijus. Lai nodrošinātu pienācīgu personāla sastāvu iekšējām noregulējuma grupām, ir vajadzīgi gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi kritēriji.	
Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*)						
ĪZ 08/2021 “*Frontex* atbalsts ārējo robežu pārvaldībai līdz šim nav bijis pietiekami efektīvs”	1. a) i)	90	✓			
	1. a) ii)	90	✓			
	1. a) iii)	90	✓			
	1. a) iv)	90	✓		Vēl nav ieviesta nedz automatizēta informācijas apmaiņa starp valstu sistēmām un *EUROSUR* datubāzi, nedz automatizēta tulkošana; projekts tiek īstenots.	
	1. b)	90	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	2. a) i)	92	✓			
	2. a) ii)	92	✓			
	2. a) iii)	92	✓	✗	Robežsargiem joprojām nav uzticamas piekļuves visiem attiecīgajiem riska analīzes produktiem.	
	3. a)	94	✓			
	3. b) i)	94	✓			
	3. b) ii)	94	✓		Galvenais neaizsargātības novērtēšanas process tiek veikts atsevišķi katrai dalībvalstij. Lai gan *Frontex* dažkārt veic reģionālus neaizsargātības novērtējumus, tie nav sistemātiski.	
	3. b) iii)	94	✓	✗	Nekas nav darīts, lai uzraudzītu gadījumus, kad rīcība konstatēto neaizsargāto posmu novēršanai konkrētā valstī var izraisīt domino efektu kaimiņvalstīs.	
	4. a)	97	✓	✗	Laikposmā no 2020. līdz 2024. gadam *Frontex* nebija organizējusi nevienas ātrās reaģēšanas mācības.	
	4. b)	97	✓			
	4. c)	97	✓			
	4. d)	97	✓			
	5. a)	101	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	5. b)	101	✓			
Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD)						
ĪZ 09/2021 "Dezinformācija, kas skar Eiropas Savienību, tiek apkarota, bet nav iegrožota"	2. a)	113	✓			
	2. b)	113	✓			
	2. c)	113	✓			
	2. d)	113	✓		EĀDD Stratēģiskās komunikācijas nodaļa kopš 2022. gada marta publicē gada darbības pārskatus. Tā arī sagatavo plānus nākamajam gadam, pamatojoties uz darbību rezultātiem. Lai gan daži projekti pašlaik tiek individuāli izvērtēti, nav oficiāla izvērtēšanas procesa attiecīgo nodaļu līmenī.	
	3. a)	115	✓		Mēs ieteicām EĀDD pieprasīt detalizētas atsauksmes no dalībvalstīm par to zemās iesaistes iemesliem ātrās reaģēšanas sistēmā (*RAS*) un veikt nepieciešamos operatīvos pasākumus to novēršanai. Mēs uzskatām, ka šis ieteikums vairs nav aktuāls, jo, reaģējot uz Krievijas 2022. gadā uzsākto agresijas karu pret Ukrainu, dalībvalstis ir palielinājušas savu attiecīgo iesaistes līmeni *RAS*.	
	3. b)	115	✓			
	3. c)	115	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
Eiropas Banku iestāde (EBI)						
ĪZ 13/2021 "ES centieni apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju banku sektorā ir sadrumstaloti, un to īstenošana ir nepietiekama"	3. d)	120	✓			
	3. e)	120	✓			
	4. a)	122	✓			
	4. b)	122	✓			
	4. c)	122	✓			
Eiropas Centrālā banka (ECB)						
ĪZ 13/2021 "ES centieni apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju banku sektorā ir sadrumstaloti, un to īstenošana ir nepietiekama"	4. d)	122	✓			
	4. e)	122	✓			

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības aģentūra (Eiropols)						
ĪZ 19/2021 "Eiropola atbalsts migrantu kontrabandas apkarošanai: vērtīgs partneris, bet nepietiekami izmantoti datu avoti un rezultātu mērīšana"	1. a)	75	✓	▬		✓
	1. b)	75	✓	▬		✓
	1. c)	75	✓	▬		✓
	2. a)	77	✓	▬		✓
	2. b)	77	✓	▬		!
	2. c)	77	✓	▬		✓
	3. a)	80	✓	▬		!
	3. b)	80	✓	✗	Eiropols nav izstrādājis īpašus rādītājus attiecībā uz centieniem apkarot dokumentu *viltošanu* un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.	✗
	3. c)	80	✓	▬		!
	3. d)	80	✓	▬		✓

Ziņojuma numurs un nosaukums	Nr.	ĪZ punkts	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu		
				Ieviešanas līmenis	Piezīmes	Savlaicīguma līmenis
	4. a)	82			Eiropols izmanto operatīvās darba grupas mehānismu, lai par prioritāti noteiktu tās operatīvās darbības, kuras vērstas uz noziedzīgām darbībām saistībā ar ļoti svarīgiem mērķiem (*HVT*), kas rada vislielāko risku ES iekšējai drošībai. Līmeņos, kas zemāki par HVT līmeni, pašlaik tiek pārskatīti pašreizējie prioritāšu noteikšanas kritēriji un ienākošo lietu kategorizācija (pamata, zemas un augstas prioritātes lietās). Šī pārskatīšana paredz ieviest īpašu vienotu lietu pārvaldības lietojumprogrammu, lai izskatītu visas operatīvās lietas, kurām noteikta prioritāte. Lietojumprogrammu paredzēts ieviest 2025. gadā.	
	4. b)	82			Skatīt komentārus par 4. ieteikuma a) punktu.	

Avots: ERP.

Papildinājums

Ziņošana

(saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 806/2014 92. panta 4. punktu)

Par jebkādām iespējamām saistībām, kas izriet no šajā regulā paredzēto Komisijas un Padomes uzdevumu īstenošanas 2024. finanšu gadā

Ievads

Juridiskais pamats

01 Vienotā noregulējuma mehānisma (VNM) regulas 92. panta 4. punktā noteikts, ka ERP ziņo par jebkādām iespējamām saistībām (Vienotās noregulējuma valdes (VNV), Padomes, Komisijas vai citām saistībām), kas izriet no šajā Regulā paredzēto VNV, Padomes un Komisijas uzdevumu īstenošanas. Šis papildinājums attiecas uz Komisijas un Padomes iespējamām VNM saistībām. VNV iespējamās saistības ir apskatītas mūsu gada ziņojumā par ES aģentūrām attiecībā uz 2024. finanšu gadu. Komisijas un Padomes VNM iespējamās saistības ir aplūkotas arī mūsu atzinumā par ES konsolidēto pārskatu ticamību (sk. II punktu ticamības deklarācijā, ko ERP sagatavo Eiropas Parlamentam un Padomei – neatkarīga revidenta ziņojums).

Iespējamās saistības: definīcija un atzīšanas kritēriji

02 Iespējamās saistības definē šādi:

- vai nu iespējami pienākumi, kuri izriet no pagātnes notikumiem un kuru esamība tiks apstiprināta tikai, iestājoties vai neiestājoties vienam vai vairākiem neskaidriem nākotnes notikumiem, kas pilnībā neatrodas Eiropas Savienības kontrolē, vai

- pašreizējs pienākums, kas izriet no iepriekšējiem notikumiem, bet kuru neatzīst, jo nav ticams, ka pienākuma izpildei būs vajadzīga saimnieciskos labumus vai pakalpojumu potenciālu ietverošu saimniecisko resursu aizplūde, vai gadījumi, kad pienākuma apmēru nevar pietiekami ticami novērtēt.

03 Lai noteiktu, vai ir jāuzrāda iespējamās saistības vai jāparedz uzkrājumi, ir jāizvērtē saimniecisko resursu (parasti naudā) aizplūdes varbūtība. Ja resursu aizplūdes varbūtība nākotnē ir:

- ticama, tad ir jāparedz uzkrājumi;

- iespējama, tad ir jāuzrāda iespējamās saistības;

- maznozīmīga, tad saistības nav jāuzrāda.

Pamatinformācija par iespējamām saistībām, kas attiecas uz vienoto noregulējuma mehānismu

04 Veicot savus uzdevumus saskaņā ar VNM regulu, VNV, Padomei un Komisijai var rasties iespējamas saistības, kas izriet no notiekošas tiesvedības (ES vai valstu tiesās) saistībā ar:

- **to lēmumiem par noregulējuma veikšanu un noregulējuma neveikšanu**[1] – gan lēmumu piemērot, gan nepiemērot noregulējuma instrumentus var apstrīdēt tiesā;

- **principu "neviens kreditors nav sliktākā situācijā"** – lai aizsargātu pamattiesības uz īpašumu, VNM regulā noteikts, ka neviens kreditors noregulējuma gadījumā nedrīkst ciest lielākus zaudējumus, nekā tos, kas būtu radušies parastā maksātnespējas procesā. Pamatojoties uz šo principu, tiem kreditoriem, kuri parastas maksātnespējas procedūras gadījumā būtu bijuši labākā stāvoklī, ir jāsaņem kompensācija no vienotā noregulējuma fonda. Lai novērtētu kreditoriem un akcionāriem piemēroto režīmu, ir jāaprēķina atšķirīgās attieksmes vērtība.

[1] Tiesa 2024. gada 18. jūnija spriedumā (lieta C-551/22 P) konstatēja, ka ES tiesās var apstrīdēt tikai Komisijas apstiprināšanas lēmumus (sk. ***10***. punktu).

Apsvērumi

I daļa. Komisijas iespējamās saistības

05 ***1. tabulā*** ir parādīts ar VNM saistīto tiesvedībā esošo lietu skaits, kas potenciāli skar Komisiju saistībā ar tās uzdevumu izpildi saskaņā ar VNM regulu, un attiecīgās iespējamās saistības 0 EUR, kā norādīts Komisijas pārskatos, kā arī attiecīgie uzkrājumi 0 EUR, kā iegrāmatots šajos pārskatos.

1. tabula. Ar VNM saistītas tiesvedībā esošas lietas, kas potenciāli skar Komisiju, un attiecīgās iespējamās saistības un uzkrājumi

Lietas ierosinātas saistībā ar	ES tiesās izskatāmo lietu skaits	Attiecīgās iespējamās saistības, kas uzrādītas Komisijas pārskatos (*miljoni EUR*)	Attiecīgie uzkrājumi, kas iegrāmatoti Komisijas pārskatos (*miljoni EUR*)
	(Skaitļi iekavās atspoguļo skaitļus no mūsu 2023. gada ziņojuma)		
Noregulējuma lēmumi un lēmumi par noregulējuma neveikšanu	**6 (12)**	**0 (0)**	**0 (0)**
Banco Popular Español S.A. (BPE) noregulējums	*4 (8)*	*0 (0)*	*0 (0)*
Noregulējums attiecībā uz Sberbank d.d. un Sberbank banka d.d. un lēmums neveikt Sberbank Europe AG noregulējumu	*2 (4)*	*0 (0)*	*0 (0)*
Principa "neviens kreditors nav sliktākā situācijā" lēmumi	**2 (0)**	**0 (nepiemēro)**	**0 (nepiemēro)**
KOPĀ	**8 (12)**	**0 (0)**	**0 (0)**

Avots: Komisijas 2024. gada pārskati un Komisijas sniegtā papildu informācija, kā arī informācija no curia.europa.eu.

06 Komisija 2017. gada 7. jūnijā apstiprināja VNV noregulējuma lēmumu attiecībā uz ***Banco Popular Español S.A.*** (*BPE*). 2025. gada vidū ES tiesās izskatīšanā bija četras lietas[2], kas šajā ziņā ietekmētu Komisiju, savukārt savā 2023. gada pārskatā mēs norādījām, ka ir astoņas šādas lietas. Šis neizskatīto lietu skaita samazinājums ir skaidrojams ar šādām norisēm:

- četras 2017. gadā iesniegtās lietas[3], kas nav parauglietas un ietekmē Komisiju, mūsu 2023. gada ziņojumā nebija minētas;
- no četrām apelācijas sūdzībām, kurās atbildētāja bija Komisija un kuras bija iesniegtas pret Vispārējās tiesas lēmumiem attiecībā uz *BPE* pilotlietām[4], vienu apelācijas sūdzības iesniedzēja atsauca un svītroja no reģistra[5], vienu ar Tiesas rīkojumu svītroja no reģistra[6] un divas noraidīja[7];
- visas četras zaudējumu atlīdzināšanas lietas[8], kas Vispārējā tiesā iesniegtas 2022. gadā, ir atsauktas.

07 Komisija 2022. gada 1. martā apstiprināja VNV noregulējuma lēmumu attiecībā uz ***Sberbank banka d.d.*** un ***Sberbank d.d.*** Tajā pašā dienā VNV pieņēma arī lēmumu par ***Sberbank Europe AG*** noregulējuma neveikšanu. 2025. gada vidū ES tiesās izskatīšanā bija divas lietas[9], kas šajā ziņā ietekmē Komisiju, savukārt savā 2023. gada pārskatā mēs norādījām, ka ir četras šādas lietas. Šis neizskatīto lietu skaita samazinājums ir skaidrojams ar turpmāk minētajām norisēm.

- Tika noraidītas turpmākas prasības atcelt[10] Vispārējās tiesas un EST spriedumus (rīkojumus) attiecībā uz divām prasībām[11] atcelt Komisijas lēmumu par apstiprināšanu. Tomēr šīs divas prasības joprojām ir atvērtas.

---

2 Lietas T-678/17, T-600/17, T-499/17 un T-498/17.

3 Lietas T-678/17, T-600/17, T-499/17 un T-498/17.

4 Lietas C-448/22 P, C-535/22 P, C-539/22 P un C-541/22 P.

5 Lieta C-539/22 P.

6 Lieta C-448/22 P.

7 Lietas C-535/22 P un C-541/22 P.

8 Lietas T-294/22, T-474/22, T-475/22 un T-477/22.

9 Lietas T-523/22 un T-524/22.

10 Lietas C-690/23 P(I), C-693/23 P(I), C-708/23 P un C-709/23 P.

11 Lietas T-523/22 un T-524/22.

- Vēl divas prasības[12], kurās arī bija prasīts atcelt Komisijas lēmumu par apstiprināšanu, Vispārējā tiesa pasludināja par nepieņemamām, taču prasītāji pārsūdzēja noraidošos rīkojumus[13]. Turklāt viena 2022. gada prasība[14], kurā bija prasīts atcelt Komisijas lēmumu par apstiprināšanu un kuru Vispārējā tiesa pasludināja par nepieņemamu, taču attiecībā uz kuru prasītājs noraidošo rīkojumu pārsūdzēja[15], mūsu 2023. gada pārskatā nebija minēta.

- Trīs apelācijas sūdzības, kurās prasītāji pārsūdzēja rīkojumus noraidīt lietās T-525/22, T-526/22 un T-527/22, tika noraidītas 2025. gada maijā[16].

08 2025. gada martā tika iesniegtas divas prasības[17] par VNV lēmumiem "Neviens kreditors nav sliktākā situācijā" attiecībā uz *Sberbank banka d.d.* un *Sberbank d.d.* Komisija iestājas lietā, lai aizstāvētu VNM regulas un VNV lēmumu tiesiskumu.

09 Komisija uzskata, ka nelabvēlīga iznākuma iespējamība šajās lietās ir maznozīmīga, tāpēc tā nebija uzrādījusi nekādas iespējamās saistības un nebija iegrāmatojusi nekādus uzkrājumus šajā nolūkā.

10 Turklāt Komisija iesniedza apelācijas sūdzību[18] pret Vispārējās tiesas nolēmumu citā lietā[19] par to, ka prasība tika iesniegta tikai pret VNV noregulējuma lēmumu, nevis pret Komisijas lēmumu, ar kuru apstiprināta VNV noregulējuma shēma. Tiesa 2024. gada 18. jūnija spriedumā konstatēja, ka ES tiesās var apstrīdēt tikai Komisijas apstiprināšanas lēmumus.

---

12 Lietas T-525/22 un T-526/22.

13 Lietas C-791/23 P un C-792/23 P.

14 T-527/22.

15 C-793/23 P.

16 Lietas C-791/23 P, C-792/23 P un C-793/23 P.

17 Lietas T-147/25 un T-149/25.

18 Lieta C-551/22 P.

19 Lieta T-481/17.

II daļa. Padomes iespējamās saistības

11 ***2. tabulā*** ir parādīts ar VNM saistīto tiesvedībā esošo lietu skaits, kas potenciāli skar Padomi saistībā ar tās uzdevumu izpildi saskaņā ar VNM regulu, un attiecīgās iespējamās saistības 0 EUR, kā norādīts Padomes pārskatos, kā arī attiecīgie uzkrājumi 0 EUR, kā iegrāmatots šajos pārskatos.

2. tabula. Ar VNM saistītas tiesvedībā esošas lietas, kas potenciāli skar Padomi, un attiecīgās iespējamās saistības un uzkrājumi

Lietas ierosinātas saistībā ar	ES tiesās izskatāmo lietu skaits	Attiecīgās iespējamās saistības, kas uzrādītas Padomes pārskatos (*miljoni EUR*)	Attiecīgie uzkrājumi, kas iegrāmatoti Padomes pārskatos (*miljoni EUR*)
	(Skaitļi iekavās atspoguļo skaitļus no mūsu 2023. gada ziņojuma)		
Noregulējuma lēmumi un lēmumi par noregulējuma neveikšanu	**0 (0)**	**Nav piemērojams**	
Principa "neviens kreditors nav sliktākā situācijā" lēmumi	**0 (0)**	**Nav piemērojams**	
KOPĀ	0 (0)	0 (0)	0 (0)

Avots: Padomes 2024. gada pārskati un Padomes sniegtā papildu informācija, kā arī informācija no curia.europa.eu.

12 Padome nav uzrādījusi nekādas iespējamās saistības (vai iegrāmatojusi jebkādus uzkrājumus), kas izriet no tās uzdevumu izpildes saskaņā ar VNM regulu, jo ES tiesās nav izskatīšanā esošu lietu, kurās Padome būtu atbildētāja un no kurām varētu izrietēt iespējamas saistības.

Iestāžu atbildes uz Pārskatu par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā

Saturs

		Lpp.
1. nodaļa	Ticamības deklarācija un tās pamatojuma informācija	
	Eiropas Komisijas atbildes	443
2. nodaļa	Budžeta un finanšu pārvaldība	
	Eiropas Komisijas atbildes	450
3. nodaļa	Rezultātu sasniegšana ar ES budžetu	
	Eiropas Komisijas atbildes	455
4. nodaļa	Ieņēmumi	
	Eiropas Komisijas atbildes	461
5. nodaļa	Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma	
	Eiropas Komisijas atbildes	464
6. nodaļa	Kohēzija, noturība un vērtības	
	Eiropas Komisijas atbildes	472
7. nodaļa	Dabas resursi un vide	
	Eiropas Komisijas atbildes	483
8. nodaļa	Migrācija un robežu pārvaldība Drošība un aizsardzība	
	Eiropas Komisijas atbildes	487

9. nodaļa	**Kaimiņattiecības un pasaule**	
	Eiropas Komisijas atbildes	**492**
10. nodaļa	**Eiropas publiskā pārvalde**	
	Eiropas Parlamenta atbildes	**496**
	Eiropas Komisijas atbildes	**499**
11. nodaļa	**Atveseļošanas un noturības mehānisms**	
	Eiropas Komisijas atbildes	**501**
12. nodaļa	**Mūsu 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude**	
	Eiropas Komisijas atbildes	**514**
	Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras (*Frontex*) atbildes	**529**
	Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības aģentūras (Eiropola) atbildes	**530**

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 1. NODAĻU "TICAMĪBAS DEKLARĀCIJA UN TĀS PAMATOJUMA INFORMĀCIJA"

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Lai gan 2024. gadā norisinājās Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un pieauga globālā nenoteiktība, humanitārās krīzes, dabas katastrofas un ekonomikas satricinājumi, Eiropas Savienība un tās budžets joprojām bija stabilitātes, noturības un stratēģisko investīciju avots. Komisija turpināja par prioritāti noteikt nodokļu maksātāju naudas vislabāko iespējamo izlietojumu, lai nodrošinātu, ka ES budžets tiek izlietots atbildīgi un pareizi.

Īstenojot dalītu pārvaldību, Komisija un dalībvalstu iestādes veic simtiem tūkstošu pārbaužu[1]. Pamatojoties uz šo pārbaužu rezultātiem un iekšējā revidenta vispārējā secinājumā apstiprināto, Komisija uzskata, ka ES 2024. gada budžets bija labi aizsargāts pret izdevumu kļūdām un krāpšanu.

Sākot no 2024. gada, Komisija sagatavo secinājumu par ES budžeta aizsardzības līmeni daudzgadu finanšu shēmas (DFS) kategoriju līmenī. Tas ir tāpēc, ka Komisija vairs nevar noteikt kvantitatīvu risku maksājuma (un slēgšanas laikā) laikā attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) 2023.–2027. gadam. Minētā iemesla dēļ kategorijā "Dabas resursi un vide" ir izmantots jauns rādītājs: to izdevumu īpatsvars, ko uzskata par zema riska izdevumiem. Visās pārējās DFS kategorijās riskus maksājuma un slēgšanas laikā joprojām nosaka kvantitatīvi.

DFS kategorijās, kurās risku maksājuma laikā nosaka kā kvantitatīvu risku, izņemot kategoriju "Kohēzija, noturība un vērtības", minētais risks 2024. gadā saglabājās zem 2 % būtiskuma robežvērtības. Tas atbilst iepriekšējiem gadiem. Šīs stabilitātes pamatā ir tas, ka liela daļa izdevumu 2024. gadā joprojām attiecas uz 2014.–2020. gada periodu ar nemainīgiem noteikumiem, sistēmām un īstenošanas struktūrām.

Dabas resursu un vides jomā zema riska izdevumu īpatsvars bija 77 %, kas ir augstāks par pēdējo sešu gadu vidējo rādītāju (64 %).

Komisija pieņem zināšanai Eiropas Revīzijas palātas (ERP) paziņoto aplēsto kļūdu līmeni (3,6 %), kas ir zemāks nekā 2023. gadā (5,6 %) un 2022. gadā (4,2 %), bet augstāks nekā 2016.–2021. gada vidējais rādītājs (2,8 %).

Izdevumu kategorijās "Kohēzija, noturība un vērtības" un "Kaimiņattiecības un pasaule" ir būtiska atšķirība starp Komisijas aplēsto risku maksājuma laikā un ERP kļūdu līmeni. Šīs neatbilstības iemesls galvenokārt ir faktu, piemērojamo noteikumu un metodisko pieeju atšķirīga interpretācija. Ņemot vērā šīs neatbilstības, jo īpaši atbildot uz Parlamenta pieprasījumu[2], Komisija un ERP 2025. gada pavasarī rīkoja vairākus darbseminārus šo atšķirību apspriešanai. Lai gan Komisijas un ERP dažādās funkcijas un pilnvaras neļauj pilnībā saskaņot piemērotās metodikas[3], šā pasākuma mērķis bija

[1] Sīkāku informāciju skatīt Komisijas dienestu gada darbības pārskatos.

[2] Skatīt Parlamenta 2024. gada 11. aprīļa rezolūciju par ES 2022. finanšu gada budžeta izpildes apstiprināšanu, III iedaļu "Komisija un izpildaģentūras", 134. punkta i) apakšpunktu.

[3] Skatīt Parlamenta pētījumu *Error rates compared – Methodologies underpinning the European Commission's risk at payment/closure and the European Court of Auditors' estimated level of error* (Kļūdu īpatsvara

veicināt kopīgu izpratni par attiecīgajām metodikām un samazināt viedokļu atšķirības. Komisija vēlas šo dialogu turpināt.

Attiecībā uz visām kategorijām, kurās ir noteikts kvantitatīvais risks maksājuma laikā, Komisija uzskata, ka visreprezentatīvākais rādītājs dalībvalstu un tās dienestu veiktajām darbībām ir risks slēgšanas laikā, ar kuru mēra atlikušo kļūdu līmeni pēc visām *ex post* pārbaudēm un korekcijām. Saskaņā ar aplēsēm 2024. gadā visās attiecīgajās DFS kategorijās[4] risks slēgšanas laikā ir zemāks par 2 % būtiskuma slieksni un atbilst iepriekšējiem gadiem.

Kopumā Komisija cenšas panākt pareizo līdzsvaru starp zemu kļūdu līmeni, ātriem maksājumiem un saprātīgām kontroles izmaksām visiem īstenošanas un kontroles ķēdes dalībniekiem, lai savlaicīgi sasniegtu visus savas politikas mērķus.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Revīzijas konstatējumi

Pārskatu ticamība

Komisija atzinīgi vērtē to, ka jau 18. gadu pēc kārtas ERP vērtē ES pārskatus kā tādus, kuros nav būtisku kļūdu.

Darījumu ticamība

Ieņēmumi

Attiecībā uz ES budžeta ieņēmumu daļu (1.12.a punkts) Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP vēlreiz uzskata, ka ieņēmumos nav būtisku kļūdu un ka ieņēmumu pārvaldības sistēmas kopumā bijušas efektīvas.

Izdevumi

Komisija piekrīt ERP viedoklim, ka veids, kādā līdzekļi tiek izmaksāti, ietekmē kļūdu risku (1.15. punkts), un jo īpaši tam, ka kļūdu risks ir zemāks izdevumiem, uz kuriem attiecas vienkāršoti noteikumi (galvenokārt uz maksājumtiesībām balstītos maksājumos).

Tāpēc Komisija turpina rīkoties, lai vienkāršotu noteikumus, un tas atbilst arī Parlamenta prasībām[5]. Tas cita starpā ietver vienkāršotu izmaksu iespēju veicināšanu un ar izmaksām nesaistītu finansēšanu. 2024. gadā palielinājās vienkāršotu finansēšanas shēmu izmantošana dažādās

salīdzinājums – metodes, kas ir pamatā Eiropas Komisijas riskam maksājumu/slēgšanas laikā, un Eiropas Revīzijas palātas aplēstais kļūdu līmenis), Budžeta atbalsta nodaļa – Budžeta lietu ģenerāldirektorāts PE 772.485–2025. gada marts.

[4] Attiecībā uz dabas resursiem un vidi to nevar izteikt kvantitatīvi, jo vairs nepastāv risks maksājuma laikā.

[5] Skatīt, piemēram, Parlamenta 2025. gada 7. maija rezolūciju par ES 2023. finanšu gada budžeta izpildes apstiprināšanu, III iedaļu "Komisija un izpildaģentūras", 53. punkta viii) apakšpunktu.

politikas jomās, ieskaitot vienreizēju maksājumu izmantošanu pētniecības un veselības iniciatīvās. Attiecībā uz kohēzijas politiku Komisija turpināja veicināt vienkāršotu izmaksu iespēju vai "ar izmaksām nesaistīta finansējuma" izmantošanu 2021.–2027. gada programmās. Turklāt attiecībā uz racionalizētām finansēšanas pieejām šai tendencei atbilst KLP pāreja uz modeli, kas vairāk balstīts uz sniegumu.

Kopumā, pamatojoties uz tās rīcībā esošo detalizēto informāciju, Komisija uzskata, ka riska līmeņi nav vienādi. Risks vienā un tajā pašā politikas jomā un pat izdevumu programmā var atšķirties.

Komisija izmanto uzticamu, pārbaudītu un uz pierādījumiem balstītu informāciju, ko tā ieguvusi, veicot pārbaudes un detalizētas analīzes, kā arī datus par dalībvalstu kontroles pasākumu rezultātiem. Tas ļauj Komisijai iedalīt attiecīgos izdevumus trīs riska līmeņos:

- **zemāka riska izdevumi**, kuru risks maksājuma laikā ir zemāks par 2 % vai kuri ir "zema riska" saskaņā ar kvalitatīvo novērtējumu dalībvalstu sistēmās attiecībā uz KLP 2023.–2027. gada izdevumiem un kuri veido **54,7 %** no kopējiem ES budžeta izdevumiem (67 % 2023. gadā),

- **vidēja riska izdevumi**, kuru risks maksājuma laikā ir no 2 % līdz 2,5 % vai kuri ir "vidēja riska" saskaņā ar kvalitatīvo novērtējumu dalībvalstu sistēmās attiecībā uz izdevumiem saskaņā ar KLP 2023.–2027. gadam un kuri veido **24,5 %** no kopējiem izdevumiem (9 % 2023. gadā), un

- **augstāka riska izdevumi**, kuru risks maksājuma laikā ir augstāks par 2,5 % vai kuri ir "augsta riska" saskaņā ar kvalitatīvo novērtējumu dalībvalstu sistēmās attiecībā uz KLP 2023.–2027. gada izdevumiem un kuri veido **20,8 %** no kopējiem izdevumiem 2024. gadā (24 % 2023. gadā).

Zemāka riska izdevumu īpatsvara samazinājums salīdzinājumā ar 2023. gadu ir skaidrojams ar to, ka Komisija vienoto likmi 2 % apmērā izmantoja apzināti piesardzīgi visām 2021.–2027. gada kohēzijas programmām, kā arī visām 2014.–2020. gada kohēzijas programmām, kurās vēl nebija iesniegtas apliecinājumu paketes un kurās aplēstais kļūdu īpatsvars pagājušajā gadā bija mazāks par 2 %.

Konkrētāk, riska līmenis ir analizēts katrā DFS kategorijā.

- Attiecībā uz "**vienoto tirgu, inovāciju un digitālo jomu**" (1.19. punkts) Komisija pieņem zināšanai ERP aplēsto kļūdu līmeni, kas atbilst iepriekšējo gadu līmenim. Komisija atzīst, ka galvenais kļūdu avots joprojām ir personāla izmaksas, kas loģiski izriet no tā, ka šīs izmaksas veido lielāko daļu no kopējām izmaksām, ko saņēmēji deklarējuši pamatprogrammās "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa". Pamatprogramma "Apvārsnis 2020" jau bija nozīmīgs pasākums noteikumu par attiecinātajām izmaksām vienkāršošanā un saskaņošanā, ieskaitot attiecībā uz personāla izmaksu aprēķināšanu. Fiksētas summas finansējuma plašāka izmantošana pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" ietvaros un nesenā vienības izmaksu ieviešana personāla izmaksām samazina administratīvo slogu saņēmējiem, un paredzams, ka tas vēl vairāk samazinās kļūdu risku. Attiecībā uz citām tiešajām izmaksām, piemēram, attiecībā uz kļūdām personāla izmaksās, Komisija turpina mazināt kļūdu risku, informējot saņēmējus komunikācijas pasākumos un tīmekļseminārос, sniedzot norādījumus pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" dotāciju nolīguma paraugā ar norādījumiem un pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" dotāciju nolīgumā ar norādījumiem, kā arī mudinot izmantot Pētniecības uzziņu dienestu.

- Attiecībā uz “**kohēziju, noturību un vērtībām”** (1.20. punkts) Komisija norāda, ka ir samazinājies ERP aplēstais kļūdu īpatsvars salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu un ka šogad ir samazinājusies starpība starp Komisijas noteikto risku maksājuma laikā un ERP aplēsto kļūdu līmeni. Komisija arī lēš, ka 2024. gadā risks maksājuma laikā joprojām būs būtisks līdz 2,9 % dažādiem fondiem un budžeta instrumentiem DFS 2. izdevumu kategorijā. Tas ir neliels pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējos gados ziņotajiem rādītājiem, tomēr zemāks par ERP aprēķināto. Komisija starpību starp Komisijas aplēsto risku maksājuma laikā un ERP aplēsto kļūdu līmeni saista ar atšķirīgām metodiskām pieejām (1.31.–1.34. punkts), kā arī atsevišķos gadījumos ar atšķirīgām faktu vai piemērojamo noteikumu interpretācijām. Lai gan Komisija neuzskata, ka visi gadījumi, par kuriem ERP ziņojusi kā par kvantificētām kļūdām, ir pārkāpumi saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu, tā pienācīgi pārbaudīs visas ERP paziņotās kļūdas un pieprasīs korektīvos pasākumus vai finanšu korekcijas, ja tos uzskatīs par nepieciešamiem un juridiski iespējamiem. Pamatojoties uz visiem novērtētajiem pierādījumiem, tai skaitā uz savām revīzijām, Komisija secināja, ka pārvaldības un kontroles sistēmu efektivitāte un riska līmeņi dažādās programmās atšķiras, un atklāja programmas ar konstatētiem nopietniem trūkumiem attiecīgajos gada darbības pārskatos. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, Komisija arī ieteica attiecīgajām programmas iestādēm veikt mērķtiecīgas darbības, lai atbilstoši nepieciešamībai uzlabotu pārvaldības un kontroles sistēmas.

- Attiecībā uz “**dabas resursiem un vidi”** (1.21. punkts) Komisija atzinīgi vērtē ERP novērtējumu, ka tiešajos atbalstos lauksaimniekiem, izņemot ekoshēmas, būtisku kļūdu nav. Attiecībā uz ekoshēmām ERP novērtējums saskan ar Komisijas novērtējumu, kurā šajās jomās arī konstatēts augstāks kļūdu risks. Tas ir tāpēc, ka ekoshēmas ir izstrādātas tā, lai tās būtu pielāgojamas dažādiem reģionālajiem apstākļiem dalībvalstīs, ņemot vērā atšķirīgo klimatu, augsnes veidus, ainavas un saimniecību struktūras, un ļautu sasniegt vērienīgus politikas mērķus. Tāpēc dalībvalstu noteiktie atbilstības nosacījumi var būt sarežģīti un radīt īstenošanas problēmas. Kļūdu risku šajās intervencēs palielina lielā daudzveidība un daudzās attiecināmības prasības lauksaimniekiem. Ir svarīgi arī norādīt, ka ekoshēmas ir jaunas intervences 2023.–2027. gada KLP un – tāpat kā jebkuras jaunas iniciatīvas gadījumā – ir nepieciešams pielāgošanās periods. Komisija piedāvā dalībvalstīm ievērojamu atbalstu to KLP stratēģiskajos plānos ietverto intervenču izstrādē, īstenošanā un grozīšanā.

- Attiecībā uz “**kaimiņattiecībām un pasauli”** (1.22. punkts) Komisija uzskata, ka zema vai vidēja riska izdevumi šajā jomā neaprobežojas tikai ar budžeta atbalsta maksājumiem un administratīvajiem izdevumiem, bet ietver arī citus izdevumus tiešās un netiešās pārvaldības segmentos. Saskaņā ar Komisijas pašas aplēsēm šajā izdevumu kategorijā risks maksājuma laikā ir zemāks par 2 % būtiskuma slieksni. Komisija pašlaik pārskata savu revīzijas un kontroles stratēģiju, lai samazinātu kopējo kļūdu īpatsvaru. Viens no galvenajiem sasniedzamajiem rezultātiem ir stabilas un mērķtiecīgas riska profilēšanas sistēmas izstrāde labākai kļūdu risku novērtēšanai un novēršanai ne tikai projektu, bet arī saņēmēju līmenī.

Komisijas sniegtā informācija par pareizību

Komisijas mērķis ir identificēt problēmas un attiecīgi veikt piemērotus un mērķtiecīgus korektīvos pasākumus. Šim nolūkam Komisija **ticamību** iegūst, izmantojot augšupēju pieeju un detalizētā līmenī, proti, pa programmām vai citiem attiecīgiem izdevumu segmentiem, jo ieviešana nav viendabīga visās programmās un dalībvalstīs. Tas ir nepieciešams arī tādēļ, lai Komisijas deleģētie kredītrīkotāji varētu pildīt savus pienākumus.

Sākot no 2024. gada, Komisija **attiecībā uz izdevumiem saskaņā ar 2023.–2027. gada KLP** izmanto **jaunu rādītāju** un attiecīgi izdevumu kategoriju “Dabas resursi un vide”: zema riska izdevumu īpatsvars. Attiecībā uz lielāko daļu KLP izdevumu (74,8 % no šīs izdevumu kategorijas

izdevumiem un gandrīz 24 % no kopējiem gada budžeta izdevumiem) tiesiskajā regulējumā 2023.–2027. gadam paredzēta **pāreja no atbilstības politikas uz lielāku uzsvaru uz sniegumu**. Uzmanība tiek pievērsta arī dalībvalstīs ieviesto pārvaldības sistēmu pienācīgai darbībai, lai nodrošinātu gan pakārtoto darījumu likumību un pareizību, gan darbības rezultātu kvalitāti. Saskaņā ar šo uz sniegumu balstīto pieeju dalībvalstīm ir jāsniedz jauni ziņojumi par sniegumu un pārvaldības sistēmu novērtējumu. Atbilstoši KLP noteikumiem dalībvalstīm nav pienākuma ziņot Komisijai kontroles statistiku galasaņēmēju līmenī. Ievērojot minēto, Komisija aizstāj kļūdu īpatsvara un riska maksājuma laikā noteikšanu ar izdevumu grupēšanu trīs riska kategorijās: zema, vidēja un augsta riska, pamatojoties uz dalībvalstu (pārvaldības) sistēmu darbības novērtējumu. Lai izdarītu secinājumu par ES budžeta aizsardzību, zema riska izdevumu īpatsvaru pielīdzina iepriekšējo gadu zema riska izdevumu daļai.

Šīs jaunās pieejas dēļ Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorātam, izdevumu kategorijai "Dabas resursi un vide" un Komisijai kopumā **nav iespējams noteikt risku maksājuma laikā un risku slēgšanas laikā**. Tāpēc gada pārvaldības un snieguma ziņojumā ir norādīts kvantitatīvais risks maksājuma laikā un risks slēgšanas laikā DFS kategoriju līmenī, izņemot kategoriju "Dabas resursi un vide".

Risks maksājuma laikā, ko Komisijas dienesti atklājuši savos attiecīgajos gada darbības pārskatos, atspoguļo to labākās aplēses, pamatojoties uz simtiem tūkstošu pārbaužu, ko Komisija un dalībvalstis katru gadu veic saskaņā ar dalītu pārvaldību, ievērojot rūpīgi izstrādātas kontroles stratēģijas, kas pielāgotas katras izdevumu programmas specifikai.

Komisijas kā ES budžeta pārvaldītājas pieeja atšķiras no pieejas, ko ERP ievēro savā ārējā revidenta funkcijā. Tādēļ abu iestāžu aplēstais kļūdu līmenis var atšķirties. Proti, kā norādījusi ERP (1.30. punkts), Komisijas risks maksājuma laikā un ERP kļūdu īpatsvars nav identiski jēdzieni un tāpēc nav pilnībā salīdzināmi. Turklāt Komisija ne visos gadījumos piekrīt ERP atsevišķu kļūdu novērtējumam, kas veido daļu no ERP kļūdas īpatsvara aprēķina.

Tā rezultātā veidojas situācija, ka, piemēram, budžeta izdevumu kategorijā "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" Komisijas risks maksājuma laikā iekļaujas ERP aplēsto kļūdu līmeņu diapazonā, taču neiekļaujas šajā diapazonā izdevumu kategorijās "Dabas resursi un vide" un "Kaimiņattiecības un pasaule".

Nesenā 2025. gada marta pētījumā[6], kuru pasūtījusi Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komiteja un kurā salīdzināts Komisijas risks maksājuma un slēgšanas laikā un ERP aplēstais kļūdu līmenis, uzsvērta abu šo pieeju, kas atbilst katras iestādes vajadzībām un gaidām, lietderība un piemērotība.

Visbeidzot, ņemot vērā izdevumu un diferencēto kontroles stratēģiju daudzgadu raksturu, Komisija kopā ar dalībvalstīm saskaņā ar dalītu pārvaldību velta ievērojamas pūles kontroles un korekciju veikšanai **pēc maksājumu izpildes un līdz plānošanas cikla beigām**. Ja tiek konstatēts risks maksājuma laikā, šie centieni atspoguļojas riskā programmas slēgšanas laikā. Visās attiecīgajās izdevumu kategorijās risks slēgšanas laikā tiek lēsts zemāks par 2 %, ņemot vērā veicamos papildu korektīvos pasākumus.

[6] Skatīt Parlamenta pētījumu *Error rates compared – Methodologies underpinning the European Commission's risk at payment/closure and the European Court of Auditors' estimated level of error* (Kļūdu īpatsvara salīdzinājums – metodes, kas ir pamatā Eiropas Komisijas riskam maksājumu/slēgšanas laikā, un Eiropas Revīzijas palātas aplēstais kļūdu līmenis), Budžeta atbalsta nodaļa – Budžeta lietu ģenerāldirektorāts PE 772.485 – 2025. gada marts.

Komisija turpina veikt pasākumus, lai uzlabotu *ex post* pārbaužu efektivitāti. Tomēr tā atgādina, ka rentabilitātes saglabāšanas nolūkos kontrolēm jābūt mērķtiecīgām un balstītām uz risku.

Kohēzijas politikas jomā Komisija pieņem zināšanai ERP novērtējumu, ka **dalībvalstu pārvaldības un kontroles sistēmas** joprojām ne vienmēr ir efektīvas visu pārkāpumu novēršanā vai atklāšanā (1.36. punkts). Tomēr, pamatojoties uz visu pieejamo revīzijas rezultātu visaptverošu un pastāvīgu novērtējumu, Komisija uzskata, ka kopumā var paļauties uz revīzijas iestāžu un to kontroles struktūru darbu, izņemot dažas no tām, attiecībā uz kurām tā katru gadu konstatē, ka nepieciešami uzlabojumi (2024. gadā tādas bija 12 revīzijas iestādes un to kontroles struktūras no kopumā 116, kā tas ziņots gada darbības pārskatos). Ja konstatētie nopietnie trūkumi konkrēti ietekmē revīzijas iestāžu darbu, Komisija veic darbu atkārtoti, lai novērtētu riskus, vai arī izsaka riskus skaitliski, izmantojot vienotas likmes, kā to atspoguļo risks maksājuma laikā un maksimālie riski, par kuriem ziņots gada darbības pārskatos un gada pārvaldības un snieguma ziņojumā. Dažos gadījumos revīzijas iestāžu iepriekš neatklātās kļūdas – pat ja tās ietekmē pārrēķināto kļūdu īpatsvaru pārskata gadā – ne vienmēr liecina par sistēmisku nepilnību attiecīgās revīzijas iestādes darbā. Komisija arī atzinīgi vērtē Revīzijas palātas šogad konstatētos uzlabojumus un labu praksi revīzijas iestādes darbā (skatīt 6.50. punktu un 6.12. izcēlumu).

Lai nodrošinātu vienotu izpratni par tiesisko un īstenošanas regulējumu, Komisija turpina cieši sadarboties ar programmu iestādēm. Pamatojoties uz Revīzijas palātas un saviem konstatējumiem un ieteikumiem pēdējo gadu laikā, Komisija un valstu revīzijas un vadošās iestādes vienojās par rīcības plānu ar 22 darbībām, ko iestādes var veikt, lai vēl vairāk stiprinātu savas atklāšanas spējas un risinātu neatrisinātos jautājumus pirms 2014.–2020. gada plānošanas perioda slēgšanas (sīkāku informāciju skatīt 6.51. punktā un Komisijas atbildēs uz 6. nodaļas II.2. iedaļu). Turklāt 2024. gadā Komisija sāka dialogu ar ERP, lai labāk izprastu dažādās pieejas kļūdu līmeņa novērtēšanai, pamatojoties uz revīzijas iestāžu paziņoto darbu. Visbeidzot, ņemot vērā ERP secinājumus, Komisija arī pārskatīja pieeju atbilstības revīzijām 2021.–2027. gada plānošanas periodā, lai palielinātu to programmu un revīzijas iestāžu tvērumu, uz kurām attiecas revīzijas atkārtota veikšana (efektīvāks uzraudzības instruments saskaņā ar ERP secinājumu), un nodrošinātu revīzijas iestāžu izmantoto revīzijas kontrolsarakstu pilnīgumu un piemērotību.

Attiecībā uz politikas jomu "**Kaimiņattiecības un pasaule**" (1.37. punkts) Komisija uzskata, ka atlikušā kļūdu īpatsvara (*RER*) pētījums, kas nav ne ticamības nodrošināšanas uzdevums, ne revīzija, atbilst mērķim un uz to neattiecas ierobežojumi, kas varētu veicināt kļūdu nepietiekamu novērtēšanu. Lai ņemtu vērā ERP ar *RER* izpēti saistītos ieteikumus, Komisija ir atjauninājusi *RER* metodiku, un no 2025. gada būs piemērojama pārskatītā metodika.

Komisija arī uzsver, ka ERP kļūdu īpatsvara aprēķinā citstarp ir ietvertas tādas kļūdas līgumos, attiecībā uz kurām Komisija vēl var veikt kontroli un piemērot korekcijas turpmākajos grāmatvedības gados. Ar *RER* izpētes palīdzību Komisija aplēš kļūdu līmeni, pamatojoties uz slēgto līgumu reprezentatīvu izlasi – līdz tam laikam daudzi jautājumi būs atrisināti. Tāpēc ERP noteiktais kļūdu īpatsvars un Komisijas atlikušais kļūdu īpatsvars *INTPA* ĢD un *NEAR* ĢD 2024. gada izdevumiem, kas veido lielāko daļu izdevumu kategorijā "Kaimiņattiecības un pasaule", nav tieši salīdzināmi.

2. Ziņojums par aizdomām par krāpšanu

Komisija atgādina, ka **ne visi pārkāpumi vai noteikumu neievērošanas gadījumi ir krāpšana.**

Komisija arī atgādina, ka plānošanas perioda sākumā programmu iestādēm ar Komisijas atbalstu bija jāizveido un jāīsteno efektīvi un samērīgi krāpšanas apkarošanas pasākumi, kuru pamatā ir krāpšanas riska novērtējums.

Komisija atzinīgi vērtē ERP novērtējumu, ka lielākajā daļā aspektu ir īstenots 2020. gada pārskata 5.2. ieteikums, kas attiecas uz krāpšanas riska izsekošanu revīzijas iestāžu darbību revīzijās. 2021.–2027. gada plānošanas perioda revīziju ietvaros Komisija veic īpašu revīzijas izziņas darbu, lai visās galvenajās revīzijas iestādēs pārbaudītu, vai revīzijas iestāžu darbību revīziju veikšanai izmantotie kontrolsaraksti aptver visus nepieciešamos revīzijas jautājumus, ieskaitot tos, kas saistīti ar aizdomām par krāpšanu. Tas ļaus risināt atlikušos gadījumus, kur šajā ziņā vēl ir gaidāmi uzlabojumi.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 2. NODAĻU "BUDŽETA UN FINANŠU PĀRVALDĪBA"

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Komisija veic visus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu **ES budžeta pilnīgu un efektīvu izpildi** atbilstīgi spēkā esošajam finanšu un tiesiskajam regulējumam. Komisija pastāvīgi **uzrauga budžeta izpildi** un **neizpildīto saistību līmeņa izmaiņas**, kā arī saistītos pamatfaktorus. Komisija ikgadējo budžeta procedūru laikā turpinās ierosināt tādu maksājumu apropriāciju apmēru, kas atbilst maksājumu vajadzībām. Tā regulāri informē Padomi un Eiropas Parlamentu par prognozētajām vajadzībām (konkrētajā gadā, kā arī turpmākajos gados) un iespējamiem riskiem nākotnē un regulāri iepazīstina ar budžeta izpildes stāvokli un sniedz par to skaidrojumus.

Par **neizpildīto saistību (*RAL*) līmeni** 2024. gada beigās un saistītajiem riskiem, kas noteikti ERP ziņojuma nodaļā, Komisija atgādina, ka aptuveni **vienu trešdaļu** no kopējās summas veido instrumenta *NextGenerationEU* (*NGEU*) neatmaksājamā daļa, no kuras lielākā daļa tiek novirzīta, izmantojot **Atveseļošanas un noturības mehānismu** (ANM). Saistībā ar to Komisija sniedz atbalstu dalībvalstīm, lai nodrošinātu valstu ANP ātru un efektīvu īstenošanu, nemazinot to mērķus un nevājinot kritiski svarīgus pasākumus. Attiecībā uz bažām par **ANM apguvi** Komisija uzsver īstenošanas grūtības, ko radījuši **vairāki krīzes** notikumi, kuri ietekmēja vai aizkavēja ANM pasākumu īstenošanu. Lai nodrošinātu ANM pilnīgu īstenošanu un tā sniegto priekšrocību izmantošanu, Komisija nesen izdeva dalībvalstīm adresētu paziņojumu, kurā sniegti norādījumi par to, kā vēl vairāk racionalizēt to atveseļošanas un noturības plānus (ANP) pirms **pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanas 2026. gadā**[1].

Aptuveni puse neizpildīto saistību, kas 2024. gada beigās bija saistītas ar DFS programmām, izriet no **kohēzijas politikas** un tādējādi arī no tā, kā dalībvalstis apgūst līdzekļus dalītā pārvaldībā. Tā kā projektu atlases līmenis uz vietas aptver aptuveni pusi no 2021.–2027. gada kohēzijas programmām pieejamā finansējuma, **tiek prognozēts, ka arīdzan finansiālā īstenošana** īstermiņā **noritēs optimāli**. Komisija rūpīgi seko līdzi saistītajam saistību atcelšanas riskam programmu līmenī un cieši sadarbojas ar dalībvalstīm, lai to mazinātu. Komisija ir pārliecināta, ka **jaunais tiesību aktu kopums** vidusposma pārskatīšanas satvarā vēl vairāk **paaugstinās līdzekļu apguves līmeni**, tāpēc tā paredz saistību atcelšanas riska ievērojamu samazināšanos.

Attiecībā uz ***NGEU* aizņēmumu līmeņa pieaugumu** un lielāku **budžeta pakļautību riskam** Komisija uzsver, ka *NGEU* aizņēmumu atmaksa sāksies 2028. gadā, un tā nodrošinās saistību stabilu un paredzamu samazinājumu. *NextGenerationEU* saistību atmaksu segs ES budžets no tā ieņēmumiem.

Lai risinātu ar **aizņēmumu izmaksu pieaugumu** saistītās problēmas, pēc daudzgadu finanšu shēmas (DFS) vidusposma pārskata pieņemšanas sākotnējā finansējuma izmaksu pārsniegumu patlaban sedz jauns kaskādes mehānisms, kas ietver arī īpašu instrumentu (ESAI instrumentu). Attiecībā uz **iespējamo saistību izmaiņām** Komisija ievēro pārredzamību un rīkojas atbilstīgi starptautiskajiem grāmatvedības standartiem. Iespējamās saistības tiek atspoguļotas ES gada

[1] COM(2025)310, final: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei: *NextGenerationEU* — tuvojas 2026. gads.

pārskatos, un to riski (piemēram, uzkrājumu pietiekamība) tiek regulāri novērtēti, galvenokārt saistībā ar tā dēvētajiem Finanšu regulas (FR) 41. panta 5. punkta un FR 256. panta ziņojumiem.

II. KOMISIJAS ATBILDES PAR ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Budžeta un finanšu pārvaldība 2024. gadā

ES budžeta izpilde

Komisija norāda, ka ERP analīzē iekļāva visus apropriāciju veidus. Attiecībā uz ES budžeta **izpildes galīgo rādītāju analīzi** Komisija atgādina, ka Finanšu regulā un atsevišķos juridiskā pamata dokumentos ir paredzēta iespēja gada beigās neizmantotās saistību un maksājumu apropriācijas pārnest uz nākamo gadu. Tā ir ļoti ierasta prakse attiecībā uz piešķirtajiem ieņēmumiem.

Kā ERP ir norādījusi 2.7. punktā, no apstiprinātajām **saistību apropriācijām** tika pārnests aptuveni 1 miljards EUR (no tiem 50 miljoni EUR saistību apropriāciju tika pārnesti ar Komisijas lēmumu[2] un 1 miljards EUR saistību apropriāciju tika pārnests automātiski). Ņemot vērā pārnestās apropriācijas, apstiprinātā budžeta izpilde Komisijas iedaļā attiecībā uz saistību apropriācijām sasniedza 99,4 %. No neizpildītajām saistību apropriācijām gada beigās tika dzēsti 40 miljoni EUR (no tiem 26 miljoni bija EUR Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondam neizmantotie līdzekļi, savukārt atlikušo apmēru veidoja ierobežotās summas, kas palika neizmantotas pēc iepirkuma vai dotāciju procedūru pabeigšanas).

Par **maksājumu apropriācijām** Komisija vēlas 2.10. punktā izklāstītajiem elementiem piebilst to, ka no 2024. gadam apstiprinātajām maksājumu apropriācijām **uz 2025. gadu** 2,6 miljardus EUR pārnesa Komisija (0,1 miljards EUR tika pārnests ar Komisijas lēmumu, un 2,5 miljardi EUR no maksājumu apropriācijām tika pārnesti automātiski) un 0,9 miljardus EUR pārnesa citas institūcijas. Ņemot vērā apropriāciju pārnešanu no 2024. uz 2025. gadu, izpildes apmērs sasniedza 99,9 % no kopējiem pieejamajiem maksājumiem. Rezultātā gada beigās no apstiprinātajām maksājumu apropriācijām neizlietoti bija tikai 78 miljoni EUR. Turklāt uz 2024. gadu tika pārnesti piešķirtie ieņēmumi 24,6 miljardu EUR apmērā.

Dalītās pārvaldības fondu budžeta izpilde saskaņā ar KNR 2021.–2027. gadam

Komisija atgādina, ka ārēju faktoru dēļ 2021.–2027. gada **programmas tika pieņemtas par 7 mēnešiem vēlāk** nekā 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Tāpēc apguves līmeni 2024. gada beigās būtu piemērotāk salīdzināt ar attiecīgo līmeni 2017. gada vidū. Turklāt, salīdzinot abus plānošanas periodus, būtu jāņem vērā arī tas, ka **priekšfinansējuma likmes** 2014.–2020. gadā bija augstākas un zināmas citā brīdī nekā 2021.–2027. gadā. Ja izmantosim starpposma maksājumu likmi 2017. gada beigās (laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam) un 2024. gadā (attiecībā uz 2021.–2027. gada periodu), tas būtu attiecīgi 7,96 % un 2,84 %, kopā ņemot Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), Kohēzijas fondu (KF) un Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+). ERAF, KF un ESF apguves līmenis 2017. gada jūnija beigās bija 3,49 %, un tas ir salīdzināms ar līmeni 2024. gada beigās.

[2] C(2025) 808 final, 4.2.2025.

ANM dotācijas un NGEU *īstenošana*

ANM līdzekļu **izmaksāšanas temps** kopumā ir bijis ātrs, un līdz 2025. gada maija beigām ir izmaksāti gandrīz 50 % no visiem līdzekļiem (315 miljardi EUR). Tas galvenokārt attiecas uz dotācijām, un 57 % (205 miljardi EUR) jau ir izmaksāti dalībvalstīm.

Dotāciju atbalstam ANM satvarā 2024. gadā tika izmaksāti gandrīz 56 miljardi EUR, no kuriem 2,4 miljardi EUR bija *REPowerEU* priekšfinansējums. Kopumā 2024. gada beigās **dotāciju izmaksas** ANM satvarā bija 197,5 miljardi EUR jeb **55 % no visām dotācijām, par kurām uzņemtas saistības** saskaņā ar ANM.

Kopējo neizpildīto saistību apmēra izmaiņas

Komisija atgādina, ka **aptuveni vienu trešdaļu** no kopējās summas veido instrumenta ***NextGenerationEU*** (*NGEU*) neatmaksājamā daļa, no kuras lielākā daļa tiek novirzīta, izmantojot **Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM)**. Saistībā ar to Komisija sniedz atbalstu dalībvalstīm, lai nodrošinātu valstu ANP ātru un efektīvu īstenošanu, nemazinot to mērķus un nevājinot kritiski svarīgus pasākumus.

Aptuveni puse no RAL, kas 2024. gada beigās bija saistītas ar DFS programmām, izriet no **kohēzijas politikas** un tādējādi arī no tā, kā dalībvalstis apgūst līdzekļus dalītā pārvaldībā. Tā kā projektu atlases līmenis uz vietas aptver aptuveni pusi no 2021.–2027. gada kohēzijas programmām pieejamā finansējuma, **tiek prognozēts, ka arīdzan finansiālā īstenošana** īstermiņā **noritēs optimāli**.

2. Riski un problēmas

Saistību atcelšana un izpildes ātrums

Ņemot vērā Komisijas priekšlikumu par īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā[3] un dalībvalstīm ierosināto elastības iespēju gaidāmo izmantošanu, paredzams, ka saistību atcelšanas risks ievērojami samazināsies. Šo tendenci apstiprinās gaidāmais ES budžeta ienākošo un izejošo naudas plūsmu ilgtermiņa prognozes atjauninājums.

Par kohēzijas politiku jānorāda, ka saskaņā ar Revīzijas palātas ieteikumu rīkoties attiecībā uz **saistību atcelšanas risku** Komisija **rūpīgi uzrauga** risku programmu līmenī un cieši sadarbojas ar dalībvalstīm, lai to mazinātu, izmantojot katrai konkrētajai situācijai pielāgotus piemērotus pasākumus. To, kā jaunā tiesību aktu kopuma ieviešana vidusposma pārskatīšanas satvarā palīdzēja šo risku samazināt, Komisija zinās vēlāk.

ANM līdzekļu savlaicīga apguve

Komisija uzsver, ka **ANM līdzekļu izmaksāšana** ierasti ir noritējusi **ātri** un līdz 2025. gada maija beigām ir izmaksāti **gandrīz 50 %** no visa atvēlētā finansējuma (315 miljardi EUR no 650 miljardiem EUR). Tas galvenokārt attiecas uz dotācijām, un 57 % (205 miljardi EUR) jau ir izmaksāti dalībvalstīm.

[3] COM(2025) 123 final.

Tomēr Komisija arī uzsver, ka ANM īstenošana ir notikusi **vairāku krīžu laikā**. ANM pasākumu **īstenošanu apdraudēja vai aizkavēja** neprovocētais Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā izraisītā enerģētikas krīze, augstā inflācija, piegādes ķēdes vājās vietas un vairākas ar klimatu saistītas katastrofas.

Lai pilnīgi īstenotu ANM un izmantotu tā sniegtās priekšrocības, ir skaidrs, ka **dalībvalstīm ievērojami jāpaātrina īstenošanas gaita**, jo pašreizējais temps nav pietiekams, lai nodrošinātu visu atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi līdz termiņam – 2026. gada 31. augustam. Komisija 4. jūnija paziņojumā ir sniegusi **papildu norādījumus dalībvalstīm** par to atveseļošanas un noturības plānu **racionalizēšanu**, par **iespējām, kas ir dalībvalstu rīcībā**, pārskatot to plānus, un **par plānošanu pirms pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanas** 2026. gadā.

Komisija ir skaidri norādījusi dalībvalstīm, ka pasākumi ir jāveic jau patlaban. Ja dalībvalstis turpinās rīkoties mērķtiecīgi un **ANP** vajadzības gadījumā **tiks ātri pārskatīti**, Komisija uzskata, ka **ANP ir iespējams īstenot atlikušajā laikposmā**.

NGEU *aizņēmumu saistības saskaņā ar nākamo DFS*

Komisija uzsver, ka ***NGEU* aizņēmumu atmaksa** sāksies 2028. gadā, un tā nodrošinās stabilu un paredzamu saistību līmeņa samazināšanas tempu. **Atmaksas faktiskais profils** tiks noteikts **nākamajās daudzgadu finanšu shēmās (DFS)**, un to patlaban nevar prognozēt.

Komisija arī uzsver, ka *NextGenerationEU* atmaksu **segs** ES budžets **no tā ieņēmumiem**. Saistībā ar to jānorāda, ka turpmākajiem gaidāmajiem ieņēmumiem no jaunajiem pašu resursiem nav jābūt **tikpat lieliem kā atmaksas vajadzībām**, taču to ieviešanu Komisija joprojām uzskata par prioritāti.

Ņemot vērā procentu likmju pieaugumu kopš 2022. gada salīdzinājumā ar prognozēm DFS pieņemšanas laikā, ***NextGenerationEU* kopējās finansēšanas izmaksas** līdz 2027. gada beigām **ievērojami pārsniegs** 14,9 miljardus EUR, kas finanšu plānojumā sākotnēji bija piešķirti visam periodam. Lai novērstu aizņēmumu izmaksu pieaugumu, DFS vidusposma pārskatīšanā tika ieviests **kaskādes mehānisms** un jauns īpašais instruments (**ESAI instruments**), kas palīdzēja **segt** sākotnējā finansējuma **izmaksu pārsniegumu**.

Komisija norāda, ka izmaksu pārsniegumu samazināja nesenais **nelielais procentu likmju samazinājums**. Tomēr 2026. gada budžeta projektā norādītās 2026. gada kopējās finansēšanas izmaksas ir aptuveni 8 miljardi EUR, un tās par gandrīz 4,3 miljardiem EUR pārsniedz sākotnējo finansējumu. Attiecībā uz vidēja termiņa perspektīvu jānorāda, ka jaunākās aplēses par **papildu vajadzībām, kas pārsniedz sākotnējo finanšu plānojumu**, 2027. gadam ir robežās no 5,6 miljardiem EUR līdz 7,0 miljardiem EUR.

ES budžeta riska līmenis

Attiecībā uz iespējamo saistību apmēra izmaiņām Komisija ievēro pilnīgu pārredzamību un rīkojas atbilstīgi starptautiskajiem grāmatvedības standartiem. Iespējamās saistības tiek atspoguļotas ES gada pārskatos, un to riski (t. i., uzkrājumu pietiekamība) tiek regulāri novērtēti, galvenokārt saistībā ar gada **pārskatiem**, kas paredzēti **Finanšu regulas 41. panta 5. punktā un 256. pantā**. ES **gada pārskatos ir norādīts** arī visu finansiālās palīdzības programmu **atmaksas grafiks** līdz to pabeigšanai.

Komisija arīdzan atzīst, ka ES budžeta riska apmērs līdz 2027. gadam varētu sasniegt 567 miljardus EUR **atbilstoši dažādo īstenojamo instrumentu spējām**, pieņemot, ka tie tiks pilnīgi īstenoti.

Inflācija ES

Komisija piekrīt ERP apsvērumam, ka, ņemot vērā fiksēto deflatoru 2 % apmērā DFS gada maksimālo apjomu korekcijai faktiskajās cenās, inflācija, kas DFS pirmajos gados pārsniedz 2 %, **negatīvi ietekmē** ES budžeta **pirktspēju**. Taču tā arī piekrīt ziņojumā teiktajam, ka, ņemot vērā **būtiskās atšķirības starp dalībvalstīm attiecībā uz kumulatīvo inflāciju** kopš DFS sākuma, tās **ietekme dalībvalstīs atšķiras**.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

2.1. ieteikums. Nodrošināt, ka *NGEU* atmaksas procesā tiek ņemta vērā ES programmu īstenošana

Iesakām Komisijai attiecībā uz *NGEU* neatmaksājam atbalstam paredzētajiem aizņēmumiem izstrādāt un īstenot pienācīgu atmaksas grafiku, ņemot vērā esošo un turpmāko ES programmu īstenošanu.

(Ieviešanas mērķtermiņš: līdz 2026. gada beigām)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumenta (ESAI) ieviešana, pārsniedzot DFS maksimālos apjomus pašreizējās DFS vidusposma pārskatīšanā, ļauj laikus nodrošināt papildu budžeta apropriācijas, ja pieaugs procentu izdevumu segšanas izdevumi līdz 2027. gadam. Nākamais DFS priekšlikums ietvers arī *NGEU* neatmaksājamā atbalsta atmaksu. Tā kā nākamais DFS priekšlikums tiek izstrādāts un pašlaik par to nevar izdarīt prognozes, Komisija arī norāda, ka *NGEU* obligāciju termiņu struktūra ir sakārtota tā, lai nodrošinātu stabilu un paredzamu *NGEU* saistību samazinājumu laikposmā līdz 2058. gadam.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 3. NODAĻU "REZULTĀTU SASNIEGŠANA AR ES BUDŽETU"

1. daļa. ERP lietderības revīziju rezultāti – galvenās atziņas

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) pārskata 3. nodaļas 1. daļā izklāstītie secinājumi izriet no 2024. gadā publicētajiem ERP īpašajiem ziņojumiem. Attiecībā uz šiem īpašajiem ziņojumiem tika īstenotas plašas sākotnējo konstatējumu paziņošanas un konstatējumu saskaņošanas procedūras saskaņā ar Finanšu regulas prasībām. Kopā ar ziņojumiem ir publicētas detalizētas Komisijas atbildes, kas atspoguļo Komisijas nostāju attiecībā uz īpašajiem ziņojumiem un tajos iekļautajiem ieteikumiem, un tās ir publiski pieejamas.

Komisija pieņem zināšanai ERP kopsavilkumus par Eiropas Parlamenta un Padomes paziņojumiem, kas izdoti pēc 2024. gadā izdoto īpašo ziņojumu publicēšanas un uzskaitīti 3. nodaļas 1. daļā.

Komisija uzsver, ka tādu 1. daļā apskatīto (3.5. punkts) ERP ieteikumu līmenis, kuriem Komisija ir piekritusi, kopumā ir ļoti augsts (86 % ir pilnībā vai daļēji pieņemti), un tas liecina par Komisijas konstruktīvo pieeju ERP apzināto problēmu risināšanai. 2024. gadā Komisija nepiekrita tikai 14 % ERP ieteikumu, kas daļēji skaidrojams ar Atveseļošanas un noturības mehānisma revīziju skaita pieaugumu 2024. gadā un dažu to ieteikumu nepieņemšanu.

Konkrētāk, Komisija vēlētos atgādināt savu nostāju par vairākiem īpašajiem ziņojumiem, uz kuriem ERP atsaucas 3. nodaļas 1. daļā.

Saistībā ar **Īpašo ziņojumu Nr. 14/2024 par zaļo pārkārtošanos** ERP norāda, ka tā ir konstatējusi, ka "*klimatrīcībai piešķirtās summas tika novērtētas par augstu*". Lai gan Komisija ievēroja Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) regulas noteikumus, ko likumdevēji uzstādīja, lai aplēstu, cik lielā mērā ANM pasākumi veicina klimatrīcību, ERP nepiekrita dažiem minētās regulas VI pielikumā iekļautajiem koeficientiem. Proti, ERP izvēlējās pārrēķināt ieguldījumu klimatrīcībā, piemērojot zemākus koeficientus nekā tie, kas noteikti tiesību aktā, līdz ar to aplēstais ieguldījums klimata jomā ir mazāks. Komisija nepiekrīt ERP izmantotajai pieejai, kas atkāpjas no juridiskajā pamatā paredzētās metodikas, kuras piemērošana Komisijai un dalībvalstīm ir saistoša.

Saistībā ar **Īpašo ziņojumu Nr. 22/2024 par dubultu finansēšanu no ES budžeta** ERP norāda, ka "*ar izmaksām nesaistīta finansējuma izmantošana rada lielāku dubulta finansējuma risku*". Komisija vēlas atgādināt, ka šā secinājuma pamatā ir ERP juridiskā interpretācija, kas, pēc Komisijas domām, neatbilst ANM regulas 9. panta burtam un garam, kurā skaidri noteikts, ka "*Reformu un investīciju projekti var saņemt atbalstu no citām Savienības programmām un instrumentiem ar noteikumu, ka šāds atbalsts nesedz tās pašas izmaksas.*" Atbilstīgi šim noteikumam Komisija ir stingri pārliecināta, ka, ja dalībvalsts *ex ante* norāda, ka pasākuma īstenošanai netiks izmantoti ANM līdzekļi (un tāpēc pasākumam nav "noteiktas izmaksas" ANP ietvaros, t. i., tas ir nulles izmaksu pasākums), dubulta finansēšana principā nav iespējama. Tas nav atkarīgs no tā, vai pasākuma īstenošanā tiek izmantoti citi ES fondi. Tāpēc Komisija nesaskata pamatu ERP secinājumam par dubultas finansēšanas risku, kas saistīts ar instrumentiem, kuru pamatā ir ar izmaksām nesaistīts finansējums.

Saistībā ar **Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 05/2024 par ES Pārredzamības reģistru** Komisija atgādina, ka pēc revīzijas perioda tika veikti vairāki pasākumi Pārredzamības reģistra[1] uzlabošanai, tostarp tika pabeigts pilns reģistra datubāzes uzraudzības cikls vispārējās datu kvalitātes uzlabošanai, kā arī 2024. gada aprīlī tika atklāta jaunā tīmekļa vietne un atbalsta IT platforma. Turklāt Komisija un citas revidējamās iestādes strādā pie tā, lai īstenotu Pārredzamības reģistra prioritātes 2025. gadam[2], ņemot vērā ERP tehniskos ieteikumus. Svarīgi arī norādīt, ka jaunā pilnvaru perioda sākumā 2024. gadā Komisija ar Lēmumiem (ES) 2024/3081 un 2024/3082 pieņēma jaunus pārredzamības pasākumus, kas būtiski stiprina tās iekšējo ar Pārredzamības reģistru saistīto režīmu.

Visbeidzot, saistībā ar **Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 3/2024 par tiesiskumu Eiropas Savienībā** Komisija vēlas atgādināt trīs galveno instrumentu, kas aprakstīti šajā ERP ziņojumā (Nosacītības regula, ANM regula un Kopīgo noteikumu regula (KNR)), dažādos nolūkus, darbības jomas un mērķus. Komisija uzsver, ka ANM regula un KNR nav īpaši tiesiskuma instrumenti un tos tikai netieši var izmantot, lai risinātu konkrētus tiesiskuma jautājumus attiecīgo regulu darbības robežās. Nosacītības regula ļauj ES veikt pasākumus, piemēram, apturēt maksājumus vai veikt finanšu korekcijas, lai aizsargātu budžetu tikai gadījumos, kad tiesiskuma principu pārkāpumi konkrēti ietekmē vai draud ietekmēt ES finanšu intereses pietiekami tiešā veidā un tikai tad, ja neviens cits instruments nevar efektīvāk aizsargāt Savienības budžetu. Komisija atzinīgi vērtē ERP novērtējumu, ka Komisija ir konstatējusi tiesiskuma principu pārkāpumus Ungārijas gadījumā, pamatojoties uz rūpīgu kvalitatīvu novērtējumu, un ka tas atbilda Nosacītības regulā noteiktajām prasībām. Turklāt Komisija atzinīgi vērtē arī ERP novērtējumu, ka līdz šim vienīgajā gadījumā, kad ir piemērota Nosacītības regula, Komisija ir efektīvi izmantojusi gan ANM regulu, gan KNR, gan Nosacītības regulu.

2. daļa. Daudzgadu finanšu shēmas 1. kategorijas programmu sniegums

Snieguma ziņošanas sistēma

Komisija atzinīgi vērtē ERP novērtējumu, ka tās snieguma ziņošanas sistēma saglabājās stabila atbilstoši norādījumiem un ka lielākā daļa kvantitatīvo atsauču uz programmām, ko ERP pārbaudīja 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā, bija balstītas uz attiecīgiem apliecinošiem pierādījumiem (3.44. punkts, 3.46. punkts). Budžeta rādītāji, kas paziņoti atlasīto programmu snieguma pārskatos, tika iegūti no Komisijas grāmatvedības sistēmas. ERP šajos paziņotajos skaitļos nekonstatēja būtiskas kļūdas, izņemot to, ka kopējais pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" budžets 2021.–2027. gadam bija novērtēts par 367 miljoniem EUR mazāks līdzekļu pārdales dēļ.

Snieguma rādītāju izstrāde

Komisija atzinīgi vērtē ERP novērtējumu, ka snieguma rādītāji 2021.–2027. gada DFS periodā ir labāk izstrādāti, lai gan ar dažiem izņēmumiem. Komisija vēlas uzsvērt, ka ir būtiski nošķirt snieguma rādītājus, ar kuriem mēra programmas tiešos iznākumus un rezultātus, un ietekmes rādītājus, ar

[1] Pārredzamības reģistru kopīgi pārvalda Eiropas Parlaments, Padome un Komisija saskaņā ar 2021. gada 20. maija Iestāžu nolīgumu (OV L 207, 11.6.2021., 1. lpp.).

[2] Pārredzamības reģistra gada prioritātes ir publicētas reģistra tīmekļa vietnē: Pārvaldība – Eiropas Savienība

kuriem novērtē ilgtermiņa izmaiņas un ieguldījumu plašāku stratēģisko mērķu sasniegšanā pēc programmas pabeigšanas (3.47. punkts), jo tiem ir atšķirīgi mērķi.

Komisija atzīmē, ka pamatprogrammas **"Apvārsnis Eiropa"** rādītāji, kurus ERP uzskatīja par grūti izskaidrojamiem, neatbilst pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" regulām (3.51. punkts un 3.1. izcēlums). Attiecībā uz programmu snieguma pārskatiem Komisija uzlaboja *SAP* norādītā rādītāja terminoloģiju, lai atvieglotu tā interpretāciju. Pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" 2014.–2020. gada periodā Komisija mainīja vairāku rādītāju mērīšanas metodi, lai uzlabotu datu kvalitāti no pārejas un periodiskās ziņošanas uz pastāvīgu ziņošanu (3.54.–3.55. punkts). Tas ietekmēja ziņošanu, un elementi, uz kuriem norādīja ERP, 2021.–2027. gada periodā tika uzlaboti.

Attiecībā uz **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** Komisija atzīst, ka rezultāti, par kuriem ziņots programmu snieguma pārskatos, parasti atspoguļo pabeigto projektu tiešos rezultātus, tomēr Komisija pastāvīgi uzrauga projektus visā to realizācijas ciklā (3.1. tabula). Šī uz nākotni vērstā pieeja palīdz savlaicīgi atklāt riskus, ļaujot Komisijai novērtēt, vai rādītāji liecina, ka mērķrādītāji tiks sasniegti, pat ja ir pieejami tikai daļēji rezultāti. Attiecībā uz snieguma uzraudzības sistēmām (3.49. punkts) Komisija ir uzlabojusi EISI 2021.–2027. gada snieguma satvaru, iekļaujot vairāk uz rezultātiem orientētu rādītāju un uzlabojot datu vākšanu, ņemot vērā EISI 2014.–2020. gada vidusposma novērtējuma rezultātus. EISI uzraudzības sistēma tika izstrādāta tā, lai atspoguļotu programmas galvenos mērķus un nodrošinātu saskaņotu satvaru īstenošanas izsekošanai, nevis aptvertu visus rezultātus un ietekmi. EISI 2014.–2020. gada vidusposma novērtējumā tika apzinātas iespējas vēl vairāk stiprināt rādītājus, kas saistīti ar vispārējiem politikas mērķiem.

Attiecībā uz ***InvestEU*** (3.52. punkts) Komisija atzīst, ka abos minētajos rādītājos (t. i., piesaistītās investīcijas un palielinošā ietekme) nav skaidri norādīts, vai tie attiecas uz apstiprinātām, parakstītām vai izmaksātām darbībām, un ka šī informācija ir atrodama rādītāju metadatu budžeta projekta datnē. Tāpēc turpmāk Komisija šo informāciju iekļaus arī programmas *InvestEU* snieguma pārskatu galvenajā izklāstā. Komisija norāda, ka ne ar Komisiju parakstītajos garantijas nolīgumos, ne *InvestEU* regulā *InvestEU* īstenošanas partneriem nav prasīts ziņot par galvenajiem snieguma rādītājiem projektu līmenī. Turklāt, ņemot vērā pašreizējos centienus samazināt administratīvo slogu, Komisija neplāno vēl vairāk palielināt programmas *InvestEU* ziņošanas prasību sarežģītību un detalizācijas pakāpi (3.62. punkts).

Galveno snieguma rādītāju mērķrādītāju sasniegšanas virzības novērtējums

Komisija uzskata, ka, novērtējot snieguma rādītāju virzību uz mērķrādītāju sasniegšanu, būtu jāņem vērā visa attiecīgā pieejamā informācija, ne tikai iepriekšējie rezultāti. Piemēram, svarīga ir arī informācija par notiekošajiem projektiem. Attiecīgi tās novērtējums atspoguļo katra rādītāja paredzamo attīstību, pamatojoties uz pieejamajiem datiem. Piemēram, sākotnējos kavējumus var iedzīt un pārvarēt, ja tiek īstenoti atbilstoši pasākumi. Turklāt rādītāju īstenošana ne vienmēr notiek lineāri; daudzos gadījumos lielākā daļa rezultātu tiks sasniegti īstenošanas perioda beigās.

Komisija arī vēlas uzsvērt, ka, lai gan mērķrādītāji kopumā ir noderīgi rādītāju virzības novērtēšanai, to noteikšana ne vienmēr ir iespējama vai lietderīga. Piemēram, mērķrādītāji ir mazāk nozīmīgi ietekmes rādītājiem, kurus būtiski ietekmē ārēji faktori, ko nevar kontrolēt ar ES budžetu. Tāpat mērķrādītāju noteikšanai mazāk piemēroti ir rādītāji, ar kuriem mēra uz pieprasījumu balstītus rezultātus, piemēram, finanšu produktu izmantošanu.

Saistībā ar **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** Komisija pastāvīgi uzrauga projektus visā to realizācijas ciklā, ļaujot izmantot uz nākotni vērstu pieeju, ar kuru var savlaicīgi atklāt riskus (3.3. tabula). Tas palīdz novērtēt, vai rādītāji liecina, ka mērķrādītāji tiks sasniegti, pat

ja ir pieejami tikai daļēji rezultāti. Pamatojoties uz to, Komisija uzskata, ka 12 rādītāji tiks sasniegti un četri rādītāji liecināja par mērenu virzību, savukārt programmu snieguma pārskatos paziņotie rezultāti parasti attiecas uz pabeigto projektu iznākumiem. Komisija atzīst, ka tas var radīt šķietamas neatbilstības.

Komisija uzsver, ka transporta infrastruktūras projekti netiek realizēti pēc lineāra izpildes grafika un lielākā daļa rezultātu tiek sasniegti programmas beigās, kā tas ir 3.2. izcēlumā minētajā piemērā, kurš attiecas uz transporta līnijām, kas aprīkotas ar Eiropas dzelzceļa satiksmes vadības sistēmu. Vairāki projekti tika pagarināti līdz 2024. gadam, un galīgie tiešie rezultāti tika paziņoti pat 12 mēnešus pēc to pabeigšanas. Tādējādi novērtējums "mērena virzība" ir pamatots.

Attiecībā uz Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu 2021.–2027. gadam Komisija uzskata, ka alternatīvo degvielu piegādes punktu rādītājs tiks sasniegts, neraugoties uz ierobežoto virzību agrīnā posmā (3.3. izcēlums). Tā kā EISI alternatīvo degvielu infrastruktūras mehānisms (*AFIF*) joprojām ir agrīnā posmā, Komisija sagaida papildu rezultātus līdz perioda beigām. Līdz 2023. gada beigām 10 projektos, par kuriem tika ziņots, ka ekspluatācijā ir piegādes punkti, bija ziņas, ka no kopējā budžeta iztērēti 4 % (64 miljoni EUR), taču paredzēti ir vairāk nekā 30 000 piegādes punktu.

Komisija nepiekrīt ERP viedoklim, ka 65 % EISI 2014.–2020. gada rādītāju noteiktie mērķrādītāji, visticamāk, netiks sasniegti (3.72. punkts). Pastāvīga visu projektu realizācijas cikla uzraudzība sniedz precīzāku priekšstatu, līdz ar to Komisija ir pārliecināta, ka programmas galvenie mērķi lielā mērā tiks sasniegti. Attiecībā uz EISI 2021.–2027. gadam, pamatojoties uz notiekošajiem projektiem, Komisija uzskata, ka lielākā daļa rādītāju tiks sasniegti vai uzrāda mērenu virzību, un dati atbilst paredzētajiem termiņiem (3.75. punkts).

Komisija norāda, ka ***InvestEU*** ir tirgus un pieprasījuma virzīta programma, kas aptver plašu politikas jomu klāstu, tāpēc tās rādītāju virzība ir atkarīga no tā, kā programmu apgūst tirgus, un tas ierobežo Komisijas spēju uzstādīt iepriekš noteiktus atskaites punktus un mērķrādītājus (3.68. punkts, 3.76. punkts). Tas būtiski atšķiras no citām ES programmām, sevišķi no tieši pārvaldītām programmām dotāciju nodrošināšanai, kurās Komisija var iepriekš noteikt skaitļos izsakāmus atskaites punktus un mērķrādītājus, kas jāsasniedz. *InvestEU* regulā ir skaidri atzītas programmas īpašās iezīmes, sevišķi tās uz pieprasījumu balstītais raksturs un ierobežotais skaitļos izsakāmo sasniedzamo atskaites punktu un mērķrādītāju skaits.

Visi *InvestEU* regulas rādītāji tika rūpīgi uzraudzīti, izmantojot gada snieguma datus, ko nodrošināja *InvestEU* īstenošanas partneri un par kuriem Komisija ziņoja programmu snieguma pārskatos. Komisija arī seko līdzi virzībai mērķrādītāju sasniegšanā attiecībā uz visiem rādītājiem, kam *InvestEU* regulā tika noteikti mērķrādītāji.

Turklāt, lai gan daži *InvestEU* rādītāji programmas rakstura dēļ nav saistīti ar konkrētiem mērķrādītājiem vai atskaites punktiem, to vispārējo virzību programmas mērķu sasniegšanā joprojām var iedzīt, un Komisija to cieši uzrauga, izmantojot *InvestEU* īstenošanas partneru paziņotos gada snieguma datus.

Visbeidzot, Komisija vēlas uzsvērt, ka *InvestEU* ietvaros īstenošanas partneriem un Komisijai par piesaistītajām investīcijām ir jāziņo, pamatojoties ne tikai uz apstiprinātām darbībām, bet arī uz parakstīšanu un veiktajām izmaksām (3.76. punkts).

3.1. ieteikums. Uzlabot galvenajiem snieguma rādītājiem pamatā esošo datu izsekojamību

Lai uzlabotu to GSR ticamību, kurus Komisija norāda programmu snieguma pārskatos, tai būtu jānodrošina skaidra un dokumentēta saikne starp pamatā esošajiem snieguma datiem un summām, kas paziņotas programmu snieguma pārskatos.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada pārvaldības un snieguma ziņojums.)

Komisija **piekrīt** 3.1. ieteikumam.

Komisija atzīst, ka ir svarīgi nodrošināt paziņoto snieguma datu stabilu izsekojamību un ticamību, un pastāvīgi strādā pie tā, lai uzlabotu pārredzamību un konsekvenci attiecībā uz saikni starp pamatā esošajiem snieguma datiem un summām, kas paziņotas programmu snieguma pārskatos, saskaņā ar pastāvīgajiem centieniem uzlabot snieguma ziņojumu par ES budžetu kvalitāti un ticamību.

3.2. ieteikums. Labāk uzraudzīt rādītājus

Lai veicinātu labāku ziņošanu par sniegumu visā programmas īstenošanas laikā, Komisijai būtu jānosaka vairāk par vienu atskaites punktu visā plānošanas periodā rādītājiem, kam svarīgi izmērīt starpposma virzību.

(Ieviešanas mērķtermiņš: ziņojot par nākamās DFS sniegumu.)

Komisija **daļēji piekrīt** 3.2. ieteikumam.

Komisija atzīst, ka ir svarīgi noteikt mērķrādītājus un atskaites punktus snieguma rādītāju uzraudzībai un attiecīgā gadījumā virzības mērīšanai starpposmā.

Šā ieteikuma īstenošanas iespējamība būs atkarīga no daudzgadu finanšu shēmas laikposmam pēc 2027. gada un attiecīgo programmu rakstura, kas tiks noteikts nākotnes regulās. Par tām vēl ir jāvienojas ar likumdevēju, un Komisija nevar priekšlaicīgi spriest par rezultātu.

Turklāt Komisija vēlas uzsvērt, ka ir jāņem vērā iespējamais ar atskaites punktu un mērķrādītāju noteikšanu saistītais slogs, kas var rasties citstarp dalībvalstīm un īstenošanas partneriem.

3.3. ieteikums. Uzlabot galveno snieguma rādītāju novērtēšanu

Lai labāk novērtētu programmu snieguma pārskatos iekļauto GSR mērķrādītāju sasniegšanā panākto virzību, Komisijai būtu jāpamato novērtējumi, kas balstās nevis uz validētiem datiem, bet uz citu informāciju.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada pārvaldības un snieguma ziņojums)

Komisija **piekrīt** 3.3. ieteikumam.

Komisija vajadzības gadījumā jau sniedz pamatojumu snieguma rādītāju novērtējumam izpildes datu tabulās, kas pievienotas budžeta projektam.

Komisija piekrīt sniegt novērtējumu pamatojumu arī attiecībā uz rādītājiem, kas atlasīti programmas snieguma pārskatu tīmekļa vietnei, ja to pamatā ir informācija, kas nav validēti rezultāti.

3. daļa. ERP "Pārskatā par ES budžeta sniegumu (stāvoklis 2021. gada beigās)" formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude

Komisija piešķir ārkārtīgi lielu nozīmi visu to ieteikumu īstenošanai, kuriem tā piekritusi. Turpmāki pasākumi un īstenošana ir Komisijas pārvaldības sistēmas neatņemama daļa.

Komisija vēlas uzsvērt, ka četru ERP ieteikumu īstenošanas mērķtermiņi ir saistīti ar DFS sagatavošanu laikposmam pēc 2027. gada – procesu, kas tiks īstenots visa 2025. gada gaitā.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 4. NODAĻU: IEŅĒMUMI

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Komisija atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas (ERP) uzskatu, ka ieņēmumu darījumos kļūdu līmenis joprojām nav būtisks un ka tās pārbaudītās ar ieņēmumiem saistītās sistēmas kopumā bija efektīvas. Komisija veiks turpmākus pasākumus saistībā ar problēmām, ko konstatējusi ERP un Komisija, veicot savu kontroles un revīzijas darbu.

Attiecībā uz **nacionālo kopienākumu (NKI)** Komisija atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas konstatējumu, ka Komisija ir ievērojusi 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam noteikto grafiku un procedūras un ka tā ir saīsinājusi pašu resursu vajadzībām izmantoto NKI datu pārskatīšanas periodu minētajā ciklā salīdzinājumā ar iepriekšējo ciklu. Komisija uzskata, ka ir ļoti svarīgi stingri uzraudzīt, vai dalībvalstis laikus iesniedz prasīto saistībā ar NKI atrunām, un ir ieviesusi sistēmu, lai uzraudzītu, vai dalībvalstis ievēro juridiskās prasības.

Attiecībā uz **PVN pašu resursiem** Komisija turpina centienus samazināt atvērto atrunu skaitu un plāno pabeigt notiekošo administratīvo procedūru pārskatīšanu, kas piemērojamas PVN pašu resursu atrunu pārvaldībai, atbilstoši pieredzei, kas gūta pirmā pārbaudes cikla beigās saskaņā ar jauno sistēmu.

Attiecībā uz **tradicionālajiem pašu resursiem** (TPR) Komisija turpinās uzraudzīt TPR neatrisinātos jautājumus un ir iekļāvusi A un B kontu uzticamību kā īpašu tematu 2025. gada pārbaudes programmā vēl sešām dalībvalstīm (t. i., papildus divpadsmit dalībvalstīm, kas par šo tematu jau ir pārbaudītas 2024. gada pārbaudes programmā). Komisija ir pilnībā apņēmusies pēc iespējas ātrāk īstenot muitas reformu un veiks visus vajadzīgos pasākumus, lai to panāktu.

Attiecībā uz **ES ieņēmumiem no nereciklētiem plastmasas iepakojuma atkritumiem**, Komisija aktīvi turpina darbu pie šā jaunā pašu resursa ieviešanas pirmā pārbaudes cikla īstenošanas.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Iekšējās kontroles sistēmu elementu pārbaude

NKI pārbaudes darbs

Komisija atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas konstatējumu, ka Komisija ir ievērojusi 2020.–2024. gada NKI pārbaudes ciklam noteikto grafiku un procedūras (4.11. punkts) un ka tā ir saīsinājusi pašu resursu vajadzībām izmantoto NKI datu pārskatīšanas periodu minētajā ciklā salīdzinājumā ar iepriekšējo ciklu (4.13. punkts).

Komisija uzskata, ka ir ļoti svarīgi stingri uzraudzīt, vai dalībvalstis laikus iesniedz prasīto saistībā ar NKI atrunām (4.14.–4.15. punkts). Komisija ir ieviesusi sistēmu, lai uzraudzītu, vai dalībvalstis ievēro juridiskās prasības, un pārredzamā veidā informē ieinteresētās personas par NKI atrunu statusu.

Komisijas novērtējumā par vienkāršoto PVN pašu resursu sistēmu nebija iekļauta ietekme uz dalībvalstu iemaksām

Komisija uzskata, ka ir izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar Padomes Regulas (ES, Euratom) 2021/769 13.a pantu. Komisijai tika uzdots sagatavot ziņojumu par PVN pašu resursu sistēmas darbību, un 2024. gada 12. decembrī tika publicēts ziņojums, kurā izklāstīta ar Padomes Regulu (ES, Euratom) 2021/769 ieviesto izmaiņu ietekme uz PVN pašu resursu sistēmu.

Ziņojumā secināts, ka ieviestās izmaiņas nav būtiski ietekmējušas PVN pašu resursu sistēmu, vienlaikus sasniedzot vienkāršošanas un administratīvā sloga samazināšanas mērķus visām ieinteresētajām personām. Korekcijas un kompensāciju pārtraukšanai bija tikai minimāla ietekme uz pašu resursu vērtību (mazāk nekā 1 % no PVN bāzes), savukārt Komisijas aplēstā iesaldētās VSL izmantošanas ietekme izraisīja novirzes no pārrēķinātajām 2024. gada likmēm, kas svārstījās no +4 % līdz –11 %.

Turklāt atrunu skaits laika gaitā ir nedaudz samazinājies, jo lielākā daļa kompensāciju un korekciju tika pārtrauktas un dalībvalstis atzina reformas pozitīvo ietekmi uz administratīvo slogu, kā izriet no Komisijas veikta apsekojuma, kurā reforma tika novērtēta ar 8,9 ballēm no 10.

Dalībvalstu plastmasas dati ne pilnībā atbilst ES noteikumiem

Pārbaužu laikā Komisija pārliecinās, vai nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma aprēķina pirmdati ir pienācīgi, pietiekami kvalitatīvi un ar pietiekamu aptvērumu, vai šie dati tiek atbilstoši vākti, vai nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma aprēķināšanas metodes ir pareizas un izsekojamas un vai iegūtie rezultāti ir saskanīgi. Ja pēc pārbaudēm Komisija konstatē nepilnības paziņotajos datos, Komisija formulē atrunas ar konkrētiem termiņiem, līdz kuriem nepilnības būtu jānovērš. Pašlaik Komisija, pamatojoties uz līdz šim veiktajām pārbaudēm, ir formulējusi 23 atrunas, kas citstarp attiecas uz radītā izlietotā plastmasas iepakojuma aprēķināšanu un uz divām metodēm, kas izmantotas tā novērtēšanai. Komisija sagaida, ka dalībvalstis pievērsīsies šo atrunu risināšanai un jautājumi, kas saistīti ar atbilstību ES noteikumiem, tiks atrisināti. Visas dalībvalstis būs pārbaudītas līdz 2026. gada jūnijam.

Pastāv risks, ka ES muitas reformas īstenošana varētu aizkavēties

Attiecībā uz risku, ka ES muitas reformas īstenošana varētu aizkavēties (4.27.–4.30. punkts), Komisija ir pilnībā apņēmusies pēc iespējas ātrāk īstenot muitas reformu un veiks visus nepieciešamos pasākumus, lai to panāktu. Komisija jau ir sākusi sagatavošanās darbus un iespēju robežās plāno turpmāko, ņemot vērā, ka sarunas joprojām turpinās. Komisija ir cītīgi īstenojusi savas iniciatīvas tiesības, iesniedzot ļoti vērienīgus muitas savienības reformēšanas priekšlikumus, un cieši sadarbojas ar abiem likumdevējiem, lai atbalstītu vienošanās panākšanu un ERP norādīto problēmu atrisināšanu.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

4.1. ieteikums. Paātrināt sagatavošanas darbus ierosinātās muitas reformas īstenošanai

Pastiprināt darbības, lai nodrošinātu savlaicīgu muitas reformas īstenošanu pēc tās pieņemšanas, izstrādājot plānu, kurā paredzēti detalizēti termiņi un noteikti pienākumi progresa uzraudzībai šādos jautājumos:

i) ES Muitas dienesta izveide un sākotnēja darbība, līdz ES Muitas dienests kļūst pietiekami darbotiesspējīgs, lai pats izpildītu savu budžetu;

ii) ES muitas datu centra izveide, īstenošana un uzturēšana.

(Ieviešanas mērķtermiņš: līdz 2026. gada beigām).

Komisija **piekrīt** abiem apakšieteikumiem.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA ZIŅOJUMA 5. NODAĻU: VIENOTAIS TIRGUS, INOVĀCIJA UN DIGITĀLĀ JOMA

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Maksājumi 2024. gadā daudzgadu finanšu shēmas 1. izdevumu kategorijā "Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma" (DFS 1) aptver vairākas programmas, piemēram, pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", kas ir pētniecības un inovācijas pamatprogramma Eiropā, tās priekšteci "Apvārsnis 2020" un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (EISI). Tā kā pētniecības projekti parasti ir daudzgadu projekti, 2024. gadā divas trešdaļas revidēto pētniecības maksājumu joprojām attiecās uz pamatprogrammu "Apvārsnis 2020".

Komisija pieņem zināšanai Eiropas Revīzijas palātas (ERP) aplēsto kļūdu līmeni (5.10. punkts), kas atbilst pēdējos gados konstatētajam diapazonam, bet ir nedaudz zemāks nekā 2023. gadā.

Līdzekļu izmaksāšanas veids tieši ietekmē kļūdu risku, un noteikumu vienkāršošana var šo risku samazināt. Tāpēc pamatprogramma "Apvārsnis Eiropa" attiecībā uz visām ES finansēšanas programmām izmanto standarta dotācijas nolīguma paraugu (DNP), kurš pievienots Komisijas iekšējiem noteikumiem un kurā plaši izmanto vienkāršoto izmaksu iespējas (vienības izmaksas, vienota likme un vienreizēji maksājumi), attiecīgajās jomās izmanto vienkāršākas izmaksu atlīdzināšanas shēmas un īsteno racionalizētu revīzijas sistēmu. Papildu norādījumi par DNP ir sniegti dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm. Komisija joprojām ir apņēmības pilna vēl vairāk vienkāršot noteikumus un procedūras, lai samazinātu gan kļūdu risku, gan arī slogu saņēmējiem.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Darījumu pareizība

Komisija ņem vērā ERP aplēsto kļūdu līmeni 3,2 % apmērā (5.10. punkts) un veiks turpmākus pasākumus saistībā ar ERP konstatētajām problēmām (sk. ERP ziņojuma 5.10.–5.33. punktu), kā izklāstīts turpmākajās iedaļās.

Komisija turpmākajā rīcība ņems vērā ERP paziņotos gadījumus par skaitļos izsakāmām kļūdām.

Kļūdas pētniecības programmās

Personāla izmaksas

Komisija atzīst, ka personāla izmaksas joprojām ir galvenais kļūdu avots (5.15. punkts), kas ir loģiskas sekas tam, ka personāla izmaksas veido lielāko daļu no kopējām izmaksām, kuras saņēmēji deklarējuši pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" un līdzīgi pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa". Komisija arī atzīmē, ka divas skaitļos neizsakāmās kļūdas radās tādēļ, ka pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" projektos netika pareizi piemēroti noteikumi par personāla izmaksu aprēķināšanu.

Pamatprogramma “Apvārsnis 2020” iezīmēja ievērojamu progresu izmaksu attiecināmības noteikumu, arī to, kas attiecas uz personāla izmaksu aprēķināšanu, vienkāršošanā un saskaņošanā. Komisija ir sniegusi plašus norādījumus un praktiskus piemērus pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm. Turklāt tā ir īstenojusi izpratnes veicināšanas iniciatīvas, izdodot interaktīvu anketu dalībniekiem, kuri tuvojas ziņošanas sesijām, tādējādi piedāvājot attiecīgas konsultācijas, kas pielāgotas saņēmēju atbildēm. Turklāt Komisija organizēja tīmekļsemināru, kas bija īpaši paredzēts pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” dotāciju apliecinājumu par finanšu pārskatiem sniedzējiem.

Izmaiņas, kas ieviestas ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” noteikumiem

Attiecībā uz pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” Komisija ir pieņēmusi uzņēmumu dotācijas nolīguma paraugu, kas piemērojams no daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2021.–2027. gadam sākuma, un izdevusi visaptverošus norādījumus uzņēmumiem praktiskai īstenošanai. Ar šiem norādījumiem tiek ieviesta vienkāršota metode personāla izmaksu iekasēšanai, kuras pamatā ir dienas likmes aprēķins, tādējādi aizstājot pamatprogrammā “Apvārsnis 2020” izmantotās metodikas, kas pakļautas kļūdu riskam. Dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm, kas papildina DNP, ir iekļauti praktiski norādījumi un piemēri attiecībā uz personāla izmaksu aprēķināšanu. Komisija savos norādījumu dokumentos ir arī sniegusi sarakstu, kurā sīki izklāstīta katrai valstij raksturīgo izmaksu pārvaldība.

Turklāt attiecībā uz pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” Komisija organizēja virkni tīmekļsemināru, kuri ir ierakstīti un pēc pieprasījuma pieejami skatīšanai un kuru mērķis ir dot norādījumus saņēmējiem, kā precīzi deklarēt izmaksas, arī personāla izmaksas (piemēram, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” īstenošanas dienas). Turklāt paplašināšanas valstīs notika vairākas informācijas dienas, kurās tika rīkotas īpašas sesijas par izmaksu paziņošanu, skaidrojot, kā efektīvi ziņot par personāla izmaksām. Saņēmēji tiek arī mudināti izmantot Pētniecības uzziņu dienestu, lai saņemtu skaidrojumus par dotāciju pārvaldību, it sevišķi par personāla izmaksu aprēķinu. Visās iepriekš minētajās darbībās uzsvars tiek likts uz personāla izmaksu deklarēšanu.

2024. gadā tika ieviestas personāla vienības izmaksas, kas ievērojami atvieglo ziņošanu par personāla izmaksām pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” finansētajos projektos, jo dienas likme tiek noteikta *ex ante*, pamatojoties uz saņēmēja vēsturiskajiem datiem. Šādu ieviešanu papildināja ar sīki izstrādātiem norādījumu dokumentiem, kuros sniegti visaptveroši norādījumi par jauno procesu. Turklāt tika rīkoti vairāki tīmekļsemināri, kas veltīti šim tematam, lai nodrošinātu pilnīgu sapratni par personāla vienības izmaksu metodiku un tās īstenošanu.

Komisija ņem vērā to, ka daži saņēmēji joprojām izmantoja pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” aprēķina metodi vai neievēroja jaunos pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” noteikumus (5.17. un 5.18. punkts). Kā paskaidrots iepriekš, Komisija, izmantojot minētos tīmekļsemināru un informatīvos pasākumus, ir uzsvērusi un liek uzsvaru uz jauno noteikumu paziņošanu, arī par jauno dienas likmes aprēķinu, kas ieviests saskaņā ar pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”.

Izmaksas par pētniekiem, kas norīkoti no citām organizācijām

Attiecībā uz kļūdas piemēru 5.1. izcēlumā Komisija piekrīt konstatējumam. Tā norāda, ka konkrētais gadījums saistībā ar norīkojumu starp saņēmējiem ir skaidri aplūkots gan pamatprogrammas “Apvārsnis 2020”, gan pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” dotāciju nolīgumu paraugos ar norādēm.

Citas personāla izmaksu kļūdas

Komisija ņem vērā atklātās kļūdas saistībā ar personāla deklarēšanu (5.21. punkts, 5.2. izcēlums). Papildus iepriekš izklāstītajiem pasākumiem Komisija atgādina, ka saskaņā ar pamatprogrammas

“Apvārsnis Eiropa” DNP piešķīrēja iestāde vajadzības gadījumā, uzraugot pasākuma īstenošanu, var pieprasīt no saņēmēja papildu informāciju, kuras rezultātā var tikt konstatētas neattiecināmas izmaksas, arī neattiecināmas personāla izmaksas.

Atbilde uz 5.2. izcēlumu

Piemērs tam, kā finansējuma saņēmējs ir deklarējis izmaksas par laiku, kas nav nostrādāts revidētajā projektā

Komisija pieņem zināšanai, ka ERP ir konstatējusi personāla izmaksas, kas neatbilda attiecināmības nosacījumiem, īpaši attiecībā uz projektā pavadīto laiku. Komisija atgādina, ka pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm ir skaidri noteikts, ka personāla izmaksu aprēķināšanai var izmantot tikai darbībai veltīto laiku.

Neattiecināmas citas tiešās izmaksas

Komisija ņem vērā, ka ERP ir konstatējusi gadījumus, kad saņēmēji ir deklarējuši citas tiešās izmaksas, kas neatbilda dažiem vispārējiem izmaksu attiecināmības nosacījumiem, un it īpaši tās, kas nebija radušās saistībā ar darbību un nebija nepieciešamas tās īstenošanai (5.22. punkts). Turklāt tā konstatēja gadījumus, kad saņēmēji pieļāva kļūdas, deklarējot ar aprīkojumu saistītās izmaksas (5.23. punkts, 5.3. izcēlums).

Tāpat kā attiecībā uz kļūdām personāla izmaksās, Komisija šīs problēmas mazina ar mērķtiecīgiem norādījumiem un informatīviem komunikācijas pasākumiem un tīmekļseminmāriem. Komisija arī aicina un mudina saņēmējus izmantot īpašu palīdzības dienestu (pētniecības uzziņu dienestu), kā arī jautājumu gadījumā un paraugprakses nolūkā uzrunāt savus projekta vadītājus. Turklāt Komisija regulāri rīko sanāksmes ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” juridiskajiem un finansiālajiem valstu kontaktpunktiem, kuriem ir svarīga loma, jo tie arī piedāvā atbalstu un informāciju saņēmējiem par to, kā pareizi deklarēt izmaksas.

Atbilde uz 5.3. izcēlumu

Piemērs par kļūdu izmaksās, kas deklarētas saistībā ar iekārtām

Komisija piekrīt konstatējumam. Parasti iekārtu nomas vai līzinga izmaksas ir attiecināmas, bet tikai tad, ja tās patiešām nepārsniedz līdzīga aprīkojuma amortizācijas izmaksas. Tas ir paredzēts pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” dotācijas nolīguma parauga 6.2.C.2. pantā un sīkāk izskaidrots pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm.

Komisija atzīst citās izmaksu kategorijās konstatētās kļūdas (5.24. punkts). Lai mazinātu to atkārtošanos, veicinot informētību un sniedzot skaidrojumus saņēmējiem, Komisija ir sniegusi plašus un detalizētus paskaidrojumus par atskaitāmo PVN, periodiskiem finanšu pārskatiem, nepieciešamajiem apliecinošajiem dokumentiem uzskaitei un pareiza valūtas kursa izmantošanai, lai finanšu pārskatus konvertētu EUR. Noteikumi par šiem tematiem ir ietverti pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” un pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” dotāciju nolīgumu paraugos ar norādēm.

Turklāt attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, par kuriem izrakstīti iekšējie rēķini, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” noteikumi ir vienkāršoti salīdzinājumā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”, lai paplašinātu attiecināmo izmaksu tvērumu. Šajā ziņā pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” (salīdzinājumā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”) ir plašāka paļaušanās uz saņēmēja parasto izmaksu uzskaites praksi vienības izmaksu aprēķinā, kam principā būtu jāsamazina kļūdas šajā izmaksu kategorijā.

Fiksētas summas finansējums vienkāršošanas nolūkā

Attiecībā uz 5.30. punktu Komisijas mērķis ir līdz 2027. gadam nodrošināt vismaz 50 % no uzaicinājuma budžeta publicētajās darba programmās vienreizēju maksājumu veidā. Komisija ir apņēmusies pastāvīgi uzraudzīt un izvērtēt vienreizējo maksājumu izmantošanu, lai nodrošinātu pieejas saskaņotību, kvalitāti un integritāti.

Komisija atgādina, ka budžeta daļas fiksētas summas finansējumam publicētajās darba programmās un parakstītajās dotācijās ir atšķirīgas. Tas tā ir tāpēc, ka dotācijas, kas izriet no uzaicinājumu īstenošanas dažādās darba programmās, tiek parakstītas pēc attiecīgās darba programmas pieņemšanas.

Atbilde uz 5.4. izcēlumu

Piemērs par fiksētas summas dotācijas maksājuma revīziju

Saņēmēja sniegtie dokumentārie pierādījumi liecina, ka izmaksu tāme, kas iesniegta priekšlikuma vienreizējā maksājuma budžetā par attiecīgo aprīkojumu (daudzkanālu, 24 iedobju automatizēta *TEER* ierīce), bija pamatota (pamatots ar 2020. gada janvāra tāmi). Tāpēc Komisija uzskata, ka novērtēšanas laikā bija pamatoti pieņemt šo summu. Izvērtēšanas procesā vai novērtēšanas ekspertu pārraudzībā nebija nepilnību.

Pēc ERP revīzijas saņēmējs paskaidroja, ka tas neiegādājās konkrēto aprīkojumu, kā plānots, jo pēc projekta sākuma šā aprīkojuma demo versija izrādījās nesaderīga ar projekta vajadzībām un nākamā versija bija pieejama pārāk vēlu, lai to varētu savlaicīgi izmantot. Atbilstoši projekta tehniskajām vajadzībām saņēmējs nolēma izmantot vienkāršāku šā aprīkojuma versiju, kas bija iegādāta pirms projekta sākuma, vienlaikus piešķirot papildu resursus, lai kompensētu manuālāku pieeju (papildu personāla resursi un palīgmateriāli). Tā ir atkāpe no pasākuma apraksta (dotācijas nolīguma 1. pielikums), ko saņēmējs nav izskaidrojis un pamatojis tehniskajā ziņojumā. Pēc pieprasījuma saņēmējs sniedza iepriekš minēto lēmumu pamatojumu, kas tika uzskatīts par pilnībā apmierinošu. Pamatojoties uz šo skaidrojumu, novirzi pilnībā sedz elastība, kas atļauta pētniecības un inovācijas dotācijās. Faktiski novirze bija nepieciešama, lai pienācīgi īstenotu projektu.

Komisija uzskata, ka šajā konkrētajā gadījumā vienīgais trūkums ir ziņošanas procesā.

Tomēr Komisija atgādina, ka šī dotācija tika parakstīta pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" vienreizēja maksājuma izmēģinājuma ietvaros. Tikmēr īstenošanas dienestiem un ekspertiem-vērtētājiem ir sniegti plašāki norādījumi par to, kā novērtēt vienreizējo maksājumu budžetu un to dokumentēt novērtējuma ziņojumos, kā arī par to, kā novērtēt darba paketes pabeigšanu, lai varētu veikt maksājumus. Kopumā Komisija uzskata, ka pašreizējā vienreizējā maksājuma pieeja nodrošina pareizu finanšu pārvaldību, vienlaikus piedāvājot būtisku vienkāršošanu dotāciju saņēmējiem. Tomēr Komisija cieši uzrauga vienreizējo maksājumu finansēšanu un vajadzības gadījumā pielāgo norādījumus un metodiku. Šis pastāvīgais uzlabojumu process ņem vērā ERP ieteikumus un pieredzi, kas gūta no lietotāju atsauksmēm, īstenošanas datus un pārskata konstatējumus.

Vienreizējas summas dotācijas gadījumā tas vien, ka pastāv starpība starp faktiskajām izmaksām un budžetā paredzētajām izmaksām, kā rezultātā tiek piešķirta fiksētā summa, pats par sevi nevar radīt finansiālas sekas attiecībā uz konkrēto fiksētas summas dotāciju.

Kļūdas infrastruktūras programmās

Attiecībā uz apsvērumu 5.33. punktā Komisija uzskata, ka saņēmējs ir ievērojis saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma principu saskaņā ar dotācijas nolīguma noteikumiem. Komisija

konstatēja, ka galīgā maksājuma posmā iesniegtie dokumenti sniedza pamatotu pārliecību, ka atlases procedūra tika veikta, ievērojot iepriekš noteiktus tehniskos un ekonomiskos kritērijus. Saņēmējs acīmredzami piemēroja pārredzamus un objektīvus vērtēšanas kritērijus un pieņēma pamatotu lēmumu, ko atbalstīja ekspertu apspriedes.

2. Pārbaude par to, kā Komisija pārvalda pētniecības jomā sniegto finansiālo atbalstu trešām personām (*FSTP*)

Pamatojums *FSTP*, kas pārsniedz ES Finanšu regulā noteikto 60 000 EUR robežvērtību

Komisija atzīst, ka ir iespējams vēl vairāk palielināt pamatojumu *FSTP* summām, kuras pārsniedz 60 000 EUR (sk. 5.38. punkta pirmo aizzīmi). Šajā sakarā Komisija sekos līdzi tam, kā uzlabot šāda pamatojuma izstrādi attiecībā uz lielākām *FSTP* summām dažādās pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" darba programmu kopas daļās.

Tomēr pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" *ERA-NET Cofund* darbībām pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" darba programmas vispārīgajos pielikumos ir noteikts, ka "*Finanšu regulas (ES, Euratom) 2018/1046 204. panta 2. punkta a) apakšpunktā minēto 60 000 EUR robežvērtību var pārsniegt ERA-NET Cofund darbību dalībnieku sniegtajam finansiālajam atbalstam (jo šis finansiālais atbalsts ir nepieciešams tā mērķu sasniegšanai)*". Turklāt *ERA-NET Cofund* darbību mērķi ir sīki aprakstīti pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" 2018.–2020. gada darba programmas vispārīgajos pielikumos.

Pienākumi, kas jānodod *FSTP* saņēmējiem

Komisija atzīst, ka saņēmēju pienākums ir nodrošināt, ka konkrēti pienākumi, kas izriet no ES uzaicinājumu nosacījumiem un/vai ES dotāciju nolīguma, attiecas arī uz to *FSTP* saņēmējiem (5.38. punkta otrā aizzīme). To var panākt, iekļaujot šos pienākumus nolīgumos starp saņēmējiem un to *FSTP* saņēmējiem (ja tādi ir), kā arī to var panākt ar citiem juridiskiem mehānismiem (piemēram, izmantojot saņēmēju izstrādātos *FSTP* uzaicinājumu nosacījumus; konkursa noteikumus, ja *FSTP* shēma drīzāk izpaužas kā apbalvojums). Vispārīgāk runājot, lai palielinātu informētību, Komisija ir iekļāvusi norādījumus un skaidrojumus pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm un nodrošinājusi īpašu prezentāciju valstu juridiskajiem un finansiālajiem kontaktpunktiem par *FSTP*. Komisija arī plāno publicēt turpmākus norādījumus saņēmējiem, lai palīdzētu tiem optimāli pārvaldīt to *FSTP* shēmas.

Saņēmēju kontroles efektivitāte attiecībā uz to *FSTP* saņēmējiem, lai nodrošinātu ES izdevumu pareizību

Komisija atzīst, ka saņēmējiem, kas strādā ar *FSTP*, vajadzētu būt atbilstīgām spējām (5.39. punkts). Šajā sakarā Komisija uzsver, ka šāda spēja tiek apsvērta uzaicinājuma izstrādes posmā, atļaujot *FSTP* konkrētiem darbību veidiem un/vai noteiktiem saņēmēju veidiem (piemēram, valsts vai reģionālām finansēšanas struktūrām programmas līdzfinansēšanas darbībās). Šāda kapacitāte ir jānovērtē pieteikuma iesniegšanas posmā, kad tiek izvērtēts priekšlikums. Šajā nolūkā pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" ietvaros saņēmējiem priekšlikuma posmā ir jāaizpilda īpašs pielikums, kurā sīki izklāstīta to *FSTP* shēmu pārvaldība, lai nodrošinātu atbilstību uzaicinājuma nosacījumiem. Šis pielikums kļūst par dotācijas nolīguma I pielikuma daļu un ļauj uzraudzīt darbības īstenošanu, tai skaitā ar *FSTP* saistītos uzdevumus (izmantojot nodevumus, atskaites punktus un periodiskus tehniskos ziņojumus). Turklāt portāla dotāciju pārvaldības sistēmas modulī "Nepārtraukta ziņošana" ir īpašs *FSTP* ekrāns, kurā konsorcijam ir jāievada sīkāka informācija par *FSTP* uzaicinājumiem un atlasītajiem saņēmējiem.

KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

Iepriekšējos gados formulēto ieteikumu pēcpārbaude

(5.46. punkts, 5.1. pielikums)

2021. gads, 1. ieteikums. Pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" izmaksu vedņa izstrāde ir testēšanas posma pēdējā kārtā, un Komisijas mērķis ir to darīt pieejamu 2025. gada pirmajā pusē.

2022. gads, 3. ieteikums. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir lielā mērā īstenots.

Pastāvīgu uzlabojumu ietvaros Komisija strādā pie tā, lai vēl vairāk saskaņotu terminoloģiju visos norādījumu dokumentos un precizētu principus, arī attiecībā uz darba pakešu pieņemšanu. Drīzumā tiks atkārtoti publiskots viss norādījumu un veidņu kopums.

Visbeidzot, Komisija atgādina, ka vienreizējo maksājumu dotāciju izpilde netiek vērtēta stingrāk kā faktisko izmaksu dotāciju izpilde. Piemēro tos pašus standartus. Tomēr mūsu dati liecina, ka fiksētas summas dotācijas faktiski tiek vērtētas stingrāk pēc īstenošanas, un 5 % projektu tika atzīti par nepilnīgi pabeigtiem un tāpēc nav pilnībā apmaksāti. Tas ir daudz vairāk nekā faktisko izmaksu dotāciju gadījumā, un tas liecina, ka vienreizējo maksājumu dotāciju īstenošana tiek uzraudzīta stingrāk.

5.1. ieteikums. Pārskatīt fiksētas summas dotāciju ieviešanu

Pārskatīt fiksētas summas dotāciju reprezentatīvu izlasi un analizēt pieredzi, kas līdz šim gūta, īstenojot fiksētas summas dotācijas, un metodes, kas izmantotas, lai noteiktu ES finansiālo atbalstu ar mērķi sniegt ieguldījumu fiksētas summas finansējuma turpmākai izmantošanai.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2026. gada vidus)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam attiecībā uz fiksētas summas dotācijām pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa".

5.2. ieteikums. Uzlabot trešām personām sniegtā finansiālā atbalsta pārvaldību

a) **Noteikt minimālos kontroles standartus, kas saņēmējiem jāpiemēro, lai nodrošinātu ES izdevumu pareizības efektīvas pārbaudes.**

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Saņēmēji pārvalda savas *FSTP* shēmas un ir atbildīgi ES piešķīrējai iestādei par to, lai nodrošinātu, ka *FSTP* līdzekļi tiek izmantoti saskaņā ar visiem piemērojamajiem *FSTP* nosacījumiem, kas izklāstīti piemērojamajos ES uzaicinājumu nosacījumos un/vai ES dotāciju nolīgumā. Saņēmēji principā var izmantot savu ierasto praksi un procedūras ar nosacījumu, ka tiek ievēroti šie īpašie *FSTP* nosacījumi.

Saskaņā ar Finanšu regulas (2024/2509) 207. pantu, kā arī kā sīkāk izklāstīts pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" DNP 6.2.D.1. pantā, *FSTP* nosacījumiem ir jānodrošina objektīvas un pārredzamas atlases procedūras un jāietver minimālās prasības, īpaši attiecībā uz kritērijiem un procedūrām finansiālā atbalsta kritēriju piešķiršanai un precīzas finansiālā atbalsta summas aprēķināšanai. Turklāt pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" projektiem piemēro citus *FSTP* nosacījumus, kā

noteikts pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" DNP 15. panta 1. punktā, pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" DNP 9.4. pantā, kā arī pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" galvenās darba programmas vispārīgajos pielikumos, kuros jo īpaši noteikts, ka saņēmējiem ir plaši jāpublicē savi *FSTP* atklātie uzaicinājumi un jāievēro ES pārredzamības, vienlīdzīgas attieksmes, interešu konflikta un konfidencialitātes standarti.

Jebkurās pārbaudēs, pārskatīšanās, revīzijās vai izmeklēšanās saņēmējiem arī jāspēj pierādīt atbilstību visiem piemērojamajiem *FSTP* nosacījumiem. Indikatīvajā revīzijas programmā dalībnieku portālā uzsvērts, ka pārbaudēs galvenā uzmanība tiks pievērsta iekšējai un ārējai dokumentācijai par procedūrām vai parasto praksi finansiālā atbalsta sniegšanai un objektīvu un pārredzamu atlases procedūru nodrošināšanai. Pārbaudēs aplūkos arī izmaksu saskaņošanu finanšu pārskatos un detalizētu izmaksu sadalījumu ar saņēmēja grāmatvedības sistēmu. Šajā sakarā ir nepieciešamas minimālās standarta procedūras vai ierastā prakse, lai nodrošinātu atbilstību *FSTP* nosacījumiem attiecībā pret ES piešķīrēju iestādi.

Lai uzlabotu saņēmēju informētību par to, kā nodrošināt atbilstību piemērojamajiem ES DNP noteikumiem un/vai uzaicinājuma nosacījumiem, Komisija plāno publicēt īpašus norādījumus, kuros izklāstīta laba prakse *FSTP* īstenošanai ES dotāciju jomā. Šie norādījumi sniegs saņēmējiem nepieciešamās zināšanas un paraugpraksi, lai efektīvi pārvaldītu *FSTP* dotācijas ES finansēšanas programmu ietvaros.

b) Prasīt, lai attiecīgie pienākumi, kas izriet no ES dotācijas nolīguma, tiktu atspoguļoti arī nolīgumos, ko saņēmēji noslēdz ar trešām personām, vai saņēmēju noteikumos, kurus tie paziņo trešām personām.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Saņēmēju pienākums ir nodrošināt, lai *FSTP* saņēmējam tiktu piemēroti konkrēti pienākumi, kas izriet no ES dotāciju nolīguma un/vai ES uzaicinājuma nosacījumiem. Lai gan šo pienākumu iekļaušana nolīgumos, kas noslēgti starp saņēmējiem un *FSTP* saņēmējiem, protams, ir juridiski vienkāršākā pieeja, saņēmēji var izvēlēties arī citus juridiskus mehānismus (piemēram, iekļaut tos savu *FSTP* uzaicinājumu noteikumos, kas būtu vienlīdz saistoši un tiktu paziņoti to *FSTP* saņēmējiem). Tas galvenokārt būs atkarīgs no *FSTP* shēmas tvēruma un mērķa un tādējādi no tā, vai *FSTP* tiek nodrošināts ar (apakš)līgumu. Tas ir izklāstīts pašreizējā uzņēmumu dotācijas nolīguma paraugā ar norādēm (sk. 2025. gada 1. aprīļa 2.0. versiju, 165. un 166. lpp.).

Komisija savās gaidāmajās vadlīnijās par labu praksi *FSTP* īstenošanai ES dotācijās un informatīvos pasākumos var vēl vairāk uzsvērt, cik svarīgi ir nodrošināt, ka daži ES dotāciju nolīgumu pienākumi vai ES uzaicinājumu nosacījumi attiecas arī uz *FSTP* saņēmējiem, arī ar nolīgumiem vai apakšnolīgumiem, ja saņēmējs tos izmanto.

c) Sniegt pietiekamu pamatojumu, ja darba programmās vai uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus tiek atļauts individuālu trešo personu atbalsts, kas pārsniedz 60 000 EUR.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Īpaša pamatojuma sniegšana uzaicinājuma nosacījumos, ja finansiālais atbalsts trešām personām pārsniedz 60 000 EUR robežvērtību, ir izskaidrota pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" iekšējos norādījumos par to, kā sagatavot darba programmas. Tā ir integrēta arī uzaicinājuma pasu sistēmas standarta nosacījumos, ko izmanto, lai sagatavotu uzaicinājumus: "Saņēmēji var sniegt finansiālu atbalstu trešām personām. Atbalstu trešām personām var sniegt tikai dotāciju/apbalvojumu veidā.

Maksimālā summa, ko piešķir katrai trešai personai, ir 60 000 EUR (ja tā pārsniedz 60 000 EUR, norādīt arī pamatojumu)."

Attiecībā uz dažām darbībām, piemēram, pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" *Cofund*, mērķi, kas pamato *FSTP* summu, kura pārsniedz 60 000 EUR, ir sīkāk izklāstīti attiecīgo darba programmu vispārīgajos pielikumos.

Tomēr ir iespējams sistemātiskāk uzlabot pamatojuma līmeni dažādajās pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" darbībās, kas politikas apsvērumu dēļ paļaujas uz šādām lielākām *FSTP* summām.

Šajā sakarā 2024. gadā tika turpināta iekšējo norādījumu izstrāde ar RTD norādījumiem (21.10.2024.) par *FSTP* izmantošanu pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" darba programmas kopu daļās un ar iekšēju apmācību darba programmā 2024. gada 23. maijā par to, kā izstrādāt tematus ar *FSTP*. Turklāt gaidāmie iekšējie norādījumi uzņēmumiem, kas adresēti projektu vadītājiem *FSTP* jomā, vēl vairāk uzsvērs nepieciešamību sniegt pietiekamu pamatojumu.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 6. NODAĻU "KOHĒZIJA, NOTURĪBA UN VĒRTĪBAS"

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Pamatojoties uz Devīto ziņojumu par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju[1], Komisija norāda, ka pēdējo desmitgažu laikā kohēzijas politika ir efektīvi samazinājusi atšķirības starp dalībvalstīm un to reģioniem[2], sekmējot strukturālu reformu īstenošanu to ekonomikā un veidojot augsti konkurētspējīgu sociālo tirgus ekonomiku Eiropas Savienībā (ES), vienlaikus nodrošinot subsidiaritātes principa ievērošanu. ES 2024. gadā turpināja risināt iepriekšējās krīzes, un kohēzijas politika joprojām bija viens no galvenajiem konverģences un stabilitātes virzītājspēkiem. Komisija pastiprināja atbalstu dalībvalstīm, lai palīdzētu pārvietotajiem ukraiņiem, izmantojot kohēzijas rīcības bēgļu atbalstam Eiropā (*CARE*, *CARE+*) un elastīgas palīdzības teritorijām (*FAST – CARE*) iniciatīvas, piedāvājot elastību, vienkāršākas procedūras un lielāku priekšfinansējumu 2021.–2027. gada programmām. Nodarbinātības un sociālo lietu politikas jomā Komisija turpināja īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru un cita starpā nāca klajā ar rīcības plānu darbaspēka un prasmju trūkuma novēršanai ES.

Ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai paredzētos līdzekļus Eiropas Savienībā izlieto, pamatojoties uz dalītas pārvaldības sistēmu starp Eiropas Komisiju un valstu iestādēm. Attiecībā uz katru līdzfinansēto programmu dalībvalstis ir atbildīgas par tādu pārvaldības un kontroles sistēmu ieviešanu, kurām jāatbilst regulā noteiktajām pamatprasībām, kā arī par pārkāpumu novēršanu, atklāšanu un labošanu deklarētajos izdevumos. Komisija uzrauga un novērtē šo sistēmu efektīvu darbību, pamatojoties uz visiem revīzijas rezultātiem, ko sniegušas revīzijas iestādes, Eiropas Revīzijas palāta (ERP) vai kas iegūti pašas Komisijas veiktajās revīzijās, vajadzības gadījumā sniedzot ieteikumus par uzlabojumiem vai koriģējošiem pasākumiem un cenšoties gūt pamatotu pārliecību, ka gada kļūdu īpatsvars katrā programmā ir zem 2 % būtiskuma sliekšņa. Ja to uzskata par vajadzīgu, Komisija izmanto tās rīcībā esošos instrumentus saskaņā ar tiesisko regulējumu, lai apturētu maksājumus līdz nepieciešamo uzlabojumu īstenošanai, un sāk finanšu korekciju procedūras attiecībā uz jau deklarētiem izdevumiem (kas var papildināt tās, ko jau piemērojušas dalībvalstis), lai aizsargātu Savienības finanšu intereses.

Komisijas revīzijas stratēģijā kohēzijas politikas jomā ir ņemti vērā pārvaldības un kontroles pienākumi, īstenojot dalīto pārvaldību, saskaņā ar kuru galvenā atbildība par kohēzijas izdevumu revīziju veikšanu un ziņošanu Komisijai ir dalībvalstu revīzijas iestādēm. Lai mazinātu revīzijas slogu atbalsta saņēmējiem un pārvaldēm un efektīvi izmantotu savus resursus, Komisija, ievērojot vienotās revīzijas pieeju, cenšas iegūt pamatotu pārliecību, rūpīgi veicot dokumentu pārbaudes par valstu revīziju rezultātiem un atzinumiem, kas katru gadu tiek sniegti par visām programmām, papildus veicot uz risku balstītas revīzijas. Minētās revīzijas ietver programmu iestāžu, arī revīzijas iestāžu, kontroles darba atkārtotu veikšanu, lai novērtētu to veiktās verifikācijas un ziņošanas ticamību programmās, kas noteiktas, pamatojoties uz riska novērtējumu.

---

1 *Inforegio*. Devītais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju (europa.eu).

2 Skatīt ziņojuma xiii pp. "Trīsdesmit gadus pēc tam, kad vienlaikus sāka darboties Eiropas vienotais tirgus un sākās pastiprinātas kohēzijas politikas īstenošana, un divdesmit gadus pēc 2004. gada paplašināšanās ilgtermiņa tendence ir skaidra, proti, daudzviet Eiropā ir notikusi ievērojama ekonomiskā un sociālā konverģence."

Revīzijas pieeju papildina arī spēju veidošanas darbības vadošo un revīzijas iestāžu līmenī, ieskaitot informācijas apmaiņu par kopīgām metodoloģijām, ieteicamās korektīvās darbības, vienādranga apmaiņu un atgriezenisko saiti par atklātajām kļūdām, lai vajadzības gadījumā uzlabotu kļūdu atklāšanas spēju visos līmeņos.

Pastāvīgi novērtējot katras programmas pārvaldības un kontroles sistēmas kvalitāti, Komisija var apzināt programmas vai programmu daļas, kurās ir nepilnības un līdz ar to vislielākā kļūdu iespējamība, un mērķtiecīgi veikt nepieciešamos korektīvos pasākumus, lai veiktu labojumus iepriekšējos izdevumos un nodrošinātu sistēmu uzlabojumus nākotnei. Lai revīzijas darbs būtu mērķorientēts, tā var novērtēt, vai šādi trūkumi vai pārkāpumi ir bijuši citās programmas daļās, citās programmās tajā pašā dalībvalstī vai citās dalībvalstīs.

Turklāt, ņemot vērā ERP secinājumus un ieteikumus, kuros norādīts, ka, neraugoties uz divu līmeņu kontroles darbību valsts līmenī, pārāk daudz kļūdu kohēzijas politikā paliek neatklātas, Komisija un kohēzijas revīzijas veicēji 2024. gada decembrī kopīgi vienojās par rīcības plānu (sk. Komisijas atbildes II.2. iedaļu). Dalībvalstīs tiek īstenoti saistītie pasākumi, un Komisija 2025. un 2026. gadā pastāvīgi uzraudzīs to efektīvu ieviešanu, lai samazinātu atlikušo būtisko kļūdu risku slēgšanas laikā un 2021.–2027. gada plānošanas periodā.

Pamatojoties uz pieejamajiem valstu un Komisijas revīzijas rezultātiem, Komisija savos gada darbības pārskatos (GDP) un gada pārvaldības un snieguma ziņojumā (*AMPR*) secināja, ka risks maksājuma laikā kohēzijas politikai kopumā 2024. gadā joprojām bija būtisks (pārsniedzot 2 % slieksni). Tomēr Komisijas rezultāti arī liecina, ka šī situācija dažādās dalībvalstīs un programmās atšķiras: Komisija secināja, ka pārvaldības un kontroles sistēmas darbojas labi 91 % no 431 īstenošanas procesā esošās kohēzijas politikas programmas. Pārējos 9 % (30 programmās pilnībā un 7 citu programmu atsevišķās daļās) būtiskas nepilnības saglabājās galvenokārt vadošo iestāžu vai to starpniekstruktūru līmenī (nopietnas nepilnības pārvaldības pārbaudēs pirmajā kontroles līmenī, kas izraisīja būtiska neatbilstoši veiktu izdevumu apjoma deklarēšanu). Turklāt Komisija konstatēja, ka 2024. gadā dažas revīzijas iestādes nebija atklājušas kļūdas. Attiecībā uz 12 no 116 revīzijas iestādēm (vai to kontroles institūcijām) tas lika apšaubīt veiktā revīzijas darba ticamību, tāpēc tika ieteikti konkrēti korektīvie pasākumi stāvokļa uzlabošanai.

Visbeidzot, Komisija ir pārliecināta, ka kohēzijas daudzgadu koriģētspēja ļaus samazināt risku slēgšanas brīdī zem būtiskuma sliekšņa, arī aizstājot nepareizus vai atsauktus izdevumus ar citiem izdevumiem, kas uzskatāmi par attiecināmiem, kā atļauts Kopīgo noteikumu regulā (KNR). Proti, programmu iestādes katru gadu izņem no apliecinātajiem pārskatiem būtiskas iepriekš deklarētas summas, kas atzītas par neatbilstoši iztērētām vai pakļautām riskam. Kopš 2014.–2020. gada plānošanas perioda sākuma šo atsaukto izdevumu kopsumma bija 16,2 miljardi EUR Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Kohēzijas fonda (KF) gadījumā un 3,7 miljardi EUR Eiropas Sociālā fonda (ESF), Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas (JNI) un Eiropas atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām (EAFVP) gadījumā. Pamatojoties uz programmu iestāžu sniegto informāciju, Komisija uzskata, ka tas, ka KNR ir tiesību norma par iespējamām neto finanšu korekcijām, kas, ja tiek piemēroti paredzētie juridiskie nosacījumi un stingrie kritēriji, rada tiešu finansējuma zaudējumu attiecīgajām dalībvalstīm, praksē ir sekmējis dalībvalstu preventīvos un korektīvos pasākumus. Komisija 2024. gadā secināja, ka neto finanšu korekciju kritēriji ir izpildīti trīs ERAF/KF vai vairāku fondu programmu gadījumā, un sāka saistītās procedūras. Vēl viena procedūra, kas saistīta ar ESF programmu, 2025. gadā ir galīgās izvērtēšanas posmā. Visbeidzot, tajā pašā periodā, pamatojoties uz savu revīzijas darbību un uzraudzības lomu, kā arī ERP un *OLAF* konstatējumu pēcpārbaudi, Komisija pieprasīja papildu finanšu korekcijas vairāk nekā 1,36 miljardu EUR apmērā (attiecībā uz ES ieguldījumu); šo summu programmas iestādes varēja atkārtoti izmantot saskaņā ar KNR. Pēc visu korektīvo pasākumu īstenošanas Komisija savos gada darbības pārskatos ir aplēsusi, ka slēgšanas brīdī atlikušais risks visos grāmatvedības gados līdz

2023. gadam pašlaik nepārsniedz 2 %, vienlaikus turpinot piemērot papildu korektīvos pasākumus. Tas parāda kohēzijas politikas daudzgadu korektīvo spēju.

Tāpēc Komisija secināja, ka tā ir guvusi pietiekamu pārliecību, ka pārvaldības un kontroles sistēmas kopumā darbojas labi, nodrošinot, ka pakārtotie darījumi ir likumīgi un pareizi, un ka gadījumos, kad konstatētas sistēmu nepilnības vai piemērojamo noteikumu pārkāpumi, kas apdraud šo darījumu likumību un pareizību, tiek veikti samērīgi un efektīvi korektīvie pasākumi atbilstoši tiesiskajam regulējumam.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Darījumu pareizība (6.10.–6.38. punkts)

ERP pārbaužu rezultāti par darījumiem (6.10.–6.15. punkts)

Komisija atzinīgi vērtē Revīzijas palātas aplēstā kļūdu īpatsvara situācijas uzlabošanos salīdzinājumā ar pagājušo gadu un to, ka šogad ir samazinājusies atšķirība attiecīgā kļūdu īpatsvara novērtējumā. Komisija arī lēš, ka 2024. gadā risks maksājuma laikā DFS 2. izdevumu kategorijā joprojām būs būtisks, proti, līdz 2,9 %, iezīmējot nelielu pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējos gados ziņotajiem rādītājiem, tomēr zemākā līmenī, nekā aprēķinājusi ERP. Saskaņā ar Komisijas metodiku un deleģēto kredītrīkotāju atbildību, šī aplēse pamatojas uz visaptverošu pārskatu par visiem revīzijas atzinumiem un kļūdu īpatsvariem, par kuriem ziņojušas programmu revīzijas iestādes un kurus Komisija attiecīgā gadījumā koriģējusi saskaņā ar savu novērtējumu, kā arī ņemot vērā ERP revīziju rezultātus. Komisijas pieeja ļauj tai izdarīt secinājumus par risku dalībvalstu un pat atsevišķu programmu līmenī, tādējādi atspoguļojot atšķirīgu situāciju katrā programmā.

Komisija atsaucas uz ziņojuma 1. nodaļu (1.27.–1.34. punkts) un saistītajām EK atbildēm, lai skaidrotu atšķirību starp abu iestāžu paziņotajiem kļūdu īpatsvariem, kuri nav tieši salīdzināmi.

Lai gan Komisija ne vienmēr uzskata, ka visi ERP norādītie gadījumi ir pārkāpumi saskaņā ar KNR, tā veiks pienācīgu visu ERP ziņoto kļūdu pēcpārbaudi un pieprasīs korektīvus pasākumus vai finanšu korekcijas, ja tas tiks uzskatīts par nepieciešamu un juridiski iespējamu. Komisija arī ieteiks attiecīgajām programmu iestādēm vajadzības gadījumā vēl vairāk uzlabot pārvaldības un kontroles sistēmas, ņemot vērā arī 2021.–2027. gada programmu īstenošanu.

Šajā sakarā Komisija pienācīgi ņem vērā ERP ziņotās nepilnības dažu revīzijas iestāžu darbā un ziņojumos, kā arī tos gadījumus, par kuriem tā jau bija ziņojusi gada darbības pārskatos. Komisija atzīst atsevišķas ERP konstatētās sistēmiskās problēmas. Komisija arī atzinīgi vērtē to, ka ERP atsaucas uz labas prakses elementiem un uzlabojumiem, kas laika gaitā panākti revīzijas iestāžu darbā (6.12. izcēlums, Horvātija), norādot uz atšķirīgu pieeju dažādās dalībvalstīs un programmās, kā arī spēju izdarīt secinājumus un ieviest uzlabojumus, pamatojoties uz iepriekšējiem ERP un Komisijas ieteikumiem.

Komisija uzsver revīzijas iestāžu nozīmīgo lomu kļūdu atklāšanā. Tomēr, kā ERP norādījusi savā izlasē (6.10. punkts) un kā minēts Komisijas revīzijās, šīm galvenajām iestādēm joprojām ir iespējas uzlabot sava darba efektivitāti. Turklāt analizētajā grāmatvedības gadā revīzijas iestādes

ziņoja par kopējo kļūdu īpatsvaru virs 2 % katrā ceturtajā programmā, kas liecina, ka pirmā līmeņa kontroles mehānismi šajās programmās joprojām ir jāuzlabo. Programmu iestādes piemēroja korekcijas, samazinot atlikušo kļūdu īpatsvaru zem 2 % visās programmās, izņemot trīs[3]. Šī kļūdu konstatēšanas spēja dalībvalstu līmenī ļāva veikt ievērojamas finanšu korekcijas un atsaukt summas pirms programmu pārskatu iesniegšanas Komisijai (sk. Komisijas atbildes I daļu iepriekš).

Tomēr Komisija arī atzīst, ka dažas kļūdas vadības un/vai revīzijas iestāžu līmenī netika konstatētas vai konkrētos gadījumos tika nepareizi iekļautas paziņotā kļūdu īpatsvara aprēķinā. Šā iemesla dēļ un pēc katras atsevišķās programmas novērtējuma REGIO ĢD un EMPL ĢD attiecīgajos gada darbības pārskatos, ņemot vērā arī ERP rezultātus (sk. 2. daļu turpmāk), koriģēja dalībvalstu paziņotos kļūdu īpatsvarus, lai aplēstu risku maksājuma laikā un tā maksimālo līmeni (galvenais snieguma rādītājs (GSR) par likumību un pareizību). Tādējādi ziņotais maksimālais riska līmenis maksājuma laikā (3,6 %) šogad pārsniedz būtiskuma slieksni abiem ģenerāldirektorātiem, taču ir zemāks par to, ko ERP aprēķinājusi, statistiski ekstrapolējot konstatētās un skaitļos izteiktās kļūdas.

Attiecībā uz kļūdu veidiem (6.13. punkts), pamatojoties uz kopējo tipoloģiju, gan Komisijas, gan revīzijas iestāžu kļūdu īpatsvaru veido galvenokārt tās pašas pārkāpumu kategorijas, kuras norādījusi ERP, proti: neattiecināmi izdevumi, publiskais iepirkums, revīzijas liecības un – šogad mazākā mērā – valsts atbalsts. Komisija turpinās sadarboties ar attiecīgajām programmu iestādēm, lai palīdzētu tām uzlabot to spējas labāk novērst un atklāt šādus pārkāpumus. Turklāt 2014.–2020. gada periodā konstatētie trūkumi un to pamatcēloņi tiks ņemti vērā, izstrādājot vienkāršāku, kļūdām mazāk pakļautu un stabilāku nodrošināšanas sistēmu, ko plānots ierosināt likumdevējiem plānošanas periodam, kas sākas pēc 2027. gada.

Visbeidzot, Komisija uzskata, ka ERP paziņotās papildu kļūdas – dažkārt tāpēc, ka vadošās iestādes vai labuma guvēji pilnībā neizprot attiecīgos sarežģītos noteikumus, pieļauj kļūdas, vai arī trūkst apliecinošo dokumentu, vai tie ir nepietiekami –, ne vienmēr rada pamatu apšaubīt līdzfinansēto projektu tiešos rezultātus vai ietekmi.

Dalīta pārvaldība (6.16.–6.31. punkts)

Neattiecināmās izmaksas un projekti (6.16.–6.22. punkts)

Attiecībā uz neattiecināmām izmaksām un projektiem, kurus ERP atzinusi par neatbilstīgiem, Komisija norāda, ka attiecīgie dotāciju nolīgumi nebija izstrādāti pietiekami skaidri, radot atšķirīgas interpretācijas risku, vai arī netika savlaicīgi atjaunināti gadījumos, kad tika pieļautas kļūdas.

Komisija piekrīt, ka neattiecināmās izmaksas ir visbiežāk sastopamais kļūdu veids, ko konstatē revīzijas iestādes, un atzīst dažas no papildu kļūdām, kuras ERP šajā sakarā ir izteikusi skaitļos, bet ne tās visas.

Attiecībā uz revidētajiem darījumiem saistībā ar Covid-19 vakcīnu iegādi Komisija pieņem zināšanai, ka revidētajās dalībvalstīs ERP skaitļos izteiktais kļūdu skaits ir ierobežots. Komisija arī uzsver, ka dalībvalstīm bija jāievieš uzraudzības un kontroles sistēmas attiecībā uz vakcīnu piegādi vakcinācijas centriem īpaši grūtos un sarežģītos laikos. Attiecībā uz vienības izmaksām Itālijā šis jautājums ir jāvērtē vispārēji, ņemot vērā kopējos izdevumus, kas deklarēti kopumā visām programmām un reģioniem, un Komisija pārliecināsies, ka dalībvalsts kopumā nav pieprasījusi lielākus izdevumus par tiem, kas radušies par attiecīgā ražotāja vakcīnām.

[3] Turklāt saskaņā ar Komisijas atkārtoto novērtējumu kļūdu īpatsvars pārsniedz 2 % vēl 23 programmās no 439 attiecīgajām programmām.

Attiecībā uz tādu centralizētu iepirkuma procedūru īstenošanu, kas saistītas ar vakcīnām (6.21. punkts), Komisija pauž stingru pārliecību, ka šīs procedūras, arī sākotnējā viedokļu apmaiņa ar darbuzņēmējiem, pilnībā atbilda Finanšu regulai, ņemot vērā ārkārtējo steidzamību pandēmijas laikā un mērķi nodrošināt dalībvalstu iedzīvotājiem drošu vakcīnu pieejamība pietiekamā daudzumā. Attiecībā uz Vispārējās tiesas spriedumu lietā T-36/23 Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisijai savā lēmumā bija jāsniedz sīkāks paskaidrojums par to, ka tās rīcībā nav pieprasīto dokumentu. Tāpēc Komisija jau ir pieņēmusi jaunu lēmumu, pilnībā ievērojot minēto spriedumu.

Atbilstība iekšējā tirgus noteikumiem: publiskais iepirkums un valsts atbalsts (6.23.–6.27. punkts)

Komisijas dienesti norāda, ka publiskais iepirkums (un Revīzijas palātas šī gada konstatējumos mazākā mērā arī valsts atbalsts) joprojām ir kļūdu avots, tomēr tie ne vienmēr piekrīt ERP novērtējumam attiecībā uz visām kļūdām, ko tā izteikusi skaitļos saistībā ar neatbilstību ES vai valstu publiskā iepirkuma noteikumiem un valsts atbalsta noteikumiem (6.24. punkts).

Attiecībā uz ERP revidēto projektu Francijā (6.4. izcēlums) Komisijas dienesti vēlas uzsvērt, ka uz šo darbību neattiecas ne valsts publiskā iepirkuma tiesību akti, ne Savienības direktīvas publiskā iepirkuma jomā. Komisija uzskata, ka vadošās iestādes ir pareizi piekritusi atbalsta saņēmēja izvēlei attiecībā uz saistītās puses darbuzņēmēju un attiecīgajām projekta izmaksām. Turklāt Komisija uzskata, ka attiecībā uz publiskā finansējuma attiecību (10 % no projekta kopējām izmaksām) un to, ka deklarētās izmaksas bija atbilstošas tirgus cenām, jebkāda interešu konflikta ietekme būtu minimāla.

Attiecībā uz ERAF projektu Vācijā (6.5. izcēlums), kas sniedza finansiālu atbalstu saskaņā ar valsts atbalsta shēmu mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) reģionālo ieguldījumu projektiem, ERP uzskatīja, ka atbalsta saņēmējam ir gan partneris, gan saistīts uzņēmums, kas būtu bijis jāņem vērā, aprēķinot uzņēmuma lielumu pirmā pieteikuma iesniegšanas brīdī un projekta sākumā. Tomēr dienā, kad tika nosūtīts otrais pieteikums (pēc diviem gadiem) un parakstīts dotācijas nolīgums, abi uzņēmumi vairs nebija partneruzņēmumi 3. panta 3. punktā sniegtās MVU definīcijas izpratnē (Komisijas Regulas (ES) Nr. 651/2014 1. pielikums). Attiecīgie juridiskie un faktiskie apstākļi jāvērtē lēmuma pieņemšanas brīdī saskaņā ar Vācijas administratīvajām tiesībām un ES tiesību aktiem par valsts atbalstu. Pamatojoties uz dotācijas nolīgumu, kurā noteikts ieguldījums radīto darbvietu skaitam (45 šajā darbībā), Komisija uzskata, ka šajā gadījumā nav pieļauta neviena kļūda vai arī tā ir bijusi ļoti neliela.

Attiecībā uz vienotā tirgus noteikumu ievērošanu Komisija turpinās atbalstīt programmu iestādes, īstenojot pasākumus, kas paredzēti saskaņā ar tās rīcības plāniem publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā, lai nodrošinātu labu izpratni par piemērojamajām iekšējā tirgus tiesību normām un to pareizu piemērošanu, arī lai novērstu iespējamas interešu konflikta situācijas. Publiskais iepirkums joprojām ir svarīgs papildu neatklāto kļūdu avots, ko Komisija konstatējusi savās atbilstības revīzijās, kā arī viens no iemesliem papildu finanšu korekcijām, ko pieprasa no dalībvalstīm. Šādos gadījumos Komisija sistemātiski pieprasa īstenot papildu pasākumus, lai uzlabotu attiecīgo revīzijas iestāžu spēju atklāt publiskā iepirkuma pārkāpumus (uzlaboti revīzijas kontrolsaraksti, papildu mērķorientēta apmācība un rakstiski norādījumi revidentiem, dialogs ar revidentiem par atklāto papildu kļūdu pamatcēloņiem).

Būtisku apliecinošo dokumentu pieejamība (6.28.–6.29. punkts)

Saistībā ar 6.28. un 6.29. punktu Komisija piekrīt, ka ir vajadzīgi svarīgi dokumenti, lai nodrošinātu pienācīgu revīzijas izsekojamību par izdevumiem, kas deklarēti par katru darbību, saskaņā ar 2014.–2020. gada KNR 72. panta g) punktu, pretējā gadījumā var apšaubīt atbalstītās darbības

attiecināmību (sk. 6.6. izcēlumā minēto piemēru). Komisija norāda, ka pamatojošās informācijas vai dokumentācijas trūkums joprojām ir trešais visbiežāk sastopamais kļūdu avots, par ko ziņojušas gan revīzijas iestādes, gan Komisijas revidenti 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

No atbalsta saņēmējiem un programmu iestādēm pieprasītajai informācijai vajadzētu katrā atsevišķā gadījumā būt samērīgai, ņemot vērā dokumentu pieprasījumu ietekmi un administratīvās izmaksas, ieinteresēto personu aicinājumus un centienus, kā arī Komisijas pašas vienkāršošanas programmu, kuras mērķis ir turpmāka ES fondu izmantošanas vienkāršošana.

Attiecībā uz revīzijas iestāžu veikto revīzijas procesu dokumentēšanu (6.28. punkts) ir jāievēro revīzijas standarti, bet tie ir jālīdzsvaro ar samērīgām administratīvajām procedūrām. Komisija 2019. un 2020. gadā kopā ar revīzijas iestādēm izveidoja darba grupu, lai uzlabotu revīziju dokumentāciju un sniegtu minimālos ieteikumus, vienlaikus ievērojot administratīvo izmaksu samērīgumu. Tā rezultātā tika sagatavots "Pārdomu dokuments par revīzijas dokumentēšanu", ko ERP savā 2019. gada pārskatā (5.8. izcēlums) atzina par pozitīvu soli. Vajadzības gadījumā Komisija turpina ieteikt revīzijas iestādēm ievērot saskaņotās norādes, jo īpaši savās īpašajās atbilstības revīzijās par revīzijas kontrolsarakstu un procedūru pilnīgumu.

Finanšu instrumenti (6.30.–6.31. punkts)

Komisija ņem vērā galasaņēmēju atsevišķos gadījumus, kurus ERP uzskatīja par neattiecināmiem. Tā kā KNR paredz, ka finanšu instrumentu pamatā esošo izdevumu attiecināmību nosaka slēgšanas posmā (42. pants), jebkuru šajā brīdī konstatētu pārkāpumu var koriģēt un aizstāt ar attiecināmiem izdevumiem līdz pat slēgšanai, un tas neietekmē to avansa maksājumu atbilstību, kurus Komisija veikusi programmas īstenošanas laikā. Komisija 2024. un 2025. gadā veica revīzijas saistībā ar gatavošanos slēgšanai, lai nodrošinātu, ka programmu iestādes līdz slēgšanai veic pienācīgas pārbaudes par finanšu instrumentu izdevumu un galasaņēmēju attiecināmību.

Darījumi, ko tieši vai netieši pārvalda Komisija (6.32.–6.34. punkts)

Vienā gadījumā Komisija (*CINEA*) nepiekrīt ERP vērtējumam.

Pareiza finanšu pārvaldība (6.35. punkts)

Attiecībā uz diviem 6.9. izcēlumā minētajiem Itālijas gadījumiem Komisija norāda, ka attiecīgie līgumi nesasniedz robežvērtību, kas noteikta ES direktīvu par publisko iepirkumu piemērošanai. Tādējādi uz šiem līgumiem attiecas valsts tiesību akti publiskā iepirkuma jomā, kas tika pienācīgi ievēroti. Ņemot to vērā un ja tam nav finansiālas ietekmes, kā to ir apstiprinājusi ERP, Komisija atkārtoti norādīs attiecīgās dalībvalsts programmas iestādēm, ka 10 % svērums cenas kritērijam nav laba prakse, kā ir atgādināts tās rokasgrāmatā par publisko iepirkumu.

Citi izdevumi (6.36.–6.38. punkts)

Attiecībā uz Eiropas Savienības Solidaritātes fondu Komisija atzīst kavēšanos saistībā ar attiecīgo gada darbības pārskatu iesniegšanu Eiropas Parlamentam un Padomei, kas pašlaik tiek risināta.

2. Pārvaldība (6.39.–6.62. punkts)

Revīzijas iestāžu darbs (6.39.–6.51. punkts)

To apliecinājumu pakešu īpatsvars, kurās atlikušo kļūdu īpatsvars 2024. gadā pārsniedz būtiskuma līmeni (6.40.–6.44. punkts un 6.9. attēls)

2024. gadā pieņemtajiem pārskatiem, pamatojoties uz revīzijas iestāžu paziņoto kļūdu īpatsvaru novērtējumu un vajadzības gadījumā korekcijām un ņemot vērā dalībvalstu piemērotās finanšu korekcijas, Komisija REGIO ĢD un EMPL ĢD 2024. gada darbības pārskatos apstiprināja atlikušo kļūdu īpatsvaru:

— 95 % kohēzijas programmu (302 REGIO programmas un 203 EMPL programmas[4]) zem būtiskuma sliekšņa,

— vairāk nekā 5 % no visām kohēzijas programmām (16 REGIO programmas un 11 EMPL programmas).

Attiecībā uz šīm programmām, kuru pārrēķinātais atlikušo kļūdu īpatsvars pārsniedz 2 %, ieskaitot ERP paziņotos gadījumus (6.43. punkts), Komisija pieprasa dalībvalstīm veikt papildu korektīvos pasākumus, arī finanšu korekcijas, ja tas ir juridiski iespējams, lai galu galā "risks programmu slēgšanas laikā" visām 2014.–2020. gada programmām būtu zem būtiskuma sliekšņa. Galu galā, ja dalībvalstis neveic atbilstošus pasākumus, Komisijas rīcībā ir instrumenti, lai tā piemērotu finanšu korekcijas pati.

Komisija ņem vērā, ka saskaņā ar ERP veikto pārrēķinu atlikušo kļūdu īpatsvars bija virs 2 % 16 no 30 šogad revidētajām apliecinājumu paketēm. Lai gan Komisija dažus no kļūdu īpatsvariem jau bija koriģējusi un tā rezultātā tie bija virs 2 % (6.40. punkts), tā uzskata, ka ERP pārrēķini, kuru rezultātā iegūtais kļūdu īpatsvars bija virs 2 %, daļēji izriet no atšķirīgas noteiktu kļūdu novērtēšanas (sk. iepriekš Komisijas atbildes II.1.iedaļu). Vienā gadījumā kļūdu īpatsvaru Komisija jau bija koriģējusi gada darbības pārskatā. Vajadzīgās finanšu korekcijas dalībvalsts jau bija īstenojusi ERP revīzijas laikā.

Komisija turpina cieši sadarboties ar revīzijas iestādēm, lai nodrošinātu vienotu izpratni par kopējo tiesisko un īstenošanas satvaru (sīkāku informāciju par saskaņoto rīcības plānu sk. nākamajā iedaļā), un 2024 gadā sāka dialogu ar ERP, lai izprastu dažādās revīzijas iestāžu paziņotā darba novērtēšanas metodes.

Komisija pieņem zināšanai ERP secinājumus par revīzijas iestāžu darba ticamību, kuru pamatā galvenokārt ir kritēriji, saskaņā ar kuriem paziņotais kļūdu īpatsvars pārsniedz 2 %, ja ERP ir konstatējusi papildu skaitļos izteiktas kļūdas. Komisija novērtē revīzijas iestādes darba efektivitāti un uzticamību, pamatojoties uz vairākiem aspektiem; kļūdu īpatsvars ir viens no tiem, bet ne vienīgais. Piemēram, dažas kļūdas (vai pat viena atsevišķa kļūda), ko revīzijas iestādes iepriekš nav atklājušas sarežģītu vai īpašu noteikumu dēļ, pat ja tās būtiski ietekmē pārrēķināto kļūdu īpatsvaru pārskata gadā, ne vienmēr liecina par sistēmisku nepilnību attiecīgās revīzijas iestādes darbā.

[4] Programmas, kuras finansē no ERAF, Kohēzijas fonda vai ar Pirmspievienošanās instrumenta (*IPA-CBC*) vai Eiropas kaimiņattiecību instrumenta (EKI-*CBC*) atbalstu.

Komisijas darbs pārliecības gūšanai un atlikušo kļūdu īpatsvara paziņošana gada darbības pārskatos (6.52.–6.62. punkts)

Attiecībā uz ERP novērtējumu, ka perioda beigās ne visas sistēmas darbojas efektīvi (6.53. punkts), Komisija atsaucas uz savu sistemātisko un nepārtraukti veikto vadošo un revīzijas iestāžu izmantoto sistēmu efektivitātes izvērtēšanu, pamatojoties uz visiem pieejamajiem revīzijas rezultātiem. Komisija atsevišķi atklāj arī katras programmas kļūdu īpatsvaru, pamatojoties uz dalībvalstu ziņojumiem, taču pēc pienācīgas novērtēšanas un vajadzības gadījumā piemērojot nepieciešamās korekcijas un veicot pārrēķinus, pamatojoties uz Komisijas revīzijas dokumentu pārbaudēm vai uz vietas veikto darbu saistībā ar riskam pakļauto programmu izlasi. Tāpēc Komisija nepaļaujas tikai uz programmu iestāžu ziņotajiem kļūdu īpatsvariem, bet tos rūpīgi izvērtē, ņemot vērā savus ziņojumus. Ja konstatēti būtiski trūkumi, kas tieši ietekmē revīzijas iestāžu darbu, Komisija veic pati savu atkārtotu revīziju, lai novērtētu vai kvantitatīvi noteiktu riskus saskaņā ar vienotu likmi, par ko liecina gada darbības pārskatos un gada pārvaldības un snieguma ziņojumā ziņotie maksimālie riski.

Tāpat kā iepriekšējos gados, Komisijas revidenti savās dokumentu pārbaudēs un revīzijās turpināja pievērst īpašu uzmanību riskiem, kas saistīti ar Covid-19 izdevumiem, dubultu finansēšanu un interešu konfliktiem; visi šie aspekti ir standarta pārbaudes punkti dažādos Komisijas revīzijas kontrolsarakstos. Ja saistītajos jautājumos tiek konstatēti trūkumi, tiek īstenotas finanšu korekcijas. Piemēram, REGIO 2024. gada darbības pārskatā (37. lpp.) ir aprakstīti vairāki Komisijas revidentu atklāti interešu konflikta riska gadījumi, kurus vai nu bija konstatējusi vadošā iestāde, bet nebija pienācīgi novērsusi, vai arī riska gadījumi, kas vispār nebija sākotnēji konstatēti.

Pamatojoties uz visu pieejamo revīzijas informāciju no dalībvalstīm un ES revīzijām, Komisija savos attiecīgajos 2024. gada darbības pārskatos izdarīja secinājumus par pārvaldības un kontroles sistēmu efektivitāti (sk. nākamo diagrammu). To programmu gadījumā, kurās nepieciešami būtiski uzlabojumi, katrā atsevišķā gadījumā ir pieprasīti korektīvi pasākumi.

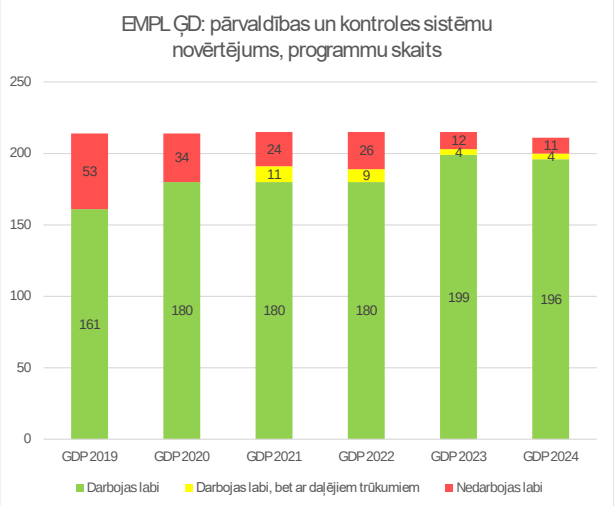

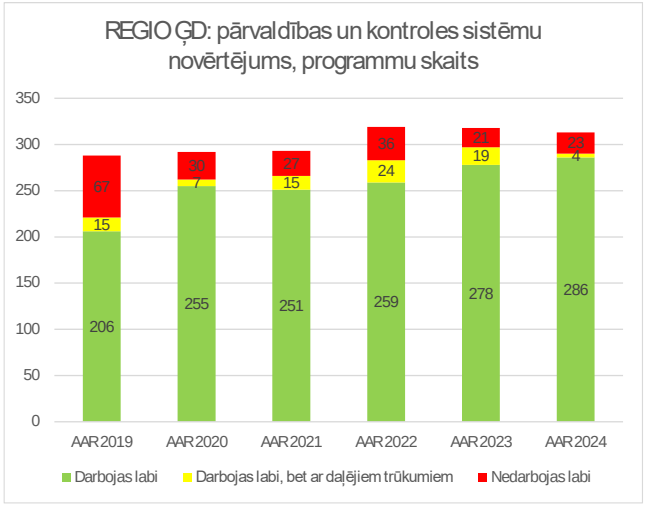

Būtisks neatbilstoši veiktu izdevumu apmērs apstiprinātajos pārskatos (6.54.–6.58. punkts)

Komisija ir izstrādājusi savu pārliecības gūšanas sistēmu tā, lai EMPL ĢD un REGIO ĢD ģenerāldirektori, pildot savu pienākumu kā deleģētie kredītrīkotāji, varētu nodrošināt pārliecību par maksājumiem katrā no 431 programmas kohēzijas politikas ietvaros.

Pamatojoties uz šo detalizēto novērtējumu par katru atsevišķo programmu un kopējo atlikušo kļūdu īpatsvaru (risku maksājuma laikā) attiecībā uz pārvaldītajiem līdzekļiem, ģenerāldirektori savos attiecīgajos gada darbības pārskatos secināja, ka 2024. gadā pieņemtajos pārskatos Komisijai apliecinātajos attiecīgo fondu izdevumos saglabājas būtiski pārkāpumi (6.55. punkts). Viņi arī spēja noteikt, kurās programmās (vai to daļās) ir būtiski trūkumi (sk. attiecīgo gada darbības pārskatu 7.F pielikumus) un attiecībā uz kurām pieprasīti korektīvi pasākumi un ziņots par finanšu korekcijām, kas ieviestas, lai veiktu turpmākus pasākumus saistībā ar iepriekšējos gados atklātajiem pārkāpumiem.

Riska maksājuma laikā un maksimālā riska pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu galvenokārt ir saistīts ar piesardzīgo pieeju, kas izmantota saistībā ar *STEP* grozījumu Kopīgo noteikumu regulā, ar kuru līdz 2026. gada februārim tika pagarināts kontroles pasākumu veikšanas termiņš (sk. iepriekš II.1. daļu). Ņemot vērā Komisijai 2024. gadā deklarētās lielās izdevumu summas un ierobežoto kontroļu un revīziju skaitu, kas bija pabeigtas līdz gada darbības pārskatu parakstīšanas dienai, Komisija piemēroja vienotu likmi 2 % apmērā visām programmām, kuru risks maksājuma laikā iepriekšējā pārskata gadā bija novērtēts kā zemāks par 2 %, bet par kurām atjauninātie revīzijas rezultāti būs pieejami tikai pēc gada darbības pārskata parakstīšanas.

Turklāt Komisija ziņo arī par piesardzīgi noteiktu maksimālo aplēsto vērtību, lai ņemtu vērā iespējamos papildu riskus, izmantojot katras programmas konkrētajai situācijai atbilstošas vienotās likmes. Pamatojoties uz ERP ieteikumiem[5], maksimālā vērtība ietver arī konservatīvu pieeju, lai ņemtu vērā iespējamas kļūdas tajos izdevumos, kas nav revidēti, piemēram, ja ir veikta tikai dokumentu pārbaude vai kad saskaņā ar notiekošām pretrunu procedūrām joprojām ir nepieciešams papildu revīzijas darbs, un/vai ņemot vērā arī iepriekšējo gadu revīzijas rezultātus, kas norāda uz iespējamiem atlikušajiem riskiem analizējamajos izdevumos.

Tāpēc Komisija ir pārliecināta, ka tās riska maksājuma laikā aprēķini, arī maksimālā riska aprēķini, kuros ņemti vērā ERP rezultāti bez ekstrapolācijas, bet pēc rūpīgas izvērtēšanas par to iespējamo ietekmi uz citām programmām, sniedz patiesu priekšstatu par reālo situāciju, ņemot vērā attiecībā uz katru programmu apzinātos riskus.

2007.–2013. gada un 2014.–2020. gada plānošanas perioda slēgšana (6.59.–6.62. punkts)

Komisija atgādina, ka pēc nesenajām izmaiņām tiesību aktos[6] administratīvie slēgšanas termiņi tika pagarināti līdz 2026. gada februārim, lai programmu iestādes varētu izpildīt rūpības pienākumu un veikt visas pārbaudes pirms galīgo izdevumu deklarēšanas. Komisija ir sākusi un turpinās rūpīgi izvērtēt slēgšanas dokumentu paketes, lai pārliecinātos, ka slēgšanas laikā ir veiktas pienācīgas kontroles un ka atlikušais būtiskais kļūdu līmenis ir pienācīgi koriģēts pirms galīgo pārskatu iesniegšanas. To izdevumu likumības un pareizības novērtēšanu, par kuriem slēgšanas laikā ziņots kā par likumīgiem un pareiziem, var turpināt pēc attiecīgo pārskatu oficiālas pieņemšanas, un katra programma tiks informēta par tās galīgo slēgšanu tikai pēc tam, kad dalībvalstis būs pienācīgi novērsušas visus ar pareizību saistītos jautājumus.

Saskaņā ar ERP ieteikumiem, kas sniegti iepriekšējos gada pārskatos, Komisija 2024. gadā veica preventīvas revīzijas par sagatavotību slēgšanai tādu programmu izlasē, kuras tiek uzskatītas par pakļautām riskam, lai nodrošinātu, ka attiecīgās iestādes laikus veic visas vajadzīgās pārbaudes, novēršot un labojot atlikušos pārkāpumus, un pienācīgi reaģē uz visiem līdz slēgšanai ziņotajiem revīziju rezultātiem. Sīkāka informācija par šīm revīzijām ir pieejama REGIO ĢD un EMPL ĢD

[5] Sk. ĪZ Nr. 26/2021 3. ieteikuma a) punktu un Pārskata Nr. 03/2024 secinājumu 23. lpp.

[6] Regula (ES) 2024/795, ko likumdevēji pieņēma 2024. gada 29. februārī un ar ko izveido Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*).

2024. gada darbības pārskatu 7.I pielikumā. Komisija ziņos par 2014.–2020. gada perioda slēgšanas progresu savos 2025. gada darbības pārskatos.

3. Ziņojuma secinājumi (6.63.–6.66. punkts)

Komisija piekrīt ERP, ka 2024. gadā kļūdu īpatsvars kohēzijas izdevumos kopumā joprojām bija būtisks. Pamatojoties uz visiem revīzijas rezultātiem, Komisija gada darbības pārskatos un gada pārvaldības un snieguma ziņojumā aplēsa kopējo riska līmeni, arī tā maksimālo vērtību, pamatojoties uz iespējamiem neatklātiem papildu riskiem, – tas ir augstāks nekā iepriekšējos gados, bet joprojām ir zemāks nekā ERP aplēstais (Komisija atsaucas arī uz pārskata 1. nodaļas 1.27.–1.36. punktu). Komisija arī norādīja uz atšķirīgu situāciju dažādās programmās un dalībvalstīs.

Ņemot vērā ERP un Komisijas secinājumus un ieteikumus pēdējo gadu laikā, Komisija kopā ar revīzijas iestādēm vienojās par tādu korektīvo pasākumu rīcības plānu, kurus tās apņēmās veikt, lai izpildītu konkrētos revīzijas ieteikumus, ko tās plānošanas periodā saņēma no ERP vai Komisijas, lai uzlabotu revīzijas iestāžu atklāšanas spēju 2021.–2027. gada periodā un risinātu atlikušās problēmas pirms 2014.–2020. gada perioda slēgšanas. Papildus tam Komisija izpildīja ERP ieteikumus, lai palielinātu uz vietas veikto atkārtoto revīzijas darbu nolūkā ciešāk un preventīvāk uzraudzīt revīzijas iestāžu darbu, arī lai pārliecinātos, ka tās izmanto atbilstošus un pilnīgus revīzijas kontrolsarakstus un procedūras, tādējādi palielinot ziņoto revīzijas rezultātu ticamību.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

6.1. ieteikums. Nodrošināt, ka revīzijas iestādes uzlabo savu darbību

Iesakām Komisijai, veicot dokumentu pārbaudes un revīzijas, pārliecināties, ka revīzijas iestādes stiprina savas kontroles un atklāšanas spējas, pārbaudot, vai tās:

a) pienācīgi plāno izlases veidošanu un izveido reprezentatīvu, pietiekamu un atbilstīgu revīzijas izlasi no Komisijai deklarētajiem izdevumiem, kā prasīts KNR;

b) apstiprina, ka atbilstība attiecināmības kritērijiem ir pierādīta ar pietiekamiem, atbilstīgiem un ticamiem pierādījumiem;

c) glabā pienācīgu dokumentāciju, lai pamatotu revīzijas izsekojamību, tostarp skaidri indeksētu revīzijas lietu ar atsauci uz i) pierādījumu dokumentiem, ii) sīki izstrādātiem kontrolsarakstiem un iii) darba dokumentiem, tostarp pārbaudīto posteņu aprakstu, pamatā esošajiem aprēķiniem un formulām.

(Ieviešanas mērķtermiņš: no 2026. gada)

Komisija **piekrīt** ieteikumam un rīkosies atbilstoši tam, jo īpaši savās turpmākajās revīzijās, kā arī uzraugot darbības, kas jāveic saistībā ar rīcības plānu, par kuru Komisija un revīzijas iestādes kopīgi vienojās 2024. gada decembrī, lai uzlabotu revīzijas iestāžu atklāšanas spēju.

6.2. ieteikums. Atkārtot pārbaudes pēc vienotās likmes piemērošanas

Iesakām Komisijai gadījumos, kad (darbības) programmās ir konstatētas sistemātiskas nepilnības un attiecīgi piemērota vienota likme, nodrošināt, ka dalībvalstu iestādes neizmanto vienotas likmes korekcijas mehānismu, lai izvairītos no pienākuma pārbaudīt izdevumu attiecināmību pirms izdevumu deklarēšanas Komisijai un vajadzības gadījumā individuāli atgūt līdzekļus.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam. Komisija uzskata, ka vienoto likmju korekcijas ir efektīvs instruments, ar ko novērst iepriekšējos pārkāpumus, kurus nevar precīzi izteikt skaitļos (un, piemēram, publiskā iepirkuma gadījumā, kas turpina radīt izdevumus saskaņā ar attiecīgajiem līgumiem, lai izvairītos no turpmāku nepareizu izdevumu deklarēšanas), neradot nesamērīgu administratīvo slogu. Ja tiek piemērotas šādas vienotās likmes, Komisija turpinās pieprasīt skaidru rakstisku definīciju par jautājumiem, uz kuriem attiecas vienotās likmes korekcija, nosakot termiņu, pēc kura ir jāuzlabo pārvaldības un kontroles sistēmas. Turklāt, ja revīzijas izlasē ir šādi izdevumi, uz kuriem jau attiecas vienotās likmes korekcija, revīzijas iestādēm tiks prasīts sistemātiski veikt pārbaudes, lai izslēgtu citu iespējamu problēmu esību, uz kurām vienotās likmes korekcija varētu neattiekties, vai lai izslēgtu neatklātas krāpšanas aizdomu risku un vajadzības gadījumā nodrošinātu individuālu līdzekļu atgūšanu. Komisija sniegs revīzijas iestādēm skaidrojumu par pieeju ekstrapolēta statistiskā kļūdu īpatsvara aplēšanai, pamatojoties uz statistisko izlasi, ja novērtējamās datu kopas daļai jau ir piemērota vienotās likmes korekcija.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 7. NODAĻU "DABAS RESURSI UN VIDE"

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 3. izdevumu kategorija "Dabas resursi un vide" aptver ES izdevumus kopējai lauksaimniecības politikai, jūrlietu un zivsaimniecības politikai un vides un klimata pasākumu programmai *LIFE*.

Kopējā lauksaimniecības politika (KLP), kas veido izdevumu lielāko daļu šajā izdevumu kategorijā, ir īsteni eiropeiska rīcībpolitika, jo dalībvalstis apvieno resursus, lai īstenotu vienotu, kopēju rīcībpolitiku ar vienotu Eiropas budžetu. Līgumā un KLP regulās noteiktie KLP mērķi ir šādi: palielināt lauksaimniecības ražīgumu; nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem; stabilizēt tirgus; nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū; panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām. Kopš 2023. gada 77,7 % no KLP ietvaros sniegtā atbalsta vairs netiek īstenoti pēc atbilstības principa, bet gan pēc snieguma principa, kas nodrošina dalībvalstīm lielāku elastību KLP intervenču pielāgošanā savām konkrētajām vajadzībām.

KLP, kuras atbalstu 2024. gadā saņēma 5,7 miljoni saņēmēju, tiek īstenota dalītā pārvaldībā, izmantojot visaptverošu pārvaldības un kontroles sistēmu. Stingrā ticamības nodrošināšanas daudzlīmeņu sistēma, kas ietver kontroles valsts līmenī, neatkarīgas revīzijas un Komisijas vadītu pārraudzību un ko papildina snieguma pārskatīšana reizi divos gados, ir sekmīgi nodrošinājusi ES finanšu interešu aizsardzību.

Kopējā lauksaimniecības politikā 2023.–2027. gadam Komisija galveno uzmanību pievērš snieguma rezultātiem un dalībvalstu ieviesto pārvaldības sistēmu pienācīgai darbībai, lai nodrošinātu gan snieguma rezultātu kvalitāti, gan to pamatā esošo darījumu likumību un pareizību. Šā iemesla dēļ atšķirībā no iepriekšējā plānošanas perioda dalībvalstīm nav pienākuma ziņot par detalizētu kontroles statistiku saņēmēju līmenī, bet gan par politikas rezultātiem, pamatojoties uz iznākumu un rezultātu rādītājiem. Tāpēc Komisija attiecībā uz KLP stratēģisko plānu izdevumiem neaprēķina ne kļūdu īpatsvaru, ne risku maksājuma laikā[1].

Komisija pieņem zināšanai DFS 3. izdevumu kategorijā kopumā (7.43. punkts) ERP aplēsto kļūdu līmeni. Attiecībā uz KLP izdevumiem (gan uz sniegumu, gan atbilstību balstītiem izdevumiem) tiek lēsts, ka 77 % ir zema riska segmentā, savukārt 10 % un 13 % izdevumu attiecīgi ir vidēja un augsta riska segmentā. Lai gan šie rezultāti nav tieši salīdzināmi ar ERP aplēsto kļūdu līmeni, tie liecina, ka ticamības līmenis joprojām ir ļoti augsts arī 2023.–2027. gada KLP.

Šajā sakarā Komisija atzinīgi vērtē ERP secinājumu, ka arī KLP 2023.–2027. gadam tiešajos maksājumos (izņemot ekoshēmas) joprojām nav būtisku kļūdu, tādējādi vēlreiz apstiprinot integrētās

[1] Tā vietā, lai noteiktu kļūdu īpatsvaru un risku maksājuma laikā, Komisija KLP 2023.–2027. gada periodā iedala izdevumus trīs riska kategorijās (zems, vidējs un augsts), pamatojoties uz dalībvalstu ieviesto pārvaldības sistēmu galīgo, koriģēto novērtējumu. Šo novērtējumu ik gadu nosaka sertifikācijas struktūras, veicot kvalitatīvu novērtējumu par to, cik pienācīgi darbojas ieviestās pārvaldības sistēmas, attiecībā uz katru intervenci un katru maksājumu aģentūru, un Komisija šo novērtējumu var katrā gadījumā atsevišķi pielāgot, ņemot vērā savus un Revīzijas palātas revīzijas konstatējumus.

administrācijas un kontroles sistēmas (IAKS), tai skaitā lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēmas (*ISAP*), svarīgo lomu kļūdu riska novēršanā un samazināšanā.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Darījumu pareizība

Darījumu pārbaudes rezultāti

Komisija ņem vērā, ka ERP aplēstais kļūdu līmenis DFS 3. izdevumu kategorijā ir 2,6 % (7.17. punkts).

Attiecībā uz skaitļos izsakāmajām kļūdām, ko ERP konstatējusi divos gadījumos, jānorāda, ka Komisija savās revīzijās ir izdarījusi līdzīgus konstatējumus neatkarīgi no ERP revīzijām. Pašlaik notiek ar šīm revīzijām saistītās atbilstības noskaidrošanas procedūras, un fondiem radušos risku segs ar ierosināto finanšu korekciju atkarībā no procedūras iznākuma.

Viens no galvenajiem KLP platībatkarīgo un ar dzīvniekiem saistīto intervenču kontroles sistēmas elementiem ir integrētā administrācijas un kontroles sistēma (IAKS), kas 2024. gadā aptvēra 80 % no KLP izdevumiem, un tādējādi tai joprojām bija ļoti svarīga loma finanšu uzraudzības nodrošināšanā.

Tiešie maksājumi

Komisija atzinīgi vērtē ļoti zemo kļūdu līmeni, ko ERP konstatējusi tiešajos maksājumos (izņemot ekoshēmas) (7.44. punkts).

Ekoshēmas

Ekoshēmas ir jauns politikas instruments (tiešo maksājumu ietvaros) jaunajā kopējā lauksaimniecības politikā (KLP) 2023.–2027. gada plānošanas periodā. Tās ir būtiskas pārmaiņas Eiropas lauksaimniecības politikā, jo ar tām šīs politikas uzmanības centrā tiek likta vides ilgtspējas uzlabošana un klimata pārmaiņu problēmas risināšana. Ekoshēmas ir brīvprātīgas intervences, ko lauksaimnieki var veikt apmaiņā pret finansiālu atbalstu praksei, kura palīdz sasniegt ES vides mērķus, tai skaitā saglabāt bioloģisko daudzveidību, nodrošināt resursefektivitāti un samazināt oglekļa pēdu.

Šāda videi draudzīga prakse cita starpā ietver kultūraugu dažādošanu, ilggadīgo zālāju saglabāšanu, virsaugu izmantošanu augsnes veselības uzlabošanai un tādu agroekoloģisko metožu īstenošanu, kas samazina atkarību no ķīmiskajiem līdzekļiem. Šīs intervences ir paredzētas, lai mazinātu intensīvās lauksaimniecības nelabvēlīgo ietekmi, veicinātu oglekļa sekvestrēšanu un aizsargātu ūdens resursus, tādējādi veicinot lauksaimniecības sistēmu noturību pret klimata pārmaiņām.

Vides mērķi un saistības, kas attiecas uz ekoshēmām, ir sīki definētas KLP stratēģiskajos plānos. Norādītā sarežģītība izriet no vairākiem elementiem. Dalībvalstu noteiktās saistības dažkārt ir ļoti detalizētas un tāpēc grūti kontrolējamas. Pēc būtības šīm intervencēm jābūt pielāgojamām dažādiem reģionālajiem apstākļiem dalībvalstīs, ņemot vērā atšķirīgo klimatu, augsnes tipus, ainavas un lauku saimniecību struktūras. Tikai tā tās var sasniegt jēgpilnus rezultātus vides jomā. Lielās daudzveidības dēļ un daudzo saistību dēļ, kas jāievēro lauksaimniekiem, dažas ekoshēmas ir vairāk pakļautas kļūdu riskam, un šīs kļūdas ir katrai dalībvalstij specifiskas. Dalībvalstu izstrādāto ekoshēmu lielā

daudzveidība skaita, vērienīguma, satura, mērķu un maksājumu ziņā ir svarīgs faktors, kas jāņem vērā, kad tiek izdarīti vispārēji secinājumi par ekoshēmām, pamatojoties uz konstatējumiem konkrētās dalībvalstīs.

Pēdējo gadu laikā **Komisija ir sniegusi būtisku atbalstu dalībvalstīm, lai tās varētu izstrādāt, grozīt un īstenot ekoshēmas.** Tas ietver mērķtiecīgus norādījumus jautājumu un atbilžu (arī juridisku skaidrojumu) formā, *ad hoc* sanāksmes ar dalībvalstīm, pieredzes un informācijas apmaiņu ES KLP tīklā un citus īpašus rīkus un forumus, kuru mērķis ir nodrošināt ekoshēmu raitu ieviešanu un konsekventu piemērošanu visā Savienībā.

ES KLP tīklā laikposmā no 2023. gada oktobra līdz 2024. gada martam darbojās **tematiskā grupa "Ekoshēmu izstrāde un īstenošana"**, kurā piedalījās plašs ES ieinteresēto personu loks. Tematiskā grupa izvērtēja dažādās pieejas, kas izmantotas ekoshēmu izstrādei un īstenošanai dažādās dalībvalstīs, to, kas darbojās labi pirmajā īstenošanas gadā, kā arī dažus no sastaptajiem šķēršļiem. Tematiskā grupa arī apzināja iespējamos risinājumus un ieteikumus ekoshēmu turpmākai izstrādei, piemēram, nodrošināt to pieejamību visiem lauksaimniekiem neatkarīgi no saimniecības veida un lieluma, nodrošināt, ka maksājumi ir pievilcīgi, ņemot vērā arī mācīšanās izmaksas, un nodrošināt to vidisko ieceru vērienu.

Ekoshēmas ir jauna intervence, kuras mērķis ir sasniegt vides un klimata mērķus, un, tāpat kā jebkuras jaunas iniciatīvas gadījumā, ir vajadzīgs pielāgošanās periods. Kopš KLP stratēģisko plānu apstiprināšanas dalībvalstis jau ir veikušas daudzus grozījumus ekoshēmās, lai precizētu un uzlabotu to īstenošanu. Saistības ir precizētas un konkretizētas, ir iekļautas jaunas shēmas vai prakse, lai paplašinātu lauksaimniekiem piedāvāto klāstu, un ir palielinātas prēmiju likmes (summas par vienību), lai uzlabotu pievilcību un piesaistītu plašāku lauksaimnieku loku.

Komisija sniedz konsultācijas un atbalstu dalībvalstīm ekoshēmu izstrādē, īstenošanā un grozīšanā, izmantojot dažādus kanālus. Tas ietver biežas jautājumu un atbilžu sesijas (gan rakstiski, gan sanāksmēs), dalībvalstu ekspertu grupu sanāksmes un ES KLP tīkla iniciatīvas, kas ne tikai atvieglo dalībvalstu ekoshēmu optimizāciju, bet arī sekmē labās prakses apmaiņu.

2. Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

AGRI *ĢD un* CLIMA *ĢD ziņojumi par izdevumu pareizību*

Sertifikācijas struktūru veiktais revīzijas darbs joprojām ir būtisks elements KLP izdevumu ticamības nodrošināšanā. Katru gadu dalībvalstīm ir pienākums nosūtīt Komisijai savas "apliecinājumu paketes", ieskaitot jaunos gada snieguma ziņojumus un sertifikācijas struktūras atzinumu un ziņojumus. Komisija izmanto šo informāciju, savu revīzijas konstatējumu rezultātus un Eiropas Revīzijas palātas konstatējumus, lai izdarītu secinājumus par KLP izdevumu ticamību.

Attiecībā uz KLP kopējiem izdevumiem (visām attiecīgajām kontroles sistēmām, ieskaitot gan uz sniegumu, gan atbilstību balstītos izdevumus) tiek lēsts, ka 77 % ir zema riska segmentā, savukārt 10 % un 13 % izdevumu attiecīgi ir vidēja un augsta riska segmentā.

2024. gada aplēstie izdevumi zema riska segmentā atbilst pēdējo sešu gadu kontroles rezultātiem. Gadu gaitā tika konstatēta uzlabojumu tendence, kas apstiprina to dalībvalstu pārvaldības sistēmu briedumu, kuru ietvaros tiek veikti KLP izdevumi.

Visbeidzot, *AGRI* ĢD pastāvīgi sadarbojas ar dalībvalstīm, lai risinātu KLP īstenošanas galvenās problēmas, izmantojot dažādas spēju veidošanas darbības un veicinot paraugpraksi.

Jaunās snieguma ziņošanas sistēmas

Komisija pieņem zināšanai ERP apsvērumus par snieguma ziņošanas sistēmām un atzinīgi vērtē to, ka visām deviņām maksājumu aģentūrām, kurām bija KLP stratēģiskā plāna darījumi, kas bija ERP izlasē, ERP spēja noteikt atbilstību starp veiktajiem maksājumiem un iznākumiem, kas reģistrēti to IT sistēmās gada snieguma ziņojumu sagatavošanai (7.40., 7.42. punkts).

2024. gadā Komisija turpināja uzraudzīt un atbalstīt maksājumu aģentūras un koordinējošās struktūras to snieguma ziņošanas IT sistēmu pielāgošanā. Daļa no *AGRI* ĢD revīzijas programmas bija vērsta uz snieguma ziņošanas sistēmām, proti, tika novērtēts, vai sistēmu arhitektūra ir pareiza un vai gada snieguma ziņojuma datu apstrādes mehānisms ir precīzs un aptver visu darbību. Šo gada snieguma ziņojumu revīziju laikā sistēmas joprojām bija izstrādes stadijā, taču tika ziņots, ka izstrāde norit saskaņā ar grafiku. Visbūtiskākie konstatējumi un ieteikumi bija vērsti uz labi dokumentētu validācijas noteikumu un kontroļu īstenošanu visos datu apstrādes posmos snieguma ziņošanas sistēmās ar mērķi nodrošināt datu pilnīgumu un precizitāti.

AGRI ĢD ne tikai sniedza uzlabojumu ieteikumus, bet arī izstrādāja efektīvu revīzijas metodiku snieguma ziņošanas sistēmu novērtēšanai un dalījās ar šo vienoto metodiku ar sertifikācijas struktūrām, lai tās veiktu šīs revīzijas ikgadējās sertifikācijas ietvaros.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

Iepriekšējo gadu ieteikumu izpilde

Komisija atzinīgi vērtē ERP novērtējumu, ka 2022. gada pārskata 7.1. ieteikums par lauksaimniecības platības datu kvalitātes uzraudzību, kas bija jāīsteno līdz 2024. gada beigām, ir pilnībā īstenots.

7.1. ieteikums. Atbalstīt dalībvalstis ekoshēmu izstrādē

Ņemot vērā ekoshēmu nozīmi vides un klimata mērķu sasniegšanā, iesakām Komisijai sniegt papildu atbalstu dalībvalstīm, lai tās spētu izstrādāt mazāk sarežģītas shēmas, vienlaikus nemazinot to vērienu. Tas būtu panākams, daloties ar 2023.–2027. gada perioda sākotnējo shēmu īstenošanā gūto pieredzi un speciālajām zināšanām.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gads)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstis ekoshēmu izstrādē, īstenošanā un grozīšanā, lai nodrošinātu to sekmīgu īstenošanu un sasniegtu kopīgus vides un klimata mērķus, pamatojoties uz gadu gaitā gūto zināšanu un pieredzes apmaiņu.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 8. NODAĻU: MIGRĀCIJA UN ROBEŽU PĀRVALDĪBA – DROŠĪBA UN AIZSARDZĪBA

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Komisija atzinīgi vērtē secinājumus, ka apmeklētās revīzijas iestādes ir izstrādājušas un īstenojušas pietiekami kvalitatīvas detalizētas procedūras, lai ziņotu par savu darbu gada kontroles ziņojumā, un ka kopumā tās ir ieviesušas detalizētas revīzijas programmas un izmantojušas kontrolsarakstus, lai pamatotu savus secinājumus. Saistībā ar šajā nodaļā sniegto ieteikumu īstenošanu Komisija veiks turpmākus pasākumus attiecībā uz nodaļā ziņotajiem trūkumiem, lai nākotnē samazinātu kļūdu risku.

Attiecībā uz 8.20. punktu Komisija uzskata, ka izdevumi migrācijas, robežu pārvaldības, drošības un aizsardzības jomā ir zema riska izdevumi. Komisija lēš, ka risks maksājuma laikā ir mazāks par 2 %. Šī aplēse ir balstīta uz visām Komisijas un dalībvalstu veiktajām kontrolēm un revīzijām, kurās tika pārbaudīti daudzi darījumi.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

Attiecībā uz 8.6. punktā minēto konstatējumu, ka finansējums vēl ir jānoskaidro, kamēr dalībvalstis nav apstiprinājušas galīgos pārskatus, Komisija vēlas norādīt, ka kopējā summa, ko dalībvalstis deklarējušas laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam, ieskaitot galīgo pārskatu iesniegšanu, bija 94 % Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondam (*AMIF*) un 94 % Iekšējās drošības fondam (IDF).

1. Darījumu pareizība

Attiecībā uz pārbaudītajiem darījumiem, kuros bija kļūdas (ERP pārskata 8.10. punkts), Komisija risinās konstatētās problēmas, lai nākotnē samazinātu kļūdu skaitu.

Atbilde uz 8.1. izcēlumu

Izdevumi, kas neietilpst īstenošanas periodā

Attiecībā uz neattiecināmām izmaksām, kas deklarētas Portugāles dalītās pārvaldības projektā 8.1. izcēlumā, Portugāles iestādes piekrita, ka elektroapgādes izmaksas laikposmā no 2021. gada 20. līdz 30. jūnijam bija nepareizi iekļautas izdevumos.

Atbilde uz 8.2. izcēlumu

Trūkumi dotāciju piešķiršanas procedūrās

Francijas iestādes uzskata, ka pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes principi ir pietiekami ievēroti. Valsts finanšu noteikumi neuzliek pienākumu sniegt sīkāku informāciju par dažādo kritēriju svērumu; visi kandidāti tika novērtēti vienādi.

Gadījumā, par kuru ziņots saistībā ar projektu Portugālē, dalībvalsts pēc ERP veiktās revīzijas ir īstenojusi pasākumus, lai novērstu konstatētos trūkumus 2021.–2027. gada plānošanas periodā. Tā pievērsās šim jautājumam vērtēšanas metodikā, izstrādājot detalizētus norādījumus vērtētājiem, ieviešot četru acu principu katram novērtējumam, integrējot sistemātiskas konsekvences un validācijas pārbaudes, lai ziņotu par jebkādām novērtējuma neatbilstībām, un nodrošinot apmācību ārējiem vērtētājiem.

Turklāt Komisija uzsver, ka Portugāles *AMIF* vadošā iestāde 2021.–2027. gada plānošanas periodā nav tā pati iestāde, kas bija atbildīga iepriekšējā plānošanas periodā (2014.–2020. gads). Pašreizējā vadošā iestāde ir sadarbojusies ar Komisiju, lai izstrādātu savu novērtēšanas metodiku. Turklāt tā izmantoja pieredzi, ko guvusi valsts aģentūra, kura uzrauga citu kohēzijas fondu īstenošanu.

ES finansējums nav pilnībā izmantots paredzētajiem mērķiem

Attiecībā uz dalītas pārvaldības projektu Francijā revidētais IDF projekts ietvēra priekšizpēti un stabila optronikas uzstādīšanas risinājuma noteikšanu *Falcon* 50M gaisa kuģiem, ko izmanto robežu uzraudzības darbībās.

Vēlākā posmā, pamatojoties uz izstrādāto risinājumu, kas ļauj integrēt jaudīgāku optronikas sensoru, prototips bija jāražo, jātestē un jākvalificē, pirms tas tiek ražots partijās, lai aprīkotu Francijas jūras spēku floti, kas ietver astoņus F50M gaisa kuģus. Šie aspekti un aprīkojuma uzstādīšana netika aptverti revidētajā projektā un tāpēc netika finansēti tā ietvaros. Covid-19 dēļ galīgajā līgumā nebija iekļauts prototips un uzstādīšanas izmaksas.

Komisija uzskata, ka revidētais projekts atbilda tā darba uzdevumam un IDF robežu un vīzu instrumenta mērķiem, jo tas veiksmīgi izstrādāja tehnisku risinājumu, ko var izvietot uz F50M gaisa kuģiem, lai uzlabotu ārējo robežu drošību, un tāpēc IDF projektā paziņotās izmaksas bija attiecināmas.

Izmaksas, kas saistītas ar uzstādīšanu gaisa kuģos un to izmantošanu, sedz cits dotāciju nolīgums, kas parakstīts Robežu pārvaldības un vīzu politikas instrumenta (*BMVI*) [1] ietvaros, nevis revidētais IDF projekts. Revīzijas palāta nerevidēja *BMVI* projektu, kurā tika segtas izvēršanas izmaksas.

[1] Regula (ES) 2021/1148, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai, kurš ir daļa no Integrētās robežu pārvaldības fonda.

Attiecībā uz darījumiem, kas neatbilda pareizas finanšu pārvaldības principiem (sk. ERP pārskata 8.12. punktu), Komisija uzsver, kā norādījusi ERP, ka šajos darījumos nebija pareizības kļūdu.

Atbilde uz 8.3. izcēlumu

ES finansēta aprīkojuma nepietiekama aizsardzība

Komisija vēlas piebilst, ka revidentu apmeklētās iekārtas tika uzbūvētas un piegādātas iestādēm 2021.–2022. gadā. Aprīkojuma uzturēšana, arī remontdarbi, kā arī centru darbība neietilpst revidētā dotācijas nolīguma darbības jomā. Tāpēc atbildība par to uzturēšanu ir dalītā pārvaldībā un ārpus attiecīgā dotācijas nolīguma. Tas pats attiecas uz ugunsdzēsības aprīkojuma tehnisko apkopi.

Attiecībā uz aprīkojumu Komisija jau bija atklājusi šo problēmu un veikusi pasākumus, lai nodrošinātu ciešāku uzraudzību un turpmākus pasākumus kopā ar saņēmēju, jo īpaši:
- pastiprināta uzraudzība, izmantojot apakšuzņēmuma līgumu (arī iekārtu un aprīkojuma fiziskas pārbaudes);
- regulāri apmeklējumi, ko veic salās izvietotie Komisijas darbinieki;
- diskusijas par šo tematu Migrācijas pārvaldības koordinācijas komitejās;
- vēstule ministrijai ar ierosināto rīcības plānu.

Attiecībā uz jautājumu par starptautisko organizāciju ierobežoto piekļuvi dokumentiem (8.13. punkts) Komisija uzskata, ka spēkā esošie līgumi ar starptautiskajām organizācijām jau paredz sistēmu dokumentu pieejamības nodrošināšanai tādā veidā, kas ļauj veikt vajadzīgās pārbaudes. Komisija to ir vairākkārt atgādinājusi starptautiskajām organizācijām, ar kurām tā ir parakstījusi iemaksu nolīgumus.

Komisija atbalsta Revīzijas palātu, lai tā iegūtu pilnīgu piekļuvi dokumentiem, kas nepieciešami tās revīzijas darbam. Komisija ir proaktīvi sazinājusies ar starptautiskajām organizācijām, mudinot nekavējoties atrisināt šo problēmu.

2. Iekšējās kontroles sistēmu elementu pārbaude

Revīzijas iestāžu darba pārbaude saistībā ar to gada kontroles ziņojumiem (GKZ) un izdevumu revīziju

Attiecībā uz 8.15. punktu Komisija atzinīgi vērtē secinājumus, ka revīzijas iestādes (RI) ir izstrādājušas un īstenojušas pietiekami kvalitatīvas detalizētas procedūras, lai ziņotu par savu darbu gada kontroles ziņojumā.

Lai gan Revīzijas palātas apsvērums tika pieņemts zināšanai, Somijas *AMIF* gada pārskatos netika deklarēti nekādi projektu izdevumi. Vienīgie deklarētie izdevumi attiecās uz vienreizēju maksājumu par pārmitināšanu un humanitāro uzņemšanu. Revīzijas iestāde pēc tam ir veikusi darbības saistībā ar 2023.–2024. gada pārskatiem. Komisija konstatēja trūkumus attiecībā uz atbilstības kritēriju pārbaudēm; šis aspekts tika pienācīgi atspoguļots Komisijas vēstulē ar piezīmēm, kura adresēta RI un attiecas uz turpmākiem pasākumiem.

Sistēmu revīziju neesamību Zviedrijā Komisija jau konstatēja, novērtējot apliecinājumu paketi 2023.–2024. gadam, un savā turpmākajā vēstulē revīzijas iestādei Komisija uzsvēra, ka “ir svarīgi veikt sistēmas revīziju vismaz par 2021.–2027. gada periodā ieviesto jauninājumu īstenošanu”.

Attiecībā uz 8.16. punktu Komisija atzinīgi vērtē secinājumu, ka revīzijas iestādēm bija izvērstas revīzijas programmas un kontrolsaraksti savu secinājumu pamatošanai.

Atbilde uz 8.4. izcēlumu

Trūkumi revīzijas iestāžu darbā

Komisija uzsver, ka 8.4. izcēlumā ir izklāstīta konstatēto trūkumu iespējamā ietekme.

Zviedrijas *AMIF* gadījumā RI paskaidroja, ka attiecīgajā kontrolsarakstā ir iekļauts lauks, kura mērķis ir nodrošināt, ka tiek veiktas pārbaudes, par kurām tika izteiktas šaubas.

Somijas *BMVI* gadījumā, lai gan atsauces uz tiesību aktiem kontrolsarakstos nebija atjauninātas, revīzijas iestāde tomēr uzskatīja, ka tā aptver visus būtiskos jautājumus, kas saistīti ar 2021.–2027. gada perioda revīzijām. Kontrolsaraksti tika pārskatīti pirms projekta revīzijas uzsākšanas.

Lietuvas *BMVI* gadījumā Komisija nekonstatēja nekādus trūkumus attiecībā uz veiktā revīzijas darba tvēruma atbilstību.

3. Gada darbības pārskati un citi pārvaldības pasākumi

Attiecībā uz 8.19. punktu Komisija atgādina, ka ģenerāldirektora ticamības deklarācijas pamatā ir no vairākiem avotiem (pašnovērtējums, *ex post* kontroles, Iekšējās revīzijas dienesta un ERP ziņojumi) ņemtas informācijas pārbaude, kas nodrošina šīs deklarācijas ticamību.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

Iepriekšējo gadu ieteikumu izpilde

Komisija atzinīgi vērtē ERP analīzi un apstiprinājumu (8.21. punkts un 8.1. pielikums) par 2021. un 2022. gada pārskatos sniegto ieteikumu pilnīgu īstenošanu.

8.1. ieteikums. Nodrošināt pilnīgu piekļuvi dokumentiem

Iesakām Komisijai nodrošināt, ka starptautiskās organizācijas sniedz ERP pilnīgu, neierobežotu un savlaicīgu piekļuvi dokumentiem, kas vajadzīgi Līgumā noteikto uzdevumu pildīšanai. Īpaši jānodrošina, ka ar starptautiskām organizācijām noslēgtajos līgumos ir pilnībā respektētas ERP tiesības pēc pieprasījuma saņemt visus dokumentus un informāciju, kas vajadzīga mūsu revīzijas funkciju veikšanai.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **daļēji piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija piekrīt ieteikuma pirmajai daļai. Komisija turpinās sniegt atbalstu revidentiem un sadarboties ar partnerorganizācijām, lai atvieglinātu Eiropas Revīzijas palātai revīziju veikšanu.

Komisija nepiekrīt ieteikuma otrajai daļai, jo uzskata, ka spēkā esošie līgumi ar starptautiskajām organizācijām jau paredz sistēmu dokumentu pieejamības nodrošināšanai tādā veidā, kas ļauj veikt vajadzīgās pārbaudes.

8.2. ieteikums. Sniegt dalībvalstīm norādījumus par noteikumiem, kas jāpiemēro uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus

Dalītās pārvaldības jomā sniegt norādījumus dalībvalstu vadošajām iestādēm par pienākumu konkursos ievērot vienlīdzīgas attieksmes un pārredzamības principus, lai novērstu trūkumus dotāciju piešķiršanas procedūrās.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija to īstenos kopā ar līdzīgu ieteikumu, kas sniegts 2023. gada pārskatā (8.1. ieteikums).

Komisija 2025. gada otrajā pusē plāno organizēt sesiju ar dalībvalstu iestādēm (kas apgūst līdzekļus dalītā pārvaldībā). Šajā sesijā 2024. gada revīzijās konstatētie trūkumi tiks darīti zināmi minētajām iestādēm kā jautājumi, kuriem jāpievērš uzmanība, organizējot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, un atlases procesā.

8.3. ieteikums. Novērst trūkumus revīzijas iestāžu darbā

Novērst trūkumus revīzijas iestāžu darbā un, ja tiek konstatēts, ka revīzijas darbs bijis nepietiekams, īstenot atbilstošus kontroles pasākumus revīzijas atzinuma atkārtotai izvērtēšanai, lai tādējādi mazinātu nepareizu izdevumu līdzfinansēšanas risku.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija uzraudzīs, kā revīzijas iestādes veic pienācīgus turpmākos pasākumus saistībā ar konstatētajiem trūkumiem, un vajadzības gadījumā turpinās sniegt norādījumus, jo īpaši sanāksmēs, ko regulāri organizē ar revīzijas iestādēm.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 9. NODAĻU: KAIMIŅATTIECĪBAS UN PASAULE

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

ES budžeta 6. izdevumu kategorijā "Kaimiņattiecības un pasaule" ir trīs galvenie instrumenti: Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments "Eiropa pasaulē" (*NDICI*), Pirmspievienošanās palīdzības instruments (*IPA III*), kas palīdz kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm ceļā uz pievienošanos, un Humānās palīdzības instruments, kā arī citas mērķorientētas programmas (piemēram, Eiropas Starptautiskās kodoldrošuma sadarbības instruments). Ar *NDICI* – "Eiropa pasaulē" ES mērķis ir sadarboties ar partnervalstīm, jo īpaši tām, kurām tas visvairāk nepieciešams, lai pārvarētu vidēja termiņa un ilgtermiņa attīstības problēmas un īstenotu ES vērtības un intereses, vienlaikus risinot steidzamas un neatliekamas vajadzības. *NDICI* – "Eiropa pasaulē" tiek īstenots, izmantojot tiešu pārvaldību (ko veic Komisija un ES delegācijas trešās valstīs) un netiešu pārvaldību (ko veic tādas struktūras kā ES dalībvalstu aģentūras, starptautiskās organizācijas vai partnervalstis). Lai maksimāli palielinātu Savienības finansējuma ietekmi, palīdzību var sniegt, izmantojot dotācijas, iepirkuma līgumus, budžeta atbalstu, budžeta garantijas, finansējuma apvienošanas operācijas un finansiālo palīdzību. Humānās palīdzības instrumenta uzdevums ir glābt un saglabāt dzīvību, novērst un atvieglot cilvēku ciešanas un aizsargāt dabas katastrofās un cilvēku izraisītās krīzēs cietušo iedzīvotāju integritāti un cieņu pat vissarežģītākajā situācijā.

Komisija vēlas uzsvērt, ka *NDICI* un Humānās palīdzības instrumenta īstenošana bieži norit apstākļos, kas ir riskanti, sarežģīti un arvien straujāk mainās. Šos apstākļus raksturo daudzveidība: ģeogrāfiskās izkliedes un attālinātības ziņā, jo *NDICI* īstenošana attiecas uz daudzām dažādām ES delegācijām visā pasaulē; īstenošanas struktūru un partnervalstu ziņā – tām ir dažādas pārvaldības un kontroles spējas, un to spektrs ir daudzveidīgs: no nelielām vietējām nevalstiskajām organizācijām līdz starptautiskām organizācijām; kā arī palīdzības sniegšanas metožu ziņā – tie var būt tradicionāli projekti, budžeta atbalsts, nozaru politikas atbalsta programmas, iemaksas globālajos instrumentos, finansējuma apvienošana, budžeta garantijas, daudznozaru humānā palīdzība u. c. atbalsta īstenošanas pasākumi.

Komisija pauž gandarījumu par to, ka Revīzijas palāta šajā gada pārskata nodaļā ir minējusi piemērus efektīviem kontroles mehānismiem, kurus īstenojusi Komisija. Komisija arī ņem vērā konstatētos faktus un apņemas nepieciešamības gadījumā īstenot atbilstošus korektīvus pasākumus. Komisija norāda, ka ERP revidenti visus sešus ieteikumus, kas sniegti 2021. un 2022. gada pārskatos (9. nodaļa), novērtēja kā pilnībā īstenotus un vienu no 2020. gada – kā īstenotu dažos aspektos. Šajā ieteikumā Komisijai tika prasīts nodrošināt, lai struktūras, kam tiek veikti pīlāra novērtējumi, galvenokārt starptautiskās organizācijas, piešķirtu revidentiem labāku piekļuvi dokumentiem un, konkrētāk, ļautu revidentiem saglabāt dokumentus, kas pamato viņu konstatējumus. Komisija ir pārliecināta, ka, ņemot vērā nesenās norises Komisijas dialogā ar lielākajām starptautiskajām organizācijām, jau 2025. gada ticamības deklarācijas laikā tiks novērots uzlabojums.

Saistībā ar dažiem novērojumiem par revidēto darījumu pareizību Komisija sniedz paskaidrojumus par kļūdām, par kurām ir ziņots šajā gada pārskata nodaļā.

INTPA ĢD, NEAR ĢD[1] un ECHO ĢD aprēķinātais atlikušo kļūdu īpatsvars 2024. gadā joprojām ir zemāks par būtiskuma slieksni (2 %). Riska līmeņu novērtējums tiek veikts saskaņā ar Komisijas metodiku, un tas ir pieejams Komisijas 2024. gada pārvaldības un snieguma ziņojumā (*AMPR*).

ERP gada kļūdu īpatsvars citstarp mēra kļūdas līgumos, kurus Komisija joprojām var kontrolēt un koriģēt turpmākajos grāmatvedības gados. Ar atlikušo kļūdu īpatsvara (*RER*) izpēti Komisija aplēš kļūdu līmeni, pamatojoties uz slēgto līgumu reprezentatīvu izlasi – daudzi jautājumi līdz tam laikam būs atrisināti. Tāpēc ERP kļūdu īpatsvars un Komisijas atlikušo kļūdu īpatsvars INTPA ĢD un NEAR ĢD izdevumiem 2024. gadā, kas veido lielāko daļu izdevumu 6. izdevumu kategorijā, nav tieši salīdzināmi.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Darījumu pareizība

Komisija pieņem zināšanai ERP aplēsto kļūdu līmeni 4,9 % apmērā (9.11. punkts). Komisija novērsīs ERP konstatētās kļūdas, veicot atbilstošus turpmākos pasākumus kopā ar ES līdzekļu saņēmējiem. Kā minēts iepriekš, Komisijas dienestu paziņotais atlikušo kļūdu īpatsvars joprojām ir zem būtiskuma sliekšņa.

Atbilde uz 9.1. izcēlumu

Neattiecināmi izdevumi: algu izmaksās iekļauti uzkrājumi

Komisija precizē, ka iemaksas ar personālu saistītos līdzekļos, tikai lai īstenotu likumā noteiktās tiesības, tiek uzskatītas par attiecināmām izmaksām saskaņā ar piemērojamo līgumisko regulējumu. Tāpēc Komisija neuzskata šīs izmaksas par uzkrājumiem.

Atbilde uz 9.2. izcēlumu

Neskaidra tehnisko specifikāciju izmantošana publiskajā iepirkumā

Piemērs, kas aprakstīts 9.2. izcēlumā, attiecas uz iepirkumu, kura tehniskās specifikācijas Komisija uzskatīja par pietiekami specifiskām, lai nodrošinātu godīgu konkurenci. Ņemot vērā IT tehnoloģiju straujo attīstību, konkursa procedūras laikā daži pretendenti piedāvāja savu parametru kombināciju, kas ļāva panākt labāku sniegumu. Izvēlētā pakalpojuma sniegums bija daudz labāks par nepieciešamo minimumu.

[1] Kopš 2025. gada 1. februāra NEAR ĢD (Kaimiņattiecības un paplašināšanās) ir sadalīts divos atsevišķos ģenerāldirektorātos: Paplašināšanās un austrumu kaimiņreģiona ģenerāldirektorāts (ENEST ĢD) un Tuvo Austrumu, Ziemeļāfrikas un Persijas līča ģenerāldirektorāts (MENA ĢD).

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

Iepriekšējo gadu ieteikumu ieviešanas pārbaude

Lai izpildītu Eiropas Revīzijas palātas 2020. gada pārskatā ietverto 1. ieteikumu, Komisija pastiprināja saziņu ar starptautiskajām organizācijām, lai vairotu izpratni par nepieciešamību nodrošināt to, ka Eiropas Revīzijas palātas revidenti, revidējot ES finansētos projektus, gūst piekļuvi dokumentiem.

Komisija šajā sakarā veica daudzus pasākumus, proti, Komisija ir veicinājusi diskusijas starp Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūrām un Eiropas Revīzijas palātu un atbalstījusi visas iniciatīvas, kuru mērķis ir rast pastāvīgus risinājumus attiecībā uz piekļuvi dokumentiem un to glabāšanu. Šis jautājums tiek regulāri iekļauts darba kārtībā sanāksmēs ar partneriem, tostarp ES un ANO Finanšu un administratīvā pamatnolīguma (*FAFA*) darba grupas oficiālajā sanāksmē, kā arī kopīgās atsauces grupas sanāksmēs, kurās sistemātiski tiek apspriesti revīzijas un kontroles jautājumi.

Taču Komisija atzīst to, ka, neraugoties uz visiem centieniem, joprojām pastāv daži ierobežojumi attiecībā uz piekļuvi dokumentiem, kam par iemeslu ir īstenošanas partneru esošais tiesiskais regulējums. Komisija turpinās sniegt atbalstu revidentiem un sadarboties ar partnerorganizācijām, lai atvieglinātu Eiropas Revīzijas palātai revīziju veikšanu.

Attiecībā uz visiem pārējiem ieteikumiem, kas minēti nodaļas 9.2. pielikumā, Komisija atzinīgi vērtē secinājumu, ka šie ieteikumi ir pilnībā ieviesti.

9.1. ieteikums. Nodrošināt, ka saņēmēji ievēro līgumiski noteiktos netiešo izmaksu ierobežojumus

Komisijai jāizveido procedūras nolūkā nodrošināt, ka pirms priekšfinansējuma dzēšanas vai maksājumu veikšanas tiek veiktas pārbaudes, ar kurām pārliecināties, ka saņēmēji kā tiešās izmaksas nav deklarējuši netiešās izmaksas, kas radušās organizācijām, kuras to vārdā īsteno ES finansētu projektu darbības. Ar šīm pārbaudēm jānodrošina, ka kopējā summa, kas pieprasīta kā atmaksa par netiešajām izmaksām, nepārsniedz līgumiski noteikto vienoto likmi. Finanšu regula paredz, ka attiecībā uz dotāciju nolīgumiem šī likme nedrīkst pārsniegt 7 %.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **nepiekrīt** šim ieteikumam.

Komisija nostāja vienmēr ir bijusi tāda, ka netiešā pārvaldībā ar struktūrām, kam tiek veikti pīlāra novērtējumi, netiešās izmaksas, ko deklarējuši dotāciju saņēmēji, ir jāuzskata par organizācijas/partnera, kam tiek veikti pīlāra novērtējumi, tiešajām izmaksām. Komisijas iemaksu nolīguma rokasgrāmatā ir noteikts, ka “netiešās izmaksas, ko deklarējuši organizācijas un/vai tās partneru piešķirto dotāciju saņēmēji, sedz no pasākuma tiešajām attiecināmajām izmaksām, nevis no atlīdzības”. Šī interpretācija attiecas uz visiem Komisijas dienestiem.

9.2. ieteikums. Nodrošināt, ka līguma nosacījumos un pamatnostādnēs ir iekļauta skaidra un konsekventa jēdziena "uzkrājums" definīcija

Lai novērstu neskaidrības, nodrošinātu konsekventu interpretāciju un samazinātu kļūdu risku, Komisijai savos līguma nosacījumos un pamatnostādnēs saņēmējiem skaidri jādefinē un jāstandartizē termins "uzkrājums".

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Lai gan "uzkrājumi turpmākiem zaudējumiem vai parādiem" ir skaidri definēti kā neattiecināmas izmaksas dotācijām tiešā pārvaldībā, terminu "uzkrājumi" netiešajā pārvaldībā varētu definēt precīzāk. Tāpēc Komisija, izmantojot attiecīgus norādījumus, sniegs sīkāku skaidrojumu par terminu "uzkrājums".

9.3. ieteikums. Vienkāršot un standartizēt valūtas konvertēšanas noteikumus dotāciju līgumos

Lai nodrošinātu konsekvenci un mazinātu administratīvo slogu un kļūdu risku, Komisijai jāvienkāršo un jāstandartizē dotāciju līgumos iekļautie valūtas konvertēšanas noteikumi.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija uzskata, ka valūtas konvertēšanas noteikumu vienkāršošana un standartizācija (tiešās pārvaldības) dotāciju nolīgumos palīdzētu samazināt saņēmēju kļūdu risku. Komisija ir sākusi risināt šo jautājumu, izmantojot noteikumu, kas iekļauts korporatīvā dotācijas nolīguma paraugā, kurš tiks izmantots arī ārējo attiecību projektiem. Šis jaunais noteikums atbilst noteikumiem dotāciju nolīgumu veidlapās, ko izmanto citās finansēšanas programmās.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet

EIROPAS PARLAMENTA ATBILDES SAISTĪBĀ AR EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATU

10. NODAĻA "EIROPAS PUBLISKĀ PĀRVALDE"

I. PARLAMENTA ATBILDES UZ APSVĒRUMIEM

Darījumu pareizība

10.7. Parlaments pieņem zināšanai Revīzijas palātas (ERP) apsvērumus.

Kā paredzēts Noteikumu par budžeta 400. postenī paredzēto apropriāciju izlietojumu ("Noteikumi par 400. posteni") 1. pantā, politiskās grupas pārvalda līdzekļus, kuri tām piešķirti saskaņā ar netiešas līdzekļu pārvaldības principiem, pēc analoģijas piemērojot Finanšu regulas 62. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Noteikumi par 400. posteni paši par sevi aizstāj iemaksu nolīgumus (kas minēti Finanšu regulas 157. panta 3. punktā un 158. panta 7. punktā).

Uz Parlamenta administrāciju attiecas Finanšu regula un tās iepirkuma noteikumi. Tomēr attiecībā uz politiskajām grupām Prezidijs ir pieņēmis Noteikumus par 400. posteni, kuros ietverti vairāki īpaši noteikumi par iepirkuma procedūrām, ņemot vērā politisko grupu īpašo situāciju un juridisko statusu.

Saskaņā ar Noteikumu par 400. posteni 1.4. pantu politiskās grupas ir atbildīgas iestādei par apropriāciju izlietojumu, nepārsniedzot pilnvaras, ko Prezidijs tām piešķīris šo noteikumu piemērošanai. Tās seko, lai apropriācijas pārvaldītu saskaņā ar šiem noteikumiem, un veic nepieciešamos pasākumus, lai novērstu jebkurus izdevumus, kas neatbilst šiem noteikumiem.

Parlamenta administrācija iepriekš ir centusies palīdzēt politiskajām grupām, lai uzlabotu to iekšējo finanšu pārvaldību, ko apliecina, piemēram, 2023. un 2024. gadā rīkotā mācību sesija par šo jautājumu. Pēc politisko grupu pieprasījuma Parlamenta kompetentie dienesti vienmēr sniedz pielāgotas konsultācijas par vispārīgiem jautājumiem un konkrētiem gadījumiem. Parlamenta administrācija turpinās sniegt norādījumus un īpašu apmācību politiskajām grupām.

10.8. Parlaments pieņem zināšanai ERP apsvērumus un norāda uz saviem apsvērumiem 10.7. punktā.

Lai izvairītos no līdzīgiem gadījumiem, šie jautājumi (nepieciešamība sasniegt vajadzīgo piedāvājumu skaitu un iespējama pamatlīgumu pagarināšana) tiks uzsvērti turpmākajā politisko grupu finanšu darbinieku apmācībā.

10.9. Parlaments pieņem zināšanai ERP apsvērumus.

Reaģējot uz šiem konstatējumiem, administrācija politisko grupu finanšu darbinieku apmācībā iekļaus moduli par PVN. Ar politiskajām grupām tiks apspriests arī jautājums par izdevumu atmaksu pēc vienotas likmes par darbinieku braucieniem.

10.10. Parlaments pieņem zināšanai ERP apsvērumus.

Lai gan vispārējais tiesiskais regulējums noteiktās situācijās patiešām var atstāt interpretācijas brīvību, Parlaments uzskata, ka darbības, kas veiktas saistībā ar šā darījuma apstrādi, pilnībā atbilst 2018. gada Finanšu regulas 221. pantam. Parlaments nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visām politiskajām partijām, pateicoties saskaņotai noteikumu interpretācijai.

10.11. Parlaments pieņem zināšanai ERP apsvērumus.

Lai atbalstītu iepirkuma noteikumu ievērošanu, Parlamenta administrācija divreiz gadā organizē sanāksmes ar visiem saņēmējiem, lai viņus informētu un atgādinātu par prasībām, kas saistītas ar iepirkuma procedūrām, tostarp par nepieciešamību pienācīgi dokumentēt visus posmus. Turklāt 2023. gada jūlijā Parlaments rīkoja īpašu mācību sesiju par iepirkumu visām Eiropas politiskajām partijām un fondiem.

Parlamenta administrācija joprojām ir apņēmības pilna atbalstīt Eiropas politiskās partijas un turpinās centienus uzlabot to finanšu pārvaldības spējas, pastāvīgi nodrošinot norādījumus un mērķtiecīgas apmācības iniciatīvas.

10.12. Parlamenta administrācija ir pastāvīgi sniegusi norādījumus politiskajām partijām, cita starpā par interešu konfliktu definēšanu un pārvaldību. Parlaments uzskata, ka noteikumi, kas izklāstīti iemaksu nolīguma II.1. panta 5. punktā un Finanšu regulas 61. pantā, sniedz pietiekamu skaidrību un norādījumus saņēmējiem, lai nodrošinātu atbilstību piemērojamajiem noteikumiem.

Parlamenta administrācija pieņem zināšanai ERP ierosinājumu, ka varētu būt lietderīgi sniegt sīkākus norādījumus par interešu konflikta definīcijas interpretāciju. Vienlaikus ir svarīgi uzsvērt, ka saņēmēji joprojām ir atbildīgi par efektīvu iekšējās kontroles sistēmu un preventīvu pasākumu īstenošanu un uzturēšanu, lai nodrošinātu atbilstību un izvairītos no interešu konfliktiem.

10.13. Parlaments pieņem zināšanai ERP apsvērumus.

Lai darbuzņēmējs varētu sniegt līgumā paredzētos pakalpojumus vajadzīgajā līmenī, šā pakalpojumu pamatlīguma tehniskās un organizatoriskās sarežģītības dēļ darbuzņēmējam ir vajadzīgs ilgs pakāpeniskas ieviešanas periods, lai iegūtu nepieciešamās zināšanas par Parlamenta IKT infrastruktūru. Praksē šis nepieciešamais mācību process izpaužas kā pārņemšanas periods, kas ilgst vienlaikus ar noslēguma periodu, kurā gan jaunais, gan aizejošais darbuzņēmējs izpilda līgumu paralēli. Tāpēc ir lietderīgi varēt noslēgt “ilgtermiņa pakalpojumu” līgumu, dodot iespēju līgumslēdzējai iestādei izmantot darbuzņēmēja pakalpojumus ilgāk nekā četrus gadus.

Līdz ar to pamatlīguma maksimālo sešu gadu termiņu var pamatot ar darbuzņēmējam nepieciešamo ilgo laikposmu un grūtībām gūt izpratni par Parlamenta IKT infrastruktūru, kas nozīmē, ka ir nepieciešams sākotnējais ieviešanas periods un pakāpeniskas izbeigšanas periods.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Parlaments uzskata, ka pamatlīguma termiņš, kas nepārsniedz 6 gadus, ir leģitīms.

Tomēr Parlaments var piekrist, ka pamatojums, kas sniegts šā pamatlīguma termiņa pagarināšanai, ir pilnveidojams. Tāpēc skaidrojumi saistībā ar iespējamiem turpmākiem pamatlīgumiem, kuru termiņš būs ilgāks par 4 gadiem, būs detalizētāki.

II. PARLAMENTA ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

10.22. Turpmākie pasākumi saistībā ar **ieteikumu**, kas sniegts **Revīzijas palātas 2021. gada pārskatā**:

"**Ieteikums 9.1.** — Eiropas Parlamenta administrācijai jāpārskata pamatnostādnes par to, kā politiskās grupas piemēro noteikumus par publisko iepirkumu, un jāierosina šo noteikumu pārskatīšana Parlamenta Prezidijam, lai tos labāk saskaņotu ar Finanšu regulu. Tam labāk jāuzrauga šo noteikumu piemērošana.

Termiņš: līdz 2023. gada beigām."

Parlaments pieņem zināšanai ERP apsvērumus.

Parlamenta administrācija ir veikusi vairākus pasākumus saskaņā ar 9.1. ieteikumā iekļautajiem punktiem:

1) Eiropas Parlamenta administrācijai būtu jāpārskata savas pamatnostādnes par to, kā politiskās grupas piemēro publiskā iepirkuma noteikumus.

Noteikumi par 400. posteni ir galvenais dokuments, kas piemērojams politiskajām grupām, un Parlamenta administrācijai nav neviena cita īpaša dokumenta, kas varētu kalpot par vienotu atsauces punktu šo noteikumu interpretācijai attiecībā uz politiskajām partijām. Parlamenta administrācija nav kompetenta politisko grupu vārdā izstrādāt vai pieņemt pamatnostādnes par to, kā piemērot iepirkuma noteikumus.

Parlamenta administrācija 2023. un 2024. gadā ir pastāvīgi sniegusi palīdzību un apmācību politiskajām grupām, cita starpā par publiskā iepirkuma noteikumiem, un turpinās izmantot šādu pieeju. Turklāt politiskajām grupām pēc pieprasījuma tiek sniegti *ad hoc* norādījumi par visiem finanšu jautājumiem un jo īpaši iepirkuma procedūrām (sk. atbildes uz apsvērumiem 10.7. punktā).

2) Eiropas Parlamenta administrācijai būtu jāierosina Parlamenta Prezidijam pārskatīt šos noteikumus, lai tos labāk saskaņotu ar Finanšu regulu.

Noteikumu par 400. posteni pārskatīšana ir Parlamenta Prezidija kompetencē.

3) Eiropas Parlamentam būtu labāk jāuzrauga šo noteikumu piemērošana.

Politiskajām grupām ir kredītrīkotāja pilnvaras, un tāpēc tām ir pienākums ieviest iekšējās kontroles sistēmu, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti tām piemērojamie finanšu noteikumi ("Noteikumi par 400. posteni" un politisko grupu iekšējie īstenošanas noteikumi). Parlamenta administrācija ir sniegusi palīdzību un apmācību politiskajām grupām un turpinās to darīt, cita starpā par pareizas finanšu pārvaldības principu un iepirkuma procedūru paraugprakses ievērošanu (sk. atbildes uz apsvērumiem 10.7. punktā).

10.23. Parlaments pieņem zināšanai Revīzijas palātas apsvērumus.

Skatīt atbildes uz apsvērumiem 10.7. un 10.22. punktā.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 10. NODAĻU: EIROPAS PUBLISKĀ PĀRVALDE

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Komisija atzinīgi vērtē secinājumu, ka aplēstais kļūdu līmenis administratīvajos izdevumos joprojām ir zem būtiskuma sliekšņa (10.5. punkts).

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Darījumu pareizība

Apsvērumi par pārbaudītajiem darījumiem

Saistībā ar **10.14.** punktā minēto apsvērumu Komisija norāda, ka nesen izsniegtu pensionāra partnera dzīvības apliecību neesība nebija skaitļos izsakāma kļūda. Palāta nekonstatēja nepamatotus maksājumus. Komisija ir uzlabojusi savu kontroles sistēmu, dzīvības apliecību vietā ieviešot dzīvības rādītājus, kas 2025. gadā tiks attiecināti arī uz laulātajiem.

Saistībā ar **10.15.** punktā minēto apsvērumu Komisija uzskata, ka ierosinātais ārējais pakalpojumu sniedzējs tika apstiprināts pareizajā līmenī un ar atbilstošo dienas likmi.

Saistībā ar **10.16.** punktā minēto apsvērumu par pamatlīguma pagarinātā termiņa ilgumu Komisija uzskata, ka Finanšu regulā noteiktais juridiskais standarts četru gadu termiņa pārsniegšanai ir ievērots. Iepirkuma procedūras dokumentos sniegtais pamatojums par to, kāpēc pamatlīguma termiņš pārsniedz 4 gadus, ir visaptverošs un samērīgs. Lai gan Finanšu regulā ir prasīts pamatojums pamatlīgumiem, kuru ilgums pārsniedz 4 gadus, tajā nav noteikts, ka nepieciešams attaisnojums katram papildu gadam, kas pārsniedz 4 gadu termiņu.

Saistībā ar **10.17.** punktā minēto apsvērumu Komisija ir uzlabojusi pamatā esošās IT lietojumprogrammas.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

10.1. ieteikums. Uzlabot kontroles mehānismus pirms IT pakalpojumu līgumu slēgšanas Komisijā

Lai nodrošinātu, ka Komisija ārējiem IT pakalpojumu sniedzējiem maksā pareizas likmes, tai iepirkuma dokumentos būtu skaidri jādefinē kvalifikācijas prasības un jāpastiprina atbilstības pārbaudes.

Ieviešanas mērķtermiņš: konkursa procedūrām, kas sāktas pēc 2026. gada 1. jūnija.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija ir apņēmusies arī turpmāk nodrošināt pienācīgas kvalifikācijas pārbaudes un uzlabot kvalifikācijas prasību skaidrību iepirkuma procedūras dokumentos attiecībā uz turpmākiem uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus par IT pakalpojumiem, ko sniedz ārējie pakalpojumu sniedzēji.

10.2. ieteikums. Stiprināt novērtēšanas komisiju neatkarību attiecībā uz darījumiem, kas ietver īpašuma pārdošanu

Lai stiprinātu novērtēšanas komisiju neatkarību attiecībā uz darījumiem, kas ietver īpašuma pārdošanu, Komisijai būtu jānodrošina, ka to locekļi nav hierarhiski pakļauti atbildīgajam kredītrīkotājam.

Ieviešanas mērķtermiņš: vērtēšanas komisijām, kas ieceltas pēc 2026. gada 1. jūnija.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Turpmākajos darījumos, kas ietver īpašuma pārdošanu, par vērtēšanu atbildīgo personu iecelšana notiks saskaņā ar Finanšu regulas V sadaļas “Kopīgie noteikumi” un 153. panta “Vērtēšanas komisija” noteikumiem, kas piemērojami tiešai pārvaldībai.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 11. NODAĻU: Atveseļošanas un noturības mehānisms

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Eiropas Komisija atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas (ERP) pārskata 11. nodaļu par atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM).

Komisija 2024. gadā izvērtēja 27 maksājumu pieprasījumus, kas aptvēra 839 atskaites punktus un mērķrādītājus, un tika atzīts, ka seši no tiem nebija apmierinoši izpildīti. Tā izmaksāja 85,3 miljardus EUR dotācijās un aizdevumos, pamatojoties uz apmierinoši izpildītiem 838 atskaites punktiem un mērķrādītājiem, tai skaitā pieciem, kas saistīti ar 2023. gadā pieņemto lēmumu par apturēšanu atcelšanu. ERP pārbaudīja 395 atskaites punktus un mērķrādītājus, kas aptver visus dotāciju maksājumus. ERP, veicot šīs pārbaudes, konstatēja, ka "finansiāla ietekme" ir tikai 12 atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas saistīti ar sešiem ANM maksājumiem sešām dalībvalstīm. Attiecībā uz pārējiem 383 revidētajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas veido 97 % no revidētās datu kopas, ERP finansiālas problēmas nekonstatēja.

Attiecībā uz atbilstību maksājumu un attiecināmības nosacījumiem Komisija norāda, ka 12 ERP konstatējumi ar finansiālu ietekmi (11.11. punkts) veido 1,6 % no kopējiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas saistīti ar dotācijām, ko Komisija izvērtēja 2024. gadā. Tāpat kā iepriekšējos gados, visu 12 konstatējumu pamatā ir ERP, no vienas puses, un Komisijas un dalībvalstu, no otras puses, interpretācijas atšķirības. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ERP palielināja revidēto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu, taču konstatējumu skaits bija mazāks gan absolūtā, gan arī relatīvā izteiksmē. Komisija uzskata, ka tas liecina par ANM īstenošanas modeļa briedumu, kā arī par uzlabojumiem, ko dalībvalstis un Komisija pēdējos gados ir veikušas ANM uzraudzības un kontroles sistēmās. Šajā sakarā Komisija pateicas ERP par tās pastāvīgo kontroli un ieteikumiem, kas ir veicinājuši šā pozitīvā rezultāta sasniegšanu.

Seši ERP konstatējumi, kuros ERP nepiekrīt Komisijas novērtējumam par "atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi", un vienīgais konstatējums, kurā ERP norāda, ka ir notikusi iepriekš sasniegta mērķrādītāja "atcelšana", ir izdarīts tāpēc, ka katrā konkrētajā gadījumā atšķiras tas, kā ERP ir interpretējusi Padomes noteiktās juridiskās prasības vai attiecīgās dalībvalsts sniegtos pierādījumus par prasību izpildi. Komisija rūpīgi izvērtēja ERP analīzi un secinājumus par katru gadījumu un joprojām uzskata, ka atskaites punktu un mērķrādītāju izpilde bija apmierinoša.

Tomēr Komisija atzīst, ka vienā gadījumā, pateicoties ERP konstatējumam, Komisijas uzmanības lokā ir nonākuši vairāki problemātiski fakti. Konkrētāk, attiecībā uz atskaites punktu, kas paredzēja tiesību akta stāšanos spēkā, ERP konstatēja, ka iestādes vēlāk nav īstenojušas minētā tiesību akta elementus. Lai gan Komisija neuzskata, ka šādi turpmākie notikumi liek apšaubīt maksājuma likumību un pareizību, Komisijas ieskatā šādi notikumi var liecināt par to, ka dalībvalstī ir notikusi atcelšana. Pamatojoties uz ERP konstatējumiem, Komisija kopā ar attiecīgo dalībvalsti ir sākusi formālu pārbaudes procesu, lai noskaidrotu visus faktus un nodrošinātu pamatu turpmākiem pasākumiem.

Pārējo četru ERP konstatējumu, kas saistīti ar ANM attiecināmības periodu, un vienīgā ERP konstatējuma par "dubultu finansēšanu" pamatā ir ENM regulas tiesību normu atšķirīga interpretācija. Šīs interpretācijas atšķirības ir sekmējušas tādus pašus ERP konstatējumus iepriekšējos gados, un sagaidāms, ka tās turpinās pastāvēt visā ANM darbības laikā. Ņemot vērā ERP

ieteikumus, Komisija publicēja jaunus norādījumus par dubultu finansēšanu un attiecināmību[1]. Pēc abu iestāžu konstruktīvām diskusijām ERP abos jautājumos (dubulta finansēšana un attiecināmība) saglabā interpretāciju, kas atšķiras no tās, ko piemēro Komisija un dalībvalstis. Komisija norāda, ka tādējādi tā nevar novērst atšķirības šajā ANM īstenošanas posmā, kad līdz īstenošanas beigām ir atlikuši tikai 18 mēneši. Turklāt jebkādas izmaiņas esošajā tiesiskajā regulējumā vai Komisijas norādījumos nenodrošinātu risinājumu, bet drīzāk radītu jaunu juridisko nenoteiktību dalībvalstīm par pasākumu attiecināmību. Komisija uzskata, ka tās tiesību normu interpretācija pilnībā atbilst tiesiskajam regulējumam. Komisija arī atgādina, ka tās ieskatā konstatējumi par attiecināmības jautājumiem neietekmē ANM maksājumu likumību un pareizību. Kā norādīts Komisijas atbildē uz ERP 2022. gada[2] un 2023. gada[3] pārskatiem, pēc tam, kad Komisija atveseļošanas un noturības plānu (ANP) novērtēšanas laikā ir novērtējusi pasākumu attiecināmību, Padome ar Padomes īstenošanas lēmumu lemj, vai pasākums ir vai nav attiecināms. Komisija nevar maksājuma veikšanas posmā ignorēt Padomes lēmumu par to, vai pasākums ir attiecināms.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija neuzskata, ka būtu pieļautas kļūdas, veicot maksājumus par kādu no atskaites punktiem un mērķrādītājiem. Saistībā ar kavēšanos revīzijas ieteikumu īstenošanā dalībvalstīs Komisija cieši uzrauga to, kā dalībvalstis īsteno ieteikumus. 2025. gada 30. aprīlī bija īstenots 71 % revīzijas ieteikumu, turklāt vairākus ieteikumus dalībvalstis izpildīja pirms galīgā revīzijas ziņojuma izdošanas, un tas liecina par to proaktīvu iesaisti un apņemšanos īstenot izmaiņas.

Komisija atzīst, ka dažu tādu ieteikumu īstenošanā, ko Komisija sniegusi dalībvalstīm, dažas dalībvalstis ir pieļāvušas kavēšanos. Šādi ieteikumi, kas veido 22 % no tādu ieteikumu kopskaita, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, nav izpildīti ar dalībvalstīm saskaņotajos termiņos. Komisija attiecībā uz ieteikumu izpildi ir pieņēmusi konservatīvu pieeju. Ieteikumus uzskata par izpildītiem tikai tad, kad dalībvalsts sniedz pilnīgus un atbilstīgus pierādījumus par visu ieteikuma elementu izpildi, un tas nozīmē, ka, pat ja dalībvalsts izpilda visus ieteikuma elementus, izņemot vienu, ieteikumu uzskata par "neizpildītu". Komisija arī norāda, ka, ja šāda kavēšanās ir saistīta ar atsevišķiem konstatējumiem, tā ne vienmēr ir uzskatāma par finansēšanas nolīguma pārkāpumu vai iemeslu vienotas likmes samazināšanai. Turklāt neizpildītie ieteikumi, kas saistīti ar ļoti svarīgiem vai kritiskiem konstatējumiem, kuri attiecas uz vispārējo revīzijas un kontroles sistēmu, arī var būt iemesls revīzijas un kontroles atskaites punktu pievienošanai plānu pārskatīšanas laikā.

Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP ir atzinusi revīzijas un kontroles atskaites punktus kā pozitīvu soli virzībā uz dalībvalstu kontroles sistēmu stiprināšanu. Komisija uzskata, ka šie atskaites punkti būtiski veicina kontroles sistēmu uzlabošanu dalībvalstīs, neradot šaubas par dalībvalstu kontroles sistēmas piemērotību, jo tie nodrošina konstatēto trūkumu risināšanu un ES finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanu. Tāpat attiecībā uz dalībvalstu kontroles sistēmu uzdevumu nodrošināt atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem Komisija ņem vērā to, ka ERP, pamatojoties uz publiskā iepirkuma procedūru izlasi, konstatēja vairākas nepilnības. Tomēr šīs nepilnības nerada šaubas ne par procedūru pareizību, ne arī par maksājumu likumību un pareizību. Komisija arī norāda, ka dalībvalstis pašas ir sekmīgi atklājušas nepilnības un ziņojušas par tām.

Saistībā ar 2024. gada darbības pārskatā (GDP) sniegto pārliecību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā Komisija ir pārskatījusi savu riska novērtēšanas metodiku, klasificējot dalībvalstis kā vidēja riska dalībvalstis, ja tās ir pieņēmušas korektīvos pasākumus, bet vēl nav tos apstiprinājušas.

---

[1] Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, COM(2024) 474 final, II pielikums "Atveseļošanas un noturības mehānisma pasākumu attiecināmība – attiecināmo pasākumu sākuma datums" un IV pielikums "Dubultas finansēšanas jēdziens saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu".

[2] Komisijas atbildes uz ERP 2022. gada pārskata 11. nodaļu, 453. lpp.

[3] Komisijas atbildes uz ERP 2023. gada pārskata 11. nodaļu, 481. lpp.

Komisijas ieskatā šāda pieeja, kas ir konsekventi piemērota 2024. gada darbības pārskatā, sniedz pamatotu pārliecību, un Komisija nepiekrīt ERP viedoklim, ka tā riska līmeni novērtē par zemu.

ERP arī ziņo par jaunu revīzijas darba virzienu saistībā ar "ANM līdzekļu izsekojamību" piecās dalībvalstīs. Šis darbs nerada šaubas par maksājumu, ko Komisija veikusi dalībvalstīm, likumību vai pareizību. ERP pieprasīja informāciju par galasaņēmēju izdevumiem, kas dalībvalstīm saskaņā ar ANM tiesisko regulējumu nav ne jāvāc, ne arī jāpublicē. Komisijas pašas veiktais revīzijas darbs apstiprina to, ka piecas dalībvalstis vāc ANM tiesiskajā regulējumā prasītos datus.

Komisija atgādina, ka ANM paredz stingru kontroli, lai novērstu nopietnus pārkāpumus, tai skaitā krāpšanu. Tomēr galvenā aizsardzības līnija ES finanšu interešu aizsardzībai ir valstu kontroles sistēmas. Dalībvalstis var ziņot par iespējamiem krāpšanas gadījumiem, izmantojot dažādus kanālus, tai skaitā pārvaldības deklarāciju, kas tiek pievienota maksājumu pieprasījumiem, kā arī informēt attiecīgās iestādes, jo īpaši Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) un Eiropas Prokuratūru (*EPPO*). Tas, ka 90 % no *EPPO* nesen sāktajām izmeklēšanām izriet no valstu iestāžu paziņojumiem, liecina par to, ka dalībvalstis ar pienācīgu rūpību pilda savus ziņošanas pienākumus.[4]

ERP sniedz divus ieteikumus, un Komisija vienam no tiem piekrīt un otram – daļēji piekrīt.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Atbilstība maksājumu un attiecināmības nosacījumiem (11.11.–11.26. punkts)

Dažu atskaites punktu / mērķrādītāju izpilde (11.13.–11.17. punkts)

Lai saņemtu ANM maksājumu, dalībvalstij ir jāsasniedz iepriekš noteiktu atskaites punktu (kvalitatīvie rādītāji) un mērķrādītāju (kvantitatīvie rādītāji) kopums, ar ko mēra ANP paredzēto reformu un investīciju īstenošanas progresu. ANM regulā ir noteikts, ka Komisijai ir jānovērtē katra atskaites punkta un mērķrādītāja "apmierinoša izpilde", taču nav noteikti kritēriji prasības interpretēšanai. Lai nodrošinātu pārredzamu un pārskatatbildīgu pieeju, Komisija ir publicējusi satvaru, kurā izklāstīts, kas tās ieskatā ir atskaites punkta vai mērķrādītāja apmierinoša izpilde saskaņā ar juridisko pamatu.[5] Attiecībā uz katru atskaites punktu vai mērķrādītāju Komisija pārbauda visus dalībvalsts sniegtos pierādījumus un izklāsta savu analīzi publiski pieejamā "sākotnējā novērtējumā"[6]. Pirms Komisijas lēmuma pieņemšanas un maksājuma veikšanas Komisija saņem Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu par sākotnējo novērtējumu un īpašas dalībvalsts ekspertu komitejas atzinumu[7]. Tāpēc

[4] *EPPO* 2024. gada pārskats, 71. lpp.

[5] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Atveseļošanas un noturības mehānisms: *pirmie divi gadi. Unikāls instruments ES zaļās un digitālās pārveides pamatā*", COM(2023) 99, I pielikums "Satvars atskaites punktu un mērķrādītāju novērtēšanai saskaņā ar ANM regulu".

[6] Visi dokumenti ir pieejami konkrētām valstīm paredzētajās Atveseļošanas un noturības mehānisma tīmekļa vietnēs https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/country-pages_lv.

[7] Atveseļošanas un noturības mehānisma komiteja, visi sanāksmju dokumenti ir pieejami tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/committees/C102400/consult?lang=lv.

Komisija uzskata, ka katrs lēmums par maksājumu ir gan pārredzami pieņemts, gan rūpīgi pārbaudīts.

No ERP revidētajiem 395 atskaites punktiem un mērķrādītājiem sešos gadījumos tās viedoklis atšķiras no Komisijas viedokļa. Visos sešos gadījumos šāds viedoklis izriet vai nu no prasību atšķirīgas interpretācijas, vai arī no atšķirīgas interpretācijas attiecībā uz to, vai sniegtie pierādījumi pierāda attiecīgo prasību izpildi. Piemēram, vienā gadījumā ERP uzskata, ka Komisijai bija jāveic papildu pārbaudes izlases veidā (11.14. punkts). Komisija norāda, ka tā piemēro stingru procesu, novērtējot prasību izpildi attiecībā uz katru atskaites punktu un mērķrādītāju. Viena no iespējām šajā procesā ir padziļināta pārbaude, ko tā var veikt, lai pārbaudītu kvantitatīvo prasību izpildi. Tomēr šādas pārbaudes netiek formāli prasītas un ne vienmēr ir nepieciešamas, lai gūtu pamatotu pārliecību. Vienā no šādiem gadījumiem, kad Komisija uzskatīja, ka pieejamie pierādījumi bija pietiekami, ERP interpretācija atšķīrās.

Attiecībā uz piemēru par Spānijas 408. atskaites punktu – "Izdienas pensijas aprēķināšanas perioda koriģēšana" (*11.1. izcēlums*) – Spānijas pieņemtais pensiju likums paredzēja pārejas tiesisko režīmu un pensiju iemaksu aprēķināšanas metodes divu elementu stāšanās spēkā atlikšanu līdz 2026. gada 1. janvārim. Šāda pakāpeniska pieeja pensiju reformai atbilda ANP un ar šādām reformām saistītajai praksei visā Savienībā. Saskaņā ar atskaites punktu un mērķrādītāju novērtēšanas sistēmu Komisija uzskatīja, ka pārejas pieeja ar konkrētu elementu atlikšanu ir ierobežota, samērīga un minimāla novirze, pamatojoties uz lietas konkrētajiem apstākļiem, un atzina, ka pakāpeniska īstenošana bija tieši tas, ko skaidri paredzēja Spānijas ANP[8]. Savukārt ERP uzskatīja, ka laikposms starp maksājumu un piemērošanas datumu bija kas vairāk par minimālu novirzi laika ziņā, jo tiesību akta attiecīgie elementi nebija stājušies spēkā viena gada laikā pēc tā maksājuma veikšanas, uz kuru attiecās ERP revīzijas atzinums. Pamatojoties uz to, ERP novērtēja, ka atskaites punkts nebija apmierinoši izpildīts. Komisijas metodika atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošai izpildei neietver šādus ierobežojumus attiecībā uz minimālām novirzēm laika ziņā, kas ierobežotas līdz vienam gadam.

Komisija piekrīt, ka dažos gadījumos atskaites punkti un mērķrādītāji, kas noteikti ar Padomes īstenošanas lēmumiem, varēja būt skaidrāk noteikti (11.17. punkts). Tā atzinīgi vērtē arī to, ka šajā gadā ERP ir konstatējusi tikai četrus šādus gadījumus, un tas ir ievērojami mazāk nekā iepriekšējā gadā. Tomēr Komisija norāda, ka tās ieskatā visi šie gadījumi nav pareizi. Komisija apņemas turpināt centienus, lai vienkāršotu un precizētu atskaites punktus un mērķrādītājus turpmākajās ANP pārskatīšanās, jo īpaši svītrojot jebkādus divdomīgus vai neskaidrus formulējumus vai jebkādas specifikācijas, kas pārsniedz prasības, kuras vajadzīgas, lai pierādītu pasākuma izpildi[9].

ERP norāda, ka tā ir konstatējusi nopietnas nepilnības divos atskaites punktos, tomēr ERP atturas izdarīt secinājumus par šo divu atskaites punktu apmierinošu izpildi (sk. 11.16. punktu). Polijas atskaites punkts F1G "Tiesu neatkarības un objektivitātes stiprināšanas reformas stāšanās spēkā" (*11.2. izcēlums*) paredz, ka stājas spēkā tiesu neatkarības un objektivitātes stiprināšanas reforma, īstenojot tiesnešu disciplinārā režīma reformu. Komisija atskaites punkta dažādos elementus novērtēja kā apmierinoši izpildītus. ERP uzskata, ka Komisijas novērtējums par četrām no piecām prasībām attiecībā uz atskaites punktu F1G bija pareizs, taču attiecībā uz vienu no šīm atskaites punkta piecām prasībām ERP secina, ka veids, kādā Profesionālās atbildības palātas (PAP) locekļi iecelti amatā, "*var apdraudēt PAP neatkarību un objektivitāti*". Attiecībā uz Polijas atskaites punkta F2G "Reformas stāšanās spēkā, lai labotu to tiesnešu situāciju, kurus skar Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas lēmumi disciplinārlietās un tiesnešu imunitātes lietās" izpildi (*11.2. izcēlums*)

[8] Pozitīvs sākotnējais novērtējums par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi saistībā ar ceturto maksājuma pieprasījumu, ko Spānija iesniedza 2023. gada 20. decembrī un ko Eiropas Komisija nosūtīja Ekonomikas un finanšu komitejai, 2024. gada 12. jūnijs, 293. lpp.

[9] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei *NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads, COM(2025) 310.

ERP būtībā sniedz tās pašas piezīmes, ko tā sniedza par PAP locekļu iecelšanu amatā. Komisija nepiekrīt ERP nostājai attiecībā uz atskaites punktu F1G un F2G.

Komisija, novērtējot attiecīgos atskaites punktus, pamatojās uz Eiropas Savienības Tiesas (EST) iedibināto judikatūru, tai skaitā par tiesnešu iecelšanu amatā. Komisijas interpretāciju apstiprina ģenerāladvokāta *Spielmann* 2025. gada 29. aprīļa atzinums lietā C-521/21 par šo pašu tematu, kurā secināts, ka ieteikums iecelt kādu personu amatā, ko sniegusi Polijas Valsts tiesu padome, kas no jauna izveidota 2018. gadā, nediskvalificē iecelto tiesnesi saskaņā ar neatkarīgas un objektīvas tiesas prasībām, kas iepriekš noteiktas ar likumu.

Komisija arī norāda, ka ERP nesniedz atzinumu par šo jautājumu, ņemot vērā izskatāmo lietu C-517/24 par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kura mērķis ir novērtēt PAP neatkarību. Tomēr Komisija norāda, ka Komisijai bija jāpārliecinās par PAP neatkarību, pamatojoties uz novērtējuma veikšanas laikā spēkā esošo judikatūru. Pamatojoties uz iepriekš minēto, Komisijai nebija iemesla apšaubīt PAP kā palātas neatkarību un objektivitāti, tāpēc Komisija secināja, ka atskaites punkti bija izpildīti apmierinoši.

Komisija atgādina, ka atskaites punkti F1G un F2G ir nostiprinājuši vairākus Polijas tiesu neatkarības aspektus, reformējot tiesnešiem piemērojamo disciplināro režīmu. Iepriekšējais disciplinārais režīms, kas tika aizstāts, Polijai īstenojot reformu, lai izpildītu atskaites punktus, apdraudēja tiesnešu neatkarību, piemēram, tāpēc, ka tiesnešiem draudēja disciplinārsodi par lietu nodošanu EST vai par citu tiesnešu neatkarības un objektivitātes apšaubīšanu. Atbilstīgi atskaites punktiem F1G un F2G reforma patlaban skaidri izslēdz disciplināratbildību par šādu vēršanos EST vai par citu tiesnešu neatkarības pārbaudi.

Dubulta finansēšana (*11.18.–11.21. punkts*)

Kā norādīts atbildē uz līdzīgu konstatējumu ERP 2022. gada pārskatā[10] un atbildē uz ERP īpašo ziņojumu[11] par šo tematu, ERP piemēro "dubultas finansēšanas" jēdzienu, kas atšķiras no tā, ko piemēro Komisija un dalībvalstis. ERP uzskata, ka "*dubulta finansēšana var notikt, ja vienas un tās pašas atskaites punkta vai mērķrādītāja pamatā esošās izmaksas tiek finansētas divreiz un/vai ja tie paši tiešie rezultāti/koprezultāti tiek deklarēti un tādējādi finansēti divreiz*" (11.19. punkts). Turpretī Komisija ievēro ANM regulā noteikto dubultas finansēšanas koncepciju, kas paredz, ka "*no mehānisma sniegtais atbalsts papildina atbalstu, ko sniedz saskaņā ar citām Savienības programmām un instrumentiem. Reformu un investīciju projekti var saņemt atbalstu no citām Savienības programmām un instrumentiem ar noteikumu, ka šāds atbalsts nesedz tās pašas izmaksas.*" Tas nozīmē, ka Savienības atbalstu vienam pasākumam var sniegt no vairākiem instrumentiem ar noteikumi, ka tie "*nesedz tās pašas izmaksas*". Šai sakarā gan Finanšu regulā, gan ANM regulā dubultas finansēšanas jēdziens ir saistīts ar izmaksām. Komisija ir sniegusi norādījumus[12], kuros paskaidrots, kā uz izmaksām balstītu dubultas finansēšanas koncepciju piemērot ANM uz sniegumu balstītai īstenošanas loģikai.

Komisija arī atgādina, ka tādu reformu iekļaušana ANP, kurām lielākoties nav izmaksu, ir būtisks nosacījums pozitīva Komisijas novērtējuma par ANP saņemšanai, un tādējādi šāda situācija ir skaidri paredzēta un pat prasīta ANM regulā. Dažādos ANM apsvērumos ir uzskaitīti iespējamie reformu pasākumi, kuriem, visticamāk, nebūs tiešu izmaksu, piemēram, reformas, kuru mērķis ir veicināt atklātā pirmkoda programmatūras izmantošanu, stiprināt sociālo dialogu vai samazināt

[10] Komisijas atbildes uz ERP 2022. gada pārskata 11. nodaļu, 453. lpp.

[11] Komisijas atbilde uz ERP Īpašo ziņojumu 22/2025 *"Dubulta finansēšana no ES budžeta"*.

[12] Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, COM(2024) 474, IV pielikums "*Dubultas finansēšanas jēdziens saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu*".

administratīvo slogu, tādējādi skaidri norādot, ka likumdevēji gaida un pat prasa ANP iekļaut nulles izmaksu pasākumus. Tā kā nav ar šo reformu īstenošanu saistītu izmaksu, daudzos gadījumos dalībvalsts ANP sagatavošanas laikā iesniegtajā "izmaksu aplēsē" deklarē "nulles izmaksas". ERP saskaņā ar savu koncepciju šādas darbības, ko dalībvalstis apņēmušās veikt ar resursiem, kas nav ANM finansējums, uzskata par "finansētām" vai "dubulti finansētām", ja ieguldījumu sniedz citi ES fondi.

Šo problēmu parāda vienīgais konstatējums par "dubultu finansēšanu", ko ERP izdarījusi attiecībā uz Horvātijas 217. mērķrādītāju "Jaunas mācību programmas, kas ieviestas saistībā ar tiesu iestāžu darbinieku apmācības programmu" (*11.3. izcēlums*). Mērķrādītājs ir saistīts ar plašu un vērienīgu tieslietu reformu Horvātijā, kas ietver vairākus jaunus tiesību aktus, jaunu mediācijas centru izveidi un tehnoloģiskās pārmaiņas. Horvātija norādīja, ka šis ir nulles izmaksu pasākums attiecībā uz ANM, proti, Horvātija apņēmās pilnībā īstenot šo pasākumu, izmantojot citus fondus. ERP ir konstatējusi, ka daži mācību pasākumi, ko Horvātija apņēmās īstenot, ir saņēmuši atbalstu no Eiropas Sociālā fonda. Lai gan ERP secina, ka "*šā mērķrādītāja tiešie rezultāti tika no ES budžeta finansēti divreiz*" (*11.3. izcēlums*), Komisija uzskata, ka, tā kā šā pasākuma īstenošanai netika izmantots ANM finansējums, dubulta finansēšana nav notikusi.

Atcelšana (11.22.–11.23. punkts)

Saskaņā ar ANM regulu nevienu atskaites punktu vai mērķrādītāju nevar uzskatīt par apmierinoši izpildītu, ja attiecīgā dalībvalsts ir atcēlusi "*iepriekš apmierinoši izpildītus atskaites punktus un mērķrādītājus*".

ERP ir izdarījusi vienu konstatējumu par to, ka ir atcelts Grieķijas mērķrādītājs (50. mērķrādītājs), kas attiecas uz 50 garīgās veselības aprūpes iestāžu atvēršanu (sk. 11.23. punktu). ERP jau savā 2023. gada pārskatā ziņoja par šo mērķrādītāju kā par "neapmierinoši izpildītu" ar finansiālu ietekmi. Komisija nepiekrita šim konstatējumam un savā atbildē[13] paskaidroja, ka, lai Grieķijas garīgās veselības iestādi uzskatītu par tādu, kas "darbojas", ERP sagaida, ka tās darbinieku skaitam jābūt tādam, kas atbilst teorētiskajam maksimālajam pacientu skaitam, ko iestāde varētu aprūpēt, un secināja, ka darbinieku skaits bija pārāk mazs, lai piecas iestādes varētu uzskatīt par tādām, kas "darbojas". Turpretī Komisija uzskatīja, ka iestādēs jābūt pietiekamam darbinieku skaitam, lai aprūpētu faktisko pacientu skaitu, un uzskatīja, ka Grieķija ir apmierinoši izpildījusi mērķrādītāju. ERP tagad ziņo, ka tā apmeklējuma uz vietas laikā konstatēja, ka darbinieku skaits bija pārāk mazs (salīdzinājumā ar teorētisko maksimālo skaitu) vēl piecās iestādēs papildus tām piecām iestādēm, kurās darbinieku skaits tika uzskatīts par pārāk mazu iepriekšējā gadā.

Papildus argumentiem, kurus Komisija izvirzīja pagājušajā gadā, lai pierādītu šā mērķrādītāja, kas joprojām ir aktuāls, apmierinošu izpildi, Komisija pieņem zināšanai ANM regulas noteikumus, kas paredz, ka atcelšana attiecas uz "iepriekš apmierinoši izpildītiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem", un norāda, ka ERP ziņo par finanšu kļūdu saistībā ar vienu mērķrādītāju divus gadus pēc kārtas, proti, pirmo reizi atzīstot to par neizpildītu un pēc tam atzīstot to par atceltu. Komisija arī norāda uz ANM regulas noteikumiem, kas paskaidroti Komisijas norādījumos, proti, ka atcelšanai jābūt attiecināmai uz dalībvalsts darbībām vai bezdarbību. Tāpēc Komisija atgādina par savu atbildi uz vienīgo ERP iepriekš izdarīto konstatējumu par atcelšanu, kurā noteikts šādi: "*dalībvalsts nevar novērst zināmas darbinieku skaita svārstības, piemēram, ja atsevišķi eksperti maina amata vietas. Tāpēc Komisija neuzskata, ka dalībvalsts ir "atcēlusi" šo mērķrādītāju, jo īslaicīgi ir samazinājies nodarbināto darbinieku skaits*"[14]. Komisija arī norāda, ka iestādes ir sniegušas pierādījumus, ka tās ir aizstājušas darbiniekus, kuri izbeiguši darba attiecības, nodrošinot, ka darbiniekus skaits ir lielāks par ERP ieskatā nepieciešamo minimālo darbinieku skaitu. Tas jo īpaši apstiprina to, ka dalībvalsti

[13] Komisijas atbildes uz ERP 2023. gada pārskata 11. nodaļu, 484. lpp.

[14] Komisijas atbildes uz ERP 2022. gada pārskata 11. nodaļu, 455. lpp.

nevarēja vainot par personāla skaita īslaicīgu samazināšanos un ka tādējādi konstatējumu nevar attiecināt uz dalībvalsti. Tāpēc Komisija šim konstatējumam nepiekrīt.

Pasākumu uzsākšana attiecināmības periodā (11.24.–11.26. punkts)

ERP ziņo par četriem konstatējumiem, kas saistīti ar juridiskā pamata atšķirīgu interpretāciju. Kā norādīts 11.24. punktā, Komisija *par pamatu savai pieejai* izmanto ANM regulas noteikumus, kas paredz, ka attiecināmi ir tikai pasākumi, *"kas sākti ne agrāk kā 2020. gada 1. februārī"*[15]. Komisija savās atbildēs uz ERP 2023. gada pārskatu atgādina, ka "*ANM tiesību akta priekšlikums tika izstrādāts 2020. gada maijā un regula stājās spēkā 2021. gada februārī. Likumdevēju ieviestā "attiecināmības" klauzula faktiski ir atpakaļejoša spēka klauzula, kas ļauj ANP iekļaut pasākumus, kas uzsākti no 2020. gada 1. februāra. Ieviešot atpakaļejoša spēka klauzulu, mērķis bija dot dalībvalstīm pārliecību jau ANM tiesību akta izstrādes laikā, ka pasākumi tiks iekļauti, un nodrošināt, ka dalībvalstis neapturēs vai nesamazinās ieguldījumus pandēmijas izraisītās nopietnās ekonomiskās un sociālās krīzes apstākļos, lai vēl vairāk nepasliktinātu ekonomisko situāciju. Komisija 2021. gada janvārī (t. i., vēl pirms ANM regulas stāšanās spēkā) sniedza dalībvalstīm norādījumus par to, kā tā piemērotu šo klauzulu, ko Komisija un dalībvalstis pēc tam arī konsekventi darīja*[16]*."*

Reaģējot uz iepriekšējo ERP ieteikumu[17], Komisija 2024. gada oktobrī publicēja papildu norādījumus[18], kuros izklāstīti divi kontroles jautājumi, ko tā piemērojusi, lai nodrošinātu konsekventu pieeju: *1) vai ierosinātā pasākuma īstenošana ir sākusies tikai 1. februārī vai vēlāk un 2) vai izmaksas, kas radušās saistībā ar šo īstenošanu, ir radušās tikai 1. februārī vai vēlāk? Konkrētāk, vai visas izmaksas ir iegrāmatotas (Eiropas kontu sistēmas (EKS 2010) izteiksmē) pēc 2020. gada 1. februāra?* Komisija norāda, ka pasākumi, par kuriem ERP ziņo šāda veida konstatējumus, atbilst abiem kontroles jautājumiem.

Tas attiecas arī uz piemēru par Francijas atskaites punktu 7-22 "Investīcijas Iekšlietu ministrijas digitālā aprīkojuma stiprināšanai" (*11.4. izcēlums*) – attiecībā uz to ERP ziņo par attiecināmības problēmu saistībā ar vienu no atskaites punkta sešiem elementiem. Francija ziņoja, ka, īstenojot pasākumus nolūkā stiprināt tās iedzīvotāju brīdināšanas un informācijas sistēmu, tika uzstādītas papildu sirēnas brīdināšanai par ārkārtas situācijām. Lai gan ERP ziņo, ka 13 no izlasē iekļautajām 30 sirēnām tika pasūtītas pirms 2020. gada 1. februāra, Komisija norāda, ka visi uzstādīšanas darbi galu galā tika veikti attiecināmības periodā un tāpēc ir attiecināmi. Komisija arī atgādina, ka atskaites punkts 7-22 konkrēti neparedz ne sirēnu uzstādīšanu, ne arī kvantitatīvu mērķrādītāju attiecībā uz šādām sirēnām, bet drīzāk vispārīgi prasa, lai Francija kā vienu no šā atskaites punkta sešiem elementiem izveido "iedzīvotāju brīdināšanas un informācijas sistēmu", ko Francija arī izdarīja, nodrošinot programmatūru, kas ļauj iedarbināt brīdinājuma signālu un uzraudzīt iekārtas. Tāpēc Komisija norāda, ka atskaites punkts ir pilnībā izpildīts, pat ja netiek ņemtas vērā sirēnas, ko ERP saskaņā ar savu interpretāciju uzskata par neattiecināmām.

---

[15] ANM regulas 17. panta 2. punkts.

[16] Komisijas atbildes uz ERP 2023. gada pārskata 11. nodaļu, 485. lpp.

[17] Komisijas atbildes uz ERP 2023. gada pārskata 11. nodaļu, 491. lpp.

[18] Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Atveseļošanas un noturības pasākuma īstenošanu, COM(2024) 474, II pielikums *"Atveseļošanas un noturības mehānisma pasākumu attiecināmība – attiecināmo pasākumu sākuma datums"*.

2. Pārbaude par uzraudzības un kontroles sistēmām (11.27.–11.43. punkts)

Dalībvalstu atbildes uz Komisijas galvenajiem revīzijas ieteikumiem (11.27.–11.32. punkts)

Komisija stingri uzrauga to, kā tiek īstenoti revīzijas ieteikumi, ko tā sniedz dalībvalstīm. Pamatojoties uz to, līdz 2025. gada 30. aprīlim bija īstenota lielākā daļa (71 %) no visiem līdz šim sniegtajiem revīzijas ieteikumiem neatkarīgi no to vērtējuma. Komisija uztur ciešus kontaktus ar attiecīgajām dalībvalstīm, lai izprastu jebkādas kavēšanas vai informācijas par īstenošanas statusu trūkuma iemeslus. Ja tas ir pamatoti un būtiski, Komisija, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi, var piekrist īstenošanas termiņa pagarinājumam, lai atbildīgajai struktūrai dotu pietiekami daudz laika ieteikuma izpildei pamata aspektos.

ERP sniedz datus par neizpildīto "kritisko" un "ļoti svarīgo" ieteikumu skaitu (*11.5. attēls*). Šai sakarā Komisija uzsver, ka no 384 ieteikumiem, kas saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, 136 ieteikumi nav izpildīti (35 % no kopējā sniegto ļoti svarīgo un kritisko ieteikumu skaita). No šiem neizpildītajiem ieteikumiem revīzijas ziņojumā noteiktais īstenošanas termiņš ir beidzies 87 ieteikumiem, kas veido tikai 22 % no sniegto ļoti svarīgo un kritisko ieteikumu kopskaita.

Komisija atgādina, ka tā piemēro ļoti konservatīvu pieeju un atzīst ieteikumus par "izpildītiem" tikai tad, kad dalībvalsts ir sniegusi atbilstīgus, pietiekamus un uzticamus pierādījumus par to pilnīgu īstenošanu. Šajā sakarā dalībvalstu iestādes vairumā gadījumu jau ir sniegušas atgriezenisko saiti par ieteikumiem, ko Komisija ir atzinusi par tādiem, kas (vēl) nav pilnībā izpildīti vai kas ir uzskatāmi par izpildītiem, vai kas joprojām tiek īstenoti.

Turklāt katru reizi, kad tiek pārskatīts Padomes īstenošanas lēmums, Komisija sistemātiski izvērtē papildu revīzijas un kontroles atskaites punktu nepieciešamību. Šajā nolūkā tā izvērtē, vai joprojām nav izpildīti kādi ieteikumi, kas attiecas uz vispārējo revīzijas un kontroles sistēmu un ir saistīti ar kritiskiem un ļoti svarīgiem konstatējumiem, pievēršot īpašu vērību konstatējumiem, kurus dalībvalsts nav akceptējusi vai kas nav īstenoti saskaņotajā termiņā. Kad šādi revīzijas un kontroles atskaites punkti ir noteikti Padomes īstenošanas lēmumā, tie bloķē jebkādus turpmākus maksājumus līdz to apmierinošai izpildei.

Dalībvalstu kontroles sistēmu efektivitāte (11.33.–11.40. punkts)

Kontroles atskaites punktu nepieciešamība (11.33.–11.35. punkts)

Kad dalībvalstis iesniedz pieprasījumus pārskatīt to ANP, Komisija atkārtoti novērtē ierosināto kontroles sistēmu atbilstību ANM regulas V pielikumā noteiktajam 2.10. kritērijam. Šādas atkārtotas novērtēšanas pamatā jo īpaši ir tās revīzijas darbā iegūtā informācija. Tiklīdz Komisija uzskata, ka dalībvalsts kontroles pasākumi ir atbilstīgi, tā tos atzīst par pilnībā funkcionāliem un iedarbīgiem Savienības finanšu interešu aizsardzībā.

Komisija uzskata, ka tās arvien intensīvākā revīzijas darbā ir atklātas konkrētas nepilnības, ko var novērst ar revīzijas un kontroles atskaites punktu, neapšaubot dalībvalsts kontroles sistēmas piemērotību. Tādējādi dalībvalstu turpmākie valsts kontroles sistēmu uzlabojumi ir paaugstinājuši pārliecības līmeni. Turklāt saskaņā ar ANM izdevumu pareizību nosaka, tikai novērtējot atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi.

Šo iemeslu dēļ, lai gan Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP ir atzinusi revīzijas un kontroles atskaites punktus par pozitīvu soli dalībvalstu kontroles sistēmu stiprināšanā, tā nepiekrīt apgalvojumam (11.33. punkts), ka "*to dalībvalstu kontroles sistēmu nepilnības, kuru otrais maksājums vai tālāki maksājumi bija atkarīgi no kontroles atskaites punktu sasniegšanas, apdraud ES finanšu interešu aizsardzību un var ietekmēt izdevumu pareizību*".

Lai gan Komisija ir tā, kas vērtē revīzijas un kontroles atskaites punktu apmierinošu izpildi, dalībvalstis var uzņemties saistības. Lai gan ERP norāda (11.34. punkts), ka šo saistību mērķis ir uzlabot ieviestās sistēmas, tās ir izmantotas, lai nodrošinātu attiecīgā atskaites punkta nepārtrauktu izpildi.

Dalībvalstu kontroles sistēmas, kas nodrošina atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem (11.36.–11.39. punkts)

ERP atgādina par konstatējumiem ERP nesenā īpašajā ziņojumā, kurā ziņots par vairākām nepilnībām dažu dalībvalstu veiktajās pārbaudēs publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā (11.36. punkts), kas tās ieskatā liecina par to, ka darbs, kurš ir bijis pārvaldības deklarāciju pamatā, nesniedz pietiekamu pārliecību. Komisija uzsver, ka, lai gan pārvaldības deklarācijas sniedz papildu informāciju, Komisijas pārliecības par atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem pamatā ir pašas Komisijas veiktais revīzijas darbs. Minētajā ERP īpašajā ziņojumā arī atzīts, ka Komisija ir uzlabojusi savas pārbaudes publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā, un šīs norises ir atzītas par "pozitīvu tendenci"[19]. Komisija arī pārskata savus norādījumus dalībvalstīm, lai uzlabotu attiecīgos kontroles pasākumus valsts līmenī.

2024. gada ticamības deklarācijas sagatavošanas darba ietvaros ERP padziļinātas pārbaudes veikšanai izveidoja arī 38 publiskā iepirkuma procedūru izlasi, kas aptvēra piecas dalībvalstis (CZ, EL, DE, FR, ES). Mēs ņemam vērā konstatētās nepilnības un atzīstam, ka tās neapšauba procedūru pareizību. Šīs nepilnības neietekmē arī maksājumu likumību un pareizību.

Attiecībā uz valsts atbalstu Komisija atgādina, ka Revīzijas palātas Īpašajā ziņojumā 09/2025 ir konstatēts, ka "*dalībvalstu kontroles mehānismi aptvēra galvenos valsts atbalsta riskus*"[20] un "*labi pārbaudīja valsts atbalsta esību*", un "*tā piešķiršana labi atbilda noteikumiem*"[21]. Attiecībā uz pašdeklarāciju izmantošanu mēs atzīmējam, ka saskaņā ar ERP Īpašo ziņojumu 09/2025 tā attiecas tikai uz vienu dalībvalsti[22].

Maksājuma pieprasījumi (11.40. punkts)

Attiecībā uz pieciem maksājumiem ERP uzskata, ka dalībvalstis bija informētas par nepietiekamiem pierādījumiem par dažu atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, taču nebija to uzsvērušas savās pārvaldības deklarācijās. ERP par šo situāciju ziņo kā par pieciem gadījumiem, kad konstatētas nepilnības maksājuma pieprasījumos. Komisija atgādina, ka maksājuma pieprasījuma iesniegšana ir katras dalībvalsts ziņā un ka dalībvalsts pārvaldības deklarācijas pamatā jābūt dalībvalsts labākajām pieejamajām zināšanām iesniegšanas brīdī. Komisija arī norāda, ka lielākā daļa ziņoto gadījumu attiecas uz situācijām, kad informācija bija pieejama kā daļa no dalībvalsts

[19] Īpašais ziņojums 09/2025: *Sistēmas, ar kurām nodrošina ANM izdevumu atbilstību publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem*, 16. punkts.

[20] ERP Īpašais ziņojums 09/2025, 69. punkts, apakšvirsraksts.

[21] ERP Īpašais ziņojums 09/2025, apakšvirsraksts un 72. punkts.

[22] ERP Īpašais ziņojums 09/2025, 73. punkts.

sniegtajiem pierādījumiem, taču nebija izcelta kā atruna pārvaldības deklarācijā. Komisija norāda, ka nevar sagaidīt to, ka deklarācijā tiks atkārtotas un izklāstītas visas nianses un informācija, kas sniegtas pavadvēstulēs un pierādījumos, kuri iesniegti par konkrētiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, un kam citādi nebūtu lielas nozīmes.

Komisijai pieejamā informācija par atklāto krāpšanu (11.41.–11.43. punkts)

ERP norāda, ka dalībvalstis pārvaldības deklarācijās, kas iesniegtas kopā ar maksājuma pieprasījumiem, ir ziņojušas par nelielu krāpšanas gadījumu skaitu salīdzinājumā ar Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) 2024. gada pārskatu (sk. 11.42. punktu). Komisija vēlas atgādināt, ka dalībvalstis pienācīgi izmanto pārvaldības deklarācijas ziņošanai, taču var to darīt, izmantojot arī dažādus citus kanālus. Katrā ziņā dalībvalstīm ir pienākums ziņot attiecīgajām iestādēm, tai skaitā *OLAF* un *EPPO*, par iespējamiem krāpšanas gadījumiem[23]. Tām arī jāglabā uzskaite par šādiem gadījumiem piecus gadus pēc pēdējā maksājuma, kā noteikts finansēšanas nolīguma 11. panta 1. punkta d) apakšpunktā. *EPPO* gada pārskatā[24] ir apstiprināts, ka 90 % no *EPPO* nesen sāktajām izmeklēšanām faktiski ir uzsāktas, pamatojoties uz dalībvalstu iestāžu paziņojumu[25], un tas liecina par to, ka dalībvalstu sistēmas iespējamas krāpšanas gadījumu atklāšanai un ziņošanai ir ļoti būtisks elements *EPPO* darbā.

Laikposmā no ANM īstenošanas sākuma līdz 2025. gada 27. maijam Komisija ir saņēmusi pavisam 75 paziņojumus no *EPPO*, un 64 no tiem attiecās uz aktīvām lietām, kad uzsākta tiesvedība vai notiek izmeklēšana, bet 11 lietas tika noraidītas. Komisija atgādina, ka 80 % no paziņotajām izskatāmajām lietām ir saistītas ar vienu pasākumu vienā dalībvalstī. *EPPO* gada pārskatā norādīto lietu skaita un Komisijai paziņotā lietu skaita atšķirības ir saistītas ar to, ka *EPPO* informē Komisiju par savām izmeklēšanām, ja uzskata to par nepieciešamu, lai tā varētu veikt pienācīgus piesardzības pasākumus, vai ja *EPPO* uzskata, ka tai ir pietiekama informācija, lai lietu nodotu izskatīšanai dalībvalstu tiesās.

ERP norāda, ka vairākos revīziju kopsavilkumos, ko iesniegušas dalībvalstu revīzijas iestādes, "*bija uzsvērti trūkumi valstu pārvaldības un kontroles sistēmās, kurām jānodrošina ES finanšu interešu aizsardzība*" (sk. 11.43. punktu). Komisija ņem vērā šos rezultātus, atlasot atskaites punktu un mērķrādītājus, kas revidējami *ex post*, un saistībā ar šiem jautājumiem turpina sadarboties ar dalībvalstu revīzijas iestādēm.

3. ANM līdzekļu izsekojamība (11.44.–11.49. punkts)

ANM ir uz sniegumu balstīta programma, kas sniedz atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanā. Kā izklāstīts 1. iedaļā, visi lēmumi par ANM maksājumiem un finanšu plūsmas uz dalībvalstīm kā atbalsta saņēmējām ir pilnībā pārredzami. Turklāt ANM regulā ir noteikts pienākums dalībvalstīm vākt datus revīzijas un kontroles nolūkos[26] un jo īpaši noskaidrot ANM finansējuma galasaņēmēju nosaukumu un attiecīgā gadījumā to darbuzņēmēju, apakšuzņēmēju nosaukumu un attiecīgo faktisko īpašnieku vārdu un uzvārdu. Dalībvalstīm ir arī jāglabā saraksts ar visiem pasākumiem, kas paredzēti, lai īstenotu reformas un investīciju projektus saskaņā ar ANP, un minēto

[23] Padomes Regula (ES) 2017/1939 (2017. gada 12. oktobris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) izveidei, 24. panta 1. punkts.

[24] *EPPO* 2024. gada pārskats.

[25] Turpat, 71. lpp.

[26] ANM regula, 22. panta 2. punkta d) apakšpunkts.

pasākumu publiskā finansējuma kopējā summa. Dalībvalstīm arī divas reizes gadā jāpublicē informācija par tiem 100 galasaņēmējiem, kas saņem lielāko finansējuma summu[27].

Visā ANM īstenošanas laikā Komisija ir sniegusi sīki izstrādātus norādījumus[28] un nodrošinājusi dalībvalstu atbilstību, sniedzot revīzijas ieteikumus un nosakot kontroles atskaites punktus. Komisija regulāri sadarbojas ar dalībvalstīm divpusējā līmenī, kā arī īpašas ekspertu grupas ietvaros, lai nodrošinātu, ka tās veic nepieciešamās darbības un kopīgo paraugpraksi prasīto datu vākšanai un publicēšanai. Komisija arī aktīvi atgādina dalībvalstīm par to spēkā esošajiem pienākumiem, veic turpmākus pasākumus, ja dati netiek atjaunināti, un analizē sniegtos datus, lai vajadzības gadījumā veiktu turpmākus pasākumus sadarbībā ar dalībvalstu iestādēm.

ERP attiecībā uz 2024. gadu papildus tās regulārajam darbam saistībā ar ticamības deklarāciju nolēma novērtēt piecu dalībvalstu valsts sistēmas, "*lai noskaidrotu, vai tās spēj izsekot ANM līdzekļus no valsts budžeta līdz galasaņēmējiem un tālāk*" un "*sniegt datus par galasaņēmēju izdevumiem*" (11.46. punkts). Komisija norāda, ka neviens no abiem elementiem nav prasīts ANM regulā, kā arī tie nav iemesls, lai apšaubītu tās maksājumu dalībvalstīm likumību un pareizību. Turklāt, tā kā ANM finansējums kļūst par valsts finansējumu, tiklīdz tas tiek izmaksāts dalībvalstīm, ir pilnībā pieņemami, ka tas tiek sadalīts saskaņā ar valsts budžeta procedūrām, kas dalībvalstīs atšķiras. Precīzs finansējuma piešķiršanas un izmaksāšanas veids ir atkarīgs no dažādiem faktoriem, jo īpaši no esošajām valsts finansēšanas struktūrām (piemēram, centralizētas vai federālas struktūras), konkrētās reformas vai investīcijām (piemēram, būvniecības iepirkums, subsīdijas, skolas IKT iepirkumi vai dotācijas mājokļu īpašnieku izolācijas darbiem) un konkrētiem valsts un nozaru tiesību aktiem, noteikumiem un paradumiem, kā arī no tā, vai dalībvalsts konkrētajam pasākumam piešķir papildu valsts finansējumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī skaidri formulētos ANM regulas noteikumus par to, ka dalībvalstis var izmantot esošās valsts kontroles sistēmas, rodas zināmas atšķirības datu pieejamības ziņā. Tā kā Komisija nepiedalījās pamatā esošajās diskusijās ar dalībvalstīm, tā var tikai atzīmēt, ka ERP ir pieprasījusi datus, ko neparedz ANM regulas juridiskās prasības. Tā kā par šo tematu tiek veikta īpaša lietderības revīzija, Komisija nevēlas izteikt nekādus spriedumus par šajā darbplūsmā izdarītajiem konstatējumiem.

4. Problēmas saistībā ar pasākumu, atskaites punktu un mērķrādītāju izstrādi (11.50.–11.52. punkts).

Komisija atzīst, ka, lai nodrošinātu reformu un investīciju labu aptvērumu ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem, ir būtiski mērīt to progresu, un uzskata, ka tas attiecas uz visiem ANP. ERP, tāpat kā iepriekšējā gadā, norāda, ka būtu jānodrošina, ka ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem "*ir aptverti visi galvenie pamatā esošās reformas vai investīcijas elementi, it īpaši tās pabeigšana*" (11.51. punkts). Kā minēts iepriekš[29], ANM regulā ir skaidri definēts, ka atskaites punkti un mērķrādītāji ir "progresa rādītāji"[30]. Tāpēc Komisija norāda uz to, ka konstatējumu pamatā ir ERP snieguma standarts, nevis ANM tiesiskais regulējums. Praksē pilnīgs aptvērums vai pabeigšanas

[27] ANM regula, 25.a pants.

[28] Jaunākais veikums: Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, COM(2024) 474, V pielikums "*Galasaņēmēji saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu*".

[29] Komisijas atbildes uz ERP Īpašo ziņojumu 26/2023, 4. lpp.

[30] ANM regulas 2. panta 4. punkts: "*"starpposma rādītāji un mērķrādītāji" ir progresa reformas vai investīciju īstenošanā rādītāji, kuros starpposma rādītāji ir kvalitatīvi sasniegumi un mērķrādītāji ir kvantitatīvi sasniegumi".*

atskaites punktu un mērķrādītāju iekļaušana ne vienmēr ir būtiska vai iespējama un dažos gadījumos var radīt ievērojamu administratīvo slogu ar nelielu ietekmi uz galīgajiem rezultātiem. Komisija ir centusies pēc iespējas nodrošināt visus pabeigšanas atskaites punktus vai mērķrādītājus, un norāda, ka ERP iepriekšējais darbs saistībā ar Īpašo ziņojumu 26/2023[31] ir apstiprinājis to, ka pabeigšanas atskaites punkts ir noteikts gandrīz visiem pasākumiem, izņemot 5 %. Šai sakarā Komisija atzinīgi vērtē ERP konstatējumu par 2024. gadu, ka šā atskaites punkta nav tikai pieciem pasākumiem salīdzinājumā ar 395 revidētajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem.

5. Gada darbības pārskati un gada pārvaldības un snieguma ziņojums (11.53.–11.58. punkts)

Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP atzīst uzlabojumus Komisijas veiktajās pārbaudēs par dalībvalstu sistēmām, kas saistītas ar publisko iepirkumu un valsts atbalstu (11.57. punkts). Attiecībā uz pārliecību šajās jomās (11.56. punkts) Komisija atgādina, ka, pamatojoties uz ieteikumu, kas sniegts Īpašajā ziņojumā 09/2025 par publiskā iepirkuma un valsts atbalsta kontroles sistēmām, tā ir piekritusi pārskatīt savu dalībvalstu risku klasifikācijas metodiku, kā izklāstīts tās 2024. gada darbības pārskatā. Gadījumos, kad dalībvalstis pieņem un apņemas īstenot ieteiktos korektīvos pasākumus, kas saistīti ar ļoti svarīgiem vai kritiskiem konstatējumiem par publisko iepirkumu un valsts atbalstu, bet Komisija vēl nav apstiprinājusi to īstenošanu, dalībvalsts tiks klasificēta kā vidēja riska dalībvalsts. Tomēr, kā izklāstīts Komisijas atbildē uz Īpašo ziņojumu 09/2025, Komisija nepiekrita šādas situācijas klasificēt kā augsta riska gadījumus.

Šī pieeja ir konsekventi piemērota visā riska novērtēšanas procesā, kas veikts saistībā ar 2024. gada darbības pārskatu, kurš ir ticamības deklarācijas pamatā. Riska novērtēšanai izmantotie kritēriji ir sīki izklāstīti un pieejami 2024. gada darbības pārskata 5. pielikumā.

Koriģētā riska novērtēšanas metodika ir izmantota attiecībā uz lielāku daļu dalībvalstu, kās iekļautas vidēja riska kategorijā, attiecībā uz atbilstību ANM regulas 22. panta 2. punkta a) apakšpunktam un 22. panta 5. punktam. Komisija uzskata, ka rezultāti, kas izriet no pārskatītās riska novērtēšanas metodikas, sniedz pamatotu pārliecību par katrai dalībvalstij noteikto riska līmeni. Šai sakarā Komisija nepiekrīt ERP apgalvojumam, ka ar šo pieeju riska līmenis, visticamāk, tiks novērtēts par zemu.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

11.1. ieteikums. Paplašināt sākotnējo novērtējumu laikā veikto pārbaužu tvērumu

Novērtējot atskaites punktus un mērķrādītājus, kuru pamatā galvenokārt ir uzraudzības vai īstenošanas ziņojumi, Komisijai nevis jāpaļaujas uz dalībvalstu sniegtajiem datiem un veiktajām pārbaudēm, bet gan jāveic pietiekama padziļināta pārbaude, lai nodrošinātu tādas informācijas uzticamību, kas tiek izmantota, lai novērtētu, vai dalībvalstis ievēro Padomes īstenošanas lēmumu prasības.

[31] Īpašais ziņojums 26/2023: "*Atveseļošanas un noturības mehānisma snieguma uzraudzības sistēma*", 31. punkts.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.)

Komisija **daļēji piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija rūpīgi un pārredzami novērtē katru atskaites punktu un mērķrādītāju, lai gūtu pamatotu pārliecību par visu prasību apmierinošu izpildi. Neskarot Padomes īstenošanas lēmumu īpašās prasības, Komisija kopumā uzskata, ka tā nevar gūt pamatotu pārliecību par prasību apmierinošu izpildi, ņemot vērā tikai uzraudzības vai īstenošanas ziņojumus. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad šādus ziņojumus tieši sagatavo dalībvalstu iestādes tikai ar vienu mērķi, proti, pierādīt apmierinošu izpildi. Tāpēc Komisija piekrīt, ka šādos gadījumos ir vajadzīgi papildu pierādījumi, tai skaitā attiecīgā gadījumā padziļināta pārbaude. Tomēr citos gadījumos, kad uzraudzības vai īstenošanas ziņojumi ir daļa no dalībvalstu sniegto pierādījumu kopuma, Komisijai katrā atsevišķā gadījumā ir jānovērtē, vai šāds pierādījumu kopums ir pietiekams, lai Komisija gūtu pietiekami pārliecību.

11.2. ieteikums. Novērst dalībvalstu kavēšanos Komisijas *ex post* revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanā

Analizēt iemeslus, kāpēc dalībvalstis kavējas ieviest ieteikumus, kas saistīti ar kritiskiem vai ļoti svarīgiem konstatējumiem, un apsvērt vienotas likmes samazinājumu piemērošanu.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada beigas.)

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija veic pārbaudi, lai novērtētu visu neizpildīto ieteikumu īstenošanas statusu nolūkā nodrošināt atlikušo neatrisināto jautājumu atbilstīgu iedalīšanu kategorijās.

Komisija arī saglabā iespēju piemērot maksājumu samazināšanas un atgūšanas satvaru. Tādējādi tā patur tiesības katrā atsevišķā gadījumā pārbaudīt, vai "kritisku" vai "ļoti svarīgu" Komisijas sistemātiskas revīzijas ieteikumu neīstenošana ir nopietns finansēšanas nolīgumā vai aizdevuma nolīgumā paredzēto pienākumu pārkāpums, kura sekas var būt vienotās likmes samazinājums par 5–100 % no dalībvalsts ANM piešķīruma.

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATU. 12. NODAĻA "ERP 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude"

Attiecībā uz Eiropas Revīzijas palātas (ERP) ieteikumiem, kas adresēti Komisijai (12.7.–12.12. punkts), **Komisija piešķir lielu nozīmi visu pieņemto ieteikumu īstenošanai.** Komisija veic turpmākus pasākumus saistībā ar darbībām, kuras tā ir apņēmusies īstenot un kuras ietilpst tās pilnvarās. Tomēr nevar izslēgt, ka ERP novērtē ieteikumus kā daļēji īstenotus, savukārt Komisija tos uzskata par pilnībā īstenotiem. ERP patiešām novērtē īstenošanas līmeni atbilstīgi tās formulētajam ieteikumam neatkarīgi no tā, vai Komisija tam ir pilnībā piekritusi. No otras puses, Komisija novērtē īstenošanas līmeni atbilstīgi saistībām, ko tā ir uzņēmusies atbildēs uz īpašajiem ziņojumiem.

Šajā kontekstā Komisija ņem vērā, ka **Komisijai adresēto ieteikumu īstenošanas rādītāji salīdzinājumā ar pagājušā gada rādītājiem ir palielinājušies** (12.8. punkts), proti, 77 % ieteikumu ir īstenoti pilnībā vai gandrīz pilnībā salīdzinājumā ar 68 % pagājušajā gadā.

Konkrētāk, attiecībā pret to ieteikumu līmeni, kuriem Komisija ir piekritusi (12.4. punkts), tādu ieteikumu skaits, kuriem tā 2021. gadā nepiekrita, salīdzinājumā ar 2020. gadu ir samazinājies (aptuveni 2 % no 2021. gadā sniegtajiem ieteikumiem salīdzinājumā ar 7 % ieteikumu 2020. gadā). **Komisija var nepiekrist vai daļēji piekrist ieteikumiem** vairāku iemeslu dēļ. Piemēram, i) ierobežojumi, ko rada spēkā esošais tiesiskais regulējums un/vai grūtības paredzēt, kādi būs turpmākie ES tiesību akti, ii) dažādu ES iestāžu, struktūru, dalībvalstu un ieinteresēto personu atšķirīgie uzdevumi un kompetences (tai skaitā atbildības un pārskatatbildības prasības), iii) papildināmība ar rīcībpolitikām, tiesību aktiem un programmām, iv) Komisijas novērtējuiem un laika grafiku.

Saistībā ar **ieteikumu savlaicīgu īstenošanu** (12.18. punkts) Komisija atzinīgi vērtē ERP secinājumu, ka Komisijas savlaicīgi īstenoto ieteikumu īpatsvars ir palielinājies. Komisija šai sakarā norāda, ka turpmāku pasākumu savlaicīgums ir jāvērtē arī saistībā ar ieteikumu pieņemšanas līmeni. Komisija joprojām ir cieši apņēmusies noteiktajos termiņos īstenot visus ERP ziņojumos sniegtos ieteikumus, kuriem tā ir piekritusi. Tomēr tas neattiecas uz ieteikumiem, kuriem Komisija sākotnēji nepiekrita tādu iemeslu dēļ, kas izklāstīti publicētajās atbildēs uz attiecīgo īpašo ziņojumu.

Dažos gadījumos turpmākiem pasākumiem var būt nepieciešams vairāk laika, nekā sākotnēji paredzēts, šo pasākumu sarežģītības, ar likumdošanu vai politiku saistītu norišu, resursu ierobežojumu un ārēju faktoru dēļ vai tādēļ, ka ir jāiesaista citas iestādes vai struktūras. Fakts, ka ieteikums nav pilnībā īstenots līdz sākotnējam paredzētajam izpildes datumam, nenozīmē, ka tas netiks īstenots vēlāk. Mainīgie apstākļi vai izmaiņas politikā vai politiskajā kontekstā var izraisīt darbību prioritāšu maiņu.

Pielikumā ir izklāstītas Komisijas atbildes uz ieteikumiem, kuri saskaņā ar ERP novērtējumu vēl nav pilnībā vai savlaicīgi īstenoti.

Pielikums. 2021. gada īpašajos ziņojumos formulēto ieteikumu ieviešanas pēcpārbaude – Eiropas Komisija

Īpašais ziņojums 01/2021 "Noregulējuma plānošana saskaņā ar vienoto noregulējuma mehānismu"

Atbilde uz 4. ieteikumu, 121. punkts. Komisija nepiekrīt šim ieteikumam. Kā redzams Eiropas Banku iestādes diskusiju dokumentā par agrīnas intervences pasākumiem (*EIM*), var būt vairāki iemesli, kāpēc *EIM* nevar izmantot, un jebkādas robežvērtības ir tikai daļa no kopējās ainas, kas rūpīgi jāapsver, izstrādājot turpmāko rīcību šajā jomā. Līdzīgs arguments attiecas uz maksātnespējas vai iespējamas maksātnespējas (*FOLTF*) izraisītājfaktoriem. *FOLTF* ir uzraudzības novērtējums. Stingri kvantitatīvi kritēriji var aizkavēt pietiekamu savlaicīgu rīcību vai, tieši pretēji, piespiest deklarēt *FOLTF* situācijā, kad uzraudzītājs to tā nevērtē. *FOLTF* robežvērtības ir paredzētas, lai uzraudzības iestādēm un noregulējuma iestādēm nodrošinātu pietiekamu elastību šā lēmuma pieņemšanā, ņemot vērā, ka tas ir uzraudzības novērtējums, kurā jāņem vērā uz nākotni vērsts novērtējums. Komisija vēlas arī atgādināt, ka tai ir ekskluzīvas likumdošanas iniciatīvas tiesības attiecībā uz tiesību aktiem un grozījumiem.

Īpašais ziņojums 02/2021 ES humānā palīdzība izglītībai: palīdz grūtībās nonākušiem bērniem, bet tai jābūt ilgākai un jāsasniedz vairāk meiteņu

Atbilde uz 4. ieteikuma a) un b) apakšpunktu, 70. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Lai nodrošinātu labāku analīzes dokumentēšanu, Komisija ir uzlabojusi iekšējās pamatnostādnes par to, kā dokumentēt izmaksu efektivitātes analīzi. Turklāt Komisija uzskata, ka plašāku un uzticamāku salīdzināšanas pamatu var iegūt, izmantojot vidējās izmaksas par izglītību ārkārtas situācijās uz vienu saņēmēju, ko noteicis valsts izglītības klasteris, nevis salīdzinot tās ar citiem konkrētiem Komisijas finansētiem projektiem.

Īpašais ziņojums 03/2021 "Nodokļu informācijas apmaiņa Eiropas Savienībā: stabils pamats, bet nepilnības īstenošanā"

Atbilde uz 2. ieteikuma c) apakšpunktu, 110. punkts. Komisijas dienesti kopā ar dalībvalstīm ir izstrādājuši norādījumus un jautājumus un atbildes attiecībā uz Direktīvu par administratīvo sadarbību (*DAC*), *DAC6*, *DAC7* un *DAC8*. Šis darbs tika veikts laikā, kad dalībvalstis šo direktīvu vēl nebija īstenojušas vai bija to izdarījušas tikai nesen. Līdzīgu norādījumu sagatavošanas darbs attiecībā uz *DAC1–DAC4* ir atšķirīgs pēc būtības, jo šīs direktīvas tiek piemērotas jau vairākus gadus, un tāpēc, lai sniegtu norādījumus, ir vajadzīga padziļināta izpratne par to, kā dalībvalstis ir īstenojušas šīs direktīvas, kā arī par to vajadzībām, kas dažādās dalībvalstīs atšķiras. *Fiscalis* apmeklējumu projekts (*VISDAC*) aptver *DAC1–DAC4* tieši tāpēc, ka, lai varētu sniegt noderīgus norādījumus, ir nepieciešams padziļināts pārskats par to, kā šīs direktīvas ir īstenotas un piemērotas visās dalībvalstīs. Īstenojot *VISDAC* projektu, tiks izveidots paraugprakses piemēru saraksts attiecībā uz datu izmantošanu (daži no tiem attieksies uz riska analīzi), kā arī tiks sniegti ieteikumi par piemērotākajām veicamajām darbībām. Attiecībā uz riska novērtēšanu varētu organizēt *Fiscalis* darbsemināru, kuros iepazīstinātu ar paraugpraksi un pēc kuru īstenošanas izveido projekta grupu, kas varētu izstrādāt pamatnostādnes.

Īpašais ziņojums 04/2021 "Muitas kontrole: nepietiekama saskaņotība kaitē ES finanšu interesēm"

Atbilde uz 1. ieteikuma d) apakšpunktu, 63. punkts. Komisija ir veikusi īpašā ziņojuma 1. ieteikuma d) apakšpunktā norādītās plānotās darbības. Komisija ir sniegusi īpašus norādījumus, lai aptvertu

šo aspektu, un 2024. gadā ir atjauninājusi Lēmumu par finanšu riska kritērijiem (FRK). Komisija ir nosūtījusi anketu un veikusi analīzi par to, kā tiek īstenots Lēmums par FRK attiecībā uz standarta un vienkāršotām deklarācijām. 2023. gada decembra ziņojums "Lēmuma par FRK īstenošanas atjauninājums" liecina par uzlabojumiem dažās dalībvalstīs. Vienlaikus Lēmums par FRK tika atjaunināts, un kopš 2024. gada aprīļa tiek piemēroti jauni noteikumi. Paredzams, ka uzraudzības apmeklējumi notiks līdz 2026. gada beigām.

Atbilde uz 1. ieteikuma e) apakšpunktu, 63. punkts. Lai īstenotu šo ERP ieteikumu, Komisija ir veikusi vairākus attiecīgus pasākumus:

1) spēju izveide, lai no muitas riska pārvaldības sistēmas (*CRMS*) izgūtu uzņēmēju sarakstus (pasākums ieviests kopš 2022. gada janvāra). ERP tika informēta;

2) Lēmuma par finanšu riska kritērijiem (FRK) atjaunināšana, lai iekļautu uzmanāma uzņēmēja un riska līmeņa jēdzienus (pasākums ieviests kopš 2024. gada aprīļa), ERP tika informēta. Papildu precizējumi par šo jēdzienu tika sniegti ar Norādījumiem par FRK, kas grozīti 2024. gada decembrī;

3) pieņemot jauno Īstenošanas regulu par tehniskajiem pasākumiem (*IRTA*) 2025. gada 7. februārī, Komisija ieguva juridisko pamatu uzņēmēju reģistrācijas un identifikācijas (*EORI*) numuru apstrādei riska analīzes un pārvaldības nolūkā. *EORI* numuru izmantošana ļaus sasaistīt ES līmenī novērotās novirzes ar atsevišķiem uzņēmējiem. Izstrādes stadijā esošo analītisko spēju veidošanā tiks izmantotas ES līmeņa atziņas, lai atbalstītu dalībvalstis.

Īpašais ziņojums 05/2021 "Elektrotransportlīdzekļu uzlādes infrastruktūra: vairāk uzlādes staciju, bet infrastruktūras nevienmērīga ieviešana apgrūtina ceļošanu pa Eiropas Savienību"

Atbilde uz 5. ieteikuma c) apakšpunktu, 80. punkts. Īstenošanas un deleģēto aktu sagatavošana ir pabeigta, un paredzams, ka likumdevēji tos pieņems 2025. gada otrajā ceturksnī. Pēc tam tiks sākta atbalstītās infrastruktūras izmantošanas un veiktspējas *ex post* analīze uz izlases/risku pamata pēc ieviešanas.

Īpašais ziņojums 07/2021 "Eiropas Savienības kosmosa programmas *Galileo* un *Copernicus*: pakalpojumu sniegšana ir uzsākta, taču to izmantošanai vajadzīgi turpmāki stimuli"

Atbilde uz 1. ieteikuma a) apakšpunktu, 93. punkts. Komisija uzskata, ka stratēģijas izstrāde norit sekmīgi, un viens svarīgs atskaites punkts jau ir sasniegts, 2024. gada 15. jūlijā publicējot dienestu darba dokumentu par lietotāju piesaistes statusu. Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP ir atzinusi panākto progresu, un piekrīt, ka šis ieteikums dažos aspektos ir īstenots.

Attiecībā uz ERP paustajām bažām par galīgās visaptverošās stratēģijas trūkumu Komisija vēlas uzsvērt, ka šīs iniciatīvas īstenošanas laiks ir pilnībā atkarīgs no saskaņošanas ar plašākām Savienības prioritātēm, kas nodrošinās saskaņotu satvaru nozaru iniciatīvām. Ir svarīgi arī atgādināt, ka kosmoss ir Eiropas Savienības un tās dalībvalstu dalītā kompetencē saskaņā ar LESD 4. panta 3. punktu. Tāpēc efektīvas stratēģijas izstrādei ir vajadzīga cieša koordinācija ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai precizētu pienākumus, iekļautu visus attiecīgos dalībniekus un noteiktu reālistiskus un izmērāmus mērķrādītājus. Komisija joprojām ir apņēmības pilna veikt informatīvus pasākumus un īstenot konstruktīvu iesaisti, lai nodrošinātu *Galileo* un *Copernicus* pakalpojumu sekmīgu pieņemšanu.

Atbilde uz 1. ieteikuma b) apakšpunktu, 93. punkts. Komisija vēlas atgādināt, ka kosmoss ir ES un dalībvalstu dalītā kompetencē, un šajā jomā ir nepieciešama cieša koordinācija un sadarbība. Apspriešanās process par ES kosmosa programmu ir skaidri noteikts ES Kosmosa regulā, kas stājās spēkā 2021. gada maijā. Lai turpinātu atbalstīt dalībvalstis, ir palielināts valstu sadarbības programmām (VKP) paredzētais budžets, ļaujot straujāk īstenot centienus dalībvalstīs, kā arī transnacionālas un transversālas iniciatīvas. Tas atspoguļo strukturētu un koordinētu pieeju lietotāju piesaistes veicināšanai visā ES. Progresu šajos centienos apspriež VKP darbsemināros. Komisija joprojām ir apņēmības pilna nodrošināt papildināmību starp *Copernicus* darbībām un dalībvalstu iniciatīvām un atzinīgi vērtē jebkādu turpmāku dialogu vai precizējumus, lai ņemtu vērā Revīzijas palātas apsvērumus.

Atbilde uz 2. ieteikuma a) apakšpunktu, 96. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Ieteikums attiecās uz konceptuāla satvara izstrādi ieguvumu novērtēšanai un darbības rezultātu mērīšanas uzlabošanai. Šis process tika pabeigts līdz ar galīgā dokumenta publicēšanu, kā to atzinusi ERP. Turklāt Komisija ir nodrošinājusi budžetu, kas nepieciešams 2025. gadam, lai stiprinātu šo satvaru, veicot izmēģinājuma darbības saskaņā ar izstrādāto metodiku. Šis solis, kas ir papildu proaktīva pēcpārbaudes rīcība attiecībā uz pieņemto ieteikumu, ļaus izveidot sākotnēju pamatscenāriju, izmantojot jauno konceptuālo satvaru, lai novērtētu ES kosmosa programmu sniegtos ieguvumus. Tāpēc Komisija uzskata, ka īstenošana ir pabeigta, un tagad tā ir apņēmusies izmantot izstrādāto konceptuālo satvaru.

Atbilde uz 2. ieteikuma b) apakšpunktu, 96. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Revīzija tika veikta citā kontekstā, nevis tajā, kas noteikts spēkā esošajā ES kosmosa programmas regulā (2021), kura pati kā tiesību akts atspoguļo saņemtā ieteikuma īstenošanu. Lai gan ieteikums iekļaut sociālekonomiskos ieguvumus patiešām ir būtisks, ir svarīgi uzsvērt, ka ERP ziņojuma publicēšanas laikā likumdevēji jau bija panākuši politisku vienošanos par ES kosmosa programmas rādītājiem, par kuriem jāziņo. Par šiem rādītājiem tika panākta vienošanās likumdošanas procesā, un Komisijai ir pienākums tos attiecīgi īstenot un ievērot. Šos rādītājus nevar pārskatīt, negrozot spēkā esošo regulu, un galīgais lēmums apstiprināt konkrētus rādītājus vienmēr būs abu likumdevēju prerogatīva. Tomēr Komisija atzīst ERP ieteikuma nozīmi un proaktīvi strādā, lai uzlabotu noteikto rādītāju kvalitāti, ņemot vērā iespējamos regulas grozījumus turpmākajos likumdošanas procesos.

Atbilde uz 3. ieteikuma b) apakšpunktu, 101. punkts. Komisija piekrīt ERP sniegtajam īstenošanas statusa novērtējumam. ERP piezīmēs aprakstītās iniciatīvas atspoguļo pašreizējos centienus nodrošināt papildināmību starp *Copernicus* darbībām un dalībvalstu iniciatīvām. Šajā darbā panāktais progress tiks apspriests valstu sadarbības programmu darbsemināros un pēc tam par to tiks ziņots lietotāju forumam.

Atbilde uz 3. ieteikuma c) apakšpunktu, 101. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Komisija atzinīgi vērtē to, ka ir atzīts progress, kas panākts attiecībā uz *Copernicus* datu telpas ekosistēmas (*CDSE*) infrastruktūru, atvieglojot piekļuvi *Copernicus* datiem. Attiecībā uz norādi par *Copernicus* datu/produktu sadrumstalotību ir svarīgi uzsvērt, ka *Copernicus* sniedz savus datus un informāciju vairākām kopienām – valsts iestādēm, pētniekiem, komercstruktūrām un plašai sabiedrībai. Konkrēti pētnieku vajadzībām *Copernicus* informācijas izplatīšanas infrastruktūras ir savienotas ar *GÉANT* tīklu, kas nodrošina piekļuves pakalpojumus valstu pētniecības un izglītības tīkliem (VPIT). *Copernicus*, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, pārveido savas lietotājiem paredzētās saskarnes un piedāvā uz mākoņdatošanu balstītus izmantošanas rīkus. Jaunu tehnoloģiju ieviešana sekmē un vēl vairāk sekmēs sadarbspējas elementu ieviešanu. Komisija joprojām koncentrē

uzmanību uz to, lai atvieglotu ilgtspējīgu piekļuvi *Copernicus* datiem un nodrošinātu sadarbību ar attiecīgajiem dalībniekiem.

Atbilde uz 4. ieteikuma b) apakšpunktu, 104. punkts. Komisija piekrīt ERP sniegtajam īstenošanas statusa novērtējumam. Kopš revīzijas veikšanas vairāki Komisijas dienesti ir ieguldījuši ievērojamus centienus, lai novērstu un pārvarētu konstatētos šķēršļus. Lai novērstu šādus šķēršļus, ir vajadzīga pastāvīga sadarbība starp Komisiju un dalībvalstīm. Turklāt, ņemot vērā to, ka saskaņā ar LESD kosmoss ir Eiropas Savienības un tās dalībvalstu dalītā kompetencē, Komisijai un dalībvalstīm ir jāsadarbojas un jāveic mērķtiecīgas darbības, lai nodrošinātu ilgtspējīgu progresu attiecībā uz ES kosmosa datu un pakalpojumu izmantošanu ES tiesiskajā regulējumā (tā ir bijusi konsekventa pieeja). Līdz šim veiktais darbs liecina par skaidru apņemšanos sasniegt šos mērķus, un nepārtraukti tiek īstenoti centieni nodrošināt visaptverošu īstenošanu.

Īpašais ziņojums 08/2021 "*Frontex* atbalsts ārējo robežu pārvaldībai līdz šim nav bijis pietiekami efektīvs"

Atbilde uz 3. ieteikuma c) apakšpunktu, 94. punkts. Ieteikumu par iespējamiem ieguvumiem no *Frontex* neaizsargātības novērtējuma tvēruma paplašināšanas reģionālā un ES līmenī nevarēja pilnībā īstenot, jo laikā, kad ERP veica novērtējumu, Eiropas Robežu un krasta apsardzes (*EBCG*) tiesiskais regulējums netika pārskatīts. 2022. gadā veiktajā novērtējumā nebija skaidras atsauces uz reģionālā un ES līmeņa tvērumu, jo tika pierādīts, ka dalībvalstīm par šo jautājumu ir neliela interese. Attiecīgajā diskusijā (2021. gadā *Frontex* augsta līmeņa apaļā galda sanāksmē par neaizsargātības novērtējumu) dalībvalstis uzsvēra, ka neaizsargātības novērtējuma (NN) ziņojumiem (t. i., NN rezultātiem) būtu jāpaliek katras dalībvalsts pārziņā. Tādējādi, tā kā dalībvalstis nav sniegušas pietiekamu atbalstu ar NN saistīto pilnvaru grozīšanai, lai varētu īstenot reģionālo NN, Komisija savas rīcības brīvības ietvaros nolēma koncentrēt uzmanību uz elementiem, no kuriem varētu izrietēt ieteikums par NN uzlabošanu, reaģējot uz dalībvalstu vajadzībām. Komisija joprojām ir atvērta jebkādiem priekšlikumiem šajā sakarā, jo īpaši saistībā ar pārdomām par *Frontex* iespējamiem virzieniem pēc 2028. gada saskaņā ar priekšsēdētājas politiskajām pamatnostādnēm 2024.–2029. gadam attiecībā uz *Frontex* stiprināšanu.

Īpašais ziņojums 09/2021 "Dezinformācija, kas skar Eiropas Savienību, tiek apkarota, bet nav iegrožota"

Atbilde uz 1. ieteikuma d) apakšpunktu, 111. punkts. Komisija pieņem zināšanai ERP apsvērumus par informāciju, kas sniegta paziņojuma par demokrātijas aizsardzību (COM (2023) 630 final) pielikumā. Tā uzsver, ka minētais pielikums bija paredzēts, lai sniegtu kopsavilkuma pārskatu par Eiropas Demokrātijas rīcības plāna īstenošanu. Komisijas paziņojumā COM (2023) 630 ir sniegta informācija par dažādiem finansējuma avotiem, kas paredzēti, lai atbalstītu Eiropas Demokrātijas rīcības plāna dezinformācijas apkarošanai īstenošanu. Publicētajā informācijā nav iekļauta kopsavilkuma informācija par izdevumiem, kas radušies, īstenojot darbības, lai gan attiecībā uz konkrētām finansētām darbībām ir norādītas summas un darbības ir skaidri norādītas.

Atbilde uz 5. ieteikuma a) apakšpunktu, 119. punkts. Lai gan Eiropas Komisija vēl nav oficiāli pieņēmusi visaptverošu medijpratības stratēģiju, tā atbalsta regulāru informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm par svarīgākajām medijpratības praksēm un darbībām, izmantojot Medijpratības ekspertu grupu (*MLEG*) un Eiropas Mediju pakalpojumu padomi (agrāk *ERGA*). Lai Komisija pieņemtu visaptverošu stratēģiju, būs vajadzīga cieša sadarbība ne tikai starp tās dienestiem, bet arī starp dalībvalstīm, ņemot vērā dalībvalstu kompetenci un izšķirošo lomu medijpratības politikā. Nolūkā nodrošināt iekļaujošu iespējamās nākotnes medijpratības stratēģijas izstrādes procesu, Komisija

sāka viedokļu apmaiņu un iekļāva konkrētus jautājumus par medijpratību sabiedriskajā apspriešanā un 2025. gada 31. martā publiskotajā aicinājumu sniegt atsauksmes par Eiropas demokrātijas vairogu [https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14587-Eiropas-demokratijas-vairogs_lv]. Vienlaikus notiks apspriešanās ar dalībvalstīm, ļaujot Komisijai sasaistīt savas medijpratības darbības ar demokrātijas vairoga iniciatīvas politikas prioritātēm un noteikt prioritārās jomas, kurās tās darbības var papildināt dalībvalstu darbības.

Atbilde uz 5. ieteikuma b) apakšpunktu, 119. punkts. Lai noteiktu skaidrus mērķus, pamatojoties uz kuriem novērtēt savu darbību ietekmi uz medijpratību, Komisija vēlas integrēt atsauksmes, kas saņemtas no ieinteresētajām personām, tai skaitā dalībvalstīm, saistībā ar notiekošo apspriešanos par Eiropas demokrātijas vairogu. Tas nodrošinās, ka, nosakot mērķus, tiek ņemtas vērā vissteidzamākās vajadzības un politikas prioritātes.

Atbilde uz 5. ieteikuma c) apakšpunktu, 119. punkts. Neraugoties uz to, ka nav pieņemta oficiāla medijpratības stratēģija, Komisija nodrošina medijpratības darbību labu iekšējo koordināciju gan dažādos tās dienestos, gan ar citām ES iestādēm. Komisija arī apspriežas ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu, ka šīs darbības ir atbilstošas un iedarbīgas.

Īpašais ziņojums 10/2021 “Dzimumu līdztiesības aspekta integrēšana ES budžetā: laiks vārdus pārvērst darbos”

Atbilde uz 2. ieteikuma b) apakšpunktu, 104. punkts. Komisija daļēji piekrita šim ieteikumam.

Saskaņā ar saistībām, ko Komisija uzņēmusies Iestāžu nolīgumā, kas pievienots jaunajai daudzgadu finanšu shēmai, tā stiprinās ietekmes uz dzimumu līdztiesību novērtējumu izvērtējumos un ietekmes novērtējumos attiecīgu turpmāko ES finansējuma programmu un instrumentu vajadzībām un attiecīgi atjauninās labāka regulējuma norādījumus.

Gatavojot turpmākus ES izdevumu programmu priekšlikumus, Komisija pārbaudīs, vai turpmāko ES finansējuma programmu un instrumentu iespējamā ietekme uz dzimumu līdztiesību ir nozīmīga.

Attiecībā uz attiecīgajām ES izdevumu programmām Komisija, izmantojot pieejamos datus, iesniegs novērtējumu par ietekmi uz dzimumu līdztiesību izvērtējumos un ietekmes novērtējumos, kā arī gada snieguma ziņojumos.

Kā atbalsta papildpasākumu lūdzam ņemt vērā, ka Komisija ir atjauninājusi arī savas labāka regulējuma pamatnostādnes un rīkkopu, kas tika publicētas līdz 2021. gada 25. novembrim. Labāka regulējuma pamatnostādņu atjauninājums palīdz labāk apzināt, atlasīt un kvalitatīvi un kvantitatīvi novērtēt būtiskas ietekmes gadījumus uz dzimumu līdztiesību gan ietekmes novērtējumos, gan izvērtējumos tiktāl, ciktāl to ļauj pieejamie dati, vienlaikus ievērojot labāka regulējuma principu attiecībā uz proporcionālu analīzi.

Turklāt neatkarīgi no tā, vai konkrētā iniciatīva attiecas uz pamattiesībām, visos ietekmes novērtējumos tik un tā ir jāziņo par pamattiesībām, tai skaitā ietekmi uz dzimumiem, un attiecīgā gadījumā jāpamato, kāpēc šīs tiesības nav novērtētas sīkāk (pārskatīts 2021. gadā, rīks Nr. 18 un 29 “Ietekmes noteikšana”). Attiecīgā gadījumā Komisijas priekšlikumu paskaidrojuma rakstos ir norādīta arī būtiska ietekme uz dzimumu līdztiesību. Pilnīga īstenošana notiks līdz 2025. gada 31. decembrim, kad tiks pabeigti starpposma izvērtējumi un veikti nākamo DFS programmu priekšlikumu ietekmes novērtējumi. Attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) jānorāda, ka sakarā ar jaunās KLP stāšanos spēkā 2023. gadā veikt novērtējumu 2025. gada beigās būs pāragri. Tomēr līdz 2025. gada beigām izdevumu sadalījums pēc dzimuma būs pieejams par jaunās KLP īstenošanas pirmo gadu, t. i., 2023. gadu. Turklāt 2023. gada maijā Komisija organizēja KLP stratēģisko plānu (KLP SP) vadošo iestāžu apmācību par par dzimumu dimensijas iekļaušanu ES

budžetā. ES KLP tīkls ar Komisijas atbalstu 2022. gada novembrī organizēja pasākumu "Dzimumu līdztiesības veicināšana ES lauku apvidos", kurā piedalījās KLP SP vadošās iestādes, un šā pasākuma mērķis bija vairot informētību par dzimumu līdztiesību un nodrošināt, ka KLP 2023.–2027. gadam īstenošanā tiek pienācīgi risināti ar dzimumu saistītie aspekti. Turklāt spēju veidošanas pasākumu ietvaros KLP tīkls – Eiropas palīdzības dienests KLP izvērtēšanai organizēja grupas prakses darbsemināru par paaudžu maiņas izvērtēšanu ES un KLP, tai skaitā par dzimumu līdztiesības aspektiem.

Atbilde uz 3. ieteikuma c) apakšpunktu, 105. punkts. Komisija daļēji pieņēma šo ieteikumu, jo šajā posmā tā nevar uzņemties saistības attiecībā uz turpmāko tiesību aktu priekšlikumu saturu (kā norādīts sākotnējā atbildē).

Attiecībā uz to ieteikuma daļu, kuru Komisija ir pieņēmusi, jānorāda, ka ieteikums pašlaik ir daļēji īstenots, izmantojot 2021. gada pārskatīto labāka regulējuma rīkkopu – rīku Nr. 43 "Uzraudzības kārtība un rādītāji", kurā norādīts, ka uzraudzības un izvērtēšanas kārtība būtu jāanalizē ietekmes novērtējuma ziņojumā attiecībā uz vēlamo risinājumu, ja tāds ir norādīts vai citādā veidā balstīts uz iniciatīvas mērķiem.

Šajā ietekmes novērtējuma daļā būtu jāņem vērā tiesību normas par uzraudzību un novērtēšanu, kas jāiekļauj pašā priekšlikumā. Pamatelementi var būt rādītāji un/vai regulatīvās ziņošanas prasības, kas ir priekšnoteikums, lai nodrošinātu savlaicīgu ES iniciatīvu uzraudzību. Uzraudzības un novērtēšanas pasākumi, kas sākotnēji tika noteikti ietekmes novērtējumā, būs jāatspoguļo Komisijas priekšlikumā. Tie varētu būt jāpārskata vēlāk, lai atspoguļotu izmaiņas priekšlikumā, kuras veiktas likumdošanas procesā, lai novērstu to, ka sākotnēji izvēlētie rādītāji vairs neatspoguļo iniciatīvas mērķus.

Turklāt attiecībā uz daudzgadu finanšu shēmu (DFS) laikposmam pēc 2027. gada Finanšu regulas pārstrādātajā redakcijā ir noteikts, ka attiecīgā gadījumā datus, kas vākti saistībā ar snieguma rādītājiem, sadala atbilstoši dzimumam un vāc tā, lai šādus datus varētu apkopot visās attiecīgajās programmās.

Ņemot vērā to, ka šis ieteikums attiecas uz turpmāko tiesību aktu priekšlikumu sagatavošanu, Komisija nevar to pilnībā īstenot, pirms pirmajos ietekmes novērtējumos/izvērtējumos/sagatavošanas posmos ir analizēta šādu datu vākšanas un ziņošanas piemērotība, gatavojot priekšlikumus turpmākajām ES finansēšanas programmām.

Attiecībā uz datiem, kas sadalīti pēc dzimuma un ir pieejami saskaņā ar DFS 2021.–2027. gadam, programmu snieguma pārskatos (pievienoti 2023. gada pārvaldības un snieguma ziņojumam) ir iekļauta attiecīgā pēc dzimuma sadalītā informācija, kas pieejama par katru ES budžeta programmu.

Atbilde uz 4. ieteikuma b) apakšpunktu, 107. punkts. Komisija daļēji pieņēma šo ieteikumu, jo tā nevar uzņemties nekādas saistības attiecībā uz turpmāko tiesību aktu priekšlikumu saturu.

Komisija ierosina katras programmas mērķus, pamatojoties uz to atbilstību minētās programmas pamataspektiem. Gatavojot priekšlikumus turpmākajām ES finansējuma programmām, Komisija novērtēs atbilstību, tai skaitā mērķu un attiecīgo rādītāju atbilstību saistībā ar izvērtējumiem, ietekmes un novērtējumiem vai citiem sagatavošanas darbiem.

Pēc tam snieguma rādītājus izvēlas, ņemot vērā to atbilstību noteiktajam mērķim, datu pieejamību un kvalitāti, kā arī izmaksu efektivitāti.

Atbilde uz 5. ieteikuma a) apakšpunktu, 108. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir pilnībā īstenots. Kopš 2023. gada budžeta projekta Komisija ir izstrādājusi dzimumu līdztiesības principa izsekošanas metodiku un piemērojusi to visam ES budžetam, tai skaitā Atveseļošanas un noturības

mehānismam. Metodikas pamatā bija Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas noteiktie koeficienti. Laika gaitā rezultāti ir pastāvīgi uzlabojušies, atspoguļojot pozitīvu tendenci attiecībā uz ES budžeta ieguldījumu dzimumu līdztiesībā (dzimumu līdztiesības novērtējuma līmenis 1 un 2), kā arī dzimumu līdztiesības novērtējuma 0* izmantošanas ievērojamu samazinājumu (neskaidrs ieguldījums).

Atbilde uz 5. ieteikuma c) apakšpunktu, 108. punkts. Novērtējums par ES budžeta procentuālās daļas noteikšanu dzimumu līdztiesības atbalstam tiks veikts saistībā ar gatavošanos daudzgadu finanšu shēmai laikposmam pēc 2027. gada.

Īpašais ziņojums 11/2021 "Ārkārtas atbalsts ES piena ražotājiem 2014.–2016. gadā. Iespējas uzlabot efektivitāti nākotnē"

Atbilde uz 2. ieteikuma a) apakšpunktu, 87. punkts. Komisija nepieņēma ieteikumu un neveica nekādus turpmākus pasākumus. Kā minēts tās sākotnējā atbildē, tirgus krīzes nevar iepriekš noteikt, izmantojot darbības robežvērtības.

Īpašais ziņojums 12/2021 "Princips "piesārņotājs maksā" ES vides politikas jomās un darbībās nav piemērots konsekventi"

Atbilde uz 3. ieteikuma a) apakšpunktu, 74. punkts. Komisija uzskata, ka ieteikums ir daļēji īstenots, un atgādina, ka šā ieteikuma īstenošanas termiņš, kā ziņots īpašajā *RAD* datubāzē, ir 2025. gada 31. decembris un tas vēl nav pagājis.

Vairāki Komisijas pasākumi bija tieši vērsti uz vadošajām iestādēm (piemēram, Taisnīgas pārkārtošanās platformas konference 2024. gada oktobrī – sesija "Telpu pārveide, atjaunošana un pārprofilēšana pēc elektroenerģijas ražošanas no oglēm pārtraukšanas". Šajā sesijā tika apspriests princips "piesārņotājs maksā" saistībā ar rūpniecisko objektu atsārņošanu, un tajā piedalījās arī vadošās iestādes).

Īpašais ziņojums 13/2021 "ES centieni apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju banku sektorā ir sadrumstaloti, un to īstenošana ir nepietiekama"

Atbilde uz 1. ieteikuma a) apakšpunktu, 115. punkts. Savienības nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (NILLN/TFN) regulējuma pārskatā, ko publicēja 2024. gada jūnijā, tika precizētas Komisijas pilnvaras attiecībā uz Savienības riska novērtējumu (SRN), iekļaujot īpašu atsauci uz iekšējā tirgus "jomām un nozarēm", kuras ir visvairāk pakļautas riskiem, kas nozīmē konkrētas ģeogrāfiskās dimensijas piemērošanu gadījumos, kad darbības nav kopīgas visām dalībvalstīm vai ievērojami atšķiras apjoma/riska ziņā.

Komisija kopā ar Pasaules Banku pašlaik arī pārskata SRN metodiku, cita starpā pētot iespēju uzlabot statistikas datu vākšanu, kas ļautu vēl efektīvāk piemērot ģeogrāfiskos elementus.

Atbilde uz 1. ieteikuma b) apakšpunktu, 115. punkts. Komisija uzskata, ka ieteikums ir īstenots, un vēlas atgādināt, ka ES autonomi ir uzskaitījusi šādas trešās valstis: Afganistāna, Panama, Vanuatu un Trinidāda un Tobāgo. Finanšu darījumu darba grupa (*FATF*) šīs valstis svītroja no saraksta, bet tās nesvītroja ES to īpašo kritēriju dēļ, kas izstrādāti kopā ar šīm valstīm papildus *FATF* rīcības plānam. Saskaņā ar 2020. gada metodiku Komisija ir ievērojami palielinājusi savus resursus, lai aptvertu visas četras *FATF* kopīgās grupas, kas ir atbildīgas par *FATF* uzskaitīto valstu uzraudzību, ar mērķi aktīvāk iesaistīties *FATF* procesā un nodrošināt, ka visas bažas, ko ES jau ir paudusi, tiek efektīvi risinātas minētā procesa satvarā. Šie centieni un Komisijas aktīvā iesaistīšanās *FATF* darbā

izskaidro, kāpēc autonomo iekļaušanu sarakstā izmanto tikai izņēmuma gadījumos, kad nav iespējams efektīvi risināt ES bažas tieši *FATF* procesā. Komisija lūdz pilnībā atzīt šīs pieejas priekšrocības un secinājumus par šo ieteikumu labot uz "pilnībā īstenots".

Īpašais ziņojums 15/2021 "Aviopasažieru tiesības Covid-19 pandēmijas laikā: svarīgas tiesības nav aizsargātas, lai gan Komisija centās rīkoties"

Atbilde uz 1. ieteikuma e) apakšpunktu, 76. punkts. Komisija pārskatīja Regulas (EK) Nr. 261/2004 un (EK) Nr. 1107/2006. Komisija veica novērtējumu, kas parādīja ciešo saikni starp pasažieru aizsardzību pret aviokompāniju maksātnespēju un aviosabiedrību finansiālo noturību, tādējādi tika secināts, ka šis jautājums būtu jārisina, pārskatot Gaisa pārvadājumu pakalpojumu regulu (EK) Nr. 1008/2008, kuras darbības jomā ietilpst aviosabiedrību finanšu stāvokļa jautājumi.

Tāpēc Komisija uzskata, ka ir veiktas attiecīgās darbības, ko varētu veikt saskaņā ar regulām par pasažieru tiesībām. Turpmākā rīcība šajā jomā būs jāveic saskaņā ar Gaisa pārvadājumu pakalpojumu regulu.

Atbilde uz 3. ieteikuma c) apakšpunktu, 79. punkts. Saskaņā ar konstatējumiem tās nesenajā ziņojumā par Regulas par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā piemērošanu un kā paziņots Komisijas 2025. gada 5. februārī pieņemtajā paziņojumā par e-komerciju (https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/e-commerce-communication-comprehensive-eu-toolbox-safe-and-sustainable-e-commerce), Komisija apsver minētās regulas pārskatīšanu, lai vēl vairāk stiprinātu ES patērētāju tiesību aktu izpildi, jo īpaši attiecībā uz plaši izplatītām nelikumīgām praksēm.

Īpašais ziņojums 16/2021 "Kopējā lauksaimniecības politika un klimats. Puse no ES izdevumiem klimata jomā, tomēr lauku saimniecību radīto emisiju apjoms nemazinās"

Atbilde uz 1. ieteikuma c) apakšpunktu, 93. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir pilnībā īstenots. Komisija vairākkārt centusies nodrošināt dalībvalstīm stimulus lauksaimniecības dzīvnieku un mēslošanas līdzekļu radīto siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju mazināšanai. Nesen publicētais pētījums (Aptuvenā aplēse par kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģisko plānu (ES27) klimata pārmaiņu mazināšanas potenciālu 2023.–2027. gada periodā) liecina, ka KLP stratēģisko plānu (KSP) prakse ļautu samazināt emisijas par 35 miljoniem tonnu CO2 ekv. gadā, ko veidotu 5 miljoni tonnu SEG emisiju samazinājuma un 30 miljoni tonnu uzlabotas oglekļa sekvestrēšanas gadā. Lielākā daļa klimata pārmaiņu mazināšanas potenciāla ir saistīta ar oglekļa piesaistīšanu un mēslošanas līdzekļu izmantošanas radīto emisiju mazināšanu tādā apmērā, kas ir būtisks salīdzinājumā ar ES klimata mērķiem. Pat ja lauksaimniecības dzīvnieku radīto emisiju gadījumā KSP aplēstā mazināšanas ietekme nav tik būtiska, tā ir jāņem vērā, papildinot citu valstu politikas virzienus.

Atbilde uz 3. ieteikuma a) apakšpunktu, 95. punkts. Komisija nepiekrīt šim ieteikumam. Lai gan iemesli, kas izklāstīti Komisijas atbildē uz šo ieteikumu, joprojām ir pamatoti, Komisija meklēja alternatīvu uzraudzības rādītājiem. ES KLP tīkls – ES izvērtēšanas palīdzības dienests 2025. gada 26. maijā publicēja pētījumu (Aptuvenā aplēse par kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģisko plānu (ES27) klimata pārmaiņu mazināšanas potenciālu 2023.–2027. gada periodā |. ES KLP tīkls), kurā ES līmenī aplēsts vairāku KLP stratēģisko plānu (KSP) intervenču klimata pārmaiņu mazināšanas potenciāls 2023.–2027. gada periodā. Šajā pētījumā aplūkots KSP potenciālais ieguldījums siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju mazināšanā, oglekļa piesaistījumu palielināšanā un esošo oglekļa uzkrājumu saglabāšanā.

Īpašais ziņojums 18/2021 "Komisijas uzraudzība attiecībā uz dalībvalstīm, kuras beidz īstenot makroekonomikas korekciju programmu: atbilstošs instruments, kas jāracionalizē"

Atbilde uz 2. ieteikuma a), b) un c) apakšpunktu, 96. punkts. Pieņemot šos ieteikumus "apsvērt iespēju ierosināt grozīt attiecīgo tiesību aktu", Komisija norādīja, ka "tā nevar uzņemties konkrētas saistības attiecībā uz iespējamiem tiesību aktu priekšlikumiem vai likumdošanas sarunu ar likumdevējiem iznākumu". Saistībā ar ekonomikas pārvaldības pārskatīšanu Komisija patiešām apsvēra tiesību aktu priekšlikumus, bet nolēma šajā posmā šo procesu neturpināt. Tā vietā Komisija pašlaik atkārtoti izvērtē nepieciešamību grozīt Regulu (ES) Nr. 472/2011, tai skaitā attiecībā uz pēcprogrammas uzraudzību (PU) un pastiprinātu uzraudzību, lai to ciešāk integrētu pēc ekonomikas pārvaldības pārskatīšanas izveidotajā fiskālajā regulējumā un vienkāršotu to. Turklāt Komisija samazina PU intensitāti, tai skaitā veicot papildu racionalizācijas pasākumus kopš 2025. gada pavasara PU kārtas; šīm darbībām ir līdzīga ietekme un to veikšanai nav nepieciešamas izmaiņas tiesību aktos. Tādēļ Komisija uzskata, ka šie ieteikumi ir pilnībā īstenoti**.**

Atbilde uz 3. ieteikuma a) apakšpunktu, 99. punkts. Ir veikti pasākumi ar līdzīgu ietekmi, kāda ir ERP ieteiktajiem, bet tie vēl ir jāformalizē un jādokumentē, pārskatot "*ECFIN* iekšējo rokasgrāmatu par eurozonas ekonomikas korekciju programmām" un datu sniegšanas nolīgumus starp PU valstīm un Komisiju.

Īpašais ziņojums 20/2021 "Ilgtspējīga ūdens izmantošana lauksaimniecībā: KLP līdzekļi drīzāk veicina lielāku, nevis efektīvāku ūdens patēriņu"

Atbilde uz 3. ieteikuma b) apakšpunktu, 98. punkts. Šā ieteikuma īstenošana turpinās. Novērtējums par lauku attīstības finansējuma un tirgus atbalsta ietekmi uz ūdens izmantošanu būs daļa no starpposma izvērtējuma par kopējo lauksaimniecības politiku (KLP), kurš jāveic līdz 2026. gada decembrim. Turklāt 2024. gada novembrī tika sākts pētījums par pielāgošanos klimata pārmaiņām ES lauksaimniecībā, īpašu uzmanību pievēršot ūdens resursu apsaimniekošanai (galīgā nodevuma termiņš ir 2025. gada 4. ceturksnis). Komisija īsteno šo ieteikumu saskaņā ar īpašajā ziņojumā noteikto īstenošanas termiņu (2026. gads).

Īpašais ziņojums 22/2021 "Ilgtspējīgs finansējums: vajadzīga saskaņotāka ES rīcība, lai finansējumu novirzītu ilgtspējīgiem ieguldījumiem"

Atbilde uz 5. ieteikuma a) apakšpunktu, 90. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Komisija 2022. gada 20. jūnijā publicēja dienestu darba dokumentu "Klimata integrēšanas arhitektūra 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmā" (sk. https://europa.eu/!GcQXcq), kurā iekļauts īpašs pielikums par to, kā princips "nenodarīt kaitējumu" tiek īstenots dažādās ES izdevumu programmās.

Komisija uzsver, ka 2022. gada jūnijā, kad tika publicēts Komisijas dienestu darba dokuments par klimata politikas integrēšanu, 2021.–2027. gada programmas sāka publicēt tikai savus pirmos uzaicinājumus saskaņā ar jauno shēmu.

Līdz ar to vēl nebija skaidrs, kā princips "nenodarīt būtisku kaitējumu" tiks piemērots dažās no jaunākajām programmām, tai skaitā programmā "Digitālā Eiropa". Tomēr programmas "Digitālā Eiropa" ieguldījums klimata mērķu sasniegšanā tiek pastāvīgi uzraudzīts.

Paredzams, ka zaļo pārkārtošanos atbalstīs vairākas darbības, jo īpaši iniciatīva "Galamērķis Zeme", kas izstrādās ļoti precīzu Zemes digitālo modeli, lai palīdzētu reaģēt uz lielām dabas katastrofām, pielāgoties klimata pārmaiņām un prognozēt to sociālekonomisko ietekmi. Programmā ir integrētas un arī turpmāk tiks integrētas vairākas citas iniciatīvas, lai nodrošinātu, ka programma "Digitālā

Eiropa" veicina zaļo pārkārtošanos (piemēram, zaļā kursa datu telpas, digitālā produkta pases, uz mākoņdatošanu un izstrādi balstītu pakalpojumu risinājumu, ES energotaupības atsauces satvara, lauksaimniecības datu telpas un enerģētikas datu telpas ieviešana).

Vienlaikus Komisija ir izdevusi jaunas pamatnostādnes attiecībā uz spēkā esošo daudzgadu finanšu shēmu (DFS), nosakot, ka attiecīgajās darba programmās ir jāpaskaidro to ieguldījums zaļajās prioritātēs. Tas ļauj Komisijas dienestiem attiecīgā gadījumā paskaidrot principa "nenodarīt būtisku kaitējumu" īstenošanu. Šī pieeja palīdz nodrošināt, ka klimata mērķi tiek pienācīgi integrēti visās attiecīgajās programmās, sākot ar plānošanas posmu. Tas ir atspoguļots programmas "Digitālā Eiropa" jaunākajā darba programmā (sk. sadaļu "Zaļā digitālā Eiropa"). Šī programma ir ieviesusi arī fakultatīvu vērtēšanas kritēriju digitālajiem projektiem: cik lielā mērā projekts pievēršas vides ilgtspējas un Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanai gan attiecībā uz tiešo ietekmi, gan informētību par ietekmi uz vidi. Šajā kontekstā eksalīmeņa superdatora *JUPITER* pirmais modulis, ko finansē programma "Digitālā Eiropa", ir ierindots pirmajā vietā pasaules energoefektīvāko superdatoru sarakstā.

Atbilde uz 5. ieteikuma d) apakšpunktu, 90. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Lai gan Komisija turpinās izmantot ES klimata izdevumu izsekošanas metodiku (sk. https://europa.eu/!GcQXcq), lai ziņotu par progresu virzībā uz 30 % klimata izdevumu mērķrādītāja sasniegšanu, tā arī sniedz informāciju par budžeta izdevumiem darbībām, kas ietilpst intervences jomās ar 100 % klimata koeficientu, jo ir izpildīti ES taksonomijas tehniskās pārbaudes kritēriji attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu vai pielāgošanos tām. Kopš 2023. gada tas tiek darīts programmu snieguma pārskatos, kas pievienoti budžeta projektam un gada pārvaldības un snieguma ziņojumam.

Turklāt Komisija uzsver, ka programmas snieguma pārskats ir ikgadējs uzdevums, un katru gadu ir pieejama jauna atjaunināta informācija. Programmas, kuras pirmajā 2023. gada uzdevumā ir ziņojušas par taksonomijai atbilstošajiem izdevumiem, ir programmas, uz kurām attiecas taksonomijā iekļautie izdevumi.

Atbilde uz 6. ieteikuma a) apakšpunktu, 91. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir īstenots. Ir ieviests iekšējs infopanelis zaļās pārkārtošanās ilgtspējīga finansējuma aspektu uzraudzībai, kas nesen tika atjaunināts un vēl vairāk uzlabots. Tas ietver rādītājus par zaļajām obligācijām, ilgtspējīgiem fondiem, tai skaitā fondiem, kas noteikti Ar ilgtspēju saistītās finanšu informācijas atklāšanas regulas (*SFDR*) 8. un 9. pantā, ar kuriem izseko ES klimata etalonus, zaļo finanšu instrumentu relatīvo sniegumu un taksonomijas īstenošanu.

Ir veikti arī dažādi publiskā sektora novērtējumi. Komisija 2023. gada jūnijā pieņēma ilgtspējīga finansējuma paketi, kas ietver ES taksonomijas atjauninājumus un ilgtspējīga finansējuma regulējuma īstenošanas izvērtējumu. Paketē bija iekļauts novērtējums par līdzšinējo regulējuma ieviešanu, pārskats par dažām tirgus dalībnieku konstatētajām problēmām un virkne norādījumu materiālu īstenošanas atvieglošanai.

Pēc tam ES Ilgtspējīga finansējuma platformai, kas ir Eiropas Komisijas padomdevēja struktūra (izveidota saskaņā ar Taksonomijas regulas 20. pantu), tika uzdots izstrādāt metodiku, kas paredzēta, lai uzraudzītu finanšu plūsmas ilgtspējīgos ieguldījumos Eiropas Savienībā.

Platformas galīgajā ziņojumā, kas publicēts 2025. gada 11. martā, ir ierosināta arhitektūra, ar ko mērīt finansējuma faktisko ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā, izmantojot regulatīvo informāciju, kā arī tirgus datus. Tajā ir sniegta pirmā analīze, kuras pamatā ir šī metodika un pieejamie dati, aplūkotas tendences, jo īpaši starp finanšu un nefinanšu uzņēmumiem. Nobeiguma ziņojumā ir iekļauti ieteikumi turpmākai datu vākšanas atkārtošanai un kapitāla plūsmu sistemātiskai uzraudzībai.

Komisija apsvērs, kā balstīties uz platformas darbu, lai regulāri sagatavotu ikgadējus uzraudzības ziņojumus, aplūkojot finanšu plūsmu devumu ilgtspējīgos ieguldījumos.

Komisija 2025. gada 26. februārī nāca klajā arī ar pirmo *Omnibus* paketi. Atkarībā no sarunu iznākuma šī pakete varētu mainīt ilgtspējas ziņojumu sniegšanas pienākumu tvērumu uzņēmumiem, tieši ietekmējot to, cik daudz datu būs pieejami uzraudzībai nākotnē.

Īpašais ziņojums 23/2021 "Augsta līmeņa korupcijas mazināšana Ukrainā: vairākas ES iniciatīvas, taču joprojām nepietiekami rezultāti"

Atbilde uz 1. ieteikuma b) apakšpunktu, 91. punkts. Komisija 2023. gada jūnijā pieņēma ilgtspējīga finansējuma paketi, kas ietver ES taksonomijas atjauninājumus un ilgtspējīga finansējuma regulējuma īstenošanas Ukrainā izvērtējumu. Paketē bija iekļauts novērtējums par līdzšinējo regulējuma ieviešanu, pārskats par dažām tirgus dalībnieku konstatētajām problēmām un virkne norādījumu materiālu īstenošanas atvieglošanai.

Atbilde uz 7. ieteikuma b) apakšpunktu, 102. punkts. Karš Ukrainā ir būtiski mainījis ekonomikas ainu, tāpēc šā ieteikuma īstenošana pašlaik nav iespējama. Ukrainas valstij piederošus uzņēmumus (VPU) ir smagi skāris Krievijas iebrukums un Ukrainas nestabilā ekonomiskā situācija. Lai varētu izpētīt nosacījumus parāda moratoriju atcelšanai attiecībā uz valstij piederošajiem uzņēmumiem, vispirms ir jāstabilizējas situācijai valstī. Jānorāda, ka Prezidenta dekrētā Nr. 64/2022 ir noteikts, ka Ukrainā kopš 2022. gada 24. februāra ir karastāvoklis. Spēkā esošā karastāvokļa dēļ no 2022. gada marta ir apturēta VPU finanšu pārskatu publicēšana, kuros ietverta informācija par parādiem. Kopš tā laika nav pieejams konsolidēts ziņojums par visiem VPU. Neraugoties uz to, ka dažus šā apakšieteikuma aspektus iepriekš aprakstīto apstākļu dēļ nav iespējams īstenot, Komisija ir sniegusi atbalstu Ukrainas iestādēm, lai tās varētu īstenot vairākas būtiskas reformas, kas ir pamats ar parāda moratoriju saistīto jautājumu risināšanai nākotnē.

Īpašais ziņojums 24/2021 "Uz sniegumu balstīta finansēšana kohēzijas politikā – vērtīgas ieceres, bet 2014.–2020. gada periodā šķēršļi saglabājas"

Atbilde uz 1. ieteikuma a) apakšpunktu, 128. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir daļēji īstenots. Komisija nepaļaujas tikai uz katras dalībvalsts sniegto informāciju par veicinošo nosacījumu izpildi un veic pati savu uzraudzību un analīzi. Komisija izmanto visus pieejamos informācijas avotus un apkopo informāciju, izmantojot uzraudzības komitejas, kuru sastāvā ir reģionālo, vietējo, pilsētu un citu publisko iestāžu pārstāvji, ekonomiskie un sociālie partneri, attiecīgās struktūras, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību, pētniecības organizācijas un universitātes.

Atbilde uz 1. ieteikuma b) apakšpunktu, 128. punkts. Komisija gada darbības pārskatos ziņo par pašreizējo situāciju saistībā ar veicinošajiem nosacījumiem, nevis par Komisijas izpildes darbībām. Konkrētāk, ņemot vērā ļoti zemo neizpildes līmeni un nozīmīgo progresu pēdējo divu gadu laikā.

Atbilde uz 2. ieteikuma a) apakšpunktu, 128. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir pilnībā īstenots. Pieeja vidusposma pārskatīšanai ir izklāstīta tiesiskajā regulējumā, jo īpaši Regulas (ES) 2021/1060 18. panta 1. punktā. Turklāt tās pašas regulas 24. apsvērumā ir noteikts, ka katrai programmai "būtu jānodrošina programmu pilnīga pielāgošana, pamatojoties uz programmas sniegumu, vienlaikus arī sniedzot iespēju ņemt vērā jaunās problēmas un [..] attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus".

Šī pieeja pieļauj elastību atkarībā no katras programmas konteksta. Komisijas dienesti sniedza dalībvalstīm konkrētus norādījumus atbilžu veidā uz uzdotajiem jautājumiem. Visi jautājumi un atbildes tiek publicētas un tādējādi ir pieejamas visām dalībvalstīm, nodrošinot skaidru un vienotu pieeju, ciktāl tas ir nepieciešams. Dalībvalstīm tika izskaidrots šis process un sniegta informācija par iesniegšanu.

Atbilde uz 2. ieteikuma b) apakšpunktu, 128. punkts. Komisija piekrīt Eiropas Revīzijas palātas novērtējumam. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. panta 1. punkta e) apakšpunktu Komisija pieņems visus attiecīgos izvērtējumus kā daļu no pierādījumu bāzes vidusposma pārskatīšanai, tai skaitā attiecīgā gadījumā Atveseļošanas un noturības mehānisma vidusposma novērtējumu.

Atbilde uz 3. ieteikuma b) apakšpunktu, 128. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir pilnībā īstenots. Komisijas dienesti saskaņā ar attiecīgajiem reglamentējošiem noteikumiem novērtē dalībvalstu pamatotos pieprasījumus grozīt izpildāmos nosacījumus vai sasniedzamos iznākumus/rezultātus. Proti, attiecībā uz to summu atbilstību, kuras ir saistītas ar attiecīgo nosacījumu izpildi vai rezultātu sasniegšanu, Komisijai un dalībvalstij būtu jānodrošina, ka izmantotie resursi ir pietiekami veiktajām investīcijām. Tāpēc, ja dalībvalstis pieprasa grozījumus pieņemtajā ar izmaksām nesaistīta finansējuma (*FNLTC*) shēmā, Komisija vēlreiz pārbauda ierosināto summu atbilstību ierosinātajiem nosacījumiem vai rezultātiem, pamatojoties uz atjaunināto priekšlikumu. Pēc tam Komisija apstiprina, ka pietiek ar to, ka tiek ievēroti vispārējie kritēriji, kas paredzēti tiesiskajā regulējumā, apvienojumā ar dalībvalstu pamatotu pieprasījumu grozīt izpildāmos nosacījumus vai sasniedzamos iznākumus/rezultātu rūpīgu analīzi, katru gadījumu izskatot atsevišķi.

Atbilde uz 4. ieteikuma b) apakšpunkts, 128. punkts. Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir pilnībā īstenots. Saskaņā ar pašreizējo tiesisko regulējumu attiecībā uz izdevumiem, kas deklarēti saskaņā ar tāda finansējuma shēmām, kas nav saistīts ar izmaksām (*FNLTC*), revīzijas un pārvaldības pārbaudes aprobežojas ar to, ka tiek pārbaudīts, vai ir izpildīti nosacījumi par atmaksāšanas Komisijai, vai arī tas, vai ir sasniegti konkrēti rezultāti. Komisija ir izstrādājusi skaidrojumu, kurā tā sīki izklāsta, kā gūt pārliecību par atbilstību piemērojamajiem noteikumiem, to aplūkojot *ex ante* laikā, kad tiek apstiprināta *FNLTC* shēma.

Darbību revīziju laikā Komisija pārbauda, vai iestādes gūst pārliecību saskaņā ar shēmā aprakstīto kārtību. Šajā sakarā Komisija ir izstrādājusi attiecīgus revīzijas kontrolsarakstus.

Īpašais ziņojums 25/2021 “ESF atbalsts ilgstoša bezdarba apkarošanai. Pasākumiem jābūt mērķtiecīgākiem, pielāgotiem un uzraudzītiem”

Atbilde uz 3. ieteikumu, 79. punkts. Komisija uzskata, ka dažos aspektos ieteikums ir izpildīts. Ir uzsākts 2014.–2020. gada plānošanas perioda *ex post* novērtējuma atbalsta pētījums; tas jau ir noslēguma posmā, un tiek veikti nepieciešamie labojumi.

Paredzams, ka tas tiks publicēts 2025. gada trešajā ceturksnī.

Īpašais ziņojums 26/2021 “Izdevumu pareizība ES kohēzijas politikā: Komisija ik gadu sniedz informāciju par minimālo aplēsto kļūdu līmeni, kas nav galīgs”

Atbilde uz 1. ieteikumu, 77. punkts. Komisija nav pieņēmusi un nav īstenojusi šo ieteikumu.

Atbilde uz 2. ieteikuma a) apakšpunktu, 83. punkts. Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP ir atzinusi uzlabojumus revīzijas plāna izstrādes dokumentācijā. Revīzijas plānā iekļautās revīzijas izriet no trim turpmāk uzskaitītajiem posmiem, kas saskaņoti ar revīzijas stratēģiju un pieejamajiem resursiem Komisijā / Kopīgajā revīzijas direktorātā kohēzijas jautājumos (*DAC*).

1. Divu posmu riska novērtējums – vispirms revīzijas iestāžu līmenī, tad programmas līmenī.

2. Darba slodzes analīze, lai revīzijas plānu saskaņotu ar pieejamajiem revīzijas resursiem pēc obligāto dokumentu revīzijas uzdevumu veikšanai nepieciešamo resursu atskaitīšanas.

3. Konkrētām valstīm paredzētu datu lapu izveide, kas atspoguļo veikto kumulatīvo revīzijas darbu un esošā riska novērtējuma rezultātus, lai noteiktu atlikušās nepilnības un vajadzību noteikt prioritātes un/vai tvērumu.

Līdz ar to kvantitatīvais atspoguļojums riska novērtējumā tiek papildināts ar kvalitatīvu analīzi, kas atspoguļota valstu datu lapās, pamatojoties uz profesionālu spriedumu, tai skaitā, lai ņemtu vērā vēsturiskos datus.

Atbilde uz 2. ieteikuma d) apakšpunktu, 83. punkts. Komisija nav pieņēmusi un nav īstenojusi šo ieteikumu.

Atbilde uz 3. ieteikuma a) apakšpunktu, 86. punkts. Komisija atzinīgi vērtē ERP atzinumu, ka tā ir uzlabojusi savu maksimālā riska novērtēšanas metodiku. Komisija apstiprina, ka tā nepieņēma šo ieteikumu, tomēr galu galā tā veikusi turpmākus pasākumus, lai uzlabotu metodiku, ņemot vērā šo ERP ieteikumu. Programmām, kuras revidēja Komisija vai ERP (atbilstības revīzijas) un kurās tika konstatētas kļūdas, un attiecībā uz kurām dalībvalstu iestādēm tika prasīts veikt papildu pārbaudes, sākot no 2022. gada darbības pārskata, maksimālais risks tika palielināts saskaņā ar vienotu likmi. Tāpēc Komisija gada darbības pārskatos norāda maksimālos riskus, kuros ņemta vērā katras programmas konkrētā situācija un iespējamie atlikušie riski.

Atbilde uz 3. ieteikuma b) apakšpunktu, 86. punkts. Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP ir atzinusi uzlabojumus tās jaunāko gada darbības pārskatu sagatavošanā saistībā ar to, kā tiek iegūta pārliecība par katru programmu. Šie ziņojumi tagad ir parakstīti un publicēti.

Atbilde uz 4. ieteikumu, 88. punkts. Komisija tikai daļēji piekrita šim ieteikumam. Tas ir tāpēc, ka, kā norādīts tās atbildēs, Komisija uzskata, ka Korporatīvās pārvaldības padome (*CMB*) ir piemērota struktūra, lai sniegtu norādījumus par gada pārvaldības un snieguma ziņojuma saturu. Šajās diskusijās kā novērotāji Korporatīvās pārvaldības padomē piedalās priekšsēdētāja personālais birojs un par budžetu atbildīgā komisāra birojs. Komisija izveidoja procesus, saskaņā ar kuriem centrālie dienesti sniedz detalizētas instrukcijas, norādījumus un atbalstu un veic kvalitatīvas pārskatīšanas, lai nodrošinātu, ka informācija Komisijas struktūrvienību gada darbības pārskatos ir uzticams un būtisks informācijas avots attiecībā uz gada pārvaldības un snieguma ziņojumu. Pēc gada pārvaldības un snieguma ziņojuma sagatavošanas, izmantojot šajos ziņojumos sniegto informāciju, centrālie dienesti organizē starpdienestu konsultācijas un pilnīgu koleģiālu pieņemšanas procesu. Tāpēc Komisija uzskata, ka gada pārvaldības un snieguma ziņojumā sniegto datu kvalitāte un informācija ir būtiska un uzticama.

Saikne starp norādījumu par gada pārvaldības un snieguma ziņojumu apstiprināšanas līmeni un ERP minētajām datu kvalitātes problēmām joprojām ir neskaidra.

Komisija uzskata, ka attiecībā uz ieteikuma daļu, kas tika pieņemta, šis ieteikums ir īstenots, Korporatīvās pārvaldības padomes orientējošās piezīmes attiecībā uz gada pārvaldības un

snieguma ziņojumu pielikumā pievienojot detalizētas instrukcijas un 2022. gada 7. jūnijā publicējot 2021. gada pārvaldības un snieguma ziņojumu.

FRONTEX ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATU, 12. NODAĻA: MŪSU 2021. GADA ĪPAŠAJOS ZIŅOJUMOS SNIEGTO IETEIKUMU IZPILDE.

12.2. pielikums. Aģentūra pauž gandarījumu par pozitīvajiem rezultātiem, kas gūti pēc SR 8/2021, jo 13 (72 %) ieteikumi ir pilnībā īstenoti un vēl 2 (11 %) ieteikumi ir īstenoti daļēji. Aģentūra vēlas uzsvērt, ka reģionālās pieejas attiecībā uz neaizsargātības novērtējumu (3. punkta b) apakšpunkta ii) punkts) un ātrās reaģēšanas mācību organizēšanu (4. punkta a) apakšpunkts) gadījumā tas nav prasīts pašlaik piemērojamajā Regulā (ES) 2019/1896. Tomēr Aģentūra veica ātrās reaģēšanas robežapsardzes operācijas, organizēja un piedalījās citos mēģinājumos un ātrā dislocēšanā ar līdzīgu vajadzīgo efektivitāti.

EIROPAS TIESĪBAIZSARDZĪBAS SADARBĪBAS AĢENTŪRAS (EIROPOLS) ATBILDES PAR EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATA 12. NODAĻU: MŪSU 2021. GADA ĪPAŠAJOS ZIŅOJUMOS SNIEGTO IETEIKUMU PĒCPĀRBAUDE

3.b ieteikums:

ES līmenī nav ziņošanas sistēmas, kas aptvertu konkrētus statistikas aspektus saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un dokumentu viltošanu saistībā ar migrantu kontrabandu.

Izmeklēšanās par migrantu kontrabandu pienācīgi tiek ņemti vērā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un dokumentu viltošanas aspekti, kas "SOCTA 2025"[1] ir identificēti kā galvenie migrantu kontrabandas veicinātāji. Starp daudziem citiem piemēriem Eiropola paziņojumā presei par 18 arestiem, ko veikusi Eiropola atbalstītā Operatīvā darba grupa (*OTF*) Bulgārijā, ir uzsvērts, ka izmeklēšana pievēršas viltotiem dokumentiem un paralēlām finanšu sistēmām, ko izmanto organizētie noziedznieki, kas ir iesaistīti migrantu kontrabandā.

[1] https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf

2024. finanšu gada pārskats par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda

Saturs

Lpp.

2024. finanšu gada pārskats par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda 531

Eiropas Komisijas atbildes 568

Saturs

	Punkts
Ievads	01–06
Īss apraksts	02–06
9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda finanšu izpilde	07–09
Ticamības deklarācija, ko par 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fondu ERP sagatavo Eiropas Parlamentam un Padomei. Neatkarīga revidenta ziņojums	I.–34
Ticamības deklarācijas pamatojuma informācija	10–14
Revīzijas tvērums un pieeja	10–14
Pārskatu ticamība	15–18
Darījumu pareizība	19–34
Projektu sasniegumu novērtēšana mūsu revīzijas apmeklējumu laikā	35–37
Secinājums un ieteikumi	38–41
Secinājums	38–39
Ieteikumi	40–41
Pielikumi	
I pielikums. EAF maksājumi galvenajām atbalsta saņēmējvalstīm: Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm	
II pielikums. Ieteikumu ieviešanas pārbaude	

Ievads

01 Šajā gada pārskatā izklāstīti mūsu konstatējumi par 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fondu (EAF). Apkopojums par šīs jomas 2024. gada izdevumiem (par katru attīstības fondu) un mūsu revīzijas datu kopu ir sniegts ***1. attēlā***. Mūsu 2024. gada revīzijas datu kopa (2864 miljoni EUR) vairāk nekā divas reizes pārsniedza gada laikā veikto maksājumu summu (1345 miljoni EUR), kas galvenokārt skaidrojams ar dzēsto priekšfinansējumu.

1. attēls. Eiropas attīstības fondi: 2024. gada finanšu informācijas apkopojums

(miljoni EUR)

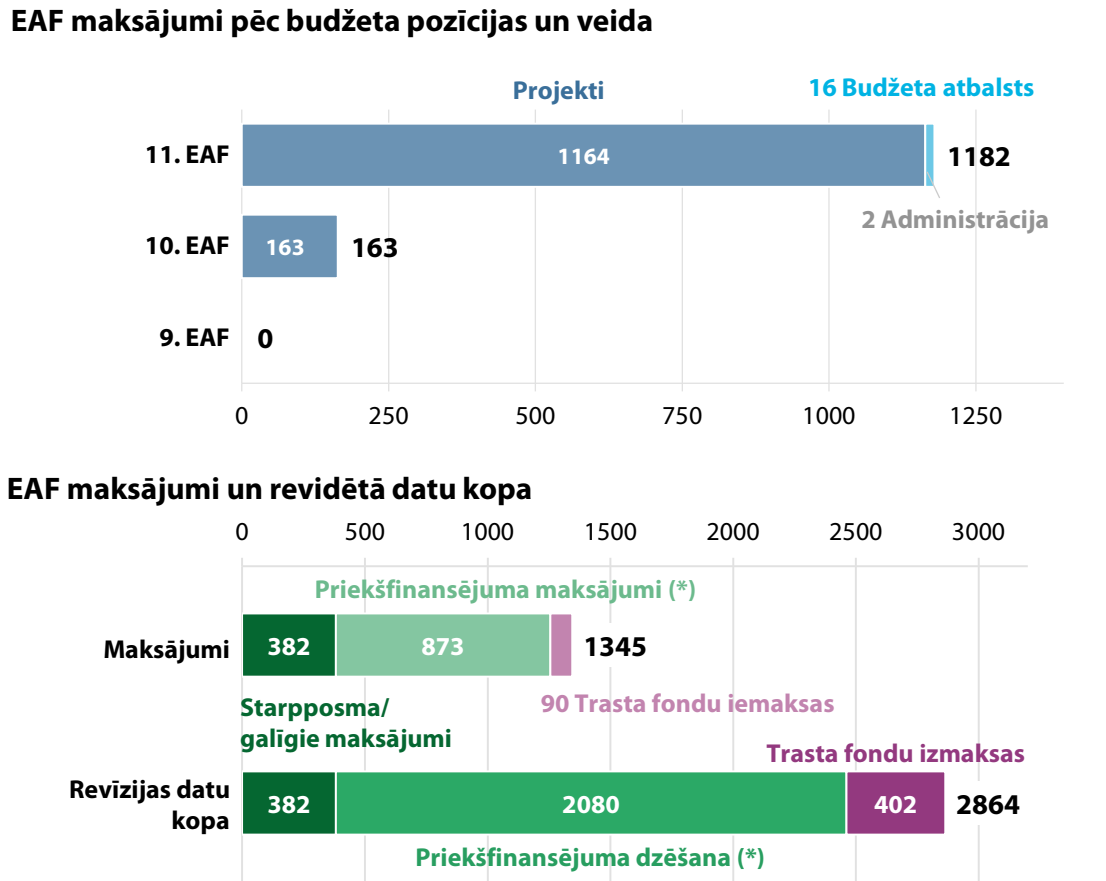

(*) Saskaņā ar pakārtoto *darījumu* vienādoto definīciju (sīkāk sk. ***1.1. pielikuma 19***. punktu).

Avots: ERP, pamatojoties uz 9., 10. un 11. EAF 2024. gada pārskatiem.

Īss apraksts

02 Eiropas attīstības fondi, kurus izveidoja 1959. gadā, līdz 2020. gada beigām bija galvenie instrumenti, ar kuriem Eiropas Savienība (ES) finansēja attīstības sadarbību ar Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna (ĀKK) valstīm un *aizjūras zemēm un teritorijām (AZT)*. EAF galvenais mērķis ir samazināt un galu galā izskaust nabadzību saskaņā ar galveno attīstības sadarbības mērķi, kas noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 208. pantā. Vienpadsmitais (un pēdējais) EAF ir saistīts ar *daudzgadu finanšu shēmu (DFS)* 2014.–2020. gadam.

03 Daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam attīstības sadarbība ar ĀKK valstīm un reģioniem ir iekļauta *Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentā (“Eiropa pasaulē”)*, bet sadarbību ar aizjūras zemēm un teritorijām aptver Lēmums par aizjūras asociāciju, ietverot Grenlandi. Tomēr 9., 10. un 11. EAF nav bijuši integrēti ES vispārējā budžetā, un tos līdz pat *slēgšanai* turpina īstenot un par tiem ziņo atsevišķi.

04 EAF tiek īstenoti sarežģītā ģeopolitiskā un organizatoriskā vidē. Pasākumi tiek īstenoti dažādos reģionos ar atšķirīgu tiesisko regulējumu un iestāžu sistēmu, un tam nepieciešama spēja pielāgoties dažādiem regulatīvajiem un darbības apstākļiem. Eiropas attīstības fondu īpašās iezīmes minētas turpmāk.

a) Tos tieši finansē no dalībvalstu un Apvienotās Karalistes iemaksām, kuru pamatā ir kvotas jeb “iemaksu skalas”.

b) Fondus pārvalda Komisija (ārpus ES vispārējā budžeta) un Eiropas Investīciju banka (EIB).

c) Tā kā EAF balstās uz iekšēju nolīgumu starp valdībām, Eiropas Parlamentam ir mazāka ietekme uz to darbību nekā uz attīstības sadarbības instrumentiem, kurus finansē no ES vispārējā budžeta, proti, Parlaments nav iesaistīts EAF resursu izveidē un sadalē. Tomēr Eiropas Parlaments ir *budžeta izpildes* apstiprinātājiestāde, izņemot ieguldījumu mehānismam, kuru pārvalda EIB un kurš tādējādi ir ārpus mūsu revīzijas tvēruma. Trīspusējā nolīgumā, ko 2012. gadā noslēdza EIB, Komisija un ERP[1], ir izklāstīti noteikumi, kas saistībā ar šīm darbībām ļauj mums piekļūt EIB rīcībā esošajai informācijai.

d) *Gada pārskata* principu Eiropas attīstības fondiem nepiemēro: EAF nolīgumi parasti ir noslēgti uz *saistību* periodu no pieciem līdz septiņiem gadiem, bet maksājumus var veikt daudz ilgākā laikposmā, jo iekšējais nolīgums, ar ko izveido 11. EAF[2], paliks spēkā tik ilgi, cik nepieciešams, lai pilnībā īstenotu visas darbības.

05 Eiropas attīstības fondus gandrīz pilnībā pārvalda Komisijas Starptautisko partnerību ģenerāldirektorāts (INTPA ĢD). Nelielu daļu (5 %) no 2024. gada EAF maksājumiem pārvaldīja Eiropas kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ģenerāldirektorāts (NEAR ĢD). Kopš 2025. gada 1. februāra NEAR ĢD ir sadalīts divos atsevišķos ģenerāldirektorātos, izveidojot Paplašināšanās un austrumu kaimiņreģiona ģenerāldirektorātu (ENEST ĢD) un Tuvo Austrumu, Ziemeļāfrikas un Persijas līča ģenerāldirektorātu (MENA ĢD).

06 Izdevumi, uz kuriem attiecas šis pārskats, ir saistīti ar atbalstu, kas sniegts 76 valstīm (galveno *atbalsta saņēmēju* sarakstu sk. ***I pielikumā***), izmantojot ļoti dažādas metodes, kas var būt būvdarbi, piegāžu un pakalpojumu līgumi, *dotācijas*, *budžeta atbalsts*, *programmu aplēses* un *deleģēšanas nolīgumi*, kas noslēgti ar tiesību subjektiem, *kam veikts pīlāru novērtējums* (piem., ar starptautiskām organizācijām).

---

[1] Saskaņā ar 134. pantu Regulā (EK) Nr. 215/2008 par Finanšu regulu, ko piemēro 10. EAF.

[2] Iekšējais nolīgums, ar ko izveido 11. EAF, 14. panta 3. punkts.

9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda finanšu izpilde

07 Budžets 9. Eiropas Attīstības fondam (2000.–2007. gads) bija 13,8 miljardi EUR un 10. Eiropas Attīstības fondam (2008.–2013. gads) – 22,7 miljardi EUR. Iekšējais nolīgums, ar ko izveido 11. EAF (2014.–2020. gads), stājās spēkā 2015. gada 1. martā. Vienpadsmitajam EAF ir atvēlēti 30,5 miljardi EUR, no kuriem 29,1 miljards EUR ir piešķirts ĀKK valstīm, 0,4 miljardi EUR – aizjūras zemēm un teritorijām un 1 miljards EUR – administratīvām izmaksām.

08 EAF resursi (t. i., ES dalībvalstu un Apvienotās Karalistes iemaksas) un maksājumi aizvien samazinās (attiecīgi kopš 2019. un 2020. gada), un jaunas saistības nav uzņemtas kopš 2023. gada. Paredzams, ka maksājumi turpinās samazināties un ka 2026. gadā tie būs vairs tikai 0,75 miljardi EUR (sk. ***2. attēlu***).

2. attēls. EAF saistību, maksājumu un resursu (iemaksu) virzība, tostarp 2025. un 2026. gada prognozes

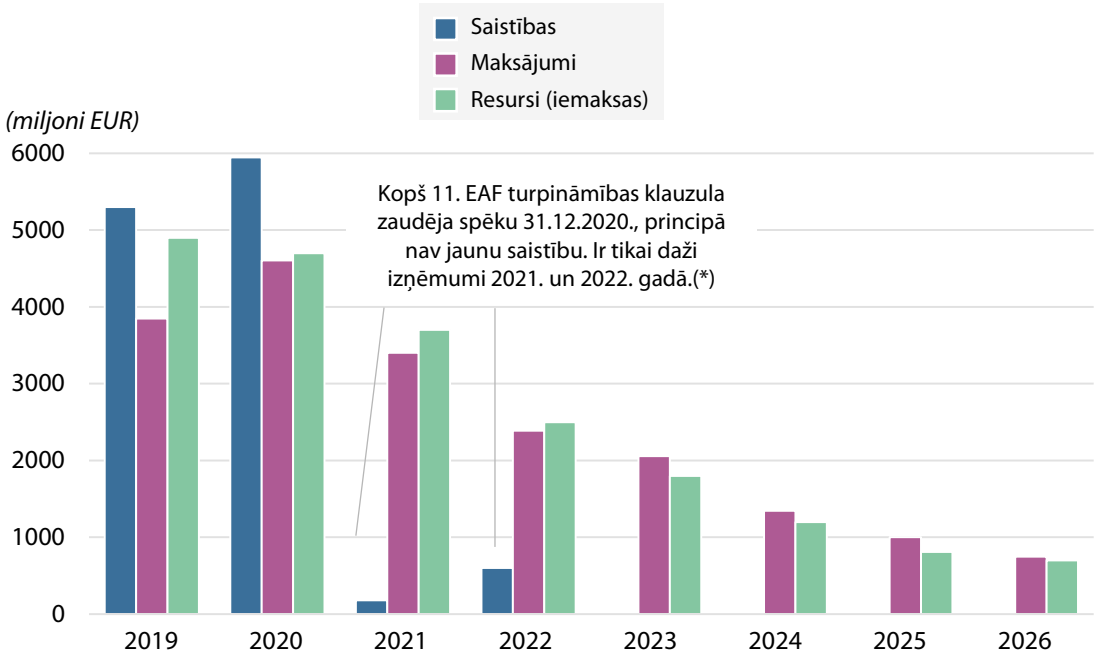

(*) Izņēmumu saistības ir šādas:
1) atmaksājumi ĀKK ieguldījumu mehānisma ietvaros no darbībām, ko veic saskaņā ar 9., 10. un 11. EAF;
2) 10. un 11. EAF rezerves atkalizmantošana saskaņā ar Padomes Lēmumu 2022/1223.

Avots: ERP, pamatojoties uz ERP 2019.–2023. gada pārskatiem, Padomes Lēmumu (ES) 2022/1223 un COM(2024) 432 final.

09 EAF resursu izlietojums 2024. gadā, kā arī kumulatīvi par 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fondu ir parādīts ***3. attēlā***.

3. attēls. EAF resursu izlietojums (stāvoklis 2024. gada 31. decembrī)

(miljoni EUR)

	Stāvoklis 2023. gada beigās		*Budžeta izpilde 2024. finanšu gadā (neto saistības pēc saistību atcelšanas / neto maksājumi pēc līdzekļu atgūšanas)*				*Stāvoklis 2024. gada beigās*				
	Kopsumma (noapaļota)	Izpildes līmenis (% no resursiem)	*9. EAF[2]*	*10. EAF[2]*	*11. EAF[2]*	*Kopsumma (noapaļota)*	*9. EAF*	*10. EAF*	*11. EAF*	*Kopsumma (noapaļota)*	*Izpildes līmenis (% no resursiem)*
A. RESURSI[1]	**65 990**		***-1***	***-92***	***45***	***-47***	***15 238***	***21 054***	***29 651***	***65 943***	
B. IZLIETOJUMS											
1. Vispārējās saistības (finansēšanas lēmumi)	***65 423***	***99,1 %***	***-1***	***-73***	***-297***	***-371***	***15 238***	***21 005***	***28 809***	***65 053***	**98,7 %**
2. Individuālās saistības (atsevišķi līgumi)	***64 605***	**97,9 %**	***-1***	***-35***	***77***	***41***	***15 237***	***20 964***	***28 444***	***64 646***	**98,0 %**
3. Maksājumi	***59 489***	**90,1 %**	***0***	***163***	***1182***	***1345***	***15 221***	***20 640***	***24 973***	***60 834***	**92,3 %**
C. *Neizpildītās saistības* (B1-B3)	**5934**	**9,0 %**					***17***	***365***	***3836***	***4219***	**6,4 %**
D. Pieejamais atlikums (A-B1)[3]	**567**	**0,9 %**					***0***	***49***	***842***	***890***	**1,3 %**

1 Ietverti sākotnējie piešķīrumi 9., 10. un 11. EAF, līdzfinansējums, procenti, dažādi resursi un pārvietojumi no iepriekšējiem EAF.

2 Negatīvās summas atbilst *atceltajām saistībām*.

3 Pieejamais atlikums ietver "*neizmantojamo rezervi*" (nav izmantojama bez Padomes vienprātīga lēmuma).

Avots: ERP, pamatojoties uz 9., 10. un 11. EAF 2024. gada pārskatiem un uz Komisijas sniegto papildu informāciju. Sniegtie skaitļi neaptver EIB pārvaldīto EAF daļu.

Ticamības deklarācija, ko par 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fondu ERP sagatavo Eiropas Parlamentam un Padomei. Neatkarīga revidenta ziņojums

Atzinums

I. Mēs revidējām:

a) 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda gada pārskatus, kuros ietilpst bilance, finanšu darbības rezultātu pārskats, naudas plūsmas pārskats, pārskats par neto aktīvu izmaiņām, finanšu pārskatu skaidrojumi un ziņojums par finanšu izpildi 2024. gada 31. decembrī slēgtajā finanšu gadā un kuri ir apstiprināti 2025. gada 24. jūnijā;

b) to pakārtoto darījumu likumību un pareizību, par kuru finanšu pārvaldību atbild Komisija[3].

Pārskatu ticamība

Atzinums par pārskatu ticamību

II. Uzskatām, ka 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda gada pārskati par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo šo fondu finanšu stāvokli 2024. gada 31. decembrī, to darbību *rezultātus*, naudas plūsmas un neto aktīvu izmaiņas minētajā datumā slēgtajā gadā saskaņā ar Eiropas attīstības fondu Finanšu regulu un grāmatvedības noteikumiem, kas balstās uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem.

[3] Saskaņā ar 43., 48.–50. un 58. pantu *Finanšu regulā*, ko piemēro 11. Eiropas Attīstības fondam, šī ticamības deklarācija neattiecas uz to EAF līdzekļu daļu, kuru pārvalda EIB.

Pārskatiem pakārtoto darījumu likumība un pareizība

Ieņēmumi

Atzinums par ieņēmumu likumību un pareizību

III. Mēs uzskatām, ka pārskatiem par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu pakārtotie ieņēmumi visos būtiskajos aspektos ir likumīgi un pareizi.

Izdevumi

Negatīvs atzinums par izdevumu likumību un pareizību

IV. Ņemot vērā tā jautājuma nozīmību, kas aprakstīts punktā, kurā pamato negatīvu atzinumu par pārskatiem pakārtoto izdevumu likumību un pareizību, mēs uzskatām, ka izdevumos, kas apstiprināti pārskatos par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu, ir būtisks *kļūdu līmenis*.

Atzinuma pamatojums

V. Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (*IFAC*) starptautiskajiem revīzijas standartiem (*ISA*) un ētikas kodeksiem un *INTOSAI* starptautiskajiem augstāko revīzijas iestāžu standartiem (*ISSAI*). Mūsu pienākumi saskaņā ar šiem standartiem un kodeksiem ir plašāk aprakstīti šā ziņojuma iedaļā, kas attiecas uz revidenta pienākumiem. Mēs esam ievērojuši neatkarības prasības un ētikas pienākumus saskaņā ar Profesionālo grāmatvežu ētikas kodeksu, ko izstrādājusi Starptautiskās Ētikas standartu padome grāmatvežiem. Uzskatām, ka iegūtie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un piemēroti mūsu atzinuma pamatošanai.

Pamats negatīvam atzinumam par izdevumu likumību un pareizību

VI. Mūsu kopējais *aplēstais kļūdu līmenis* izdevumos, kas apstiprināti 9., 10. un 11. EAF pārskatos par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu, ir 6,5 %. Tātad apstiprinātajos gada izdevumos mūsu konstatēto kļūdu ietekme ir gan būtiska, gan plaši izplatīta.

Galvenie revīzijas jautājumi

VII. Galvenie revīzijas jautājumi ir tie, kuri saskaņā ar mūsu profesionālo spriedumu mūsu veiktajā kārtējā perioda finanšu pārskatu revīzijā bija vissvarīgākie. Šos jautājumus Palāta skatīja finanšu pārskatu revīzijas kopējā kontekstā un formulējot savu atzinumu par pārskatiem, bet par šiem jautājumiem mēs nesniedzam atsevišķu atzinumu.

Uzkrātie izdevumi

VIII. Mēs novērtējām pārskatos izklāstītos uzkrātos izdevumus, kuri lielā mērā ir balstīti uz aplēsēm. 2024. gada beigās Komisija lēsa, ka attiecināmie izdevumi, kuri ir radušies, bet kurus atbalsta saņēmēji vēl nav paziņojuši, ir 3885 miljoni EUR (2023. gada beigās – 5074 miljoni EUR).

IX. Lai novērstu risku, ka uzkrātie izdevumi ir uzrādīti nepareizi, mēs pārbaudījām šo uzkrājumu aplēses aprēķinu un izlasi, kurā bija iekļauti 30 atsevišķi priekšfinansējuma maksājumi un 24 rēķini, kas bija reģistrēti, bet vēl nebija pārbaudīti. Šā darba rezultātā mēs secinājām, ka galīgajos pārskatos norādītie uzkrātie izdevumi bija pareizi.

Vadības (Komisijas) pienākumi

X. Saskaņā ar LESD 310.–325. pantu un 11. EAF Finanšu regulu vadības pienākums ir sagatavot un iesniegt EAF gada pārskatus, pamatojoties uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem, un nodrošināt tiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Šie pienākumi ietver iekšējās kontroles mehānismu izveidi, ieviešanu un īstenošanu attiecībā uz finanšu pārskatu sagatavošanu un izklāstu tā, lai *krāpšanas* vai kļūdu dēļ tajos nebūtu sniegtas būtiski nepareizas ziņas. Vadībai ir galīgā atbildība par EAF pārskatiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību.

XI. Sagatavojot EAF pārskatus, vadības pienākums ir novērtēt Eiropas attīstības fondu spēju turpināt darbību, izklāstīt visus svarīgos jautājumus un izmantot darbības turpināšanas pieņēmumu grāmatvedībā, ja vien vadība neplāno likvidēt struktūru vai pārtraukt darbības vai ja tai nav citas reālas alternatīvas, kā vien struktūras likvidēšana vai darbību pārtraukšana.

XII. Vadība ir atbildīga par Eiropas attīstības fondu finanšu pārskatu sagatavošanas procesa pārraudzību.

Revidenta pienākumi EAF pārskatu un pakārtoto darījumu revīzijā

XIII. Mūsu mērķi ir iegūt pamatotu pārliecību par to, ka EAF pārskatos nav sniegtas būtiski nepareizas ziņas un ka pakārtotie darījumi ir likumīgi un pareizi, un, balstoties uz mūsu veikto revīziju, sagatavot Eiropas Parlamentam un Padomei *ticamības deklarāciju*, kas attiecas uz pārskatu ticamību un tiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Pamatota pārliecība ir augsts pārliecības līmenis, bet tā nav garantija, ka revīzijā vienmēr tiks atklāti visi iespējamie būtiski nepareizu ziņu vai būtisku neatbilstību gadījumi. Tie var rasties krāpšanas vai kļūdu dēļ un tos uzskata par būtiskiem tad, ja var pamatoti sagaidīt, ka atsevišķi vai kopā tie varētu ietekmēt saimnieciskus lēmumus, kuri pieņemti, pamatojoties uz EAF pārskatiem.

XIV. Attiecībā uz ieņēmumiem mēs pārbaudām visas dalībvalstu iemaksas un citu veidu ieņēmumu darījumu izlasi.

XV. Saistībā ar izdevumiem mēs pārbaudām maksājumu darījumus, kad izdevumi ir radušies un ir iegrāmatoti un apstiprināti. Šī pārbaude aptver visas maksājumu kategorijas (izņemot avansa maksājumus) to veikšanas stadijā. Avansa maksājumus pārbauda tad, kad *līdzekļu saņēmējs* ir sniedzis pierādījumu par to atbilstīgu izmantošanu un iestāde vai struktūra ir pieņēmusi šo pierādījumu, avansa maksājumu dzēšot, kas var nenotikt līdz nākamajam gadam.

XVI. Visas revīzijas gaitā mēs liekam lietā profesionālo spriedumu un saglabājam profesionāli skeptisku attieksmi. Mēs veicam arī šādas darbības:

- apzinām un novērtējam riskus, ka krāpšanas vai kļūdu dēļ EAF pārskatos ir sniegtas būtiski nepareizas ziņas vai ka saistībā ar pakārtotajiem darījumiem ir būtiski pārkāpts EAF tiesiskais regulējums. Mēs izstrādājam un īstenojam revīzijas procedūras, lai reaģētu uz šo risku, un iegūstam revīzijas pierādījumus, kas ir pietiekami un piemēroti mūsu atzinuma pamatošanai. Gadījumus, kad būtiski nepareizas ziņas ir sniegtas vai neatbilstības radušās krāpšanas dēļ, ir grūtāk atklāt nekā kļūdas izraisītus gadījumus, jo krāpšana var ietvert slepenu vienošanos, viltošanu, tīšus izlaidumus, datu sagrozīšanu vai iekšējās kontroles apiešanu. Attiecīgi ir lielāks risks, ka šādi gadījumi paliks neatklāti;

- iepazīstamies ar iekšējo kontroli, kas jāaplūko šīs revīzijas vajadzībām, lai izstrādātu atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par iekšējās kontroles *efektivitāti*;

- novērtējam izmantoto grāmatvedības metožu piemērotību un vadības veikto grāmatvedības aplēšu pamatotību un ar to saistīto vadības sniegto informāciju;

- izdarām secinājumus par to, vai vadība ir pienācīgi izmantojusi darbības turpināšanas pieņēmumu grāmatvedībā un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, spriežam, vai attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem pastāv būtiska nenoteiktība, kas var radīt nopietnas šaubas par Eiropas attīstības fondu spēju turpināt darbību. Ja secinām, ka šāda būtiska nenoteiktība pastāv, mums savā ziņojumā uz to ir jāvērš uzmanība, norādot uz attiecīgo informāciju EAF pārskatos, vai arī, ja šī informācija ir neadekvāta, mums ir jāgroza savs atzinums. Mūsu secinājumi balstās uz revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz ziņojuma sagatavošanai. Tomēr turpmāki notikumi vai apstākļi var likt Eiropas attīstības fondiem pārtraukt darbības turpināšanu;

- novērtējam gada pārskatu vispārējo izklāstu, uzbūvi un saturu, tostarp visas informācijas sniegšanu, un vērtējam, vai pakārtotie darījumi un notikumi gada pārskatos ir izklāstīti patiesi.

XVII. Mēs sazināmies ar vadību par, cita starpā, revīzijai plānoto tvērumu un laika grafiku, kā arī par nozīmīgiem revīzijas konstatējumiem, arī par visiem konstatējumiem, kas attiecas uz būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem.

XVIII. No jautājumiem, kas apspriesti ar Komisiju, mēs apzinām tos, kuri EAF pārskatu revīzijā ir vissvarīgākie un kuri tādējādi ir galvenie revīzijas jautājumi kārtējā periodā. Šos jautājumus mēs aprakstām savā ziņojumā, ja vien ar likumu vai noteikumiem nav aizliegta to atklāšana plašākai sabiedrībai vai – ārkārtīgi retos gadījumos – ja secinām, ka informācija mūsu ziņojumā nav jāsniedz, jo ir pamats domāt, ka tās atklāšana varētu radīt negatīvas sekas, kuras būtu lielākas par labumu, ko gūtu sabiedrība.

2025. gada 4. jūlijā

Tony Murphy
priekšsēdētājs

European Court of Auditors

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

Ticamības deklarācijas pamatojuma informācija

Revīzijas tvērums un pieeja

10 Revīzijas pieeja un metodes, ko piemērojam arī EAF revīzijā, ir izklāstītas mūsu 2024. gada pārskata par budžeta izpildi ***1.1. pielikumā***.

11 Mūsu apsvērumi par Eiropas attīstības fondu pārskatu ticamību balstās uz 9., 10. un 11. EAF finanšu pārskatiem[4], kurus ir apstiprinājusi Komisija[5] un kuri kopā ar grāmatveža apliecinājuma vēstuli tika saņemti 2025. gada 20. jūnijā. Mēs pārbaudījām dotās summas un informāciju, kā arī vērtējām piemērotos grāmatvedības principus, Komisijas veiktās nozīmīgās aplēses un pārskatu vispārējo izklāstu.

12 Lai revidētu darījumu pareizību, mēs pārbaudījām 85 darījumu izlasi, kas bija izveidota tā, ka bija reprezentatīva visam EAF izdevumu spektram. Tajā ietilpa 16 darījumi saistībā ar *Ārkārtas trasta fondu Āfrikai*, viens darījums saistībā ar *trasta fondu "Bêkou"*, 54 darījumi, ko bija pilnvarojušas 14 ES delegācijas[6], un 14 darījumi, ko bija apstiprinājuši Komisijas centrālie dienesti. Ja darījumos tika atklātas kļūdas, mēs analizējām to iemeslus, lai konstatētu iespējamās nepilnības. Turklāt, revidējot darījumus uz vietas, novērtējām arī sniegumu, ja tas bija iespējams un uzskatīts par noderīgu.

13 Attiecībā uz 2024. gadu mēs pārbaudījām arī:

a) visas dalībvalstu iemaksas;

b) INTPA ĢD un ES delegāciju izmantotās sistēmas attiecībā uz: i) *ex ante* pārbaudēm, ko Komisijas darbinieki un ārējie revidenti (kurus nolīgusi Komisija vai finansējuma saņēmēji) veikuši pirms maksājumu izpildes, ii) regulāro uzraudzību un vispārējo pārraudzību, īpaši turpmākus pasākumus pēc ārējām revīzijām, un *atlikušo kļūdu īpatsvara* (*RER*) izpēti;

c) INTPA ĢD *gada darbības pārskatā* iekļauto pareizības informāciju, to, cik konsekventa ir metodika, pēc kuras aprēķinātas riskam pakļautās summas, nākotnes korekcijas un atgūstamie līdzekļi, kā arī šo ziņu iekļaušanu Komisijas *gada pārvaldības un snieguma ziņojumā*;

d) mūsu iepriekšējo ieteikumu ieviešanu.

---

[4] Saskaņā ar 39. pantu Regulā (ES) 2018/1877 par finanšu regulējumu, ko piemēro 11. Eiropas Attīstības fondam, un ar ko atceļ Regulu (ES) 2015/323.

[5] Saskaņā ar 38. pantu Regulā (ES) 2018/1877 par finanšu regulējumu, ko piemēro 11. Eiropas Attīstības fondam, un ar ko atceļ Regulu (ES) 2015/323.

[6] Burundi, Kongo Demokrātiskā Republika, Gvineja-Bisava, Kenija, Malāvija, Mauritānija, Maurīcija, Mozambika, Namībija, Nigērija, Sjerraleone, Togo, Uganda, Zambija.

14 Kā minēts ***05***. punktā, INTPA ĢD īsteno lielāko daļu ārējās palīdzības instrumentu, ko finansē gan no ES vispārējā budžeta, gan no EAF. Mūsu apsvērumi par gada darbības pārskatu attiecas uz visu INTPA ĢD atbildības jomu, nevis tikai uz EAF.

Pārskatu ticamība

15 Mēs secinājām, ka pārskatos nebija sniegtas būtiski nepareizas ziņas.

16 2024. gada 31. decembrī 9. EAF (2000.–2007. gads) grāmatvedības pilnīga slēgšana vēl nebija notikusi. Tas ir vairāk nekā 17 gadus pēc *turpināmības klauzulas* ieviešanas 2007. gadā un norāda uz dažu EAF *programmu* sarežģītību un darbību ilgumu. Saskaņā ar 9. EAF joprojām tiek īstenoti astoņi līgumi.

17 Mēs konstatējām, ka Komisija, aprēķinot finanšu gadu nodalīšanas aplēses, konsekventi ņēma vērā līgumu izpildes periodu pagarinājumus pēc pārskata perioda beigām. Šis uzlabojums galvenokārt ir saistīts ar to, ka Komisija ir ieviesusi mūsu 2023. gada pārskatā sniegto ieteikumu.

18 Tāpat kā iepriekšējos gados konstatējām, ka daži priekšfinansējuma maksājumi nebija dzēsti pat pēc 16 gadiem, ieskaitot 446 miljonus EUR, kas nebija dzēsti jau vairāk nekā 10 gadus. Šie priekšfinansējuma maksājumi galvenokārt attiecas uz ES un Āfrikas Infrastruktūras trasta fondu (*EU-AITF*). Ņemot vērā šā fonda atbalstīto darbību ilgtermiņa iedabu, katru gadu tiek dzēsta tikai neliela daļa no iepriekšējā *AITF* priekšfinansējuma, un dzēšana ilgst daudzus gadus.

Darījumu pareizība

Ieņēmumi

19 Ieņēmumu darījumos kļūdu līmenis nebija būtisks.

Izdevumi

20 No 85 mūsu pārbaudītajiem darījumiem 34 darījumos (40,0 %) bija kļūdas. Pamatojoties uz 27 kļūdām, kuras esam izteikuši skaitļos, mūsu aplēstais kļūdu līmenis ir 6,5 % (sk. ***4. attēlu***).

4. attēls. Darījumu pārbaudes rezultāti

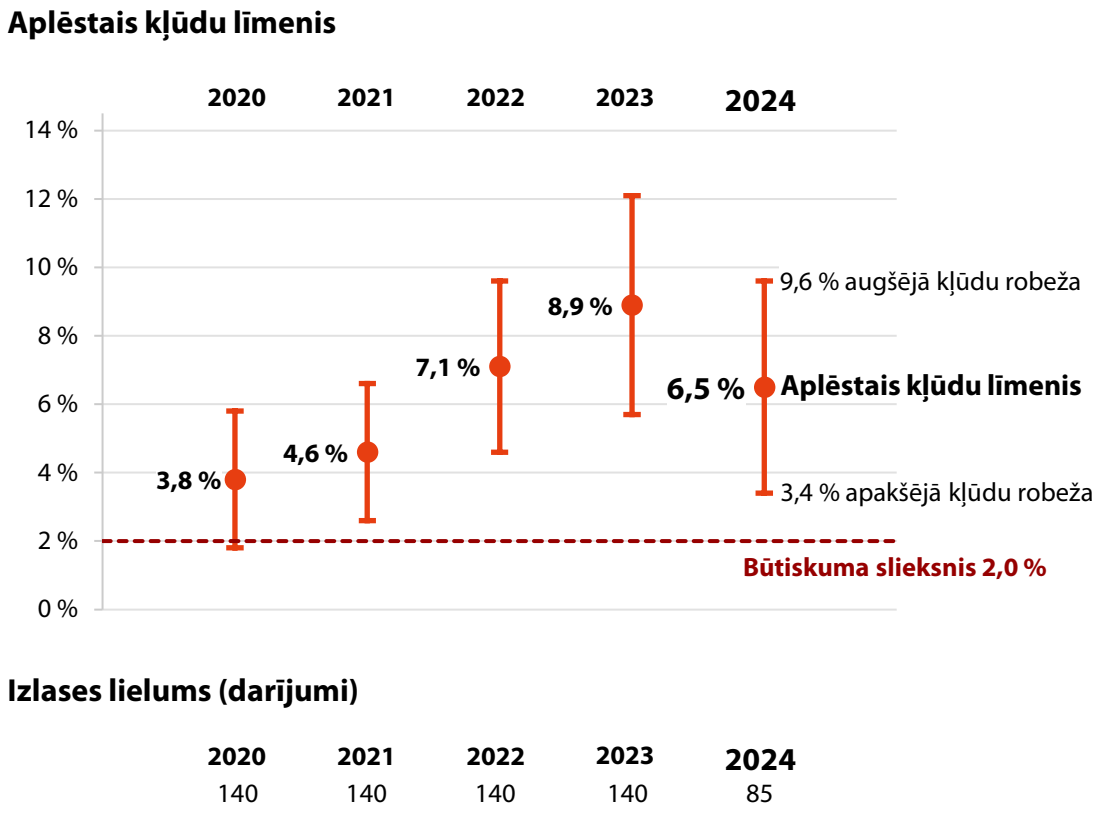

Avots: ERP.

21 Aplēstā kļūdu līmeņa sadalījums atbilstoši kļūdas veidam 2024. gadā ir parādīts ***5. attēlā***. Kļūdu veidi, kas visvairāk konstatēti mūsu aplēstajā kļūdu līmenī, bija neattiecināmi izdevumi, svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums, pārāk liela priekšfinansējuma dzēšana, izdevumi, kas nav radušies, un nopietni *publiskā iepirkuma* noteikumu pārkāpumi.

5. attēls. Aplēstā kļūdu līmeņa sadalījums atbilstoši kļūdas veidam

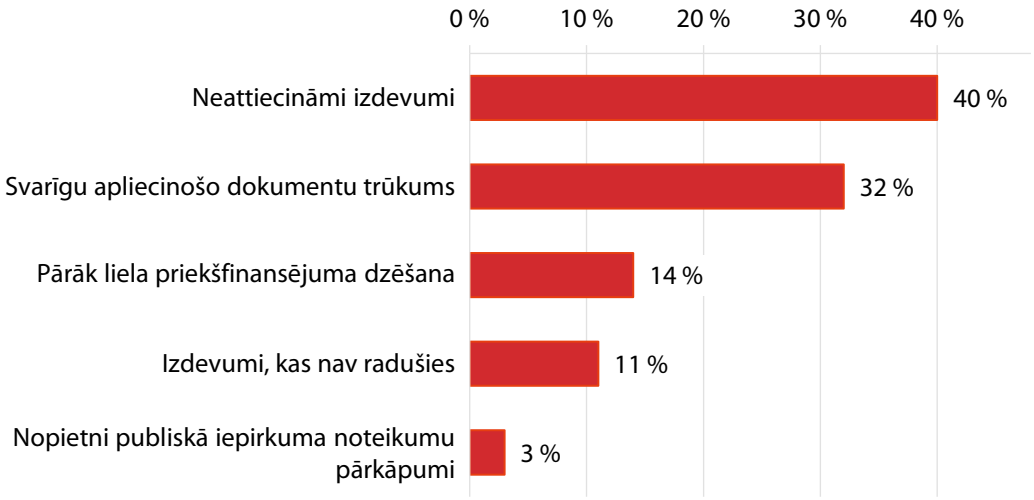

Avots: ERP.

22 Piemēri kļūdām, kuras esam izteikuši skaitļos, sniegti ***1. izcēlumā***.

1. izcēlums

Projektā deklarēti neattiecināmi izdevumi

Komisija noslēdza *iemaksu nolīgumu* ar starptautisku organizāciju par atbalstu migrantu aizsardzībai un reintegrācijai Ziemeļāfrikā. Darbības kopējās izmaksas bija 58 miljoni EUR, un tās pilnībā finansēja no ES budžeta.

Starptautiskā organizācija deklarēja reintegrācijas palīdzības izmaksas 4496 migrantiem par kopējo summu 7,2 miljoni EUR, ieskaitot *fiksētu summu* 250 EUR par katru migrantu, kas atgriežas no Lībijas uz Čadu. Šī summa tika pieprasīta, lai segtu izmaksas, kas radušās organizācijas Čadas birojā nodarbinātam reintegrācijas asistentam, un lai atalgotu viņa pakalpojumus.

Tomēr šī fiksētā summa nebija skaidri definēta vai pamatota iemaksu nolīguma pielikumā, kā to prasa vispārīgie nosacījumi. Turklāt šo izmaksu kategoriju izmantoja, lai gan tā nebija apstiprināta Komisijas *ex ante* pārbaudē, un nebija precizēta līguma konkrētajos nosacījumos.

Tā rezultātā mēs uzskatījām šīs izmaksas par neattiecināmām.

Svarīgu apliecinošo dokumentu trūkums un izdevumi, kas nav radušies līguma izpildes periodā

Komisija parakstīja dotācijas nolīgumu par institucionālā atbalsta sniegšanu kādai organizācijai. Nolīguma kopējā vērtība bija 23 miljoni EUR, un ES iemaksa bija 17 miljoni EUR.

Mēs revidējām izmaksas, kas saistītas ar piemaksām, kuras daži darbinieki saņēma darba līgumu beigās, un konstatējām vairākas kļūdas.

Vienā gadījumā mēs nesaņēmām svarīgus apliecinošus dokumentus, tostarp darba līgumu un algas aprēķinu, kas ļautu pārbaudīt darbinieka tiesības uz pieprasītajām piemaksām 0,1 miljona EUR apmērā. Tā rezultātā mēs uzskatījām šīs izmaksas par neattiecināmām.

Turklāt, lai gan līguma izpildes periods ilga no 2021. gada janvāra līdz decembrim, mēs konstatējām, ka dažas no pieprasītajām piemaksām 0,7 miljonu EUR apmērā bija saistītas ar darbiniekiem, kuru līgumi bija beigušies jau 2020. gadā. Tātad izmaksas, ar kurām sedza šīs piemaksas, bija radušās ārpus līguma izpildes perioda. Tāpēc mēs uzskatījām, ka šīs izmaksas nav attiecināmas.

Pārāk liela priekšfinansējuma dzēšana: izdevumi, kas apstiprināti kā attiecināmi, bet nav radušies

Mēs revidējām 1,8 miljonu EUR vērtu darījumu saskaņā ar iemaksu nolīgumu, kas noslēgts ar starptautisku organizāciju. Attiecīgā darbība tika īstenota *netiešā pārvaldībā* ar ES ieguldījumu 3,2 miljonu EUR apmērā.

Darījums bija saistīts ar priekšfinansējuma dzēšanu, pamatojoties uz starptautiskās organizācijas iesniegtu finanšu pārskatu par laikposmu līdz 2023. gada 31. decembrim.

Mūsu revīzijas laikā konstatējām, ka finanšu pārskatā bija iekļauti 0,4 miljoni EUR, kas bija nepareizi dzēsti, jo tie attiecās uz budžeta *apropriācijām*, nevis faktiskajiem izdevumiem. Tā rezultātā mēs uzskatījām šo summu par neattiecināmu.

Nopietni publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpumi: tehnisko specifikāciju un līguma piešķiršanas kritēriju nepilnības ar saules enerģiju darbināmu sūkņu iepirkumā

Komisija parakstīja dotācijas nolīgumu ar nevalstisko organizāciju (NVO) un tās partneriem par projektu Austrumāfrikā, kura mērķis bija nostiprināt dārzeņu vērtības ķēdes un uzlabot jauniešu ekonomiskās iespējas. Projekta vērtība bija 0,6 miljoni EUR, un ES finansējums bija 0,5 miljoni EUR.

Projekta ietvaros NVO uzstādīja piecus ar saules enerģiju darbināmus sūkņus lauku saimniecībās, kuras saņem projekta līdzekļus. Sūkņi bija iepirkti sarunu procedūras rezultātā. Tomēr cenu informācijas pieprasījumos, ko NVO nosūtīja trīs uzņēmumiem, nebija iekļautas tehniskās specifikācijas un vērtēšanas kritēriji. Piedāvājumus iesniedza divi uzņēmumi, un līgums tika piešķirts uzņēmumam, kurš iesniedza dārgāko piedāvājumu. Novērtējuma ziņojumā minētie šāda lēmuma iemesli bija uzņēmuma līdzšinējais sniegums un uzskats, ka uzņēmums ir uzticams.

Tā kā trūka tehnisko specifikāciju un novērtēšanas kritēriju, konkurentam, kurš iesniedza zemākas cenas piedāvājumu, nebija izredžu uz taisnīgu novērtējumu. Tātad nebija pārliecības, ka iepirkuma procedūra nodrošināja vislabāko cenas un vērtības attiecību, un mēs uzskatījām, ka šie izdevumi nav attiecināmi.

23 No 27 darījumiem, kuros bija *skaitļos izsakāmas kļūdas*, 8 darījumos kļūdas bija saistītas ar to, ka saņēmēji atsevišķi nedeklarēja fiksētās summas vai citas izmaksas, par kurām atskaitās, izmantojot vienkāršotas izmaksu iespējas. Atsevišķas deklarēšanas vietā saņēmēji šīs summas deklarēja kā daļu no personāla izmaksām vai izdevumu sadalījuma. Līgumos nebija skaidri noteikts, kas ir fiksēta summa. Šāds skaidrības trūkums palielina risku, ka saņēmēji var nepareizi ziņot par izdevumiem, un liecina, ka Komisijai būtu jāsniedz skaidrāki norādījumi par fiksētu summu izmantošanu un deklarēšanu (sk. ***1. izcēlumu***).

24 Mēs konstatējām, ka trīs darījumos bija pieļauta pārāk liela priekšfinansējuma dzēšana, un tas veidoja 0,9 procentpunktus no aplēstā kļūdu līmeņa. Minētajos gadījumos Komisija bija apstiprinājusi finanšu pārskatus, kuros bija iekļauti avansa maksājumi, bet tie neietilpst kategorijā "radušās izmaksas" un tāpēc nav attiecināmi (sk. piemēru ***1. izcēlumā***). Savā 2023. gada pārskatā mēs ieteicām Komisijai piemērot pietiekamus kontroles mehānismus, ar kuriem mazināt risku, ka tiek dzēstas neattiecināmas summas, kas izmaksātas organizācijām, kurām veikts "pīlāru novērtējums". Komisija piekrita ieviest ieteikumu līdz 2025. gada beigām.

25 No 36 darījumiem, kas saistīti ar netiešās pārvaldības līgumiem, kuri noslēgti ar organizācijām ar pīlāru novērtējumu (starptautiskas organizācijas un valsts aģentūras), 15 darījumos bija skaitļos izsakāmas kļūdas, kas veidoja 2,8 procentpunktus no aplēstā kļūdu līmeņa. Attiecībā uz šādiem līgumiem Komisija apstiprina izdevumus, pamatojoties uz finanšu pārskatu un pārvaldības deklarāciju. Pārvaldības deklarācija ir organizācijas ar pīlārā novērtējumu pašdeklarācija, kas apliecina, ka iesniegtā finanšu informācija ir pienācīgi izklāstīta, pilnīga un precīza un ka tā atbilst līgumā noteiktajiem pienākumiem.

26 Tāpat kā iepriekšējos gados, prasītos dokumentus no dažām starptautiskajām organizācijām saņēmām ar nokavēšanos, un līdz ar to kavējās arī mūsu darba veikšana. Organizācijas piedāvāja tikai ierobežotu piekļuvi dokumentiem pagaidu elektroniskai aplūkošanai skatīšanas režīmā, bet nenosūtīja tos mums. Tas kavēja mūsu revīzijas plānošanu, izpildi un kvalitātes kontroli. Šīs grūtības joprojām pastāvēja, kaut gan Komisija centās tās risināt, pastāvīgi sazinoties ar attiecīgajām starptautiskajām organizācijām. Savos iepriekšējos gada pārskatos[7] esam ieteikuši, lai starptautiskās organizācijas mums nodrošinātu piekļuvi dokumentiem, kuri mums vajadzīgi LESD noteikto uzdevumu veikšanai. Šo ieteikumu atgādinājām savā 2023. gada pārskatā, un šis jautājums ir aprakstīts arī mūsu 2024. gada pārskata par ES budžeta izpildi ***8. nodaļas 8.13***. punktā un ***9. nodaļas 9.15***. punktā.

27 13 gadījumos, kad kļūdas izteicām skaitļos, Komisijai bija pietiekami daudz informācijas, lai novērstu vai atklātu un izlabotu kļūdas pirms izdevumu apstiprināšanas. Ja Komisija būtu pienācīgi izmantojusi visu tās rīcībā esošo informāciju, aplēstais kļūdu līmenis būtu bijis par 2,2 procentpunktiem zemāks.

28 Mēs konstatējām arī 10 gadījumus, kad nebija ievēroti tiesību akti un finanšu *noteikumi*, taču tiem nebija tiešas finansiālas ietekmes uz ES budžetu. Šīs kļūdas nebija izsakāmas skaitļos (piemēram, nebija ievēroti ES pamanāmības noteikumi, sk. ***2. izcēlumu***).

[7] 2018. un 2020. gada pārskati par EAF.

2. izcēlums

Pamanāmības noteikumu neievērošana

Mēs revidējām priekšfinansējuma dzēšanu 38 miljonu EUR vērtībā saskaņā ar iemaksu nolīgumu, kas parakstīts ar starptautisku organizāciju un īstenots netiešā pārvaldībā. Projekta mērķis bija ar dažādiem pasākumiem nostiprināt veselības sistēmu, lai veicinātu visaptverošu veselības aprūpi. Darbības kopējās izmaksas bija 215 miljoni EUR, un ES iemaksa bija 208 miljoni EUR (97 %).

ES līdzekļu saņēmējiem ir skaidri jāpublisko tas, ka ES ir pilnībā vai daļēji finansējusi īstenoto darbību. Mēs konstatējām vairākus gadījumus, kad pamanāmības noteikumi nebija ievēroti un ES finansiālais ieguldījums nebija minēts: saistībā ar mākslas darbiem, ko izstādīja pasaules veselības forumā, oficiālajās tīmekļa vietnēs, kas veltītas subsidētajiem visaptverošas veselības aprūpes pasākumiem, dokumentos, kas saistīti ar otrā līmeņa dotāciju, kuru starptautiskā organizācija piešķīrusi publiskā sektora iestādei ĀKK valstī.

29 Gadu gaitā esam atraduši arvien mazāk kļūdu divās izdevumu jomās īpašo maksājumu nosacījumu dēļ. Šīs jomas ir: i) budžeta atbalsts un ii) projekti, kuriem piemēro *nosacīto pieeju*. 2024. gadā mēs revidējām četrus "nosacītās pieejas darījumus", bet mūsu izlasē nebija iekļauti budžeta atbalsta darījumi. Plašāka informācija par budžeta atbalstu un nosacīto pieeju ir sniegta mūsu 2024. gada pārskata par budžeta izpildi ***9. nodaļas 9.20***.–***9.22***. punktā.

INTPA ĢD 2024. gada darbības pārskata pārbaude

30 INTPA ĢD ģenerāldirektora 2024. gada darbības pārskata ticamības deklarācijā nav iekļautas *atrunas*. Iepriekš šis ģenerāldirektorāts ievērojami samazināja atrunu tvērumu (t. i., izdevumu daļu, uz kuru attiecas atrunas) no 16 % 2017. gadā līdz 1 % 2018. gadā, un līdz nullei kopš 2019. gada. Gada darbības pārskatos iekļauto atrunu tvērums par katru gadu no 2011. gada līdz 2024. gadam ir parādīts ***6. attēlā***.

6. attēls. INTPA ĢD 2011.–2024. gada darbības pārskatos formulētās atrunas

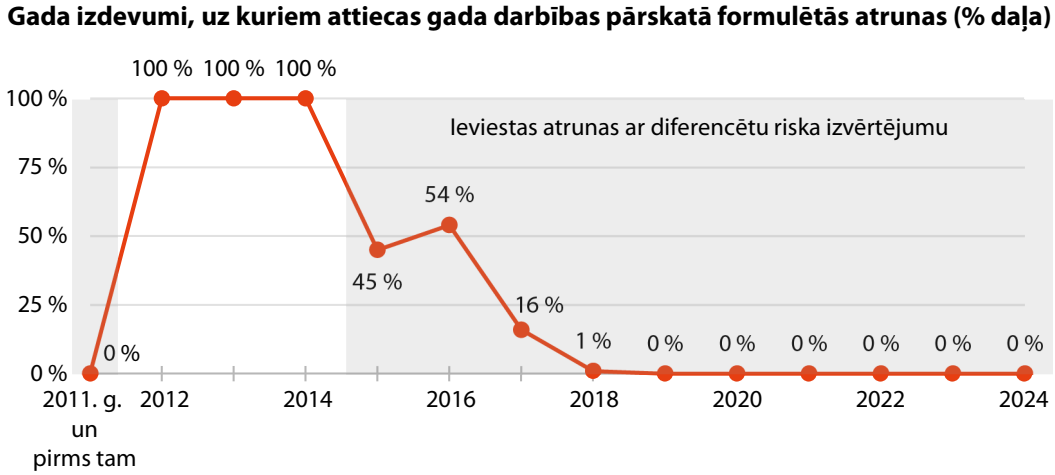

Avots: ERP, pamatojoties uz INTPA ĢD 2011.–2024. gada darbības pārskatiem.

31 Saskaņā ar INTPA ĢD aplēsēm maksājuma laikā riskam pakļautā kopējā summa bija 89,7 miljoni EUR (1,1 % no 2024. gada izdevumiem) un slēgšanas laikā riskam pakļautā kopējā summa bija 78,6 miljoni EUR (0,97 % no 2024. gada izdevumiem). INTPA ĢD lēš, ka, pamatojoties uz vidējiem vēsturiskajiem datiem, 11,1 miljons EUR (12,4 %) no maksājuma laikā riskam pakļautās summas tiks koriģēts, kad ģenerāldirektorāts veiks pārbaudes turpmākajos gados (to sauc par "*koriģētspēju*"). No šīs aplēstās summas Komisija ziņoja, ka 2024. gadā faktiski tika atgūti 5,0 miljoni EUR. Pārbaudījuši 60,9 % no šīs atgūtās summas (3,1 miljonu EUR), mēs konstatējām, ka par 0,2 miljoniem EUR nebija jāziņo kā par īstenotu koriģētspēju.

Izpēte par 2024. gada atlikušo kļūdu īpatsvaru

32 2024. gadā ārējs darbuzņēmējs INTPA ĢD uzdevumā veica 13. atlikušo kļūdu īpatsvara (*RER*) izpēti. Lai izdarītu secinājumus par INTPA ĢD pārbaužu efektivitāti, izpētes uzdevums ir aplēst to kļūdu īpatsvaru, kuras palikušas neatklātas pēc visām vadības pārbaudēm visā ģenerāldirektorāta atbildības jomā. Šī izpēte ir svarīgs elements ģenerāldirektora *ticamības deklarācijas* pamatošanai, un to izmanto gada pārvaldības un snieguma ziņojumā izklāstītajā pareizības informācijā par *ārējo darbību*.

33 Mūsu iepriekšējos gada pārskatos par EAF[8] jau ir aprakstīti šā pētījuma ierobežojumi, kas, iespējams, ir likuši novērtēt *RER* pārāk zemu, un 2022. gadā mēs ieteicām uzlabot *RER* izpētē izmantoto metodiku, lai tiktu pareizi ekstrapolētas augstas vērtības izmaksu vienības. *RER* izpēte ir balstīta uz INTPA ĢD izstrādāto *RER* metodiku un rokasgrāmatu. 2024. gada *RER* izpēti INTPA ĢD veica 401 darījuma izlasei. Pētījumā aplēsts, ka kopējais *RER* ir 0,48 %. Devīto gadu pēc kārtas *RER* bija mazāks par Komisijas noteikto 2 % *būtiskuma slieksni*.

34 2024. gadā Komisija nolēma pārskatīt *RER* metodiku, un to paredzēts mainīt no 2025. gada. Grozījumu mērķis cita starpā ir skaidrāk definēt augstas vērtības izmaksu vienību apstrādi un ierobežot iespēju pilnībā paļauties uz vadības pārbaužu rezultātiem un citu revidentu darbu. Tomēr ir daži trūkumi. Pārskatītā metodika joprojām ļauj kļūdas klasificēt kā "atsevišķas kļūdas", tātad tās varēs izslēgt no ekstrapolācijas, aprēķinot atlikušo kļūdu īpatsvaru. Tāpat kā iepriekšējos gados revīzijā galvenā uzmanība tiks pievērsta tikai slēgtiem līgumiem, taču lielākā daļa INTPA ĢD maksājumu attiecas uz spēkā esošiem līgumiem. Turpinās sagatavošanas darbs, kas vajadzīgs metodikas pārskatīšanai, un mums vajadzētu spēt pārbaudīt jaunās metodikas pareizu piemērošanu nākamajā gadā (sk. ***II pielikumu***).

[8] 2017., 2018., 2019. un 2020. gada pārskati par EAF.

Projektu sasniegumu novērtēšana mūsu revīzijas apmeklējumu laikā

35 Revīzijas apmeklējumos mēs novērtējām arī pabeigtu vai gandrīz pabeigtu projektu sasniegumus. Mūsu mērķis bija formulēt apsvērumus par *snieguma* aspektiem, kas pārsniedz darījumu pareizību. Mūsu novērtējums cita starpā ietvēra *tiešo rezultātu* un iznākuma rādītāju, kā arī projektu koprezultātu pārbaudi.

36 Pārbaudēs ieguvām dažādus rezultātus. Bija gadījumi, kad finansējums bija izlietots efektīvi un bija sekmējis projekta mērķu sasniegšanu (sk. ***3. izcēlumu***).

3. izcēlums

Projekta sekmīga īstenošana

Komisija parakstīja *deleģēšanas nolīgumu* ar valsts aģentūru par 8,65 miljoniem EUR, lai uzlabotu publisko resursu pārvaldības pārredzamību un efektivitāti vienā no Dienvidāfrikas valstīm un atbalstītu iekšzemes ieņēmumu mobilizāciju. Ārējā novērtējumā projekts bija novērtēts kā "ļoti veiksmīgs". Mūsu revīzijā apstiprinājās, ka projekts bija sekmīgi palīdzējis nostiprināt budžeta plānošanu un investīciju pārvaldību. Vērā ņemami sasniegumi bija uz rezultātiem balstītas budžeta plānošanas ieviešana, atbalsts publisko investīciju datubāzei un mobilo biroju izmēģināšana, lai uzlabotu valsts nodokļu iestādes iespējas apmeklēt attālus reģionus.

37 Tomēr tāpat kā iepriekšējos gados[9] mēs konstatējām arī gadījumus, kad ES projektos nebija sasniegti visi iecerētie mērķi (sk. ***4. izcēlumu***). Īpaši projektu ietvaros uzbūvētā infrastruktūra ne vienmēr tika uzturēta pēc projektu pabeigšanas, radot nopietnas bažas par projektu noturību. Komisija pirms galīgo maksājumu veikšanas sistemātiskā veidā nenovērtēja projektu infrastruktūras stāvokli un arī vēlāk neveica pārbaudes, lai nodrošinātu, ka infrastruktūru izmanto arī turpmāk.

[9] 2022. un 2023. gada pārskati par EAF.

4. izcēlums

Projekti, kuros netika sasniegti visi mērķi

a) **Sabrukušas siltumnīcas un pamestas saimniecības**

Mēs revidējām 600 000 EUR vērtu projektu, kura mērķis bija veicināt jauniešu nodarbinātību, ieviešot ilgtspējīgas siltumnīcu saimniecības vienā no Rietumāfrikas valstīm. Lai atbalstītu jaunos lauksaimniekus, iniciatīvas ietvaros tika būvētas siltumnīcas, apūdeņošanas sistēmas un bērnu aprūpes centri. Taču lielākā daļa siltumnīcu, ko redzējām apmeklējumu laikā, bija sabrukušas neilgi pēc plānotās pabeigšanas, jo tām bija vājas pamatstruktūras un tos bojāja ekstremāli laikapstākļi. Vietām nedarbojās apūdeņošanas sistēmas, jo bija salūzuši ar saules enerģiju darbināmie sūkņi, un kultūraugi novīta. Arī bērnu aprūpes centri un kultūraugu šķirošanas iekārtas bija vai nu nopietni bojātas, vai arī pamestas.

1. fotoattēls. Sabrukušas un neatjaunotas siltumnīcas

Avots: ERP, pārbaude uz vietas.

b) **Nekad tā arī neizmantota miecētava un tukšs mājputnu tirgus**

Mēs revidējām projektu, kura mērķis bija veicināt ekonomikas konkurētspēju vienā no Ziemeļrietumāfrikas valstīm. Projekts ietvēra infrastruktūras izbūvi kopā par 4 miljoniem EUR. Apmeklējām kādu miecētavu un mājputnu tirgu. Vizītes laikā atklājās, ka miecētava nekad nav izmantota, jo neatbilst vajadzībām, proti, baseini nebija ūdensnecaurlaidīgi.

Tāpat iekārtas mājputnu tirgū bija atstātas tukšas vairākus mēnešus pēc projekta pabeigšanas. Trūka ikdienas darbam nepieciešamo resursu: nebija elektrības, jo vietējā pašvaldība pārtrauca segt komunālās izmaksas tūlīt pēc ES atbalsta izbeigšanās. Turklāt pašvaldības līmenī vēl nebija pieņemti vajadzīgie administratīvie lēmumi par mājputnu tirdzniecības platību piešķiršanu.

2. fotoattēls. Nekad neizmantota miecētava

Avots: ERP, pārbaude uz vietas.

Secinājums un ieteikumi

Secinājums

38 Vispārējie revīzijas pierādījumi liecina, ka EAF pārskati par 2024. gada 31. decembrī slēgto gadu visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo fondu finanšu stāvokli, darbības rezultātus, naudas plūsmas un neto aktīvu izmaiņas minētajā gadā saskaņā ar EAF Finanšu regulas un grāmatvedības noteikumiem, kas balstās uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem.

39 Kopumā revīzijas pierādījumi liecina, ka attiecībā uz 2024. gada 31. decembrī slēgto finanšu gadu:

a) Eiropas attīstības fondu ieņēmumos kļūdu līmenis nebija būtisks;

b) Eiropas attīstības fondu maksājumu darījumos bija būtisks kļūdu līmenis (sk. ***20***.–***27***. punktu). Pamatojoties uz mūsu veiktajām darījumu pārbaudēm, lēšam, ka kļūdu līmenis ir 6,5 %.

Ieteikumi

40 Konstatējumi par to, kā ir ieviesti mūsu iepriekšējos gada pārskatos sniegtie ieteikumi, ir aprakstīti ***II pielikumā***. Mēs joprojām uzskatām, ka mūsu 2020. gada pārskata 1. ieteikums par pilnīgu un savlaicīgu piekļuvi starptautisko organizāciju dokumentiem ir ieviests tikai dažos aspektos. Mēs pārbaudījām divus ieteikumus, ko sniedzām 2021. gada pārskatā. Komisija abus ieteikumus bija ieviesusi lielākajā daļā aspektu.

41 Pārbaudījām arī sešus ieteikumus, kas iekļauti mūsu 2022. gada pārskatā par EAF, un vienu ieteikumu no 2023. gada pārskata par EAF. Šie ieteikumi prasīja tūlītēju rīcību. Komisija bija ieviesusi divus ieteikumus no 2022. gada pilnībā, trīs ieteikumus – lielākajā daļā aspektu un vienu – dažos aspektos. 2023. gada ieteikums bija ieviests pilnībā (sk. ***II pielikumu***). Pamatojoties uz šo ieteikumu ieviešanas pārbaudi un mūsu konstatējumiem un secinājumiem par 2024. gadu, mēs sniedzam Komisijai turpmāk minētos ieteikumus.

1. ieteikums. Nodrošināt pamanāmības noteikumu ievērošanu

Pastiprināt kontroles mehānismus, lai nodrošinātu, ka organizācijas, kas īsteno līgumus, kā arī šo organizāciju īstenošanas partneri ievērotu pamanāmības noteikumus. Piemēram, pirms galīgās priekšfinansējuma summas dzēšanas vai galīgā maksājuma veikšanas varētu prasīt attiecīgus pierādījumus.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2027. gada beigas.

2. ieteikums. Pastiprināt pārbaudes attiecībā uz fiksētām summām un citām izmaksām, kuras deklarē, izmantojot vienkāršotu izmaksu iespējas

Lai samazinātu risku, ka atbalsta saņēmēji nepareizi deklarē fiksētas summas vai citas izmaksas, par kurām atskaitās, izmantojot vienkāršotu izmaksu iespējas, iesakām Komisijai:

a) sniegt atbalsta saņēmējiem papildu norādījumus un precizēt, kas ir fiksēta summa;

b) nodrošināt, ka, izmaksu deklarēšanai izmantojot vienkāršotu izmaksu iespējas, attiecīgā metodika ir saņēmusi pozitīvu *ex ante* novērtējumu saskaņā ar Komisijas procedūrām. Turklāt Komisijai jāpārbauda, vai šādi deklarētas izmaksas atbilst līgumā noteiktajām prasībām.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

3. ieteikums. Veikt pasākumus, lai uzlabotu projektu noturību

Iesakām Komisijai veikt pasākumus projektu noturības uzlabošanai, lai tiktu saglabāta projektu ietvaros izbūvētā infrastruktūra. Konkrēti:

a) uzlabot saziņu ar valsts iestādēm, lai pārliecinātos, vai infrastruktūras projektiem ir pietiekami resursi ikdienas darbam un uzturēšanai un vai galasaņēmēji ir atbilstoši apmācīti un tiem ir speciālās zināšanas;

b) pastiprināti pārbaudīt infrastruktūras faktisko izmantojumu, piemēram, organizējot apmeklējumus uz vietas;

c) ņemt vērā šo pārbaužu konstatējumus, nākotnē pieņemot līdzīgus finansēšanas lēmumus vai instrumentus, un izmantot gūto pieredzi.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Pielikumi

I pielikums. EAF maksājumi galvenajām atbalsta saņēmējvalstīm: Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm

Eiropas attīstības fondu 2024. gada maksājumi Āfrikā

Eiropas attīstības fondu maksājumi Āfrikā

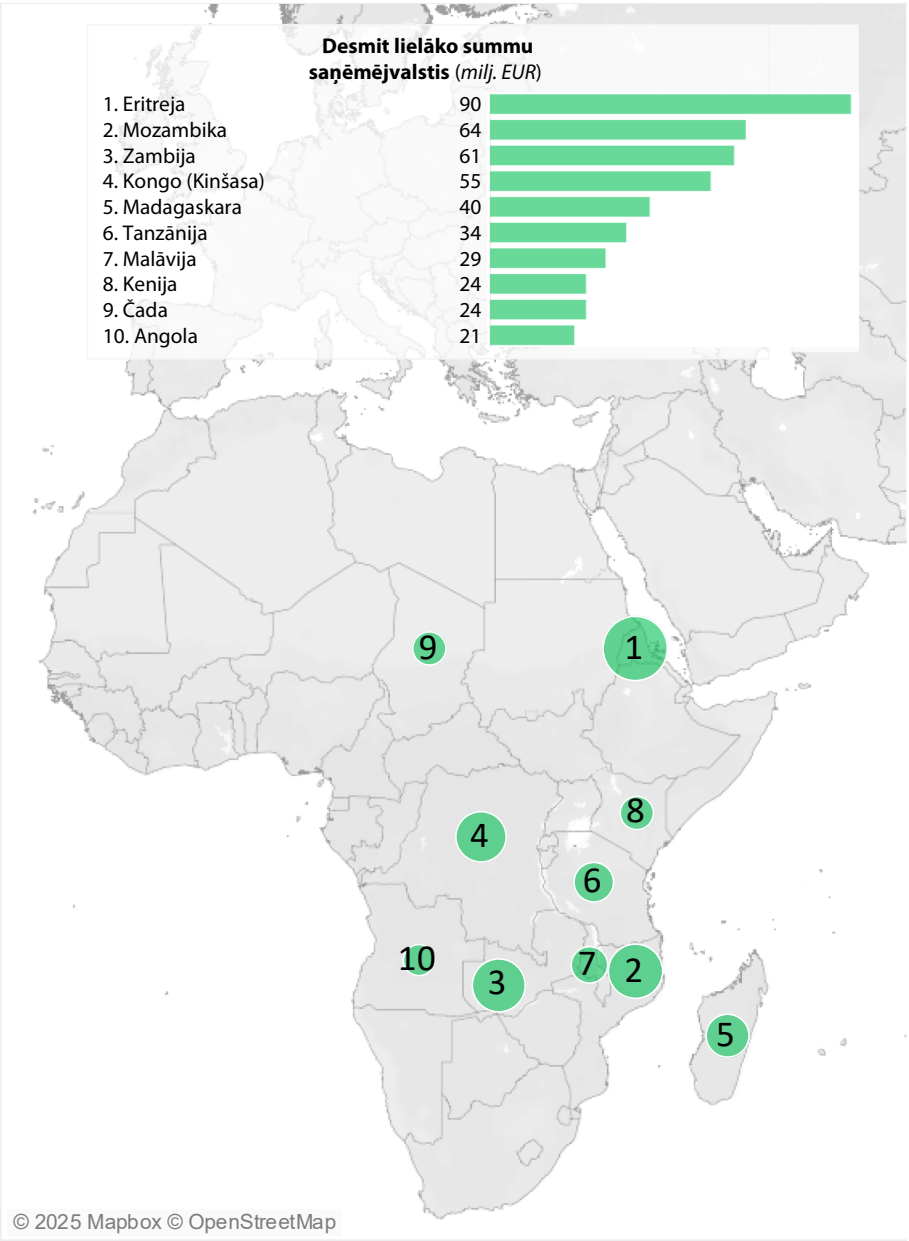

Avots: Kartes pamatā izmantoti © Mapbox un © OpenStreetMap materiāli, kas licencēti saskaņā ar Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licensi (CC BY-SA).

Desmit lielāko summu saņēmējvalstis iepriekšējos gados (miljoni EUR)										
2019		*2020*		*2021*		*2022*		*2023*	
Nigērija	119	Senegāla	141	Somālija	219	Mozambika	104	Mozambika	80
Mali	103	Burkinafaso	141	Kongo (Kinšasa)	109	Sudāna	100	Madagaskara	73
Burkinafaso	94	Benina	116	Tanzānija	101	Uganda	60	Tanzānija	67
Etiopija	91	Mozambika	114	Uganda	84	Kongo (Kinšasa)	57	Kongo (Kinšasa)	57
Kongo (Brazavila)	91	Nigērija	104	Nigēra	81	Zambija	56	Kenija	57
Nigērija	91	Nigēra	104	Malāvija	79	Malāvija	51	Centrālāfrikas Republika	55
Malāvija	87	Gana	100	Mozambika	74	Čada	48	Zambija	55
Tanzānija	71	Čada	95	Sudāna	70	Tanzānija	48	Nigēra	53
Uganda	64	Kongo (Kinšasa)	93	Nigērija	66	Burundi	48	Uganda	43
Ruanda	60	Uganda	90	Kenija	65	Kenija	48	Eritreja	40

Eiropas attīstības fondu 2024. gada maksājumi Klusā okeāna reģionā

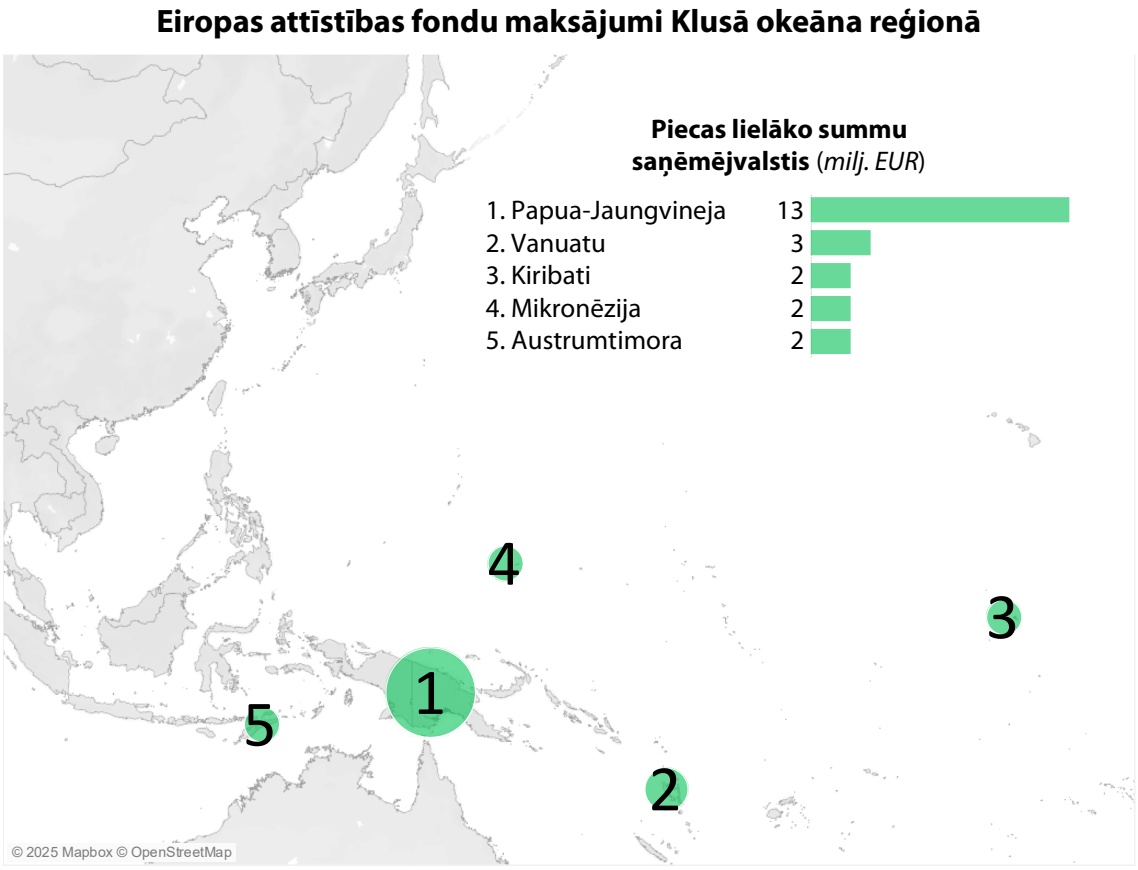

Avots: Kartes pamatā izmantoti © Mapbox un © OpenStreetMap materiāli, kas licencēti saskaņā ar Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licensi (CC BY-SA).

Piecas lielāko summu saņēmējvalstis iepriekšējos gados (miljoni EUR)									
2019		*2020*		*2021*		*2022*		*2023*	
Papua-Jaungvineja	14	Austrumtimora	19	Papua-Jaungvineja	29	Papua-Jaungvineja	23	Papua-Jaungvineja	24
Jaunkaledonija	13	Vanuatu	12	Austrumtimora	9	Austrumtimora	11	Austrumtimora	7
Franču Polinēzija	11	Fidži	11	Vanuatu	6	Fidži	5	Fidži	7
Austrumtimora	7	Papua-Jaungvineja	10	Fidži	5	Vanuatu	4	Vanuatu	5
Zālamana Salas	4	Zālamana Salas	8	Māršala salas	3	Kiribati	4	Kiribati	3

Eiropas attīstības fondu 2024. gada maksājumi Karību jūras reģionā

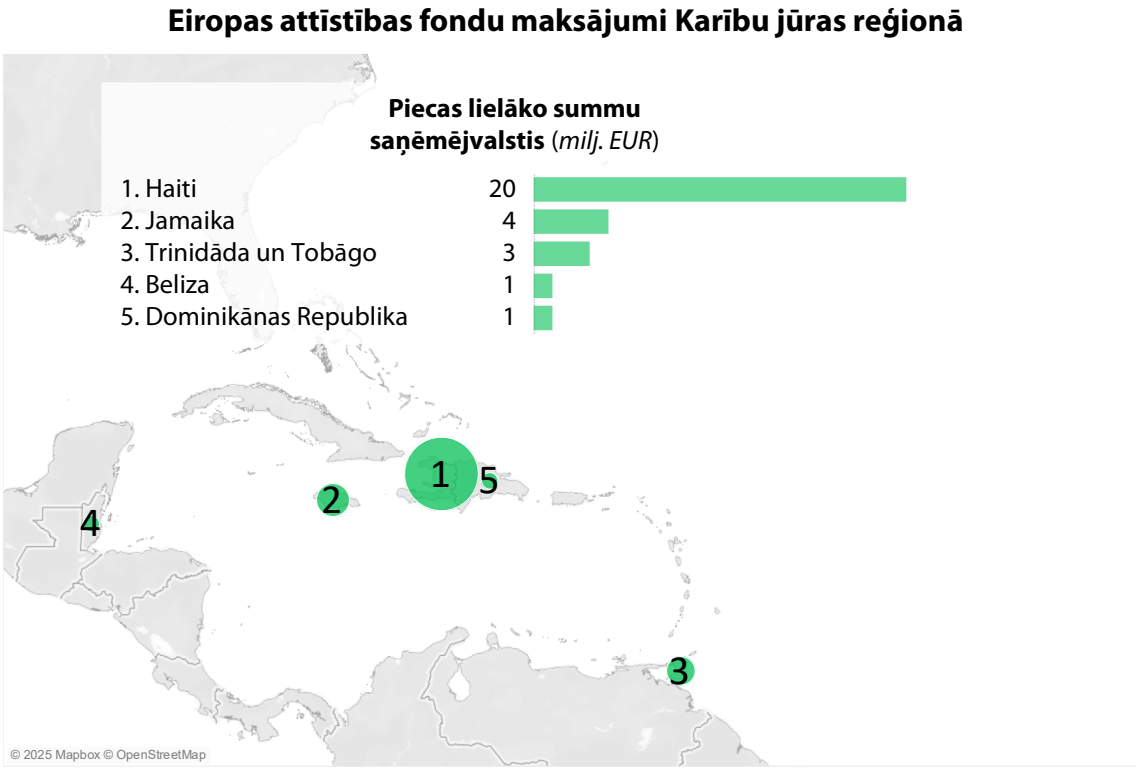

Avots: Kartes pamatā izmantoti © Mapbox un © OpenStreetMap materiāli, kas licencēti saskaņā ar Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licensi (CC BY-SA).

Piecas lielāko summu saņēmējvalstis iepriekšējos gados (miljoni EUR)

2019		*2020*		*2021*		*2022*		*2023*	
Haiti	35	Haiti	76	Haiti	47	Haiti	18	Haiti	19
Dominikānas Republika	19	Jamaika	23	Jamaika	11	Jamaika	7	Surinama	6
Jamaika	10	Dominikānas Republika	15	Gajāna	8	Dominikānas Republika	6	Beliza	4
Dominika	9	Gajāna	10	Beliza	7	Beliza	3	Dominikānas Republika	4
Kirasao	7	Surinama	3	Dominikānas Republika	6	Dominika	3	Jamaika	3

II pielikums. Ieteikumu ieviešanas pārbaude

Ieviešanas līmenis: pilnībā ieviests; ieviests lielākā daļā aspektu; ieviests dažos aspektos; nav ieviests; nav iespējams izdarīt secinājumus vai vairs nav aktuāls.

Pieņemšanas līmenis: pieņemts; daļēji pieņemts; nav pieņemts; nav informācijas.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
2020	**1. ieteikums** Veikt pasākumus, lai starptautiskās organizācijas nodrošinātu ERP pilnīgu, neierobežotu un savlaicīgu piekļuvi dokumentiem, kas nepieciešami tās uzdevumu veikšanai saskaņā ar LESD, un nevis tikai lasīšanas režīmā. Termiņš: līdz 2021. gada beigām.	pieņemts		Komisija ir intensīvāk sazinājusies ar starptautiskajām organizācijām saistībā ar mūsu piekļuvi dokumentiem. Dažas starptautiskās organizācijas turpina piedāvāt piekļuvi apliecinošajiem dokumentiem tikai lasīšanas režīmā (sk. ***26***. punktu).
2021	**1. ieteikums** Ieviest stingrāku iekšējo kontroli, lai nodrošinātu, ka līgumi netiek parakstīti, ja nav spēkā esoša juridiskā pamata. Termiņš: līdz 2023. gada beigām.	pieņemts		Komisija saskaņoja un vienkāršoja procedūras un līguma nosacījumus, pieņemot "dotācijas nolīguma paraugu", ko integrēja *e-dotācijās*. Šie pasākumi pašlaik tiek pabeigti. Turklāt ir uzlaboti attiecīgie kontrolsaraksti, lai nodrošinātu, ka neviens līgums netiek parakstīts, ja nav spēkā esoša juridiskā pamata. Centrālo dienestu un delegāciju darbinieki tika informēti par šīm izmaiņām 2023. gada decembrī izsūtītā paziņojumā.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	2. ieteikums Veikt atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka visas saistības vai avansa maksājumi, ko saņēmēji savos finanšu pārskatos deklarējuši kā faktiski radušās izmaksas, tiek atskaitīti pirms maksājumu veikšanas vai dzēšanas. Termiņš: līdz 2023. gada beigām.			Komisija ir veikusi pasākumus, tostarp izdevusi vadlīnijas, ieviesusi papildu kontrolsarakstu un iesaistījusies izpratnes veicināšanas darbībās, īpaši EK un ANO Kopīgās tehnisko atsauču grupas 2024. gada sanāksmē.
2022	**1. ieteikums** Pārbaudīt, vai ir dzēsti visi slēgto Eiropas attīstības fondu grāmatvedības atlikumi un vai gada pārskatos iekļautā informācija tiek laikus atjaunināta. Termiņš: 2023. gada pārskatu gatavošanas laikā.			
	2. ieteikums Pārbaudīt, vai priekšfinansējums un rēķini ir dzēsti savlaicīgi. Termiņš: 2024. gada beigas.			2024. gadā INTPA ĢD veica budžeta risku analīzi un izdeva norādījumus, kuru mērķis ir vēl vairāk samazināt vecā priekšfinansējuma summu, kas vēl nav dzēsta.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	3. ieteikums Veikt atbilstīgus pasākumus, lai uzlabotu ES delegāciju kontroles sistēmas tā, lai pirms maksājumu veikšanas vai izdevumu dzēšanas tiktu identificētas summas, kas vēl nav iztērētas, taču ir deklarētas kā radušās izmaksas. Termiņš: 2024. gada beigas.			Komisija pašlaik pārskata savu kontroles stratēģiju. Viens no gaidāmajiem rezultātiem ir uzlaboti norādījumi par finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī uzlaboti *ex ante* kontroles mehānismi, kas ļaus labāk novērst kļūdas (tostarp pārāk lielu priekšfinansējuma dzēšanu).
	4. ieteikums Atkārtoti norādīt ES projektu atbalsta saņēmējiem, ka tiem ir jāievēro līguma nosacījumi par PVN attiecināmību, un veikt vajadzīgās pārbaudes, lai nodrošinātu, ka atskaitāmais PVN no projektiem netiek iekasēts. Termiņš: 2024. gada beigas.			
	5. ieteikums Pirms izdevumu pieņemšanas ņemt vērā visu pieejamo tehnisko un finanšu informāciju, lai novērstu vai atklātu un izlabotu kļūdas. Termiņš: 2024. gada beigas.			Komisija pārskata savu kontroles stratēģiju un, izmantojot konsultāciju uzņēmumu, 2024. gadā sāka izpēti par pašreizējo kontroles mehānismu *efektivitāti* un lietderību un to uzlabošanas veidiem. Paredzams, ka secinājumi būs gatavi 2025. gadā.

Gads	ERP ieteikums	Pieņemšanas līmenis	ERP analīze par ieteikuma ieviešanā panākto progresu	
			Ieviešanas līmenis	Piezīmes
	6. ieteikums Uzlabot *RER* izpētē izmantoto metodiku, lai izmaksu vienības ar lielu vērtību tiktu pareizi ekstrapolētas, un pārliecināties, ka darbuzņēmējs to pareizi piemēro. Termiņš: 2024. gada beigas.	⊗		Komisija šo ieteikumu nepieņēma. Tomēr 2024. gada maijā pēc INTPA ĢD kontroles stratēģijas pārskatīšanas *RER* metodika tika atkārtoti novērtēta un ir precizēta lielas vērtības izmaksu vienību ekstrapolācijas metodika. Jaunajai *RER* metodikai vajadzētu stāties spēkā 2025. gadā. Turpinās sagatavošanas darbs, kas vajadzīgs jaunās metodikas piemērošanai, un mums vajadzētu spēt novērtēt šīs metodikas pareizu piemērošanu, sākot no minētā ieviešanas gada (sk. ***34***. punktu).
2023	**1. ieteikums** Veicot finanšu gada nodalīšanas aplēses provizorisko pārskatu sagatavošanas laikā, ņemt vērā izmaiņas līgumos, kas notikušas pēc pārskata perioda beigām. Termiņš: sākot ar 2024. gada pārskatiem.	✓		

Eiropas Komisijas atbildes uz 2024. finanšu gada pārskatu par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS 2024. GADA PĀRSKATU. 2024. FINANŠU GADA PĀRSKATS PAR DARBĪBĀM, KO FINANSĒ NO 9., 10. UN 11. EIROPAS ATTĪSTĪBAS FONDA

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Komisija atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas pārskatu, ņem vērā konstatējumus un ir apņēmusies vajadzības gadījumā īstenot atbilstošus korektīvos pasākumus. Komisija ar gandarījumu norāda uz kļūdu īpatsvara samazinājumu — Revīzijas palāta ziņo, ka kļūdu īpatsvars šogad ir 6,5 % salīdzinājumā ar attiecīgi 8,9 % 2023. gadā un 7,1 % 2022. gadā. Komisija pastiprina centienus, lai turpmāk vēl vairāk samazinātu kļūdu īpatsvaru. Komisija ņem vērā projekta sekmīgas īstenošanas piemēru un cieši uzrauga ES finansēto projektu īstenošanu. Komisija ir apņēmusies veikt korektīvus pasākumus gadījumos, kad īstenošanas partneri nepilda savus pienākumus.

Komisija vēlas uzsvērt, ka EAF īstenošana norit apstākļos, kas ir riskanti, sarežģīti un arvien straujāk mainās. Šos apstākļus raksturo daudzveidība:

- ģeogrāfiskās izkliedes ziņā, jo īstenošana attiecas uz daudzām dažādām ES delegācijām visā pasaulē,
- īstenošanas struktūru un partnervalstu ziņā – tām ir dažādas pārvaldības un kontroles spējas, un to spektrs ir daudzveidīgs, sākot no nelielām vietējām NVO līdz starptautiskām organizācijām, un
- palīdzības sniegšanas metožu ziņā – tie var būt tradicionāli projekti, budžeta atbalsts, nozaru politikas atbalsta programmas, iemaksas globālajos instrumentos, finansējuma apvienošana, budžeta garantijas u. c. atbalsta īstenošanas pasākumi.

Turklāt Komisija saskaras ar problēmām, norīkojot personālu uz delegācijām, kas atrodas valstīs, kurās ir grūtības, kā arī ar specializētu profesionāļu trūkumu gan Eiropas Savienības delegācijās, gan galvenajā mītnē. Komisija veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu pilnīgu un efektīvu EAF īstenošanu saskaņā ar esošo tiesisko un finanšu regulējumu. Komisija turpina pielāgot un pilnveidot savas procedūras, lai vēl vairāk samazinātu kļūdu risku, cita starpā ņemot vērā arī Revīzijas palātas sagatavotās ticamības deklarācijas rezultātus. Piemēram, Komisijas Starptautisko partnerību ģenerāldirektorāts (INTPA ĢD) pielāgo savu vispārējo kontroles stratēģiju, lai novērstu kļūdu pamatcēloņus un reaģētu uz ERP ieteikumiem.

ERP gada kļūdu īpatsvars cita starpā mēra kļūdas līgumos, kurus Komisija joprojām var kontrolēt un koriģēt turpmākajos grāmatvedības gados. Komisija ar atlikušo kļūdu īpatsvara (*RER*) izpēti aplēš kļūdu līmeni, pamatojoties uz slēgto līgumu reprezentatīvu izlasi — līdz tam daudzi jautājumi būs atrisināti. Tāpēc ERP kļūdu īpatsvars un Komisijas atlikušo kļūdu īpatsvars attiecībā uz EAF izdevumiem 2024. gadā nav tieši salīdzināmi.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. Pārskatu ticamība

Komisija norāda, ka no kopējiem priekšfinansējuma maksājumiem 446 miljonu EUR apmērā, kas nav dzēsti vairāk nekā 10 gadus, 426 miljoni EUR ir saistīti ar diviem līgumiem ES un Āfrikas Infrastruktūras trasta fonda (*AITF*) ietvaros. Šā trasta fonda mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu, piešķirot dotācijas infrastruktūras projektiem, tādējādi papildinot ilgtermiņa finansējumu, kuru nodrošina projektu finansētāji (konkrētas attīstības finansējuma iestādes, kuras izraudzījies katrs trasta fonda līdzekļu devējs). Abu līgumu darbības termiņš beigsies 2030. gadā, un *AITF* ietvaros piešķirtā vecā priekšfinansējuma ikgadējā dzēšana tiek veikta ļoti ierobežotā apmērā vairāku gadu garumā. Lai labāk atspoguļotu līguma nosacījumus, 392 miljoni EUR tika pārklasificēti kā ilgtermiņa priekšfinansējums. Šie divi gadījumi veido 96 % no kopējā atvērtā priekšfinansējuma, kas vecāks par 10 gadiem. Turklāt kopumā 2,8 miljoni ir saistīti ar vienu senāku tiesvedības lietu.

Lai samazinātu joprojām atlikušā atvērtā priekšfinansējuma apjomu, Komisija jau ir ieviesusi un turpinās veikt dažādas ikgadējas kontroles. Turklāt portfeļa infopanelis, ko Komisija ieviesusi kopš 2023. gada oktobra, vēl vairāk atbalstīs EAF iepriekšējā atvērtā priekšfinansējuma samazināšanu:

- uzsverot katras delegācijas vai nodaļas centienus un
- nosakot, kuri darījumi būtu jāizskata prioritārā kārtā.

2. Darījumu pareizība

Izdevumi

Komisija piekrīt, ka būtu lietderīgi sniegt papildu norādījumus par fiksētām summām (sk. ERP pārskata 2. ieteikuma a) punktu). Tajā pašā laikā tā uzskata, ka četras no astoņām kļūdām ir saistītas ar darījumiem, kurus pārvalda netiešās pārvaldības veidā ar līgumiem, ko īsteno subjekti, kam veikts pīlāru novērtējums un kas iesniedz vispārēju finanšu pārskatu, kurā nav iekļauts detalizēts izdevumu saraksts. Attiecībā uz līgumiem, ko pārvalda netiešās pārvaldības veidā, šīs fiksētās summas ir citu izmaksu (ļoti bieži personāla izmaksu) sastāvdaļa un nav redzamas pārskatā.

Komisija turpina centienus novērst kļūdas, kas saistītas ar netieši pārvaldītiem līgumiem ar organizācijām, kurām veikts pīlāru novērtējums (sk. 25. punktu), regulāri palielinot sava personāla informētību ar tādiem līdzekļiem kā piezīmes, informatīvi biļeteni un apmācība par to, kā pareizi īstenot līgumisko regulējumu un attiecīgās procedūras, ņemot vērā pieejamo tehnisko un finanšu informāciju pirms izdevumu pieņemšanas.

Komisija ir arī pastiprinājusi atkārtotu un sistēmisku konstatējumu analīzi, lai novērstu, atklātu un izlabotu kļūdas. Šī analīze, kā arī visbiežāk pieļautās kļūdas tiek apspriestas ar partnerorganizācijām, jo īpaši Apvienoto Nāciju Organizāciju, ikgadējās darba grupu sanāksmēs, piemēram, ES un ANO Finanšu un administratīvā pamatnolīguma (*FAFA*) darba grupā.

Komisija atzinīgi novērtē apsvērumu (sk. 26. punktu) par to, ka tā bija pastiprinājusi saziņu ar starptautiskajām organizācijām, lai vairotu izpratni par nepieciešamību nodrošināt to, ka Eiropas Revīzijas palātas revidenti, revidējot ES finansētos projektus, piekļūst dokumentiem.

Komisija šajā sakarā veica daudzus pasākumus, proti, tā ir veicinājusi diskusijas starp Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūrām un Eiropas Revīzijas palātu un atbalstījusi visas iniciatīvas, kuru mērķis ir rast pastāvīgus risinājumus attiecībā uz piekļuvi dokumentiem un to glabāšanu. Šis jautājums tiek regulāri iekļauts darba kārtībā sanāksmēs ar partneriem, tostarp ES un ANO Finanšu un administratīvā pamatnolīguma (*FAFA*) darba grupas oficiālajā sanāksmē, kā arī kopīgās atsauces grupas sanāksmēs, kurās sistemātiski tiek apspriesti revīzijas un kontroles jautājumi.

Taču Komisija atzīst to, ka, neraugoties uz visiem centieniem, joprojām pastāv daži ierobežojumi attiecībā uz piekļuvi dokumentiem, kam par iemeslu ir īstenošanas partneru esošais tiesiskais regulējums. Komisija turpinās sniegt atbalstu revidentiem un sadarboties ar partnerorganizācijām, lai atvieglinātu Eiropas Revīzijas palātai revīziju veikšanu.

INTPA ĢD 2024. gada darbības pārskata pārbaude

INTPA ĢD ievēro Komisijas korporatīvos noteikumus un pamatnostādnes par to, vai sagatavot atrunu saskaņā ar gada darbības pārskatu. INTPA ĢD aprēķinātais atlikušo kļūdu īpatsvars 2024. gadā joprojām ir zem 2 % būtiskuma sliekšņa.

Izpēte par 2024. gada atlikušo kļūdu īpatsvaru

Atlikušo kļūdu īpatsvara (*RER*) izpēte ir svarīgs elements, kas ir INTPA ĢD ģenerāldirektora ticamības deklarācijas pamatā, taču tas nav vienīgais avots, ar kura palīdzību tiek nodrošināta ticamība. INTPA ĢD ir ieviesta visaptveroša iekšējās kontroles sistēma un kontroles stratēģija, kas aptver visu īstenošanas ciklu. Visi kontroles sistēmas elementi veido pamatu ticamības apliecinājumam, kas sniegts tā gada darbības pārskatā. Minētais pārskats ir gada pārvaldības un snieguma ziņojumā sniegtās pareizības informācijas pamatā.

Komisija atzīst, ka pastāv kontroles ierobežojumi, kas ir ietverti ar Apvienoto Nāciju Organizāciju noslēgtajā Finanšu un administratīvajā pamatnolīgumā (*FAFA*), un Komisija meklē praktiskus risinājumus, kas būtu pieņemami abām pusēm. Komisija turpina darbu pie *RER* metodikas uzlabošanas. Ņemot vērā 2025. gada *RER* izpētes īstenošanu, jau tiek izmantota jauna pieeja, kurā ņemti vērā Palātas komentāri.

3. Projektu sasniegumu novērtēšana ERP revīzijas apmeklējumu laikā

Komisija piekrīt, ka ir svarīgi nodrošināt infrastruktūras projektu ilgtspēju (sk. ERP pārskata 37. punktu un 4. izcēlumu). Lai sasniegtu šo mērķi, Komisija jau no paša sākuma sistemātiski iesaista nacionālā (un attiecīgā gadījumā vietējā) līmeņa iestādes, cenšas uzņemties ilgtermiņa saistības, integrē ilgtspēju projektu izstrādē un cenšas panākt koordināciju un sinerģiju ar citiem partneriem, jo īpaši, lai atbalstītu/stiprinātu institucionālo sistēmu uzturēšanu.

Tomēr infrastruktūras projektu ilgtermiņa noturība galu galā ir atkarīga no valstu stratēģijām un politikas, kā arī no valstu iestāžu pastāvīgās apņemšanās piešķirt pienācīgus finanšu resursus un cilvēkresursus, balstīties uz esošajām tehniskajām spējām un turpināt pilnveidot tiesisko regulējumu. Tas ir stratēģiski svarīgi arī citiem līdzekļu devējiem, jo īpaši ES dalībvalstīm.

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

1. ieteikums. Nodrošināt pamanāmības noteikumu ievērošanu

Pastiprināt kontroles mehānismus, lai nodrošinātu, ka organizācijas, kas īsteno līgumus, kā arī šo organizāciju īstenošanas partneri ievērotu pamanāmības noteikumus. Piemēram, pirms galīgās priekšfinansējuma summas dzēšanas vai galīgā maksājuma veikšanas varētu prasīt attiecīgus pierādījumus.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2027. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

2. ieteikums. Stiprināt pārbaudes saistībā ar fiksētām summām vai citām izmaksām, kas deklarētas saskaņā ar vienkāršotu izmaksu iespējām

Lai samazinātu risku, ka saņēmēji nepareizi deklarē fiksētas summas vai citas izmaksas, kas deklarētas kā vienkāršoto izmaksu iespējas, Komisijai būtu:

(a) jāsniedz tiem papildu norādījumi un jāprecizē, kas ir fiksēta summa; un

(b) attiecībā uz izmaksām, kas deklarētas kā vienkāršoto izmaksu iespējas, jānodrošina, ka pamatā esošajai metodikai ir veikts pozitīvs *ex ante* novērtējums saskaņā ar Komisijas procedūrām. Turklāt tai būtu jāpārbauda, vai šādi deklarētas izmaksas atbilst līgumā noteiktajām prasībām.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

3. ieteikums. Veikt pasākumus, lai uzlabotu projektu noturību

Komisijai būtu jāveic pasākumi projektu noturības uzlabošanai, lai tiktu saglabāta projektu ietvaros izbūvētā infrastruktūra. Konkrētāk, tai būtu:

(a) jāuzlabo saziņa ar valsts iestādēm, lai pārliecinātos, vai infrastruktūras projektiem ir pietiekami resursi ikdienas darbam un uzturēšanai un vai galasaņēmēji ir atbilstoši apmācīti un tiem ir speciālās zināšanas;
(b) jāpastiprina pārbaudes, piemēram, veicot apmeklējumus uz vietas, kas saistītas ar šādas infrastruktūras faktisko izmantošanu; un
(c) jāņem vērā šo pārbaužu konstatējumi, nākotnē pieņemot līdzīgus finansēšanas lēmumus vai instrumentus, un izmantot gūto pieredzi.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada beigas.

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam. Komisija turpinās pētīt inovatīvus veidus, kā stiprināt atbalstītās infrastruktūras projektēšanu, efektīvu izmantošanu un ilgizturību.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2025

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar ERP Lēmumu Nr. 6-2019 par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: *Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence*. Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

3. nodaļa

- 3.1., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7. un 3.8. attēls:
  šie attēli ir izstrādāti, izmantojot ikonas no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

6. nodaļa

- 6.2. attēls:
  šis attēls ir izstrādāts, izmantojot ikonas no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.
- 6.3. attēls:
  šis attēls ir izstrādāts, izmantojot ikonu no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.
- 6.4. attēls:
  šis attēls ir izstrādāts, izmantojot ikonu no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.
- 6.5. attēls:
  šis attēls ir izstrādāts, izmantojot ikonas no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

9. nodaļa

- 9.1. pielikums:
  ERP izveidots ar "*Tableau*", kartes pamatā izmantoti © *Mapbox* un © *OpenStreetMap* materiāli, kas licencēti saskaņā ar licenci *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 license (CC BY-SA)*.

11. nodaļa

- 11.5. attēls:

  šis attēls ir izstrādāts, izmantojot ikonas , , un no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

- 11.6. attēls:

  šis attēls ir izveidots, izmantojot ikonas , , un no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

  Pirms izmantošanas ERP zobratu 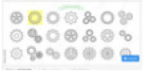 pārveidoja, © ***Ramziia*** – stock.adobe.com.

- 11.7. attēls:

  11.7. attēls ir izstrādāts, izmantojot ikonas , no Flaticon.com. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

EAF

- I pielikums:
  ERP izveidots ar "*Tableau*", kartes pamatā izmantoti © *Mapbox* un © *OpenStreetMap* materiāli, kas licencēti saskaņā ar licenci *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 license (CC BY-SA)*.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-849-5412-4	ISSN 2600-1659	doi:10.2865/5247134	QJ-01-25-038-LV-N

KĀ ATSAUKTIES

Eiropas Revīzijas palāta, 2024. gada pārskati par ES budžeta izpildi 2024. finanšu gadā un par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda 2024. finanšu gadā, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Gada pārskatā sniedzam atzinumu par to, vai ES gada pārskati ir ticami un vai pakārtotie ieņēmumi un izdevumi atbilst piemērojamiem tiesību aktiem un noteikumiem. Tajā izklāstīta arī mūsu analīze par budžeta un finanšu pārvaldību, kā arī par ES budžeta izpildes snieguma aspektiem.

CURIA RATIONUM
EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Eiropas Savienības Publikāciju birojs